

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

ROMÂNIA

Viața politică în documente

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

de d. mi
ie 1945

formată
lănk apar
reprezentan
organizații

1945

Este vorba de convenția de arm
problemelor Ar-
Arad

Si de eschiză
dăru și privese ră
este. Sute de ani pop
național ro
Dacă eu
din arbor
la început
la țară și ge
sovieta

ULUI DE NORD
Iiție Lucretia Pătrășcanu
Iuliu Aca demic din Cluj

CONȘTIINȚA POPORULUI
POPORULUI COMO-
CUTURARE

RODEALULUI
Iiție Lucretia Pătrășcanu
Iuliu Aca demic din Cluj

13 Iunie 1945

ROMÂNIA
Viața politică în documente
1945

ROMANIA
The Political Life in Documents
1945

ROUMANIE
La vie politique en documents
1945

CULEGERE DE DOCUMENTE ÎNTOCMITĂ DE :

TUDOR BUCUR
MARIN RADU MOCANU
IOANA ALEXANDRA NEGREANU

SILVIA POPOVICI
IOAN SCURTU
NATALIA TAMPA

A colaborat : **LIDIA BRÂNCEANU**

Traducere : **DOINA BREBEANU (limba engleză)**
 MĂRGUȚA DUMITRESCU (limba franceză)

Redactor : **IOANA ALEXANDRA NEGREANU**

ARHIVELE STATULUI DIN ROMÂNIA

**ROMÂNIA
VIAȚA POLITICĂ
ÎN DOCUMENTE
1945**

Coordonator: IOAN SCURTU

**BUCUREȘTI
1994**

ISBN 973-96198-4-3

CUPRINS

STUDIU INTRODUCŢIV	29
DOCUMENTE	
1. 1945 ianuarie 6. Sinteză întocmită de lt. col. D. Panaitescu, şeful secţiei a III-a – Armata 1, asupra luptelor desfăşurate de forţele române în Budapesta şi pe teritoriul Cehoslovaciei între 1 şi 6 ianuarie 1945.	61
2. 1945 ianuarie 12, Bucureşti. Decret-lege privind urmărirea şi pedepsirea criminalilor de război.	61
3. 1945 ianuarie 16. Raport contrainformativ al Corpului 7 armată din care rezultă starea de spirit a militarilor români în momentul în care au fost îndepărtaţi de pe frontul din Budapesta.	66
4. 1945 ianuarie 20, Bucureşti. Decret-lege privind urmărirea şi sancţionarea celor vinovaţi de dezastrul ţării.	67
5. 1945 ianuarie 20, Bucureşti. Decret-lege privind organizarea sindicatelor.	70
6. 1945 ianuarie 24, Bucureşti. Stenograma şedinţei Consiliului Frontului Naţional-Democrat privind discuţiile care au avut loc la Moscova.	80
7. 1945 ianuarie 29, Bucureşti. Programul de guvernare al Frontului Naţional-Democrat.	93
8. 1945 ianuarie 30, Bucureşti. Rezoluţie adoptată de Congresul General al Sindicatelor Unite.	96
9. 1945 ianuarie 31, Bucureşti. Stenograma şedinţei Consiliului Frontului Naţional-Democrat privind acţiunile organizate în vederea răsturnării guvernului Rădescu şi instaurării unui guvern al Frontului Naţional-Democrat.	97
10. 1945 februarie 3, Bucureşti. Comunicat al Sindicatului muncitorilor tipografi prin care îşi afirmă hotărârea de a nu mai tipări lucrări care conţin atacuri la adresa Frontului Naţional-Democrat.	119
11. 1945 februarie 5, Iaşi. Moţiunea adoptată cu prilejul adunării populare în cadrul căreia reprezentanţii tuturor partidelor şi organizaţiilor politice au cerut instaurarea unui guvern al Frontului Naţional-Democrat.	120
12. 1945 februarie 7, Bucureşti. Decret-lege privind statutul minorităţilor, conform căruia toţi cetăţenii sunt egali în faţa legii.	121
13. 1945 februarie 10, Bucureşti. Proiect de lege pentru expropriere propus de Partidul Naţional-Ţărănesc.	124
14. 1945 februarie 10. Reportaje, telegrame şi moţiuni privind desfăşurarea amplelor manifestaţii din Bucureşti şi din ţară, prin care s-a cerut instaurarea unui guvern al Frontului Naţional-Democrat.	129

15. **1945 februarie 11, București.** Apel al Frontului Plugarilor adresat țăranilor pentru înfăptuirea reformei agrare și formarea unui guvern al Frontului Național-Democrat. 136
16. **1945 februarie 11, București.** Cuvântarea ținută de președintele Consiliului de Miniștri, general Nicolae Rădescu, cu privire la politica internă și externă a guvernului, la întrunirea din sala „Aro”. 138
17. **1945 februarie 23.** Apelul de a adera la Frontul Național-Democrat adresat membrilor Partidului Național-Țărănesc de către un grup de personalități național-țărăniște în frunte cu Anton Alexandrescu. 144
18. **1945 februarie 24, București.** Protest al miniștrilor Frontului Național-Democrat adresat regelui împotriva „elementelor fasciste” din București și din unele orașe ale țării. 148
19. **1945 februarie 24, București.** Discursul rostit de președintele Consiliului de Miniștri, Nicolae Rădescu, la postul de radio, în care, relatând diverse provocări puse la cale de forțele care doreau înlăturarea guvernului, face apel la popor pentru apărarea democrației. 149
20. **1945 februarie 24, Moscova.** Comunicat al Agenției TASS privitor la evenimentele petrecute în România. 150
21. **1945 februarie 24, Washington.** Telegrama secretarului de stat interimar al SUA, Grew, către reprezentantul american în România, Burton Y. Berry, privind unele puncte de vedere ale Departamentului de Stat, potrivit cărora poporul român trebuie asigurat că România va rămâne independentă. 151
22. **1945 februarie 26, București.** Declarația grupului de generali și ofițeri, în frunte cu generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, prin care se desolidarizează de acțiunile și declarațiile guvernului Rădescu. 152
23. **1945 februarie 27, București.** Telegramă adresată regelui de membrii Academiei Române prin care protestează împotriva reprimării „manifestației pașnice” din Piața Palatului din 24 februarie 1945. 153
24. **1945 februarie 28, București.** Telegrama reprezentantului SUA în Comisia Aliată de Control, C.V.Schuyler, prin care transmite textul scrisorii adresate de el generalului V.P.Vinogradov în vederea unor acțiuni comune ale celor trei guverne – sovietic, britanic și american pentru reglementarea situației din România. 154
25. **1945 februarie, București.** Comunicatul Partidului Național-Țărănesc în legătură cu programul de guvernare al Frontului Național-Democrat. 156
26. **1945 februarie, București.** Memoriu adresat guvernului de familiile de origine etnică germană din România, în care se cere repatrierea celor trimiși la muncă în URSS 159
27. **1945 martie 1, București.** Telegramă a reprezentantului SUA în Comisia Aliată de Control pentru România, C.V.Schuyler, trimisă Ministerului de Război al SUA în legătură cu demisia guvernului Rădescu. 162
28. **1945 martie 1, București.** Telegrama reprezentantului american în România, Burton Y. Berry, către secretarul de stat al SUA, privind

	întrevederea cu A.I. Vâșinski în legătură cu libertatea presei și formulele de constituire a guvernului.	164
29.	1945 martie 1, București. Telefonogramă a lui A.I. Vâșinski, adresată lui V.M. Molotov privind cererea exprimată regelui Mihai I privind numirea lui Petru Groza ca prim-ministru.	165
30.	1945 martie 1, București. Raport al Marelui Stat Major către Președinția Consiliului de Miniștri referitor la abuzurile, suferințele și umilințele la care sunt supuși românii din nordul Transilvaniei.	166
31.	1945 martie 2, Londra. Telegramă a Foreign Office către ambasadorul Marii Britanii la Moscova, Clark Kerr, prin care se recunoaște preponderența URSS în România.	167
32.	1945 martie 2, Moscova. Știre transmisă de postul de radio Moscova, în limba română, cu privire la situația politică internă din România (lupta pentru instaurarea unui guvern al Frontului Național-Democrat).	168
33.	1945 martie 4, Sibiu. Notă informativă întocmită de Direcția Generală a Poliției cu privire la deportarea unor români și sași în URSS și politica pe care o desfășoară comuniștii maghiari față de românii din Ardealul de Nord.	169
34.	1945 martie 5, București. Stenograma ședinței Consiliului Frontului Național-Democrat privind măsurile ce trebuie luate pentru impunerea guvernului Petru Groza.	170
35.	1945 martie 5, București. Scrisoarea de răspuns a lui A.I. Vâșinski adresată lui Burton Y. Berry, în care se aprecizează poziția Guvernului sovietic privind componența noului guvern român și sarcinile acestuia.	180
36.	1945 martie 5. Adresa șefului Marelui Stat Major român, general de corp de armată Constantin Sănătescu, către generalul de divizie V.P. Vinogradov, în care își exprimă dezacordul față de măsura adoptată de Comisia Aliată de Control privind dezarmarea personalului destinat pazei unor comandamente și instituții din București.	182
37.	1945 martie 6, București. Decret-lege cu privire la organizarea ministerelor și numirea guvernului prezidat de dr. Petru Groza.	183
38.	1945 martie 6. Minuta dezbaterilor Cabinetului de Război britanic privind eventualitatea retragerii regelui Mihai la misiunea britanică din România.	184
39.	1945 martie 6. Cuvântare rostită de Gheorghe Gheorghiu-Dej la adunarea organizată de Frontul Național-Democrat cu ocazia instaurării guvernului dr. Petru Groza.	186
40.	1945 martie 7. Planul de comunizare a României transmis de un agent al Oficiului de Servicii Strategice.	189
41.	1945 martie 7, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-au prezentat principalele direcții de activitate a noului guvern.	192
42.	1945 martie 8, București. Comunicatul Consiliului Frontului Național-Democrat cu privire la tratativele pentru un nou guvern.	195

43. **1945 martie 8.** Telegrama primului ministru al Marii Britanii, W. Churchill, către președintele SUA, Roosevelt, privind interesele Marii Britanii în Grecia, Polonia și România. 195
44. **1945 martie 8-9, București.** Telegramă transmisă de dr. Petru Groza lui I.V. Stalin, președintele Consiliului comisarilor poporului al URSS, prin care transmite dorința poporului român de a reintegra Transilvania României; telegrama de răspuns prin care I.V. Stalin îl asigură de sprijinul Guvernului sovietic în instaurarea administrației românești în Transilvania. 197
45. **1945 martie 13, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri prilejuită de revenirea Transilvaniei de Nord sub administrația Guvernului român. 198
46. **1945 martie 16, București.** Comunicatul Partidului Național-Liberal privind poziția acestuia față de programul Frontului Național-Democrat. 209
47. **1945 martie 17, București.** Raport al lui Burton Y. Berry, reprezentantul Statelor Unite în România, privind atitudinea lui Iuliu Maniu în timpul evenimentelor care au dus la schimbarea guvernului Rădescu. 210
48. **1945 martie 21, București.** Interviu acordat de dr. Petru Groza unor corespondenți ai presei americane. 216
49. **1945 martie 22, București.** Memoriul președintelui Partidului Național-Liberal către dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, în legătură cu refuzul de a participa la constituirea guvernului. 223
50. **1945 martie 23, București.** Decret-lege privind înfăptuirea reformei agrare. 225
51. **1945 martie 30, București.** Decret-lege privind purificarea administrației publice. 230
52. **1945 martie, București.** Comunicatul Partidului Național-Țărănesc cu ocazia formării guvernului condus de dr. Petru Groza, în care se critică modul nedemocratic în care s-a constituit acest guvern. 232
53. **1945 martie, București.** Sinteză informativă întocmită de Serviciul Special de Informații, privind situația politică din țară după preluarea puterii de către guvernul condus de dr. Petru Groza. 234
54. **1945 aprilie 5.** Telegramă adresată de I.V. Stalin președintelui Consiliului de Miniștri, dr. Petru Groza, în care se evidențiază eroismul armatelor 1 și 4 române. 237
55. **1945 aprilie 21, București.** Decret-lege privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării și de crime de război. 238
56. **1945 aprilie 22, București.** Raportul reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresat secretarului de stat SUA, James F. Byrnes, relatând o convorbire avută cu regele Mihai I pe tema raporturilor sale cu liderii comuniști și cu oficialitățile sovietice. 243
57. **1945 mai 8, Moscova.** Protocol privind modul de lichidare a soldurilor din conturile Băncii de Stat URSS existente la Banca Națională a României, deschise în baza acordurilor dintre România și URSS din 15 februarie 1936 și din 26 februarie 1941. 246

58. **1945 mai 9, București.** Ordin de zi al ministrului de război, general de corp de armată C. Vasiliu-Rășcanu, emis cu ocazia victoriei asupra Germaniei hitleriste. 247
59. **1945 mai 17, București.** Stenogramă a ședinței Consiliului de Miniștri în legătură cu organizarea proceselor pentru al doilea și al treilea lot de inculpați. 249
60. **1945 mai 17.** Rezoluția primului Congres al Uniunii Populare Maghiare. 250
61. **1945 mai 22, București.** Notă asupra discuțiilor purtate între ministrul Pavlov, trimisul extraordinar al URSS în România și M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului în problema „repatrierii“ basarabenilor și bucovinenilor. 252
62. **1945 iunie 13, Cluj.** Cuvântarea rostită de ministrul de justiție, Lucrețiu Pătrășcanu, în sala Colegiului Academic din Cluj, intitulată „Problema Ardealului de Nord“. 262
63. **1945 iunie 30, București.** Cuvântarea dr. Petru Groza la închiderea lucrărilor Congresului general al Frontului Plugarilor ce a avut loc între 27-30 iunie 1945. 266
64. **1945 iunie.** Memoriul reprezentanței române în Comisia Aliată de Control cu privire la îndeplinirea prevederilor Convenției de armistițiu. 270
65. **1945 iulie 3, București.** Cuvântarea președintelui Partidului Național-Liberal, Gheorghe Tătărescu, la Congresul general al Partidului Național-Liberal privind noua orientare a partidului. 279
66. **1945 iulie 4, București.** Hotărârile Conferinței pe țară a Uniunii Patrioților ce a avut loc în perioada 30 iunie – 3 iulie 1945 la București. 285
67. **1945 iulie 6, București.** Decretul prezidiumului Sovietului Suprem al URSS de decorare cu ordinul „Victoria“ a regelui Mihai I al României; cuvântarea mareșalului Tolbuhin și răspunsul regelui Mihai I. 286
68. **1945 iulie 25, București.** Memoriul adresat de C.I.C. Brătianu liderilor Puterilor aliate privind situația României guvernată de dr. Petru Groza și măsurile care ar trebui decise de liderii respectivi. (Exemplarul trimis lui I.V. Stalin) 288
69. **1945 iulie 30, București.** Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind situația politică a Partidului Național-Țărănesc și a legăturii acestuia cu alte forțe politice din țară și străinătate. 298
70. **1945 iulie 30, București.** Raportul lui Roy M. Melbourne, funcționar diplomatic la reprezentanța SUA din București, adresat secretarului de stat al SUA, privind ascuțirea contradicțiilor dintre liderii comuniști Gheorghe Gheorghiu-Dej și Lucrețiu Pătrășcanu. 307
71. **1945 iulie 31, București.** Decret-lege privind înființarea societății sovieto-române „Sovromtransport“. 310
72. **1945 august 1, București.** Moțiune adoptată la ședința Delegației Permanente a Partidului Național-Țărănesc și a președinților organizațiilor județene, în care este criticată politica internă și externă dusă de guvernul condus de dr. Petru Groza. 311

73. **1945 august 6, București.** Comunicat privind restabilirea relațiilor diplomatice dintre Uniunea Sovietică și România. 314
74. **1945 august 10, București.** Memoriu adresat regelui Mihai I de Partidul Național-Liberal, în care este criticată activitatea guvernului dr. Petru Groza. 315
75. **1945 august 10, București.** Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Național-Liberal condus de Constantin (Dinu) I.C. Brătianu; legăturile sale cu alte forțe politice interne și externe. 317
76. **1945 august 19, București.** Raportul lui Roy M.Melbourne, funcționar diplomatic la Reprezentanța SUA la București, adresat secretarului de stat al SUA, relatând termenii în care regele Mihai I a cerut primului-ministru dr. Petru Groza să demisioneze, atitudinea acestuia, precum și reacția sovietică față de poziția SUA și a Marii Britanii în problema crizei politice din România. 323
77. **1945 august 21, Washington.** Nota secretarului de stat al SUA, James F.Byrnes, adresată miniștrilor de externe englez și sovietic, propunând consultări urgente în vederea formulării unui răspuns la comunicarea regelui Mihai I, privind situația creată în România în urma refuzului lui Petru Groza de a demisiona. 327
78. **1945 august 24, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind „greva regală” și hotărârea guvernului de a nu demisiona. 330
79. **1945 august 27, București.** Articol în care se prezintă sărbătorirea împlinirii unui an de la actul istoric din august 1944. 339
80. **1945 august, București.** Memoriu adresat Marilor Puteri de guvernul Groza, în care, criticând memoriile adresate acestora de partidele politice din opoziție, susține că libertatea individuală este respectată în România. 341
81. **1945 septembrie 14, București.** Declarația dr. Petru Groza, despre vizita sa în Uniunea Sovietică. 346
82. **1945 septembrie 15, București.** Declarația lui Gheorghe Tătărescu privind condițiile rămânerii sale în guvernul Groza. 352
83. **1945 septembrie 15, București.** Telegrama lui Hulick, reprezentantul american în România, adresată secretarului de stat al SUA, privind instrucțiunile primite de Petru Groza cu prilejul vizitei la Moscova. 355
84. **1945 septembrie 16, Moscova.** Fragment din jurnalul lui A.I.Vâșinski referitor la discuția avută cu Gheorghe Tătărescu privind conținutul mesajului lui I.V. Stalin către regele Mihai I în vederea soluționării crizei apărute în relația cu guvernul Petru Groza. 357
85. **1945 septembrie 22, București.** Memoriu adresat Puterilor Aliate de Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal după Conferința de la Londra, prin care se cer condiții mai bune de pace pentru România. 360
86. **1945 septembrie 22, București.** Interviuul dat de Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc, ziariștilor străini, în care pornind de la un interviu al lui V.M.Molotov, comisar al poporului

- pentru afacerile externe, critică Guvernul sovietic că nu și-a respectat promisiunile făcute în martie 1944 privind independența României. 363
87. **1945 octombrie 14, București.** Nota informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Social-Democrat; legăturile sale cu Partidul Comunist Român. 370
88. **1945 octombrie 20, București.** Jurnalul Consiliului de Miniștri privind autorizarea funcționării Societății sovieto-române „Sovrompetrol“. 372
89. **1945 octombrie 23, București.** Declarațiile făcute presei străine de Constantin I.C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liberal, în care se referă la mijloacele prin care guvernul condus de dr. Petru Groza împiedică exercitarea libertăților democratice. 373
90. **1945 octombrie 31, București.** Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român desfășurată în zilele de 16-21 octombrie 1945. 375
91. **1945 noiembrie 3, București.** Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Național-Liberal (C.I.C.Brătianu) în perioada 14 octombrie – 3 noiembrie; legăturile cu partidul condus de Gheorghe Tătărescu. 378
92. **1945 noiembrie 5, București.** Raportul reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresat secretarului de stat al SUA, privind politica PCR de atragere a foștilor legionari și a minoritarilor maghiari. 388
93. **1945 noiembrie 8, București.** Relatarea funcționarului diplomatic american Roy M. Melbourne, asupra modului în care s-a desfășurat manifestația prilejuită de ziua onomastică a regelui Mihai I. 391
94. **1945 noiembrie 9, București.** Telegrama generalului rus Susaikov, reprezentantului sovietic în Comisia Aliată de Control, transmisă lui I.V. Stalin privind demonstrația antiguvernamentală din Piața Palatului. 398
95. **1945 noiembrie 9, București.** Notă informativă privind desfășurarea manifestației organizată la 8 noiembrie în Piața Palatului, în cinstea regelui, cu ocazia căreia s-a tras asupra manifestanților. 401
96. **1945 noiembrie 10, București.** Stenograma ședinței Consiliului Frontului Național-Democrat dedicată analizei evenimentelor de la 8 noiembrie. 405
97. **1945 noiembrie 10, București.** Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind implicarea Partidului Național-Țărănesc în organizarea acțiunii de răsturnare a guvernului, din ziua de 8 noiembrie; legăturile sale cu celelalte grupări politice și cu misiunile anglo-americane. 420
98. **1945 noiembrie 13, București.** Memoriu întocmit de Partidul Național-Liberal pentru a fi înaintat reprezentantului SUA la București, Mark Ethridge, privind mijloacele prin care Partidul Comunist și guvernul condus de dr. Petru Groza își exercită puterea. 423
99. **1945 noiembrie 14, București.** Chemarea Frontului Național-Democrat în legătură cu evenimentele din 8 noiembrie. 427

100.	1945 noiembrie 15, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații, privind Partidul Social-Democrat și problema Partidului Unic Muncitoresc; poziția partidului față de incidentele din 8 noiembrie precum și legăturile cu partidele istorice.	429
101.	1945 noiembrie 25, București. Rezoluția Comitetului Central al Frontului Plugarilor adoptată cu prilejul Conferinței din 20-25 noiembrie.	434
102.	1945 noiembrie 26, București. Telegrama reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresată secretarului de stat al SUA, conținând primele concluzii ale emisarului american Mark Ethridge asupra situației politice din România.	438
103.	1945 noiembrie 28, București. Referat redactat de Cabinetul Curții Marțiale, cu privire la evenimentele din 8 noiembrie 1945 din Capitală.	444
104.	1945 noiembrie, București. Comunicat dat de Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal cu privire la manifestația din 8 noiembrie 1945, împotriva căreia a fost folosită armata. Se cere crearea unei comisii de către Comisia Aliată de Control pentru a se face o anchetă cu privire la evenimentele ce au avut loc cu ocazia acestei manifestații.	450
105.	1945 decembrie 3, București. Rezoluțiile Conferinței Partidului Social-Democrat din 1-3 decembrie 1945.	454
106.	1945 decembrie 17, București. Dezbateri în cadrul Consiliului de Miniștri privind aprovizionarea trupelor sovietice din România.	459
107.	1945 decembrie 31, București. Declarațiile făcute în Consiliul de Miniștri de dr. Petru Groza și Gheorghe Tătărescu despre hotărârile miniștrilor de externe ai celor trei Mari Puteri (URSS, SUA și Marea Britanie) privind includerea în guvernul României a câte unui reprezentant al partidelor istorice și organizarea de alegeri parlamentare.	460
	INDICE ANTROPONIMIC	467
	INDICE TOPONIMIC	475

CONTENTS

INTRODUCTION	39
DOCUMENTS	
1. 1945 January 6 Synthesis compiled by Lt.-Col. D. Panaitescu, chief of the 3rd section of 11st Army in connection with the battles fought by Romanian troops in Budapest and the Czechoslovak territory between 1-6 January 1945.	61
2. 1945 January 12, Bucharest. Decree-law on taking proceedings and passing sentences on war criminals.	61
3. 1945 January 16. Counterintelligence report of the 7th Army Corps on the morale of Romanian troops when they were ordered to move out of the Budapest front.	66
4. 1945 January 20, Bucharest. Decree-law on taking proceedings and passing sentences on persons who were accountable for the disastrous situation of the country.	67
5. 1945 January 20, Bucharest. Decree-law on trade union organization.	
6. 1945 January 24, Bucharest. Short-hand report of sitting of the National Democratic Front Council in connection with the discussions that had been held in Moscow.	70
7. 1945 January 29, Bucharest. Governing program of the National Democratic Front.	80
8. 1945 January 30, Bucharest. Resolution passed by the general Congress of United Trade Unions.	93
9. 1945 January 31, Bucharest. Short-hand report of the sitting of the National Democratic Front Council over actions staged to the end of ousting the Rădescu Cabinet and bringing to power an NDF government.	97
10. 1945 February 3, Bucharest. Communiqué of printers' union affirming the workers' decision on declining to print papers that attack the National Democratic Front.	119
11. 1945 February 5, Iassy. Motion adopted at a popular rally where representatives of all parties and political organizations demanded that power be assumed by an NDF government.	120
12. 1945 February 7, Bucharest. Decree-law on the minorities' status proclaiming that all citizens shall be equal before law.	121
13. 1945 February 10, Bucharest. National Peasant Party bill on land expropriation.	124
14. 1945 February 10. Reports, cables and motions on the large-scale actions staged in Bucharest and elsewhere in the country where participants had demanded in NDF government.	129

16. **1945 February 11, Bucharest.** Speech delivered by the Prime Minister General Nicolae Rădescu at the meeting at „Aro“ in connection with the Country's domestic foreign policy. 138
17. **1945 February 23.** Appeal which a group of prominent National Peasant Party figures at head with Anton Alexandrescu addressed to NPP members for joining the National Democratic Front. 144
18. **1945 February 24, Bucharest.** Protest sent to the King by National Democratic Front ministers over the infiltration of reactionary elements amid demonstrators in the Nation's Square in Bucharest and elsewhere in the country. 148
19. **1945 February 24, Bucharest.** Prime Minister Nicolae Rădescu's speech over the radio station in which he mentioned different provocations by anti-government forces and urged people to defend democracy. 149
20. **1945 February 24, Moscow.** TASS release on events in Romania. . . . 150
21. **1945 February 24, Washington.** Acting State Secretary Crew's cable to the US representative in Romania, Burton Y. Berry transmitting that in the view of the US Department of State that the Romanian nation had to be provided assurances that its country would remain independent. 151
22. **1945 February 26, Bucharest.** Statement issued by a group of generals and officers at head with Division General Constantin Vasiliu-Râșcanu expressing their disagreement with General Rădescu's actions and declarations. 152
23. **1945 February 27, Bucharest.** Romanian Academy members sent a protest to the King over the reprisals unleashed against the people's demonstration in the Palace Square on February 24, 1945. 153
24. **1945 February 28, Bucharest.** Cable by the US representative on the Allied Control Commission, C.V. Schuyler, transmitting the text of his letter to General V.P. Vinogradov in the prospect that the Soviet, British and US government take action in common to fix the situation in Romania. 154
25. **1945 February, Bucharest.** National Peasant Party communiqué in connection with the NDF governing program. 156
26. **1945 February, Bucharest.** Memo sent to government by ethnic German families in Romania requesting repatriation of ethnic Germans that had been sent to labor camps in the URSS. 159
27. **1945 March 1, Bucharest.** Cable sent by the US representative on the Allied Control Commission for Romania, C.V.R. Schuyler, to the US Department of War in connection with the stepping down of the Rădescu Cabinet. 162
28. **1945 March 1, Bucharest.** Cable sent by the American representative in Romania, Burton Y. Berry to the US Secretary of State over his meeting with Vyshinsky in connection with the freedom of press and government-shaping formulas. 164

29. **1945 March 1, Bucharest.** A.I.Vyshinsky's telephonogram to V.M. Molotov expressing the request addressed to the King Michael I regarding the Petru Groza's appointment as prim-minister. 165
30. **1945 March 1, Bucharest.** General Staff report to the presidency of the Council of Ministers concerning the abusive treatment, sufferings and humiliations endured by the Romanian population of northern Transylvania. 166
31. **1945 March 2, London.** Foreign Office cable to the British Ambassador in Moscow Clark Kerr recognizing Soviet domination over Romania. 167
32. **1945 March 2, Moscow.** Radio Moscow news broadcast in Romanian in connection with the domestic political situation in Romania and the struggle for bringing an NDF government to power. 168
33. **1945 March 4, Sibiu.** Intelligence report of the General Police Department in connection with deportation of Romanian and Transylvanian Saxons to the URSS and the policies Hungarian-born communists were applying to the Romanian population of Northern Transylvania. . . . 169
34. **1945 March 5, Bucharest.** Short-hand report of NDF Council sitting on the measures that had to taken in order to impose the government led by Petru Groza. 170
35. **1945 March 5, Bucharest.** A.I.Vyshinsky's reply-letter to Burton Y.Berry detailing the Soviet government's position on the make-up of the upcoming Romanian government and its tasks. 180
36. **1945 March 5.** Address sent by the Chief of Staff of Romania, Army Corps General Constantin Sănătescu, to Division General V.P.Vinogradov expressing his disapproval of the Allied Control Commission measure to disarm the guards assigned to command headquarters and institutions in the capital. 182
37. **1945 March 6, Bucharest.** Decree-law on organization of ministries and appointment of the Cabinet led by Dr.Petru Groza. 183
38. **1945 March 6.** Minutes of British War Cabinet debates over the likelihood that King Michael may take refuge to the british mission in Bucharest. 184
39. **1945 March 6.** Speech delivered by Gheorghe Gheorghiu-Dej at the NDF popular rally marking the installation of government headed by Dr.Petru Groza. 186
40. **1945 March 7.** Romanian communization plan transmitted by an OSS agent. 189
41. **1945 March 7, Bucharest.** Short-hand report of Council of Ministers sitting where the newly-installed government presented its major guidelines of action. 192
42. **1945 March 8, Bucharest.** Press release of National Democratic Front Council on negotiations with a view to forming a new cabinet. . 195
43. **1945 March 8.** British Prime Minister W. Churchill's cable to US President Roosevelt in connection with British interests in Greece, Poland and Romania. 195

44. **1945 March 8-9, Bucharest.** Dr.Petru Groza's cable to I.V. Stalin president of People's Commissars of the URSS, expressing the Romanian people's desire that Transylvania be reintegrated into Romania; the I.V. Stalin reply-cable. 197
45. **1945 March 13, Bucharest.** Short-hand report of Council of Ministers sitting on the occasion of northern Transylvania's return to Romanian government administration. 198
46. **1945 March 16, Bucharest.** National Liberal Party press release presenting the NLP position on the National Democratic Front programme. 209
47. **1945 March 17, Bucharest.** Report by the US representative in Romania, Burton Y. Berry in connection with Iuliu Maniu's attitude during the events that led to the moving out of office of the Rădescu Cabinet. 210
48. **1945 March 21, Bucharest.** Dr.Petru Groza's interview granted to American journalists. 216
49. **1945 March 22, Bucharest.** Memo sent to Prime Minister, Dr. Petru Groza by the National Liberal Party chief in which the latter declined participation in the shaping of the new government. 223
50. **1945 March 23, Bucharest.** Decree-law on application of land reform. 225
51. **1945 March 30, Bucharest.** Decree-law on purging public administration structures. 230
52. **1945 March, Bucharest.** National Peasant Party press release on the shaping of the Groza-led Cabinet decrying its formation in a nondemocratic manner. 232
53. **1945 March, Bucharest.** Intelligence report of the Special Intelligence Service in connection with the domestic political situation in Romania after the government led by Dr.Petru Groza had come rule. 234
54. **1945 April 5.** I.V. Stalin's telegram to Prime Minister, Petru Groza pointing out the heroic behaviour of the 1st and 4th Romanian Armies. 237
55. **1945 April 21, Bucharest.** Decree-law on taking legal proceedings against and sentencing person who were responsible for the country's disaster and committed war crimes. 238
56. **1945 April 22, Bucharest.** Report sent to the US Secretary of State, James F. Byrnes by the US political officer in Romania, Burton Y. Berry, over his discussion with King Michael I relative to the monarch's relations with the communist leaders and the Soviet authorities. 243
57. **1945 May 8, Moscow.** Protocol concerning cancellation of the balance registered in the accounts of the State Bank of the URSS that had been opened with the National Bank of Romania under the Romanian-Soviet agreements of 15 February 1936 and 26 February 1941. 246
58. **1945 May 9, Bucharest.** Order of the Day issued by the War Minister Army Corps General C. Vasiliu-Râșcanu in marking V-Day. 247

59.	1945 May 17, Bucharest. Short-hand report of Council of Ministers sitting in connection with the trial of the second and third batches of defendants.	249
60.	1945 May 17. Resolution of the 11 st Congress of the Hungary People's Union.	250
61.	1945 May 22, Bucharest. Note on the discussions of the special Soviet envoy to Romania, Minister Pavlov, with the Chairman of the Romanian Commission for the application of the Armistice Convention, M. Ghelmegeanu, over the „repatriation“ of Bessarabians and North Bukovinans.	252
62.	1945 June 13, Cluj. Speech delivered by Minister of Justice Lucrețiu Pătrășcanu in the big room of the Academic College in Cluj: „The Problems of Northern Transylvania“.	262
63.	1945 June 30, Bucharest. Dr Petru Groza's speech at the closing session of the general Congress of the Ploughmen's Front (27-30 June).	266
64.	1945 June. Memo of the Romanian mission assigned to the Allied Control Commission with regard to application of the provisions contained in the Armistice Convention.	270
65.	1945 July 3, Bucharest. Speech delivered buy the National Liberal Party chief Gheorghe Tătărescu at the NLP general Congress in connection with the party's new orientation.	279
66.	1945 July 4, Bucharest. Decisions adopted by the all-country Conference of the Patriot's Union (30 June – 3 July, Bucharest).	285
67.	1945 July 6, Bucharest. Decree of the Presidium of the URSS Supreme Soviet on awarding the Victory Order to King Michael I of Romania; Marshal Tolbuhin's speech and King Michael I's reply.	286
68.	1945 July 25, Bucharest. C.I.C. Brătianu's Memo to the leaders' Allied Powers on the interval situation in Romania under dr. Petru Groza Cabinet. (The copy sent to I.V. Stalin).	288
69.	1945 July 30, Bucharest. Intelligence report of the Special Intelligence Service in connection with the political situation of the National Peasant Party and its relations with other domestic and foreign political forces.	298
70.	1945 July 30, Bucharest. Report sent to the US Secretary of State by Roy M.Melbourne, diplomatic official of the US mission in Bucharest, regarding the sharpening hostilities between the communist party's leaders Gheorghe Gheorghiu-Dej and Lucrețiu Pătrășcanu.	307
71.	1945 July 31, Bucharest. Decree-law on creation of the Soviet-Romanian Sevromtransport company.	310
72.	1945 August 1, Bucharest. Motion adopted in the session of the National Peasant Party standing delegation and county-branch chief in the which they denounced the Groza Cabinets domestic and foreign policy.	311
73.	1945 August 6, Bucharest. Communique on the re-establishment of diplomatic relations between the Soviet Union and Romania.	314

74. **1945 August 10, Bucharest.** National Liberal Party Memo to King Michael in which they criticized the Groza government's activity. 315
75. **1945 August 10, Bucharest.** Intelligence report of the Special Intelligence Service as regards the activity of the National Liberal Party at head with Constantin (Dinu) I.C. Brătianu and its ties to other domestic and foreign political forces. 317
76. **1945 August 19, Bucharest.** Report sent to the US Secretary of State by Roy M.Melbourne, diplomatic officer with the US mission on Bucharest, informing the Secretary of King Michael I's demand on Prime Minister Petru Groza to step down, the latter's reaction and the Soviet reaction on the positions adopted by the US and Britain on the political crisis in Romania. 323
77. **1945 August 21, Bucharest.** Note sent by the US Secretary of State, James F.Byrnes to the British Secretary of the Foreign Office and the Soviet Minister of Foreign Affairs in which he suggested urgent consultations before the three governments formulated their reply to King Michael I's note on the situation created by the Groza government's refusal to resign. 327
78. **1945 August 24, Bucharest.** Short-hand report of the Council of Ministers sitting in connection the „royal strike“ and the government's refusal to step out of office. 330
79. **1945 August 27, Bucharest.** Newspaper report on the celebration of the first anniversary of the historic August 1944 act. 339
80. **1945 August, Bucharest.** Groza government Memo to the big powers criticizing the memos they had been addressed by Romanian opposition parties and arguing that individual freedom was observed in Romania. 341
81. **1945 September 14, Bucharest.** Dr.Petru Groza's statement on his visit to the Soviet Union. 346
82. **1945 September 15, Bucharest.** Gheorghe Tătărescu's statement on the terms on which he agreed to continue his service in the cabinet headed by Groza. 352
83. **1945 September 15, Bucharest.** Cable sent to the US Secretary of State by the US representative in Romania, Hulick, in connection with the instructions Petru Groza had been given while on visit to Moscow. 355
84. **1945 September 16, Moscow.** Fragment of A.I.Vyshinsky's journal referring to the discussion with Gh. Tătărescu regarding to the I.V. Stalin's message addressed to the King Michael with the view of solving the crisis with Groza's government. 357
85. **1945 September 22, Bucharest.** Memo sent by the National Peasant Party and the National Liberal Party to the Allied Powers after the London Conference in which they demanded better treatment of Romania in the peace negotiations. 360
86. **1945 September 22, Bucharest.** Interview granted by the National Peasant Party chief Iuliu Maniu to foreign journalists; taking into consideration an interview of V.M. Molotov, People's Commissar for Foreign Affairs in URSS, the NPP leader denounced the Soviet

	government for having broken the pledges it had assumed in March 1944 relative to Romania's independence.	363
87.	1945 October 14, Bucharest. Intelligence report of the Special Intelligence Service on the Social-Democratic Party's activity and its ties with Communist Party of Romania.	370
88.	1945 October 20, Bucharest. Council of Ministers Bulletin certifying that the Soviet-Romanian „Sovrompetrol“ company was granted authorization to start activity.	372
89.	1945 October 23, Bucharest. Statements by the National Liberal Party chief Constantin I.C. Brătianu to foreign journalists pointing to the instruments and practices by the Groza government was obstructing the exercise of the democratic freedoms.	373
90.	1945 October 31, Bucharest. Resolution of the all- country Conference of the Communist Party of Romania, 16-21 October 1945. . . .	375
91.	1945 November 5, Bucharest. Intelligence report of the Special Intelligence Service on the activity of the National Liberal Party (Dinu Brătianu) over 14 October – 3 November and its relations with Gh. Tătărescu's Liberal Party.	378
92.	1945 November 5, Bucharest. Report sent to the US Secretary of State by the US political officer in Romania, Burton Y. Berry, on the communist party's policy aimed at attracting former Iron Guard members and ethnic Hungarians into the Party.	388
93.	1945 November 8, Bucharest. US diplomatic officer Roy M. Melbourne's report on the rally called on the name-day of King Michael I. . .	391
94.	1945 November 8, Bucharest. Telephonogram of the Russian general Susaikov, the Soviet representative in the Allied Control Commission sent to I.V. Stalin on the anti-governmental manifestation from the Palace Square.	398
95.	1945 November 9, Bucharest. Intelligence report on the rally staged in the Palace Square on November 8 in observance of the monarch's name day where fire was opened on demonstrators. . . .	401
96.	1945 November 10, Bucharest. Short-hand report of the sitting of the National Democratic Front Council in connection with the events on November 8.	405
97.	1945 November 10, Bucharest. Intelligence report of the Special Intelligence Service on National Peasant Party involvement in the planned anti-government coup of 8 November, the party's links with other political groups and with the Anglo-American missions. . . .	420
98.	1945 November 13, Bucharest. National Liberal Party memo addressed to the US envoy to Bucharest, Mark Ethridge on the way the communist party and the Groza-led cabinet were exercising their rule.	423
99.	1945 November 14, Bucharest. NDF appeal in connection with 8 November events.	427
100.	1945 November 15, Bucharest. Intelligence report of the Special Intelligence Service over the Social-Democratic Party's activity, the	

	question of creating the United Workers' Party, the SDP position on the incidents of 8 November and its ties with the historical parties.	429
101.	1945 November 25, Bucharest. Resolution of the Ploughmen's Front Central Committee on the occasion of the Front's Conference on 20-25 November.	434
102.	1945 November 26, Bucharest. Cable sent to the US Secretary of State by the political officer in Romania, Burton Y. Berry, informing the former of the initial conclusions which the US envoy Mark Ethridge had shaped of the political situation in the country.	438
103.	1945 November 28, Bucharest. Report of Court Martial Office in connection with the 8 November events in the capital.	444
104.	1945 November, Bucharest. National Peasant Party and National Liberal Party press release on the 8 November rally and the use of armed force against demonstrators. They demanded the Allied Control Commission to establish a panel to investigate those circumstances.	450
105.	1945 December 3, Bucharest. Resolutions of the Social- Democratic Party Conference of 1-3 December, 1945.	454
106.	1945 December 17, Bucharest. Council of Ministers debate on supply of Soviet troops in Romania.	459
107.	1945 December 31, Bucharest. Statements by Petru Groza and Gheorghe Tătărescu before the Council of Ministers concerning the decisions adopted by the foreign ministers of the three great powers (URSS, Britain and US) that the democratic government should also include one member of each historical party and call parliamentary elections.	460
	INDEX OF NAMES OF PERSONS	467
	INDEX OF GEOGRAPHICAL NAMES	475

SOMMAIRE

INTRODUCTION	49
DOCUMENTS	
1. 1945 Janvier 6. Synthèse élaborée par lieutenant-colonel D. Panaitescu, chef de la III-ème section de l'Armée I, concernant les luttes menées par les forces roumaines à Budapesta et sur le territoire de la Tchechoslovakie entre le premier et le 6 Janvier 1945.	61
2. 1945 Janvier 12, Bucarest. Décret-loi concernant la poursuite et la punition des criminels de guerre.	61
3. 1945 Janvier 16. Rapport contre-informativ du Corp 7 armee d'où résulte l'état d'esprit des militaires roumain où moments où ils ont été mis hors du front de Budapesta.	66
4. 1945 Janvier 20, Bucarest. Decret-loi concernant la poursuite et la punition des coupables pour le desastre du pays.	67
5. 1945, Janvier 20, Bucarest. Décret-loi concernant l'organisation des syndicats.	70
6. 1945 Janvier 24, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil du Front National Démocrate concernant les discussions qui avaient eu lieu à Moscou.	80
7. 1945 Janvier 29, Bucarest. Programme du gouvernement du Front National Démocrate.	93
8. 1945 Janvier 30, Bucarest. Résolution adoptée par le Congrès Général des Syndicats Unis.	96
9. 1945 Janvier 31, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil du Front National Démocrate concernant les actions organisées en vue de faire tomber le gouvernement Rădescu et d'instaurer un gouvernement du F.N.D.	97
10. 1945 Février 3, Bucarest. Communiqué du syndicat des ouvriers typographes par lequel on affirme la décision de ne plus imprimer des ouvrages qui contiennent des attaques à l'adresse du Front National Démocrate.	119
11. 1945 Février 5, Jassy. Motion adoptée à l'occasion du l'assemblee populaire où les représentants de tous les partis et de toutes les organisations politiques ont demandé l'instauration d'un gouvernement du F.N.D.	120
12. 1945 Février 7, Bucarest. Décret-loi concernant le statut des minorités, suivant lequel les citoyens sont égaux devant la loi.	121
13. 1945 Février 10, Bucarest. Projet de loi pour l'expropriation, proposé par le Parti National des Paysans.	124
14. 1945 Février 10. Reportages, télégrammes et motions concernant le déroulement des amples manifestations de Bucarest et du pays où on a demandé l'instauration d'un gouvernement du Front National Démocrate.	129

15. **1945 Février 11, Bucarest.** Appel du Front des Laboureurs adressé aux paysans afin d'accomplir la réforme agraire et de former un gouvernement du F.N.D. 136
16. **1945 Février 11, Bucarest.** L'allocution prononcée par le président du Conseil des Ministres, général Nicolae Rădescu concernant la politique intérieure et extérieure du gouvernement, à la réunion de la salle „Aro“. 138
17. **1945 Février 23.** Appel d'adhérer au Front National Démocrate adressé aux membres du Parti National des Paysans par un groupe de personnalités de cette orientation, ayant à leur tête Anton Alexandrescu. . . . 144
18. **1945 Février 24, Bucarest.** Protestation des ministres du Front National Démocrate adressée au roi contre les éléments réactionnaires parmi les manifestants de la Place de la Nation de la Capitale et de certaines villes du pays. 148
19. **1945 Février 24, Bucarest.** Discours prononcé par le président du Conseil des Ministres, Nicolae Rădescu, à la radio, dans lequel, relatant les diverses provocations organisées par les forces hostiles au gouvernement, il fait appel au peuple pour la défense de la démocratie. . 149
20. **1945 Février 24, Moscou.** Communiqué de l'Agence TASS concernant les événements passés en Roumanie. 150
21. **1945 Février 24, Washington.** Télégramme du secrétaire d'état intérimaire des Etats Unis. Grew vers le représentant américain de la Roumanie, Burton Y. Berry, concernant certains points de vue du Département d'Etat, conformément auxquels le peuple roumain doit être assuré que la Roumanie restera indépendante. 151
22. **1945 Février 26, Bucarest** Déclaration d'un groupe de généraux et officiers, ayant à leur tête le général de division Constantin Vasiliu Râșcanu, par laquelle ils se désolidarisent des actions et déclarations du général Rădescu. 152
23. **1945 Février 27, Bucarest.** Télégramme adressé au roi par les membres de l'Académie Roumaine par lequel ils protestent contre la répression de la manifestation populaire de la Place du Palais de 24 février 1945. 153
24. **1945 Février 28, Bucarest.** Télégramme du représentant des Etats Unis dans la Commission Alliée de Contrôle. C.V. Schuyler, par lequel on transmet le texte de la lettre adressée par lui au général V.P. Vinogradov, en vue d'organiser des actions communes (pour les 3 gouvernements – soviétique, britannique et américain) pour éclaircir la situation de la Roumanie. 154
25. **1945 Février, Bucarest.** Communiqué du Parti National des Paysans concernant son programme de gouvernement. 156
26. **1945 Février, Bucarest.** Mémoire adressé au gouvernement par les familles d'origine allemande de la Roumanie, où on demande de rapatrier ceux qui avaient été envoyés aux camps de travail de URSS . 159
27. **1945 Mars 1, Bucarest.** Télégramme du représentant des Etats Unis dans la Commission Alliée de Contrôle pour la Roumanie, C.V. Schuyler, envoyé au Ministère de Guerre des Etats Unis, concernant la démission du gouvernement Rădescu. 162

28. **1945 Mars 1, Bucarest.** Télégramme du représentant des Etats Unis en Roumanie, Burton Y. Berry, concernant l'entrevue avec Vyshinski à propos de la liberté de la presse et les formules de constitution du gouvernement. 164
29. **1945 Mars 1, Bucarest.** Téléphonogramme de A.I. Vyshinski adressé à V.M. Molotov concernant la sollicitation exprimée par le Roi Michel I pour la nomination de Petru Groza comme Premier Ministre. . . . 165
30. **1945 Mars 1, Bucarest.** Rapport du Grand Etat Major vers le Président du Conseil des Ministres concernant les abus, les souffrances et les humiliations subis par les Roumains du Nord de la Transylvanie. . . . 166
31. **1945 Mars 2, Londres.** Télégramme de Foreign Office vers l'ambassadeur de la Grande Bretagne à Moscou, Clark Kerr, par lequel on reconnaît le rôle prépondérant de l'URSS en Roumanie. 167
32. **1945 Mars 2, Moscou.** Information transmise à la radio Moscou, en roumain, concernant la situation politique interne de la Roumanie, la lutte pour l'instauration d'un gouvernement du Front National Démocrate. 168
33. **1945 Mars 4, Sibiu.** Note d'information élaborée par la Direction Générale de la Police concernant la déportation de certains Roumains et „sași“ (population d'origine allemande) en l'URSS et la politique menée par les communistes magyars envers les Roumains de la Transylvanie de Nord. 169
34. **1945 Mars 5, Bucarest.** Sténogramme de la réunion du Conseil de Front National Démocrate concernant les mesures nécessaires pour imposer le gouvernement Petru Groza. 170
35. **1945 Mars 5, Bucarest.** Lettre de réponse de A.I. Vyshinski adressée à Burton Y. Berry, où l'on précise la position du Gouvernement soviétique concernant la composition du nouveau gouvernement roumain et les tâches de celui-ci. 180
36. **1945 Mars 5.** Adresse du chef du Grand Etat Major Roumain, général de corp d'armée Constantin Sănătescu vers le général de division V.P. Vinogradov, où il exprime son désaccord envers la mesure adoptée par la Commission Alliée de Contrôle de désarmer le personnel destiné à la garde de certains commandements et institutions du Bucarest. 182
37. **1945 Mars 6, Bucarest.** Décret-loi concernant l'organisation des ministères et la nomination du gouvernement présidé par dr. Petru Groza. 183
38. **1945 Mars 6** Résumé des débats du Cabinet de Guerre britannique concernant l'éventuelle retraite du roi Michel I à la mission britannique de Roumanie. 184
39. **1945 Mars 6.** Allocution prononcée par Gheorghe Gheorghiu-Dej à l'assemblée populaire organisée par le Front National Démocrate à l'occasion de l'instauration du Gouvernement dr. Petru Groza. . . . 186
40. **1945, Mars 7.** Plan de Communisation de la Roumanie transmis par un agent de l'Office de Services Stratégiques. 189

41.	1945 Mars 7, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil des Ministres où on a présenté les principales directions d'activité du nouveau gouvernement.	192
42.	1945 Mars 8, Bucarest. Communiqué du Conseil du Front National Démocrate concernant les négociations pour un nouveau gouvernement.	195
43.	1945 Mars 8. Télégramme du premier ministre de la Grande Bretagne, W. Churchill vers le Président SUA, Roosevelt concernant les intérêts de la Grande Bretagne en Grèce, en Pologne et en Roumanie.	195
44.	1945 Mars 8-9, Bucarest. Télégramme transmis par dr. Petru Groza à I.V. Stalin, président des commissaires du peuple de l'URSS par lequel il transmet le désir du peuple roumain de réintégrer la Transylvanie à la Roumanie; télégramme de réponse de I.V. Stalin.	197
45.	1945 Mars 13, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil de Ministres à l'occasion du retour de la Transylvanie sous l'administration du gouvernement roumain.	198
46.	1945 Mars 16, Bucarest. Communiqué du Parti National Libéral concernant sa position envers le programme du Front National Démocrate.	209
47.	1945 Mars 17, Bucarest. Rapport de Burton Y. Berry, représentant des Etats Unis en Roumanie, concernant l'attitude de Iuliu Maniu pendant les événements qui ont provoqué le remplacement du gouvernement Rădescu.	210
48.	1945 Mars 21, Bucarest Interview accordée par dr. Petru Groza à certains correspondants de la presse américaine.	216
49.	1945 Mars 22, Bucarest. Memoire du président de Parti National Libéral vers dr. Petru Groza, président du Conseil des Ministres. concernant le refus de participer à la constitution du gouvernement.	223
50.	1945 Mars 30, Bucarest. Décret-loi concernant l'accomplissement de la réforme agraire.	225
51.	1945 Mars 23, Bucarest. Décret-loi concernant l'épuration de l'administration publique.	230
52.	1945 Mars, Bucarest. Communiqué du Parti National des Paysans à l'occasion de la constitution du gouvernement dirigé par dr. Petru Groza, où on critique la manière non-démocratique de le constituer.	232
53.	1945 Mars, Bucarest. Synthèse d'informations élaborée par le Service Spécial d'Informations concernant la situation politique du pays après la prise du pouvoir par le gouvernement de dr. Petru Groza.	234
54.	1945 Avril 5. Télégramme adressé par I.V. Stalin au président du conseil des Ministres, dr. Petru Groza où on met en évidence l'héroïsme des armées 1 et 4 roumaines.	237
55.	1945 Avril 21, Bucarest. Décret-loi concernant la poursuite et la punition des coupables pour le désastre du pays ey pour les crimes de guerre.	238
56.	1945 Avril 22, Bucarest. Rapport du représentant politique américain en Roumanie, Burton Y. Berry, adressé au secrétaire d'état des	

	Etats Unis, James F. Byrnes, que relate une discussion avec le roi Michel I à propos de ses rapports avec les leaders communistes et les officiels soviétiques.	243
57.	1945 Mai 8, Moscou. Protocol concernant la manière de liquider les soldes des comptes de la Banque d'Etat de l'URSS qui se trouve à la Banque Nationale de la Roumanie, ouverts sur le base des accords entre la Roumanie et l'URSS de 15 février 1936 et de 26 février 1941.	246
58.	1945 Mai 9, Bucarest. Ordre du Jour du ministre de guerre, général de corps d'armée C. Vasiliu-Rășcanu, émis à l'occasion de la victoire sur l'Allemagne hitlérienne.	247
59.	1945 Mai 17, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil des Ministres concernant l'organisation des procès pour le deuxième et le troisième groupe d'inculpés.	249
60.	1945 Mai 17. Résolution du premier Congrès de l'Union Populaire Magyare.	250
61.	1945 Mai 22, Bucarest. Note concernant les discussions entre le ministre Pavlov, l'envoyé extraordinaire de l'URSS en Roumanie et M. Ghelmegeanu, président de la Commission Roumaine pour l'application de l'Armistice dans le problème du „retour“ des habitants de la Bessarabie et de la Bukovine de Nord.	252
62.	1945 Juin 13, Cluj. Allocution prononcée par le ministre de la Justice, Lucrețiu Pătrășcanu, dans la salle du Collège Académique de Cluj, appelée „Les problèmes de la Transylvanie de Nord“.	262
63.	1945 Juin 30, Bucarest. Allocution de dr. Petru Groza à la fin du Congrès Général du Front des Laboureur qui à eu lieu entre 27-30 juin 1945.	266
64.	1945 Juin. Mémoire de la succursale roumaine dans la Commission Alliée de Contrôle concernant l'accomplissement des stipulations de la Convention d'Armistice.	270
65.	1945 Juillet 3, Bucarest. Allocution du président du Parti National Libéral, Gh. Tătărescu au Congrès général du parti, concernant la nouvelle orientation du parti.	279
66.	1945 Juillet 4, Bucarest. Décisions de la Conférence générale de l'Union des Patriotes qui à eu lieu entre 30 juin-3 Juillet 1945 à Bucarest.	285
67.	1945 Juillet 6, Bucarest. Décret du Présidium du Soviète Suprême de l'URSS par lequel (la Grande Assemblée Nationale), on décore de l'ordre „Victoria“ du roi Michel I de la Roumanie; l'allocution du maréchal Tolbuchin et la réponse du roi Michel I.	286
68.	1945 Juillet 25, Bucarest. Aide-mémoire adressé par C.I.C. Brătianu aux dirigeants des Pouvoirs alliés, concernant la situation de la Roumanie gouvernée par Petru Groza et les mesures à prendre par les sus-dits dirigeants (Exemplaire envoyé à I.V. Stalin).	288
69.	1945 Juillet 30, Bucarest. Note d'information du Service Spécial d'Informations concernant la situation politique du Parti National des Paysans et de celui-ci avec d'autres.	298

70. **1945 Juillet 30, Bucarest.** Rapport de Roy M. Melbourne, fonctionnaire diplomate la succursale des Etats Unis à Bucarest, adressé au secrétariat d'état des Etats Unis, concernant l'aggravation des hostilités entre les chefs communistes Gheorghie Gheorghiu-Dej et Lucrețiu Pătrășcanu. 307
71. **1945 Juillet 31, Bucarest.** Décret-loi concernant la fondation de la société soviétique-roumaine „Sevromtransport“. 310
72. **1945 Août 1, Bucarest.** Motion adoptée à la réunion de la Délégation Permanente du Parti National des Paysans et des présidents des organisations départementales, où on critique la politique intérieure et extérieure du gouvernement Petru Groza. 311
73. **1945 Août 6, Bucarest.** Communiqué concernant le rétablissement des relations entre l'Union Soviétique et la Roumanie. 314
74. **1945 Août 10, Bucarest.** Mémoire adressé au roi Michel I par le Parti National Libéral où on critique l'activité du gouvernement Petru Groza. 315
75. **1945 Août 10, Bucarest.** Note d'information du Service Spécial d'Informations concernant l'activité du Parti National Libéral dirigé par Constantin I.C. Brătianu; ses relations avec d'autres forces politiques de l'intérieur et de l'extérieur. 317
76. **1945 Août 19, Bucarest.** Rapport de Roy M. Melbourne, fonctionnaire-diplomate à la succursale des Etats-Unis à Bucarest, adressé au secrétaire d'état des Etats Unis, où il relate les termes utilisés par le roi Michel I qui a demandé au premier ministre Petru Groza de donner sa démission, la réaction de celui-ci aussi bien que la réaction soviétique envers la position des Etats Unis et de la Grande Bretagne en ce qui concerne la crise politique de la Roumanie. 323
77. **1945 Août 21, Washington.** Note du secrétaire d'état des Etats Unis, James F. Byrnes, adressée aux ministres de l'Extérieur anglais et soviétique, proposant des consultations urgentes en vue de formuler une réponse à la communication du roi Michel I concernant la situation créée en Roumanie à la suite du refus du Gouvernement Petru Groza de présenter sa démission. 327
78. **1945 Août 24, Bucarest.** Sténogramme de la réunion du Conseil de Ministres concernant la grève régalto et la décision du gouvernement de ne pas démissionner. 330
79. **1945 Août 27, Bucarest.** Article où on présente la célébration d'une année depuis l'acte historique d'août 1944. 339
80. **1945 Août, Bucarest.** Mémoire adressé par le gouvernement Groza aux Grandes Puissances, dans lequel, critiquant les mémoires adressés à celles-ci par les partis politiques roumains d'opposition, affirme que la liberté individuelle est respectée en Roumaine. 341
81. **1945 Septembre 14, Bucarest.** Déclaration du dr. Petru Groza sur sa visite dans l'Union Soviétique. 346
82. **1945 Septembre 15, Bucarest.** Déclaration de Gheorghie Tătărescu concernant les conditions posées par lui au gouvernement Groza pour qu'il y reste encore. 352

83. **1945 Septembre 15, Bucarest.** Télégramme de Hulick, représentant américain en Roumanie, adressé au secrétaire d'état des Etats Unis concernant les instructions reçues par Petru Groza à l'occasion de sa visite à Moscou. 355
84. **1945 Septembre 16, Moscou** Fragment du Journal de A.I. Vyshinsky concernant son entrevue avec Gheorghe Tătărescu pendant laquelle on a discuté le contenu du message de I.V. Stalin adressé au Roi Michel I en vue de solutionner la crise des relations russes-roumanies. 357
85. **1945 Septembre 22, Bucarest.** Mémoire adressé aux Puissances Alliées par le Parti National des Paysans et par le Parti National Libéral après la Conférence de Londres, par lequel on demande de meilleures conditions de paix pour la Roumanie. 360
86. **1945 Septembre 22, Bucarest.** Interview donnée par Iuliu Maniu, président du Parti National des Paysans aux journalistes étrangers, où, partant d'une interview de V.M. Molotov, commissaire du peuple pour les Affaires Extérieures, il critique le gouvernement soviétique de ne pas avoir respecté les promesses faites en 1944 concernant l'indépendance de la Roumanie. 363
87. **1945 Octobre 14, Bucarest.** Note d'information du Service Spécial d'Informations concernant l'activité du Parti Social Démocrate ses relations avec le Parti Communiste Roumain. 370
88. **1945 Octobre 20, Bucarest.** Journal du Conseil de Ministres concernant l'autorisation de fonctionnement de la Société soviétique-roumaine „Sovrompetrol“. 372
89. **1945 Octobre 23, Bucarest.** Déclarations faites à la presse étrangère par Constantin I.C. Brătianu, président du Parti National Libéral concernant les moyens par lesquels le gouvernement Petru Groza empêche l'exercice des libertés démocratiques. 373
90. **1945 Octobre 31, Bucarest.** Résolution de la Conférence Nationale du Parti Communiste Roumain qui avait lieu entre le 16 et le 21 octobre 1945. 375
91. **1945 Novembre 3, Bucarest.** Note d'information du Service Spécial d'Informations concernant l'activité du Parti National Libéral (Dinu Brătianu) entre le 14 octobre et le 3 novembre; ses rapports avec le parti dirigé par Gh.Tătărescu. 378
92. **1945 Novembre 5, Bucarest.** Rapport du représentant politique américain en Roumanie, Burton Y. Berry, adressé au secrétaire d'état des Etats Unis, concernant la politique du P.C.R. d'attirer les ex-légionnaires et les minoritaires magyars. 388
93. **1945 Novembre 8, Bucarest.** Rapport du fonctionnaire- diplomate américain Roy M.Melbourne, sur la manière où la manifestation à l'occasion de la fête du roi s'est déroulée. 391
94. **1945 Novembre 9, Bucarest** Télégramme du générale russe Susaïkov, le représentant soviétique dans la Commission Alliée de Contrôle adressée à I.V. Stalin, concernant la démonstration antigouvernementale qui a eu lieu dans la Place du Palais. 398
95. **1945 Novembre 9, Bucarest.** Note d'information sur le déroulement de la manifestation de 8 novembre de la place du palais, en l'honneur du roi, occasion à laquelle on a tiré sur les manifestants. 401

96.	1945 Novembre 10, Bucarest. Sténogramme de la réunion du Conseil F.N.D. dédiée à l'analyse des événements de 8 novembre.	405
97.	1945 Novembre 10, Bucarest. Note d'information du Service Spécial d'Information concernant l'implication du P.N.P. dans l'organisation de l'action de renversement du gouvernement le 8 novembre; ses rapport avec les autres groupes politiques et les missions anglo-américaines.	420
98.	1945 Novembre 13, Bucarest. Mémoire élaboré par le Parti National Libéral pour être présente au représentant des Etats Unis à Bucarest, Mark Ethridge, concernant les moyens par lesquels le Parti Communiste et le gouvernement dirigé par dr. Petru Groza exercent leur pouvoir.	423
99.	1945 Novembre 14, Bucarest. L'appel du Front National Démocrate concernant les événements de 8 novembre.	427
100.	1945 Novembre 15, Bucarest. Note d'information du Service Spécial d'Information, concernant le Parti Social Démocrate et le problème du Parti Unique des Ouvriers; la position du parti envers les incidents de 8 novembre ainsi que ses rapports avec les partis historiques.	429
101.	1945 Novembre 25, Bucarest. Résolution du Comité Central du Front des Laboureurs, adoptée à l'occasion de la conférence de 20-25 novembre.	434
102.	1945 Novembre 26, Bucarest. Télégramme du représentant politique américain en Roumanie, Burton Y. Berry, adressé au secrétaire d'état des Etats Unis, qui contient, les premières conclusions de l'émissaire américain Mark Ethridge sur la situation politique de la Roumanie.	438
103.	1945 Novembre 28, Bucarest. Compte-rendu rédigé par le Cabinet de la Cour Martiale sur les événements de 8 novembre 1945, de la Capitale.	444
104.	1945 Novembre, Bucarest. Communiqué du Parti National des Paysans et du Parti National Libéral concernant la manifestation de 8 novembre 1945, contre laquelle on à utilisé l'armée. On demande de constituer une commission par la Comission Alliée de Contrôle qui organise une enquête sur les événements passés à l'occasion de cette manifestation.	450
105.	1945 Decembre 3, Bucarest. Résolution de la Conférence du Parti Social Démocrate de 1-3 décembre 1945.	454
106.	1945 Decembre 17, Bucarest. Débats au sein du Conseil de Ministres concernant le ravitaillement des troupes soviétiques de la Roumanie.	459
107.	1945 Decembre 31, Bucarest. Déclarations faites par dr. Petru Groza et Gheorghe Tătărescu au Conseil de Ministres, concernant les décisions des ministres de l'Extérieur des trois Grandes Puissances (URSS, Etats Unis, Grande Bretagne) sur l'inclusion d'un représentant de chaque parti historique dans le gouvernement démocrate et l'organisation des élections parlementaires.	460
	INDEX DES NOMS DE PERSONNES	467
	INDEX DES NOMS GÉOGRAPHIQUES	475

Anul 1945 în istoria României

Pentru istoria omenirii anul 1945 a marcat încheierea celui de-al doilea război mondial. Declanșată la 1 septembrie 1939, această conflagrație le-a depășit pe toate cele anterioare prin amploare, număr de participanți, tehnică de luptă, prin jertfele de vieți omenești, prin distrugerile de bunuri materiale și spirituale. Potrivit unor date statistice, la cel de-al doilea război mondial au participat 61 de state, cu o populație de 1,7 miliarde de oameni; operațiunile militare s-au desfășurat pe teritoriul a 40 de țări din Europa, Asia și Africa; numărul total al mobilizațiilor a fost de 11 milioane de oameni, iar al victimelor de circa 50 de milioane, dintre care mai mult de jumătate din rândul populației civile.

Încă din timpul războiului s-a constituit Coaliția Națiunilor Unite – formată din Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii – al cărei obiectiv esențial era înfrângerea puterilor Axei, alcătuită din Germania, Italia și Japonia. Din octombrie 1943, cele trei mari puteri au început să adopte hotărâri privind organizarea lumii după război, care se bazau pe ideea împărțirii sferelor de influență. Un an mai târziu, în octombrie 1944, s-a realizat cunoscutul „acord de procentaj” între I.V. Stalin și W. Churchill, potrivit căruia în România influența sovietică urma să fie de 90%, iar a aliaților occidentali (Marea Britanie și Statele Unite ale Americii) de 10%.

Începutul anului 1945 găsea România într-o situație complexă. Armata română lupta din august 1944 alături de Armata Roșie pentru înfrângerea Germaniei. Pe plan intern, disputa politică se acutiza; de la 23 august fuseseră schimbate două guverne (prezidate de generalul Constantin Sănătescu), iar cel de-al treilea, condus de generalul Rădescu, era contestat vehement de forțele politice constituite, încă din octombrie 1944, în Frontul Național-Democrat.

Situația internațională a României fusese reglementată prin Convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944, care stabilea, în fapt, un regim de ocupație sovietică. După eliberarea teritoriului național, la 25 octombrie 1944, trupele române își continuau ofensiva spre Tisa în cadrul operațiunii „Debrețin”. Aproape simultan s-a desfășurat operațiunea „Budapesta”, care a cunoscut o fază extrem de sângeroasă între 1 și 15 ianuarie, luptele purtându-se în interiorul orașului. Când capitala Ungariei era aproape cucerită de trupele române, acestea au primit ordinul să se deplaseze pe frontul din Cehoslovacia. Această decizie avea un caracter politic, deoarece conducerea sovietică nu a admis ca steagul românesc biruitor să fie înălțat

pe clădirile oficiale din Ungaria. Decizia Înaltului Comandament Sovietic a generat o stare de amărăciune și chiar de nemulțumire în rândul militarilor români.

Încă din luna ianuarie 1945, viața politică din România a luat un curs tensionat, deoarece forțele grupate în Frontul Național-Democrat au declanșat ofensiva pentru răsturnarea guvernului Rădescu. În perioada 31 decembrie 1944 – 16 ianuarie 1945, Gheorghe Gheorghiu-Dej, fruntaș de marcă al Partidului Comunist Român, a făcut o vizită la Moscova, în timpul căreia s-a stabilit modul de acțiune pentru preluarea puterii. Această idee rezultă cu claritate din expunerea făcută în ședința Consiliului Frontului Național-Democrat din 24 ianuarie 1945, când s-au fixat tactica de urmat și principalele jaloane ale programului de guvernare. Problema cuceririi puterii politice a fost pusă deschis la Congresul sindicatelor din 26-30 ianuarie, care a hotărât constituirea Confederației Generale a Muncii. Aproape simultan a fost dat publicității *Programul de guvernare al Frontului Național-Democrat*, în care se preciza: „Experiența făcută cu guvernele de coaliție de până acum arată clar că țara și poporul român au nevoie de un guvern cu adevărat democrat, ieșit din concentrarea într-un singur front – Frontul Național-Democrat – a tuturor forțelor democratice ale țării, ale cărei probleme vitale să fie imediat soluționate“.

(Doc.7)

La rândul lor, partidele istorice (Național-Țărănesc și Național-Liberal), precum și regele se pronunțau pentru menținerea guvernului Rădescu, apreciind că efortul principal trebuia îndreptat spre front, pentru încheierea cât mai grabnică a războiului, după care, în condiții de normalitate, să se organizeze alegeri libere, care să decidă asupra programelor de reformă ce urmau să fie îndeplinite.

Conducerea Frontului Național-Democrat considera că putea influența muncitorimea de la orașe, dar atragerea țărănimii – care reprezenta 80% din populația României – era dificilă. De aceea a hotărât să acționeze la „coarda cea mai sensibilă“ a acesteia și anume dorința de a avea pământ. Încă din decembrie 1944, guvernul hotărâse constituirea unei Comisii pentru studiul reformei agrare, prezidată de Ion Hudiță, ministrul agriculturii și domeniilor (național-țărănist). După ample discuții, la 10 februarie, Gheorghe Zane a depus, în numele Partidului Național-Țărănesc, proiectul de lege care prevedea exproprierea moșiilor având peste 50 ha în zonele de șes și 30 de ha în cele de deal și munte, urmând ca „împărțirea deplină a pământului să se realizeze după încheierea războiului și demobilizarea armatei“ (Doc 13). Imediat a luat cuvântul Romulus Zăroni, reprezentantul Frontului Național-Democrat, care a declarat că nu avea încredere că guvernul Rădescu va îndeplini reforma agrară, drept care se retrage din Comisie. În aceeași zi, Comitetul Central al Frontului Plugarilor a dat publicității un manifest către țărani, în care se afirma: „De la guvernul care este acum la putere, voi nu aveți nimic bun de așteptat, căci în acest guvern cei mai mulți miniștri – trimiși acolo de conducerea Partidului Național-Țărănist și Național-Liberal – nu vor ca voi să fiți împroprietăriți“. Manifestul cerea țăranilor să treacă imediat la îndeplinirea reformei agrare, dând asigurări că „guvernul Frontului Național-Democrat va consfinți prin

lege lucrările de confiscare a moșiilor și de împrăștiere a țăranilor“. (Doc.15). Răspunzând apelului ce i s-a adresat – care venea pe un fond psihologic extrem de propice – o bună parte a țărănimii a trecut la ocuparea pământurilor moșierești, nemaiținând seama de faptul că nu exista o lege care s-o îndrituiască la această acțiune.

Declarând că guvernul Rădescu nu urmărea o reală democratizare a țării, Frontul Național-Democrat a acționat pentru preluarea în forță a conducerilor primăriilor și prefecturilor, astfel că la sfârșitul lunii februarie 1945 în 50 din cele 58 de județe ale țării erau instalați primari și prefecți aparținând Frontului. Partidele istorice au condamnat această practică ilegală, propunând organizarea de alegeri comunale și județene, ceea ce Frontul Național-Democrat nu a acceptat. Constatând deteriorarea gravă a situației politice, generalul Nicolae Rădescu, președintele Consiliului de Miniștri, a ținut, la 11 februarie 1945, un discurs în care a afirmat: „Patimile politice au fost întotdeauna la noi în mare cinste și nici acum nu sunt altfel. Acum, ca întotdeauna, sunt ambiții care nu se pot stăpâni, iar cei care sunt stăpâniți de ele nu au astâmpăr; se zvârcolesc și încearcă, chiar cu prețul îngenunchierii țării, să și le satisfacă. Sunt apoi oameni cărora le convine haosul, fiindcă în haos oricine își găsește loc de uneltit“. El a apreciat că nici unui ministru „nu i se poate arunca epitetul de sabotor sau reacționar“, a declarat că „reforma agrară nu se poate și nu trebuie să fie înfăptuită decât după încetarea războiului“, a dat asigurări că „atât timp cât frâiele guvernării vor fi în mâinile mele voi apăra, cu orice preț, liniștea și ordinea în țară“ (Doc.16).

În zilele de 4-11 februarie 1945 s-a desfășurat, în localitatea Yalta din Crimeea, Conferința la nivel înalt sovieto-anglo-americană, care a avut un rol important pentru destinul multor popoare, între care și cel român. În comunicatul dat publicității se afirma că I.V. Stalin, W. Churchill și F.D. Roosevelt au ajuns „la acordul comun de a duce o politică comună din partea celor trei guverne ale lor în timpul perioadei temporare de instabilitate în Europa eliberată și acela de a ajuta popoarele Europei eliberate de sub dominația Germaniei naziste și a popoarelor fostelor state satelite ale Axei, să rezolve prin mijloace democratice problemele lor politice și economice cele mai urgente“. Dincolo de această formulare generală, politologii au afirmat că la Yalta s-a realizat împărțirea Europei, statele din zona centrală și de sud-est a continentului – între care și România – căzând definitiv în sfera de dominație sovietică.

Liderii partidelor istorice, precum și regele Mihai I nu au sesizat sensul real al înțelegerilor de la Yalta și au continuat să creadă și să spere că „englezii și americanii“ nu vor sacrifica România, ci o vor ajuta să revină pe drumul democrației. Aceste forțe politice au rămas, în bună măsură, cu privirea ațintită spre trecut, sperând în revenirea la regimul de dinainte de 10 februarie 1938, și nu au realizat mutațiile survenite în mentalul colectiv după șase ani de regimuri totalitare, dintre care patru ani de război, cu toate dramele și privațiunile lui.

O analiză atentă a stării de spirit din România arată o certă similitudine cu cea existentă la sfârșitul primului război mondial, când masele de cetățeni simțeau nevoia să se exprime, să participe la viața publică, să

„rupă cu trecutul“. Această stare de spirit a fost valorificată de Frontul Național-Democrat, care a reușit să antreneze la viața publică activă zeci și sute de mii de cetățeni, animați de credința că stă în putința lor de a clădi „o lume mai dreaptă și mai bună“. Alături de preocuparea pentru sporirea propriilor rânduri și fortificarea organizațiilor care îl urmau (Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Uniunea Populară Maghiară, sindicate etc.), Partidul Comunist a acționat pentru crearea unor breșe în sânul partidelor istorice. De la liberali a fost atrasă o masivă grupare în frunte cu Gheorghe Tătărescu, care a acceptat să colaboreze cu Frontul Național-Democrat, inclusiv în guvern. Sciziunea în Partidul Național-Țărănesc a fost mai dificilă; totuși, la 23 februarie, o grupare condusă de Anton Alexandrescu (fost președinte al Tineretului Național-Țărănesc) a părăsit acest partid și a aderat la Frontul Național-Democrat.

Lupta politică s-a desfășurat mai ales în stradă. În cursul lunii februarie 1945, din inițiativa Partidului Comunist, s-au organizat manifestații pe întreg cuprinsul țării, în cadrul cărora se cerea demisia lui Rădescu și formarea unui guvern FND condus de dr. Petru Groza, președintele Frontului Plugarilor. Șirul acestor manifestații a culminat cu cea din 24 februarie 1945, desfășurată în București, când s-au înregistrat altercații cu forțele de ordine, care au degenerat în confruntări sângeroase. Luând cuvântul la postul de radio în seara aceleiași zile, Nicolae Rădescu aprecia că tulburările au fost provocate de „niște indivizi fără neam și fără Dumnezeu, care au trădat poporul, pornind cu foc în țară, peste mormintele proaspete ale ostașilor noștri“. (Doc. 19). El a declarat că „o mână de inși, conduși de doi venetici, evreica Ana Pauker și unгурul Vasile Luca, caută prin teroare să pună mâna pe putere“ (Doc. 19). Un contemporan (Arthur Gould Lee) aprecia că acesta a fost „ultimul glas ostil comunismului care a răsunat la postul de radio București“, întrucât cenzura exercitată de Înalta Comisie Aliată de Control (sovietică) nu a mai permis exprimarea unor puncte de vedere ostile Partidului Comunist Român. După evenimentele din 24 februarie, un grup de generali și ofițeri superiori români, precum și mai mulți membri ai Academiei Române s-au desolidarizat public de politica șefului guvernului. La rândul lor, trupele sovietice au trecut la dezarmarea ostașilor români aflați în interiorul țării, ceea ce a determinat protestul generalului Sănătescu, șeful Statului Major al Armatei române.

Pe acest fond extrem de tensionat, la 26 februarie, A. I. Vășinski, primul locțiitor al comisarului poporului pentru afacerile externe ale URSS, s-a deplasat în România, unde a avut repetate discuții cu regele Mihai. Emisarul Kremlinului nu a ezitat să declare că Nicolae Rădescu era „fascist“, epitet aplicat și susținătorilor lui, în frunte cu Iuliu Maniu. Deoarece, potrivit Convenției de armistițiu, fascismul trebuia eradicat în România, concluzia era limpede. Pentru a-l impresiona pe tânărul și neexperimentatul rege, Vășinski și-a însoțit argumentele cu o atitudine brutală, între care izbitul cu pumnul în masă și trântitul ușii, afirmația „Yalta sunt eu“ etc.

Aflând despre demersurile lui Vășinski, reprezentanții Marii Britanii și SUA în Înalta Comisie Aliată de Control au propus, la 28 februarie, o „consultare prealabilă“ (Doc.23) asupra situației din România și stabilirea

unui punct de vedere comun pentru rezolvarea crizei politice. Dar A.I.Vâșinski a răspuns abia la 5 martie că Uniunea Sovietică avea nevoie de un guvern „cu adevărat democratic“ pentru „a asigura în România, care reprezintă spatele frontului Armatei Roșii, ordinea și liniștea, asigurând totodată îndeplinirea onorabilă și conștiincioasă a condițiilor Convenției de armistițiu“. (Doc.35).

Intervențiile ministrului de externe român, Constantin Vișoianu, pe lângă diplomații SUA și Marii Britanii pentru găsirea unei soluții general acceptabile s-au soldat cu un eșec, deoarece puterile occidentale hotărâseră să lase mână liberă sovieticilor în România.

Iuliu Maniu l-a sfătuit pe rege să reziste presiunilor sovietice și să formeze un guvern „de colaborare“, deoarece un cabinet condus de Petru Groza „ar echivala cu o condamnare la moarte a democrației în România“. Totuși, la 2 martie, Mihai I l-a însărcinat pe Groza cu formarea noului guvern, cu sugestia ca acesta să cuprindă și reprezentanți ai Partidului Național-Țărănesc și Partidului Național-Liberal. Tratatul cu reprezentanții celor două partide au eșuat, astfel că la 6 martie regele a numit un guvern al Frontului Național-Democrat din care mai făceau parte gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărescu și cea național-țărănistă avându-l în frunte pe Anton Alexandrescu.

Pentru aprecierea corectă a momentului 6 martie 1945 trebuie să se țină seama de faptul că România evolua într-un context geopolitic determinat de înțelegerile dintre marile puteri. În zona de dominație sovietică partidele comuniste se aflau într-o evidentă ascensiune: în Bulgaria puterea se afla în mâinile Frontului Patriei, condus de comuniști, din septembrie 1944, în Albania comuniștii au preluat guvernul în octombrie 1944, iar în Iugoslavia încă din noiembrie 1943; în favoarea comuniștilor – sprijiniți de sovietici – evolau evenimentele din Polonia, Cehoslovacia și Ungaria.

Este de remarcat faptul că Partidul Comunist Român a acționat cu dibăcie, preferând să stea într-un plan secundar; în guvernul de la 6 martie 1945 comuniștii aveau numai cinci din cele 18 portofolii ministeriale, între care cele de interne (prin Teohari Georgescu) și justiție (prin Lucrețiu Pătrășcanu), decisive pentru evoluția României în acea perioadă de aprige confruntări politice.

Liderii partidelor istorice au realizat numai în parte semnificația instaurării guvernului Groza, ei considerând că SUA și Marea Britanie vor interveni pentru salvarea democrației în România și impunerea unui cabinet de largă coaliție, care să restabilească regimul de dinainte de 10 februarie 1938.

Pentru a crea o atmosferă favorabilă noului guvern, I.V. Stalin a admis la 9 martie ca partea de nord-est a Transilvaniei (trecută sub administrație sovietică în noiembrie 1944) să fie retrocedată României, act ce echivala cu anularea în fapt a Dictatului de la Viena. La rândul său, guvernul Groza a adoptat la 23 martie decretul-lege pentru reforma agrară, în baza căruia au fost expropriate 1 468 946 ha, dintre care 1 109 562 ha au fost împărțite la 917 777 familii de țărani.

În scopul dislocării unor forțe cât mai importante din rândul partidelor istorice, din inițiativa comuniștilor s-a acționat pentru crearea unor noi partide cu titulaturi identice. Astfel, la 1 iulie 1945 s-a înființat Partidul Național-Liberal prezidat de Gheorghe Tătărescu, în care au intrat majoritatea șefilor organizațiilor județene ale vechiului partid, condus de Constantin I.C. Brătianu. În aceeași lună au fost puse bazele Partidului Național-Țărănesc sub președinția lui Anton Alexandrescu; forța politică a acestuia era slabă, el fiind urmat de un număr redus de aderenți.

De asemenea, organizațiile politice din Frontul Național-Democrat au ținut congrese și au adoptat măsuri organizatorice menite să le consolideze situația și să le sporească influența în rândul cetățenilor. Unele probleme au apărut în cadrul Partidului Social-Democrat, ca urmare a faptului că președintele acestuia, Constantin Titel-Petrescu, nu accepta să urmeze linia trasată de comuniști, înclinând spre o colaborare cu forțele democratice din opoziție, conduse de Iuliu Maniu și Constantin I.C. Brătianu.

O preocupare de bază a guvernului a fost participarea cu maximum de efort uman și material la războiul antihitlerist. După eliberarea Ungariei, trupele române au fost masiv direcționate spre Cehoslovacia, unde au desfășurat lupte înverșunate în condiții climaterice și de teren extrem de grele. Între localitățile eliberate de armata română s-au numărat Zvolen și Banska-Bystrica. La 6 mai 1945 trupele române au fost angrenate în operațiunea „Praga”, care a durat până la 12 mai, când deja cel de-al doilea război mondial luase sfârșit în Europa.

România a contribuit cu toate forțele sale umane și materiale la lupta împotriva Germaniei, situându-se pe locul al patrulea din punctul de vedere al jertfei de sânge pe frontul de vest. Deși disputele interne erau acerbe, toate forțele politice românești – atât cele guvernamentale, cât și cele din opoziție – au susținut să se acorde României calitatea de stat cobeligerant. Totuși, Marile Puteri au continuat să trateze România ca stat învins, aliat al Germaniei.

În cadrul acțiunilor pentru organizarea lumii postbelice, un rol important a îndeplinit Conferința de la Potsdam (17 iulie-2 august 1945), la care liderii SUA, Uniunii Sovietice și Marii Britanii au discutat și problema încheierii tratatelor de pace cu Italia, Bulgaria, Finlanda, România și Ungaria. Profitând de această ocazie, Iuliu Maniu a expediat mesaje la Potsdam prin care solicita sprijinul Marilor Puteri în vederea constituirii în România a unui guvern reprezentativ, care să organizeze alegeri libere. În cadrul Conferinței, delegații SUA și Marii Britanii au apreciat că guvernele din Bulgaria, România și Ungaria nu erau reprezentative și ca atare au refuzat să le recunoască și să înceapă tratative de pace cu ele.

Pe de altă parte, Uniunea Sovietică – după ce la 9 iulie 1945 l-a decorat pe regele Mihai cu cea mai înaltă distincție, Ordinul „Victoria” – a hotărât, la 6 august să stabilească relații diplomatice cu guvernul României.

La rândul său, reprezentantul SUA în România a adresat, la 18 august, ministrului de externe, Gheorghe Tătărescu, o notă verbală în care se exprima dorința instituirii „unui regim reprezentativ al opiniei publice române, constituit din toate grupările democratice ale țării”, precizând că țara sa nu admite să semneze un tratat de pace „decât cu un guvern

reprezentativ, democratic“. Ministrul de externe român a respins nota, declarând-o nulă și neavenită, deoarece SUA nu se putea adresa direct unui guvern pe care nu-l recunoștea, ci numai prin intermediul Înaltei Comisii Aliate de Control. Au urmat consfătuiri, la care au participat reprezentanți ai partidelor istorice, ai regelui, precum și ai SUA și Marii Britanii la București, în cadrul cărora s-a convenit să se recomande monarhului înlocuirea guvernului Groza.

La 20 august, regele a cerut dr. Petru Groza să-l „ajute“ să iasă din situația în care se afla, ca urmare a notei americane, întărită de una britanică, pe care o primise personal. Șeful guvernului a răspuns că cele două note erau fără valoare, deoarece SUA și Marea Britanie nu aveau relații diplomatice cu România, ele trebuind să se adreseze prin intermediul Înaltei Comisii Aliate de Control. La 21 august, regele a trimis scrisori guvernelor Uniunii Sovietice, Marii Britanii și SUA în care se afirma: „Având în vedere că președintele Consiliului, Groza, refuză să-și dea demisia, rog să interveniți“ (Doc. 77). Din acel moment, Mihai I a rupt relațiile cu guvernul României, intrând în ceea ce s-a numit „greva regală“.

Conform prescripțiilor constituționale, președintele Consiliului de Miniștri era numit de rege, suveranul având și dreptul de a-i cere demisia. Dar guvernul Groza fusese numit nu prin voința regelui, ci a Kremlinului, față de care se simțea răspunzător și nu față de factorul constituțional al țării.

Prima aniversare a zilei de 23 august, prilej cu care s-a organizat primirea triumfală a armatei române care s-a întors din război, s-a desfășurat fără participarea regelui Mihai. Întrunit la 24 august, Consiliul de Miniștri a apreciat că „Maniu și Brătianu, conducătorii grupărilor politice antidemocratice din România, pierzând contactul cu realitățile vieții noastre românești, încearcă să provoace cu mijloace artificiale o criză de guvern. Folosind intriga și combinațiile de culise, aceste cercuri urmăresc să semene discordie între guvern și popor pe de o parte, și capul statului pe de altă parte, sfătuindu-l să întreprindă acțiuni dăunătoare atât intereselor naționale ale poporului român cât și intereselor Coroanei“ (Doc. 78). După asemenea aprecieri, se făcea cunoscut că, „sprijinit de întregul popor, guvernul este hotărât să rămână neclintit la postul său, pentru a continua și desăvârși opera constructivă începută la 6 martie 1945“ (Doc. 78) Pentru activitatea legislativă, guvernul a folosit Jurnale ale Consiliului de Miniștri, care nu aveau nevoie de iscălitura regelui.

O delegație guvernamentală română condusă de Petru Groza a vizitat, în septembrie, Uniunea Sovietică, având discuții cu I.V. Stalin, care a indicat modalitățile de acțiune pentru a depăși criza politică. Cea mai importantă era aceea de a căuta o detensionare a relațiilor cu Mihai I, paralel cu intensificarea luptei împotriva Partidului Național-Țărănesc și a celui Național-Liberal.

În octombrie 1945 a avut loc Conferința Națională a Partidului Comunist Român, care a adoptat un amplu program de acțiune în toate domeniile vieții economice, sociale și politice, a stabilit linia strategică și tactică a partidului în acel context istoric. Este semnificativ faptul că în documentele Conferinței nu s-a făcut nici o referire la perspectiva construirii socialismu-

lui în România, ci s-a insistat asupra edificării unei societăți democratice moderne.

În aceeași lună, octombrie, secretarul de stat al SUA a trimis pe Mark Ethridge în Bulgaria și România pentru a se informa și raporta asupra situației politice din țările respective. În acest context, forțele de opoziție din România au decis să demonstreze ostilitatea lor față de guvernul Groza și simpatia pentru suveran, folosind în acest scop ziua de 8 noiembrie, onomastica regelui Mihai. Ziarul național-țărănist „Ardealul“ a publicat un apel în care se cerea ca „toată suflarea românească“ să fie prezentă în Piața Palatului regal pentru „a-și manifesta dragostea, devotamentul și neclintită încredere“ în suveran. În timpul manifestației, la care au participat câteva zeci de mii de oameni, s-au scandat lozincile: „Regele și patria!“, „Brătianu și Maniu!“, „Jos teroarea!“, „Libertate!“. A fost prima și cea mai amplă demonstrație împotriva regimului impus de sovietici în statele din centrul și sud-estul Europei. Manifestația a fost împrăștiată prin intervenția forțelor de ordine, în timpul ciocnirilor înregistrându-se – potrivit datelor oficiale – 11 morți și mai multe zeci de răniți. A urmat un val de arestări, sub acuzație de participare la acțiuni antistatale cu caracter fascist. La „adunările populare“ organizate din inițiativa forțelor politice guvernamentale s-a cerut, pentru prima dată, dizolvarea Partidului Național-Țărănesc și Partidului Național-Liberal, precum și arestarea conducătorilor acestora. La rândul lor, liderii național-țărăniști și național-liberali au ținut să precizeze că nu aveau nici o legătură cu actele de violență din 8 noiembrie, susținând că lupta lor era exclusiv legală și se desfășura numai pe terenul politic.

Desigur, asemenea scrupule își aveau rațiunea lor, dar legalitatea constituțională era tot mai mult trecută în plan secundar, fiind înlocuită cu o nouă formă de luptă politică, bazată pe „democrația populară“. Legislația a fost respectată de Frontul Național-Democrat în măsura în care ea slujea interesului său politic. Astfel, în ianuarie-februarie, au fost înlăturați primari și prefecți investiți de forurile legale și înlocuiți cu alții „aleși de masă“, adică adepți ai Frontului Național-Democrat; încă de la începutul lunii martie s-a aplicat metoda refuzului muncitorilor de a tipări ziare și gazete care criticau activitatea Frontului Național-Democrat; după 6 martie, dr. Petru Groza a hotărât să nu mai repartizeze hârtie de ziar, sau să repartizeze o cantitate foarte mică pentru presa ostilă guvernului. Pe aceeași linie, a încălcării drepturilor și libertăților democratice, se înscrie neadmiterea unor întruniri ale partidelor din opoziție, sau atacarea acestora de către persoane „indignate“, care susțineau că nu puteau admite manifestarea unor forțe fasciste, reacționare. În a doua jumătate a anului 1945 s-a extins practica perchezițiilor și arestărilor fără forme legale, a denunțurilor și delațiunii. Serviciul Special de Informații urmărea îndeaproape activitatea partidelor și oamenilor politici din opoziție, iar guvernul lua măsuri de împiedicare a activității acestora.

Legislația privind urmărirea și pedepsirea criminalilor de război, a celor vinovați de dezastrul țării, pentru purificarea administrației publice, era aplicată în funcție de interesele guvernanților, care vizau lovirea adversarilor politici și implicarea lor în procese publice. Nu puține au fost

cazurile în care foști legionari au fost promovați în structurile de conducere ale Partidului Comunist și ale aparatului de stat, în timp ce personalități democratice recunoscute, dar care nu au aderat la noul regim, au avut de suferit. În țară începea să-și facă loc un sentiment de nesiguranță privind libertatea persoanlă, de teamă pentru eventualele represiuni guvernamentale.

În timp ce forțele naționale românești din opoziție erau ținta unor atacuri tot mai dure, unor minorități naționale li s-a creat o situație privilegiată. Sub presiunea ocupantului sovietic, încă de la 7 februarie 1945, a fost adoptat statutul minorităților, care, în fapt, promova o discriminare între cetățenii României. Profitând de această situație și sesizând „dincotro bate vântul“ mulți lideri ai evreilor și maghiarilor s-au înscris în Partidul Comunist, au ocupat funcții de conducere în aparatul de stat și în cel de propagandă (presă, radio), pe care le-au folosit împotriva forțelor naționale românești (mai ales a celor încadrate în partidele istorice). Schimbându-și rapid culoarea politică, devenind peste noapte comuniști din horthyști, mulți lideri maghiari și-au continuat sub o haină nouă politica antiromânească. Încercarea lui Lucrețiu Pătrășcanu de a clarifica situația din Transilvania în sensul adevărului istoric și a dreptului internațional a iritat cercurile maghiare și a fost etichetată de oficialitățile din București ca atitudine naționalistă.

Pe de altă parte, minoritarii germani au fost supuși în bloc represiunilor, organizându-se o adevărată vânătoare pentru trimiterea lor în lagărele de muncă din Uniunea Sovietică.

O situație dramatică au avut refugiații din Basarabia și nordul Bucovinei care, sub presiunea autorităților de ocupație, trebuiau trimiși în Uniunea Sovietică, unde, pe cei mai mulți, îi aștepta deportarea în Siberia. Guvernul Groza a căutat să limiteze numărul celor ce trebuiau „repatriați“, dar intervențiile sale pe lângă oficialitățile sovietice nu au dat rezultatele scontate.

În 1945 s-au organizat primele nuclee ale rezistenței românești împotriva regimului sovietic de ocupație. Dar principala formă de rezistență a fost cea politică, în fruntea acesteia aflându-se Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc.

Viața oamenilor continua să se deterioreze datorită blocajelor economice, secetei din vara anului 1945, care a compromis culturile agricole, problemelor legate de trecerea de la producția de război la cea de pace. O componentă agravantă a fost îndeplinirea obligațiilor asumate prin Convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944, în baza căreia multe întreprinderi industriale au fost demontate și trimise în URSS, la care se adăugau produse dintre cele mai diverse: petrol, sare, lemn, piei, vite, lână, etc. În 1945 au luat ființă primele Sovmuri, întreprinderi prin intermediul cărora Uniunea Sovietică realiza o exploatare sistematică a economiei românești. Pentru a opri declinul producției, în noiembrie 1945 guvernul a constituit Consiliul Superior al Economiei Naționale, care a primit importante prerogative bazate pe principiul intervenționismului de stat în activitatea privată.

Evoluția situației din România, ca și din celelalte state aflate în zona de dominație sovietică, depindea de poziția marilor puteri. Este semnificativ faptul că raportul lui Mark Ethridge – care arată că guvernul Groza nu era reprezentativ – nu a fost dat publicității de Departamentul de Stat; mai mult, oficialitățile americane au difuzat un comunicat în care se afirma: „Departate de a ne opune, noi ne-am manifestat simpatia de exemplu față de eforturile Uniunii Sovietice de a tinde spre o asociere mai strânsă și mai prietenoasă cu vecinii săi din centrul și sud-estul Europei. Noi suntem pe deplin conștienți de interesele speciale ale securității acestei țări și am recunoscut aceste interese în înțelegerile cu privire la ocuparea și controlul fostelor state inamice“.

Conferința miniștrilor de externe ai Uniunii Sovietice, Statelor Unite ale Americii și Marii Britanii, desfășurată la Moscova în zilele de 16-26 decembrie 1945, a analizat evoluția vieții internaționale, inclusiv situația din România. Conferința a hotărât să dea regelui Mihai sfatul cerut, și anume: „Un membru al Partidului Național-Țărănesc și un membru al Partidului Național-Liberal să fie cuprinși în guvern“ (Doc. 107); cele trei mari puteri „iau notă că Guvernul român astfel reorganizat va declara că alegeri libere și nestingherite vor fi ținute cât mai curând posibil“, pe baza votului universal și secret; toate partidele democratice și antifasciste trebuie să aibă dreptul să ia parte la aceste alegeri și să prezinte candidați; guvernul reorganizat va da asigurări cu privire la acordarea libertății presei, a cuvântului, a religiei și asociației; pe această bază SUA și Marea Britanie se angajau să recunoască guvernul Groza.

În timp ce liderii partidelor istorice au luat cunoștință cu scepticism de comunicatul Conferinței de la Moscova, președintele Consiliului de Miniștri, dr. Petru Groza, era pe deplin satisfăcut, deoarece obținuse câștig de cauză în confruntarea cu regele Mihai și susținătorii săi.

*
* *

Volumul de față – realizat de Direcția Generală a Arhivelor Statului – cuprinde documente din arhive românești și străine din 1945, precum și alte materiale de importanță deosebită, care au jalonat viața politică a României din acest an important pentru istoria națională și universală. Efortul principal al autorilor a vizat nu ineditul cu orice preț, ci prezentarea unei imagini echilibrate, complexe și reale asupra evoluției vieții politice a țării, cu principalele sale componente, interne și externe.

IOAN SCURTU

Introduction

The Year 1945 and Romania's History

In human history the year 1945 was the end of World War Two. Unleashed on September 1, 1939, the conflagration outdid all previous wars in terms of area, number of combatants, fighting equipment, human toll and size of damage. Statistics indicate that 61 states with a 1.7 billion-strong population were involved in waging that war, that battles were fought in the territory of 40 countries in Europe, Asia and Africa, that 110 million people were mobilized to war actions, that about 50 million people, more than half of them civilians, made the victims' toll.

While the war was ragingly playing havoc, the Soviet Union, Great Britain and the United States of America gathered in the United Nations coalition having as major goal the defeat of the Axis Powers – viz. Germany, Italy and Japan. Starting October 1943 these three great powers were thinking of the postwar world configuration which they decided should be portioned into spheres of influence. A year later, in October 1944, I.V. Stalin and W. Churchill made the famous „percentage agreement“ granting the Soviets 90% influence over Romania and the Western Allies (Britain and the US) the remainder 10%.

Early in 1945 Romania was struggling with very serious problems. As from August 1944 the Romanian army had been fighting on the Red Armies side against Germany. Domestic political disputes has grown worse: since August 23 two Cabinets (presided over by General Constantin Sănătescu) had been removed from office and their replacement – General Rădescu's Cabinet – was virulently attacked by the political forces which in October 1944 had rallied in the National Democratic Front (NDF).

At the international level, Romania's case had been settled in the Armistice Convention of September 12, 1944 which had established *de facto* Soviet occupation of the country. After the Romanian troops had chased the enemy out of the national territory on October 25, 1944, they continued their push forward in the *Debreczen Operation*, heading offensively for the Tisza. There developed almost simultaneously the *Budapest Operation*, incredibly bloody fights being fought in the city between January 1 and 15. The moment the Romanian troops had come pretty close to taking over the Hungarian capital they were ordered to move farther onto the Czechoslovak front. It was a politically-motivated decision: the Soviet leadership did not want the victorious Romanians' flag to be flying on the rooftop of public buildings in the Hungarian territory. The decision of the Soviet High Command aroused bitter discontent amid the Romanian military.

As early as January 1945 the National Democratic Front started a though campaign aimed at toppling the Rădescu Cabinet which led to worsening domestic political tensions. On December 31, 1944 Gheorghe Gheorghiu-Dej, a prominent communist leader, had gone to Moscow and stayed there until next January 16, plans being drawn out on how to take over power. That was evidently clear in his speech at the January 24, 1945 sitting of the NDF Council which decided the tactics to adopt and the major guidelines of the governing program. The question of ascending to political rule was openly raised up at the January 26-30 trade union congress which ruled on the creation of the General Confederation of Labor. Almost concurrently they made public the *Governing Program of the National Democratic Front* reading as follows: „Our experience with coalition cabinets so far plainly demonstrates that Romania and its people need a truly democratic government rallying all the democratic forces into one front – the National Democratic Front – on the solid fundament of a single governing program which should urgently solve the vital problems confronting the country (Doc. 7).

On the other side, the historical parties – the National Peasant Party/NPP and the National liberal Party/NLP – and the King wanted to keep the Rădescu Cabinet in office; they believed that the brunt of the effort had to be channelled to the front and a rapid end of the war, and that afterwards, with the situation back to normal, free elections should be called to decide on future reform programmes.

In the opinion of National Democratic Front leaders, winning over workers in the urban localities was not problematic which was not the case with peasants – 80% of the country's population. Consequently, the opted for launching a campaign to touch on the latter's very „sensitive chord“: possession of a plot of land. As early as December 1944 the government had created a Commission for the land reform whose chief was the NPP member Ion Hudiță, minister of agriculture and estates. On February 10, after extensive debates, Gheorghe Zane advanced in the NPP behalf a bill stipulating expropriation of larger-than-fifty-hectare estates in flat zones and thirty-hectares estates in hilly and mountain regions whilst a „comprehensive distribution of cropland“ was to be carried out when the war had ended and the army had been demobilized (Doc. 13). Right away the NDF representative Romulus Zăroni took the floor saying that they did not trust the Rădescu Cabinet and that he was quitting the Commission. The same day the Central Committee of the Ploughmen's Front issued a manifesto to the peasants reading, among others: „You shall stand to gain nothing from the rulers now in office because most of the Cabinet members, appointees of NPP and NPL leaders, do not want to give you any piece of land“ (Doc. 15).

The manifesto was urging peasants to move immediately into action to carry out the land reform, and gave assurances that „the National Democratic Front government will legislate seizure of land estates which will be given into peasant ownership“ (Doc. 15). Reacting to that urge which craftily exploited a certain psychology, large crowds of peasants took to

grabbing large land estates into their possession heedless of the fact that no law then in force allowed such actions.

Claiming that the Rădescu Cabinet was not concerned with genuine democratization of the country, the National Democratic Front proceeded to forcefully seize leading positions of mayoralties and prefectures into its hands; by late February 1945 the Front had its mayors and prefects installed in 50 of the country's 58 counties. The historical parties denounced that illegal move and proposed elections in villages and at county level which the National Democratic Front rejected. In the face of that badly deteriorating political situation, on February 11, 1945 the Prime Minister, Gen. Nicolae Rădescu delivered a speech saying as follows: „We have always been enthusiastically keen on political passions. Nor do we feel otherwise now. As it happens at all the times, there are unstoppable ambitions in action and the ones who are slaves of ambition can't find their peace; they do not shun from doing anything to have them fulfilled irrespective of the cost which may even bring the country down to heels. They are persons who feel at ease when there is chaos because they find it easy then to plot“. He went on showing that „no Cabinet member can be labeled either saboteur or reactionary“, that „the land reform may and should be only applied after the end of the war“ and pledged „to defend the country's peace and order at any cost as long as I hold the reins of power in my hands“ (Doc. 16).

Over February 4-11, 1945 there was the Soviet-British-American summit in Yalta, Crimea, which had paramount consequences on the fate of a large number of peoples, the Romanian people's too. The Conference's press release showed that I.V. Stalin, W. Churchill and F.D. Roosevelt „commonly agreed that the governments of their three countries would promote a common policy in the freed Europe traversing an interim period of instability and assist the European nations delivered from Nazi German domination as well as the nations of the former Central-Power satellite-states in finding democratic solutions to the very urgent political and economic problems before them“. This general formulation let aside, political scientists consider that the conferees' in Yalta decided on Europe's partition, the Central and South-East European states, including Romania, being incorporated for ever into the Soviet domination sphere.

Historical party leaders and King Michael I failed to grasp the real sense of the Yalta agreements, and were still clinging to the belief and hope that the Anglo-Americans would not sacrifice Romania and help its return to the democratic fold. To quite an important extent, those political forces still had their eyes pinned on the past and unaware of the shifts developed in the collective mind-set after six years' totalitarian rule and four years of war – with all the tragedies and ordeal entailed, they kept on hoping that the pre-February 10, 1938 regime could have been revived.

An attentive analysis of the mood in Romania then reveals a striking similarity to that at the end of World War One when the masses of people had felt an obvious need to speak out their mind and get involved in public life, „to part with the past“. It was that frame of mind of which the National Democratic Front availed itself in order to attract hundreds of thousands

of people into public life, all of them cherishing the belief that it rested with them „to build a better and more just world“.

Along with its concern for winning over fresh members and consolidating loyal organizations (like The Ploughmen's Front, the Patriots' Union, the Hungarian People's Union, trade unions, etc.), the communist party was seeking to split the ranks of historical parties. A large NLP faction at head with Gheorghe Tătărescu let itself seduced and agreed to collaborate with the National Democratic Front going as far as to join its government. As for the National Peasant Party the communists were confronted with some serious problems but on February 23, an NPP group led by Anton Alexandrescu (ex-leader of the NPP youth organization) defected and joined the National Democratic Front.

The political fighting was mainly waged out in the street. On the communist party's initiative, in February 1945 demonstrations and rallies were staged up and down the country where people were demanding Rădescu's resignation and an NDF government chaired by the leader of the Ploughmen's Front, Dr. Petru Groza. They climaxed in the Bucharest demonstration of February 24, 1945 when though clashes between protesters and police forces degenerated into bloody confrontations. In a broadcast address the same evening, Nicolae Rădescu blamed „the rioting on guys who fear neither their kin nor God and have betrayed the nation, setting the country afire whilst desecrating the young graves of our soldiers“ (Doc. 19). And further, „A handful of persons led by two aliens – Ana Pauker, a Jew and Vasile Luca, a Hungarian – were attempting to get hold of power by way of terror“ (Doc. 19). In the opinion of a contemporary, Arthur Gould Lee, „that was the last anti-communist outburst to be heard over the Bucharest Radio station“ as the censors of the (Soviet) High Allied Control Commission would no longer allow anti-communist views to be expressed. In the aftermath of the February 24 events, a group of generals and other high-ranking officers of the Romanian army conveyed their public disapproval of the Prime Minister's policies. So did several members of the Romanian Academy. At the same time, Soviet troops took to disarming the Romanian military in the country, which triggered a protest from the Chief of Staff of the Romanian Army, General Sănătescu.

The domestic environment had grown extremely tense and on February 26 the first Deputy of the People's Commissar for Foreign Affairs of the USSR, A.I. Vyshinsky, arrived here and had several rounds of talks with King Michael. The Kremlin's envoy did not hesitate to name Nicolae Rădescu „a fascist“ and apply the same label to his supporters at head with Iuliu Maniu. The dispositions in the Armistice Convention that fascism had to be wiped off in Romania left absolutely no doubt about the conclusions to draw. In order to make a far stronger impression on the young and inexperienced monarch, Vyshinsky went as far in fortifying his arguments as to be incredibly rude, pounding his fist on the table and slamming the door, shouting „Yalta is me“.

On learning of Vyshinsky's demeanor, on February 28 British and US officials on the High Allied Control Commission advanced the idea of „prior consultations“ (Doc. 23) on the situation in Romania so that a common

standpoint would be developed on the solution to the political crisis here. Vyshinsky's reply, however, came as late as March 5 saying that the Soviet Union wanted „a truly democratic government which should guarantee order and peace in the territory that was the rear front of the Red Armies, i.e. Romania, besides it pledged to secure adequate and rigorous compliance with the terms stipulated in the Armistice Convention“ (Doc. 35). The Romanian Foreign Minister Constantin Vișoianu's demarches to the American and British diplomats to the effect of developing a generally acceptable solution ended in failure: the Western powers had already decided to let the Soviets a free hand in Romania.

Iuliu Maniu advised the King on resisting Soviet pressures and forming „a collaboration Cabinet“ because a government headed by Petru Groza „would mean the death of democracy in Romania“. Despite that, on March 2 King Michael I mandated Groza with putting together a new cabinet which he recommended to include NPP and NLP politicians as well. Negotiations with both parties got nowhere and on March 6, 1945 the King appointed an NDF Cabinet which also incorporated Gheorghe Tătărescu's Liberal and Anton Alexandrescu's National-Peasant splinter groups.

A correct understanding of the March 6, 1945 moment compels us take into consideration Romania's evolution as part of a geopolitical context that had been shaped by great-power agreements. The communist parties' ascent was obvious in the countries inside the Soviet domination sphere: in Bulgaria, the communist-led Fatherland Front has assumed power in September 1944; in Albania the communists had come to rule in October 1944 and in Yugoslavia, governing reins had already been in their hands since November 1943; the situation in Poland, Czechoslovakia and Hungary was also favouring the Soviet-supported communists.

Still, it should be noted that in Romania the communist party adopted a cunning, low-profile attitude: in the Cabinet of March 6, 1945 they held only 5 of 18 ministerial portfolios – the Ministry of the Interior/Teohari Georgescu, and the Ministry of Justice/Lucrețiu Pătrășcanu/ – which, however, were crucially important to the country's evolutions in those times of through political confrontations.

The historical parties' leaders failed to grasp the full thrust of the Groza Cabinet's installation and believed that the Anglo-Americans would be stepping in to salvage democracy in Romania and impose a broad coalition government which was to return the country to the pre-February 10, 1938 regime.

In order to generate a climate auspicious to the newly named cabinet, on March 9 I.V. Stalin agreed that north-western Transylvania (under Soviet administration since November 1944) should be returned to Romania which was equal to *de facto* annulment of the Viena Diktat. In its turn, on March 23 the Groza government passed the decree-law on land reform stipulating expropriation of a 1 468 946 ha surface of which 1 109 569 ha were to be distributed to 917 777 peasant families.

On the communists' initiative who wanted to erode the ranks of the historical parties as badly as possible, steps were taken to create new homonymous parties. That led to the birth on July 1, 1945 of Gheorghe

Tătărescu's National Liberal Party including most chief of county affiliates of the Liberal Party headed by Constantin I.C. Brătianu. The bases were laid the same month for a National Peasant Party led by Anton Alexandrescu; the newborn party, however lacked in political organizations were called and organizational measures were taken for the purpose of consolidating NDF strength and appeal amid ordinary people. Problems cropped up inside the Social-Democratic Party (SDP) since its chief, Constantin-Titel Petrescu did not agree to trail the communist line, tilting in lieu for collaboration with the opposition democratic forces of Iuliu Maniu and Constantin I.C. Brătianu.

Committing itself with might and main to the anti-Hitler war in terms of both human and material effort was among the government's major concerns. After Hungary's liberation, the Romanian troops were overwhelmingly directed to more on to Czechoslovakia where they fought terribly heavy fights in extremely harsh weather and rugged terrain. Zvolen and Banska-Bystrica were among the localities that were freed by the Romanian army. On May 6 they were a fighting force of the *Prague Operation* which lasted until May 12 well after World War Two in Europe had ended.

Romania had supported the anti-German struggle with all its human and material potential, coming fourth as regards the blood sacrifice offered on battlefields in the West. In spite of fierce domestic disputes all the country's political forces, both the ruling and the opposition ones, demanded that Romania be accorded co-belligerent status. The great powers, however, kept on treating it as defeated state ally of Germany's.

A significant role in outlining the postwar world configuration went to the Potsdam Conference (July 17 – August 2, 1945) where the top US, Soviet and British leaders also discussed about the peace treaties that were to be concluded with Italy, Bulgaria, Finland, Romania and Hungary. Availing himself of that opportunity, Iuliu Maniu sent the conferences messages demanding the big powers' support for the creation of a representative government in the country to call free elections. Considering that the governments that had assumed power in Bulgaria, Romania and Hungary were not representative of their countries, the US and British declined to extend them recognition and implicitly, to commence peace negotiations with them.

For another thing, on July 9, 1945 the Soviet Union had awarded the highest Soviet Order „Victoria“ to King Michael and on August 6 decided on entering into diplomatic relations with the Romanian government.

On August 18, the US representative to Romania sent a verbal note to foreign Minister Gheorghe Tătărescu saying that the US wanted „a regime which should be representative of the domestic public opinion and composed of all democratic forces of the country“; the note also showed that the US would only sign a peace treaty with „a democratic representative government“. The Foreign Minister of Romania declined the note which he considered null and void because the US could only address to a government which it did not recognize through the medium of the High Allied Control Commission and not directly. Consultations were then held with the participation of representatives of historical parties and the King as

well as of the US and British missions in Bucharest where they agreed on recommending the monarch to replace the Groza-led Cabinet with another ruling team.

On August 20 the King asked Dr. Petru Groza to „help“ him and find a way out of the situation created by the US note, consolidated by another from the British which had been sent personally to him. The government chief replied that both notes were worthless because in the absence of diplomatic relations with Romania both the US and Britain had to address to the Romanian authorities via the High Allied Control Commission. The next day, on August 21, the King sent a letter to the Soviet British and US governments saying as follows: „Taking into consideration that Prime Minister Groza declines to step down I am asking for your intervention“ (Doc. 77). Following that divorce between the King and government, the monarch declared what was named „royal strike“.

In keeping with the Constitutional provisions, the Prime Minister was appointed by the King who also had the right to demand his resignation. With the only difference that the Groza government had been appointed by the will of the Kremlin and not of the King; so, it felt itself accountable to the former – not to the Constitutional warrant of the country.

King Michael was absent at the first celebration of August 23 when a triumphal welcome was organized for the Romanian troops coming back home from the front. A Council of Ministers statement of August 24 showed that „at odds with domestic realities, the leaders of the antidemocratic political groups in Romania, Maniu and Brătianu, are attempting to kindle an artificial government crisis. By way of wire-pulling and behind-the-scenes machinations, these circles are seeking to sow the seeds of discord between government, people and the King advising him to take steps that harm both the nation's interests and the Crown's“ (Doc. 78). And further, „the government, enjoining nationwide support, is absolutely firm on staying in office to take further and carry through the constructive work which it started on March 6, 1945“ (Doc. 78). For legislating activity the Cabinet was using Council of Ministers Bulletins that did not need to bear the Monarch's signature.

In September a Romanian government delegation headed by Petru Groza went to the Soviet Union and conferred with I.V. Stalin who indicated what was to be done for the purpose of overcoming the political crisis. Looking for ways to defuse the government's strained relations with King Michael and stepping up the fight against the National Peasant and the National Liberal parties were the most important recommendations.

In October 1945 the communist party of Romania called its all-country Conference which passed a vast program of action in every field of economic, social and political life and decided on the party's strategy and tactics in that historical context. The fact should be noted that the Conference documents did not make any reference to the prospect of raising a socialist society in Romania while insisting on the construction of a modern democratic society.

Also in October the US Secretary of State sent Mark Ethridge to Bulgaria and Romania with the mission of seeing first-hand what the

political situation in those countries was like and reporting back home. That was the context in which the domestic opposition forces felt that they seize the opportunity of King Michael's name-day anniversary, November 8, in order to openly display their hostility to the Groza-led Cabinet and sympathy for the Sovereign. An appeal was published in the National Peasant Party newspaper „Ardealul“ urging „all people in the country“ to congregate in the Royal Palace Square and „express their love, devotion and unshattered trust“ in the King. The demonstration drew in dozen thousands of people who were scanning „The King and the country“, „Brătianu and Maniu“, „Terror Down“, and „Freedom“. It was the first biggest protest against the regime that the Soviets had imposed in the Central and South-East European states. Police forces stepped into action and dispersed the demonstrators; according to official reports, 11 people were killed and tens more wounded in the clashes that opposed demonstrators and public-order forces. Arrests were then made, those taken into police custody being charged with participation in fascist anti-state actions. The demand was for the first time heard at the „popular rallies“ staged on the initiative of the governing political forces that the National Peasant and National Liberal Parties be dissolved and their leaders sent to jail. On the other hand, the NPP and NLP leaders strongly dissociated themselves from the violent outburst of November 8 and were claiming that their fight pursued exclusively political ends and developed according to the rigours of law.

Obviously, those scruples were not entirely pointless even though nobody was very much concerned any longer with Constitutional legality which they abandoned in exchange for a new form of political struggle based on „people's democracy“. The National Democratic Front was observant of the law to the extent that it served its political interests. In January and February the legally-appointed mayors and prefects had been replaced with appointments „elected by the masses of people“, that NDF adepts; in early March already, workers had refused to print newspapers and other publications that were critical of the NDF; after March 6, Dr. Petru Groza decided that no or very small amounts of print paper be given to the anti-government press. Denial of opposition party rallies or attacks when they were allowed by persons „choking with indignation“ at the fascist, reactionary forces' activities were other violations of the democratic rights and freedoms. Unauthorized house searches and arrests, squealings and calumny spreading proliferated in the latter half of 1945. The Special Intelligence Service watched closely the activities of opposition parties and politicians while the government was taking steps to obstruct them.

Laws on tracking and serving punishment on war criminals and persons guilty of the country's disaster, and on purging the public administration structure were applied as it suited the ruler's interests; actually, it meant dealing blows at the political opponents of those holding the reins of power and framing up public trials against them. There often happened that ex-Iron Guardist were promoted to senior positions of the communist party and the state administration whereas prominent figures with reputed democratic credentials who did not embrace the new regime were

persecuted and victimized. Apprehensions of personal freedom and fear at likely reprisal from the government were seizing the country.

While Romanian national opposition forces had become the target of increasingly tougher attacks, national minorities were enjoying a privileged status. In the face of Soviet occupier's pressures, the minorities' status had already been adopted on February 7, 1945 which was actually an instrument of discriminating treatment of Romanians citizens. Taking advantage of that status and sensing where „the winds were blowing“, many Jewish and Hungarian leaders applied for communist party membership and took over important positions in the state and propaganda (press, radio) structures of which they availed themselves in order to strike at Romanian national forces, chiefly the historical parties. Fast changing their political colours and casting off overnight the Horthy attire for the communist one, many Hungarian leaders continued to promote their anti-Romanian policies under the newly-assumed mantle. Lucrețiu Pătrășcanu's attempt to elucidate the situation in Transylvania in the spirit of historical truth and international law irritated the Hungarian circles while officials in Bucharest labeled his conduct nationalist.

On the other side, the entire ethnic German minority became the target of persecution and retaliation; quite a hunt was unleashed for them only to be sent for internment in Soviet camps.

Refugees from Bessarabia and northern Bukovina were in a dramatic plight; Soviet occupiers were exerting pressures to have them sent back into the Soviet Union where deportation to Siberia was fate the majority of them could expect. The Groza Cabinet tried to limit repatriations as much as it could but its interventions to Soviet officials ended up with disappointing results.

The first Romanian resistance nuclei to fight the Soviet occupation regime came into being in 1945. Still, resistance was mainly put up at the political level and its most prominent spokesman was the National Peasant Party chief Iuliu Maniu.

Economic stoppages, the drought in the summer of 1945 which ruined crops, and problems linked to transition from war to civilian economy had deeply adverse effects on people's life which was growing from bad to worse. Difficulties, anyway severe, were made far harsher by the obligation to fulfill the pledges assumed under the Armistice Convention of September 12, 1944 which demanded to dismember a large number of industrial factories and send their components into the URSS along with shipments of a variety of goods – oil, salt, timber, skin and leather, cattle, wool, etc. The first Sovroms were created in 1945, that is units which the Soviets used for systematically exploiting the Romanian economy. In order to curb declining outputs, in November 1945 the government set up the High Council of the National Economy which was granted important prerogatives of state intervention into private enterprise.

Evolutions in Romania like in the other states of Soviet domination sphere could not be separated from the big powers' position. The fact should be noted that the State Department did not make public Mark Ethridge's report denying the Groza government's representative character. More-

over, US officials issued a press release saying as follow: „Instead of hostility the US has shown its sympathy for the Soviet effort in the sense of developing a closer and friendlier association with its neighbours in the Central and South-East Europe. The US is fully aware of the Soviet Union’s special security interests in these countries which we recognized in the agreements that had been made with regard to occupation and control of ex-enemy states“.

Gathered in Moscow for a conference over December 16-26, 1945, the Soviet Foreign Minister, the US Secretary of State and the British Secretary for Foreign and Commonwealth Affairs examined the evolution of the international situation, Romania’s situation too. They agreed on giving King Michael the advice he had requested – more exactly, „a National Peasant Party and a National Liberal Party member should be included in the Cabinet“ (Doc. 107); the three big powers took note that „the Romanian government, reshuffled accordingly, would fast call free, unhindered elections based on universal and secret ballot; all democratic, anti-fascist parties should have the right to run in the elections and field their own candidates; the reorganized government should provide guarantees for the freedom of the press, freedom of speech, freedom of faith and freedom of association; in the aftermath, the US and Great Britain pledged to extend recognition to the Groza-led Cabinet.

While the Moscow Conference communiqué aroused a skeptical reaction among the leaders of historical parties, Prime Minister Petru Groza was entirely content with it because the communiqué was tilting the scales of his confrontation with King Michael and the monarch’s supporters in his favour.

*
* *

The present volume, edited by the General Department of the State Archives, contains Romanian and foreign archive documents dating from the year 1945 as well as other outstandingly important documents that shaped domestic politics in that year of paramount significance for the national and world history. The authors’ major concern lay in offering a comprehensive and real image of the evolution of the country’s political life, including the major domestic and foreign factors that influenced it, rather than in presenting novelties for the sake novelty.

IOAN SCURTU

L'An 1945 dans l'histoire de la Roumanie

Pour l'histoire de l'humanité l'an 1945 a marqué la fin de la deuxième guerre mondiale. Déclanchée le premier septembre 1939, cette conflagration a dépassé toutes les autres antérieures par son ampleur, par le nombre des participants, le matériel, les sacrifices humains, les destructions matérielles et spirituelles. Conformément à certaines informations statistiques, à la deuxième guerre mondiale ont participé 61 états, avec une population de 1,7 milliards d'hommes; les opérations militaires se sont déroulées sur un territoire de quarante pays de l'Europe, de l'Asie et de l'Afrique; le nombre total de mobilisés a été de 1110 millions d'hommes et celui des victimes de 50 millions environ, dont plus de la moitié appartenant à la population civile.

Pendant la guerre on a constitué La Coalition des Nations Unies – formée de l'Union Soviétique, la Grande Bretagne et les Etats Unis – dont l'objectif central était la défaite des Puissances de l'Axe (l'Allemagne, l'Italie et le Japon). A partir d'octobre 1943, les trois grandes puissances ont commencé à adopter des décisions concernant l'organisation du monde après la guerre, fondées sur l'idée des sphères d'influence. Un an plus tard, en octobre 1944, on a réalisé le fameux „accord de pourcentage“ entre V.I.Stalin et W. Churchill, qui prévoyait pour la Roumanie une influence soviétique de 90% et celle de ses alliés occidentaux (la Grande Bretagne et les Etats Unis) de 10%.

Le début de 1945 trouvait la Roumanie dans une situation complexe. A partir d'août 1944 L'armée roumaine luttait à côté de l'Armée Rouge pour vaincre l'Allemagne. À l'intérieur, la dispute politique devenait de plus en plus puissante; depuis le 23 août deux gouvernements s'étaient succédés (présidés par le général Constantin Sănătescu), et le troisième dirigé par le général Rădescu, était véhémentement contesté par les forces politiques constituées dès octobre 1944, dans le Front National Démocrate.

La situation internationale de la Roumanie avait été réglémenté par la Convention d'armistice de 12 septembre 1944, qui établissait, en fait, un régime d'occupation soviétique, Après avoir libéré le territoire national, le 25 octobre 1944, les troupes roumaines continuaient leur offensive vers Tisa par l'opération „Debrețin“. Presque simultanément on a déroulé l'opération „Budapesta“, qui a connu une phase extrêmement sanglante entre le premier et le quinze janvier, avec des combats livrés à l'intérieur de la ville. Lorsque la capitale de la Hongrie était presque conquise par les troupes roumaines, cellon-ci ont reçu l'ordre de se déplacer sur le front de

la Tchécoslovaquie. Cette décision avait un caractère politique, puisque les chefs soviétiques n'avaient pas admis que l'étendard victorieux soit hissé sur les institutions de la Hongrie. La Décision du Haut Commandement Soviétique a provoqué un état d'amertume et même de mécontentement parmi les militaires roumains.

Dès le mois de janvier 1945, la vie politique de la Roumanie a pris un cours plus agité, puisque les forces groupées dans le Front National-Démocrate ont déclenché l'offensive pour renverser le gouvernement Rădescu.

Entre 31 décembre 1944 et le 16 janvier 1945, Gheorghe Gheorghiu-Dej, représentant de marque du Parti Communiste Roumain, a visité Moscou, où il a entamé la manière d'agir en vue de prendre le pouvoir. Cette idée résulte clairement de l'exposé fait à la réunion du Conseil National-Démocrate de 24 janvier 1945 où l'on a fixé la tactique à suivre et les principales directions du programme de gouvernement. Le problème de la conquête du pouvoir politique a été posé ouvertement au Congrès des syndicats de 26-30 janvier, qui a décidé la constitution de la Confédération Générale du Travail. À peu près en même temps on a publié le *Programme de gouvernement du Front National-Démocrate*, où on précisait: „L'Expérience faite avec les gouvernements de coalition jusqu'à présent démontre clairement que le pays et le peuple roumain ont besoin d'un gouvernement vraiment démocrate, issu de la concentration dans un seul front – Le Front National Démocrate de toutes les forces démocratiques, puissamment liées sur la base d'un programme unitaire du gouvernement du pays, dont les problèmes vitaux soient immédiatement résolus“ (Doc. 7).

À leur tour, les partis historiques (National des Paysans et National Libéral), ainsi que le roi se prononçaient pour le maintien du gouvernement Rădescu; ils appréciaient que l'effort principal devait être concentré sur le front, afin de finir au plus vite possible la guerre, après quoi, en conditions de normalité, on organise des élections libres qui décident sur les programmes de réforme qui allaient être réalisés.

Les chefs du Front National-Démocrate envisageaient pouvoir influencer les ouvriers des villes, mais attirer les paysans – qui représentaient 80% de la population de la Roumanie – c'était très difficile. C'est la raison pour laquelle ils ont décidé de toucher la corde la plus sensible de ceux-ci, à savoir la désir de posséder un terrain. Dès le mois de décembre 1944, le gouvernement avait décidé de constituer une Commission qui devait étudier la réforme agraire, dont le chef était Ion Hudiță, ministre de l'agriculture et des domaines (national-paysan). À la suite de nombreuses discussions, Gheorghe Zane a déposé, au nom du Parti National des Paysans, le projet de loi qui stipulait la nationalisation des grandes propriétés foncières de plus de 50 hectares dans les zones de plaine et de 30 hectares pour les collines et les montagnes; „la division complète de la terre allait être réalisée après la fin de la guerre et la démobilisation de l'armée“ (Doc. 13). Romulus Zăroni, le représentant du Front National Démocrate a pris la parole tout de suite, déclarant qu'il n'avait pas confiance que le gouvernement Rădescu soit capable d'accomplir la réforme agraire, donc il s'est retiré de la Commission. Le même jour, le Comité Central du Front des Laboureurs a publié un manifeste vers les paysans, où on affirmait: "On n'a

rien de bon à attendre de ce gouvernement, car la plupart de ses ministres – envoyés là par les chefs du Parti National des Paysans et le Parti National Libéral ne veulent pas mettre les paysans en possession des terres“ (Doc. 15). Le manifeste offrait des garanties que le „gouvernement du Front National-Démocrate va consentir par la loi les travaux de confiscation des grandes propriétés foncières et de distribution des terres aux paysans“. En tant que réponse à l'appel qui leur avait été adressé – paru sur un fond psychologique extrêmement propice – une grande partie des paysans a commencé à occuper les grandes propriétés foncières, sans tenir compte qu'il n'existait encore aucune loi qui leur donne ce droit.

Après avoir déclaré que le gouvernement Rădescu ne voulait pas réaliser une réelle démocratisation du pays, Le Front National Démocrate a agi pour s'emparer des mairies et des préfectures; c'est ainsi qu'à la fin du mois de février 1945 dans plus de 50 départements (de 58 au total) étaient installés déjà des maires et des préfets provenant du Front.

Les partis historiques ont condamné cette action illégale, proposant l'organisation des élections dans les communes et les départements, ce qui n'est pas accepté par le Front. Le général Nicolae Rădescu, président du Conseil des Ministres, après avoir constaté la détérioration de la situation politique, a tenu un discours de 11 février 1945, où il a affirmé: „Les passions politiques ont occupé toujours une place d'honneur chez nous. Maintenant la situation est la même. À ce moment-ci, comme toujours d'ailleurs, il y a des ambitions que l'on ne peut pas maîtriser, et ceux qui les possèdent, s'agitent sans cesse et essaient, même aux prix de l'asservissement du pays, de les satisfaire. Et puis il y a des gens qui aiment le chaos, parce que dans cette situation incerte n'importe qui peut trouver une place propice pour conspirer“. Il a apprécié „qu'aucun ministre ne peut être appelé saboteur ou réactionnaire“, a déclaré que „la réforme agraire ne peut et ne doit être accomplie qu'après la fin de la guerre“, a dit que „tant que les freins du gouvernement seront dans mes mains je défendrai, à tout prix, la tranquillité et l'ordre dans le pays“ (Doc. 16).

Entre 4-11 février 1945 a eu lieu à Yalta (de Crimée) la Conférence soviéto-anglo-américaine, qui a eu un rôle important pour beaucoup de peuples (y compris les Roumains). Dans le communiqué officiel on affirmait que I.V. Stalin, W. Churchill et F.D. Roosevelt sont arrivés „à l'accord commun de mener la même politique des trois gouvernements dans la période d'instabilité dans l'Europe et aider les peuples de l'Europe libérée de la domination de l'Allemagne nazie et des peuples des ex-états satellites de l'Axe, de résoudre par des moyens démocratiques leurs problèmes politiques et économiques les plus urgents“. Au delà de cette présentation générale, les hommes politiques ont affirmé que c'est à Yalta que l'on a réalisé la division de l'Europe, les états de la zone centrale et de sud-est du continent – parmi lesquels la Roumanie aussi – étant placés dans la sphère de domination soviétique.

Les chefs des partis historiques, ainsi que le roi Michel I n'ont pas saisi le sens réel des conventions de Yalta et ont continué à espérer que „les Anglais et les Américains ne sacrifieraient pas la Roumanie mais au contraire l'aideraient de revenir à la démocratie“. Ces forces politiques sont

restées, pour la plupart, les yeux fixés vers le passé, espérant revenir au régime d'avant le 10 février 1938; ainsi ils n'ont pas réalisé les mutations passées dans le mental collectif après six années de régimes totalitaires, entre lesquelles quatre années de guerre, avec tous ses drames et privations.

Une analyse attentive de l'état d'esprit de la Roumanie montre une certaine similitude avec celui de la fin de la première guerre mondiale, lorsque les masses de citoyens sentaient le besoin de s'exprimer, de participer à la vie publique, de „rompre avec le passé“. Cet état d'esprit a été mis en valeur par le Front National-Démocrate, qui a réussi à entraîner des dizaines et des centaines d'hommes à participer à la vie publique, animés par la foi qu'ils seront capables de construire „un monde meilleur, plus droit“.

Etant préoccupé de grandir en même temps ses effectifs et de fortifier ses organisations (le Front des Laboureurs, l'Union des Patriotes, l'Union Populaire Magyare, syndicats etc.), le Parti Communiste a agi afin de créer des brèches au sein des partis historiques. Ainsi il a attiré un groupe massif libéral, ayant à leur tête Gh.Tătărescu, qui a accepté collaborer avec le Front National-Démocrate, y compris dans le gouvernement. La scission du Parti National des Paysans a été plus difficile; pourtant, le 23 février un groupe dirigé par Anton Alexandrescu (ex-président de la Jeunesse Nationale Paysanne) a quitté ce parti pour adhérer au Front National-Démocrate.

La lutte politique s'est déroulée surtout dans la rue. En février 1945, de l'initiative du Parti Communiste on a organisé des manifestations sur tout le territoire du pays, pendant lesquelles on demandait la démission de Rădescu et la formation d'un gouvernement F.N.D, dont le chef soit dr. Petru Groza, président du Front des Laboureurs. Le nombre de ces manifestations a atteint le sommet le 24 février 1945, par la manifestation déroulée à Bucarest, où on a enregistré des conflits avec les forces d'ordre et qui ont dégénéré en confrontations sanglantes. Quand a Nicolae Rădescu, il a parlé le même soir à la radio, soulignant que les révoltes avaient été provoqués par „certains individus sans ancêtres et sans Dieu, qui ont trahi leur peuple, ouvrant le feu sur le pays, sur les tombeaux récents de nos soldats“ (Doc. 19). Il a déclaré aussi que „quelque individus, dirigés par deux étrangers, Ana Pauker et le hongrois Vasile Luca, cherchent s'emparer du pouvoir par la terreur“ (Doc. 19). Un contemporain (Arthur Gould Lee) appréciait que celui-ci a été „la dernière voix hostile au communisme qui s'est fait entendre à la radio Bucharest“. Cela parce que la censure pratiquée par la Haute Commission Alliée de Contrôle (soviétique) n'a pas permis que l'on exprime des points de vue hostiles au Parti Communiste. Après les événements de 24 février, un groupe de généraux et d'officiers supérieurs roumains, aussi bien que plusieurs membres de l'Académie Roumaine se sont désolidarisés publiquement de la politique du chef du gouvernement. Les troupes soviétiques, à leur tour ont commencé à désarmer les soldats roumains trouvés à l'intérieur du pays, ce qui a déterminé le proteste du général Sănătescu, chef de l'Etat Major de l'Armée Roumaine.

C'est dans cette atmosphère d'extrême tension, le 26 février, que A. I. Vyshinski, premier adjoint du commissaire du peuple pour les affaires extérieures de URSS s'est déplacé en Roumanie, où il a eu quelques discussions avec le roi Michel I. L'émissaire du Kremlin n'a pas hésité de la nommer „fasciste“, épithète appliquée aussi à ceux qui l'avaient soutenu, dont le chef était Iuliu Maniu. A cause du fait que, suivant la Convention d'armistice, le fascisme devait être interdit en Roumanie, la conclusion était claire. Pour toucher le jeune roi sans expérience, Vyshinski a accompagné ses arguments d'une attitude brutale (il avait frappé la table du poing, claqué la porte, affirmé „Yalta c'est moi“), etc. Mis au courant sur les démarches de Vyshinski, les représentants de la Grande Bretagne et des Etats Unis ont proposé dans la Haute Commission Alliéé de Contrôle, le 28 février „une consultation préalable“ (Doc. 23) concernant la situation de la Roumanie et l'établissement d'un point de vue commun pour résoudre la crise politique. Mais A.I. Vyshinski a répondu le 5 mars à peine que l'Union Soviétique avait besoin d'un gouvernement „vraiment démocratique“ pour „assurer dans la Roumanie, qui représente l'arrière du front de l'Armée Rouge, l'ordre et la tranquillité, assurant en même temps l'accomplissement honorable et consciencieux des conditions de la Convention d'armistice“ (Doc. 35). Les interventions du ministre roumain de l'extérieur, Constantin Vișoianu, auprès des diplomates des Etats Unis et de la Grande Bretagne en vue de trouver une solution généralement acceptables ont enregistré un échec, parce que les puissances occidentales avaient décidé de laisser les Russes agir à leur gré en Roumanie.

Iuliu Maniu a conseillé le roi de résister aux pressions soviétiques et de former un gouvernement „de collaboration“ à cause du fait qu'un cabinet dirigé par Petru Groza „signifierait une condamnation à mort de la démocratie en Roumanie“. Pourtant, le 2 mars, Michel I a chargé Petru Groza de former le nouveau gouvernement, en lui suggérant que celui-ci comprenne aussi des représentants du Parti National des Paysans et du Parti National Libéral. Les pourparlers avec les représentants des deux partis ont échoué donc le mois de mars 1945 le roi a nommé un gouvernement du Front National-Démocrate dont faisait partie aussi le groupe libéral de Gheorghe Tătărescu et celui national des paysans d'Anton Alexandrescu.

Afin d'apprécier correctement le moment 6 mars 1945 ou doit tenir compte du fait que la Roumanie évoluait dans un contexte géopolitique déterminé par les négociations des grandes puissances. Dans la zone de domination soviétique les partis communistes de trouvaient dans une évidente ascension: en Bulgarie le pouvoir se trouvait dans les mains du Front de la Partie dirigé par des communistes des septembre 1944, en Albanie les communistes ont formé le gouvernement en octobre 1944 et en Yougoslavie dès novembre 1943; en faveur des communistes – appuyés par les soviétiques – évoluaient les événements de la Pologne, de la Tchécoslovaquie et de la Hongrie.

Nous devons remarquer le fait que le Parti Communiste Roumain a agi avec diplomatie, préférant se placer sur un plan secondaire; dans le gouvernement de 6 mars 1945, les communistes avaient seulement cinq de 18 portefeuilles ministériels, parmi lesquels celui de l'Intérieur (Teoharie

Georgescu) et celui de Justice (par Lucrețiu Pătrășcanu), décisifs pour l'évolution de la Roumanie dans cette période de puissantes confrontations politiques.

Les chefs des partis politiques ont réalisé partiellement seulement la signification du gouvernement Groza, considérant que les Etats Unis et la Grande Bretagne interviendraient afin de sauvegarder la démocratie en Roumanie et d'imposer un cabinet de large coalition qui rétablisse le régime d'avant le 10 février 1938.

Pour créer une atmosphère favorable au nouveau gouvernement, I.V. Stalin a admis le 9 mars que la partie nord-est de la Transylvanie (passée sous administration soviétique en novembre 1944) soit rétrocédée à la Roumanie (acte qui annulait en fait le Diktat de Vienne). A son tour, le gouvernement Groza a adopté le 23 mars le décret-loi pour la réforme agraire, conformément auquel ont été expropriés 1.468.946 hectares, dont 1.109.562 ont été distribués à 917.777 familles de paysans.

Pour disloquer des forces de plus en plus importantes des partis historiques, à l'initiative des communistes on a agi afin de fonder de nouveaux partis avec des noms identiques. Ainsi, le premier juillet 1945 on a fondé le Parti National Libéral présidé par Gheorghe Tătărescu où sont entrés la plupart des chefs des organisations départementales de l'ancien parti, dirigé par Constantin I.C. Brătianu.

Le même mois ont été mises les bases du Parti National des Paysans présidé par Anton Alexandrescu, la force politique de celui-ci était faible, à cause d'un nombre réduit d'adhérents.

Les organisations politiques du Front National Démocrate également ont organisé des congrès et ont adopté des mesures d'organisation destinées à consolider leur situation et leur influence parmi les citoyens. Au sein du Parti-Social-Démocrate ont surgi quelques problèmes, à cause du fait que le président de celui-ci, Constantin Titel-Petrescu, n'acceptait pas suivre la ligne tracée les communistes, collaborant plutôt avec les forces démocratiques d'opposition, dirigées par Iuliu Maniu et Constantin I.C. Brătianu.

Une préoccupation importante du gouvernement a été la participation avec le maximum d'effort humain et matériel à la guerre antihitlérienne. Après la libération de la Hongrie, les troupes roumaines ont été dirigées en masse vers la Tchécoslovaquie, où ont mené des combats puissants dans des conditions climatiques et de terrain très difficiles. Parmi les localités libérées par l'armée roumaine ont été aussi Zvolen et Banska-Bystrica. Le 6 mai les troupes roumaines ont été entraînées dans l'opération „Prague“, qui a duré jusque le 12 mai, quand la deuxième guerre mondiale avait pris fin.

La Roumaine a contribué avec toutes ses forces humaines et matérielles à la lutte contre l'Allemagne; ainsi elle se situe sur la quatrième place de point de vue du sacrifice de sang sur le front de l'ouest.

Même à l'intérieur les disputes étaient acerbes, toutes les forces politiques roumaines – celle du gouvernement ainsi que celle de l'opposition – ont insisté que l'on accorde à la Roumanie le statut de cobelligérant. Pourtant, les grandes Puissances ont continué à traiter la Roumaine en tant que vaincu, allié à l'Allemagne.

Parmis les actions destinées à organiser le monde d'après-guerre un rôle important est revenu à la Conférence de Potsdam (le 17 juillet-2 août 1945), à laquelle les chefs des Etats Unis, de l'Union Soviétique et de la Grande Bretagne ont discuté aussi le problème des traités de paix avec l'Italie, la Bulgarie, la Finlande, la Roumanie et la Hongrie. Profitant de cette occasion, Iuliu Maniu a expédié des messages par lesquels il sollicitait l'appui aux Grandes Puissances en vue de constituer en Roumanie un gouvernement représentatif, qui organise des élections libres. À la Conférence, les délégués de Etats Unis et de la Grande Bretagne ont considéré que les gouvernements de la Bulgarie, de la Roumanie et de la Hongrie n'étaient pas représentatifs et en conclusion ont refusé les reconnaître et commencer les négociations de paix avec eux.

D'une autre partie, l'Union Soviétique, après avoir décoré le roi Michel I de l'ordre „Victoria“, la plus haute distinction (le 9 juillet 1945) ont décidé, le 6 août, d'établir des relations diplomatiques avec le gouvernement de la Roumanie.

À son tour, le représentant des Etats Unis en Roumanie a adressé, le 18 août, au ministre de l'Extérieur, Gheorghe Tătărescu une note verbale où il exprimait le désir d'instituer „un régime représentatif de l'opinion publique roumaine, constitué de tous les groupes démocratiques du pays“, précisant que son pays n'acceptait signer un traité de paix „qu'avec un gouvernement représentatif, démocratique.“ Le ministre roumain de l'Extérieur a rejeté la note, en la déclarant nulle et non avenue, parce que les Etats Unis ne pouvaient pas s'adresser directement à un gouvernement qu'il ne connaissait pas, mais seulement par l'intermède de la Haute Commission Alliée de Contrôle. Puis ont été organisées des conférences, auxquelles ont participé des représentants des partis historiques, du roi, ainsi que ceux des Etats Unis et de la Grande Bretagne à Bucarest; ainsi on a décidé de recommander au roi de remplacer le gouvernement Petru Groza.

Le 20 août, le roi a demandé au docteur Petru Groza de l'aider dans cette situation créée à la suite de la note américaine, renforcée par une autre, britannique, qu'il avait reçue personnellement. Le chef du gouvernement a répondu que les deux notes étaient sans valeur, puisque les Etats Unis et la Grande Bretagne n'avaient pas de relations diplomatiques avec la Roumanie, elle devant s'adresser par l'intermède de la Haute Commission Alliée de Contrôle.

Le 21 août, le roi a envoyé des lettres au gouvernement de l'Union Soviétique, la Grande Bretagne et les Etats Unis, où il affirmait: „Ayant en vue que le président du Conseil, Groza, refuse de donner sa démission, je vous prie d'intervenir“ (Doc. 77). Depuis ce moment-là, Michel I a interrompu les relations avec le gouvernement de la Roumanie entrant dans ce que l'on appelle „grève régale“.

Suivant les prescriptions constitutionnelles, le président du Conseil des Ministres était nommé par le roi, le souverain ayant aussi le droit de demander sa démission. Mais le gouvernement Groza avait été nommé par la volonté de Kremlin (contre le roi). En conséquence il se sentait responsable envers Kremlin et pas envers le facteur constitutionnel du pays.

La première anniversaire de 23 août, occasion à laquelle on a organisé l'accueil triomphal de l'armée roumaine revenue de la guerre, s'est déroulée sans la présence du roi Michel I. Réuni le 24 août, le Conseil des Ministres a estimé que „Maniu et Brătianu, les chefs des groupes politiques antidémocratiques de la Roumanie qui ne sont plus ou courant de la réalité roumaine, essaient de provoquer par des moyens artificiels une crise de gouvernement. Utilisant l'intrigue et les jeux de coulisses, ces catégories veulent semer la discorde entre le gouvernement et le peuple, d'une part, et le chef de l'état, d'autre part; elles le conseillent d'entreprendre des actions nuisibles tant pour les intérêts nationaux du peuple roumain que pour ceux de la couronne“ (Doc. 78). Après de telles considérations on annonçait que „appuyé par tout le peuple, le gouvernement est décidé de rester ferme à son poste pour continuer et achever l'oeuvre constructive commencée le 6 mars 1945“ (Doc. 78).

Pour l'activité législative, le gouvernement a utilisé les journaux du Conseil des Ministres qui n'avaient pas besoin de la signature du roi.

Une délégation gouvernementale roumaine, dont le chef était Petru Groza, a visité en septembre, l'Union Soviétique, ayant des discussions avec I.V. Stalin, qui lui a indiqué les modalités d'action pour surmonter la crise politique. La plus importante était celle de chercher une en vue d'éliminer la tension des relations avec Michel I et d'intensifier en même temps la lutte contre le Parti National des Paysans et celui National Libéral.

En octobre 1945 a eu lieu la Conférence Nationale du Parti Communiste Roumain, qui a adopté un ample programme d'action dans tout les domaines de la vie économique, sociale et politique, a établi la direction stratégique et tactique du parti dans ce contexte historique. Il est très important de noter le fait que dans les documents de la Conférence il n'y a rien concernant la perspective de l'édification du socialisme en Roumanie, mais au contraire, on y insiste sur l'édification d'une société démocratique moderne.

Le même mois, octobre, le secrétaire d'état des Etats Unis a envoyé Mark Ethridge en Bulgarie et en Roumanie pour d'informer (et rapporter ensuite) sur la situation politique des pays respectives. Dans ce contexte, les forces d'opposition de la Roumanie ont décidé de démontrer leur hostilité envers le gouvernement Petru Groza et leur sympathie pour le souverain, utilisant dans ce but le jour de 8 novembre, la fête du monarque. Le journal national des paysans „Ardealul“ a publié un appel dans lequel on demandait que „tous le Roumains“ soient présents dans la Place du Palais Royal pour manifester „leur amour, dévouement et confiance totale“ dans le monarque. Pendant la manifestation, à laquelle ont participé quelque dizaines de citoyens, on a scandé des mots d'ordre tels:

„Le roi et la patrie“! „Brătianu et Maniu“. „À bas la terreur“! „Liberté“.

Elle a été la première et la plus importante démonstration contre le régime imposé par les Soviétiques dans les états du centre et du sud-est de l'Europe.

La manifestation a été dispersée par l'intervention des forces d'ordre. Pendant ces confrontations on avait enregistré – suivant les informations

officielles – 11 morts et plusieurs dizaines de blessés. Ces actions ont été suivies d'une vague d'arrestations sous accusation d'avoir participé à des actions contre l'état à caractère fasciste. A ces „réunions populaires“ organisées à l'initiative des forces politiques gouvernementales, on a demandé, pour la première fois, la dissolution du Parti National des Paysans et du Parti National-Libéral ainsi que l'arrestation de leurs chefs. A leur tour, les leaders du Parti National des Paysans et du Parti National-Libéral ont tenu préciser qu'ils n'avaient aucune liaison avec les actes de violence de 8 novembre, disant que leur lutte était tout à fait légale et se déroulait sur le terrain politique.

Bien sûr, de telles scrupules étaient explicables, mais la légalité constitutionnelle passait de plus en plus sur le plan secondaire, étant remplacée par une nouvelle forme de lutte politique, basée sur „la démocratie populaire“.

La législation a été respectée par le Front National-Démocrate dans la mesure où elle servait son intérêt politique. Ainsi, en janvier-février ont été destitués des maires et des préfets légalement nommés, étant remplacés par d'autres, „élus par les masses“ c'est-à-dire adeptes du Front National-Démocrate, dès le début du mois de mars on a appliqué la méthode du refus des ouvriers d'imprimer des journaux et des gazettes qui critiquaient l'activité du Front National-Démocrate, après 6 mars, le docteur Petru Groza a décidé de ne pas distribuer de papier pour les journaux (ou en distribuer une très petite quantité pour la presse hostile au gouvernement). Parmi ces violations des droits et des libertés on peut noter aussi l'interdiction de se réunir (pour les partis d'opposition) et leur attaque directe par des personnes „indignées“, qui ne pouvaient pas admettre la manifestation des forces fascistes, réactionnaires. Dans la deuxième moitié de l'an 1945 on a développé la pratique des perquisitions et des arrestations illégales, de la délation. Le Service Spécial d'Informations poursuivait attentivement l'activité des partis et des hommes politiques d'opposition et le gouvernement prenait toutes les mesures pour entraver leur activité.

La législation concernant la poursuite et la punition des criminels de guerre, des coupables pour le désastre du pays, afin de „purifier“ l'administration publique, était appliquée en fonction des intérêts du gouvernement qui visaient frapper les adversaires politiques et impliquer dans des procès publiques. Dans beaucoup de cas les ex-légionnaires ont été promus dans les structures importantes du Parti Communiste et dans l'appareil d'état; en même temps des personnalités démocratiques de marque, mais qui n'ont pas adhéré au nouveau régime, ont eu des ennuis. Dans le pays se faisait de plus en plus sentir un sentiment d'incertitude concernant la liberté personnelle, de peur envers les éventuelles répressions gouvernementales.

Tandis que les forces nationales roumaines d'opposition étaient la cible des attaques de plus en plus dures, pour certaines minorités nationales on a créé une situation privilégiée.

A l'instance de l'occupant soviétique, des le 7 février 1945 a été adopté le statut des minorités qui, en fait, promouvait une discrimination entre les citoyens de la Roumanie. Profitant de cette situation et saisissant „de

quel côté vient le vent“ beaucoup de leaders des Juifs et des Magyars se sont inscrits dans le Parti Communiste, ont occupé des fonctions importantes dans l'appareil d'état et dans celui de propagande (presse, radio), qu'il ont utilisés contre les forces nationales roumaines (surtout celles des partis historiques). Changeant rapidement de couleur politique, devenant brusquement communistes (des anciens horthystes, beaucoup de leadres magyars ont continué à pratiquer d'une manière nouvelle la politique antiroumaine. La tentative de Lucrețiu Pătrășcanu de clarifier la situation dans la Transylvanie, respectant la vérité historique et le droit international a irrité les milieux magyars et a été appelée „attitude nationaliste“ par les officialités de Bucarest.

De l'autre côté, les minoritaires allemands ont été soumis aux répressions; dans ce but on a organisé une véritable chasse pour les envoyer dans les camps de l'Union Soviétique.

Les réfugiés de la Bessarabie et de la Bukovine de Nord ont eu à leur tour une situation dramatique; obligés par les occupants, ils étaient envoyés dans l'Union Soviétique d'où ils étaient déportés pour la plupart en Sibérie. Le gouvernement Groza a cherché limiter le nombre des „répartriés“, mais ses interventions auprès les officiels soviétiques n'ont pas eu les résultats escontés.

En 1945 on a organisé les premiers noyaux de la résistance roumaine contre le régime soviétique d'occupation. Mais la principale forme de résistance a été celle politique, ayant à la tête Iuliu Maniu, président du Parti National des Paysans.

La vie des hommes continuient à se détériorer à cause des blocages économiques, de lasècheresse de l'été de 1945, qui a detruit toutes les cultures agricoles, à cause de la production de guerre qui s'est transformée en production de paix. L'accomplissement des obligations stipulées dans la Convention d'armistice de 12 septembre 1944, suivant laquelle beaucoup d'entreprises industrielles ont été démontées et envoyées en URSS on y ajoutait encore des produits de toutes sortes: pétrole, sel, bois, cuir, bétail, laine. En 1945 ont été fondés les premiers „Sovroms“, entreprises par l'intermède desquelles l'Union Soviétique réalisait une exploitation systématique de l'économie roumaine. Afin d'arrêter le déclin de la production, an novembro 1945 le gouvernement a constitué Le Conseil Supérieur de l'Economie Nationale, qui a reçu d'importantes prérogatives basées sur les principes de l'intervention de l'Etat dans l'activité privée.

L'évolution de la situation en Roumanie ainsi que celle des autres pays de la zone de domination soviétique, dépendait de la position des grandes puissances. Il est important de noter que le rapport de Mark Ethridge – qui montre que le gouvernement Groza n'était pas représentatif – n'a pas été faite publique par Département d'Etat; en outre, les officiels américains ont diffusé un communiqué où on affirmait: „Loin de nous y opposer, nous avons montré notre sympathie par exemple pour les efforts de l'Union Soviétique de s'associer en tant qu'ami avec ses voisins du centre et du sud-est de l'Europe. Nous sommes tout à fait conscients des intérêts spéciaux de la sécurité de ce pays et nous avons reconnu ces intérêts dans les accords concernant l'occupation et le contrôle des ex-états ennemis“.

La Conférence de ministres de l'Extérieur de l'Union Soviétique, des Etats Unis et de la Grande Bretagne, qui à eu lieu a Moscou entre 16-26 décembre 1945, a analysé l'évolution de la vie internationale, y compris la situation de la Roumanie. On y a décidé de donner à Michel I le conseil demandé, à savoir: „un membre du Parti National des Paysans et un membre du Parti National Libéral soient inclus dans le gouvernement“ (Doc. 107), les trois grandes puissances „prennent acte du fait que le gouvènement roumain ainsi reorganisé déclarera: on organisera des élections libres au plus vite possible, sur la base du vote universel et secret; tous les partis démocratiques et antifascistes doivent avoir le droit de participer à ces élections et de présenter des candidats; le gouvernement réorganisé va les assurer en ce qui concerne la liberté de la presse, de la parole, de la religion et de l'association; sur cette base les Etats Unis et la Grande Bretagne s'engageaient reconnaître le gouvernement Groza.

Tandis que les leaders des partis historiques prenaient connaissance avec scepticisme du communiqué de la Conférence de Moscou, le président du Conseil des Ministres, dr. Petru Groza, était très content d'avoir gagné dans la confrontation avec le roi Michel et de ses adeptes.

*

* *

Le volume présent – réalisé par la Direction Générale des Archives de l'Etat – comprend des documents des archives roumaines et étrangères de 1945, ainsi que d'autres matériaux extrêmement importants qui ont jalonné la vie politique de la Roumanie dans cet an si important pour l'histoire nationale et universelle. L'effort principal des auteurs n'a pas visé l'inédit à tout prix, mais la Présentation d'une image complexe et réelle sur l'évolution de la vie politique du pays, avec ses composantes internes et externes.

IOAN SCURTU

1

1945 ianuarie 6. Sintează întocmită de lt-col. D. Panaitescu, șeful Secției a III-a – Armata 1 asupra luptelor desfășurate de forțele române în Budapesta și pe teritoriul Cehoslovaciei între 1 și 6 ianuarie 1945.

Armata 1
Statul Major
Secția a III-a

Notă
asupra operațiunilor trupelor Armatei 1
între 1 și 6 ianuarie 1945

A. În ziua Anului Nou 1945, Corpul de armată general Șova, cu diviziile general Lăcătușu Mihail, general Voicu Mihail și general Antonescu Ilie, după ce au dat un atac puternic, în colaborare cu trupele sovietice, contra ultimei centuri de apărare a Budapestei, au străpuns-o și au pătruns circa 4 – 5 km în incinta Budapestei. De atunci, prin lupte de stradă înverșunate contra unui inamic disperat, trupele române au atacat neîncetat spre lichidarea definitivă a cetății Budapesta. Până la 6 ianuarie pătrunsese în interiorul orașului circa 7 km, cucerindu-se casă cu casă.

Luptele continuă cu aceeași dârzenie.

B. În aceeași zi corpul de armată al generalului Boițeanu, cu bravele divizii de munte general Iordănescu Constantin și general Mociulschi Leonard, treceau râul Ipoly la sud-vest de Losonc (Lucenec) și intrau în Cehoslovacia, dezrobind-o de sub călcâiul maghiar.

Prin luptele de zi și de noapte vânătorii de munte continuă pătrunderea în Cehoslovacia.

Șeful Secției a III-a,
Locotenent-colonel D. Panaitescu

Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 1, dosar 293, f.54

2

1945 ianuarie 12, București. Decret-lege privind urmărirea și pedepsirea criminalilor de război.

DECRET-LEGE

pentru urmărirea și pedepsirea criminalilor și profitorilor de război

Art. 1. – Sunt criminali de război cei care, în orice calitate:

a) Au supus la un tratament inuman, contrariu dreptului internațional, pe prizonierii și ostatecii de război;

b) Au ordonat sau săvârșit acte de cruzime sau de suprimare asupra populațiunii din teritoriile în care s-a purtat războiul;

c) Au ordonat sau inițiat înființări de ghetouri, lagăre de internare, deportări, din motive de adversitate politică sau rasială;

d) Au ordonat sau executat represiuni colective sau individuale, cum și cei care au ordonat deplasări și transporturi de persoane, în scopul vădit al exterminării celor transportați sau au ordonat sau organizat munci excesive cu scop vădit de exterminare;

e) În calitate de comandanți, directori, supraveghetori, paznici de închisori, lagăre de prizonieri sau de internați politici, de deportați sau de deținuți politici, de lagăre sau de detașamente de muncă obligatorie, însoțitori de transporturi de deportați, au supus cu cruzime sau continuu la tratamente neomenoase pe cei aflați în puterea lor;

f) În calitate de ofițeri de poliție judiciară sau anchetatori, cu orice titlu și în sprijinirea politicii de război au prigonit și supus la cazne unele persoane pentru faptul că acestea erau adversari ai războiului sau ai regimului de dictatură, precum și cei care, în calitate de procurori sau judecători civili sau militari, prin acte săvârșite în îndeplinirea atribuțiilor lor, au întreținut teroarea sau violența;

g) Părăsind teritoriul național s-au pus în slujba Germaniei hitleriste și au atacat țara prin scris, prin grai sau prin orice alt mod;

h) Cei care, în orice alt mod, au călcat regulile dreptului internațional, cu privire la conducerea războiului.

Art. 2. – Sunt profitori de război:

a) Cei care, în orice calitate, participând la conducerea războiului, au realizat averi ilicite.

b) Cei care, în orice calitate, profitând prin abuz sau prin violență de legiurile sau măsurile de fapt, cu caracter hitlerist, legionar sau rasist, au realizat averi ilicite.

Art. 3. – Pentru faptele prevăzute la art. 1, se va putea pronunța una din următoarele pedepse:

a) Pedeapsa cu moartea;

b) Munca silnică pe viață;

c) Munca silnică pe timp de 5 – 20 ani;

d) Temniță grea de la 3 – 15 ani;

e) Închisoare corecțională de la 5 – 10 ani.

Pentru faptele prevăzute la art. 2 se va putea pronunța una dintre următoarele pedepse:

a) Munca silnică pe timp mărginit, de la 5 – 20 ani;

b) Temnița grea de la 3 – 10 ani;

c) Închisoarea corecțională de la 5 – 10 ani.

Instanța de judecată va putea pronunța, față de cel condamnat, ca despăgubiri în favoarea statului, și confiscarea totală sau parțială a averii acestuia.

Oricare din pedepsele criminale, atrage după sine și, degradare civică.

Art. 4. – Se instituie un număr de acuzatori publici, desemnați de ministrul justiției, dintre magistrați, juriști, membri ai corpurilor constituite sau membri ai organizațiilor profesionale. Ei vor fi numiți prin decret-lege.

Unul din acuzatorii publici, desemnat de Consiliul de Miniștri, la propunerea ministrului de justiție, va avea însărcinarea de șef al acuzatorilor publici.

Acuzatorii publici cercetează și instruiesc pe cei ce se încadrează în dispozițiunile art. 1 și 2 din acest decret-lege, precum și pe complicii, instigatorii, favorizatorii și tănuitorii lor.

Ei vor putea fi ajutați de magistrați, juriști și grefieri, precum și de specialiști în domeniul financiar, de experți și funcționari desemnați de Ministerul de Justiție.

Organele de cercetare și instrucție vor funcționa pe lângă Ministerul de Justiție având sediul în București, ministrul de justiție, dacă va găsi necesar, va putea institui acuzatori publici și în orașele de reședință ale Curților de Apel, pentru acte de cercetare și inspecțiuni.

Art. 5. – Acuzatorul public va cerceta toate cazurile diferite de Consiliul de Miniștri.

Acuzatorul public, constatând că și alte persoane ar fi vinovate de faptele prevăzute la art. 1 și 2, va comunia aceasta Ministerul de Justiție, care va sesiza Consiliul de Miniștri spre a se decide dacă este sau nu cazul a se porni urmărire în contra acestor persoane.

Acuzatorul public este obligat a lua din oficiu orice măsuri asigurătoare asupra bunurilor bănuțului sau ale soției sau descendenților acestuia, dacă aceștia le-au dobândit prin acte încheiate după data de 21 iunie 1941, afară de cele dobândite prin succesiune.

Acuzatorul public va putea ridica în total sau în parte măsurile de asigurare. Terțele persoane lezate prin aceste măsuri vor putea face contestație la tribunalul locului.

Art. 6. – Acuzatorul public are dreptul de a face orice investigațiuni și culege orice probe, uzând și de toate drepturile și puterile acordate de codul de procedură penală Ministerului public și judecătorului de instrucție.

În privința dreptului de arestare sau de eliberare se va urma potrivit prevederilor art. 7 din prezentul decret-lege.

Art. 7. – Mandatele de arestare se vor emite de Consiliul de Miniștri.

Arestările ordonate nu sunt supuse confirmării și nici vreunei căi de atac ordinară sau extraordinară.

Consiliul de Miniștri va putea ordona, printr-un jurnal al Consiliului, eliberarea celor arestați.

Art. 8. – În urma cercetărilor întreprinse, acuzatorul public va întocmi actul de acuzare și va sesiza instanța de judecată cu judecarea pricinii.

Consiliul de Miniștri, la cererea ministrului de justiție, va fi în drept a sesiza instanța de judecată cu judecarea pricinii în cazul când va fi intervenit o ordonanță de neurmărire dată de acuzatorul public. Această sesizare se va face în termen de 30 zile de la data de când ordonanța de neurmărire va fi fost comunicată Ministerului de Justiție.

Actele Consiliului de Miniștri și ale acuzatorului public sunt inatacabile.

Art. 9. – Prin trimiterea în judecată toate bunurile învinuitului, ale soției și descendenților acestuia și pe care aceștia le stăpânesc în condițiile art. 5, sunt lovite de indisponibilitate.

Indisponibilitatea operează prin publicarea în Monitorul Oficial a dispozitivului actului de acuzare.

Moartea unei persoane care a săvârșit faptele de la art. 1 și 2, intervenită înainte sau în timpul punerii sale sub acuzare, nu împiedică luarea măsurilor prevăzute de art. 5 și nici judecarea în vederea confiscării averii.

Art. 10. – Toate autoritățile publice sunt datoare să dea concurs acuzatorului public, sub sancțiunea dispozițiilor art. 243 din codul penal, pentru funcționarii publici care au nescotit această îndatorire.

Autoritățile militare sunt obligate a pune la dispoziția acuzatorului public pe militarii care fac parte din cadrele armatei.

Art. 11. – Judecarea faptelor prevăzute de prezenta lege se va face de o instanță denumită Curtea specială pentru criminalii de război.

Art. 12. – Curtea specială pentru criminalii de război este compusă din:

a) Judecători desemnați de Ministerul de Justiție, prin tragere la sorți dintre magistrații Curții de Apel din București;

b) Judecători aleși dintre cetățenii români majori de ambe sexe, membrii ai grupărilor politice: Partidul Național Liberal, Partidul Național Țărănesc, Frontul Național Democratic.

În vederea formării fiecărui complet de judecată, Partidele Național Liberal și Național Țărănesc vor desemna fiecare câte 10 membri, iar Frontul Național Democratic va desemna câte 20 membri, care să formeze listele judecătorilor aleși.

Dacă o grupare nu își va desemna membrii săi, listele se vor forma numai cu persoanele indicate de celelalte grupări.

Judecătorii vor putea fi recuzați numai în cazurile prevăzute de art. 274, punctele 2 și 3; art. 275, punctul 3 și art. 276. punctele 1, 2 și 3 din codul de procedură civilă.

Art. 13. – Ministerul de Justiție va putea constitui mai multe complete de judecată la Curtea specială pentru criminalii de război.

Completul de judecată va fi format din 7 membri, dintre care 3 vor fi dintre judecătorii desemnați de Ministerul de Justiție și 4 vor fi dintre judecători desemnați de grupările politice și anume: unul din cei desemnați de Partidul Național Liberal, unul din cei desemnați de Partidul Național Țărănesc și doi din cei desemnați de Frontul Național Democratic.

Judecătorii aleși care vor compune completul de judecată vor fi trași la sorți de Ministerul de Justiție din lista de judecători ai fiecărei grupări în parte, în numărul prevăzut de alineatul precedent.

Cel mai mare în grad dintre judecătorii desemnați de Ministerul de Justiție va prezida completul de judecată.

În cazul când vreunul din judecătorii desemnați este împiedicat de a lua parte la judecată, el va fi înlocuit, prin procedura arătată mai sus, cu un altul, din categoria căreia aparține judecătorul lipsă. În același mod se va proceda și în caz de împiedicare a unui judecător ales, care va fi înlocuit prin altul tras la sorți din lista membrilor grupărilor din care face parte judecătorul absent.

Dacă una din grupări nu-și va desemna lista membrilor săi în termen de 15 zile de la publicarea în *Monitorul Oficial* a deciziei de înființare a Curții speciale, Ministerul de Justiție va forma completul de judecată prin tragerea la sorți a judecătorului respectiv, dintr-un număr de câte 10

persoane, aparținând celorlalte două grupări rămase. Dacă două din grupări nu-și vor desemna listele membrilor săi, judecătorii aleși vor fi trași la sorți din lista celei de a treia grupă.

Dacă nici una din cele trei grupări nu prezintă listele, atunci numărul 7 judecători se va completa cu membri ai Corpului judecătoresc, în condițiile art. 12, punctul a.

Se consideră că o grupare n-a prezentat listele și în cazul când 3 din membrii grupării respective, ieșiți succesiv la sorți, nu se prezintă la ședință.

Art. 14. – Completele de judecată vor funcționa la București.

Ministrul de justiție va putea delega pe primul președinte al Curții de Apel din București sau pe înlocuitorul său, cu tragere la sorți a judecătorilor aleși, care vor intra în componerea acestor complete.

Tragerea la sorți se va face din listele de judecători, desemnanți de grupările politice, conform art. 12.

Coautorii, complicii, instigatorii, favorizatorii și tăinuitorii vor fi judecați de instanța competentă a judeca pe autorul principal.

Art. 15. – Președintele deschide ședința, dispune să se facă apelul părților și al martorilor, ia interogatoriul de identitate al acuzatului și ordonă a se da citire actului de acuzare. Apoi procedează la interogarea acuzatului, audierea martorilor, după care dă cuvântul acuzatorului public și apărării, astfel ca apărarea să aibă cea din urmă cuvântul.

Președintele declară dezbaterile închise, după care, Curtea specială pronunță hotărârea sa.

Hotărârea va fi pronunțată ca majoritate de voturi. Ea va fi motivată și semnată de toți membrii complotului, făcându-se mențiune de opiniile separate, care nu se vor motiva.

Art. 16. Dispozițiunile din Codul de procedură penală cu privire la judecată și executare în materie criminală, sunt aplicabile înaintea Curții speciale pentru criminali de război, ori de câte ori nu sunt contrarii prevederile prezentului decret lege.

Înaintea Curții speciale pentru criminalii de război, nu se va putea exercita acțiunea părții civile, aceasta, putându-se exercita de cei interesați la instanțele ordinare.

Art. 17 – Împotriva hotărârii Curții speciale pentru criminalii de război, se poate declara recurs la Înalta Curte de Casație, de către comandant și de acuzatorul public, în termen de 3 zile de la pronunțare.

Recursul se va depune la instanța care a pronunțat hotărârea; el va fi judecat de urgență și cu precădere de Înalta Curte de Casație și Justiție, secția a II-a, în termen de maximum 30 zile de la primirea dosarului.

Casarea hotărârii se poate cere pentru următoarele motive:

a) Când pedeapsa hotărâtă de lege nu s-a aplicat la faptele constatate de instanța de judecată sau când s-a aplicat o pedeapsă în afară de cazurile prevăzute de lege;

b) Când instanța a omis sau a refuzat a se pronunța, fără o motivare asupra unui mijloc de apărare al acuzatului sau asupra unui fapt imputat acuzatului;

c) Când instanța a fost compusă cu nerespectarea dispozițiilor din prezenta lege.

Motivele de recurs se vor depune la Înalta Curte de Casație și Justiție cu 3 zile înaintea termenului fixat pentru judecarea recursului.

Nedepunerea motivelor în termen, atrage de drept nulitatea recursului.

Nu se admite amânarea pentru lipsă de apărare.

Recursul se judecă din oficiu, chiar în lipsa recurentului.

Recursul declarat în termen este suspensiv de executare.

Ministrul de Justiție este autorizat, în virtutea prezentei legi să înființeze pe lângă secția a II-a a Înaltei Curți de Casație și Justiție un complet special care va putea judeca și în alte zile și ore decât cele prevăzute de legea de organizare judecătorească.

Hotărârile definitive se vor executa de Parchetul Tribunalului Ilfov.

Art. 18 – Orice acte juridice, de orice natură, relative la bunurile celor condamnați pe baza prezentei legi intervenite după 23 August 1944, sunt nule, de drept, iar bunurile ieșite din patrimoniul celui condamnat, sunt considerate ca făcând parte din patrimoniul acestuia și vor fi supuse sancțiunii pronunțată de instanță.

Bunurile sau drepturile, aparținând soției și descendenților condamnatului, dacă aceștia le stăpânesc în condițiile art. 5 sunt supuse aceleiași dispozițiuni.

Art. 19. – Acei ce vor ascunde sau vor da ajutor să fugă celor prevăzuți în prezenta lege vor fi pedepsiți de aceeași instanță, cu închisoare corecțională de la 3 – 5 ani.

Art. 20. – Urmărirea în baza acestei legi va trebui să se producă într-un termen de cel mult 6 luni de la publicarea legii.

Dat în București la 20 ianuarie 1945.

MIHAI

Ministrul justiției,
Lucrețiu Pătrășcanu

„Monitorul Oficial”, nr. 17/1945 – din 21 ianuarie, p. 415 – 418.

3

1945 ianuarie 16. Raport contrainformativ al Corpului 7 armată din care rezultă starea de spirit a militarilor români în momentul în care au fost îndepărtați de pe frontul din Budapesta.

Hughes
Corpul 7 armată
către
Armata 1
Stat major, Secția a II-a
Raport contrainformativ

I. Starea de spirit în armată

Ofițerii, subofițerii și trupa din subordinele Corpului 7 armată, care au luptat și sângerat alături de trupele aliate de la trecerea Tisei și până în

mijlocul Budapestei, sunt deprimați de faptul că o dată cu iminenta cădere a Budapestei sunt trimiși în alt sector.

Ei interpretează acest fapt ca o îndepărtare nemeritată a lor de la onoarea de a lupta până la lichidarea completă a operațiunilor din Budapesta, considerând că au fost utilizați de aliați numai în momentele grele ale luptei, când ei au dat ajutorul lor neprecupețit marcat prin șirul de morminte ale camarazilor lor căzuți în aceste lupte și sunt îndepărtați necamaraderește atunci când momentul victoriei, al recompensei și al onoarei se apropie.

Comandantul Corpului 7 armată
General de corp de armată, N. Sova

Șeful de Stat Major,
Colonel Iliescu
nr. 16759 din 16 ianuarie 1945

Pentru conformitate,
Șeful Biroului 2 contrainformații al Armatei 1,
Căpitan Gh. St. Popescu

▼
Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 333, dosar 120, f. 153.

4

1945 ianuarie 20, București. Decret-lege privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării.

DECRET-LEGE

pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați
de dezastrul țării

Art. 1. – Sunt vinovați de dezastrul țării:

a) Acei care au instaurat regimul de dictatură și având răspunderea politică efectivă, au pus în primejdie securitatea statului, prin încheierea de tratate de alianță politică cu Germania hitleristă, prin permiterea intrării armatelor operative germane pe teritoriul țării sau prin pornirea războiului împotriva U.R.S.S. și a Națiunilor Unite.

b) Acei care militând printr-o activitate susținută pentru o politică externă alături de Germania hitleristă, au consimțit la cedarea Transilvaniei de Nord;

c) Acei care prin amenințări, prin acte de teroare sau orice acțiune ilegală au urmărit să impună României o orientare politică alături de Germania hitleristă;

d) Acei care interesat s-au pus în slujba organelor de propagandă germană, activând în scopul de a alătura și a aservi România Germaniei hitleriste.

Art. 2. – Pentru faptele prevăzute la art. 1 se va pronunța una din următoarele pedepse:

a) Munca silnică pe viață;

- b) Munca silnică pe timp de 5 – 20 ani;
- c) Temniță grea de la 3 – 20 ani;
- d) Închisoarea corecțională de la 5 – 10 ani.

Odată cu pedeapsa pronunțată, instanța va putea pronunța față de cel condamnat, ca despăgubiri în favoarea Statului, și confiscarea totală sau parțială a averii acestuia, cum și degrațiunea civică sau pierderea drepturilor politice de la 3 la 10 ani.

Art. 3. – Cercetarea și instruirea vinovaților prevăzuți de prezenta lege se va face de acuzatori publici, instituți conform legii pentru urmărirea și sancționarea criminalilor de război, fiind aplicabile toate dispozițiile articolelor 4, 5, 6, 7, 8, 9 și 10 din acea lege.

Art. 4. – Judecarea faptelor prevăzute de prezenta lege se va face de o instanță denumită Tribunalul special pentru cei vinovați de dezastrul țării.

Art. 5. – Tribunalul special pentru cei vinovați de dezastrul țării, este compus din:

a) Judecători trași la sorți de Ministerul de Justiție, dintre membrii Curții de Casație;

b) Judecători aleși dintre cetățeni români, majori, de ambe-sexe, membri ai grupărilor politice: Partidul Liberal, Partidul Național Țărănist, Frontul Național Democrat.

În vederea formării completului de judecată, partidele: liberal și național țărănist vor desemna câte 10 membri, iar Frontul Național Democratic va desemna 20 membri, care să formeze listele judecătorilor aleși. Dacă o grupare nu-și va desemna membrii săi, listele se vor forma numai cu persoanele indicate de celelalte grupări.

Art. 6. – Ministerul de Justiție va putea alcătui unul sau mai multe complete speciale pentru cei vinovați de dezastrul țării, după necesitate.

Completul de judecată va fi format din 11 membri, dintre care 3 vor fi dintre judecătorii numiți și 8 vor fi dintre judecătorii desemnați de grupările politice și anume: 2 din cei desemnați de Partidul Național Liberal, 2 din cei desemnați de Partidul Național-Țărănist și 4 din cei desemnați de Frontul Național Democratic.

Judecătorii aleși care vor compune completul de judecată, vor fi trași la sorți de Ministerul de Justiție din lista de judecători a fiecărei grupări în parte în numărul prevăzut de alineatul precedent. Cel mai mare în grad în judecătorii numiți de Ministerul de Justiție va prezida completul de judecată.

În cazul când vreunul din judecătorii numiți este împiedicat de a lua parte la judecată, el va fi înlocuit prin procedură arătată mai sus, cu un altul, din categoria căreia aparține judecătorul lipsă. În același mod se va proceda și în caz de împiedicare a unui judecător ales, care va fi înlocuit prin altul tras la sorți din lista membrilor grupării din care face parte judecătorul absent.

Dacă una din grupări nu-și va desemna lista membrilor săi în termen de 15 zile de la publicarea legii de față, Ministerul de Justiție va forma completul de judecată prin tragere la sorți a judecătorului respectiv, dintr-un număr de câte 10 persoane, aparținând celorlalte două grupări rămase. Dacă două din grupări nu-și vor desemna listele membrilor lor, judecătorii aleși vor fi trași la sorți din lista celei de-a treia grupări.

Dacă nici una din cele trei grupări nu prezintă listele, atunci numărul de 10 judecători se va completa cu membrii ai Corpului judecătoresc, în condițiile art. 5, pct. a.

Se consideră că o grupare nu a prezentat listele și în cazul când trei din membrii grupării respective, ieșiți succesiv la sorți nu se prezintă la ședință.

Art. 7. – Completul sau completele de judecată vor funcționa în București.

Judecătorii vor putea fi recuzați numai în cazurile prevăzute de art. 12, alin. final din legea pentru urmărirea și pedepsirea criminalilor și profitorilor de război.

Art. 8. – Președintele deschide ședința, dispune să se facă apelul părților și al martorilor, la interogatorul de identitate al acuzatului și ordonă a se da citire actului de acuzare. Apoi procedează la interogarea acuzatului. Audierea martorilor, după care dă cuvântul acuzatorului public și apărătorilor, astfel ca apărarea să aibă cea din urmă cuvântul. Președintele declară dezbaterile închise, după care tribunalul pronunță hotărârea sa.

Hotărârea va fi pronunțată cu majoritate de voturi și semnată de toți membrii completului, fără a se face mențiune de opiniile separate.

Hotărârea este susceptibilă de recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție, secția a II-a, în cazurile și cu procedura din art. 17 al legii pentru urmărirea și pedepsirea criminalilor de război.

Hotărârea definitivă va fi executată de Parchetul Tribunalului Ilfov.

Art. 9. – Dispozițiunile din codul de procedură penală cu privire la judecată și executare în materie criminală sunt aplicabile înaintea Tribunalului special pentru cei vinovați de dezastrul țării, ori de câte ori nu sunt contrarii prevederile prezentului decret-lege.

Înaintea Tribunalului special pentru cei vinovați de dezastrul țării nu se va putea exercita acțiunea părții civile, aceasta putându-se exercita de cei interesați la instanțele ordinare.

Art. 10. – Orice acte juridice de orice natură, relative la bunurile celor condamnați pe baza prezentei legi, intervenite după 23 August 1944, sunt nule de drept, iar bunurile ieșite din patrimoniul celui condamnat sunt considerate ca făcând parte din patrimoniul acestuia le vor fi supuse confiscării pronunțate de instanță. Bunurile sau drepturile aparținând soției și descendenților condamnatului, dobândite după 1 ianuarie 1938, sunt supuse aceleiași dispozițiuni, afară de bunurile dobândite de aceștia prin succesiune.

Art. 11. – Acei ce vor ascunde sau vor da ajutor să fugă celor prevăzuți în prezenta lege, vor fi pedepsiți de aceeași instanță cu închisoare corecțională de la 3 – 5 ani.

Art. 12. – Urmărirea în baza acestei legi va trebui să se producă într-un termen de cel mult 6 luni de la publicarea legii.

Dat în București la 20 ianuarie 1945.

MIHAI

Ministrul justiției,
Lucrețiu Pătrășcanu

▼
„Monitorul Oficial”, nr. 17, din 27 ianuarie 1945, p. 418 – 419.

DECRET-LEGE

asupra sindicatelor profesionale

CAPITOLUL I

Principii generale

Art. 1. – Sindicatelor profesionale au ca obiect studiul, apărarea și dezvoltarea intereselor profesionale, fără a urmări împărțirea de beneficii.

Numărul membrilor unui sindicat profesional nu poate fi mai mic de 15.

Art. 2. – Se recunoaște tuturor persoanelor fizice care lucrează în aceeași profesiune, profesiuni similare sau conexe dreptul de a se constitui în mod liber în sindicate profesionale, fără a avea nevoie de vreo prealabilă autorizare.

Nimeni nu poate fi constrâns de a face parte, de a nu face parte sau de a înceta de a face parte dintr-un sindicat profesional în contra voinței sale.

Art. 3. – Acest drept se întinde și asupra funcționarilor publici de stat, județ sau comună, ori ai instituțiilor ale căror bugete sunt supuse potrivit legilor lor organice aprobării Parlamentului sau a Statului, care au dreptul de a se asocia, după prevederile legii de față, în sindicate de funcționari publici.

Art. 4. – Minorii care întrunesc condițiile cerute de legile de calificare profesioană, pot face parte dintr-un sindicat profesional, fără a avea nevoie de autorizația reprezentanților lor legali.

CAPITOLUL II

Despre dobândirea personalității juridice

Art. 5. – Pentru ca sindicatul profesional să dobândească personalitate juridică, el trebuie să îndeplinească procedura de mai jos.

Art. 6. – Conducătorii sau împuternicitul special al membrilor fondatori prevăzuți în actul constitutiv trebuie să adreseze cererea de înscriere judecătorului de ocol în jurisdicția căruia este fixat sediul sindicatului.

Art. 7. – La corora de înscriere se vor anexa în triplu exemplar:

- a) Originalul și două copii de pe procesul-verbal de constituire;
- b) Originalul și două copii de pe statute;
- c) Lista membrilor din comitet, cu arătarea cetățeniei, a profesiei și a domiciliului;
- d) Lista membrilor fondatori ai sindicatului cu arătarea profesiei și a domiciliului.

Acela sau aceia care semnează cererea de înscriere răspund de exactitatea cuprinsului actelor depuse;

e) Avizul Ministrului Muncii pentru înscrierea sindicatului ca persoană juridică în registrul special de persoane juridice.

Prezentarea avizului Ministrului Muncii este obligatoriu.

În cazul în care odată cu cererea de acordarea personalității juridice nu se prezintă și avizul Ministrului Muncii, judecătorul de ocol va cere Minis-

terului Muncii avizul, iar în caz de nerăspuns în termen de cel mult 45 de zile de la înregistrarea adresei judecătorești la acel minister, lipsa de răspuns este considerată ca aviz negativ.

Ori de câte ori avizul Ministerului Muncii este negativ, judecătorul de ocol va fixa un termen de judecată în camera de consiliu, pentru când va cita și Ministerul Muncii.

Art. 8. – Judecătorul de ocol este obligat ca în termen de cel mult 5 zile de la primirea cererii de înscriere să examineze:

a) Dacă actele depuse satisfac cerințele art. 7;

b) Dacă actul constitutiv și statutele sindicatului nu contravin legilor;

Judecătorul de ocol, ținând seama de avizul Ministerului Muncii, va da o încheiere motivată de admitere sau de respingere a cererii.

Data încheierii poate fi amânată pentru cel mult 8 zile în caz când partea interesată cere aceasta, cu scop de a introduce în actele prevăzute de art. 7, completările sau modificările indicate de judecător. Această încheiere se va comunica sindicatului profesional prin reprezentanții săi desemnați în cererea de înscriere, prin conducătorii săi, sau prin împuternicitul special, în termen de cel mult cinci zile de la emiterea ei.

Art. 9. – În contra încheierii judecătorului de ocol sindicatul profesional, prin reprezentanții săi aleși, prin conducătorii săi, sau printr-un împuternicit special, precum și Ministerul Muncii, vor putea face apel la tribunalul respectiv.

Termenul de apel este de zece zile de la data încheierii.

Tribunalul va judeca de urgență, în camera de consiliu, fără drept de opoziție, ascultând și concluziile Ministerului Public și ale Ministerului Muncii.

Art. 10. – Sentința tribunalului va putea fi atacată cu recurs de aceleași părți care au figurat în proces, cum și de către Ministerul Public.

Termenul de recurs este de cincisprezece zile și curge de la pronunțarea sentinței.

Recursul se va declara la greșa tribunalului care a pronunțat sentința. Tribunalul va înainta de urgență dosarul Curții de Apel respective, care va judeca de urgență și cu precădere, potrivit legii Înaltei Curți de Casație.

Art. 11. – Citarea sindicatului profesional, precum și orice comunicări de acte, se vor face din oficiu, prin agenții administrative, potrivit art. 68 din legea judecătorilor de ocoale, la sediul ales de sindicat prin actul constitutiv sau prin statute.

În regiunile în care nu se aplică legea judecătorilor de ocoale, citarea sindicatului profesional, precum și comunicările de acte, se vor face tot din oficiu, după normele de procedură civilă în vigoare.

Art. 12. – Dacă tribunalul admite înscrierea, dosarul afacerii se va înainta de urgență judecătoriei de ocol respective, care va opera înscrierea, după regulile arătate mai jos.

Art. 13. – Înscrierea se va face într-un registru special întocmit în acest scop pe lângă judecătorii de ocol și în care se vor trece: numele și sediul sindicatului profesional, data înscrierii, încheierea judecătoriei sau sentința tribunalului în virtutea căreia se operează înscrierea, numele conducătorilor cu adresele lor.

Din ziua înscrierii sale în registrul special, sindicatul profesional dobândește personalitate juridică.

Art. 14. – Originalul actului constitutiv și al statutelor pe care se va face, de către judecătorul de ocol, mențiunea înscrierii, împreună cu câte un exemplar din celelalte acte depuse, se vor restitui sindicatului profesional, iar al doilea exemplar, în copie, de pe toate actele de mai sus, certificate de către judecătorul de ocol, se va păstra la arhivă.

Art. 15. – Grefierul judecătoreiei de ocol este obligat, sub pedeapsă disciplinară, să trimită Ministerului Muncii, în termen de 5 zile de la data înscrierii sindicatului profesional, o copie de pe încheierea prin care se ordonă înscrierea, însoțită de al treilea exemplar în copie de pe toate actele depuse de către sindicatul profesional.

Ministerul Muncii va publica, în buletinul său, un extras de pe încheierea sau sentința prin care se ordonă înscrierea.

Art. 16. – Sindicatul profesional este obligat, prin reprezentanții săi legali, să aducă la cunoștința judecătoreiei de ocol orice modificare ulterioară a statutelor, precum și orice schimbare în compunerea organelor de conducere.

Judecătorul de ocol este obligat a menționa, chiar pe foaia de înscriere a sindicatului profesional din registrul respectiv, modificările de statute, precum și schimbările din compunerea organelor de conducere.

Menționarea în registru special a modificărilor de statute se va face prin încheierea motivată dată pe termenul avizului prealabil al Ministerului Muncii, după regulile de procedură de mai sus.

CAPITOLUL III

Despre statute

Art. 17. – Modul de constituire, de organizare și de funcționarea sindicatului profesional se determină după libera voință a membrilor, prin statute, pentru tot ce nu se hotărăște altfel prin legea de față.

Art. 18. – Statutul trebuie să cuprindă:

- a) Scopul sindicatului profesional;
- b) Numele și sediul său. Numele sindicatului trebuie să se deosebească de numele altor sindicate din aceeași localitate;
- c) Modul de intrare, de ieșire de bună voie sau de excludere a membrilor;
- d) Drepturile și îndatoririle membrilor a căror libertate politică și religioasă nu poate fi în nici un mod atinsă de dispozițiile statutelor;
- e) Fixarea cotizațiilor și modul lor de percepere;
- f) Modul de alegere, în conformitate cu art. 20 și 21 a organelor de conducere a sindicatului profesional, precum și termenul de valabilitate al acelei alegeri care niciodată nu poate trece peste doi ani.
- g) Normele de constituire, de convocare și de deliberare ale adunărilor generale;
- h) Normele de constituire și de deliberare ale organelor de conducere ale sindicatelor profesionale;
- i) Condițiunile și normele de deliberare pentru modificarea statutelor și pentru lichidarea sindicatului cât și pentru distribuirea patrimoniului social rezultat din cotizațiuni, bunuri dobândite gratuit sau oneros de către

sindicat, cu specificarea că bunurile date în folosință de stat sau autorități publice, vor fi restituite acestora. În nici un caz averea sindicatului profesional nu va putea fi împărțită între membrii săi nici nu va putea fi destinată unor interese străine celor profesionale.

Art. 19. – Modificarea statutelor nu se poate face decât cu cel puțin două treimi din numărul total al membrilor cu drept de vot.

Dacă la prima convocare nu se întrunește majoritatea cerută mai sus, atunci modificarea statutelor se poate face și cu o majoritate de trei pătrimi a membrilor prezenți la adunarea ce va avea loc în termen de cel mult opt zile de la data primei întruniri.

CAPITOLUL IV

Despre administratorii sau conducătorii sindicatului profesional și despre adunarea generală

Art. 20 – Orice sindicat profesional trebuie să fie pus sub conducerea unui comitet compus din 5 – 25 membri ai sindicatului.

Aceste comitete reprezintă sindicatul profesional în justiție, față de autorități și față de terți.

Comitetul poate delega pe unul sau mai mulți membri din sânul său în același scop.

Art. 21. – Membrii comitetului însărcinați cu conducerea unui sindicat profesional trebuie să se bucure de plenitudinea drepturilor civile și să fi exercitat profesiunea în mod real cel puțin timp de un an, până în momentul alegerii lor și să nu fi suferit vreo condamnare pentru crime de drept comun sau pentru vreunul din următoarele fapte: abuz de încredere, delapidare de bani publici, excrocherie, fals, furt, tănuire, luare de mită și plăsmuire de monedă sau sigilii.

Majoritatea membrilor comitetului trebuie să fie cetățeni români.

Art. 22. – Dacă formalitatea de mai sus nu a fost îndeplinită uniunea căreia aparține sindicatul sau Inspectoratul muncii, în cazurile când sindicatul nu se află afiliat la vreo uniune, în cazuri urgente și până la dispariția cauzei care a împiedicat alegerea reprezentanților legali, sau în cazul din care în orice împrejurări, sindicatele profesionale ar fi rămas fără reprezentanți, va putea delega, la cererea părții interesate, pe unul sau mai mulți dintre membri, cu gerarea provizorie a intereselor sindicatului respectiv.

Art. 23. – Administratorii sau conducătorii unui sindicat profesional sunt obligați a ține la curent registrele privitoare la numărul membrilor și la încasările și cheltuielile de orice fel.

Ei vor ține un registru cuprinzând procesele-verbale de deciziunile luate.

Administratorii sau conducătorii sindicatului sunt obligați a înainta Ministerului Muncii, la finele fiecărui an, o situațiune a membrilor și a fondurilor.

Art. 24. – Adunarea generală se convoacă:

a) În cazurile fixate de statute;

b) Când o treime din numărul membrilor cu drept de vot vor cere aceasta în scris și cu arătarea scopurilor și a motivelor.

Dacă totuși adunarea generală nu este convocată, în cazurile de mai sus, de către organele în drept, atunci uniunea căreia îi aparține sindicatul sau Inspectoratului muncii, dacă sindicatul respectiv nu se află afiliat la uniune, sesizați fiind de cel puțin o treime din numărul membrilor din sindicat, pot ordona convocarea, luând în același timp dispozițiuni cu privire la conducerea dezbaterilor.

Convocarea va fi adusă la cunoștința membrilor sindicatului cu cel puțin 3 zile înainte de ținerea adunării, prin mijloace obișnuite de publicitate.

Deciziunile adunărilor generale vor fi luate cu vot secret, ori de câte ori o cincime din numărul membrilor prezenți cer aceasta:

Procedura de exprimare a votului se va stabili prin regulamentul acestei legi și va fi arătată în statutele sindicatului chiar dacă regulamentul nu va fi fost pus în aplicare.

CAPITOLUL V

Despre efectele dobândirii personalității juridice

Art. 25. – Sindicatul profesional, care se bucură de personalitate juridică, are dreptul să stea în justiție, fie ca parte principală, fie ca parte alăturată, nu numai pentru atingerile aduse personalității sau patrimoniului său, dar chiar pentru fapte care, deși sunt considerate ca leziuni cauzate unor drepturi individuale ale membrilor săi, rezultate din legi, regulamente, convențiuni colective sau altfel, sunt totuși în regulă cu exercițiul profesiei și cu interesele colectivității membrilor sau pentru interese ale profesiunii.

Art. 26. – Sindicatul profesional, care se bucură de personalitate juridică, poate dobândi, fără vreo prealabilă autorizare, orice fel de avere mobilă sau imobilă, fie cu titlu gratuit, fie cu titlu oneros.

Imobilele sindicatelor și uniunilor nu sunt supuse la nici un fel de impozit, dacă sunt folosite efectiv de către acestea.

Art. 27. – Mobilele și imobilele dobândite de un sindicat profesional, în condițiunile fixate de lege, nu vor putea fi urmărite pentru nici o cauză, cu exceptarea însă a datoriilor privilegiate și ipotecare preexistente, precum și a datoriilor către fisc, dacă acele imobile sau mobile sunt necesare întrunirilor sindicatului, bibliotecii sau cursurilor de instrucție profesională.

Art. 28. – Salariații oricărei întreprinderi, membri ai sindicatelor, vor putea constitui un comitet de fabrică sau de întreprindere compus din trei până la treizeci membri, care vor fi aleși de adunarea tuturor salariaților întreprinderii cu majoritate și cu vot secret, dacă o cincime din numărul salariaților prezenți cer votul secret.

Adunarea salariaților va dresa proces-verbal de deliberațiunile ce au avut loc și de rezultatul votului.

Comitetul va reprezenta față de întreprindere interesele profesionale ale tuturor salariaților în ce privește toate condițiunile de muncă și de salarizare, precum și cele morale și culturale.

Art. 29. – Sindicatul profesional care se bucură de personalitate juridică, poate de asemenea, dacă este autorizat, prin statute și cu condițiunea expresă de a nu distribui beneficii membrilor:

a) Să cumpere pentru a revinde, închiria sau împrumuta membrilor săi, orice obiect necesar exercițiului profesiei ca: materii prime, instrumente, scule etc;

b) Să primească în depozit produsele muncii membrilor săi, să vândă sau să ușureze vânzarea acestor produse, prin expedițiuni, anunțuri, publicațiuni, prin grupări de expedițiuni și comenzi, precum și prin orice alt mijloc, fără ca totuși să poată opera aceste vânzări în numele ori pe răspunderea sa;

c) Să facă toate cele necesare pentru creațiunea, instalațiunea și funcționarea întreprinderilor anexe cu caracter profesional ca: laboratorii, școlii de educație profesională, ateliere de ucenici și să ia măsuri de prevenirea șomajului;

d) Să afecteze o parte din veniturile sale la construirea de locuințe ieftine, necesare membrilor;

e) Să creeze și să îndrumeze instituțiuni cu caracter economic, în interesul membrilor săi, care vor avea însă o contabilitate separată;

f) Să constituie între membri, conformându-se legilor în vigoare, case de ajutor mutual și de pensuni;

g) Să editeze și să imprime publicațiuni pentru dezvoltarea culturală sau tehnică a membrilor sau pentru apărarea intereselor profesionale, fără a fi nevoie de vreo autorizare prealabilă.

Art. 30. – Numai sindicatele care se bucură de personalitate juridică au dreptul de a desemna delegați aleși dintre membrii lor în toate instituțiile și organele în care se discută, se rezolvă sau sunt îndrumate chestiuni de interes profesional, economic sau cultural pentru salariați, în care interesele lor profesionale și economice trebuie să fie reprezentate.

Art. 31. – Sindicatele profesionale, care nu au dobândit personalitate juridică, chiar dacă sunt constituite în vederea urmăririi pe căi legale, a scopurilor arătate în această lege, sunt inexistente și nu se bucură de nici unul din avantajele acordate de prezenta lege.

Prin derogare de la prevederile alineatului precedent, sindicatele existente la data publicării legii de față, sunt obligate ca în termen de cel mult două luni de la această dată să ceară în condițiunile prezentei legi recunoașterea personalității juridice.

CAPITOLUL VI

Sindicatele profesionale de muncitori și de funcționari particulari

Art. 32. – Sindicatele profesionale de muncitori și de funcționari particulari recunoscute ca persoane juridice, în afară de avantajele acordate lor prin Cap. V, se vor mai bucura și de acelea de a încheia, fie cu patroni izolați, fie cu asociații de patroni contracte colective de muncă.

Asemenea au dreptul, prin derogare de la art. 8 din legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă, să desemneze delegați în comisiunile de conciliere sau de arbitraj chiar dintre membrii care nu lucrează în întreprinderea ce se găsește în conflict.

Totuși, pentru ca sindicatul să se poată bucura de acest drept, este necesar:

1. Ca cel puțin o treime din numărul muncitorilor sau funcționarilor interesați în conflict să fie membri ai sindicatului profesional respectiv.

2. Ca majoritatea muncitorilor sau funcționarilor interesați în conflict să accepte pe delegatul său delegații sindicatelor profesionale.

Art. 33. – Ele sunt autorizate:

a) A face prin delegații numiți de sindicat, dintre membrii săi, împreună cu patronul sau reprezentantul acestuia și împreună cu organele Ministerului Muncii, inspecția muncii pentru tot ce privește aplicarea legilor și regulamentelor de protecțiune sau organizare a muncii, a convențiilor colective de muncă sau a regulamentelor de atelier.

Refuzul patronului de a participa personal sau prin reprezentanții săi nu va împiedica pe ceilalți delegați specificați mai sus de a proceda la facerea inspecției;

b) A participa împreună cu organele Statului și cu delegații organizațiilor patronale la aplicarea legilor și regulamentelor referitoare la școlile profesionale și de perfecționare tehnică ale Ministerului Muncii;

c) A participa împreună cu organele Statului, județelor sau comunelor și cu delegații organizațiilor patronale la funcționarea unui serviciu public și gratuit de plasare;

d) A face controlul aplicării asigurărilor sociale, prin delegați din sânul lor;

e) A înființa oficii de plasare pentru membri, fără ca pentru aceasta să fie nevoie de vreo autorizație specială;

f) A întreprinde, în limitele legilor, orice fel de acțiune pentru apărarea și garantarea intereselor profesionale ale membrilor lor.

CAPITOLUL VII

Raporturile dintre sindicatele profesionale și membri și dintre sindicat și terți

Art. 34. – Raporturile dintre sindicatul profesional și membrii se reglementează prin statute, după voința părților și în conformitate cu art. 18.

Art. 35. – Membrii au oricând dreptul de a se retrage dintr-un sindicat profesional, fără arătarea motivelor chiar și atunci când s-ar fi stipulat altfel prin statute, dar fără prejudiciul pentru sindicat de a reclama sumele ce sunt datorate din cotizațiuni sau alte cauze. Membrul, care se retrage dintr-un sindicat profesional cu asentimentul comitetului, își poate conserva toate drepturile pe care le-a dobândit în întreprinderile cu caracter economic sau mutual, create de sindicat și la care el a contribuit prin cotizare sau altfel.

Art. 36. – Excluderea unui membru se pronunță motivat de către comitetul sindicatului, ascultându-se și membrul interesat. Cel exclus are drept de apel la adunarea generală sau uniune în termen de 15 zile de la data comunicării excluderii, care va confirma sau infirma hotărârea comitetului.

Membrul exclus pentru orice cauză încetează de a mai face parte din întreprinderile cu caracter economic cultural, sportiv etc., ale sindicatului profesional.

Art. 37. – Membrul unui sindicat profesional, care acceptă condițiuni de muncă inferioare celor stipulate în convenția colectivă, poate fi exclus din sindicat.

CAPITOLUL VIII

Dizolvarea statutară și voluntară

Art. 38. – Un sindicat profesional se poate dizolva prin hotărârea adunării generale a membrilor. Pentru aceasta este necesar a se obține o majoritate din cel puțin două treimi a membrilor cu drept de vot.

Art. 39. – În caz de dizolvare statutară sau voluntară, averea sindicatului profesional se împarte conform dispozițiilor din statute.

În caz de abateri de la aceste dispozițiuni, tribunalul sediului sindicatului, la cererea părților interesate, a Ministerului Public sau a Ministerului Muncii, va pronunța anularea deciziunii luate de sindicat în disprețul statutelor sau a legii și va proceda la repartitia patrimoniului, potrivit dispozițiilor de mai jos.

Dacă statutele au omis să prevadă modul de distribuire a patrimoniului social și nici adunarea generală nu a luat vreo hotărâre în această privință, atunci tribunalul sediului sindicatului, sesizat de oricare membru al sindicatului, de ministrul muncii sau de ministrul public, poate proceda la distribuirea patrimoniului, atribuindu-l sau uniunii din care face parte sindicatul, sau altui sindicat similar sau conex, sau în lipsă Ministerului Muncii, Direcțiunea Învățământului profesional.

Art. 40. – Administratorii, conducătorii sau lichidatorii sindicatului dizolvat, sunt obligați a cere fără întârziere judecătorului de ocol care a operat înscrierea să se facă mențiune despre lichidarea sau dizolvarea sindicatului profesional. Această mențiune se va face chiar pe pagina și în locul unde s-a făcut înscrierea.

Grefierul judecătoriei de ocol este obligat sub pedeapsă disciplinară, să înștiințeze Ministrul Muncii, despre această lichidare sau dizolvare în termenul prevăzut de art. 15, pentru ca ea să fie publicată în buletin.

CAPITOLUL IX

Penalități

Art. 41. – Se vor pedepsi cu amendă de la 20 000 până la 100 000 lei, administratorul sau împuternicitul special al unui sindicat care a făcut arătări nesincere la constituirea și dobândirea personalității juridice a sindicatului, precum și în timpul existenței sindicatului.

Art. 42. – Se vor pedepsi cu amendă de la 20 000 până la 100 000 lei și cu închisoare de la 15 zile până la trei luni fondatorii, conducătorii sau administratorii unui sindicat, care funcționează în fapt fără să fi dobândit personalitate juridică.

Art. 43. – Oricine se va dovedi că prin violențe, amenințări, refuz de primire în lucru sau concedieri, daruri sau promisiuni au adus o vătămare exercițiului dreptului de liberă asociere profesională, pentru scopurile și limitele prevăzute de această lege, împiedicând sau obligând pe una sau mai multe persoane de a face parte sau de a ieși dintr-un sindicat profesional, se va pedepsi cu amendă de la 20 000 lei până la 100 000 lei și cu închisoare de la 6 luni la doi ani, fără prejudiciul dreptului la daunele interese pe care cel vătămat este în drept a le reclama.

Art. 44. – Administratorii sau conducătorii unui sindicat profesional constant inexistent prin hotărârea tribunalului sau dizolvat pentru o cauză

legală, se vor pedepsi cu amendă de la 20 000 lei până la 100 000 lei și cu închisoare de la 6 luni la doi ani în cazul când vor continua activitatea sub orice formă.

Art. 45. – Amenzile prevăzute de această lege au caracter penal și se pronunță în folosul Ministerului Muncii, Direcțiunea Învățământul profesional.

CAPITULUL X

Uniuni și confederații

Art. 46. – Două sau mai multe sindicate profesionale din aceeași categorie profesională se pot grupa între ele în uniuni.

Două sau mai multe uniuni de sindicate profesionale, se pot grupa între ele în confederații.

Sindicatelor au caracter local.

Sindicatelor și uniunile pot institui comisii locale sau regionale.

Art. 47. – Uniunile și confederațiile vor trebui să dobândească personalitatea juridică potrivit dispozițiilor din prezenta lege.

În acest scop, sindicatele sau uniunile respective vor convoca adunările generale cărora le vor prezenta spre deliberare și votare statutele uniunii sau confederației cât și lista administratorilor sau conducătorilor uniunii sau confederației ce se va constitui.

Adunările generale de constituire sau de afiliere la uniuni sau confederații, se vor ține în condițiile prescrise de art. 19 al prezentei legi.

Deciziunile adunărilor generale ale sindicatelor sau ale uniunii vor fi prezentate tribunalului, unde uniunea sau confederația își alege sediul, însoțite de actele prevăzute la art. 7.

Tribunalul va examina dacă s-au îndeplinit și condițiunile din art. 7 și 8, dacă sindicatele sau uniunile ce se grupează au personalitate juridică și dacă adunările sindicatelor sau uniunilor ce se grupează sunt regulate și va acorda personalitatea juridică.

Hotărârea tribunalului se dă cu drept de apel la Curtea de Apel respectivă, în termenele și condițiunile prevăzute de art. 9 și 10.

Tribunalul va înființa un registru special, în felul celui prevăzut de art. 13, pentru uniunile și confederațiile care au îndeplinit formalitățile prevăzute de lege, pentru constituirea și funcționarea sindicatelor.

Art. 48. – Uniunile și confederațiile vor putea da delegațiuni persoanelor însărcinate să trateze în numele sindicatelor afiliate cu patronii sau cu sindicatele de patroni, sau în comisiile de conciliere și arbitraj, să rezolve conflicte colective de muncă, să încheie contracte colective de muncă și să reprezinte în toate ocaziunile sindicatele sau uniunile afiliate.

Art. 49. – Toate regulile cuprinse în prezenta lege, referitoare la sindicatele profesionale, se aplică și uniunilor și confederațiilor.

CAPITOLUL XI

Dispozițiuni finale și transitorii

Art. 50. – Sindicatelor profesionale care există pe baza unor legi speciale de organizare, rămân conduse de legile speciale.

Uniunile și confederațiile ce se vor forma până la 1 februarie 1945. Sunt obligate ca, în termen de trei luni de la această dată, să ceară recunoașterea personalității juridice, în condițiile prevăzute de lege.

Art. 51. – Toate cererile și actele de procedură ce urmează a se face de către sindicate, grupări de sindicate ori de uniuni, în fața instanțelor judecătorești, în vederea dobândirii personalității juridice, sunt scutite de orice taxe de timbru și înregistrare.

De asemenea, sunt scutite de orice taxe cererile și actele de procedură, privitoare la disolvarea sindicatelor, uniunilor sau confederațiilor.

Art. 52. – Patrimoniul și arhivele fostelor bresle, uniuni și confederații desființate prin decretul-lege Nr. 3.878 din 1940, publicat în Monitorul Oficial Nr. 298 din 1940, se vor restitui, atribuindu-se prin decizia Ministerului Muncii sindicatelor, uniunilor și confederațiilor constituie în baza prezentei legi și înscrise ca persoane juridice.

Averea mobilă și imobilă a fostelor societăți de ajutor mutual sau a fondurilor de ajutoare, fără personalitate juridică, care au funcționat cu administrații separate în cadrul uniunilor de breslă, revine în întregime acestor societăți, dacă ele vor continua să funcționeze ca asociații independente de sindicatele profesionale.

Dacă în interval de trei luni de la publicare acestei legi, fostele societăți de ajutor mutual sau fondurile de ajutoare nu se vor constitui în asociațiuni aparte cu personalitate juridică, averea mobilă și imobilă a acestora, se va atribui prin decizia Ministerului Muncii, uniunilor sau sindicatelor profesionale respective.

Averea mobilă și imobilă, precum și celelalte bunuri și valori ale uniunilor și sindicatelor profesionale de muncitori dizolvate între anii 1926 – 1940, vor fi atribuite și predate în termen de trei luni de la apariția acestei legi, uniunilor și sindicatelor corespunzătoare.

În caz că această avere a fost înstrăinată, o comisiune compusă din trei reprezentanți ai Ministerului Muncii și trei reprezentanți ai uniunilor respective, vor stabili care este averea și bunurile înstrăinate, vor stabili valoarea lor actuală, iar Ministerul de Finanțe este obligat ca până la 31 martie 1945, să achite în întregime sumele stabilite uniunilor sau se vor acorda alte imobile, mobile și bunuri corespunzătoare valorii stabilite. Transcrierea acestora se va face fără ca să se plătească vreo taxă de timbru sau de altă natură.

Art. 53. – Legea asupra sindicatelor profesionale din anul 1921, se abrogă.

Toate dispozițiunile cuprinse în legi și regulamente, care nu sunt contrarii legii de față, sunt și rămân în vigoare.

Dat în București la 20 ianuarie 1945.

MIHAI

Ministrul muncii,
Lotar Rădăceanu

▼
„Monitorul Oficial”, nr. 17, din 27 ianuarie 1945, p. 419 – 423.

1945 ianuarie 24, București. Stenograma ședinței Consiliului Frontului Național Democratice privind discuțiile care au avut loc la Moscova.

Ședința FND din 24 ianuarie 1945

Participanții:

Din	partea	Partidului Comunist	Tov. Vasile Luca Tov. Gheorghiu-Dej Tov. Teohary Georgescu
"	"	" Social-Democrat	" Iordăchescu " Lotar Rădăceanu
"	"	Sindicatelor Unite	" Brătfăleanu " Sencovici " Prof. Nicolau " Chivu Stoica
"	"	Uniunii Patrioților	" C. Agiu Prof. Vlădescu-Răcoasa
"	"	Frontului Plugarilor	Av. Petru Groza Plug. Romulus Zărone Av. Gh. Micle
"	"	presei /Scânteia/	Tov. Ilie Zaharia

Tov. Gheorghiu-Dej: De asemenea, problema Transilvaniei nu este numai o problemă care interesează numai pe ardeleni, ci interesează întreg poporul nostru și ar da o satisfacție sentimentului național al poporului nostru. Până acum Transilvania, datorită tocmai atitudinii politice a lui Maniu și a cercurilor politice care-l sprijină pe Maniu, n-a revenit complet României, așa cum de altfel sunt și stipulațiunile convenției de armistițiu, cum sunau declarațiile făcute de Vâșinski sau de factorii responsabili ai Uniunii Sovietice. Că Ardealul de Nord este al României, nici nu poate fi pus în discuție. Atunci deși este eliberat, de ce până azi nu este legat de România, de ce nu sunt autorități și bani românești, de ce nu se permite nici azi intrarea autorităților românești? Tocmai datorită acestei neîncredere. Dacă această neîncredere ar fi înlăturată și am arăta hotărârea noastră de a merge pe linia democratizării țării și am avea încrederea celorlalți naționalități, care se îngrovesc numai la auzul că ar putea veni autorități românești, cu care au avut ocazia să facă cunoștință când au fost trimise de Iuliu Maniu acolo, în Transilvania ar reveni României. Și revenirea Transilvaniei la corpul nostru național ar da satisfacție întregului nostru popor, ar da satisfacție ardelenilor și tuturor celor din Transilvania de Nord. Dar asta presupune o politică clară. Vă aduceți aminte câte discuții am avut în privința expresiei de: naționalități conlocuitoare sau minorități. Voiau să pună populațiile acestea în condiția de inferioritate

față de poporul român și de aceea și țineau la terminologia de: minorități, pornind de la ideea că o altă naționalitate trebuie privită ca un minor. Până la sfârșit au trebuit să admită recunoașterea acestor naționalități ca naționalități conlocuitoare. Și fără o politică de recunoaștere cu drepturi egale ale poporului român cu aceste naționalități, nu poate fi vorba de o revenire practică a Ardealului la corpul național.

Imediat după constituirea unui guvern de Front Național Democrat, Ardealul de Nord va reveni la corpul național, va intra practic administrația românească și aceasta ar da satisfacție și ardelenilor și întregului popor român. Cred că și în această privință am putea să mobilizăm cercurile cele mai largi și din Regat și din Transilvania este deci o bază politică largă pentru noi și nu ceva în mod artificial creat, ținând seama că sunt elemente obiective care ne arată posibilitățile de mobilizare. Închipuiți-vă ce forță ar reprezenta această mâine, când se va pune problema refacerii economice a României, a întăririi poziției sale economice, dacă această revendicare va fi obținută tocmai de un guvern FND.

În concluzie, cele câteva probleme ca: chestiunea prizonierilor, chestiunea materiilor prime și a tractoarelor, chestiunea Ardealului de Nord, sunt cele mai importante pe linia generală politică a FND în viitorul apropiat. Și rămâne problema reformei agrare, prezentată nu sub forma în care ea a fost prezentată în platformă, fără precizări, și sub o altă formă și anume punem chestiunea confiscării și nu a exproprierii și asta presupune să nu mai plătești moșierilor expropriați, confiscarea pământurilor 1. moșierilor care au sprijinit efortul de război al lui Hitler și 2. confiscarea pământurilor tuturor moșierilor care nu au lucrat pământul și l-au lăsat în părăsire, confiscarea pământurilor acelor care sabotează munca agricolă. Am auzit o propunere aici, că ar fi bine să punem confiscarea pământurilor acelor moșieri cari dau pământul în arendă sau în dijmă. Cred că ideea nu este rea.

Petru Groza: și al tuturor proprietarilor.

Tov. Lotar Rădăceanu: Nu, la ceilalți este o limită.

Tov. Gheorghiu-Dej: Acestea sunt ideile generale care s-au desprins în urma discuțiilor avute cu Moscova.

Au intervenit unele chestiuni ridicate de Comisia aliată. Cele dinainte erau legate de îndeplinirea obligațiilor, Convenției de armistițiu cu chestiunea arestării criminalilor de război, pe chestia materialelor. A fost înaintată o notă către Guvernul român, în care se arată că nu s-a făcut această purificare, că elementele dușmane Uniunii Sovietice, că elementele pro-fasciste se plimbă nestingherite pe străzi, nu sunt arestate, nu sunt scoase din instituții, din întreprinderi și în special din armată, ceea ce a determinat primul-ministru să se adreseze, mi se pare, fiecărui departament, rugând insistent să vie în cel mai scurt timp cu liste de purificare. Ori, noi liste de purificare am dat. Dacă ar putea să ne spuie tov. Teohary, în departamentul căruia sunt de purificat o serie întregă de elemente ale regimului lui Antonescu, ce greutate are de întâmpinat acolo, ar fi ușor de înțeles ce piedici se pun și la celelalte departamente. Și sunt convins că, de exemplu, și la Justiție au mai rămas destule elemente care trebuie purifi-

cate. Apoi, dacă vii cu liste, se fac discuții și para-discuții și cum Sovieticii sunt oameni practici, au făcut această.../întreruperi/.

Acum, conjunctura politică și militară dinăuntru și dinafară indică un guvern de FND, întâi pentru că România nu are față de aliați nici măcar situația unei țări co-beligerante. Și acum, să arătăm proiectului de program, care poate mai trebuie stilizat, poate vom mai adăuga – ceea ce vom face chiar aici – poate va trebui sistematizat sub o formă mai clară, mai acceptabilă./citește proiectul de program./

Discuții la proiectul de platformă:

Tov. Vasile Luca: Să împrăștiem în primul rând pe cei care luptă împotriva nemților.

Prof. Nicolau: Să mai punem aici chestiunea rezervelor pentru școli. Pe acestea nu le puneți?

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu, nu. /citește/

Av. Petru Groza: Să nu spunem: preoții, învățătorii și artiștii, deși au același Minister. Să nu se ...

Tov. Gheorghiu-Dej: /citește/

Av. Petru Groza: Pe chestia lui Maniu, nu cred că este bine să punem persoana lui. El este bolnav și s-a retras acum din viața politică. Și noi nu facem caz de persoane. Să spunem: Partidul Național-Țărănesc. Eu numai vă dau un sfat, din experiență politică știu: totdeauna să fi impersonal. O atitudine impresionantă implică superioritatea. Într-un manifest de seriozitate acestuia, trebuie evitate chestiunile personale. Asta e părerea mea. Este o psihoză a maselor, mai ales în Ardeal: dacă ataci pe cineva personal, îl faci simpatic. Ei nu reacționează cum am dori noi față de un atac personal.

Apoi, se repetă de două ori fraza cu Sovieticii și odată cu Aliații. Ca să nu creăm susceptibilități. Este linia noastră politică ca să-i punem alături de U.S. Noi am arătat pe vremuri că situația noastră geo-politică, cum spunea Titulescu, indică o alianță cu Uniunea Sovietică și prietenie cu democrațiile apusene. S-a menținut baza noastră de acțiune și de orientare: adică alianța până la pact de asistență mutuală și pe plan economic, politic și militar cu Uniunea Sovietică. Dar din când în când să pomenim și pe aliați, ca să nu trezim sensibilitatea și gelozia unor cercuri, care ar putea fi exploatăte.

La preoțime, foarte bine că se face lucrul acesta. Vom scoate o puternică armă din mâna adversarului. Și eu am avut de-a face cu preoții și am văzut cât contează aceasta. Și când le vom spune, că nu ne atingem de pământurile lor, îi vom electriza. În felul acesta noi îi putem scoate din mâna adversarului. Să nu ne atingem de ei – este conform cu tradiția acestui popor, și în capul căreia s-a născut această idee, dovedește simț practic și este foarte bine venită.

Ca încheiere: sigur că noi vom da o largă publicitate și raportului introductiv verbal al tov. Gheorghiu-Dej, pentru că este un document, rămâne un document de bază. Să știe lumea care este realitatea; să știe această țară și poporul ce are de așteptat de la un guvern F.N.D. Așa apropiem masele pe linia colaborării comune. Pentru că readucerea prizo-

nierilor interesează zeci și sute de familii. Pe urmă chestia Ardealului. Noi vom arăta că suntem mereu pe linia intereselor de masă de aici.

Tov. Gheorghiu-Dej: Eu cred că n-ar strica să scoatem din document numele lui Maniu. Noi putem face asta prin presă, dar nu într-un document de această valoare să-i dăm satisfacție d-lui Maniu, parcă ar fi singurul element reacționar. Putem pune: elementele reacționare în general. Dacă sunteți de acord...

Tov. Vasile Luca: Sigur, toate elementele reacționare. Mai sunt și altele.

Tov. Gheorghiu-Dej: Am ținut să-mi precizez punctul de vedere, că sunt de acord și văd că toți colegii noștri sunt de acord.

Av. Petru Groza: Vă rog să mă credeți: cu tăcerea îi omori.

Tov. Victor Luca: Nu îl omori cu tăcerea pe omul care activează.

Tov. Gheorghiu-Dej: Pe linia presei, în acțiuni, se poate pune numele lui.

Tov. Agiu: Sunt de acord și eu să nu-l punem în document. Dar nu sunt de acord că este bolnav și nu reprezintă nimic.

Petru Groza: Nu, aici în România sigur că are aderenți, dar vorbesc pentru procesul acesta istoric, dezvoltarea aceasta este în funcție de Maniu. M-ai înțelege greșit. Există concret, are țărani mulți, dar reprezintă trecutul. Eu vă previn: un om care este la pragul cimitirului, dacă îl zgândări mult, îl trezești.

Tov. Agiu: Sunt iarăși de acord cu tot conținutul proiectului de program, dar am impresia că noi nu știm să exploatăm chestiunile acestea mari care sunt puse în manifest. Este un manifest lipsit de partea agitatorică.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu este un manifest, este un program.

Tov. Agiu: Mă rog. Îi lipsește căldura și la stilizare să se țină cont de acest lucru. Și aceasta nu este un lucru de nimic, este mare lucru cum prezinți o problemă.

Un plugar din Fr. Plug.: În ce privește confiscarea moșiilor, nu s-ar putea confisca și pământurile bisericesti până la limitele de 50 ha.?

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu, lasă frate. Trebuie să fii cel dintâi care să vii să spui că bine am făcut. Țăranul are un atare sentiment religios, că e periculos să-l ridicăm împotriva noastră.

Plugarul Romulus Zărone: Din punct de vedere religios aveți dreptate, dar țăranul are nevoie și de pământ. Și biserica noastră are păduri multe. Să nu credeți că ați atins latura religioasă a țăranilor, atunci când expropriați biserica și dați pământul țăranilor.

Tov. Gheorghiu-Dej: Într-un loc din Moldova a fost expropriat pământul bisericesc și însăși țăranii au fost împotriva.

Tov. Vasile Luca: Când popa va spune că: ne ia pământul – e una și când va spune: azi ne iau pământul nostru și mâine vă iau pământul vostru și nevasta și mai știu eu ce – e alta. Popii au multă influență asupra țăranilor.

Tov. Sencovici: O observație: „sarcinile care nu le-a putut rezolva” – nu că nu le-a putut, ci că nu le-a rezolvat.

Tov. Vasile Luca: Nu, din cauza neîncrederii.

Tov. Sencovici: Reiese că au fost greutăți.

Apoi, „nu au mobilizat toate forțele naționale.” Bineînțeles, n-am presupus aceasta, am știut că nu o vor face. Și în general: toate guvernele sunt

băgate în aceeași oală. Ultimul guvern a făcut totuși un pas important înainte, dar celorlalte guverne nu le puteam cere ce le-am cerut aici. Trebuie făcută oarecare distincție.

Apoi: „... acest pământ românesc este despărțit de restul țării.“ Ar fi poate mai bine: „această parte a țării noastre este despărțită...“ Nu este numai pământ românesc acolo. Sunt un milion de secui care spun că este pământul lor, pe care stau. Și de ce să ne angajăm noi că este pământ românesc, când putem pune: ...partea țării noastre..., Pentru că românii vor spune: acesta este pământul nostru. Și în jumătate de sate sunt români și în cealaltă jumătate a satului, unguri. Sunt împlețiți. Tocmai acestea sunt probleme de bază ale Transilvaniei. Și de ce să-l declarăm pământ românesc?

Nu sunt de acord cu prietenul Zărone în ceea ce privește pământurile bisericesti. N-are decât să le vie țăranilor pofta pentru acest pământ și să fie mobilizare de jos, că vor pământ și mai mult. Dar deocamdată să fie popii din biserică alături de noi.

Tov. Agiu: Foarte just.

Tov. Sencovici: Și dacă și popii vor fi alături de noi, nu există forță care să împiedice reforma agrară. Și cred că ar trebui accentuat că: cu sfințenie va fi respectată proprietatea bisericii, ca să nu simtă aici o tactică și să meargă cu reacțiunea.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu trebuie exagerat.

Tov. Sencovici: De exemplu, acolo unde mi-am făcut eu ucenicia, episcopia are zece mii de ha. cu vii.

Tov. Vasile Luca: Păi viile nu le expropriem acum.

Tov. Sencovici: Și acest pământ îl lăsăm și este al catolicilor, și mii de țărani merg anual ca să-l lucreze. Astfel de lucruri nu știu dacă nu s-ar putea pune... Sau cumva intercalat, că se rezervă treptat.

Tov. Vasile Luca: Dacă pui viile, pui și fabricile și tot. Este o întreprindere viticolă, – nu merge.

Tov. Sencovici: Pe urmă ar trebui accentuată respectarea demnității naționale, tradiția, cultura, limba naționalităților, toate drepturile să fie subliniate.

Și sunt de acord că anumite părți trebuie scoase mai mult în evidență, cum a spus tov. Agiu.

Vine tov. Șerban Voinea.

Plug. Romulus Zărone: În ce privește pământurile bisericesti. Bisericile din sate și de la orașe nu au pământ, dar are episcopia și în majoritatea cazurilor păduri pe cari le exploatează cu țăranii. Și mai sunt și donații bisericesti. De ex. în județul Hunedoara, fundul Mihiu, pe care țăranii l-au așteptat cu nerăbdare. Și asupra acestor moșii am susținut eu că ar fi bine să fie expropriate peste 50 ha. Pentru că cu aceasta noi nu atingem popii de la sate. Țăranii vor acest pământ și aceasta nu va scade cu nimic credința.

Tov. Vasile Luca: Păi preoții nu se ocupă de pământ, ca să-și facă propagandă. Ei vor tăcea pe chestia asta, dar voi ridica alte chestiuni. Ei știu cum să-și facă propaganda.

Plug. Romulus Zărone: E vorba ca cei care lucrează moșiile bisericesti să nu fie împrăprietăriți și cei care lucrează moșiile celelalte, da...

Tov. Gheorghiu-Dej: Asta se va face treptat.

Tov. Voinea: Citind acest manifest, unde se cere formarea unui guvern exclusiv F.N.D., îmi pun problema dacă suntem lămuriți asupra consecințelor acestui fapt și dacă am ales momentul pentru a declanșa o criză de guvern. Lansând un manifest și un program de guvernare al F.N.D.-ului, pornim la o campanie de răsturnare a coaliției actuale. Se pune întrebarea dacă e sau nu util să facem aceasta și dacă e bine s-o facem sub forma aceasta, dacă e bine ca noi să fim aceia care să deschidem această criză. Din punct de vedere tactic nu găsesc că e bine. Pentru a atrage în luptă toate elementele, nu e bine a provoca o criză printr-un manifest care nu se leagă de un eveniment politic. Ar fi fost mult mai bine să fi făcut aceasta de ex. dacă n-am fi ajuns la o înțelegere pe chestia criminalilor de război, chestiunea sindicală, etc. Apoi, dacă suntem de acord că e oportună, o criză de guvern, cred că n-ar trebui să facem aceasta printr-un manifest, ci să creăm noi, sau să așteptăm un eveniment politic care să ne dea ocazia.

Găsesc că partea întâi a documentului arătat, are înfățișarea unui manifest. Partea a doua e redactată tot în forma unui manifest, alăturându-se și programul F.N.D.-ului. Cred că în partea a doua ar trebui specificate numai chestiunile în privința programului de realizat. Chestiunea reformei agrare e foarte importantă, dar ar trebui indicate și obiectivele noastre pentru muncitorime. Reforma agrară depinde de modul cum vom ști s-o realizăm. În mod principal ce vrem noi? Să pornim de la premise reale, care e situația noastră pe clase, pe posibilități de partid. La noi, muncitorimea singură nu poate avea rolul ce i s-ar cuveni, deci trebuie să-și facă aliați. Cine vor fi acești aliați? Țărănimea, mica burghezie și intelectualii. Aceasta în mod practic.

În ce privește reforma agrară trebuie să avem în vedere următoarele considerente: de ordin economic – Trebuie să avem grijă ca această reformă eventuală să nu ducă la o scădere a producției căci atunci noi vom fi cei vinovați dacă orașele nu vor fi alimentate, deasemenea noi ne-am asumat răspunderea îndeplinirii convenției de armistițiu, care în bună parte trebuie plătit din recoltă, adică din datoria de 300 milioane dolari, 140 milioane trebuiesc plătiți în grâne.

În politica noastră față de țărănime, trebuie să avem atitudinea de a-i aduce o îmbunătățire imediată stării lor. Dacă plecăm de la ideea strămutării proprietății, ajungem la un act juridic de strămutare de proprietate. În practică, aceasta ajunge la o fază îndelungată care ține ani de zile, anume a delimitării de teren, care creează o stare de incertitudine. În acest timp, nimeni nu va lucra pământul și astfel exista pericolul ca producția să scadă, și nici țărani să nu fie imediat și efectiv ajutați de noi. Ce putem noi însă face ca la primăvară să se simtă deosebirea dintre regimul actual și cel trecut. Țărănimea, în special în Vechiul Regat, lucrează în condițiuni de dijmă, etc. mai grele decât erau în preajma anului 1907. În anumite privințe se lucrează mai greu ca în timpul Regulamentului Organic. Noi, ar trebui să facem o reglementare imediată a condițiunilor de muncă. În loc să facem delimitarea de la 50 ha. în sus, putem împărți aceasta în 2

faze: una de realizare imediată și anume în 6 săptămâni, toate pământurile cari nu sunt lucrate de proprietari, să fie lăsate pe seama țăranilor care le lucrează efectiv, în condițiunile dictate de legea ce o vom întocmi. În felul acesta venim cu o măsură practică imediată pentru țăranime, așa cum s-a făcut cu revendicările muncitorilor la orașe. Apoi, în al doilea rând vom porni cu măsurile cari nu pot fi realizare imediat și anume cu problema expropriării proprietăților de la 50 ha. în sus. Sunt unele proprietăți care trec de 50 ha. care sunt lucrate în condițiuni grele de dijmă, pentru țăranime. Deci această delimitare ar trebui luată în seamă și modificată. O scindare a proprietății nu aduce un rezultat momentan.

Luca: Dar în același timp și pierderea țăranimii ca aliată și imposibilitatea unui guvern F.N.D.

Voinea: Realizarea reformei durează. Și în 1918 a durat foarte mult. Mai sunt și astăzi procese. De asemenea și producția a scăzut.

Luca: Cum n-o să dureze. În 1918 au făcut alții reforma, nu noi.

Voinea: Chestiune lansării pe planul al doilea a naționalizării este o chestiune tactică. Dar dacă prin aceasta sperăm să aducem o liniște, dacă facem exproprierea fără plată nu obținem această liniștire. E bine ca țăranul să plătească statului pentru pământul primit, căci țăranul ține să aibă pământ plătit, cu zapis la mână. Prin exproprierea fără plată creăm însă o stare de spirit favorabilă propagandei contra noastră la sate, căci dușmanii noștri vor folosi aceasta pentru a spune că acum confiscăm pământurile de la 50 ha. în sus, dar apoi vom face același lucru și pentru pământurile mai jos de 50 ha. Trebuie să ne mai gândim asupra chestiunii plății, de ex. să se plătească valoarea recoltei pe timp de un an. Țăranul vrea să știe de la început, cât are de plătit.

Gheorghiu-Dej: Dacă nu știe cât are de plătit, nu se consideră proprietar asupra pământului.

Zăroni: Chestiunea cu scăderea producției stă în felul următor: După statisticile făcute, 14 – 15% din pământuri sunt moșii peste 50 ha. cu teren cultivabil. Deci presupunând chiar că am renunța total la producția acestor pământuri, avem o pierdere de 15%.

Luca: Problema e greșit pusă. Nu trebuie să socotim că 15% sunt proprietari moșieri, ci cât pământ au.

Zăroni: Statisticile se referă la 15% din pământuri. Presupunând că totuși 50% dintre acestea se vor lucra, înseamnă că poate să fie o pierdere de 7%.

Luca: Nu se știe exact dacă procentul pământurilor moșierilor peste 50 ha. este de 15%. Se știe că moșiile ce vin în vedere pentru confiscare sunt de 2 milioane de ha. teren cultivabil. Mai sunt însă cca. 2 mil. ha teren necultivabil, care ar putea fi cultivat și care s-ar putea împărți. Apoi ținând seamă de teren băltoș, etc. sunt în total cca 8 mil. ha. care se pot ameliora. Acum vin însă în vedere pentru confiscare 2 mil. ha.

Scăderea producției nu ar fi nici jumătate din cât ar scădea producția dacă nu s-ar realiza reforma agrară. Toamna dacă noi n-am fi mobilizat țăranime prin comitetele sătești, n-ar fi avut nici 20% însământat, așa am ajuns la 71%. Avem date precise în această privință. Reforma agrară nu poate fi amânată fără prăbușirea țării noastre, căci moșierii vor sabota

însămânțările și astfel nu vom putea îndeplini nici condițiunile armistițiului și vom înfometa și țara.

Tov. Rădăceanu: Considerentele tov. Voinea, sunt juste dacă luăm chestiunea din punct de vedere economic. Cred însă că dacă reforma nu se va face, va fi o scădere catastrofală a producției, căci moșierii, speriați de perspectiva reformei, nu vor face însămânțările, sub diferite pretexte. Singura cale de a se evita aceasta este trecerea pământului moșieresc în mâinile țăranilor, care ajutați de centrele de închiriere, sau singuri, își vor lucra pământul primit. Dacă reforma agrară ar fi fost anunțată de noi pentru mai târziu, nu ar fi fost același lucru, dar cum moșierii se tem de aceasta de la o zi la alta, din punct de vedere al producției economice, reforma cere o realizare urgentă. Poate că pentru moment producția va scădea sub nivelul aceluia a mării proprietăți, dar țăranul va consuma mai mult, căci văzându-se cu pământ, își va permite să se hrănească mai bine. Acesta a fost cazul și în 1918, în schimb a crescut producția de vite, păsări, etc. La aceasta ne putem aștepta și acum.

Programului nu cred că trebuie să-i aducem multe modificări. Propaganda se face pe alte căi și nu cuvintele sunt cele care contează, ci fondul. Cred că după această discuție, ar fi cazul să se facă o comisie din 2 – 3 tovarăși, care să facă o redactare a acestui program. În chestiunea expropriării, să nu dea loc la o solidarizare pe baza principiilor de proprietate între toți burghezii. Trebuie să punem această expropriere în raport cu Constituția.

Tov. Luca: În Constituție sau într-una din legi există un punct că pământul e o funcțiune socială și că statul are totdeauna dreptul să ia această proprietate, deci aceasta se poate face. De altfel am mai spus că noi nu avem o Constituție, ci ne orientăm pe cea din trecut. Condițiunile actuale sunt de așa fel încât nu ne putem pierde în discuții juridice, ci să facem lucruri cari trec peste cele cuprinse în Constituție, iar starea de fapt de acum o vom trece în Constituția viitoare.

Noi trebuie să facem fapte concrete, care abia apoi să fie introduse în Constituție, căci evenimentele actuale au depășit trecutul. Legea noastră principală trebuie să fie ca să ne conservăm viața noastră națională.

Tov. Rădăceanu: În privința motivului pe care trebuie să-l găsim pentru declanșarea crizei, cred că putem întrebuița tocmai chestiunea agrară, spunând că fără realizarea reformei producția e compromisă. Se poate pune problema situației alimentare în Congresul Sindical, punând-o în legătură cu problema agrară, spunând că majoritatea pământurilor moșierilor riscă să rămână nelucrate. Aceasta ar fi o temă favorabilă și la țară unde țăranii vor pământ, și la oraș unde lumea se teme că va fi lipsită de pâine. A doua chestiune care se pune e chestiunea succesiunii. Noi am mai dăruit două guverne, fără să fi avut siguranța modului cum se va desfășura această criză. Așa a fost cu guvernul Blocului, care totuși a mai continuat o lună, apoi cu guvernul Sănătescu, când am riscat să avem un guvern de tehnicieni, care însă până la urmă desigur n-ar fi putut rezista. Acum însă să ne ferim să deslănțuim o criză, din care să nu iasă un guvern al nostru.

Tov. Luca: Nu poate să urmeze decât un guvern FND-ului, lărgit cu persoane care vor să mai intre în el individual sau în grup. *Tov. Rădăceanu:* Nu trebuie să ne lăsăm într-o criză, ca apoi eventual să dăm impresia că

elementele național țărăniște sau liberale sunt indispensabile sau nu pot fi scoase. În momentul dezlănțuirii crizei, trebuie pe cât posibil să avem această siguranță că noi vom fi acei care vom urma.

Tov. Gh.-Dej: Noi vom câștiga, nici nu încapе îndoială. Suntem precauți, am făcut multe gafe politice și nu trebuie să le mai repetăm.

Tov. Rădăceanu: Să se aleagă un comitet operativ, care să aibă răspunderea aplicării acestei tactici.

Tov. Luca: Sunt de acord, dar una care să poate lucra și să stea cu mine la sediu, lucrând permanent.

Tov. Rădăceanu: E vorba de un plan general de activitate. Eu nu văd în momentul de față siguranța succesiunii. Dacă însă această siguranță există, facem un lucru foarte mare și important pentru noi toți.

Tov. Luca: Într-adevăr când am pornit la răsturnarea primului guvern, a durat o lună până să plece. Acum însă noi nu demisionăm, ci luptăm înăuntrul în afara guvernului, ca acesta să plece și nici măcar să nu se gândească la posibilitatea unei alte soluții decât FND.-ul. Acum situația s-a schimbat și din punct de vedere militar și din punct de vedere politic internațional. Și această acțiune a noastră va dura, va sparge partide, va regrupa oameni.

Tov. Voinea: În chestiunea spargerii partidelor, am făcut o greșală în trecut în privința modului cum am atacat pe Lupu și pe Mihalache.

Gheorghiu-Dej: Pentru aceasta ei sunt acum supărați pe Maniu.

Tov. Voinea: În privința lui Maniu. El este totuși un om care are greutate și electorală și ca reprezentant al Ardealului pentru unii. El trebuie izolat. Acum o lună și jumătate exista la național țărăniști o tendință de desprindere. Acum după ce a fost însă atacat Maniu, parcă sunt mai apropiați. Trebuie să fim atenți.

Tov. Luca: Nu solidarizarea cu Maniu, ci alte cauze, nu interne, au determinat această atitudine.

Tov. Gheorghiu-Dej: S-au adus unele critici proiectului de program așa cum l-am conceput eu. Unii dintre colegii noștri au avut impresia că e program, alții că e manifest. Aceasta este o dovadă că n-am reușit să vă prezint un proiect care să dea impresia că e vorba de un program nu de un manifest. Ori programul de guvernare prezentat de FND trebuie să constituie un element de mobilizare al tuturor forțelor la care noi apelăm, ca fiecare să vadă în el interesele sale. Nici eu nu sunt mulțumit de acest proiect. Propun să delegăm imediat 2 – 3 tovarăși, care se pricep din punct de vedere al stilului. Eu voi face câteva propuneri, care nu schimbă fondul, dar care să prezinte sub o formă mai accentuată ce vrem noi. Trebuie să arătăm că primul decret al guvernului FND va fi reforma agrară, recunoașterea pământurilor expropriate prin comitetele plugărești, apoi reforma agrară trebuie prezentată în mod concret, cu expunerea de motive. Al doilea punct să fie refacerea economică a țării, cu participarea tuturor forțelor creatoare: muncitori, țărani, intelectuali, negustori, industriași financiari, arătând cum s-a făcut la noi în țară, pătrunderea capitalului german, cum și aceștia au fost exploatați, reducându-li-se posibilitățile de ridicare a valorii lor economice, arătăm cum capitalul german a pus stăpânire pe întreprinderi și cum schimbându-se situația au posibilitatea să-și valorifi-

ce capacitatea lor de muncă și interesele lor, în vederea refacerii economice a țării. Să arătăm lipsa de materii prime, greutatea ce le fac elementele dușmănoase și cum numai un guvern al FND poate salva țara care se află în pragul prăbușirii. Să, aibă un conținut călduros și agitatoric. Al treilea punct: respectarea angajamentelor luate prin convenția de armistițiu (cu expunerea celor mai importante sarcini).

Al patrulea: Mobilizarea tuturor forțelor în vederea intensificării efortului de război. Soldații noștri luptă împreună cu Armata Roșie. Pentru soldații noștri n-am făcut nimic, n-am căutat să-i schimbăm, în timp ce dușmani verificați mișună pe străzi.

Punctul cinci: Democratizarea țării.

Concluzii:

Punctul șase: Să se dea o formă mai delicată, în așa fel ca să nu se lase impresia că a fost sugerat de unele cercuri. Să subliniem legăturile ce trebuie să le avem cu URSS, pentru a câștiga încrederea lor, deoarece până acum nu avem nici situația de cobeligerant. Aceasta presupune revizuirea poziției noastre, căci astfel la Conferința de pace vom sta la ușă. Trebuie să facem și noi parte din marea familie a popoarelor aliate, căci de fapt noi luptăm alături de aliați. Trebuie să ajungem să avem și noi un pact, așa cum are Cehoslovacia, să punem țara noastră pe picior de egalitate cu celălalte popoare, care luptă alături de URSS.

Prin aceste modificări fondul nu se schimbă, dar e mai complet și mai convingător. Trebuie să arătăm că o astfel de politică, ne-ar aduce înapoi prizonierii care mai sunt în URSS – și printre aceștia mobilizăm pe familiile lor să fie alături de noi, ne-ar da înapoi Ardealul de Nord – și prin aceasta mobilizăm pe ardeleni, arătând de ce nu-l avem încă, în sfârșit arătând toate îmbunătățirile ce un guvern FND le-ar aduce pentru țară.

Tov. Agiu: De aci nu trebuie să plecăm până nu avem o hotărâre concretă. Noi trebuie să știm ce avem de răspuns la orice fel de întrebare ce ni s-ar pune. De ex. popii vor spune că aceasta este doar începutul. Noi trebuie să-i lămurim pe oamenii noștri ce au să răspundă. În toate împrejurările biserica a fost cu clasa conducătoare. Noi nu ne temem de ea, căci dacă ei ar fi contra noastră, se va vedea că ei sunt cei cari merg contra moralei pe care o propagă, căci împărțirea pământului este un lucru drept. Sunt unii țărani cari spun că ar vrea să se facă colhozuri. Ce putem noi să le răspundem în această privință.

Tov. Luca: Nu e necesar să discutăm despre această chestiune, care nu este de actualitate.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu trebuie însă nici să li se spună să facă ce vor, căci se poate întâmpla să ne înțeleagă greșit.

Tov. Agiu: În ce privește prima parte a expunerii tov. Voinea, nu sunt de acord, dar în ceea ce privește situația țăranilor cari lucrează în dijmă, trebuie să desființăm condițiunile iobăgești de munca care mai există și astăzi.

Tov. Luca: Dar tocmai țăranii cari lucrează în dijmă, primesc acum pământul care se confiscă de la moșieri.

Trebuie să ne punem de acord asupra programului și perspectivelor în lupta noastră pentru un guvern al FND și asupra tacticei de luptă. Dacă

luăm programul în forma în care este redactat, vedem că ba arată ca un manifest, ba arată neclar ce vrea și ce poate să facă un guvern FND. Programul să se împartă în două: 1. Introducerea, partea pentru explicarea politică a situației și pentru ce este necesar un guvern FND, scoțând la iveală situația României, care umblă acum în două luni, din care cauză nu e stabilit precis locul României pentru viitor. Să arătăm că România trebuie să se așeze hotărâtă unde-i este locul, nu să caute vecinătatea Angliei sau Americii, ci o politică de prietenie cu URSS și alianța cu aceasta. Aceasta garantează independența și existența țării noastre ca stat național. Aci trebuiesc demascați reacționarii cari împiedică îndeplinirea Convenției de armistițiu și împing țara pe o pantă periculoasă. România vrea să fie iar jandarm în fața URSS-ului. În momentul când războiul se apropie de sfârșit, până la Conferința de pace, România să se așeze în mod hotărât la locul său, lucru ce până în prezent nu l-am putut face din cauza reacționarilor. Aceștia au dat loc atitudinii de neîncredere din partea aliaților față de noi și avertismentelor, așa cum a fost alaltăeri, când Guvernul sovietic a făcut din nou observațiuni Guvernului român pentru spiritul anti-sovietic și atentatele ce se fac. Soldații noștri cari luptă alături de Armata Roșie, sunt priviți de reacționarii din țară ca niște jertfe necesare, pentru a acoperi politica lor dușmănoasă față de soviete. Acești soldați nu sunt ajuorați efectiv cu nimic, nu se duce nici un fel de campanie pentru popularizarea acestei armate, nu sunt ajutate familiile lor. În acest program trebuie spus că datorită acestei politici anti-sovietice, noi nu avem încă o situație precisă, nu s-a încadrat în rândul națiunilor cobeligerante, nu ne-am adus acasă prizonierii, n-am primit ajutor economic. Speranțele noastre nu pot fi puse în Anglia și America, și politica de sabotaj economic se face aci cu planul de înfometare a țării și vânzare a ei capitalismului anglo-american. Moșierii fac planul unui concern agricol, aducând tractoare și mașini agricole din America.

Noi nu trebuie să arătăm că singura perspectivă de existență a țării noastre este prietenia cu URSS, punând punctele pe care le putem cuceri imediat, dacă avem un guvern care să se bucure de încrederea US. Chestiunea agrară e principală, căci fără această reformă țara noastră nu se poate dezvolta. Chiar pe plan capitalist, noi am rămas înapoiți din cauza rămășițelor feudale care trebuiesc desființate. Rezolvarea reformei agrare se poate face imediat. Noi nu vom face procese interminabile cu moșierii, ci vom da această expropriere pe mâna țăranilor, pe mâna comitetelor satești, care vor face aceasta ajutați de guvernul FND. În unele părți vor fi disponibile terenuri mai mari decât pot fi lucrate de țărani. Aceste pământuri vor da fondul de rezervă pentru terenuri experimentale, școli agricole, aducere a populației din alte părți unde nu este pământ, etc.

Min. Groza: Noi avem experiențe în privința tăragănelii. O reformă socială trebuie făcută grabnic. În privința întinderii pe care o va lua fiecare țăran, aceasta depinde de regiune, de felul pământului, etc. și se vor face loturi tip.

Tov. Luca: În Moldova s-a făcut și în unele locuri împărțeala și s-a făcut foarte bine, rămânând și rezerve. Deci exproprierea se va face de către țărani, iar noi vom veni în ajutorul lor prin centrele de mașini și inventar.

Pământul pe care nu-l vom putea împărți, îl arăm cu muncitori agricoli și cu mașini. Înainte nu aveam garanții că ne vom putea îndeplini sarcinile, acum le avem.

Nu avem nevoie de un eveniment politic special, ci în orice moment se poate trece la o criză, pe motiv că guvernul actual este unul care nu se bucură de încrederea aliaților, sistemul de cualiție, cu reacționari e fals și nu rezolvă problemele țării, deci o schimbare e necesară, căci altfel nu putem scoate țara din greua situație în care se găsește. Această propagandă o vom duce prin presă, etc. și va duce la spargerea reacțiunii organizate. Elemente democrate se vor desolidariza când vor chema să intre în FND. Acest lucru va produce frământări în partidele istorice, ceea ce a și început. Declarațiile tov. Gheorghiu au pus în mișcare aceste elemente și aceasta reiese și din ziare. La noi muncitorimea nu este numericește cea mai tare, dar rolul ei nu trebuie subestimat. Ea este cea care trebuie să meargă în frunte. Nu muncitorimea va colabora cu industriașii ci industriașii cu muncitorimea, căci puterea muncitorimii, în alianță cu țărănimea, garantează că democrația populară va fi cea dominantă și va lua măsuri. Vom renunța la naționalizare. În ultimul timp am început de altfel să explicăm că nu vrem confiscarea industriilor, ci numai punerea lor sub control. Prin Banca Națională însă nu lăsăm frâu liber industriașilor și bancherilor. Dacă moșierii se vor opune, burghezia va pune problema că ei trebuiesc sacrificați, ca să câștige astfel timp. Decât să riște totul, încercă mai bine să salveze ce pot. Chestiunea cu confiscarea nu va speria țărănimea și plătind statului pentru pământ primit, se va simți mai sigur pe el. Noi vom sili UGIR-ul să colaboreze cu noi. Acum noi suntem acei cari colaborăm cu ei. Îi vom încadra în planul nostru economic, îi vom sili să facă o politică de reală refacere a țării noastre, nu una monopolistă.

Privind în acest fel chestiunea, nu mai trebuie să ne întrebăm pe ce chestiuni putem răsturna guvernul.

Noi avem nevoie de o armată puternică, căci nu este de ajuns a distruge fascismul numai militaricește. Tov. Molotov spunea că înfrângerea militară a fascismului nu înseamnă înfrângerea lui definitivă. Reacțiunea mondială va încerca să spargă unitatea mondială împotriva fascismului și să salveze rămășițele reacționarilor, din care apoi să renască. Avem încă o luptă mare înaintea noastră și e nevoie de unirea forțelor împotriva fascismului. Clasa muncitoare singură nu poate duce această luptă, de aceea noi atragem pe toți cei cinstiți în jurul nostru. Mergând înainte, elementele care și-au ajuns scopul rămân pe loc și noi mergem înainte cu masele largi populare. O armată puternică putem avea numai prin alianța cu Uniunea Sovietică.

Petru Groza: Cred că efectul cuvântului confiscarea asupra celor cari nu sunt interesați de reforma agrară, va fi că ei se vor teme că le va veni rândul și lor.

Tov. Luca: Totuși, acești burghezi, decât să piardă acum totul, vor prefera să amâne aceasta, cu gândul că ei vor scăpa, sacrificând apoi pe moșieri.

Petru Groza: Eu sunt pentru cuvântul „expropriere“. Când stabilim condițiunile de expropriere, să stabilim categoriile:

1. Categoria criminalilor de război, ale căror moșii vor fi confiscate.
2. Cei cari și-au neglijat moșiile lor într-o formă sau într-alta – confiscarea.

3. Moșierii cari își exploatează moșia în regie proprie, cu inventar propriu, să se stabilească o sumă simbolică (de ex. arenda unui ar) care să li se plătească de către stat.

Prin această confiscare, speriem. De asemenea, nu trebuie spus că Comitetele Sătești vor realiza singure această reformă, căci se produc tot felul de concurențe și zăpăceală. Concurența va fi chiar între diferite comune. Noi avem experiențe de acest fel, căci am mai făcut o expropriere și știm cum a decurs. Ar fi mai bine să spunem că reforma se va face cu colaborarea plugărimii organizate.

Tov. Luca: Ca să răsturnăm acest guvern, trebuie ca plugărima să treacă la acțiune și pentru aceasta trebuie să le dăm un rol activ.

Petru Groza: Acțiunile vor deveni anarhice. Lucrările comitetelor trebuie coordonate cu altele mai superioare. Să ne rezervăm dreptul de a îngădui, nu apoi când vom veni cu o îngrădire să dăm impresia că nu respectăm programul.

Partea tactică și motivarea politică e foarte bună. Trebuie arătat popoului că nu va pieri, ci că se vor adânci suferințele și că noi suntem în măsură, având condițiunile politice și militare necesare, să punem capăt acestor suferințe.

Să nu stabilim data precisă când oficializăm acest document, căci trebuie să ținem seama și de anumiți factori politici. Eu de ex. am luat contact cu patriarhul. Zilele acestea a fost la mine o delegație de preoți din U.P., neliniștiți. După venirea lui Gheorghiu Dej, am fost la Patriarh și i-am spus că moșiile bisericesti nu vor fi atacate. Atunci s-a liniștit. I-am atras atenția ce fapte au făcut tot timpul preoții, cum ei au fost principalii ațâțători, și cum totuși noi nici nu ne-am atins de preoți. El și-a dat seama și acum nu va fi contra noastră. În același mod trebuie tatonat și de Palat, la partide și abia apoi vor stabili când să dăm în vileag programul.

Tov. Luca: În legătură cu biserica. Aceasta e o chestiune foarte importantă. În URSS e liberă propaganda și anti și pro-religioasă. În acest război s-a văzut cât de adânc este sentimentul acesta în popor. Datorită idiotiei lui Hitler și a priceperii bisericii ruse, preoții au trecut deschis la lupta contra fascismului. Acest lucru a schimbat și acolo vederile în privința bisericii. Uniunea Sovietică a reușit să încadreze biserica în luptă contra fascismului. Cu atât mai mult la noi, ar fi o crimă să ne facem biserica, dușmană. Deci neconfiscarea moșiilor bisericesti nu e o chestie de tactică, ci de adâncă înțelegere a realităților sociale la noi. În unele părți biserica va veni singură să dea pământ țăranilor.

Petru Groza: Prin chestiunea confiscării, atingem cercuri mai largi decât cele moșierești, ca de ex. Academia, care are multe moșii, Eforia Statelor Civile, etc.

Tov. Luca: Pentru proprietățile personale juridice vom face o lege specială, acestea fiind cazuri excepționale. Deci confiscarea trebuie să fie

regula și exproprierea cu plată, excepția. De altfel, pe noi nu ne interesează acum numai câștigarea țărânimii, căci ei știu din experiență cât au plătit moșierilor la expropriările trecute.

Se discută asupra comisiei de redactare a programului și se stabilește că tov. Voinea, Gheorghiu-Dej, Luca, vor lucra toată după-amiaza, pentru a termina până seara redactarea.

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 16/1945, f. 1 – 13.

7

1945 ianuarie 29, București. Programul de guvernare al Frontului Național Democrat.

Frontul Național Democrat a făcut toate eforturile și a dus neîncetat o luptă dâră pentru ca România – după ce a scuturat jugul hitlerist și a declarat război Germaniei fasciste – să ducă în mod hotărât și definitiv o politică democratică, atât internă cât și externă.

Datorită faptului că eroica Armată Roșie și alături de ea Armata română au izgonit repede pe cotropitorii hitleriști, țara noastră a scăpat de marile pustiiiri pe care hitleriști dușmani le-au săvârșit în alte țări.

Armistițiul generos, înțelegerea binevoitoare a guvernului U.R.S.S., față de România, bogăția solului și a subsolului țării noastre, distrugerea în mică măsură a întreprinderilor noastre industriale, bancare și comerciale, sunt pentru noi condițiuni mai prielnice pentru refacerea rapidă a țării, decât le au celelalte țării devastate de cotropitorii fasciști.

Cu toate aceste împrejurări favorabile – datorită politicii antipopulare duse atât în guvern cât și în afară din guvern, de elementele reacționare din cercurile conducătoare ale partidelor național-țărănesc și național-liberal, prin împiedicarea democratizării, prin politica lor de duplicitate față de U.R.S.S., prin sabotarea și tergiversarea împlinirii condițiilor de armistițiu, prin împiedicarea reformelor economico-sociale neapărat necesare – țara noastră se găsește și astăzi într-o gravă situație și este amenințată cu prăbușirea economică și națională.

Această politică antidemocratică dusă de cercurile reacționare și sabotarea din partea și sub influența lor, a împlinirii condițiilor armistițiului, au provocat o neîncredere crescândă din partea U.R.S.S. față de guvernele române în care domină elementul reacționar.

Datorită politicii rasiste, șovine și acțiunilor criminale ale gărzilor fasciste trimise în Ardealul de Nord, datorită neîmplinirii loiale a condițiilor armistițiului, Ardealul de Nord este încă și astăzi despărțit de restul țării.

Din aceleași cauze România, deși duce războiul alături de marii aliați, nu a putut cuceri până acum nici măcar dreptul de a fi recunoscută ca țară cobeligerantă, nicidecum de a fi recunoscută ca aliată.

De asemenea România nu a putut restabili cu U.R.S.S. relațiile economice indispensabile pentru dobândirea materiilor prime atât de necesare industriei și agriculturii în aceste vremuri de mari lipsuri.

Experiența făcută de la 23 august 1944 și până astăzi demonstrează clar întregului popor român, că așezarea la cârma țării a unor guverne în care domină elementul reacționar, împiedică stabilirea unor relații de prietenie sinceră și durabilă cu U.R.S.S. și cu celelalte țări democratice, împiedică reala democratizare a țării, împiedică scoaterea ei din situația gravă în care se găsește și, în fine, împiedică țara să-și cucerească locul în rândurile popoarelor iubitoare de pace și libertate.

Experiența făcută cu guvernele de cualiție de până acum arată clar că, țara și poporul român au nevoie DE UN GUVERN ADEVĂRAT DEMOCRAT, ieșit din concentarea într-un singur front – F.N.D. – a tuturor forțelor democratice, legate temeinic pe baza unui program unitar de guvernare a țării, ale cărei probleme vitale să fie imediat soluționate.

Numai UN GUVERN AL FRONTULUI NAȚIONAL DEMOCRAT va fi în stare să spulbere neîncrederea din partea Uniunii Sovietice și a aliaților ei față de România.

Numai un guvern F.N.D. va fi în stare să pună capăt speculei, scumpeței, haosului economic și să înlăture cu un ceas mai devreme suferințele maselor populare: muncitori, plugari, funcționari și intelectuali.

Numai un guvern F.N.D. poate aduce siguranța unei activități normale pentru toți factorii economiei naționale dornici de a colabora la refacerea economică și financiară a țării noastre: industriași, comercianți, meseriași etc.

*

Pentru rezolvarea problemelor vitale ale țării, Frontul Național Democrat înfățișează poporului român UN PROGRAM DE GUVERNARE cu soluții imediate dictate de salvarea și propășirea națiunii române:

1. PARTICIPAREA CU MAXIMUM DE EFORT LA RĂZBOI ALĂTURI DE NAȚIUNILE UNITE, pentru distrugerea cât mai grabnică a hitlerismului și pentru eliberarea popoarelor. Creșterea potențialului nostru de război va fi realizată prin întărirea și democratizarea armatei, prin cimentarea frăției de luptă dintre Armata Roșie și Armata noastră, precum și prin sporirea producției și aprovizionarea din belșug a frontului de luptă cu materiale de război, alimente, îmbrăcăminte etc.

2. ÎNDEPLINEREA RIGUROASĂ A CONDIȚIILOR CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU, una din garanțiile de bază pentru a cucerii încrederea și prietenia Națiunilor Unite și, în special, a U.R.S.S.-ului.

3. Stabilirea unor LEGĂTURI DE PRIETENIE sinceră și durabilă CU TOATE ȚĂRILE DEMOCRATE și îndeosebi cu marea noastră vecină UNIUNEA SOVIETICĂ.

4. Înfiptuirea unei politici democratice și de ÎNFRĂȚIRE ÎNTRE NAȚIUNILE CONLOCUITOARE ale țării, politică ce ne va asigura ÎNCADRAREA TRANSILVANIEI DE NORD, despărțită astăzi de restul țării din pricina politici șovine și reacționare a elementelor fasciste din guvernele care s-au succedat la 23 August 1944.

5. Stabilirea de SCHIMBURI COMERCIALE regulate cu toate țările democratice și în special cu U.R.S.S. și țările vecine, pentru a ne asigura APROVIZIONAREA CU MATERII PRIME și cu utilajul necesar (materiale industriale și agricole etc.) pentru intensificarea producției noastre și pentru prevenirea șomajului.

6. Pentru a asigura refacerea și dezvoltarea economică a țării, a ridica nivelul de trai al țărănimii, a întări democrația și a susține eforturile de război, guvernul F.N.D. va realiza IMEDIAT REFORMA AGRARĂ.

În acest scop guvernul F.N.D.:

a) va confisca pământurile criminalilor de război, ale moșierilor plecați cu nemții și ale celor care sabotează lucrările câmpului de pe moșiile lor;

b) va confisca pământul ce depășește 50 ha al celorlalți moșieri. Pământurile mănăstirești și bisericesti nu se vor confisca;

c) va constitui din pământurile confiscate un fond de rezervă de la 5% (cinci la sută) la dispoziția statului, pentru a împroprietări țărani din regiunile fără pământ suficient;

d) va crea centre de mașini agricole prevăzute cu tractoare, pluguri, semănători, treierătoare etc., care să fie închiriate plugarilor pe un preț minim;

e) prețul pământului confiscat și dat țăranilor, se fixează la o sumă egală cu valoarea recoltei unui an. Plata se va face statului în zece rate anuale.

7. Guvernul F.N.D. va înlătura elementele fasciste, antonesciene și sabotoare în fruntea întreprinderilor publice și particulare, VA LUA MĂSURI SEVERE ÎMPOTRIVA SABOTORILOR ȘI SPECULANȚILOR, VA SPRIJINI TOȚI FACTORII ECONOMICI (industriași, comercianți, meseriași etc.) care vor să colaboreze la refacerea întreprinderilor, reorganizarea și ridicarea producției pentru dezvoltarea economiei țării.

8. GUVERNUL F.N.D. VA RIDICA NIVELUL ECONOMIC, CULTURAL ȘI SANITAR al muncitorilor și tuturor salariaților de stat și particulari. El va purta o DEOSEBITĂ GRIJĂ LUPTĂTORILOR DE PE FRONT și familiilor lor.

9. GUVERNUL F.N.D. VA REORGANIZA ARMATA ÎN SPIRIT DEMOCRATIC, eliminând elementele reacționare și fasciste și introducând o ierarhie militară întemeiată pe principiul autorității morale și al pregătirii profesionale a comandanților.

El va asigura GRABNICĂ REÎNTOARCERE A PRIZONIERILOR DE RĂZBOI aflați în U.R.S.S.

10. GUVERNUL F.N.D. VA ARESTA ȘI JUDECA PE CRIMINALII DE RĂZBOI, va lichida complet legionarismul și toate rămășițele hitleristo-fasciste. Va curăți aparatul de stat de toate elementele fasciste și profasciste.

Guvernul F.N.D., printr-o politică consecventă antifascistă și de prietenie sinceră cu Națiunile Unite și îndeosebi cu U.R.S.S. va putea dobândi ca România să devină din țară învinsă, un membru egal în marea familie a țărilor democratice, asigurând astfel independența, suveranitatea, securitatea și propășirea economică a statului român.

Pentru rezolvarea problemelor expuse în acest program, probleme vitale pentru țară și popor, Frontul Național Democrat cheamă pe toți patrioții,

toți democrații sinceri, toate grupările politice și profesionale să adere la programul său de guvernare și să intre în rândurile sale.

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 17/1945, f. 1-2; „Scânteia” nr. 123, din 29 ianuarie 1945

8

1945 ianuarie 30, București. Rezoluție adoptată de Congresul General al Sindicatelor Unite.

Congresul General al Sindicatelor Unite cere:

I. Legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă, fiind reacționară și antimuncitorească, trebuie să fie abrogată.

II. Legea sindicatelor profesionale trebuie modificată, pe baza principiului unității sindicale.

III. Legea oficiilor de plasare să prevadă ca oficiile de plasare să fie conduse de reprezentanți ai sindicatelor. El să înființeze cămine pe lângă aceste oficii.

IV. Legea pentru ocrotirea muncii femeii și a copiilor să fie aplicată cu strictețe. Să fie suspendată munca de noapte a femeilor și a minorilor sub 18 ani. Se impune înființarea cantinelor, leagănelor și căminelor de copii pentru a se înfăptui o reală ocrotire a mamei și a copilului.

V. Legea contractelor de muncă va trebui modificată în sensul următor:

- Abrogarea alineatului „O” din art. 74.
- Modificarea normelor de acordare a concediilor.
- Mărirea termenelor de preaviz.

VI. Legea jurisdicției muncii – va trebui să prevină termene scurte, de cca 4 săptămâni, pentru judecarea în primă instanță și apel a proceselor de muncă. Avocații publicii vor trebui să presteze serviciile lor gratuite pentru salarii sub 100 mii lei în aceste procese.

VII. Să se desființeze dispozițiile din codul penal cu caracter antimuncitoresc.

VIII. Camerele de muncă să fie desființate și înlocuite cu alte organe, emanate din sindicate, pusă în slujba exclusivă a salariaților.

IX. Legea regimului muncii pe timp de război să fie în întregime abrogată, ca o legiune fascistă.

X. Modificarea tuturor celorlalte legi într-un sens democratic.

„Timpul”, an IX, nr. 2758 din 31 ianuarie 1945, p. 3.

1945 ianuarie 31, București. Stenograma ședinței Consiliului Frontului Național Democrat, privind acțiunile organizate în vederea răsturnării guvernului Rădescu și instaurării unui guvern al Frontului Național Democrat.

Ședința Consiliului F.N.D. din 31 ianuarie 1945.

Prezenți:

Din partea	Partidului Comunist:	Tov.	Ana Pauker
		"	Vasile Luca
		"	Gheorghiu-Dej
		"	Teohary Georgescu
		"	Pătrașcu
Din partea	Partidului Social-Democrat:	Tov.	Lotar Rădăceanu
		"	Stefan Voitec
		"	Iordăchescu
		"	Deleanu
Din partea	Confederației Generale a Muncii:	Tov.	Chivu Stoica
		"	Brățfăleanu
		"	Prof. Nicolau
Din partea	Uniunii Patrioților:	Tov.	Prof. Vlădescu-Răcoasa
		"	Constantin Agiu
Din partea	Frontului Plugarilor:	Av.	Petru Groza
		Plug.	Romulus Zăroni
		Av.	Gh. Micle
		Plug.	Baicu
		Plug.	Jovița-Dumbrav

Ședința se deschide la orele 20, sub președinția tovarășului Vasile Luca.

Tov. Vasile Luca: La ordinea de zi:

1. Situația politică și acțiunea care trebuie organizată unitar.

2. Chestiunea însămânțării de primăvară, discuție și hotărâre, întrucât chestiunea este sabotată de 2 – 3 săptămâni, de când s-a dat comunicatul și până azi, când nu s-a făcut nimic.

3. Chestiuni de organizare. Avem acum casa noastră și trebuie începută organizarea biroului permanent. Este vorba să fie numiți oameni care să stea permanent aici la muncă. Nu pot eu cuprinde toată viața F.N.D.-ului. Ar fi ceva unilateral. Ar însemna că aici e Partidul Comunist și alături tot Partidul Comunist și deci nu e F.N.D. Așa că trebuie aici luate măsuri ca să se organizeze un birou permanent, care să lucreze unitar. Aici trebuie să fie casa de odihnă a miniștrilor. În timpul liber ei trebuie să vină fără să fie chemați, pentru ca împreună să ne sfătuim în unele chestiuni.

4. Diverse.

Aveți ceva de adăugat la această ordine de zi?

Prof. Nicolau: Este destul de mare, de cuprinzătoare.

Vasile Luca: Și este necesar ca ședința să se termine la ora 10.

Care este situația? Ați văzut că partidele istorice au trecut la atac violent și isteric, pur și simplu. De la „istoric“ au trecut la „isteric“. Mai ales Partidul Național-Țărănist are o atitudine de provocare, ceea ce înseamnă că am lovit bine, adică acolo unde trebuie, sub inima lor.

Situația aceasta nu se poate să rămână, în sensul că nu putem lăsa ca ei să treacă la ofensiva și atacurile lor să se prelungească, ca apoi să ne omoare.

Deci, trebuie discutate aici o serie de acțiuni pentru răsturnarea guvernului Rădescu și pentru instaurarea unui guvern F.N.D.

Ca să aveți și informații suplimentare, țin să vă arăt și că se duc și acțiuni diferite, diverși oameni se duc la Palat.

De pildă, acest Niculescu-Ritz.

Tov. Vasile Luca: Și generalul Constantinescu-Claps a propus regelui din nou un guvern de tehnicieni. Generalul Constantinescu-Claps este un excroc, un pezevenghi. A propus un guvern de tehnicieni cu importanță, cu autoritate și a arătat că se va duce la Stalin să-i ceară puterea. /Mare ilaritate/. A propus ca și partidele să ia parte la guvernare prin reprezentanții lor, ca miniștri de stat, spre a asigura politica acestui guvern, iar tehnicienii să lucreze în vederea aplicării unei serii de reforme, iar țara să fie așezată într-o poziție de prietenie față de Uniunea Sovietică. Bineînțeles însă, că această propunere nu este decât o diversiune și o provocare, pentru că un singur partid nu poate să formeze un guvern, un partid nu are majoritatea poporului și deci nu există posibilitatea unei combinații cu un singur partid.

Informațiuni din presă acum. Presa ia atitudine astăzi, dar o atitudine foarte frumoasă. Nu știu cine a scris în „Semnalul“ un articol foarte frumos. Este cineva care pune problema cu toată seriozitatea, analizează chestiunea pusă de F.N.D. și dă dreptate F.N.D.-ului. Scrie că programul este foarte serios și nu trebuie să-l ia nimeni în batjocură.

Tov. Lotar Rădăceanu: Adică să-l ia în serios.

Tov. Vasile Luca: Atitudinea liberalilor împotriva programului este de brutală respingere și critică. După discursul tov. Chivu Stoica, s-au lămurit. Ei spun că mergem cu capitaliști. Numai cineva din F.N.D., spun însă ei, ai venit cu programul de a împinge la asemenea acte revoluționare, confiscarea pământurilor. Probabil, spune ei, Frontul Plugarilor, pentru că Partidul Comunist se exprimase; Partidul Social-Democrat nu cred să fie așa de revoluționar și tot asemenea nici sindicatele. Deci, ei au arătat că rămâne numai Frontul Plugarilor, care pune accentul pe reforma agrară.

În orice caz, indiferent de atitudinea acestor partide, noi trebuie să pornim foarte serios la acțiune și la organizarea acțiunilor comune, sub egida F.N.D., sub numele F.N.D.-ului, acțiuni pe întreaga țară, și la sate și la orașe, pentru a impune un guvern al F.N.D.-ului.

Acesta este primul punct la ordinea de zi. Cine are cuvântul?

Tov. Rădăceanu: Problema se pune și în ce privește lărgirea F.N.D. Noi am discutat această chestiune de la început și nu știm, dacă între timp tovarășul secretar a mai luat contact sau a mai organizat vreun contact. Vrem să știm, cum a prins programul, cum merge ideea aceasta de lărgire a F.N.D. cu elemente care acceptă programul.

Tov. Vasile Luca: Fiecare a avut în direcția aceasta anumite obligațiuni și sarcini de a tipări, de a lua legătura. Noi aici am avut oarecare legături cu dr. Lupu. Dr. Lupu a declarat, cum știți, că este de acord cu platforma.

Tov. Chivu Stioca: Cu programul.

Tov. Vasile Luca: Da, cu programul F.N.D., cu care a spus că este gata să meargă. A încercat să convingă și pe Mihalache. Nu a reușit însă să-l convingă pe Mihalache.

Tov. Rădăceanu: Pe tema reformei agrare?

Tov. Vasile Luca: Nu. Să intre în F.N.D. și să accepte programul în întregime. Dr. Lupu a aprobat și reforma agrară. Bineînțeles că el are pretenția să fie prim-ministru.

Are gânduri bune, Lupu.

Tov. Vasile Luca: Acum, ne-a pus în ultimul timp problema să-l așteptăm pe Maniu, pe baza că Mihalache a propus să discute și cu Maniu și să facă ruptura. Așteptarea lui Maniu înseamnă diversiune și deci împiedicarea chestiunii.

În ce privește însă nu partidele, ci diferitele organizațiuni serioase, care vor să vină în F.N.D. și care prin schimbarea de conducere sunt în perspectivă ca să susțină F.N.D. Important este de pildă situația inginerilor agronomi, unde nu numai inginerii democrați, grupați, care au depășit numărul de 200 de membri și care conlucrează cu noi, unde acum inginerii democrați au cucerit conducerea întregă a asociației inginerilor agronomi, în afară de AGIR.

Tov. R. Zăroni: Asociația lor profesională.

Tov. Vasile Luca: Acest lucru a jucat un mare rol și în cucerirea AGIR-ului. Așa că această chestiune, pentru noi, bineînțeles cu susținerea inginerilor din întreaga țară și a AGIR-ului din conducerea sa, are o foarte mare importanță.

Afară de aceasta mai sunt și alte grupări ale intelectualilor. E vorba de o organizație mică, de un grup de intelectuali care în timp de război lucrau izolat, nu aveau legătura. Legăturile care au fost, au căzut cu ocazia căderii Uniunii Patrioților. După 23 august aceștia și-au reluat legăturile, au scos manifeste, ziare împotriva fascismului. Ei n-au activat după 23 august ca organizații și nici acum nu și-au făcut o organizație pentru a îndemna pe fiecare să intre în F.N.D. și în organizațiunile componente, în asociațiile unde pot lucra cu oameni care să susțină F.N.D. Ați văzut adeziunea pe care au dat-o. Astfel, am avut Sfatul negustorilor, organizație care e hotărâtă să sprijine F.N.D.

Tov. Const. Agiu: Și meșteșugarii.

Tov. Vasile Luca: Da.

Tov. Rădăceanu: Acolo este chestiunea cu acel Margulius.

Tov. Vasile Luca: Acesta trebuie dat afară, dându-i-se două picioare.

Tov. Const. Agiu: A fost ținut în afară, dar s-a vârat acolo.

Tov. Rădăceanu: Mișcarea aceasta trebuie s-o organizăm într-o zi. Să vedem ce este acolo.

Tov. Const. Agiu: Noi ne-am ocupat de această chestiune. Sunt 14 sindicate la meșteșugari.

Tov. Rădăceanu: Margulius vorbește în numele lor peste tot.

Tov. Gheorghiu-Dej: Pe cine reprezintă Margulius? Este meșteșugar?

Tov. Rădăceanu: De fapt, el este sufletul mișcării. El este ideea.

Tov. Gheorghiu-Dej: L-am demascat de la tribuna congresului. Păcat că n-a fost luat de gât atunci și dat afară.

Tov. Const. Agiu: Îl vom scoate noi afară.

Tov. Luca: Trebuie să dăm posibilitatea ca anumiți industriași, care nu sunt în partide sau organizațiuni, să intre în F.N.D., pentru ca în modul acesta să adere și indivizii la F.N.D. Treaba lor dacă intră sau nu. Dar ca tehnică economică, ca figură care poate fi folosită cu ocazia diferitelor însărcinări economice sau administrative, este bine să fie la F.N.D.

Tov. Rădăceanu: Să avem indivizi în F.N.D.?

Tov. Luca: Da. Asemenea oameni sunt necesari. Nu este vorba de muncitori ci figuri reprezentative.

Tov. Rădăceanu: O să adere la program?

Tov. Luca: Da, o să adere. Și comitetul o să se ocupe de ei pentru ca să-i trimită la muncă. F.N.D. trebuie să capete de acum înainte un caracter mai mare. De altfel am stabilit acest lucru, dar nu l-am pus în practică. Oamenii aceștia vor fi numiți în diferite comitete ale F.N.D.

În ce privește pe Gh. Tătărescu, gruparea lui Tătărescu, văd că presa nu a luat nici o atitudine, nici pro nici contra. Nu comentează acest fapt. Ce este acolo, nu știm. Poate alți tovarăși o să ne vorbească despre Tătărescu. Însă pe noi nu poate să ne oprească dacă anumite persoane sau anumite grupări, intră sau nu în F.N.D. Fapt este, că aceste partide au frământări continue și cu cât vor fi mai activi, mai hotărâți, cu atât va dispărea această iluzie la unii idiști că țara este cu ei. Și manifestația să nu se mai facă demonstrații, să fim liniștiți, masele nu ne mai susțin. Au devenit obraznici. Să le arătăm ce se poate face și atunci când le vom arăta vor tremura din nou ca varga și fără îndoială în acele elemente care astăzi șovăie, vor lua atitudinea hotărâtă și vom forța astfel colaborarea lor.

Eu am subliniat de la început că colaborarea acestora, depinde de acțiunea noastră de mase, de forța noastră, numai cu forța noastră putem împinge elementele acestea să colaboreze cu noi și să piardă încrederea în visurile unor anumiți oameni. Astfel nu putem realiza nimic.

Acum vedeți că Partidul Național Țărănesc, de furie, de isterie, ia poziție de clasă și pune clasa burgheză să nu se lase înșelată de program și de platformă, program mai ieftin decât cel din trecut, cum spun ei, este o momeală de care clasa burgheză trebuie să se apere.

Acum e clar că fără lovitura aceasta, fără o acțiune de mase, în care să se manifeste dorința poporului, acțiune dusă și la orașe și la sate, nu vom putea atrage pe baza tratativelor, anumite cercuri în lupta noastră. Așa că problema se pune întâi accentuând asupra organizării acțiunilor care vor determina atitudinea elementelor ce nu sunt hotărâte să termine cu trecutul și să intre în F.N.D. pentru ca pe baza programului F.N.D. să lupte mai departe pentru țara și poporul nostru.

Tov. Gheorghiu-Dej: Eu aș avea de făcut o comunicare. Unii dintre tovarăși cunosc conținutul discuțiilor pe care le-am dus cu Tătărescu. Am fost chemat de el, în mod insistent, după ce m-am înapoiat de la Moscova și m-a întrebat:

– Ei, domnule Gheorghiu-Dej, cum vedeți dumneavoastră cei din F.N.D., situația politică. Am auzit că ați obținut lucruri frumoase la Moscova. Este o cinste mare pentru țara noastră și dovedește că într-adevăr se pot obține condițiuni bune, condițiuni avantajoase pentru România, dacă noi ne-am bucura într-adevăr de încrederea în fața guvernului sovietic, luând ca bază declarația pe care ați făcut-o dv. presei, domnule Gheorghiu-Dej.

Și atunci, i-am făcut o expunere atât asupra celor ce am obținut, dar mai cu seamă am accentuat perspectivei în care se găsește România: pe de o parte situația actuală insuportabilă, întrucât stăm în fața dezastrului economic și din zi în zi se dovedește atitudinea de ostilitate a unei părți însemnate a guvernului, și prin aceasta se agravează situația României față de Uniunea Sovietică – și cealaltă alternativă de a sfârși cu această politică dubioasă, de a ne atașa sincer ideea de prietenie cu Uniunea Sovietică, cea mai mare putere vecină și în felul acesta să obținem chiar un acord de alianță, așa cum a obținut Cehoslovacia.

Atunci Tătărescu a sărit în sus, spunând:

– Domnule, pentru acest lucru am militat eu.

Cică ar fi discutat el cu cineva încă din timpul ilegalității și că de atunci el militează pentru acest punct de vedere, adică prietenie numai cu Rusia. Și mi-a descoperit un lucru. Mi-a spus:

– Domnule, eu cunosc cercurile din care fac parte și ele, nu în majoritatea lor, dar în bună parte se leagă în iluzia unui conflict între anglo-americani și ruși. Dar nu se poate mai mare greșeală decât aceasta. Trebuie să fii într-adevăr un cârpaci politic să crezi că după atâtea succese obținute de U.R.S.S. după ce și-a întărit atât de puternic poziția internațională ar mai îndrăzni Anglia și America să intre în conflict.

A prezentat situația foarte realist. A arătat că relația dintre marile puteri democratice, Anglia, America și U.R.S.S. se vor strânge și mai mult. Interesele noastre ne impun o atitudine hotărâtă pe lângă Uniunea Sovietică și respectarea conștiințioasă a condițiilor armistițiului. Sunt convins, mi-a spus Tătărescu, că vom obține chiar avantaje, păsuiri, la aceste condițiuni atât de generoase.

Și atunci eu i-am sugerat cam ce am putea obține în cazul unui Front Național Democrat, a unui guvern care să-și bazeze activitatea pe un program de guvernământ, precum și o serie de lucruri cum prevăzuserăm noi în programul nostru.

Tătărescu este gata să intre în F.N.D. așteaptă să-i fixeze ziua, să avem o discuție cu dânsul, să stabilim relațiile oficiale cu dânsul. A precizat că este gata să facă declarații scrise în presă, să înceapă campania. În sfârșit, este gata să participe într-un guvern Național Democrat, cu condiția că nu poate să facă parte dintr-un guvern în care să fie și Iuliu Maniu. El, pezevenghiul, spunea că este foarte recunoscător, mie și d-lui Pătrășcanu și Partidului Comunist că i-am luat apărarea.

Tov. Pătrășcanu: Nu i-am luat apărarea. Să nu ne fie recunoscător degeaba.

Tov. Luca: Noi i-am luat apărarea.

Tov. Pătrășcanu: I-am luat apărarea atacându-l.

Tov. Luca: Când membrii Partidului Național-Țărănesc au cerut ca Tătărescu să fie trecut în liste, l-am apărat și just am făcut pentru că poate că Tătărescu nu este mai puțin vinovat ca Maniu.

Tov. Hagi: Va să zică nu este mai puțin vinovat? Noi am cerut și arestarea lui Maniu.

Tov. Luca: Din principiu l-am apărat pe Tătărescu, nu personal.

Tov. Gheorghiu-Dej: Sunt păreri din locuri foarte competente, care ne indică necesitatea de a-l apropia pe Tătărescu, de a nu-l respinge, cu toate că apare disgrațios în fața opiniei publice cu Tatar Bunar...

Tov. Voitec: Cu Oradea Mare, etc.

Tov. Luca: În Bulgaria, cine este președinte de consiliu?

Tov. Gheorghiu-Dej: Tătărescu este hotărât să ia atitudine deschisă, din punct de vedere politic, în fața opiniei publice și să îmbrățișeze programul F.N.D. Este hotărât să ia atitudine publică în sensul programului nostru, pentru o prietenie sinceră cu U.R.S.S., pentru democratizarea țării etc., și deci dă-i drumul neică...

Tov. Voitec: Ce reprezintă Tătărescu?

Tov. Luca: Puterea economică.

Tov. Gheorghiu-Dej: Reprezintă o grupare în stat. În al doilea rând el are în cercurile Partidului Liberal destui prieteni, și spera ca aceștia să vină la dânsul. Dar Lupu ce forță are?

Tov. Luca: Nici Lupu nu are forțe.

Tov. Gheorghiu-Dej: Dar chiar persoane izolate, cu suprafață, va trebui să le luăm cu noi.

Tov. Voitec: Dar cu minimum de garanții. Asta nu are nimic.

Tov. Gheorghiu-Dej: Minimum de garanție trebuie să fie luarea de poziție ca să se încadreze în F.N.D. pentru programul de guvernare F.N.D. și în al doilea rând pentru majoritatea care alcătuiește F.N.D. pentru forțele curate democratice și care ne pot asigura aplicarea programului de guvernare în practică. Aceasta trebuie să înțelegem prin minimum de garanție.

Și pentru că suntem la această comunicare, cred că nu ar strica să se ia contact și să se intre în tratative cu ei. Să discute pe baza programului. Să i se arate care este linia, să-i convigem pe oameni, să-i întrebăm dacă sunt hotărâți, și atunci să facem scrisoare, s-o parafăm, să-i propunem s-o publice în gazeta lui, să-i stabilim linia, să ia poziție împotriva lui Maniu, împotriva acelor care sabotează democratizarea țării, etc.

Tătărescu cunoaște foarte multe fapte. Dacă am putea să-l convingem pe Tătărescu, care este un tip realist, să ia poziție împotriva lui Maniu, ar fi bine. De o mie de ori este mai compromis Iuliu Maniu decât Gh. Tătărescu. Maniu a manevrat din umbră, el a împins pe unii și pe ceilalți la diverse manevre. Studiați activitatea lui și veți vedea că de la 20 de ani lucrează astfel.

Tov. Rădăceanu: Lucrurile acestea nici nu se discută.

Tov. Gheorghiu-Dej: Vă pot declara deschis că la Moscova nu se face deosebire între Maniu și bestii de Antonescu. Locul lui este aici și el va fi judecat de popor. Să nu-și închipuie că va putea să se ascundă sub masca democrației. Noi nu am fost în stare să arătăm rolul lui pe lângă Antonescu

și cum a deschis drumul dictaturii la noi în țară. Maniu a lucrat intens, făcând un pact de neagresiune cu Garda de Fier. Dar câte nu sunt!

Tov. Chivu Stoica: Dar ce a spus radio Donau despre el?

Tov. Gheorghiu-Dej: Radio Donau poate să mă scuipe și pe mine.

Tov. Luca: Nu, chiar l-au luat în brațe cei de la Radio Donau și acest lucru trebuie folosit. Trebuie arătat cum este lăudată acțiunea lui acolo.

Tov. Gheorghiu-Dej: Se dau indicații de la Berlin aici. Legionarii au un ștab aici. Garda de Fier are două conduceri: una la Berlin și alta aici. Țin legătură T.F.F. și cei de aici primesc directive ce să facă. S-au descoperit firele unei organizațiuni gardiste care lucrează de zor. Pe măsură ce influența F.N.D.-ului câștigă masele și F.N.D. are perspective apropiată de a prelua conducerea, gardiștii vor deveni, de aici încolo, și mai turbați.

Tov. Pătrășcanu: După o lună și jumătate m-am dus astăzi la rege și am avut o discuție și asupra situației generale.

Tov. Gheorghiu-Dej: N-a fost nici o aluzie la telegramă?

Tov. Pătrășcanu: Nu interesează discuția în ce privește lucrările de la justiție. Dar, în ce privește politica a subliniat că el este de părere că un guvern de coaliție și-a dovedit competența. S-au produs anumite rezultate și a ținut să sublinieze partea pozitivă a unei guvernări, partea economică reală.

Tov. Luca: Da, a reușit să fixeze prețul negru ca preț legal. Ministrul speculațiilor!

Tov. Pătrășcanu: Regele a fost foarte rezervat în discuție. Eu am expus mai mult punctul de vedere ca să-l cunoască și să știe care sunt perspectivele politice.

Aceasta este ceea ce am avut să spun.

Tov. Luca: Cu Lupu ai stat de vorbă?

Tov. Pătrășcanu: L-am văzut pe Lupu și se pare că național-țărăniștii vor să facă bloc în spatele lui Lupu, adică ca să-i treacă mâna Maniu.

Tov. Rădăceanu: Adică conducerea. Cu alte cuvinte să-l folosească Maniu pe Lupu. Ieri a fost delegație permanentă în care s-a hotărât să nu se treacă la acțiune ci să se sprijine o formațiune Lupu, ca fiind mandatar al partidului. O știu chiar de la Lupu. Mihai Popovici este de acord să plece la Maniu și să-i ia consimțământul formal în această privință.

Tov. Luca: Lupu a vorbit acolo și a spus că nu înțelege să meargă cu F.N.D., pentru că F.N.D. l-ar folosi pe el în scopul ruperii partidului și după aceea l-ar da peste gard. Așa că s-ar putea ca Lupu să treacă în fruntea luptei împotriva noastră.

Tov. Gheorghiu-Dej: Lupu păru-și schimbă dar năravul ba!

Tov. Pătrășcanu: Acum nici părul nu și l-a schimbat.

Tov. Luca: S-a convins că după ce Armata Roșie va intra în Berlin va începe abia războiul.

Tov. Voitec: Mie îmi pare rău că nu sunt de acord cu tov. Gheorghiu-Dej. Comitetul nostru examinând situația politică, a găsit ca și în timpul dictaturii, că o conlucrare cu Gh. Tătărașcu este o imposibilitate. El este un farseur mare, dar din punct de vedere politic nu reprezintă nimic. Din punct de vedere economic reprezintă și mai puțin. Partidul Național Liberal, care reprezintă economia, stă grupat în jurul lui Dinu Brătianu,

iar Tătărescu dacă acceptă alianța cu F.N.D. o face pentru ca să-și refacă situația politică și să iasă la suprafață.

Cred că nu am avea nici un succes în lumea muncitorească, în opinia publică dacă am putea smulge o parte din oamenii care ar adera cu el. Mai bine să pornim așa decât să luăm oameni compromiși. Tov. Pătrășcanu care știe din timpul dictaturii rolul pe care l-a jucat Tătărescu își dă seama că organizația lui nu este viabilă și nu reprezintă nimica. O parte a plecat spre noi, spre F.N.D. Puteți controla și dv. după cum am putut controla și noi, ceea ce reprezintă Tătărescu. Poate să fie o piedică în mijlocul nostru și nimic mai mult. Nu uitați că Tătărescu reprezintă Tatar Bunar, Oradea Mare, reprezintă lacheul principal al Regelui Carol, pe acela care l-a dus la alianța cu Germania. Este o experiență tristă a omului care a fost lacheul Regelui Carol.

Tov. Rădăceanu: Reprezintă toleranța cea mai mare față de legionari, el a fost cel mai mare protector al lor.

Tov. Voitec: Îl vom folosi, dar în guvern nu-l vom pune.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu este vorba să-l punem în guvern.

Tov. Pătrășcanu: Înainte de 23 august, când noi, în urma insistențelor febrile ale lui Tătărescu am avut acele două sau trei discuțiuni, am plecat de la acest punct de vedere că Tătărescu trebuie folosit pentru că în jocul politicii burgheze el este un instrument foarte bun împotriva lui Maniu. Atât tov. Hagiu cât și tov. Voitec știu că datorită presiunii pe care noi am făcut-o cu Tătărescu l-am constrâns pe Maniu în bună măsură cu ocazia pactului încheiat, adică i-am jucat pe unul împotriva altuia. Tătărescu s-a pretat crezând că va fi el beneficiarul. S-a întâmplat să fie pe dos. N-a fost el beneficiul!

Din acest punct de vedere al folosirii lui, cred că Tătărescu trebuie păstrat ca o rezervă întrucât reprezintă o figură care poate fi ușor manevrată. El va accepta totul, așa cum acceptă și astăzi. Așa că din acest punct de vedere, a importanței lui politice, văzută sub această prismă, cred că tov. Gheorghiu-Dej are dreptate.

Tov. Rădăceanu: Este o condiție sine qua non ca noi să reușim?

Tov. Gheorghiu-Dej: Uniunea Sovietică nu iubește capitalismul, după cum capitalismul nu iubește Uniunea Sovietică și cu toate acestea colaborează în lupta contra fascismului. Există între grupe contraziceri foarte fierbinți, ascuțite, dar care sunt folosite admirabil în interesul întăririi pozițiilor politice internaționale ale țării care reprezintă aspirația clasei muncitoare din întreaga lume. De ce oare noi, pe plan național, n-am putea folosi această contrazicere?

Hai să ne întrebăm dacă există o grupare mai determinantă în jurul lui Maniu și atunci nu trebuie să procedăm astfel, pentru că i-am întări poziția. Chiar o serie de puteri libere, împinse în brațele lui Maniu prin lozincile nebazate pe un studiu serios al vremurilor prin care treceam, nu ne poate fi de folos.

Tov. Voitec: Facem un pas înapoi.

Tov. Gheorghiu-Dej: Să ne gândim și dacă e nevoie să facem un pas înapoi, ca să putem face doi înainte, tot trebuie să procedăm așa.

Pe Gh. Tătărescu nu-l privesc numai ca pe o simplă manevră. Nu am pledat numai pentru o simplă manevră cu Tătărescu. El îl privesc pe Tătărescu din alt punct de vedere. Eu nu mă uit la Tatar Bunar, într-o situație ca aceasta, ci mă uit la ceea ce ar putea face Tătărescu, la ceea ce am putea să-l determinăm să facă, în interesul F.N.D.

Dacă Maniu vrea să-l pună în fruntea listei criminalilor de război trebuie să aibă și a avut un motiv serios ca să se scape de acest tip nedelicat pentru el, de acest adversar periculos. Acest lucru dovedește o contradicție ascuțită, care merge până la exterminarea fizică, deși Maniu vine și spune că el dezavuează măsurile acestea sălbatice și ne vorbește despre inima lui. Banditul acesta vorbește despre inima lui dar în același timp cere: „bărbierii-l, omorâți-l, deși în intimitatea mea mă doare că trebuie să facem acest lucru. Eu nu propovăduiesc condamnarea cu moartea“.

Dacă Tătărescu are o mică grupă în jurul său și intră în F.N.D. sunt convins că din rândurile Partidului Național-Liberal, vor fi transfugi care reprezintă ceva, din punct de vedere economic. O sugestie venită din loc destul de competent mi-a dat friptura de la nas: „Miroase? Îți place? I-a fă-i lui Tătărescu și celorlalți.“ Noi nu umblăm după friptură, dar dacă sunt fripturiști se înșeală. Friptura o s-o aibă F.N.D. Așa trebuie să lucrăm.

De aceea, eu rog foarte insistent pe tovarășii noștri care au asemenea puteri să reflecteze, să-și revizuiască poziția lor și să ne gândim foarte serios a începe o afecțiune de tratative cu asemenea grupări, sau cu elemente izolate și de a pune în mișcare între aparatul pentru a disloca de jos în sus Partidul Național-Țărănesc pentru ca elementele izolate care-și vor da adeziunea să intre în F.N.D. și astfel să adâncim procesul de dezagregare la care s-a pretat deja Partidul Național-Țărănist și să spargem noi frontul lor, așa cum am hotărât noi, dar nu ei să spargă frontul nostru. Adversarii noștri n-au pierdut această speranță, ați văzut articolele de rândul trecut din ziare. Adversarii noștri să pieptene Partidul Social Democrat, spunând că este așa de moderat, îl ia în brațe pe Chivu Stoica, discută favorabil afirmația și Gh. Apostol. Și vai de capul nostru dacă facem asemenea afirmațiuni care nu sunt bine conturate. Și se întreabă, oare cine o fi venit cu acest program? O enigmă.

Dacă noi am fi mers încă de când am publicat platforma, mai rapid pe linia tratativelor și ar fi venit Tătărescu și ar fi făcut o declarație, ar fi spune: „Iată pe Tătărescu“ sau „Iată pe Lupu“. Lupu, porcul acela bătrân stă încă acolo și dovedește încă o dată că locul lui este la cimitir.

Prof. Nicolau: Ai găsit un calificativ foarte bun.

Tov. Luca: Înainte de a da cuvântul, trebuie să vedem mai departe de nasul nostru. Nimeni dintre noi nu este de acord ca noi să spunem lui Tătărescu să vină în guvern. Să nu uitați că atmosfera creată în jurul F.N.D. este de extremă stângă, revoluționară, sperietoare pentru burghezie, dar superioare și pentru anumite elemente internaționale.

Deja s-a spus că nu am reușit, pentru că compoziția noastră a fost de așa natură că într-adevăr au rămas mult mai îndărăt elementele ar da o anumită culoare acolo.

Prof. Nicolau: Ceva vopsea.

Tov. Luca: Nu este întâmplător că U.R.S.S. a creat Guvernul ungar. Între noi putem spune lucrul acesta precis. Nu se face altceva. Și atunci l-au băgat pe un oarecare Teleki. Cine este acest Teleki? Decât că, este o figură a contelui Teleki, care dă acestui guvern o coloratură acceptabilă. Nu este democrat.

Prof. Nicolau: Nu reprezintă nimic.

Tov. Luca: Nu reprezintă nimic. În Bulgaria, Guvernul bulgar care a dus toată acțiunea revoluționară, prin faptul că acolo puterea Frontului Patriotic este dominantă, după cum la noi trebuie să fie dominantă puterea F.N.D., a pus în fruntea guvernului un tip care până mai alaltăieri a fost cu fasciștii. Așa că și noi trebuie să fim puțin mai diplomați și să mai turnăm puțină culoare în guvernul care îl facem. Aceasta nu înseamnă că noi nu vom renunța la vreunul din principiile noastre de luptă sau din ceea ce trebuie să realizăm. Noi vrem să mergem cu legea. Nu putem veni acum cu chestiunea că nu recunoaștem factorul constituțional, cu acțiuni de răsturnare prin forță.

Avem o grupare Tătărescu și o altă grupare, hai să nu spunem a lui Tătărescu personal, ci a unei figuri cunoscute, acceptabile, liniștitoare pentru burghezia românească în momentul de față.

Nu uitați că după platforma noastră, acțiunea F.N.D. a început să scadă. Și atunci luăm o figură liniștitoare și dovedim că în afecțiunea noastră vrem să fim loiali cu Regele și vrem să lucrăm.

Cu frica aceasta pe care o au de noi acești dușmani ai poporului se ascund tocmai după poziția de clasă și noi nu reușim să atragem la noi, câteva figuri burgheze politice cunoscute ca să dea oarecare liniște elementelor acestora care au frică și din cauza acestei frici merg direct în brațele reacțiunii, merg în tabăra dușmană democrației, uneltind cu reacțiunea.

Nu trebuie uitat că fascismul în curând va fi înfrânt militaricește în Germania, dar că de acum înainte el se organizează ilegal în toate țările și va duce lupta mai departe, pe viață și pe moarte și după război. Noi nu vom putea înfrânge fascismul dacă nu vom ști să manevrăm în așa fel ca să mobilizăm tot ceea ce este posibil de mobilizat împotriva fascismului și reacțiunii.

Important este că această acțiune să meargă cu egida noastră. Noi să fim tari, noi să fim conducătorii acestei lupte antifasciste. Și atunci pe noi nu ne împiedică nici Tătărescu nici alții. Nu pentru clasa muncitoare avem nevoie de Tătărescu, ci pentru țărănime. Țărănimea și muncitorimea se înțeleg când facem o asemenea colaborare.

Cine a fost Churchill? Churchill a fost cel mai mare reacționar. El este organizatorul intervenției împotriva U.R.S.S. Realitatea de pe teritoriul lui național l-a împins ca el, Churchill, dușman de moarte al Uniunii Sovietice, să colaboreze cu Uniunea Sovietică, cu dinții strânși, dar să colaboreze. Pentru că contrazicerile sunt atât de puternice între Anglia și America, încât Churchill a fost nevoit să colaboreze cu Uniunea Sovietică împotriva dușmanului comun. O să aibă ei o luptă mare între ei, pe care o va folosi Uniunea Sovietică.

Și noi trebuie să ațâțăm acest lucru în sânul dușmanului nostru sau în sânul burgheziei care caută să mențină privilegiile de clasă ale membrilor

ei. Noi trebuie să adâncim această luptă și să rupem rândurile lor, să sfărâmăm, să spargem unitatea lor, să nu-i împingem cu stângismul nostru la unirea forțelor reacționare. Unirea lor cu forțele reacționare, cu fascismul nu s-a făcut numai în Germania. Fascismul german a fost creat de reacțiunea mondială și această reacțiune mondială a făcut școală. Citiți astăzi articolele lui Ilya Ehrenburg. Reacționarii pregătesc o Germania a lui Brening, se încearcă reclădirea, organizarea trustului mondial.

Ținta noastră nu este numai să terminăm cu Germania. Astăzi Germania ne trimite parașutiști. În Bulgaria, peste tot, se organizează reacțiunea și s-a dovedit că fasciștii care au venit aici, au venit cu scopul de a lua legături cu alți fasciști, pentru organizarea activității lor.

Tov. Agiu: Sunt dovezi precise, de pretutindeni, în această privință. Sunt dovedite legăturile mondiale împotriva noastră. De aceea în lupta noastră nu trebuie să fim așa de siguri.

Tov. Gheorghiu-Dej: Să nu ne izolăm.

Tov. Luca: Credeți că este bine să începem numai cu lupta de clasă, să punem accentul pe lupta de clasă, și nu pe lupta de eliberare națională, independența națională, de ridicarea întregii economii naționale, chiar și cu colaborarea altora? Este greșită expresia „să colaborăm cu ei“, noi îi cucerim pe ei pentru colaborarea lor cu noi, nu a noastră cu ei. Acesta este greșeala exprimării unora care spun că mergem cu patronii ș.a.m.d. Din contră, patronii trebuie convinși că trebuie să colaboreze cu muncitorii. Ei trebuie să colaboreze cu noi pentru ridicarea țării, pentru că noi suntem elementul dinamic care mișcă totul și ridică țara. Aceasta este lupta noastră.

Noi nu trebuie să ne sperim de ceea ce a fost Tătărescu. Toți știm cine a fost. Dar dacă cu Tătărescu putem sparge Partidul Liberal, dacă Tătărescu înțelege că singura cale este prietenia cu U.R.S.S. – și el pare serios și înțelege că nu este altă cale, – atunci să tratăm cu el. Și tocmai acest fapt că Maniu bate în Tătărescu, aceasta dovedește că Tătărescu este pentru prietenia cu Uniunea Sovietică și Maniu este împotriva acestui lucru. Englezii știu prea bine unde merge Tătărescu. De aceea englezii, îl împing pe Maniu să ceară arestarea lui Tătărescu. Așa că noi trebuie să folosim această contradicere.

Și linia lui Tătărescu o putem combate mâine. Îl putem și aresta dacă încercă să danseze în altă parte. Dar dacă el astăzi vrea să intre, să dea un cadru burghez, să se bată în lupta noastră, acest fapt va da o încredere imediată nu Partidului Național Liberal sau Partidului Național Țărănist ci fabricanților, forțelor economice din țară. Aceste forțe își vor spune că dacă este vorba de Tătărescu nu poate fi vorba de confiscarea averilor, și astfel vor avea mai mult curaj să lucreze cu noi. Nici noi nu vrem ca Tătărescu să fie șeful guvernului, nici să intre personal în guvern. Unii oameni din gruparea lui Tătărescu pot intra în guvern, noi am pus numai această problemă. Avem noi pe cine să punem la președinția guvernului și dacă în acest guvern F.N.D. vor intra 2 – 3 persoane din gruparea lui Tătărescu sau din alte grupări, care fac parte din partidele burgheze, care sunt elemente ce reprezintă burghezia, burghezia aceea care vrea să

colaboreze cu Uniunea Sovietică, pentru noi acest lucru va reprezenta un câștig foarte mare.

Aceasta nu înseamnă că dacă noi nu vom rezolva această chestiune nu vom porni la acțiune. Noi pornim la acțiune și vom vedea prin lupta noastră pe cine cucerim. Dacă cucerim pe Tătărescu – și eu sunt de acord să începem cu el, să tratăm cu el – și dacă Tătărescu vine deschis și aprobă acest lucru o să fie o lovitură mare pentru acei care se concentrează împrejurul lui Maniu.

Tov. Zăroni: Va fi o bombă explozibilă.

Tov. Luca: De aceea nu trebuie să luăm formula că trebuie să rămânem la o poziție.

Și noi avem aceleași sentimente în ce privește persoana lui Tătărescu ca și prietenii noștri social-democrați, însă nu trebuie să rămânem așa și să spunem că a fost un ticălos și să nu-l folosim. Nu ar fi just acest lucru. Trebuie să te faci prieten cu dracu până treci puntea.

Tov. Rădăceanu: Tătărescu este pe aceeași linie cu Maniu și Brătianu.

Tov. Luca: Nu cred că trebuie să vă revizuiți părerea și să nu respingeți colaborarea, dacă Tătărescu vrea ca gruparea lui să intre în F.N.D. Să facem această spargere. Unele din elementele sale vor intra în guvern. Desigur că este exclus ca Tătărescu să fie membru al guvernului.

Tov. Voitec: El o să pretindă acest lucru.

Tov. Luca: Nici nu se gândește. El speculează această acțiune pentru mai târziu. Vrea să asigure o poziție pentru burghezie. Nu este atât de idiot și de prost ca să pretindă lucrul acesta. Noi nu-l putem respinge. Din contră trebuie făcut lucrul acesta cât mai repede ca gruparea lui să intre în F.N.D. și să meargă cu noi.

Tov. Rădăceanu: Eu cred următorul lucru: Acest fapt al aderării unui partid ca al lui Tătărescu, sau al altcuiva asemănător, nu împrăștie această atmosferă de neliniște.

Tov. Luca: Sparge gheața.

Tov. Rădăceanu: A spus tov. Luca ceva despre scăderea acțiunilor. Nu știu dacă putem lua contact cu cercurile acestea economice, cu Asociația Textiliștilor.

Tov. Luca: S-a stat de vorbă cu textiliștii. Sunt bucuroși și ne susțin.

Tov. Rădăceanu: Acolo mai degrabă ne putem adresa pentru că Tătărescu nu reprezintă burghezia. Este burghez dar nu reprezintă burghezia dornică să colaboreze cu noi. Eu mă gândesc din câte s-au dovedit, Bentoiu și Bejan sunt în realitate pe linia lui Maniu și Brătianu, prin atitudinea lor. Ce ar spune în discuția cu noii este altă chestiune. Așa că socot că este nevoie să luăm contact și cu cercurile economice propriu-zise.

Tov. Gheorghiu-Dej: Am mai prevăzut această chestiune la începutul discuției. Mergem pe linia aceasta.

Tov. Luca: S-a luat contactul și cu textiliștii și cu cercul bancar.

Tov. Rădăceanu: Aceste lucruri trebuie organizate.

Tov. Teohari: În ce privește chestiunea aceasta, tovarășii și-au spus părerea. Să nu discutăm asupra ei. Nu sunt divergențe mari. Suntem de acord ca pe lângă Tătărescu să atragem și alte grupări.

Tov. Iordăchescu: Ar fi chestiunea dacă atragerea lui Tătărescu să se producă mai înainte. Trebuie văzut dacă un contact mai strâns cu el nu ne-ar îndrepta anumite elemente care totuși ar veni la noi dacă n-am trata cu Tătărescu. Dacă s-ar vedea în fața unui fapt, da. Dar sunt elemente țărănești. Eu cred că acolo am avea interes mai mare, să atragem anumite grupări care dacă ar ști că tratăm cu Tătărescu ar sta în rezervă și s-ar îndepărta de noi.

De aceea este mai bine să ducem acțiunea împreună, fără îndoială, dar în așa fel ca să putem folosi dezacordul și disensiunile de la țărăniști, care ar veni la noi dacă ar ști că lui Tătărescu nu-i dăm importanță pe care i-o dăm.

Tov. Hagi: Eu n-aș vrea să vorbesc prea mult.

Tov. Gheorghiu-Dej: Prea mult nici nu este bine chiar.

Tov. Hagi: Totuși uneori vorbesc unii mai mult decât trebuie.

Eu am crezut ca și tov. Voitec că Tătărescu nu reprezintă nimic sau aproape nimic. Am avut însă ocazia să mă conving în câteva locuri că eram greșit. Tătărescu în timpul cât a guvernat, a atras, cu afacerile și cu câte a făcut el, o serie de elemente din burghezie. Când am văzut ce a realizat la Giurgiu, nu mi-a venit să cred ochilor. A organizat o întrunire mai populată decât a F.N.D.-ului, la care au participat foștii primari și numeroși locuitori din satele județului Vlașca. Am văzut personal acest lucru.

Tov. Gheorghiu-Dej: În Gorj are el mult.

Tov. Agiu: Și în multe alte părți. Eu socotesc că am greșit dacă n-am ținut cont de ce s-a discutat înainte, în special de ceea ce a spus în ultima sa cuvântare tov. Luca. Noi însă față de Tătărescu trebuie să avem o condițiune principală, pe care s-o lămurim într-o discuție preliminară cu el. Sunt convins că o va accepta și anume să-l întrebăm dacă crede că a fost bună politica pe care a dus-o el și crede că atacând pe Maniu poate să tacă asupra ceea ce a făcut el? Noi să-i cerem ca atacând pe Iuliu Maniu, dezvăluind lucrurile pe care le știe despre trădările și atitudinea dușmănoasă față de popor a lui Maniu, Tătărescu să vină și să binevoiască a spune ceva și despre păcatele lui.

În ce privește partea organizatorică sunt convins că Tătărescu are infinit mai mult decât Lupu. Iar dacă trebuie să-i comparăm ca om, întrucât pornim cu el pe drum, în măsura în care se angajează să vină în F.N.D. și trebuie folosit, țin să vă spun că Tătărescu nu poate fi comparat cu Lupu. Este un om de acțiune, realist, inteligent.

Rămâne deci ceea ce a spus tov. Pătrășcanu ca noi să fim vigilenți, să fim așa cum ne cere momentul politic în care ne aflăm, urmând să-l folosim pe el, nu el să ne folosească pe noi.

Îmi amintesc din ziua de 23 august de la lucru. Tov. Pătrășcanu este aici. Știți ce a spus Maniu la ultima ședință pe care am avut-o cu el. A spus că ar vrea ca noi să nu ne ocupăm de burghezie. „Noi vrem s-o pedepsim foarte aspru, dar noi, burghezi, nu partidele acestea.” Aceasta înseamnă clar că Maniu spunea tocmai contrariul de ceea ce gândea. „Nu cumva să vă atingeți de burghezie, că noi avem s-o pedepsim aspru”. Și voia să se ascundă mereu sub același lucru. Și tot în ziua aceea am fost puși la o mare încercare noi, cu tov. Pătrășcanu și tov. Titel Petrescu, care cred că dacă

se adăuga la ceea ce a spus tov. Luca, poate să fie de mare învățătură. Împrejurările au făcut ca acțiunea să înceapă la 23 august, cu 2 zile mai înainte de data pe care o fixasem noi organizatoric peste tot. Și cum s-a pus chestiunea? Ne-am întrebat dacă în acea zi trebuie să călcăm regula sau să așteptăm, după regula fixată cu riscul ca să nu mai putem face niciodată nimic. Dacă afla Maniu – pentru că tot ce afla el se ducea pe gârlă – atunci nu mai puteam face nimic. Și atunci am stat de vorbă cu tov. Pătrășcanu și ne-am întrebat ce e de făcut. Depindea de noi, sau dacă într-o parte s-ar fi rupt frontul și reușeam să facem să înceteze acolo războiul. Urma să luăm o hotărâre asupra atitudinii noastre. Și pe linia aceasta pe care a vorbit tov. Luca, am spus fie ce o fi, ne-am consfătuț și cu tov. Titel Petrescu și am pornit înainte și a fost bine. Am știut cum să folosim momentul. Am priceput sarcina care ni s-a dat de organizația noastră, am folosit pe Iuliu Maniu și pe toți ceilalți. Și grija lor era unde-i ducem pe oameni.

Deci socotesc că nu trebuie să neglijăm ca forța, gruparea lui Tătărescu. Numai să avem înțelegerea și să nu fie un prilej de dezbinare între noi.

Am însă un cuvânt de spus în ce privește Frontul Plugarilor. Frontul Plugarilor reprezintă organizația noastră la sate și cer F.N.D.-ului, sprijin pentru întărirea acestei organizațiuni, fiind organizația care are cea mai mare nevoie de sprijinul F.N.D. Țăranii sunt cei mai lipsiți de elemente pregătite, de cadre organizatorice. De aceea F.N.D. trebuie să dea sprijin acestei organizații a țăranimii și să dovedească în fapt dragostea de țărani și interesele pe care le punem în realizarea reformei agrare, deoarece altfel întâmpinăm foarte mari greutăți.

Tov. Ana Pauker: Cred că tov. Pătrășcanu v-a vorbit despre vizita lui la rege. A discutat cu Negel care a fost și el invitat acolo. Este clar că regele acum a luat un soi de atitudine. Însă în ceea ce a spus tov. Pătrășcanu reiese două lucruri caracteristice: faptul că îi este frică de agitație și cum nu știe să ascundă lucrurile a arătat aceasta și în al doilea rând argumentul suprem la care recurge acum este argumentul constituțional că trebuie să fie reprezentate toate partidele care au influență în țară. Cu alte cuvinte în țară încă nu și-a exprimat dorința să ne aibă pe noi. Este un argument foarte rău pentru ei, întrucât noi îi vom da peste cap. Noi nu avem timp să așteptăm și de bătut în loc. Nu putem întârzia deoarece nu mai putem amâna rezolvarea problemei Transilvaniei de nord și nici a prizonierilor, precum și o serie întreagă de alte probleme, ca de pildă situația economică, etc. Deci chestiunea se pune ca într-adevăr noi să ridicăm din țară tot ceea ce se poate ridica și anume în zilele care vin. Nu este relativ ușor să ridicăm muncitorimea. O vom ridica cu ajutorul programului. Oamenii când se vor întoarce acasă trebuie să fie însuflețiți și hotărâți să facă treabă. În primul rând tot ce vor face oamenii în provincie trebuie să se oglindească la București, să ne vină știri de acolo. Important este la țară, cum se mișcă satele. Mai e important ca tot ce avem noi ca forță, să aruncăm la țară, să sgândărim totul acolo și ecoul să vină la București.

În al doilea rând trebuie organizate mitinguri. Este un mijloc care e pe vremuri a dat rezultate bune și nu l-a întrebunțat. Cred că duminică trebuie să facem o serie de mitinguri mari, utilizând și sălile particulare: Gaz și Electricitate, S.T.B.; cele din centrul orașului, o altă serie e de

mitinguri la țară pentru ca să vină și să-și spună cuvântul cei care până acum nu și l-au spus. În afară de noi să-și spună cuvântul oameni care nu s-au pronunțat, de pildă sunt o serie întreagă de ofițeri superiori care nu mai pot răbda nici ei deoarece au rămas cu salarii între 30 – 50 000 lei. Un căpitan are 30 000 lei, un maior 40 000 lei, un general, cogeamite general de divizie are 90 000 lei. În această situație în care se află Armata, ofițerii fierb de nemulțumire, vor să declare pentru un guvern F.N.D. dar rămân închiși și nu-și spun părerea.

Tov. Rădăceanu: Ofițerii activi?

Tov. Ana Pauker: Este o situație acum. Ce riscă? Vor fi dați afară? Vor fi repuși. Fără îndoială că dacă insistăm și facem lucrurile cu dibăcie vom obține și acest lucru.

Tov. Agiu: Și preoți vor veni.

Tov. Ana Pauker: Să vină și cei de la Sfatul Negustoresc și cei din Industria textilă. Să vină o serie de oameni care până acum nu s-au exprimat. Să vină să-și spună și ei părerea. Să vină cu declarații, cu moțiuni, să citească moțiunile în numele organizațiilor pe care le reprezintă. De asemenea, să vină de la ingineri, oamenii care încă nu au venit să-și spună cuvântul. Și după aceea să facem o serie de manifestațiuni și cu bucureștenii și cu oamenii de la sate. Mitingurile să se facă în toată țara în duminica aceasta, pentru ca toată țara să fie pusă în picioare. Să vadă toți că țara într-adevăr nu mai poate să rabde.

Acum chestiunea cu Tătărescu. De ce să fim atât de copii și să fim duși de național-țărăniști și de liberali? Este la mintea omului că dacă Tătărescu ne reprezintă nici un fel de forță nu ne trebuie nouă. Dar noi suntem izolați, între noi, muncitorii și țărani și ceva intelectuali pe ici pe colo. Dacă n-ar fi faptul acesta ca noi să ieșim din izolarea noastră, ce le-ar păsa lor dacă ar veni un Tătărescu care ne poate compromite? Faptul că dușmanii tremură de Tătărescu înseamnă că Tătărescu nu este un element în situația arătată, care să strice F.N.D.-ului ci este un element ce ne-ar putea fi util.

Tov. Micle: Nu este o cantitate negliabilă.

Tov. Ana Pauker: Sunt de acord cu tov. Iordăchescu că în ceea ce privește contactul cu Tătărescu trebuie să nu pierdem alte ocazii ale noastre și ca atare să alegem momentul când ne-ar conveni nouă. Trebuie să jucăm încă o carte și încă o carte. Așa că eu cred că acțiunea cu Tătărescu să n-o începem în prima zi și câteva zile mai târziu. Dar este o carte importantă pe care și noi trebuie s-o aruncăm.

Și iată că nu numai o parte din negustori, și industriași, dar și o parte din burghezie, din moșieri, din organizațiunile lor sunt pentru un guvern F.N.D., din motive politice externe și nu interne. Să dea Dumnezeu să nu se răzgândească Tătărescu și să nu fie ca atunci când s-a umblat cu undița și nu mai vrem să se prindă. Dar dacă nu se răzgândește, eu cred că și acest lucru trebuie făcut.

De plidă s-a întors un colonel care a fost la Budapesta și care știe cum s-a format guvernul din Ungaria și ne-a povestit că este în guvern un oarecare Teleki. Tipul acesta nu are nici o valoare, însă are totuși o valoare

și pentru cei din afară și pentru o parte din burghezia dinăuntru, care se codește.

Ori, Tătărescu este mai mult decât Teleki.

Tov. Voitec: Mai mult decât o canalie.

Tov. Ana Pauker: Mai mult decât o canalie, dar are oameni în dosul lui.

Eu sunt de părere, așa cum am vorbit cu Pătrășcanu, dar dacă acești vin și pun chestiunea în guvern, trebuie să luăm o atitudine clară. Să le spunem: Voi vorbiți de Tatar Bunar? Dar unde este Grivița C.F.R., Lupeni, etc. și să mergem și mai departe.

Tov. Agiu: Unde este Vaida?

Tov. Ana Pauker: Și mai departe, să le spunem, luând părerea nu numai negativă ci pozitivă, că în timpul războiului cel puțin Tătărescu nu a avut o atitudine ca a lui Maniu. Să luăm apărarea lui Tătărescu dând în ei și demascându-i în fața altora care n-au simpatie pentru Tătărescu, dar dacă au ceva de împărțit cu național-liberalii și cu Tătărescu să împartă cel puțin cu ei. Eu cred că dacă până acum atitudinea noastră a fost sub mâna aceea de a face ca Tătărescu să nu fie arestat, acum să luăm atitudinea împotriva național-țărăniștilor și liberalilor și să ne pregătim ca în eventualitatea colaborării cu Tătărescu să prezentăm chestiunea nu ca o chestiune de oportunitate ci ca o chestiune care era nedreaptă și că în timpul războiului Tătărescu n-a avut atitudinea lui Maniu și amicului Lupu, care era – să zic că face acum în pantaloni – care a făcut pe codoșul ducând scrisorile lui Maniu și ale lui Antonescu încoace și încolo.

Lupu, în dobitocia lui a recunoscut că a dus scrisori de la Antonescu la Maniu și invers.

În felul acesta îi băgăm mai adânc în pământ pe acești bandiți care trebuie nimiciți.

Trebuie avut în vedere nu numai o chestiune. Toți avem antipatii, slavă domnului, dar trebuie să vedem cum cresc lucrurile acestea și cum trebuie să dăm la cap cu diferite arme și mijloace pe care le avem. Acum nu este vorba ca să facem un guvern F.N.D. Și dacă victoria Armatei Roșii și situația din țară, cu simpatia care crește pentru F.N.D., ne permite, toate acestea trebuie utilizate și acum este momentul să facem acest guvern F.N.D. și nu mai târziu.

Încă o informație. Generalul Constantinescu Claps, a fost chemat de două ori la Palat și a făcut un memoriu în care a propus un guvern de tehnicieni.

Tov. Luca: Cred că trebuie să încheiem discuția asupra acestei chestiuni și să luăm o hotărâre pentru duminică. După propunerea tov. Ana Pauker, duminică vom avea întruniri în întreaga țară, în numele F.N.D. precum și în mai multe săli din București și la sate.

Tov. Ana Pauker: Măine faceți afișe ca să vină intelectuali și tot felul de lume. Chemați toată lumea la aceste întruniri și organizații ca oamenii care au luat legătura, care și-au dat adeziunea cum este această grupare a lui Cristureanu, Sfatul Negustoresc, textiliștii și alții să nu lipsească.

Tov. Luca: Generali, profesori universitari, preoți, meșteșugari, să ia toți cuvântul.

Acum toate aceste lucruri trebuie organizate în așa fel încât să putem împărți munca, să facem afișele, etc.

Cred că în București trebuie să organizăm întrunirile pe sectoare. În fiecare sector să fie întruniri mari. Apelul pentru întruniri să fie formulat în așa fel încât să fie interesată toată lumea și să vină, nu numai muncitorii.

Tov. Rădăceanu: În primul rând trebuie să ne adresăm celorlalți.

Tov. Ana Pauker: Ofițeri, soldați, funcționari.

Tov. Luca: Intelectuali, etc. La aceste mari întruniri democratice trebuie să arătăm că vom discuta problemele cele mai arzătoare.

Tov. Rădăceanu: Urmează să soluționăm în legătură cu această propunere. La aceste întruniri propun să nu se vorbească în numele partidelor. Prezentăm întrunirile în numele F.N.D. și apoi vor lua cuvântul oameni din aceiași din care am hotărât.

Tov. Luca: Vom pune oameni pregătiți din aceștia.

Tov. Rădăceanu: Să nu venim noi de la început până la sfârșit.

Tov. Luca: Va să zică trebuie să formăm această comisiune care să organizeze întrunirile. Faceți propuneri.

Tov. Iordăchescu: Ar trebui să se dea în sarcina comitetului Capitalei. Are oameni mai pregătiți, are oamenii necesari etc.

Tov. Pătrășcanu: Comitetul Capitalei face o comisiune de 3 din consiliul F.N.D., care să ia legătura cu țara.

Tov. Gheorghiu-Dej: Delegații la Congrese au plecat?

Tov. Ana Pauker: Unii mai sunt.

Tov. Rădăceanu: Dar o bună parte din ei au plecat.

Tov. Pătrășcau: Propun pe tov. Luca, Iordăchescu și încă un tovarăș din F.N.D.

Tov. Luca: Măine la ora 9 adunarea la sediul nostru. Tov. Pătrășcanu să aducă de la organizații cadrele necesare.

Tov. Ana Pauker: La țară ar trebui să mergem. Până duminică ar trebui să fim acolo.

Tov. Luca: A fost aici o conferință cu cei de la țară.

Tov. Agiu: Au fost numai secretarii din jud. Ilfov.

Tov. Ana Pauker: În jud. Prahova și Dâmbovița trebuie insistat.

Tov. Zăroni: S-au anunțat adunări din inițiativa proprie la Galați, în județul Romanși etc.

Tov. Gheorghiu-Dej: În special trebuie insistat în județele unde sunt pământuri de expropriat.

Tov. Ana Pauker: Acolo unde este ceva organizat, oamenii trebuie să se miște și să facă treabă. În Vlașca, Teleorman, Ialomița.

Tov. Agiu: La Galați și Turnu Severin.

Tov. Ana Pauker: Să meargă și miniștrii.

Tov. Rădăceanu: Eu am o conferință la Târgoviște.

Tov. Luca: Treceam la chestiunea însămânțărilor. Punctul doi din ordinea de zi.

Acum două săptămâni, luasem o hotărâre de pe baza ei am cerut ca la primul Consiliu de Miniștri să fie pusă problema însămânțărilor de primăvară. De atunci a început o luptă între Zăroni și Hudiță. Hudiță sabotează că suntem acum informați că a declarat în ședință că nu poate să admită

participarea agronomilor la însămânțări pentru că îi interzice partidul său, pe motive politice. Ca atare, partidul i-a interzis categoric și de aceea a propus să fie înființat un comisariat în frunte cu un general.

Tov. Zăroni: A spus că există un comisar numit pentru Moldova și anume generalul Rosini.

Tov. Luca: Este clar că sabotează însămânțările.

Tov. Ana Pauker: Nu trebuie să admitem pe generalul Rosini. Este o canalie.

Tov. Teohari: A făcut propunerea să intre în F.N.D.

Tov. Ana Pauker: Îi spun eu unde să intre.

Tov Zăroni: Hudiță și-a spus cuvântul, în ce privește însămânțările și chiar astă seară a pornit în alcătuirea unui jurnal pentru înființarea unui comisariat. Toată pricina s-a redus la numirea persoanei fiindcă a discutat și la partidul său și partidul i-a cerut ca în fruntea acestui comisariat să fie un membru al Partidului Național-Țărănesc. Ori noi am susținut și în delegația economică a guvernului că în fruntea acestui comisariat trebuie să fie un funcționar înalt al guvernului, un specialist în materie în afara organizațiilor politice. Cum dânsul spunea că gruparea inginerilor agronomi și de mai recentă dată organizația Inginerilor agronomi, este o grupare politică, și că anume conductorii sunt înscriși în F.N.D. ș.a.m.d., așa că gruparea național-țărănistă nu admite un comisar aparținând agronomilor sau vreun alt reprezentant ale altei grupări. Și pentru că Partidul Național-Țărănesc a cerut să fie un om pe deasupra tuturor partidelor, Hudiță a fost de părere să fie numit un general.

În ce privește personalitatea lui Virgil Economu a spus că sub nici o formă nu-l poate numi în acest post, fiindcă aceasta ar însemna plecarea lui de la Ministerul Agriculturii. Partidul lui l-ar da afară din minister.

Tov. Ana Pauker: Foarte bine. Tocmai asta trebuie.

Tov. Luca: Va să zică nu vrea specialiști pe motive politice.

Tov. Gheorghiu-Dej: Cum a spus? Partidul îl dă afară? De ce nu i-ai spus că îl sprijină pe F.N.D.?

Tov. Zăroni: I-am propus să lase în atribuția mea numirea comisarului și numesc eu pe cine trebuie.

Tov. Rădăceanu: Ai propus o persoană?

Tov. Zăroni: Am propus pe Virgil Economu.

Tov. Gheorghiu-Dej: Virgil Economu a fost în fruntea campaniei însămânțărilor de toamnă.

Tov. Zăroni: Situația se prezintă în modul următor: Se redactează un jurnal al Consiliului de Miniștri, care va apare curând pentru înființarea comisariatului însămânțărilor. A rămas însă să discutăm și să hotărâm asupra persoanei care va fi investit cu conducerea acestui comisariat.

Orice întârziere însă periclitează însămânțările de primăvară.

Tov. Luca: În orice caz, chestiunea aceasta trebuie pusă în ziare. Trebuie să atragă atenția F.N.D. că orice zi de întârziere în ceea ce privește organizarea însămânțărilor de primăvară compromite grav însămânțările, ceea ce duce la consecințe foarte grave pentru țară. Până acum am fost sabotati de Hudiță, care în loc să primească propunerea a venit cu o altă propunere absurdă, care nici măcar din punct de vedere științific nu este

justificată, punând chestiunea pe tărâm politic, refuzând orice activitate și sprijin inginerilor agronomi democrați care au asigurat însămânțările de toamnă. În felul acesta nu s-a făcut absolut nimic pentru pregătirea acestor însămânțări de primăvară.

Tergiversarea aceasta a lui Hudiță este caracteristică conducerii Partidului Național-Țărănesc care împinge țara la foamete și împiedică din punct de vedere politic, însămânțările de primăvară.

Cam în sensul acesta trebuie arătate discuțiile noastre asupra însămânțărilor de primăvară, în presă. Trebuie demascată această atitudine care constituie o sabotare a însămânțărilor din partea lui Hudiță și a Partidului Național-Țărănesc.

Tov. Groza: Alaltăieri când ne-am întâlnit, am pus chestiunea în Consiliul de Miniștri și el mi-a spus că ar vrea să accepte acest lucru dar partidul nu vrea.

Tov. Luca: Cred că trebuie să luăm o hotărâre în legătură cu însămânțările.

Prof. Nicolau: Mă îndoiesc că ar trebui jurnalul de care vorbește tov. Zăroni.

Tov. Zăroni: Jurnalul s-a pregătit astăzi. L-am refăcut împreună cu ministerul așa că va apărea în curând. Din punct de vedere al apariției comisariatului ideea noastră a fost însușită. Numai în ceea ce privește persoana care trebuie numită, s-a născut această pricină.

Tov. Luca: Și aici Hudiță se opune intrării inginerilor agronomi.

Tov. Zăroni: Jurnalul prevede că acest comisar va fi ajutat de 3 specialişti. A spus că primește pe oricine. Dar nu un specialist, ci un general.

Tov. Luca: Atunci să fie Zăroni. El să conducă comisariatul.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu este bine pentru că ar știrbi prestigiul politic. Cum își îndeplinește sarcina specialistul este cu totul o altă chestiune.

Tov. Groza: În delegația economică a guvernului s-a declanșat discuția asupra chestiunii și s-a propus să fie Zăroni. Cineva în afară de Front Național Democrat a făcut această propunere. Zăroni a replicat că nu e posibil, întrucât el poate să fie astăzi aici și mâine să nu mai fie. Atunci a venit Brătianu la noi și ne-a spus că ne felicită, întrucât plugarul acesta este extraordinar. Noi am crezut – ne-a spus Brătianu – că dv. vreți să-l puneți pe el, dar văd că el ne-a păcălit.

Trebuie să punem un specialist. O să văd mâine cum trebuie să procedăm și în acest scop îl voi chema pe Hudiță. Pe chestiunea comisariatului a cedat Răutu. Mâine o să-l chem să văd dacă este consecvent.

Ideea însămânțării este a noastră. Noi veghem asupra acestei probleme. Însă nu poți să strigi prea tare dacă el n-ar ceda.

Tov. Luca: Noi vrem să-i gonim pe toți de acolo.

Acum a doua chestiune tot cu însămânțările. Eu cred că problema însămânțărilor de primăvară este strâns legată cu reforma agrară. Acum aceștia au ridicat capul și spun că nu se pot face însămânțările pentru că proprietatea este garantată și însămânțările sunt periclitate. Moșierii nu pot să bage capitalul pentru că li se iau pământurile. Și atunci noi vom avea din partea moșierilor un sabotaj extraordinar, care este sprijinit de atitudinea Partidului Național-Țărănesc.

Chestiunea aceasta este foarte vitală pentru țara noastră. În toamnă, în total s-au însămânțat 1.800.000 ha. și acum avea aproape 6,5 milioane ha de însămânțat. Acum trebuie văzut ca însămânțările să fie puse în strânsă legătură cu problema reformei agrare. Unde putem face reforma agrară până la începutul lucrării câmpului, reforma trebuie făcută. Unde nu putem face, eu personal cred că trebuie să ne gândim asupra acestui lucru. Acest comisariat care trebuie să fie condus de noi și sub supravegherea noastră trebuie să treacă peste dreptul de proprietate și pregătind totul: semințe, mașini, concentrate la Camerele de Agricultură unde există anumite organe pentru acest lucru, trebuie să desăvârșească toate lucrările. Acolo unde nu se poate face reforma până la începutul lucrărilor, acolo unde moșierii nu vor avea încă împărțite pământurile, mai ales pe moșii, comitetele sătești să tragă cu plugul, cu tractorul, să însămânțeze în muncă comună, în obște, și apoi după însămânțare să se împartă pământurile.

Tov. Gheorghiu-Dej: Aceasta este o socoteală.

Tov. Luca: Aceasta este o socoteală fără de care noi nu vom avea însămânțări gata.

Tov. Pătrășcanu: Vor zice țărani că îi împiedicăm la colhoz.

Tov. Luca: Nu facem colhoz. Îi împingem la mobilizare agricolă și astfel se vor face însămânțările pe socoteala statului. Dacă nu le vom face, nu vom avea nici 30% din programul însămânțărilor de primăvară.

Tov. Ana Pauker: Cum s-au făcut însămânțările în toamna aceasta? Trebuie să luăm lista însămânțărilor. Se vede clar că însămânțările s-au făcut acolo unde pământurile au fost împărțite la țărani. În județul Dolj, și peste tot unde sunt moșii, nu s-au făcut însămânțări decât acolo unde țăraniii aveau pământ. S-au făcut în Moldova unde țăraniii și-au luat pământul în primire. Și același lucru va fi și acum. Acum lucrurile s-ar face și mai cu rost, și mai cu temeii. Acolo unde și-au împărțit pământurile le vor mai împărți, pentru că pământurile rămân ale lor. Acolo unde nu s-a făcut împărțirea trebuie să pornim o acțiune de schimbare de primari și prefecți, pentru că experiența ne dovedește că din 58 de județe în 3 județe avem primari și prefecți al F.N.D.-ului, acolo treaba, de bine de rău, merge.

Mi-am vârat nasul să văd cum e la conferința țărănescă și i-am auzit pe țăraniii din Ilfov vorbind unul cu altul: „Primarul, primarul“. Durerea cea mai mare a lor este problema primarului, care susține pe moșieri. Și de aceea trebuie pornită o acțiune de răsturnare a primarilor și prefecților ticăloși. Această acțiune țăraniii trebuie s-o pornească.

De pildă: țăraniii din Oltenia, mi-au povestit cum au dat peste cap pe Alimănișteanu. Au intrat în pădure, au tăiat lemne și au făcut treabă bună. Dacă noi le vom spune să facă treaba aceasta, nu vor mai sta pe gânduri. Să nu ne mai ocupăm de chestiunea asta cu controlul muncitoresc, cu săritul peste șă. Trebuie ca țăraniii să-și împartă pământurile.

Tov. Luca: Eu am arătat cu date statistice că mai mult de 50% din pământuri s-au însămânțat în regie. Nu vom putea însămânța 6 milioane de ha. Au fost 4 luni de lucru și s-au făcut însămânțări pe 2 milioane ha. Acum avem numai 45 de zile de lucru și trebuiesc însămânțate 6,5 milioane ha. Fără împărțirea pământurilor nu vom asigura însămânțarea. Eu

propun ca acolo unde nu se poate face împărțirea, să se facă însămânțarea în comun și după aceea pământurile să fie împărțite la țărani.

Tov. Groza: Cred că nu este bine să stabilim cum trebuie să procedăm să lăsăm lucrurile de la caz la caz. Prefectul și oamenii de inițiativă din județ să procedeze de la caz la caz. Unde există o dispoziție psihologică, să se însămânțeze. Unde se poate face la rezezeală împărțirea individuală, să se facă. Nu putem crea o normă generală. Aceasta nu depinde de noi. Totul depinde de teren, de oamenii care activează. Noi vom recomanda să se însămânțeze. Noi suntem de părere ca fiecare țaran să-și i-a locul lui considerând aceasta ca un fel de reformă agrară concomitentă cu însămânțarea. Unde nu este timpul se va face însămânțarea și colectiv, dacă acest lucru indispuie pe oameni.

Tov. Luca: Însămânțările să le facă statul în regie și după aceea să împartă pământurile. Statul trebuie să fim noi.

Tov. Ana Pauker: Dacă suntem noi împărțim pământurile.

Tov. Zăroni: Le împărțim și le lucrăm.

Tov. Luca: Pământul neîmpărțit nu va fi însămânțat. Dar noi trebuie să-l însămânțăm. Și pământul însămânțat trebuie împărțit.

Tov. Zăroni: Pământul se însămânțează la sigur și cel împărțit și cel neîmpărțit. Dar așa cum suntem astăzi nu putem ajunge la un rezultat.

Tov. Iordăchescu: Ce mijloace ai pentru ca țărani să lucreze pământurile neîmpărțite.

Tov. Luca: Le dau semnițe și după ce vor însămânța, vom spune țăranilor să-și împartă pământul.

Tov. Zăroni: Da, dar dacă nu dispunem noi, ce măsuri luați? Aceste măsuri le ia prefectul, jandarmul.

Prof. Nicolau: Sunt informat din mai multe părți, din partea satului meu din județul Putna, că moșii mari de 1 000 de ha au rămas neînsămânțate și nu le-a atacat nimeni. Eu spun acest lucru pentru că m-aș duce în satul natal și aș vrea să îndemn oamenii să facă însămânțările cu orice chip. Care este procedeu?

Tov. Luca: Să-și împartă țărani pământurile. Eu vorbesc de pământurile care nu pot fi împărțite.

Prof. Nicolau: Acestor delegați care au venit la mine, le-am făcut reproșul de ce n-au procedat așa.

Tov. Luca: În Moldova, nu au plugari, nici tractoare, nimic.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nici vite de muncă. Acolo este nenorocirea mare.

Tov. Luca: Noi avem în țară 2 000 tractoare.

Tov. Zăroni: Peste 5 000. Putem mobiliza tractoarele și să le băgăm în pământurile acestea. Dar nu găsim oameni care să lucreze.

Tov. Gheorghiu-Dej: Formăm un teren special, încercăm tractoarele la fața locului, motorină, specialiști, punem și tragem cu plugul acolo.

Tov. Zăroni: Nu este cazul să punem oala pe foc și iepurele în pădure. Dați-mi depline puteri și fără discuție fac însămânțările în toată țara.

Tov. Agiu: Eu cred așa: că dacă este nevoie să discutăm o zi, două, trei, câte este nevoie, însă în chestiuni mari, ca aceasta, trebuie să fim clari, preciși, fără nici o șovăială. Astfel ne rupem gâtul.

În primul rând se pune problema politică pe linia pe care am pornit-o. Vrem un guvern al F.N.D.-ului? Să ne îndoim puterile pentru că aceasta este granița primă ca să realizăm cum vom crede de cuvință și cum vor cere condițiile, de la caz la caz și la locul lor. Dar fără guvern F.N.D., fără prefecti și primari nu se poate. Și să știți că am informații și din Moldova și din Muntenia și că în timp ce discutăm, moșierii au dublat deja forțele jandarmerești. În satul meu nu se mai găsește un singur sergent instructor ci sunt 4 subofițeri și 16 soldați. Se pregătesc asiduu împotriva noastră.

Nu avem alte mijloace decât cele care s-au hotărât. Am spus țăranilor că pământul este al lor și al lor trebuie să fie.

Trebuie să fim clari. Trebuie să avem acest nucleu principal al hotărârii, să fim uniți, să știm ce vrem cu toți și dacă vrem reformă agrară s-o vrem cu toții de aici și s-o realizăm cu toate dorințele pe care le avem. Și aș vrea să cer tuturor să-și pună toată influența în joc ca să ajungem la țară, ca să răsculăm poporul așa cum s-a reușit și la oraș unde s-a realizat această forță organizată a sindicatelor. Trebuie să facem și din țărani o altă forță cu care să putem realiza ceea ce ne propunem.

Aceasta trebuie să fie linia noastră, clară, precisă, nu lungă, cu cotituri, cu dungă.

Înainte de toate, trebuie să avem un guvern F.N.D. fără de aceasta nu se poate.

Eu mi-am spus părerea. Comitetele săteși să-și arate jandarmilor cine sunt ei, că sunt puși împotriva țăranilor, să-i întoarcă pe jandarmi împotriva boierilor care vor încă o dată să se folosească de jandarmi împotriva țăranimii.

Tov. Luca: Nu este în contradicere cu ceea ce am spus eu. De pildă în Moldova țăranii nu pot lucra tot pământul ce există, chiar dacă îl împărțim totul, pentru că acolo este pământ mult mai mult decât poate să lucreze o familie. Acolo sunt foarte reduse mijloacele de tracțiune, mijloacele de muncă. Bineînțeles că un guvern F.N.D. nu poate să-și ia răspunderea ca să rămână pământul neînsămânțat. Prima condiție aceasta este: de a nu lăsa pământul pe mâna moșierilor. Am spus că moșierii sabotează. Deci pământurile trebuiesc împărțite țăranilor. Pământurile care nu pot fi împărțite trebuie să fie totuși însămânțate.

Tov. Ana Pauker: Dacă sunt mijloace, nu încapе îndoială. Dacă dăm oamenilor mașini și dacă vin prizonierii, se pot face însămânțările.

Tov. Luca: Peste 20 de zile încep însămânțările de primăvară.

Tov. Ana Pauker: Dacă venim la putere ne apucăm de treabă.

Tov. Zăroni: Dați-mi voie să vă expun eu vederile mele asupra însămânțărilor. Dacă însămânțările se fac de un guvern al F.N.D. toate măsurile vor putea fi luate. Dacă se fac de un guvern de coaliție atunci însămânțările nu se vor putea termina decât numai pe jumătate.

Să modificăm legea de mobilizare agricolă și să dăm depline puteri organelor din țară pentru ca ele să se oblige fiecare în regiunea lui și să caute toate posibilitățile pe care le are. Altfel riscăm să rămânem cu o parte mare neînsămânțată.

Tov. Luca: Țăranii nu-și pot însămânța propriul lor pământ. Aceasta este situația. Sunt anumite lipsuri.

Tov. Ana Pauker: Iată pentru ce ne trebuie până în săptămâna viitoare un guvern F.N.D.

Tov. Zăroni: Fără un guvern F.N.D. constatăm că batem apa în piuă și ne distrugem nervi.

Tov. Luca: Trebuie să folosim această situație că să arătăm că fără mobilizarea țărănimii nu se pot face însămânțările. Fără ca țaranii să primească pământ, însămânțările nu se pot realiza. Deci, este necesar un guvern F.N.D. care să dea pământ țăranilor și mijloacelor de lucru. Aceasta este chestiunea. Trebuie să fim clari.

Trec mai departe la ultimul punct: organizarea biroului. Nu pot să stau aici singur cuc. Trebuie un birou, adică un grup operativ de birou care să stea aici în permanență, să muncească și să se ocupe de toate problemele. Să organizăm aici într-adevăr tot ce este de organizat, să facem ca F.N.D. să devină o forță permanentă de luptă. Nu să ne adunăm odată pe săptămână și la atâta să se reducă toate activitățile F.N.D. ci fiecare organizație să dea câte un om care să rămână aici în birou.

Singur, secretarul F.N.D. nu poate să rezolve toate problemele care se ridică zilnic, mai ales cu ocazia acestei campanii de lărgire a F.N.D.

Pentru aceasta vreau să fac un plan de muncă și să începem o activitate serioasă.

Tov. Groza: Trebuie un om, un secretar general.

Tov. Vlădescu: Un secretar general avem.

Tov. Zăroni: Mai trebuie personal de birou.

Tov. Luca: Nu personal de birou. Consilieri politici.

Tov. Rădăceanu: Să fie un fel de organ executiv și operativ.

Tov. Luca: Măcar trei oameni să avem care să se ocupe cu problemele economice, cu legătura cu miniștrii, etc.

Tov. Chivu Stioca: Conferința Generală a Muncii va trimite un om.

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 18/1945, f. 1 - 23.

10

1945 februarie 3. Comunicat al sindicatului muncitorilor tipografi prin care își afirmă hotărârea de a nu mai tipări lucrări care conțin atacuri la adresa Frontului Național - Democrat.

Comitetul sindical al muncitorilor și muncitoarelor din Industria Grafică din Capitală, luând în discuție - pe de o parte - atacurile pe care reacțiunea le-a dezlănțuit în ultimul timp împotriva Frontului Național-Democrat și a programului său de guvernare, care este singura cheazășie de democratizare reală a țării, de îmbunătățire a situației muncitorimii, țărănimii în întregului popor, de însănoțșire a vieții sociale și singura garanție de mărire a efortului de război, pentru distrugerea definitivă a hitlerismului și fascismului, iar pe de altă parte hotărârea muncitorilor de la atelierele „Curierul“ de a nu mai lucra ziarul „Dreptatea“ atâta timp cât

va face jocul anumitor elemente reacționare din Partidul Național-Tărănesc, prin înverșunatele atacuri dușmănoase, hotărăște să lanseze următorul apel către muncitorimea grafică din Capitală:

Muncitorii tipografi, ca și întreaga muncitorime și întregul popor român, după dureroasa experiență cauzată de dezbinarea din trecut, când erau niște instrumente în mâinile reacțiunii și fascismului în dezvoltare, după 23 august s-au trezit și înțeleg să pareze orice noi atacuri și lovituri ale reacțiunii și rămășițelor fascismului din România. De aceea hotărârea muncitorilor de la „Curierul“ este considerată ca un atac de demonstrare a conștiinței muncitorești pe linia trasată de Congresul Uniunii muncitorilor și muncitoarelor din Industria Grafică din România.

Exemplul muncitorilor de la „Curierul“ trebuie urmat de întreaga muncitorime grafică din Capitală, astfel că oriunde reacțiunea caută să strecoare atacurile, în broșuri, în presă sau în manifeste, muncitorii să-și încordeze toată atențiunea și să refuze a lucra tot ceea ce constituie un atac la adresa noastră.

Acest comunicat a fost supus adunării tuturor comitetelor de fabrică din Capitală, în număr de peste 300, care într-un singur glas au fost de acord a fi dat publicității.

„*Timpul*“, an IX, nr. 2.761 din 3 februarie 1945, p. 5

11

1945 februarie 5, Iași. Moțiunea adoptată cu prilejul adunării populare în cadrul căreia reprezentanții tuturor partidelor și organizațiilor politice au cerut instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat.

Moțiune

După ce toți oratorii au vorbit imensei mulțimi adunate, s-a votat, prin aclamație, următoarea moțiune:

„Organizațiile democratice ale F.N.D., la care au aderat organizațiile județene ale Partidelor Național-Tărănesc și Național-Liberal, adunate astăzi la marele miting al orașului și județului Iași, analizând situația grea în care se găsește țara românească, aflată la un pas de marginea prăpastiei, pentru ca țara românească să poată ieși din impasul în care se află, toate forțele democratice din orașul și județul nostru și organizațiunile locale ale Partidelor Național-Tărănesc și Național-Liberal cer imediata aducere la cârma țării a unui guvern al F.N.D. cu colaborarea reprezentanților democrați și a celorlalte partide care își însușesc programul de guvernare al F.N.D.

Hotărâsc să nu înceteze lupta până ce această sarcină nu va fi adusă la îndeplinire“.

De asemenea, adunarea a hotărât să se expedieze câte o telegramă Consiliului Național F.N.D. și tovarășului Gheorghiu-Dej prin care să li se aducă la cunoștință deciziunile luate.

A urmat apoi o uriașă manifestație de stradă a participanților. Coloanele nefârșite de manifestați au străbătut strada Ștefan cel Mare, oprindu-se pentru câteva momente la ața Corpului 4 armată, unde au ovaționat pentru Armata Română. Apoi toți cei prezenți s-au îndreptat spre statuia lui Ștefan cel Mare, îmbrăștiindu-se în liniște.

▼
„Scânteia”, an II, nr. 132 din 7 februarie 1945, p. 1 și 3.

12

1945 februarie 7, București. Decret-lege privind statutul naționalităților conform căruia toți cetățenii sunt egali în fața legii.

DECRET-LEGE pentru Statutul Naționalităților Minoritare

CAPITOLUL I Dispozițiuni generale

Art. 1. – Toți cetățenii români sunt egali în fața legii și se bucură de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă sau religie.

Art. 2. – Se interzice cercetarea originii etnice a cetățenilor români, în vederea stabilirii situațiunii lor politice.

Art. 3. – Deosebirea de limbă, de religie, de rasă sau de naționalitate, nu poate constitui o piedică pentru nici un cetățean român, pentru dobândirea sau folosirea drepturilor civile și politice, sau pentru admiterea în funcțiunile publice sau pentru exercitarea oricărei profesii.

Art. 4 – Cetățenii români, aparținând unor naționalități de altă limbă, rasă sau religie, decât cea română, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt, ca și ceilalți cetățeni români.

Orice îngrădire, directă sau indirectă a drepturilor cetățenilor, sau invers, stabilirea de privilegii, directe sau indirecte, pentru cetățeni, pe temeiul rasei, religiei sau naționalității lor, precum și orice provăduire a exclusivismului sau a urei și disprețului de rasă, religiei sau naționalitate, se pedepsesc de lege.

Art. 5. – Fiecare cetățean român este singur îndreptățit a-și stabili limba maternă sau naționalitatea sa. Orice amestec din partea oricărei autorități în această privință, este interzisă, organele oficiale fiind obligate a accepta indicația cetățeanului respectiv.

CAPITOLUL II Dispozițiuni speciale

SECȚIA I Dispozițiuni privitoare la limbă

Art. 6. – Limba oficială a Statului Român este limba română. Totuși, în acele teritorii administrative sau circumscriptiții judecătorești, unde o mare

parte a populației este de altă limbă decât cea română, se vor aplica cele arătate în art. 8 și următoarele.

Art. 7. În relațiunile particulare, ca de pildă corespondență, convorbiri telefonice, etc., în industrii și comerț, în materii de religie, presă, publicațiuni de orice natură, sau în adunări publice, cetățenii români pot întrebuița în mod liber și fără nici o restricție orice limbă.

Art. 8. – Tribunalele și judecătoriile care au competența asupra unei circumscripții judecătorești, în care potrivit ultimului recensământ, cel puțin 30% din locuitori, sunt de limba maternă a populației respective, dar alta decât cea română, sunt obligate:

a) A accepta orice script prezentat de locuitorii circumscripțiilor respective care formează cota de 30%, în limba lor fără a se pretinde și o traducere în limba statului;

b) A asculta partea în limba sa maternă.

Art. 9. – Ministerul Justiției stabilește, în baza datelor statistice oficiale, care anume sunt tribunalele și judecătoriile prevăzute în art. 8.

Art. 10. – Autoritățile comunale și județene care au competență teritorială asupra unui district administrativ, în care potrivit ultimului recensământ, numărul cetățenilor de limba maternă comună alta decât cea română, este de cel puțin 30% din totalul locuitorilor aceluși district, sunt obligate:

a) A accepta orice fel de scripte, din partea locuitorilor ce formează cota de 30%, în limba lor maternă, fără a pretinde ca aceștia să prezinte și o traducere în limba oficială a statului;

b) A se pronunța asupra scriptelor înaintate, în aceeași limbă;

c) A asculta partea în limba sa maternă;

d) În consiliile comunale și județene ale unor asemenea districte teritoriale, membrii aleși sau de drept ai naționalităților de 30%, vor putea lua cuvântul în limba lor maternă.

Art. 11. – Ministerul de Interne, în baza datelor statistice oficiale, stabilește care anume sunt comunele și județele prevăzute de articolul precedent.

Art. 12. – Magistrații și funcționarii instanțelor și autorităților administrative prevăzute de art. 9 și 11, vor trebui să cunoască și limba naționalităților respective.

Art. 13. – Ziarele și publicațiile periodice ce apar în altă limbă decât cea română vor putea indica în limba respectivei minorități atât numele localității unde ziarul apare cât și numele celorlalte localități ale țării.

Art. 14. – Numele de familie ale cetățenilor, în registrele și documentele de stare civilă, se vor scrie numai în forma și cu ortografia originală, dovedită cu actele, personale ale cetățeanului respectiv.

Art. 15. – În orașele și comunele rurale unde conform ultimului recensământ cel puțin 30% din totalul locuitorilor este de limba maternă comună, alta decât cea română, numele străzilor vor trebui să fie indicate și în limba naționalităților respective.

Art. 16. – Funcționarii publici, de orice categorie, numiți în baza diplomelor sau certificatelor eliberate de instituții de învățământ recunoscute

de stat, nu vor putea fi supuși sub nici un motiv, vreunui examen de limbă română.

Art. 17. – Legile intervenite de la 23 august 1944, precum și regulamentele lor de aplicare, vor fi traduse în colecție oficială, în limbile acelor naționalități conlocuitoare, care reprezintă cel puțin 5% din populația totală a țării, conform ultimului recensământ.

Regulamentele, ordonanțele și comunicatele autorităților locale se vor publica în limba naționalității care constituie cel puțin 30% din populația județului respectiv sau localității respective.

SECȚIA II

Dispozițiuni privitoare la învățământ

Art. 18. – Statul român asigură învățământul în limba maternă prin școlile de stat primare, secundare și superioare pentru naționalitățile conlocuitoare care posedă un număr suficient de școlari solicitanți și cu excepția localităților unde școlile particulare confesionale corespund acestei necesități. Corpul didactic în școlile de stat, sau secțiile lor, de altă limbă decât cea română, va fi recrutat de preferință din naționalitatea respectivă.

Art. 19. – Dispozițiunile ce se aplică școlilor particulare confesionale românești, se aplică și școlilor particulare confesionale ale naționalităților.

Art. 20. – La examenele, inclusiv bacalaureatul, atât în școlile de stat, sau secțiile lor, de altă limbă decât cea română, cât și în școlile particulare confesionale ale naționalităților respective, elevii vor fi examinați în limba în care li s-au predat materiile, în afară de cazul că însuși elevul dorește să fie examinat în limba română.

Art. 21. – Școlile particulare confesionale ale naționalităților se vor bucura de același sprijin material al statului, ca și școlile particulare confesionale românești.

Art. 22. – Pe lângă Facultatea de Drept și cea de Litere și Filozofie de la Universitatea din Cluj, se vor înființa catedre cu limba de predare maghiară și germană, după necesități, avându-se în vedere numărul studenților respectivi.

SECȚIA III

Dispozițiuni privitoare la culte

Art. 23. – Cultele recunoscute își administrează bunurile lor potrivit statutelor sau actelor de fundație, conform legii asupra regimului general al cultelor.

Art. 24. – Este interzis amestecul autorităților administrative în chestiunile de serviciu religios al cultelor recunoscute în afară de controlul Ministerului Cultelor.

Art. 25. – Preoții tuturor cultelor recunoscute la pregătire egală și grade erarhice egale, vor fi în mod egal salarizați, întrucât confesiunile lor vor reprezenta numărul prevăzut de legea regimului cultelor pentru a se putea bucura de sprijinul material al statului.

CAPITOLUL III Dispozițiuni finale

Art. 26. – Ministerul Naționalităților Minoritare, de comun acord cu Ministerul Justiției vor lua măsurile legislative, necesare pentru soluționarea tuturor cererilor rămase nerezolvate înainte în baza decretului-lege pentru modificarea și completarea unor dispozițiuni din legea privitoare la dobândirea cetățeniei române apărută în Monitorul Oficial Nr. 171 din 27 iulie 1939 și pentru acordarea unui nou termen de înscriere.

Art. 27. – Ministerul Naționalităților va îngriji de executarea dispozițiilor prezentei legi.

Toate organele administrative și polițienești vor executa dispozițiunile acestui minister, date în legătură cu aplicarea legii de față.

Plângerile cetățenilor români de orice confesiune sau naționalitate, pentru violare sau greșită aplicare a principiilor stabilite prin această lege, se vor adresa Ministerului Naționalităților Minoritare.

Art. 28. – Toate dispozițiunile anterioare legale sau regulamentare contrarii prezentei legi sunt și rămân abrogate.

Dat în București la 6 februarie 1945

Mihai

Ministrul naționalităților
minoritare,
Gh. Vlădescu-Răcoasa

Ministrul justiției,
Lucrețiu Pătrășcanu

Ministrul afacerilor interne,
General de Corp de Armată Adjutant,
N. Rădescu

Ministrul educației naționale,
Ștefan Voitec

Ministrul cultelor,
Gh. Popp

▼
Monitorul Oficial, nr. 30 din 7 februarie 1945, p. 891 – 821.

13

1945 februarie 10, București. Proiect de lege pentru expropriere propus de Partidul Național-Țărănesc.

Proiect de lege pentru expropriere propus de
Partidul Național-Țărănesc
(10 februarie 1945)

Ce se expropriază:

Art. 1. În scopul împroprietăririi țăranilor și așezării economiei agricole pe proprietatea de muncă, precum și în scopuri de interes general în folosul

țăranimii și al economiei întregii țări, proprietățile rurale sunt supuse expropriării în măsura și în condițiile legii de față.

Art. 2. Formează obiectul acestei legi proprietatea rurală, afară de terenurile plantate cu vii, cu livezi de pruni și pădurile. Legi speciale vor dispune în privința acestora.

Art. 3. Se expropriază de la fiecare proprietar tot terenul care depășește 30 ha. în regiunea de deal și de munte și 50 ha. în regiunea de șes.

Prin regiuni de șes, deal și munte se înțeleg regiunile așa cum au fost delimitate prin aplicarea legilor pentru ultima reformă agrară.

Art. 4. Cota regională neexpropriabilă se reduce pentru proprietățile arendate, cel puțin cinci ani anterior promulgării prezentei legi, la 15 ha. în regiunea de deal și de munte și la 25 ha. la șes.

Art. 5. Se expropriază în întregime, fără nici o rezervă, proprietățile rurale ale persoanelor care s-au refugiat în una din țările cu care suntem în război, precum și a celor care locuiesc în străinătate de mai mult de cinci ani, fără să aibă o însărcinare oficială sau să urmeze studii.

Proprietățile rurale confiscate de la cei condamnați pe baza legilor pentru depistarea criminalilor de război și a vinovaților de dezastrul țării vor servi același scop de împrumțărare a țăranilor ca și cele expropriate în baza prezentei legi.

Art. 6. Vor fi expropriate în întregime:

a) Terenurile situate în lunca inundabilă a Dunării, destinate ameliorărilor agricole, care până acum nu au fost îndiguite. Ele se vor reține de stat pentru a fi îndiguite. După punerea lor în valoare vor fi dat în folosință sâtenilor organizați în obștii. Îngrijirea lor tehnică va rămâne sub controlul statului.

b) Bâlțile naturale și terenurile inundabile ce nu pot fi îndiguite. Acestea se vor exploata de stat sau prin obștii locale.

c) Terenurile degradate. Acestea vor fi ameliorate de stat și date apoi spre împrumțărare individuală sau în obștii.

Art. 7. Când un proprietar va fi expropriat de întreaga proprietate sau de o moșie întreagă, se vor expropria și clădirile și întregul inventar agricol al acelei proprietăți sau moșii.

Art. 8. Proprietatea terenurilor, clădirilor și inventarului expropriate, trece asupra statului din momentul promulgării prezentei legi.

Art. 9. Exproprierea nu se aplică proprietăților rurale aparținând Coroanei, Academiei Române, bisericilor (episcopoiilor, parohiilor și mănăstirilor) și așezămintelor de interes sanitar, cultural și obșteșc, urmând ca ele să îndeplinească în viitor funcțiuni de ferme model așa cum se arată la articolul 19, alineatul 2.

Un jurnal al Consiliului de Miniștri va arăta nominal fiecare din așezămintele de interes sanitar, cultural și obșteșc care intră în această categorie.

Art. 10. Suprafața proprietăților în ceea ce privește exproprierea se va socoti după starea lor juridică de la 23 august 1944, în caz că ea s-a micșorat după această dată; iar în caz contrar, după situația juridică din momentul promulgării prezentei legi.

Toate înstrăinările sub orice formă, intervenite după 23 august 1944, sunt fără efect în ceea ce privește aplicarea acestei legi. Se exceptează și rămân valabile vânzările făcute către obștii, precum și cele făcute individual în întindere până la 10 ha. De asemenea, înstrăinările făcute chiar fără acte valabile din punct de vedere juridic, către descendenții direcți, proprietari care nu au avut mai mult de 50 ha.

Art. 11. Pentru proprietățile stăpânite în indiviziune – atât în drept cât și în fapt – se respectă cota neexpropriabilă arătată la articolul trei pentru coproprietarii care le-au cultivat efectiv sau sunt minori. Cota celorlalți coproprietari se reduce la jumătate.

Art. 12. În termen de 15 zile de la publicarea prezentei legi, proprietarii supuși exproprierii sunt obligați să anunțe prin declarații scrise Ministerul Agriculturii sau Camera agricolă respectivă, proprietatea pe care o au și întinderea ei, starea juridică a proprietății, dacă moșia pentru care face declarația era cultivată prin arendași la 23 august 1944, de cât timp și cu ce contract; inventarul moșiei, investiții construcții, mașini, unelte vite – precum și moșia în care înțelege să-și oprească terenul rămas neexpropriat; și înăuntrul moșiei delimitarea acesteia constituind o singură suprafață sau cât mai comasat în cazul în care moșia ar fi compusă din mai multe parcele.

În lipsa acestei declarații, Ministerul Agriculturii și Domeniilor va determina din oficiu moșia și va preciza terenul ce urmează să rămână proprietarului.

Casa Centrală a Exproprierii și Împroprietării

Art. 13. În vederea aplicării exproprierii și a împroprietării, măsurătorii, parcelării terenului, atribuirii definitive a loturilor, despăgubirilor proprietarilor expropriați și plății loturilor se înființează pe lângă Ministerul de Agricultură și Domenii o instituție publică autonomă denumită Casa Centrală a Exproprierii și Împroprietării.

Pământul în folosința țăranilor

Art. 14. Până la parcelarea terenului și atribuirea definitivă a loturilor, pământul expropriat trece în folosința țăranilor pentru a-l lucra.

În acest scop, în fiecare comună în care este teren expropriat se înființează o comisie locală compusă din cinci persoane și anume: preotul cel mai în vârstă, învățătorul cel mai în vârstă, trei țărani aleși de obștea sătenilor, dintre țăranii care au muncit pe moșie. Comisia va fi prezidată de preot și va avea ca secretar pe învățător.

Președintele și secretarul, în termen de 10 zile de la publicarea prezentei legi, vor întocmi un tablou de sătenii și sătencele care au muncit pe moșiile respective și-i va convoca în adunare generală pentru a se alege cei trei reprezentanți.

Asupra eventualelor contestații în ce privește tabloul, va hotări adunarea generală cu drept de apel la judecătoria de ocol, ce va hotări în ultimă instanță.

Art. 15. Comisia locală va avea drepturile și răspunderile prevăzute pentru mandatarii obștiilor conform legii de organizare a obștiilor conform

legii de organizare a obștilor agricole din 24 iunie 1942, ale cărei dispozițiuni ce nu contrazic legea de față se vor aplica și acestor obștii până la întocmirea unui regulament special.

Comisia va lua în primire pământul expropriat și va îngriji de cultivarea lui, fie dându-l în arendă la țărani ce au lucrat pe moșie, fie cultivându-l în obște, conform cu decizia adunării generale, va încasa veniturile și va face plățile necesare.

Art. 16. Determinarea pe teren`a moșiei ce se predă comisiei locale, a suprafeței reținute de stat și a celei rămase proprietarului se va face prin organele Ministerului Agriculturii sau ale Camerelor Agricole.

În caz de neînțelegere între proprietar și comisia locală, va hotărâ judecătorul de ocol de urgență, în primă și ultimă instanță.

Hotărârea în ceea ce privește întinderea terenului va putea fi modificată prin măsurătoarea cadastrului.

Art. 17. Prețul de arendă ce se va plăti statului pentru aceste terenuri va fi egal cu venitul impozabil înscris în rolurile percepției respective. Această arendă se va depune percepției locale, care reținând impozitele agricole, va contabiliza restul într-un cont special (expropriere).

Art. 18. Camera Agricolă va libera proprietarilor expropriați un certificat în care se va arăta suprafața de teren ce le-a fost expropriată și eventual inventarul.

Cum se va face împrumutarea

Art. 19. Pământul expropriat, după ce statul își va opri suprafețele necesare, reclamate de nevoile de interes obștesc, va fi parcelat în loturi, prin grija Casei Centrale de Expropriere și Împrumutarea.

În interesul ostașilor aflați pe front atribuirea definitivă a loturilor va începe după demobilizarea armatei. La atribuirea definitivă se va da preferință celor care au luptat pe front și celor care au lucrat în moșia expropriată sau locuiesc în apropierea ei și au pământ puțin sau nu au deloc. Acolo unde este pământ destul pentru a împrumutări pe țărani îndreptățiți, o parte din ei se vor muta în regiuni de colonizare, la alegerea lor înșiși.

O lege specială va determina pe regiuni întinderea loturilor, prețul și modul de plată, ordinea de preferință înăuntrul fiecăreia din categoriile de îndreptățiți arătate mai sus, organele de aplicare ale împrumutării, procedura de urmat și mijloacele colonizării. De asemenea, modul cum aceste noi gospodării urmează să fie înzestrate cu inventar și ajutate cu credite.

Ferme model pentru dezvoltarea agriculturii țărănești

Art. 20. Pentru dezvoltarea producției agricole și zootehnice, Ministerul de Agricultură și Domenii se va îngriji de organizarea unor ferme model regionale, cu funcțiuni de stațiuni agricole și zootehnice, menite să procure semințe selecționate, pomi altoiți, vițe altoite, plante industriale, reproducători de rasă etc.

În acest scop, va reține din terenurile expropriate suprafețele ce va găsi necesare și potrivite pentru organizarea acestor instituții. Va putea impune proprietarilor prevăzuți la articolul 9, transformarea întreprinderilor

lor în întreprinderi care să corespundă funcțiunii de ferme model, sub sancțiunea exproprierii în caz de neexecutare.

Acolo unde există proprietăți particulare ce pot îndeplini funcțiunea fermei model, astfel cum a fost arătate mai sus, având inventarul capabil să realizeze această funcțiune, se va putea lăsa proprietarului respectiv în afară de cota arătată la articolul 2, suprafața necesară fixată de Ministerul Agriculturii, care nu va putea fi mai mare de 50 ha. peste cota regională.

În cazul când Ministerul de Agricultură ar socoti că, pentru o bună exploatare a unei ferme zootehnice, ar fi necesară o întindere mai mare de teren, va putea completa prin arendarea suprafeței socotită utilă pentru scopul urmărit.

Fermele model vor fi câte una de fiecare regiune. Întinderea regiunii se va determina de către Ministrul Agriculturii și Domeniilor. Proprietarii unor astfel de ferme vor trebui să se oblige față de minister, pe baza unui caiet de sarcini întocmit de minister, în ce mod are să facă exploatarea, vânzarea produselor, folosirea utilajului, salarizarea și asistența lucrătorilor etc.

Contractul va fi revizibil după primii cinci ani și va fi anulat în cazul când clauzele sale nu au fost respectate de către proprietari.

În acest caz ferma se expropriează în întregime în favoarea statului.

Dispozițiuni generale

Art. 21. Proprietățile arătate la art. 20 aliniatul 4, 5 și 6 nu pot fi înstrăinate fără consimțământul Ministerului Agriculturii și Domeniilor și nici divizate prin succesiune.

Proprietarul va indica un singur moștenitor. În lipsa unei atari indicațiuni sau dacă comoștenitorii nu desemnează în termen de 30 de zile de la deschiderea succesiunii pe acela dintre ei, căruia să i se atribuie proprietatea, aceasta va reveni în întregime statului.

Art. 22. Proprietatea expropriată intră în patrimoniul statului liberă de orice sarcini. Acțiunile în revendicare, urmăriri imobiliare și orice alte drepturi sunt desființate de drept în ce privește terenurile expropriate, urmând ca situațiunea lor să se reglementeze odată cu fixarea despăgubirilor.

Creanțele de orice natură rămân valabile în întregime și se răsfrâng asupra țării rămase neexpropriată în caz că proprietatea a fost micșorată cu mai puțin de 25 la sută din întinderea ei.

Scadența creanțelor garantate cu proprietățile care au fost micșorate cu mai mult de 25%, se amână de drept pe un an, dobânda curgând însă și în acest timp. Reglementarea lor se va face prin legea specială care va fixa despăgubirile.

Despăgubiri

Art. 23. Despăgubirea ce se cuvine proprietarului expropriat se va fixa printr-o lege specială luându-se de bază venitul înscris în rolul fiscal.

Până atunci, se va plăti proprietarului ca avans în contul acestor despăgubiri, o sumă egală cu venitul înscris în rol, mai puțin impozitele agricole.

Proprietarii expropriati vor încasa acest avans fie de la percepția locală, fie de la administrația locală respectivă pe baza certificatului eliberat de Camera Agricolă.

Art. 24. Terenul expropriat însămnțat la publicarea prezentei legi rămâne în folosința acelu care a făcut însămnțarea până la strângerea recoltei respective.

Art. 25. Terenurile expropriate prin efectul prezentei legi, făcute cultivabile prin secarea de bălți, drenaje și irigații, precum și cele care au fost folosite pentru culturi experimentale sau intensive de bumbac, orez, plante străine, medicinale și lucernări, rămân în folosința proprietarului încă 3 ani, de la data exproprierii pe temeiul unei decizii a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, care va determina întinderea suprafeței lăsată în folosința proprietarului.

Art. 26. Orice dispozițiuni din legi, regulamente, acte de fundație sau oriunde s-ar găsi contrare prevederilor prezentei legi rămân fără nici un efect în ce privește aplicarea ei.

Arhiva M.A.I., dosar special 3858 M, volumul I, p. I, f. 00095. „Ardealul“, V, nr. 245, din 15 februarie 1945.

14

1945 februarie 10. Reportaje, telegrame și moțiuni privind desfășurarea amplelor manifestații din București și din țară, prin care s-a cerut instaurarea unui guvern al Frontului Național-Democratic.

Peste 100.000 de cetățeni au manifestat ieri în țară
cerând un guvern F.N.D.

Mișcarea populară din întreaga țară pentru un guvern F.N.D. capătă tot mai multă amploare.

Ieri, peste 100.000 de cetățeni au manifestat în diferite localități, cerând – ca singură ieșire din greua situație în care se află țara – un guvern al Frontului Național-Democrat.

Un asemenea guvern – s-a publicat în toate manifestațiile cetățenești – este singurul capabil să însănoțosească viața economică și politică a țării, să desăvârșească democratizarea reală a tuturor domeniilor de activitate, să lărgească și să adâncească legăturile de prietenie dintre noi și marii noștri aliați în frunte cu Uniunea Sovietică.

Guvernul F.N.D. este singura formulă care poate aduce soluții eficiente gravelor probleme ale națiunii.

35.000 cetățeni cer la Timișoara
un guvern F.N.D.

(Prin telefon de la corespondentul nostru)

Timișoara, 10. Azi dimineață s-a ținut în localitate o mare întrunire cetățenească la care au participat peste 35.000 de persoane din toate straturile sociale ale orașului nostru.

Au luat cuvântul tov.: Silaghi, Drăgan, Ionescu, Nicolae, din partea Sindicatelor Unite, Miclea din partea Frontului Plugarilor, Dragomir de la U.P., Maria Dragoman din partea femeilor democratice și Moise Cocoș din partea Partidului Social-Democrat.

Toți vorbitorii au arătat că pentru salvarea țării este necesară instaurarea unui guvern al F.N.D.

Cetățenii, prin aplauzele lor puternice, au subliniat voința lor fermă de a încredința destinele țării singurul guvern capabil, format de Frontul Național-Democrat.

Telegrame trimise Consiliului F.N.D.

S-au ținut de asemenea o serie de întruniri în cadrul diferitelor fabrici și uzine din localitate, la care au participat numeroși muncitori.

După întrunirile în care și-au exprimat ferma lor hotărâre de a realiza cât mai neîntârziat un guvern F.N.D. muncitorii au expediat telegrame Consiliului F.N.D. și frunțașilor lor, prin care aduc la cunoștință hotărârile ce și-au propus să le aducă la îndeplinire.

Astfel muncitorii fabricii „Ilsa“, au expediat următoarea telegramă:

„Noi muncitorii și funcționarii fabricii „Ilsa“, întruniți în număr de peste 1.000, cerem imediat un guvern F.N.D., singurul guvern care va putea scăpa țara din situația dezastruoasă în care se găsește.“

Muncitorii fabricii „Dermata“ au telegrafiat următoarele:

„Adunarea generală a 600 muncitori și funcționari din fabrică „Dermata“ Timișoara asigură Consiliul F.N.D. că am hotărât să depunem tot efortul pentru ridicarea producției la maximum și să luptăm pentru guvern F.N.D.“.

Asemenea telegrame au mai fost expediate și de fabricile „Kandia“, „Thais“, „Thomas“, „Fructus“ etc.

Comitetele de fabrică ale fabricilor „Bănățena“, de mânuși „Teba“, „Florida“, „Kawe“, „Hammer“, „Ney“, „Gea Kreyer“ și muncitorii de la C.A.M. au trimis câte o telegramă la București, manifestându-și astfel voința ca țara să fie condusă de un guvern cinstit și hotărât să realizeze cât mai neîntârziat revendicările marilor mase populare, care guvern nu poate fi format decât din F.N.D.

Telegrama adresată tov. Gheorghiu-Dej

După întrunirea pe care a avut-o la terminarea lucrului, muncitorii ceferiști au expediat tov. ministru Gheorghiu-Dej o telegramă cu următorul conținut:

„Muncitorii și funcționarii de la C.F.R., care până acum au muncit și au luptat pentru o reală democratizare a țării, sunt ferm-hotărâți de a lupta și de acum înainte pentru binele lor și al întregului popor. Întruniți într-o mare adunare cerem cu toții un guvern al F.N.D“.

Cetățenii orașului Sănnicolaul Mare, precum și locuitorii satelor din județul Timiș-Torontal, după adunările pe care le-au avut au expediat telegrame prin care cer să se țină seama de voința lor și spre binele întregii țări să fie adus la cârma statului un guvern F.N.D.

Noi telegrame primite de Consiliul F.N.D.
Consiliul F.N.D., Aleea Alexandru 12

Muncitorii, plugarii, minerii, petroliștii, toată intelectualitatea, textiliștii, forestierii, arsenalistii, ceferiștii s-au adunat azi 4 februarie la o mare întrunire convocată de Frontul Național-Democrat, în Târgoviște, pentru: confiscarea tuturor moșiilor criminalilor și jefuitorilor de război și pentru exproprierea moșiilor ce trec de 50 ha.

Muncitorimea industrială și-a luat sarcina să sporească producția pentru susținerea războiului antihitlerist.

S-a hotărât luptă dârză pentru formarea unui guvern al Frontului Național-Democrat.

*

Locuitorii comunei Tintea-Băicoi în număr de circa 24.000, organizați în sindicate, Frontul Plugarilor, Uniunea Patriotică, Partidul Comunist, Partidul Social-Democrat, Tineretul Comunist, vă asigurăm de devotamentul nostru și că nu vom înceta lupta până ce nu vom avea un guvern al F.N.D.

Delegatul F.N.D. – Băicoi
Nicolae Alexe

*

Locuitorii comunei Ceamurlia de Sus, Tulcea. uniți în Frontul Plugarilor, cerem un guvern de Front Național-Democrat, singurul capabil de a ne satisface nevoile.

Comitetul

*

Plugarii din comuna Beidaud, județul Tulcea, văzând programul de guvernare al Frontului Național-Democrat, aderăm și cerem un guvern al F.N.D.

Comitetul Frontului Plugarilor
Vrem guvern al F.N.D., vrem reformă agrară
Șeful Org. Plugarilor Vânători,
Ion Matache

*

Lucrătorii fabricii „Albina“, prin organizația sindicală, cer ca Frontul Național-Democrat să-și extindă activitatea pentru reforma agrară și pentru respectarea și lărgirea drepturilor cetățenești. În consecință își iau angajamentul a sprijini această acțiune a F.N.D.-ului, împreună cu celelalte organizații democartice.

Membrii sindicali din fabrica „Albina“
N. Rudeanu

*

Vrem guvern de Front Național-Democrat, vrem reformă agrară.

Președintele Frontului Plugarilor,
Ștefan Zugravu
Primar, Boroș

*

Noi, țăranii din comuna Gherghița, organizați în Frontul Plugarilor, jurăm să luptăm ca la Mărășești pentru programul de guvernare al F.N.D., căci numai el ne poate face dreptate nouă, țăranilor. Trăiască guvernul F.N.D.

Președintele Comitetului Frontului Plugarilor,
Ștefan Atanasiu
Primar, Nicolae N. Florea

*

În numele muncitorilor, funcționarilor și conducerii fabricii „Hammer și Ney“ din Timișoara, cerem imediat un guvern al F.N.D., căci numai guvernul Frontului Național-Democrat poate să îmbunătățească condițiile de viață ale întregului popor.

Comitetul de fabrică „Hammer“.

*

Vrem guvernul al Frontului Național-Democrat, vrem reformă agrară.

Pentru Frontul Plugarilor,
Traian A. Mihai, com. Independența

Noi muncitorii organizați în Sindicatul marinarilor civili din Constanța, întruniți în ședința săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Președinte, Manolescu Anton

*

Noi, muncitorii organizați în Sindicatul alimentar din Constanța, întruniți în ședința săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Delegat, Radu Dumitru

*

Noi, muncitorii organizați în Sindicatul alimentar, secția biscuiți, din Constanța, întruniți în ședința săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Delegat, Ciolan Marin

*

Noi, Muncitorii organizați în Sindicatul alimentar, secția morari din Constanța, întruniți în ședință săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.:

Președinte, Sabău

*

Noi, muncitori organizați în Sindicatul alimentar, secția brutari, din Constanța, întruniți în ședință săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Președinte, Șerban

*

Noi, muncitorii organizați în Sindicatul muzicanților instrumentiști din Constanța, întruniți în ședință săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Președinte, V. Cercel

*

Noi, muncitorii organizați în Sindicatul lucrătorilor croitori din Constanța, întruniți în ședință săptămânală, cerem prin prezenta telegramă un guvern al F.N.D.

Președinte, Gheorghiu Atanase

*

Plugarii din satul Turda, jud. Tulcea, organizați în Frontul Plugarilor, cerem un guvern de Front-Democrat.

Primar, David

*

Locuitorii din comuna Mihai Bravu, jud. Tulcea, văzând programul de guvernare al Frontului Național-Democrat, aderăm la el și cerem un guvern al F.N.D.

Președintele Frontului Plugarilor,
Dumitru Sofronie

*

Reprezentanții aleși ai 3.000 muncitori metalurgiști din Galați am hotărât a lupta fără șovăire pentru guvern al F.N.D., singurul în stare să scape țara noastră de dezastru.

Comitetul Sindicatului metalurgist – Galați
Președinte, Roman

Noi, țărani din comuna Aluniș, organizați în Frontul Plugarilor, întruniți azi 4 februarie, trimitem salutul nostru Consiliului F.N.D. și jurăm că vom lupta pentru înfăptuirea programului de guvernare și pentru instaurarea unui guvern al F.N.D., căci suntem convingși că numai el poate aduce poporul român la pace și fericire.

Pentru Com. Frontul Plugarilor
din comuna Aluniș – Prahova, Ionescu

O mare adunare cetățenească la Arad

În orașul Arad, în cadrul unei mari întruniri la care au participat 23.000 de cetățeni, au luat cuvântul: Miron Belea, din partea Frontului Plugarilor, Ion Pelincaș, primarul orașului Curtici, din partea sindicatelor, și Voștinariu din partea Partidului Social-Democrat.

Prefectul județului, tov. Petre Simandan și tov. Pricop, din partea Partidului Comunist, au arătat mulțimii adunate cauzele care au împiedicat democratizarea țării și modul cum s-ar putea într-un viitor apropiat să se rezolve gravele probleme care stau azi în fața țării.

Din moțiunea votată de cetățeni, precum și din entuziasta manifestație făcută conducătorilor organizației locale F.N.D., locuitorii orașului Arad au făcut să reiasă dorința lor nestrămutată ca pentru rezolvarea problemelor țării să fie chemat un guvern F.N.D.

Salariații, maiștrii și patronii fabricii
„Venus“ au cerut un guvern F.N.D.

În adunarea generală a muncitorilor și funcționarilor de la fabrica „Venus“, la care au luat parte și reprezentanții sindicatului, tov. Mihai Andrei și Zugravu Mișu, ca și patronii sus-numitei fabrici, d-nii Donciu Vasile, Naum Dwantoman și Iosif Dwantoman, s-a luat în discuție situația economică a țării și a producției.

Vorbitorii au constatat că din lipsa materiilor prime fabrica nu poate da maximul de randament; cu toții au susținut că e o datorie patriotică a ridica producția fabricii, contribuind prin aceasta la mărirea efortului de război.

Pentru a putea duce războiul drept, antihitlerist, pentru terminarea lui cât mai grabnică, pentru refacerea economică a țării, pentru respectarea condițiilor armistițiului și pentru câștigarea încrederii aliaților în frunte cu Uniunea Sovietică, se cere democratizarea țării.

Muncitorii, funcționarii, maiștrii și patronii acestei întreprinderi își dau seama că numai un guvern al F.N.D.-ului va fi singurul în stare să rezolve și să realizeze toate aceste probleme printre care și producția materiilor prime.

Cu toții și-au luat angajamentul de a lupta pentru un guvern al F.N.D.-ului, singura cheazăie pentru un viitor mai bun al țării noastre.

Locuitorii comunei Tudor Vladimirescu se ridică la luptă pentru aduce-rea la cârma țării a unui guvern de Front Național-Democrat. La adunarea din 8 februarie, ei au votat următoarea moțiune:

„Noi cetățenii din comuna Tudor Vladimirescu, întruniți astăzi 8 februa-rie 1945, în casa de sfat a „Frontului Plugarilor“, cerem în unanimitate un guvern al Frontului Național-Democrat“.

Semați: Muscalu Dumitru, Ludzinski Ion, Barbu Andrei, Coadă Ni-colai, Șerban, Moldoveanu Vasile, Monada Ludovic, Gheorghe Biron, Alex-andrina Biron, Enkel Geza, Dumitru Stănescu, Cristodocescu Ioan, Voiculescu Nicole, Pandelescu Croitoru, Moldoveanu Petre, Căpraru Nicolae, Lupeș Gheorghe, Dumitrescu Ioan, Vasilica, Adrian, Aurel Văidenau, Dodina Voideanu, Micalici Alexandru, Mihalache Panțuru, Ariciu Nicole, Petre Ștefan, Ghoreghe Rădulescu, Nicolae Stere, Tache Răzvan, Reveica Răzvan, David Ecaterina, Alex. Popescu, Bălănescu Dumitru, Elena Iones-cu, Gheorghe Grigore, Gh. Alexandru, Vlad Ioan, David Alexandru, Vania Atanasiu, Gh. Popescu, Schmidt Frieda, Niță Popa, Stelian Cuculea, Vasile Neacșu, Alexandrina Popescu, Regalis Gheorghe, Cristodocescu Cornelia, Bănițaru Maria, Ana Silo, Nicalici Radu, Valeriu Ioan.

Adunarea medicilor democrați O puternică manifestație de solidarizare cu programul F.N.D.

În sala Corpului contabililor, din str. I. Ghica nr. 3, a avut loc joi seara adunarea medicilor democrați.

A prezidat dl. conferențiar dr. N. Bagdasar.

Dl. dr. Dimitriu a făcut momentul politic, arătând că două mari eveni-mente prezidează astăzi viața politică internațională, unul fiind conferința celor trei mari conducători ai Națiunilor Unite, iar al doilea eveniment fiind înfrângerea catastrofală a armatei germane. Pe plan intern domină pri-mejdia în care se găsește țara românească de a fi suspectată de Aliți, deoarece pescuitori în apă tulbure împiedică executarea armistițiului, crezând astfel un viitor sumbru poporului întreg. Speranța acestora într-o neînțelegere între Aliți a fost spulberată de comunicatul recent al confe-rienței conducătorilor Națiunilor Unite.

Programul de guvernare al Frontului Național-Democrat este singura posibilitate care poate garanta ieșirea din greul impas în care se află țara.

Dl. dr. Mezincescu Ed., asistent universitar, a adus la cunoștință ho-tărârea luată de Comitetul Provizoriu al Sindicatului medicilor de a amâna alegerile pentru sindicat, alegeri care trebuiau să aibă loc duminică a.c.

Dl. dr. Șerban Brătianu, docent universitar, citește conținutul unei întâmpinări adresate Comisiei interimare a Sindicatului medicilor, în care se cere încadrarea tuturor medicilor într-un sindicat profesional, care să fie o secție a Sindicatului sanitar.

În această chestiune au mai luat cuvântul d-nii conferențieri: dr. Enă-chescu, dr. Dimitriu, dr. Ionescu Anton, dr. Grubea și dr. Weissmann.

La sfârșitul adunării dl. dr. Bagdasar, rezumând cele spuse de vorbitori, a citit, în aclamațiile marelui număr de medici prezenți, următoarea

Moțiune

Adunarea medicilor democrați ținută în ziua de 8 februarie 1945, luând cunoștință de programul de guvernare al Frontului Național-Democrat, înțelege să lupte pentru realizarea acestui program.

Numai un guvern al Frontului Național-Democrat poate garanta ieșirea din greul impas în care se află țara.

Medicii își iau obligația să lupte ca profesioniști pentru ridicarea nivelului sanitar al țării și ca cetățeni pentru realizarea unei Românie democratice și libere.

„Scântea”, an II, nr. 137 din 12 februarie 1945, p. 1 și 4

15

1945 februarie 11, București. Apel al Frontului Plugarilor adresat țăranilor pentru înfăptuirea reformei agrare și formarea unui guvern al Frontului Național Democrat.

APELUL FRONTULUI PLUGARILOR DIN

10 februarie 1945

FRAȚI PLUGARI

Voi munciți din greu să faceți să rodească pământul moșieresc, dar voi nu sunteți stăpânii lui.

Ascultați plugarii din toate colțurile țării:

A sunat ceasul ca ogorul pe care îl munciți să fie al vostru, nu al moșierilor.

Așa gândiți voi cu toții; așa cugetă feciorii voștri care luptă acum pe front contra nemților naivi; așa gândesc feciorii voștri care sunt prizonieri de război în Rusia Sovietică. El blestemă pe trădătorul de neam Ion Antonescu și fasciștii lui, care i-au trimis să lupte împotriva poporului sovietic, vecinul și prietenul nostru.

Pământul trebuie să fie al vostru, al țăranilor și nu al moșierilor!

Așa gândim noi toți din Frontul Plugarilor. La fel ca noi gândesc și toți patrioții uniți cu noi în Frontul Național-Democrat.

Noi, toți, uniți, suntem mulți, suntem puternici.

Gândiți-vă că numai sindicatele muncitorilor de la orașe numără 750 000 de membri, trei sferturi de milion de frați ai voștri, muncitori din uzine, fabrici și mine, fac și ei parte din Frontul Național-Democrat. La congresul pe care l-au ținut în Parlamentul țării în București, la sfârșitul lunii ianuarie a.c., reprezentanții muncitorimii române s-au legat să ajute din răspuțeri pe frații lor de pe ogoare.

Sutele și sutele de mii de patrioți – muncitori, țărani, ingineri, agronomi, profesori, preoți, medici, meseriași, funcționari – care alcătuiesc Frontul Național-Democrat, au hotărât:

Reforma agrară trebuie imediat înfăptuită!

Înfăptuitorii ei trebuie să fiți voi, plugarii, ajutați și sprijiniți de toți acei care vor binele țării.

ȚĂRANI ȘI ȚĂRANCE!

De la guvernul care este acum la putere, voi nu aveți nimic bun de așteptat, căci în acest guvern cei mai mulți miniștri – trimiși acolo de conducerea partidelor național-țărănesc și liberal, nu vor ca voi să fiți împrăprietăriți.

Se apropie timpul însămânțărilor de primăvară. Voi vreți să faceți însămânțările pe pământul vostru.

Nu avem timp de pierdut. Treceți imediat la lucru!

Aveți comitetele voastre sătești ale Frontului Plugarilor.

Strângeți-vă cu toții și dați însărcinare comitetelor voastre:

- a) să alcătuiască tabel de plugarii fără pământ și cu pământ puțin, pentru ca fiecare să i se dea în stăpânire lotul cuvenit;
- b) să afle cât pământ moșieresc se găsește în cuprinsul comunei;
- c) să vegheze ca inventarul agricol al moșiilor să nu fie înstrăinat, stricat sau dosit, pentru că de el va avea nevoie țărănimea împrăprietărită, pentru muncile câmpului.

Împărțirea pământului nu se va face de către comisiile moșierilor și cei care îi apără. Comitetele plugărești trebuie să facă ele împărțirea pământului.

Iată cum a hotărât Frontul Național-Democrat să fie înfăptuită reforma agrară:

1. Să fie confiscate pământurile criminalilor de război, ale moșierilor plecați cu nemții și ale celor care sabotează lucrările câmpului și moșiile lor.
2. Să fie confiscat pământul ce depășește 50 ha al celorlalți moșieri.
3. Cu pământurile confiscate se vor împrăprietări țăranii fără pământ și cu pământ puțin. La împrăprietărire, comitetele sătești ale Frontului Plugarilor vor avea o grijă deosebită pentru văduvele și orfanii căzuți.
4. Din pământurile confiscate, statul va constitui un fond de rezervă, de cinci la sută. Din acest fond el va împrăprietări țăranii din regiunile fără pământ.
5. Pământurile mănăstirești și bisericesti nu se vor confisca.
6. Prețul pământului confiscat și dat țăranilor se fixează la o sumă egală cu valoarea recoltei pe un an. Plata se va face statului în 10 rate anuale.

FRAȚI PLUGARI!

Toți patrioții din România luptă pentru înscăunarea la cârma țării a unui guvern al F.N.D. (Frontul Național-Democrat).

Guvernul Frontului Național-Democrat va consfinți prin lege lucrările de confiscare a moșiilor și de împrăprietărire a țăranilor.

Pentru ca țărănimea să poată căpăta cât mai mult rod pe ogorul pe care îl muncește, ea trebuie să fie ajutată de către stat.

Statul cârmuit de guvernul Frontului Național-Democrat va crea centre de mașini agricole (tractoare, pluguri, semănători, treierătoare). Mașinile vor fi închiriate țăranilor pe un preț mic.

Guvernul Frontului Național-Democrat va face totul pentru ca țara să ia parte cu avânt la războiul de nimicire a Germaniei fasciste. Astfel va avea și România mai repede pace.

Guvernul F.N.D. va stârpi buruiiana ucigătoare a fascismului din țară, pentru ca poporul român liber să-și poată reclădi și să facă să crească gospodăria bogată a țării noastre.

El va aduce o politică de prietenie cu popoarele conlocuitoare, ceea ce va reduce țărilor Transilvania de Nord.

Prin politica democrată a guvernului Frontului Național-Democrat, popoarele Uniunii Sovietice se vor convinge că România a părăsit pentru totdeauna vechea politică criminală de dușmănie față de Rusia Sovietică.

Prietenia pe care o vom câștiga și merita din partea Uniunii Sovietice, va avea ca rezultate imediate:

a. Încuviințarea de către guvernul Uniunii Sovietice ca frații, soții și copiii noștri, PRIZIONIRI DE RĂZBOI ÎN UNIUNEA SOVIETICĂ, SĂ SE ÎNTOARCĂ IMEDIAT ACASĂ;

b. Posibilitatea de a importa din Uniunea Sovietică tractoare, mașini agricole, bumbac și altele.

FRAȚI ȚĂRANI!

Soarta voastră este în mâinile voastre.

Strângeți-vă rândurile, adunați-vă puterile, înfăptuiți imediat reforma agrară.

Laolaltă cu muncitorii de la orașe, cu ostașii de pe front și din cazărmi, cu învățătorii, preoții, ofițerii și cărturarii democrați luptați pentru guvern al Frontului Național-Democrat.

COMITETUL CENTRAL
AL FRONTULUI PLUGARUILOR

▼
„România liberă”, an II, nr. 864 din 11 februarie 1945, p.1.

16

1945 februarie 11, București. Cuvântare ținută de președintele Consiliului de Miniștri, general Nicolae Rădescu, cu privire la politica internă și externă a guvernului, la întrunirea din sala „Aro”.

Declarațiunile făcute de dl. general de corp de armată N. Rădescu, președintele Consiliului de Miniștri.

Chemarea pe care am adresat-o populației Capitalei a avut darul să stârnească unele obiecțiuni.

S-au făcut chiar sugestii cărora, dacă ar fi fost să le dau urmare, ar fi trebuit să renunț la ea.

Am socotit însă că sunt îndreptățit să rămân la punctul meu de vedere pentru cele două motive pe care le expun mai departe.

În primul rând, nefiind om de partid, iar din guvern făcând parte mai multe grupări politice care dispun de ziare proprii, având totodată posibilitatea să-și exprime părerile în adunări la care nu pot să iau parte, ar urma ca eu să n-am puțința niciodată să-mi spun gândul.

Pe de altă parte, ca democrat convins, socotesc că în nici un fel n-aș putea face mai bine dovada spritului democratic de care sunt adânc pătruns, decât prezentându-mă, din când în când, în fața poporului căruia, după ce îi voi fi înfățișat și lămurit starea de lucruri din țară, să-i cer părerea asupra activității mele, rămânând ca apoi să-mi dea aprobarea sau să-mi arate neîncrederea sa.

Un asemenea procedeu e cu atât mai necesar cu cât deocamdată nu există un parlament căruia guvernul să-i expună activitatea sau judecata.

Negreșit, nu am nici pe departe gândul să polemizez cu cineva; îmi rezerv însă dreptul să-mi expun părerile cu același drept pe care-l are orice cetățean.

Din chiar momentul în care Maiestatea sa, regele a binevoit să-mi încredințeze frâiele conducerii țării, am declarat în mod hotărât ca punctele de temelie ale politicii guvernului prezidat de mine sunt următoarele:

1. Continuarea războiului, cu toată puterea, alături de Aliați, până la totala înfrângere a hitlerismului.

2. Îndeplinirea cu loialitate și fără șovăire a clauzelor armistițiului încheiat cu Puterile Aliate.

3. Păstrarea ordinii, pentru ca să putem muncii cu toții în liniște și cât mai intens în scopul de a mări producția și a putea face față astfel îndatoririlor contractate prin armistițiul încheiat.

Pentru realizarea acestor țeluri am luptat fără preget, necruțând nici trudă, nici odihnă. Și ținând seama de împrejurările atât de grele prin care trecem, aș putea afirma că rezultatele obținute pot fi considerate satisfăcătoare. Evident sunt rezerve de făcut, dar, repet, în condițiunile excepțional de grele în care ne găsim, nu știu dacă s-ar putea cere mai mult.

Dacă totuși se găsesc glasuri care să cârtească, care să încerce să discrediteze neconținut eforturile supraomenești ce se fac pentru ca lucrurile să meargă cât mai bine și care să aducă, la fiecare pas, învinuiri acelora asupra cărora apasă povara îndrumării treburilor, nu este lucru de mirare.

Patimile politice au fost totdeauna, la noi, în mare cinste și nici acum nu sunt la altfel. Acum, ca întotdeauna, sunt ambiții care nu se pot stăpâni iar cei care sunt stăpâniți de ele nu-și găsesc astâmpăr; să zvârcolesc și încearcă, chiar cu prețul ingenunchierii țării, să și le satisfacă. Sunt apoi oameni cărora le convine haosul, fiindcă, în haos oricine își găsește loc de uneltit.

Înfățișând astfel lucrurile, nu mă gândesc să alunec pe panta polemicii, fiindcă nu acesta este rostul meu aici. Pentru restabilirea adevărului însă, trebuie să arăt starea de lucruri în adevărata ei lumină.

Negreșit, nimeni nu tăgăduiește că totul nu merge așa cum fiecare ar dori, că sunt lipsuri, că se fac greșeli etc. Eu sunt cel dintâi care să recunosc toate acestea. Unde mă despart însă, cu totul, de cei care-și fac un crez de a găsi numai rău în tot ce se face și care aruncă tot felul de învinuiri absurde, este acolo unde, cu bunăștiință, se insinuează că pretutindeni nu-i

decât rea voință, sabotaj, reacredință, că toți cei aflați în locuri de răspundere sunt naziști, fasciști, hitleriști și tot felul de alte lighioane. Cuvinte ajunse de un banal ridicol la auzul cărora fiecare zâmbește când nu se îndignează.

N-ar fi prea mare pagubă dacă pe de urma acestei insinuări josnice n-ar rămâne decât zâmbetul sau indignarea. Din nenorocire ele pricinuesc un rău adânc, de care, dacă cei de drept și-ar da seama, ar trebuie să se cutremure.

Ca unul care știu la ce car greu trag, care de mai bine de două luni nu mă dau în lături de la nici un fel de trudă iar odihnă nu mai am, aș putea să nu iau în seamă cum latră câinii. Dar sufletul îmi este copleșit de durere când mă gândesc la răul care se face țării.

Ca să satisfacem cerințele ce decurg din armistițiu, întâmpinăm adeseori greutăți neînchipuite, din pricina lipsurilor complete în unele compartimente, ceea ce provoacă uneori neajunsuri în execuție. Dat fiind că tulburătorii de abia așteaptă să arunce totul pe seama sabotajului hitlerismului etc, nu sunt de drept Aliații să creadă că într-adevăr este rea-credință acolo unde în realitate nu este decât lipsă de mijloace?

Se vor găsi și câțiva mărunți nemernici care să caute să încurce lucrurile, dar de acolo până la a face din miniștri sabotori reacționari, îndrăzneala depășește măsura.

Cum am mai spus, o astfel de campanie veninoasă, dusă cu atâta înverșunare, nu este fără înțeles.

În politica țării, calomniia a jucat totdeauna un rol de frunte. Dar dacă calomniile, de la un partid politic la altul, puteau atinge numai pe cei vizați, azi ele se resfrâng asupra țării și consecințele pot fi incalculabile.

Iată de ce mă cred în drept să cer să încredințez acest vătămător sistem de luptă politică. Tot așa cum mă simt dator și protestez împotriva învinuirilor ce se aruncă asupra colaboratorilor mei. Nici unui ministru nu i se poate arunca epitetul de sabotor sau reacționar. Stăruiesc asupra acestui fapt fiindcă ar fi dureros și păgubitor ca aliaților noștri să le rămână o îndoială asupra bunelor intenții ale membrilor guvernului.

Ar putea cineva crede că eu, care mi-am făcut un punct de onoare din îndeplinirea riguroasă a condițiilor armistițiului și un țel principal al politicii mele din apropierea cât mai strânsă de Rusia Sovietică, mi-aș îngădui să stau alături de colegi asupra cărora ar putea să planeze învinuiri atât de grave?

Și fiindcă este vorba de o stare de lucruri căreia trebuie să i se pună capăt, socotesc necesar să risipesc și unele învinuiri aruncate asupra unora dintre membrii guvernului.

Vreau să vorbesc despre chestiunea criminalilor de război și a vinovaților de dezastrul țării. Personal, am pus toată străduința ca această chestiune spinoasă să fie terminată cât mai grabnic posibil. În acest scop, a fost numită o comisie interministerială compusă din delegați ai tuturor grupărilor din guvern, sub președinția vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, care să întocmească taberele de vinovați. Odată înlocuite, listele au fost aduse în discuția Consiliului de Miniștri, care le-a aprobat în unanimitate.

Acesta a fost felul în care s-a lucrat. Dacă ar fi atunci să se găsească cuiva vreo vină, poate fi aruncată aceasta asupra uneia sau alteia dintre grupări? Iar dacă se procedează totuși astfel, este procesul obiectiv și elegant?

În fine, dacă întâmplător vor fi rămași vinovați în afara listelor, Consiliul de Miniștri neavând posibilitatea să-i cunoască pe toți, acuzatorii publici îi vor putea introduce în cauză. În nici un caz, vina nu poate fi aruncată numai asupra unora dintre miniștri.

Mărunte interese politice au împins și la atacuri cărora nu li se poate găsi nici o justificare, nici scuză.

O altă chestiune, pe care mă socotesc dator să o expun în fața domniilor voastre, spre a fi judecată, este aceea a încălcării unor libertăți de care fiecare are dreptul, în cadrul legilor, să se bucure. Este vorba de dreptul la exprimarea gândirii prin scris, de care nimeni, într-un regim democrat, nu poate și nu trebuie să fie lipsit.

În această privință, eu mi-am spus cuvântul când am luat contactul cu presa, imediat după alcătuirea guvernului, când m-am declarat partizan hotărât al celei mai largi libertăți a presei, cu o singură rezervă: să se păstreze în scris o formă demnă și civilizată.

Sunt nevoit să constat, cu părere de rău, că o parte a ziariștilor nesocotesc sfatul meu, dar ei să fie siguri că făcând astfel n-au nimic de câștigat. Atacurile dintr-o parte a presei îmbracă o formă de o violență rară și de o ținută care nu este de o natură să sporească prestigiul acestei instituții chemată să îndeplinească în viața statului un rol de o covârșitoare importanță. Dacă tinerii care fac acum ucenicie, fiindcă aceștia sunt cei mai porniți la violență, în loc să-și întoarcă privirea spre felul de a scrie al faimosului Șeicaru, ar lua pildă de la ziariști de rasă și mai vârstnici, care conduc marile cotidiene, n-ar avea nimic de pierdut.

Dar să revenim la libertatea scrisului. S-a întâmplat, în cursul săptămânii trecute un fapt cu totul îngrijorător. Câțiva lucrători tipografi au găsit cu cale să-și ia dreptul, cu de la ei putere, să se transforme în cenzeni ai scrisului. Nu numai că au refuzat imprimarea unor comunicate care nu corespundeau părerilor lor politice, dau au decretat, pur și simplu, suspendarea apariției unui ziar. S-ar părea de necrezut și totuși, din nenorocire, este tot ce poate fi mai adevărat. Își poate găsi aprobarea un asemenea fapt în mintea vreunui om în adevăr înțelept? Unde s-ar ajunge dacă în fiecare ramură de activitate muncitorii ar proceda la fel?

Muncitorimea se socotește doar democrată: vorbește numai în numele democrației în orice împrejurare. Și tocmai ea să suprimă atributul cel mai de seamă al democrației: libertatea? Cum rămâne cu dictatura și cu remisul? Care este deosebirea între ce se făcea sub regimul lui Antonescu când nu se scria decât din ordin și ce fac unii muncitori acum?

Rămâne o speranță: fapta lucrătorilor tipografi n-a găsit aprobarea nicăieri, nici chiar la majoritatea camarazilor lor, care mi-au declarat că nu este vorba decât de niște răzvrățiți. Nădăjduiesc că gestul nu se va repeta și profit de prilej să fac, din nou, apel la muncitori să rămână pe calea dreaptă și să dea în aceste vremuri tot sprijinul așteptat de la ei.

Mi-au cerut, cu străduință, o lege a sindicatelor. Le-a fost dată. Sindicatele sunt intitulate însă profesionale, nu politice, să se ocupe deci cât mai puțin de politică și cât mai mult de treabă. Numai așa vor fi de folos și țării și lor înșiși. Orice agitație trebuie să înceteze, fiindcă astfel se spune în primejdie însăși ființa țării. Pentru satisfacerea de ambiții politice, este criminal să se împingă întreg neamul la pierzanie. Nu ne putem apăra împotriva nenorocirilor care ne pândesc decât prin solidaritate, printr-o conlucrare a tuturor. Unirea tuturor într-un mănunchi, fără considerații de ordin politic, este singurul nostru mijloc de salvare. Pentru certuri, pentru ciocniri de idelologii, pentru răfuieli va fi destulă vreme mai târziu. Deocamdată nu este loc decât pentru unire, liniște și muncă. Este lozinca ce trebuie săpată cu litere de foc în toate sufletele.

Aventurile politice trebuie să ia sfârșit. Vedem și simțim în tot momentul ce a suferit țara de pe urma politicii de aventură. Toți cei ce sunt buni români și cu mintea sănătoasă trebuie să se ridice cu putere împotriva oricărei agitații, din orice parte ar veni.

În ce mă privește, afirm din nou că atât timp cât frâiele guvernării vor fi în mâinile mele voi apăra, cu orice preț, liniștea și ordinea în țară, nu cu gândul de a asupri pe cineva, ci numai fiindcă am convingerea că este singura cale de urmat.

Am dat, cred, dovada, în cele două luni și ceva de guvernare, că n-am nici un fel de preferință pentru vreuna din grupările politice; am fost de o imparțialitate, de o obiectivitate mai presus de orice bănuială. Așa fiind, când îmi afirm punctul de vedere pe care eu îl socotesc ca fiind cel mai potrivit cu situația de azi a țării, nimeni n-are să se teamă de nimic, dacă pășește pe drumul drept.

Acum o altă chestiune asupra căreia dumneavoastră aveți să vă spuneți cuvântul. Este vorba de reforma agrară. Nu voi intra în considerațiuni de amănunt în ce privește felul în care să fie soluționată. După părerea mea, ceea ce interesează în clipa de față este alegerea momentului cel mai prielnic pentru înfăptuirea ei. Din cântărirea cu multă grijă a tuturor motivelor pentru și contra, eu am ajuns la convingerea că nu numai că acum nu este momentul ce trebuie ales, dar că pășindu-se acum la înfăptuire s-ar face o greșeală cu urmări dintre cele mai rele.

Mă voi explica.

Repetăm un lucru pe care l-am spus de mai multe ori – dar trebuie să-l repet – principala noastră grijă trebuie să fie astăzi sporirea producției. S-ar ajunge la acest scop printr-o împărțire a pământului? Dimpotrivă. Toți plugarii, mari și mici, ar intra într-o adâncă agitație; cei mari nu și-ar mai lucra pământul, cei mici s-ar găsi în fierberea așteptării de a li se da. Pământul ar rămâne o parte nelucrat, iar alta prost muncită din care pricină producția nu numai că n-ar fi sporită, dar ar scădea. Să nu uităm că după trecuta expropriere, o bună parte a pământului dat sătenilor a rămas pârloagă ani de zile.

Și să nu uităm și altceva. În toamna trecută nu s-a însămânțat decât circa o treime din ceea ce fusese programat. Se poate să nu ne gândim la ceea ce ne așteaptă dacă însămânțările de primăvară nu vor fi făcute în

măsura în care trebuie? Pe de o parte nu vom putea da, în contul armistițiului, ceea ce avem de dat, iar pe de alta, ne-ar pândi o foamete cumplită.

Dar este un alt argument de o covârșitoare importanță.

Noi ne găsim în plin război și vrem să-l aducem alături de Aliați, „până la victorie“. Luptătorii de pe front sunt acei care trebuie să aibă dreptul de întâietate la împărțeală. Se găsesc partizanii reformei imediate la starea sufletească în care ne vom găsi ostașii când vor ști că, în vreme ce ei își varsă sângele departe de țară, ai lor cei de acasă, pot să rămână fără pământ? Cât de adevărat este că dreptatea stă de partea mea o confirmă rapoartele sosite ieri chiar la Marele Stat Major și prin care se arată că ostașii cer amânarea reformei până la înapoierea lor (dl general Rădescu citește următorul raport al Marelui Stat Major).

„Am onoarea a supune cunoștinței Domniei voastre următoarele:

Din informațiile sosite de pe front, cu privire la starea de spirit a unităților, se raportează că domnește o mare îngrijorare în rândurile trupei, produsă de publicitatea care se face prin presă asupra viitoarei reforme agrare și diverse declarații care susțin că reforma agrară trebuie făcută imediat. Ostașii cred că cei rămași acasă vor beneficia în detrimentul lor și se tem că lipsind nu-și vor putea valorifica drepturile.

Îngrijorarea și comentariile trupei sunt cu atât mai îndreptățite, cu cât marea majoritate a ostașilor aflați în linia întâi sunt țărani. Ei cer ca, ținând seama de eforturile și sacrificiile pe cale le fac pe front, să fie cei dintâi care să aibă dreptul la împrumut. Ei se tem ca beneficiarii împrumutului să nu fie cei rămași în interior și mobilizați pentru lucru.

Pentru calmarea acestei stări de spirit, este necesar să se dea asigurări din partea guvernului, prin presă și radio, că dorința ostașilor va fi ținută în seamă.

Față de situația gravă semnalată, Marele Stat Major, roagă să binevoiați a aviza dacă nu este nimerit ca problema împrumutului, care are repercusiuni asupra moralului trupelor tocmai în momentul când ele sunt chemate să dea cel mai mare efort de război, să fie studiată și tratată astfel, încât să nu constituie pentru ostașii de pe front o nouă îngrijorare“

Concluzia firească este deci ca reforma agrară nu poate și nu trebuie să fie înfăptuită decât după încetarea războiului.

Mai sunt, în sfârșit, două chestiuni asupra cărora mă cred dator să-mi spun cuvântul.

Se pretinde, în anumite cercuri, că dacă nu ni s-a acordat până acum cobeligeranța și nici intrarea în Ardealul de Nord este din pricină că în fruntea guvernului nu se găsesc personalități care să se bucure de încrederea Aliaților. Este dureros ca și chestiuni de o astfel de importanță să fie coborâte în rândul combinațiilor de meschin ordin politic.

Cobeligeranța, atunci când ne va fi dată, nu va fi un dar făcut pe temeiul unei simpatii personale. Ea va fi acordată fiindcă aportul nostru militar recunoscut de o deosebită importanță și vitejia armatei noastre va fi făcută să o merităm; iar intrarea în Ardealul de Nord fiind un drept al nostru de nimeni contestat este ridicol să se vorbească de ea ca de o favoare ce s-ar face vreunui dintre noi. Dar ce nu e în stare să inventeze imaginația unor oameni?

Expunerea pe care v-am făcut-o a fost, negreșit, sumară, totuși destul de lămurită spre a vă da seama de greutatea mari căroră guvernul trebuie să le facă față și în particular, de cele pe care le întâmpin eu. În ce mă privește, oricât de apăsătoare mi-ar fi povara, oricât de istovitoare munca, nu mă voi lăsa învins atât timp cât Dumnezeu îmi va păstra puterea de rezistență.

Am de cerut de la toți două lucruri:

1. Înțelegere în ceea ce privește greutatea – uneori chiar imposibilitatea – înlăturării tuturor lipsurilor de care fiecare din dumneavoastră se lovește la fiecare pas. Oricâtă bunăvoință am pune și eu și colaboratorii mei, situația este în anumite cazuri de așa fel, încât nu i se poate găsi soluția.

2. Cumințenie, păstrarea celei mai desăvârșite ordini și liniști și înhămare la muncă grea și spornică, aceasta constituie singurul mijloc ca să nu ne aplecăm pe povârnișul prăbușirii. „Și asupra acestui punct țin să accentuez că sunt în deplin acord cu Aliații noștri“

Nu pot termina această cuvântare înainte de a vă ruga să ne îndreptăm gândul către acela care a dat toate dovezile de cavalerism, vitejie și dragoste de țară nemărginită – către Maiestatea sa, regele Mihai I.

Arhivele Statului București, fond Ministerul Propagandei Naționale, Presa internă, dosar 25/1945, f. 51 – 61.

17

1945 februarie 23, București. Apelul de a adera la Frontul Național-Democratic adresat membrilor Partidului Național-Țărănesc de către un grup de personalități național-țărănești, în frunte cu Anton Alexandrescu.

Partidul Național-Țărănist, organ politic al intereselor țărănimii, prin legiferările celor două guvernări, s-a depărtat de masele populare și din această cauză nu a mai putut impune linia dorită și necesară în politica externă, atunci când aceasta, spre nenorocirea țării, a fost schimbată.

Miniștrii guvernelor partidului nostru au organizat și au finanțat din fondurile secrete înjghebarea Gărzii de Fier, mișcare odioasă care a constituit instrumentul principal al înscăunării dictaturilor în România și al dominației hitlerismului, ce ne-a târât în 1941 în război împotriva U.R.S.S. și apoi împotriva Angliei și Statelor Unite.

Conducerea partidului nostru – nădăjduim un eventual conflict între marii Aliați – a refuzat cu îndărătnicie să ia legături directe cu U.R.S.S. pentru a pregăti ieșirea noastră din război și trecerea de partea Aliaților în cele mai bune condițiuni.

Numai atunci când Armata Roșie era în Moldova și teribilele bombardamente anglo-americane dezorganizaseră viața administrativă, conducerea partidului nostru a admis să se constituie „Blocul Democratic“ cu celelalte partide politice care, în limitele puterii lor și cu jertfe neprecupețite, duseseră lupta împotriva fascismului, spre a pregăti armistițiul în condițiuni cât mai favorabile.

Dorința Alianților de a se constitui un guvern politic pentru armistițiu – singurul care ar fi demonstrat că poporul român urmărește în mod sincer și hotărât să înlăture, să nimicească influența șovină și dictatorială a hitlerismului, nu a fost realizată. Oricare ar fi fost preocupările subiective, datoria supremă ar fi trebuit să poruncească în primul rând salvarea țării și apoi să dea frâu liber calculelor meschine și ambițiilor personale.

După ieșirea din cârdășia cu Germania hitleristă, în loc să se porceadă imediat la curățirea aparatului de stat de toate elementele care s-au făcut instrumente netrebnice ale dominației hitleriste, în loc să se schimbe toți slujitorii antonescieni din fruntea administrațiilor publice și a marilor întreprinderi, în loc să se procedeze la aplicarea neîntârziată și cu strictețe a cauzelor armistițiului semnat – singurele măsuri prin care am fi dobândit încrederea învingătorilor – prin schimbul de scrisori Maniu-Comaniciu s-a recunoscut ca patriotică acțiunea lui Corneliu Codreanu și s-a făcut apel la foștii sprijinători ai terorismului legionar să se înregistreze în partidele politice „democrate“.

Alianța cu forțele reacționare

Nu numai atât. În loc să se ia o atitudine fățișă pentru apropierea cu U.R.S.S., atitudine care ne-ar salva existența și libertatea națională, atitudine care ne-ar asigura o cât mai grabnică refacere a vieții economice, conducerea partidului nostru a primit în cadre elemente legionare, a păstrat colaborațiunii regimului antonescian, iar pe unii, i-a ridicat la cele mai înalte ranguri ierarhice.

Era firesc, deci, ca în loc să se meargă pe o linie democratică progresistă, în loc să se ajungă la o colaborare cu mișcările muncitorești exploatare ca și țărănimea, conducerea partidului nostru s-a întovărășit cu reacționarii conducători ai Partidului Liberal, care ne-au umilit, ne-au terorizat și ne-au schingiuit douăzeci de ani.

Manevrele îndreptate împotriva Uniunii Sovietice

Era firesc, deci, că nădăduim mereu un conflict între U.R.S.S. și anglo-americieni, conducerea partidului nostru să proclame „rezistența eroică“ față de uriașa forță contra căreia dezlănțuisem războiul și îl pierduse, rezistență ce nu ar avea alt rezultat decât distrugerea statului nostru, nimicirea poporului nostru.

Prin încolonarea legionarilor incorigibili în partid, pe de o parte se încearcă acoperirea acestora de răspundere, solidarizând întreaga acțiune cu trecutul lor, pe de altă parte să dea prilej acestora ca sub firma partidului nostru să-și continue lupta odioasă împotriva democratizării reale a țării și împotriva zăgăzuirii talazurilor zbuciumului social care bântuie țara atâta vreme, deschizând porțile unui catastrofal război civil, numai din dorința oarbă a vinovaților de a se salva și a îndărătnicilor reacționari de a continua să amăgească mulțimea și să-și mențină nemeritatele poziții privilegiate.

Această criminală acțiune este ca o contribuție la sprijinul războiului împotriva bestialului hitlerism, așa cum ne-am angajat prin armistițiul semnat?

Evident că nu.

„Un drum care nu poate duce la pieire“.

Această acțiune criminală față de supremațiile interese ale patriei nu numai că au acumulat „destulă încredere“ din partea marilor aliați, nu numai că nu ne-a creat condiții care să ne recunoască de țară cobeligerantă, nu numai că nu a reușit să asigure unitatea administrativă a tuturor teritoriilor statului nostru, dar, în urma rezoluțiilor Conferinței de la Ialta, poate să ne impună tuturor drasticele măsuri de defascizare – punct asupra căruia, pe bună departe, marii Aliați rămân neînduplecați.

Iar păturile largi ale poporului român și sub înrăurirea cadrelor partidului nostru, cadre nelămurite cinstit asupra adevăratelor stări de lucruri, nelămurite sincer asupra datoriei indiscutabile de a înlătura orice tendințe de fascism, de șovinism, de dictatură – condiție categorică pentru existența noastră ca stat liber sunt împinse pe un drum care nu ne poate duce decât la pieire.

Din această cauză tot partidul nostru a ajuns să fie considerat ca un organism periculos liniei politice cerute de marii Aliați în țările eliberate și firească propriului nostru interes național.

Din această cauză, fără voia lor, toate cadrele național-țărăniște, toți luptătorii cinstiți și onești, care au dus lupta neînfricată și statornică pentru înlăturarea exploatării ciocoilor, pentru întronarea noului regim democratic și în țara noastră, au ajuns acum să fie solidarizați și făcuți răspunzători – pentru fapte care nu le aparțin, pe care nu și le însușesc – alături de conducerea, care a însărcinat în fruntea partidului cea mai penibilă și cea mai regretabilă dictatură, a unei case de moșieri, latifundiar și beneficiari ai consiliilor de administrație.

Din această cauză însuși partidul nostru este amenințat în existența sa, deși dintr-o stăruitoare neeleganță, conducerea – ca liberalii odinioară – încercă să solidarizeze pe Majestatea sa, regele cu acțiunea sa și astfel să-l despartă de rolul lui firesc, în nădejdea de a găsi prin aceasta un sprijin mai temeinic de rezistență.

Din această cauză, postul de radio Moscova ne-a clasificat în rândul profasciștilor, a celor care prin acțiunile lor sabotează în dosul frontului eroica luptă a Aliaților împotriva odiosului hitlerism.

Împotriva colaboraționiștilor și pentru F.N.D.

Prieteni și luptători național-țărăniști!

Toate evenimentele, pe cât de drastice pe atât de hotărâte, ale Aliaților nu au reușit să convingă pe nimeni din cei înrăiți că linia politicii noastre interne este dezastruoasă.

Dimpotrivă, ultimele „măsuri“ ale primului-ministru dovedesc tendința de reînscăunare a acelorași metode de arbitrar și de dictatură, care, deși se poate înțelege ca o firească rămășiță în mentalitatea unora, a spiritului nenorocit de teroare și impunitate ale dictaturilor apuse, nu mai sunt îngăduite de marii Aliați și nu mai trebuie suportate.

Nu pentru asta s-au jertfit zecile de milioane de oameni în cursul acestui război!

Toate stăruințele noastre și ale altor prieteni din partidul nostru de a convinge conducerea centrală să părăsească drumul apucat nu au avut nici un rezultat.

Toate încercările luptătorilor încercați de a convinge conducerea partidului nostru de necesitatea absolută a reformelor, care constituie însuși rostul partidului, nu au avut rezultat. Fiindcă domnii de sus – cu alte interese – încă mai cred că este posibil să fie mințită lumea, vorbind de democrație și lucrând după cel mai respingător arbitrar, făcând programe, dar considerându-le aplicarea „inoportună”.

Domnii de sus încă mai iau în glumă hotărârea nezdruincată a Aliaiților de a lichida definitiv fascismul și de a realiza o democrație socială reală.

Pentru aceste motive și pentru a rămâne statornici pe drumul pe care l-am urmat fără șovăiere în orice împrejurări, pentru a asigura dănuirea partidului nostru pe linia lui firească, pentru a menține steagul țărănismului în viața politică a României, înțelegem să deschidem lupta hotărâtă de a democratiza viața de partid și a exclude din rândurile lui pe toți colabo-raționiștii, pe toți moșierii exploataatori, pe toți profasciștii, pe toți sabotorii; sancționarea vinovaților de dezastrul țării.

Înțelegem să luptăm – în numele Partidului nostru Național-Țărănesc – pentru democratizarea reală a țării, pentru despărțirea poporului de vinovații ce trebuie să-și ia pedeapsa, pentru o apropiere sinceră de marii Aliați și îndeosebi cu U.R.S.S., pentru sprijinirea războiului de distrugere a hitlerismului cu toată sinceritatea și din toate puterile.

În vederea atingerii acestui scop, aderăm la un program de guvernare, ca minimal, al partidelor grupate în Frontul Național-Democrat și înțelegem să luptăm în cadrul acestui Front, ca organizație național-țărănistă, păstrându-ne independența, ființa de partid, programul și steagul partidului.

Facem apel la toate organizațiile județene și la toți membrii credincioși idealurilor noastre să se alăture luptei noastre – singura care poate salva viața Partidului Național-Țărănesc, singura care ne poate solidariza pe linia reacționară și prolegionară, pe care stăruie conducerea actuală, singura care va menține steagul țărănismului pe culmile pe care merită să fâlfâie.

Pentru a fi prezent la înfăptuirile cerute de nevoile mereu nedreptățite ale țărănimii noastre, pentru a-și face datoria către națiune, Partidul Național-Țărănesc trebuie să trăiască.

Chemăm la datorie, chemăm la reorganizarea lui pe toți cei onești, consecvenți, cinsitiți și hotărâți.

București, 23 februarie 1945.

Anton Alexandrescu, întemeietor și fost secretar general al tineretului țărănist din România; Aurel Potop, conferențiar la Facultatea de Științe a Universității din Iași, Tiberiu Tomescu, consilier la Uniunea barourilor din țară, fost senator; avocat Ioan D. Ioan, fost secretar general al culorii de Verde; I. Raiciu, avocat, consilier al Baroului de Ilfov; Gh. Cristescu, președintele organizației Secției a 27-a, președintele Sindicatului brutarilor patroni din București; prof. C. Lăpușneanu, vicepreședinte sector III Albastru, președintele organizației Șerban-Vodă, avocat Ion Simion; Eugen Ionescu, avocat, consilier al Baroului de Ilfov; avocat Alexandru Iorgu-

Ilescu, consilier la Baroul de Ilfov, fost consilier comunal București; Mircea Nicolescu, avocat, vicepreședintele organizației P.N.Ț. Ilfov, fost deputat, fost președinte al Consiliului județului Ilfov.

▼
Arhivele Statului București, fond Ministerul Propagandei Naționale, Studii și documente, dosar 2/1944 – 1945, f. 1 – 1 v; „România liberă”, an III, nr. 178, din 25 februarie 1945.

18

1945 februarie 24, București. Protest al miniștrilor Frontului Național Democrat adresat regelui, împotriva elementelor „fasciste” din București și din alte orașe ale țării.

Majestate,

Populația Capitalei întrunită astăzi 24 februarie 1945 într-o uriașă adunare din Piața Națiunii, continuată printr-o demonstrație pașnică pe străzile orașului, în drum spre Piața Palatului regal unde urmau să vorbească domnii miniștri Lothar Rădăceanu și Lucrețiu Pătrășcanu, a fost atacată în mod mișelesc cu salve de mitralieră trase din clădirile Ministerului de Interne, Prefecturii Poliției și din Palatul regal.

Elemente fasciste din armată, concentrate acolo din ordinul asasinului Rădescu, au ucis și au rănit grav mai mulți cetățeni.

În această vreme la Craiova, Caracal, Brașov alți cetățeni au căzut sub gloanțele elementelor fasciste din armată.

Sub zidurile Palatului regal a curs sângele poporului. Asasinii Rădescu, Maniu, Negulescu și clica lor compromis astfel Coroana și vor să anihileze actul de la 23 august. După 6 luni de când România trebuia să aibă un regim realmente democrat, așa cum o doresc și marile națiuni aliate, se trece la acte dictatoriale de teroare împotriva poporului.

Subsemnații miniștri ai Frontului Național-Democrat, în numele poporului adânc revoltat, protestează cu indignare împotriva asasinării cetățenilor pașnici și cer demiterea imediată a guvenului condus de călăul Rădescu și arestarea și sancționarea vinovaților răspunzători de acest masacru din ziua de 24 februarie 1945

Petru Groza
Gh. Gheorghiu-Dej
Lothar Rădăceanu
Lucrețiu Pătrășcanu
Ștefan Voitec
Gh. Vlădescu-Răcoasa
Teohari Gerogescu
Romulus Zăroni

▼
„Timpul”, an IX, nr. 2781 din 26 februarie 1945, p. 3.

1945 februarie 24, București. Discursul rostit de președintele Consiliului de Miniștri, Nicolae Rădescu la postul de radio, în care relatând diverse provocări puse la cale de forțele care doreau înlăturarea guvernului, face apel la popor pentru apărarea democrației.

Apelul domnului general de corp de armată,
adjutant *NICOLAE RĂDESCU*
președintele Consiliului de Miniștri.

Frați români,

Cei fără neam și fără Dumnezeu, așa cum i-a botezat poporul, au pornit să aprindă focul în țară și s-o înece în sânge. O mână de inși, conduși de doi venetici ANA PAUKER și ungurul LUCA, caută prin teroare să supună neamul. Vor cădea striviți.

Acest neam care a știut întotdeauna să-și apere ființa, nu de câțiva neisprăviți se va lăsa acum îngenunchiat.

Sub masca democrației, democrație pe care la fiecare pas o calcă în picioare, aceste fioroase hiene nedăjduiesc să ajungă în stăpâniea țării. Sunt nenumărate blestematele lor fapte, pe tot cuprinsul țării. Voi avea în curând prilejul să vă vorbesc de toate.

Astă seară voi spicui, în treacăt, numai pe cele petrecute astăzi, fiindcă vreau să spulber toate infamiile care au și început să fie aruncate asupra mea și asupra armatei, în scopul de a ascunde odioasele lor crime.

Din informațiile mele de până acum, în urma celor petrecute în provincie și în capitală, vă aduc la cunoștință următoarele:

În Craiova, grupări armate au atacat puternic prefectura și au luat-o cu asalt.

La Caracal, mica dar viteaza garnizoană, a rezistat cu îndârjire atacului dat, astfel că prefectura a putut fi salvată.

În Brașov au devastat o cooperativă.

În capitală crimele lor nu vor putea fi cunoscute în întregime decât mâine. Au tras focuri și în Palatul regal, două gloanțe pătrunzând în cabinetul mareșalului palatului. Au tras și în Prefectura Poliției Capitalei și au atacat și Palatul Ministerului de Interne, unde mă găseam, un glonte pătrunzând lângă masa mea de lucru. Acum trei sferturi de oră un grup ce manifesta simpatie și azeziune a fost atacat de focuri de arme, într-o mașină și sunt 2 (doi) morți și 11 (unusprezece) răniți.

Acestea sunt pe scurt faptele petrecute astăzi. Criminalii care săvârșesc aceste nelegiuiri nu au măcar curajul faptelor lor. Vor căuta să arunce vina asupra armatei care după spusele lor, ar fi provocatoare. Afirm cu toată tăria că nu poate fi o insinuaere mai infamă. Armata a avut ordinul meu categoric să nu atace decât dacă este atacată și ea a făcut ceva mai mult, peste tot unde armata a fost atacată, a tras în aer numai în scop de intimidare.

În ceea ce mă privește am făcut tot ce este cu putință ca să împiedic orice tulburare. Am interzis adunarea populară proiectată de național-țărăniști și am lăsat liberă democrație pe stradă a F.N.D.-ului anunțată dinainte.

Sufletul negru al celor fără neam și Dumnezeu trebuie însă să se încarce cu noi păcate.

Acestea sunt faptele, aceștia sunt oamenii!

Putem însă să ne mulțumim numai să constatăm acest lucru, fără ca să ne vină atunci pedeapsa de la Dumnezeu?

Fără îndoială că nu; ca un singur om trebuie să ne ridicăm și să facem față primejdiei.

Eu și cu armata ne vom face datoria până la capăt.

Fiți și voi cu toții la posturile voastre.

ora 22

București, sâmbătă 24 februarie 1945

Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 17/1945, f. 223 – 225.

20

1945 februarie 24, Moscova. Comunicat al Agenției TASS privitor la evenimentele petrecute în România.

Radio Moscova Despre evenimentele de sâmbătă din România

Moscova, 24 (Radio). Agenția TASS transmite: Dis-de-dimineață, la București și în alte orașe ale României au început mari manifestări ale Frontului Național-Democrat.

Manifestanții cereau lupta hotărâtă contra fascismului, epurarea aparatului de stat și schimbarea guvernului Rădescu.

Pe la orele 5 p.m., unitățile militare române care erau masate în clădirea Ministerului de Interne au deschis focul împotriva manifestanților. În același timp, a fost deschis focul și din alte edificii publice. Sunt morți și răniți. Manifestația a continuat toată ziua.

De asemenea, la Craiova, Brașov și Caracal au avut loc mari manifestații ale Frontului Național-Democrat, în cursul cărora unitățile militare și jandarmii au tras contra muncitorilor.

La Craiova a fost ocupată Prefectura de către manifestanți, care au dezarmat unitățile militare și au repus în post pe prefectul propus de popor.

La cererea reprezentanților Comisiei Aliate de Control, unitățile militare române au încetat focul contra manifestanților.

Scânteia, an II, nr. 152, din 27 februarie 1945, p. 1.

1945 februarie 24 Washington. Telegrama secretarului de stat interimar al S.U.A., Grew către reprezentantul american în România, Burton Y. Berry, privind unele puncte de vedere ale Departamentului de Stat, potrivit cărora poporul român trebuie asigurat că România va rămâne independentă.

Washington, 24 februarie 1945, ora 10 p.m.

Departamentul a observat factorii de neliniște din situația politică din România, astfel cum au fost raportați în telegramele dumneavoastră și mesajele lui Schuyler. Considerăm că este de dorit, mai ales în lumina Conferinței din Crimeea, să prezentăm guvernelor sovietic și britanic propuneri concrete pentru consultări tripartite și acțiuni în problemele politice majore în țările foste satelite ale Axei, în perioada de armistițiu, cu dorința de a asigura o mai mare stabilitate politică în aceste țări și de a stabili condiții care să facă posibilă alegerea liberă de către aceste popoare a formelor de guvernământ, sub care vor să trăiască.

Credem că vă poate fi folositor atât dumneavoastră cât și lui Schuyler de a fi informați asupra vederilor Departamentului asupra câtorva dintre problemele mai urgente pentru a putea face cunoscută poziția americană în diverse locuri și prin diverse mijloace considerate de dumneavoastră ca potrivite. Sperăm să țineți, mai ales, seama de următoarele:

1. Poporul român nu trebuie lăsat să se îndoiască de existența viitoare a țării ca un stat independent.

2. Un guvern de coaliție, reprezentând toate grupările politice și clasele sociale este, credem noi, cel mai potrivit mijloc de a permite o administrație reprezentativă în actuala perioadă. Nu dorim să vedem un guvern exclusiv național-tărănesc sau exclusiv al Frontului Național-Democrat, și vom deplânge mai ales, folosirea ori demonstrația de forță sau orice altă șicană politică pentru a aduce orice grup la putere.

3. Încercările de a efectua schimbări administrative prin mijloace de dezordine sau prin utilizarea forței sau a intimidării nu trebuie tolerate, ci trebuie încurajat orice efort, care urmărește stabilirea procedurilor prin care alegerile locale și generale vor putea fi ținute pe baza votului liber și secret sau prin alte mijloace democratice.

4. Nici unei grupări politice, fie comuniști sau alte elemente, nu trebuie să i se permită să poarte arme, toate instrumentele de forță fiind lăsate doar la dispoziția autorităților guvernamentale și luându-se toate măsurile pentru a se asigura că aceste autorități au la dispoziția lor forțe și echipament adecvat pentru a menține ordinea internă.

5. Întrucât nu există nici un motiv pentru a crede că regele nu ar servi loial interesele țării sale și ale cauzei aliate, și, mai ales, în ceea ce privește rolul său în trecerea României de la naziști în tabăra aliată, este greu să se găsească vreo justificare pentru atacurile împotriva lui, mai ales într-o perioadă când procedurile pentru asigurarea voinței naționale nu au fost încă determinate.

6. Fără a uita încurajările date românilor în privința statutului de cobeligeranță de către reprezentanții aliați la Moscova, în timpul negocie-

rilor de armistițiu și, apreciind, în același timp, contribuția României în război, credem că dorința României de a avea statut de cobeligcranță trebuie luată în considerație cu simpatie.

7. Înțelegem dorința românilor de a extinde administrația lor asupra nordului Transilvaniei, dar speranța că realizează aceasta prin agitația lor în perioada operațiilor militare active nu este nici în propriul lor avantaj, nici nu contribuie la dezvoltarea colaborării și încrederii reciproce.

9. Deoarece este de dorit ca opinia publică americană și, în general, mondială, să fie pe deplin informată despre desfășurările din România, ca și de pretutindeni, este important să fie admiși liber în țară corespondenții americani și rapoartele lor să fie cenzurate numai pe baza considerentelor militare.

10. O libertate reală a presei, limitată numai de cenzura motivată militar, trebuie să fie stabilită, ca acces la materialele și înlesnirile necesare.

11. Este de dorit ca România să fie autorizată să reia comerțul cu străinătatea de îndată ce condițiile o vor permite.

12. Instrucțiunile și directivele privind problemele politice nu trebuie emise în numele Comisiei Aliate de Control fără consultarea cu membrii americani (și englezi) ai Comisiei.

Este, desigur, de dorit ca o regulă generală ca atitudinea americană în probleme ca cele tratate mai sus să fie făcută cunoscută, cel puțin, în primul rând, autorităților sovietice mai degrabă decât românilor. Veți fi, desigur, călăuzit de cursul evenimentelor în fixarea accentului sau momentului discuțiilor dumneavoastră fie cu rușii, fie cu românii, dar propunerile de mai sus ni se par a reprezenta cea mai bună bază pentru realizarea unei politici aliate comune în problemele românești.

Trimisă la București; repetată pentru informare la Moscova și Caserta.

Foreign Relations of the United States, Diplomatic Papers, 1945, vol V, Europe, pp. 478 - 480; (publ. în Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947), București, 1993, p. 107).

22

1945 februarie 26. Declarația grupului de generali și ofițeri, în frunte cu generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, prin care se desolidarizează de acțiunile și declarațiile generalului Rădescu.

Față de declarațiile domnului prim-ministru, general Nicolae Rădescu, făcute în seara de 24 februarie 1945 la posturile de radio, declarație prin care Domnia sa încearcă să angajeze armata țării într-o acțiune politică personală a Domniei sale, noi:

General de divizie Constantin Vasiliu Rășcanu, comandantul Corpului 5 teritorial,

General de brigadă Ilie Crețulescu, subșef al Marelui Stat Major,

General de brigadă Ștefan Bardan, subșef al Marelui Stat Major,
General de brigadă Septimiu Pretorian, din Marele Stat Major,
General de brigadă Constantin Popescu, comandantul Pieței București,
General de brigadă adjutant Dumitru Dămăceanu, fost adjutant regal,
Colonel adjutant Radu Ruscescu, fost adjutant regal,
Colonel Alexandru Batcu, ajutor comandant al Pieței București,
Colonel Ion Lupașcu, de la Comenduirea Pieței București,
Maior Popescu Nicolae, din Marele Stat Major, declarăm că ne desolidarizăm de acțiunea și de declarațiile domnului general Rădescu Nicolae, considerându-le pe amândouă dăunătoare intereselor armatei și ale țării. Suntem și rămânem devotați Maiestății sale, regelui Mihai I și poporului român, căruia i-am jurat credință.

București, 26 februarie 1945.

▼
„România liberă”, an III, nr. 179 din 28 februarie 1945, p. 1.

23

1945 februarie 27, București. Telegramă adresată regelui de membrii Academiei Române prin care se protestează împotriva reprimării „manifestației pașnice” din Piața Palatului din 24 februarie 1945.

Maiestate,

Subsemnații membri ai Academiei Române, profesori universitari și foști sfetnici ai tronului, cu profund respect ne luăm libertatea de a spune Maiestății voastre dezaprobarea noastră hotărâtă față de modul sângeros în care a fost reprimată manifestația pașnică a voinței cetățenești din ziua de 24 februarie 1945, precum și față de declarațiunile, cu desăvârșire necorespunzătoare sentimentului general al țării, făcute de dl. președinte al Consiliului de Miniștri, în seara aceleiași zile.

Considerăm că atari acțiuni de reprimare a liberei exprimări a voinței naționale, determinarea conflictelor interne de natură a duce la război civil, precum și îndrumarea oștirii la acte contrarii sufletului și menirii sale sunt incompatibile cu interesele naționale și cu un regim de o adevărată democrație instaurată în țara noastră prin actul de curaj al Maiestății voastre în adâncă simțire cu sufletul poporului.

Suntem cu profund respect ai Maiestății voastre devotați.

Prof. dr. C.I. Parhon, Mihail Sadoveanu, Mitiță Contantinescu, Traian Săvulescu, prof. dr. D. Mezincescu, S. Stoilov, dr. N. Gh. Lupu, prof. dr. Hortolomei.

27.II.1945

▼
„România liberă”, an III, nr. 182 din 4 martie 1945, p. 3.

1945 februarie 28, București. Telegramă a reprezentantului S.U.A. în Comisia Aliată de Control, C.V. Schuyler, prin care transmite textul scrisorii adresate de el generalului V.P. Vinogradov în vederea unor acțiuni comune ale celor trei guverne – sovietic, britanic și american – pentru reglementarea situației din România.

War Department

From: US Representation Allied Control Commission for Rumania
To: Allied Force Headquarters, Caserta, Italy

28 February 1945

Following is text of letter which I addressed this date to General Vinogradov, ACC Rumania:

I am directed by my Government to point out to you that in view of the continued unsettled political situation in Rumania, the time now appears appropriate for the representatives of the three principal Allies who form the Allied Control Commission to meet and act in accordance with the principles set forth in the declaration¹ of liberated Europe which was recently agreed upon by the President of the United States of America, the Premier of the USSR and the Prime Minister of the United Kingdom.

You will recall that our leaders jointly declared their mutual agreement to concert during the temporary period of instability in liberated Europe the policies of the three governments toward assisting the peoples of Europe liberated from the domination of Nazi Germany and the people of the former Axis satellite states to solve by Democratic means their pressing political and economic problems.

I am directed to invite your attention to that in conformance with the spirit of the Yalta declaration, all instructions and directives involving matters of policy implementing this declaration which may be issued in the name of the Allied Control Commission should be issued after consultation among the Soviet, American and British members of the Allied Control Commission.

I am authorized to inform you as to the position of the United States Government on certain of the more pressing problems now confronting Rumania. This position is as follow:

1. A coalition government representing all political groups and social classes is the most suitable means of effecting a representative administration in Rumania at the present time. Until the people have had the opportunity to express their will in free elections, the American Government would not desire to see an exclusively national peasant or exclusively National Democratic Front Government, we would particularly deplore the use or display of force or any political chicanery to bring any group into power.

2. Attempts to bring about administrative changes by disorderly means or by the use of force or intimidation should not be tolerated. On the other hand, encouragement should be given any endeavor looking to the esta-

blishment of procedures whereby local and general elections may be held on the basis of free and secret ballot or other democratic means.

3. No political group or organization should be permitted to remain in the possession of arms. All instruments of force should be at the disposition of the government authorities, Every care should be exercised to ensure that these authorities have at their disposal adequate forces and equipment to maintain internal order.

„I stand ready and any time which you may designate to discuss either with you individually or in a joint meeting of representatives of all three Allies, the question of action to be taken by the Commission at this time which, while insuring a concert of policies on the part of our respective governments, will at the same time provide all practicable assistance to the Rumanian people in the formation of a stable and representative government for their nation“.

General Vinogradov accompanied by Pavlov left unexpectedly for Moscow by plane Saturday morning. He is not expected back until this evening or tomorrow. In his absence the above letter was delivered to Admiral Bogdenko.

Arhivele Statului București, colecția Microfilme S.U.A., r. 693, c. 271 – 273; Franklin D. Roosevelt Library, Hyde Park, New York, Map Room, Box 77.

Traducere

Departamentul de Război

De la: Reprezentanța Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România

Către: Statul Major al forțelor aliate, Caserta, Italia

28 februarie 1945

Următorul este textul unei scrisori pe care am adresat-o la această dată generalului Vinogradov, Comisia Aliată de Control pentru România:

„Guvernul meu mi-a dat instrucțiuni să vă atrag atenția că, având în vedere situația politică încă nereglementată din România, momentul pare acum propice pentru ca reprezentanții celor trei aliați principali, care constituie Comisia Aliată de Control, să se întâlnească și să acționeze în concordanță cu principiile stabilite în declarația¹ privind Europa eliberată care a fost de curând adoptată de președintele Statelor Unite de premierul U.R.S.S. și de primul-ministru al Marii Britanii.

Vă veți aminti că liderii noștri și-au declarat în comun acordul de a concerta, în timpul perioadei provizorii de instabilitate din Europa eliberată, tacticile celor trei guverne pentru a acorda asistență popoarelor din Europa eliberată de dominația Germaniei naziste și popoarelor din fostele state satelit ale Axei de a-și rezolva prin mijloace democratice problemele lor politice și economice presante.

1 Declarația adoptată de cei trei șefi de stat la Conferința de la Ialta, 4 – 13 februarie 1945.

Am instrucțiuni să vă atrag atenția asupra faptului că, în conformitate cu spiritul Declarației de la Ialta, toate instrucțiunile și directivele presupunând probleme de politică în vederea aplicării acestei declarații, probleme care ar putea fi ridicate în numele Comisiei Aliate de Control, să fie elaborate după consultări între membrii sovietic, american și britanic ai Comisiei Aliate de Control.

Sunt autorizat să vă informez despre poziția guvernului Statelor Unite în unele dintre cele mai presante probleme cu care se confruntă în prezent România. Această poziție este următoarea:

1. Un guvern de coaliție care să reprezinte toate grupările politice și clasele sociale este mijlocul cel mai convenabil pentru a înfăptui în momentul de față o administrație reprezentativă în România. Atât timp cât poporul nu va avea posibilitatea să-și exprime voința în alegeri libere, Guvernul american nu ar dori să vadă un guvern în exclusivitate național-tărănist sau în exclusivitate al Frontului Național-Democratic și noi am luat notă cu un deosebit regret de folosirea sau desfășurarea de forțe sau de orice șicană politică cu scopul de a aduce vreo grupare la putere.

2. Nu vor fi tolerate încercări de a participa schimbări cu caracter administrativ prin mijloace care să tulbure ordinea sau prin folosirea forței ori intimidare. Pe de altă parte, vor fi stimulate orice eforturi menite să stabilească procedurile prin care pot fi organizate alegeri generale și locale, pe baza unui vot liber și secret sau alte mijloace democratice.

3. Nu va fi permis nici unei grupări sau organizații politice să rămână în posesia armelor. Toate mijloacele de forță trebuie să se afle la dispoziția autorităților guvernamentale. Se va manifesta o grijă deosebită pentru a ne asigura că aceste autorități au la dispoziția lor trupe și echipament adecvat pentru a menține ordinea internă.

Vă stau la dispoziție, în orice moment veți stabili, să discutăm, fie numai cu dumneavoastră, fie într-o reuniune comună a reprezentanților celor trei aliați, problema unei măsuri ce urmează a fi luată de Comisie în acest moment, care în timp ce garantează concertarea tacticilor guvernelor noastre va acorda în același timp întreaga asistență practică poporului român în formarea unui guvern stabil și reprezentativ pentru națiune sa.

Generalul Vinogradov, însoțit de Pavlov, a plecat pe neașteptate la Moscova, cu avionul, sâmbătă de dimineață. El nu este așteptat să revină până diseară sau mâine. În lipsa lui, scrisoarea de mai sus a fost înmănată amiralului Bogdenko.

25

1945 februarie, București. Comunicatul Partidului Național-Tărănesc în legătură cu programul de guvernare al Frontului Național Democrat.

F.N.D. a anunțat un nou program „Platforma“ la care invită cu trâmbițe pe celelalte partide, se prăbușește singură, după câteva luni.

Puncte esențiale cu care se urmărea impresionarea opiniei publice – atâtea etatizări și naționalizări – sunt astăzi părăsite.

Sau este neseriozitatea: renunțarea așa repede la puncte esențiale, sau lipsă de sinceritate: a anunța un program pentru a ajunge la putere și apoi a aplica altul.

Lipsa de seriozitate din partea F.N.D. s-a văzut în întreaga acțiune de guvernare; nerespectul înțelegerilor, duplicitatea de guvernanți și opozanți în același timp autotorpilarea și denigrarea propriei guvernări, aruncând răspunderea pe partidele celelalte cu care un guvern semnau aceleași legi și luau aceleași măsuri.

Conștienți că de jos în sus nu pot dobândi încrederea opiniei publice, toată strădania lor se desfășoară pentru a cucerii putere și a stăpâni țara de sus în jos.

În acest scop nu cruță nici un mijloc, utilizând chiar și pe acelea obișnuite sub regimul hitlerist, devenite deja odioase opiniei publice – în special calomnierea figurilor reprezentative și tendința de fărâmițare a partidelor politice

Campania împotriva domnului Iuliu Maniu – același obiectiv al dictaturilor: Regelui Carol II, al legionarilor, germanilor și Antonescu – acest scop unic îl urmărește. Nu au nici măcar memoria actului de la 23 august, al cărui centru de acțiune a fost el, președintele Partidului Național-Țărănesc, și în țară și în afară; și înainte cu ani de zile și în timpul actului, care a repus țara în alianțele unde o împinge sufletul ei dintru început.

Dar ceea ce este cu desăvârșire unic și excepțional în istoria politică a poporului românesc – este ca un partid politic minuscul, prezentându-se pe sine ca unic deținător al încrederii aliaților, cu care țara are angajamente de ordin internațional, să tindă a denigra guvernul țării, afirmând că acesta ar urmări sabotarea alianțelor și angajamentelor, dând impresia că ar implora sprijin din afară împotriva unei opinii publice dinăuntru, care nu-i susține atât cât ar râvni; și ca și cum ar subordona acte de ordin internațional prezenței lor la guvern în număr mai mare sau mai mic.

Aliații noștri – în primul rând U.R.S.S. – cunosc prea bine realitățile din țară și pot astfel să știe în deplină cunoștință de cauză ce eforturi face România spre a îndeplini îndatoririle ei cu toată loialitatea; cunosc, de asemenea, succesul politic al tuturor manifestărilor de prietenie cu U.R.S.S. al națiunii întregi și, mai presus de toate, vitejia cu care luptă soldații noștri, cot la cot cu soldații glorioasei armate roșii. Acestea sunt dovezi că apropierea noastră de poporul rus se întemeiază pe profunde și trainice afinități.

Nu de mult țara a fost fericită să afle din gura factorilor cei mai autorizați că i se apreciază eforturile depuse de guvern.

Indignarea politică este cu atât mai mare, cu cât, din meschine calcule de partid, se caută a se da impresia pe cât de dăunătoare țării, pe atât de falsă, că partidele ce reprezintă imensa majoritate a țării – Partidul Național-Țărănesc mai întâi – nu sunt sincere față de aliații noștri; că numai minoritatea pe care o reprezintă, acele fracțiuni ar monopoliza lealitatea și odată cu aceasta ar monopoliza încrederea aliaților.

Legăturile țării cu aliații – pe care le-am urmărit și realizat cu sacrificii – sunt tocmai prin aceea solide, că le împărtășește țara și quasi unanimitatea ei.

Țara întreagă se simte solid legată și solid așezată pe noile sale temelii internaționale: declarațiile domnului Molotov, condițiile armistițiului și

colaborarea strânsă cu aliații și îndeosebi, cum este firesc, cu marele nostru vecin U.R.S.S.

În ce privește Partidul Național-Țărănesc, el nu face supralicității cu atitudini de bârfire a țării, crezând că astfel se capătă un sprijin mai mare al aliaților pentru partid. Nu-l lasă să facă aceasta nici demnitatea sa, izvorâtă din faptul că se găsește înfipt în sufletul țării, nici o convingere fermă pe care o are, că o astfel de atitudine, ar atrage nu bunăvoință ci desconsiderarea aliaților.

În fața calomniilor, Partidul Național-Țărănesc ține să afirme încă o dată poziția sa:

1. Executarea loială a condițiilor de armistițiu și respectul angajamentelor internaționale.

2. Efortul de război să se ducă până la limita maximă a puterilor țării, pentru ca astfel să contribuim și noi, activ, la o victorie cât mai grabnică a aliaților.

3. Cât mai strânse relații, nu numai juridice, ci și cât mai prietenești, cu toți aliații și mai ales cu U.R.S.S.;

Strângerea acestor relațiuni nu este o atitudine de moment, ci un crez pe care Partidul Național-Țărănesc îl urmărește încă de la 1919, fiindcă în Europa cel dintâi partid a tratat recunoașterea oficială a guvernului U.R.S.S., aceasta fiind cauza principală care a adus la căderea primului guvern democratic în România. Revenit la guvern în 1928 și 1932, el a reluat firul raporturilor de bună vecinătate și prietenie cu U.R.S.S.

Solidari până în cele mai mici amănunte cu politica preconizată de Nicolae Titulescu, Partidul Național-Țărănesc a recunoscut fățiș necesitatea alianței româno-sovietice în forma preconizată de aceasta. Dar când Titulescu a trebuit să demisioneze din aceasta pricină, Partidul Național-Țărănesc, a avut cinstea de a-l primi printre membrii săi, în mod ostentativ, tocmai pentru a sublinia identitatea de vederi în politica externă.

Aceasta fiind politica externă a Partidului Național-Țărănesc de la apariția sa în viața democratică a țării, dusă în mod consecvent și cu jertfe, atunci când adversarii săi de azi nu existau sau nu scoteau capul, privim cu sentimentul cuvenit încercărilor de discreditare duse împotriva acestui partid, din calcule ce pun în adevărata lumină și neputință patriotismul celor ce nu găsesc rezim înlăuntrul țării.

Cât despre singurul lor punct de program nou: „confiscarea“ pământurilor peste 50 de hectare, Partidul Național-Țărănesc își va spune cuvântul, printr-o comunicare specială privitoare la atitudinea lui față de reforma agrară ce are în programul său.

Partidul Național-Țărănesc nu poate primi lecții de democrație de la acei care au luat sub aripa lor ocrotitoare pe criminalii politici, care au introdus organizația fascisto-hitleristă în statul român, prin ocrotirea Constituției din 1938, simplă imitație a principiilor totalitare fascisto-hitleriste, generatoare ale politicii antidemocratice rasiale și filo-germane, care ne-a îndepărtat de vechii noștri aliați și a dus țara la dezastru.

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 103, dosar 8190, f. 23 - 24.

1945 <februarie>, București. Memoriu adresat guvernului de familiile de origine etnică germană din România, în care se cere repatrierea celor trimiși la muncă în U.R.S.S.

MEMORIU

Subsemnații, cetățeni români, locuitori ai Țării Românești, cu profund respect și cu deosebit devotament către Legile acestei țări, ne permitem să expunem mai jos, MAREA NEDREPTATE ce ni s-a făcut, prin măsura ridicării membrilor familiilor noastre sub motiv că sunt de origine germană.

Tăcuți și disciplinați, cu respect adânc față de Legile țării, supuși la ordine totdeanua, în timpuri bune ca și în anii grei ai războiului, am îndurat scumpetea, urgia bombardamentelor avutul ne-a fost incendiat, casele sinistrate, fiii și soții noștri au răspuns chemărilor la fel cu toată lumea românească, și când după Armistițiu am crezut că, în fine, a sosit vremea să avem liniște apropiindu-ne de o viață normală, am primit lovitura de dezastru, pe cât de neașteptată pe atât de crudă, răpindu-se la mulți de ai noștri LIBERTATEA SFÂNTĂ și destrămându-ne viața familială.

La 11 ianuarie 1945, cât și după această dată, au fost ridicați în mod pripit cetățeni români, ziși de origine etnică germană, precum și alte origini, pentru munca de război în U.R.S.S.

Au fost ridicați fără cercetări de acte, fără control medical, minori de 17 ani, fete tinere, femei, care niciodată nu au părăsit casa părintească, bărbați până la 45 ani și chiar mai în vârstă, ofițeri și militari sub drapel. Mulți dintre ei erau școlari, studenți, intelectuali, neobișnuiți cu munca brută fizică. S-au ridicat bolnavi și convalescenți. Lovindu-ne crunt, luându-ne copiii crescuți cu trudă și sacrificii în lungi ani de muncă cinstită, luându-ne frații, soțiile sau copii FĂRĂ CA EI SĂ AIBE VREO VINĂ, luându-ne singura mângâiere de a fi cu toții împreună din cei ce au supraviețuit bombardamentelor, sau nu au căzut în luptă jertfă pentru patrie.

Marea majoritate au fost oameni absolut pașnici, care nu au făcut nici o politică, nu au fost înscrși în grupul etnic, deci nu au fost legionari, hitleriști sau fasciști. Dimpotrivă, ei ca și noi ne-am desolidarizat complet de aceste ideologii străine, și aceasta pentru că ne-am asimilat și încadrat complet în viața românească.

NU SUNTEM STRĂINI, CEI RIDICAȚI ȘI NOI, suntem la fel cu bunii români, unii din cei ridicați fiind de cel puțin a 3-a sau a 4-a generație, născută și trăită în Țara Românească. Bunicii și părinții celor ridicați și chiar ei, au luat parte activă măcar la unul din războaiele României, unii au fost decorați, răniți, sau au murit în aceste războaie, ca acum urmașii lor, nepoții și copiii lor să fie duși în țară străină la muncă grea și forțată, fără a avea vreo VINĂ de nici un fel.

SUNTEM CETĂȚENII STATULUI ROMAN, LEALI, CINSTIȚI ȘI CORECȚI.

S-a acordat cetățenia bunicilor și părinților noștri, care au renunțat la protecția străină, fără nici o restricție sau clauză specială cu privire la originea lor etnică, și suntem profund jigniți, umiliți și dezonorați de a fi tratați ca o unitate separată din care niciodată nu am făcut parte, și trimiși la muncă forțată în URSS. *Trebuie să interpretăm aceasta ca o pedeapsă?* **NU AVEM ÎNSĂ nici o VINĂ.**

Ridicările s-au făcut prin surprindere, fără preaviz, din pat, de la servicii – ca la infractorii de rând sau criminalii – pentru a fi porniți fără nici o pregătire, bagaje sau alimente, la drum lung în țară străină, pe ger și viscol în vagoane de marfă. Grozăviile petrecute în urma acestor abuzuri și suferințe sfâșietoare nu ne putem încumeta a le descrie.

Comunicatul Guvernului din 12.I.1945 și cele ulterioare, au afirmat că acești cetățeni au fost luați numai în mod provizoriu și numai pentru timpul cât durează războiul. S-a promis că, ajunși la destinație li se va permite să scrie familiilor lor. Astăzi, după o jumătate de an, cei mai mulți nu au primit nici o veste, nici o corespondență și nimeni nu poate să știe nimic de soarta lor, dacă cei plecați sunt sau nu sănătoși, dacă mai trăiesc, unde sunt la lucru și dacă unii din ei s-au prăpădit în acest timp.

Guvernul pare a se dezinteresa de soarta acestor cetățeni. Unde ne-am adresat, la Ministerul Muncii, la Federația Muncii, etc. ni s-a dat prea puțină atenție. Suntem cu totul ignorați, ca și cum copiii, părinții, soții și soțiile noastre nu sunt și ei cetățeni români și noi nu avem nici un drept să ne interesăm de soarta lor. Această stare de lucruri este inexplicabilă. Noi suntem cetățenii acestei țări. **NU SUNTEM STRĂINI.** Țara Românească se conduce după o **CONSTITUȚIE**, care garantează tuturor cetățenilor drepturi egale față de obligații egale. În consecință, răpindu-se **LIBERTATEA** acestor sărmane victime, complet nevinovate, s-a procedat arbitrar și ilegal, călcându-se Constituția Țării în care noi avem încredere.

Recunoscând erorile făcute, Ministerul de Interne ne-a eliberat „Adeverințe de Exceptare“ de la „Măsura Ridicării“, dar aceste adeverințe nu au avut nici un efect practic, deoarece autoritățile sovietice nu au ținut seama de ele.

Noi suntem cu conștiința împăcată cu cugetul curat, **NU NE ȘTIM VINOVAȚI CU NIMIC, LA FEL CU CEI TRIMIȘI LA MUNCA ÎN U.R.S.S.** și nu ne putem explica aceasta decât ca o prigoană nemeritată împotriva noastră.

S-au exagerat și s-au generalizat cazuri izolate. Nu putem însă să fim făcuți responsabili de greșelile comise de alții și este crud și nedrept ca să suferim cu toții în mod egal pentru că un număr mic de persoane, au căzut în VINĂ. Drept este ca numai cei vinovați să fie judecați și sancționați, iar nu să se aducă învinuiri tuturor cetățenilor, ziși de origine germană.

În baza Decretului Lege publicat în Mon. Oficial nr. 30 din 7 februarie 1945 al. 1 – 5 s-a reconfirmat **EGALITATEA** tuturor cetățenilor. Generalizarea unor fapte făcute de unii a adus cu sine mari nedreptăți și suferințe nemeritate, ca atât mai mult într-un regim de **LIBERTATE** și **DEMOCRAȚIE**. Prin decretul-lege de mai sus s-a dispus să nu se facă nici o deosebire de origine, dar însă să li se aplice nedreptăți numai din motivul că li se va spune sau li s-a spus că sunt de origine străină.

Constituția țării garantează această egalitate și în trecut, iar răpirea LIBERTĂȚII fără o judecată pentru constatarea unei VINE, este de asemenea o ilegalitate.

Înțelegem ca cineva să sufere din cauza și în urma faptelor sale, să fie judecat și sancționat dacă este vinovat, dar nu să fim persecutați pentru că suntem născuți într-o localitate a globului, din cauza numelui sau a originii. Credem că nu trebuie trimiși la muncă forțată în U.R.S.S., copii, fete și femei, bărbați folositori țării, care nu au făcut nici o politică, nu au fost înscrși în nici o organizație cu tendințe contrare ordinii stabilite în stat, bucurându-se de bună reputație, buni patrioți, ofițeri și subofițeri, făcându-și datoria către țară, respectând toate legile țării și obligațiile cerute.

În Clauzele Armistițiului încheiat cu U.R.S.S., publ. în „Monitorul Oficial” nr. 219 din 22 septembrie 1944 al. 2 sau anexa A reiese că vor fi ridicați numai cetățenii germani și maghiari, state cu care țara era în război.

Într-un regim de Libertate și Democrație nu mai pot persista NE-DREPTĂȚILE EXPUSE MAI SUS, care sunt strigătoare la cer.

O parte din cei ridicați erau lucrători, lucrătoare, funcționari și funcționare la diferite întreprinderi particulare și ale statului. Sunt deci printre ei și specialiști, aducând foloase neprețuite instituțiilor, atât ca vechime cât și ca pricepere, având purtări ireproșabile. Acești intelectuali sunt azi în țară străină la muncă brută și forțată ce nu poate fi suportată de starea lor fizică și nu vor fi putut suporta tratamentul inerent al lagărului.

Familiiile acestora, soțiile și copiii, chiar și părinții lor, bătrâni au rămas fără nici un sprijin și muritori de foame. Ar fi drept ca GUVERNUL să dea o decizie prin care să se clarifice situația salariaților în chestiune, *din punct de vedere al contractelor de muncă și al obligațiilor din legea muncii*, întrucât întreprinderile neavând altă dispoziție oficială precisă, interpretează fiecare cum crede de cuviință situația celor plecați, fără a le servi mai departe salariile, – adică membrilor în drept din familie – sau chiar îi consideră concediați.

Ori, în realitate, acești cetățeni nu au plecat de bună voie de la obligațiunile lor, nu au demisionat și nu au fost concediați și după cum s-a comunicat în mod oficial prin ziare, la 12.I.1945, țara i-a trimis în mod provizoriu, însă în mod forțat, fiind *considerați ca mobilizați pentru lucru în U.R.S.S.*, fără nici o vină a lor sau părăsite temporar fără voia lor.

Cum din ordinul guvernului acești cetățeni, fiii buni ai țării au fost despărțiți de familiile lor, trimiși forțați și ilegal la muncă brută, credem că guvernul trebuie să îngrijească de existența familiilor în cauză, punându-i la adăpost de neagra mizerie în care se zbat, mai ales în urma enormelor urcări de prețuri la alimente, etc.

Prin procedeele abuzive descrise mai sus, noi ne vedem scoși de sub legile țării și *adresăm rugămintea noastră ori unde ni se va putea FACE DREPTATE*, spre a se interveni la Autoritățile Sovietice pentru că toți acești DEPORTAȚI FĂRĂ NICI O VINĂ, care se găsesc la *muncă brută și forțată de 6 luni în U.R.S.S să fie REPATRIAȚI*.

Acum când războiul a încetat, când legile lui aspre nu mai au de ce să fie aplicate, rugăm să fie redați căminului lor. Au plătit de ajuns cu munca

lor și unii cu viața lor pentru ca acum această MĂSURĂ A REPATRIERII SĂ FIE APLICATĂ ȘI LOR.

Până atunci rugăm cu căldură să ni se dea relații despre ei, unde se găesc și să li se permită să scrie familiilor lor, ca noi să le putem răspunde și să le alinăm, acum la sfârșitul războiului cel puțin în parte suferința lor, printr-o veste de la noi.

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 50/1945, f. 1 - 3.

27

1945 martie 1, București. Telegrama reprezentantului S.U.A. în Comisia Aliată de Control pentru România, C.V. Schuyler, trimisă Ministerului de Război al S.U.A. în legătură cu demisia guvernului Rădescu.

From: U.S. Representation Allied Control Commission for Roumania
To: War Department

1 March 1945

General Vinogradov called a joint meeting of Chief Representatives A.C.C. Romania last night. He stated purpose of meeting was solely to present to us the new Deputy Chairman, A.C.C. Rumania, Colonel General Susaikov. He said he himself is being relieved due to ill health.

I pointed out the urgent necessity of furnishing an immediate explanation to the United States delegation of Russian action in Rumania during the past few days. Susaikov flatly refused to allow a discussion of these matters, saying he had just arrived this morning from the front and was not yet in a position to consider the local situation. I then stated my desire to submit certain questions regarding Russian activities with a request that they be answered at the earliest possible moment. Susaikov agreed to accept the questions.

They are as follows:

1. I would like to have confirmation of a report I have received that Mister Vyshinski has been here yesterday and today, and in one or more conferences with the King he has asked for a dismissal of the present Rădescu Government.

2. Did Mister Vyshinski at these conferences offer any suggestions as to a formula for a new Government?

3. If any suggestions were made, were they made in the name of the Allied Control Commission or on the name of the Soviet Union?

4. What reasons can I forward to my government for the taking of these steps without prior consultation with the representatives of the British and American Governments?

I have pointed out that because of the importance of events now taking place, I would be forced to inform the United States Government immediately of the Deputy Chairman's refusal to discuss the matter at this time.

AVM Stevenson supported my position. He also invited attention to letter addressed to Mister Vyshinski asking that he postpone further action pending AVM's receipt of instructions from London. Stevenson also invited attention to his letter of protest submitted last week on matter of freedom of press and suspension of newspaper "Viitorul". He said that this protest had been completely disregarded by the ACC, and that „he took a very low view of that“.

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme S.U.A., r. 693, c. 472 - 473; The National Archives of the United States, Franklin D. Roosevelt Library, Hyde Park, New York, Presidential Secret Folder, Map Room Box 77.

Traducere

De la: Reprezentanța S.U.A. în Comisia Aliată de Control pentru România
Către: Departamentul de Război

1 martie 1945

Generalul Vinogradov a convocat aseară o ședință comună a principalilor reprezentanți în Comisia Aliată de Control pentru România. El a declarat că scopul ședinței era doar de a ni-l prezenta pe noul vicepreședinte al Comisiei Aliate de Control pentru România, general-colonel Susaikov. El a spus că el fusese schimbat din funcție din cauza sănătății sale șubrede.

Eu am subliniat stringenta necesitate de a se da imediat o explicație delegației Statelor Unite privind acțiunile din ultimele câteva zile ale autorităților rusești din România. Susaikov a refuzat categoric o discuție în legătură cu aceste probleme, spunând că el doar în dimineața aceasta sosise de pe front și nu putea încă să analizeze situația locală. Eu mi-am manifestat apoi dorința de a pune unele întrebări privind activitatea autorităților rusești cu rugămintea să mi se răspundă la ele cât mai curând posibil.

Susaikov a acceptat să primească întrebările. Ele sunt următoarele:

1. Aș dori să mi se confirme o știre pe care am primit-o potrivit căreia domnul Vâșinski s-ar fi aflat aici ieri și astăzi și într-o convorbire sau mai multe cu regele, el a cerut demiterea actualului guvern Rădescu.

2. Domnul Vâșinski a formulat în cadrul acestor convorbiri vreo propunere în ceea ce privește o variantă pentru un nou guvern?

3. Dacă s-au făcut propuneri, acestea au fost prezentate în numele Comisiei Aliate de Control sau în numele Uniunii Sovietice?

4. Ce motive pot eu prezenta guvernului meu pentru luarea acestor măsuri fără consultarea prealabilă a reprezentanților guvernelor britanic și american?

Am subliniat că dată fiind importanța evenimentelor ce au loc sunt obligat să informez imediat Guvernul Statelor Unite despre refuzul vicepreședintelui de a discuta acum această problemă.

Vicemareșalul aerului, Stevenson, a sprijinit poziția mea. El a atras, de asemenea, atenția asupra unei scrisori adresată domnului Vâșinski, ce-

rând ca acesta să amâne orice acțiune până când vicemareșalul va primi instrucțiuni de la Londra. Stevenson a atras totodată atenția asupra scrisorii sale de protest de săptămâna trecută în problema libertății presei și suspendării ziarului „Viitorul“. El a spus că acest protest a fost cu desăvârșire ignorat de Comisia Aliată de Control și că „este foarte afectat de acest lucru“.

28

1945 martie 1, București. Telegrama reprezentantului american în România, Burton Y. Berry, către secretarul de stat al S.U.A., privind întrevvederea cu Vășinski în legătură cu libertatea presei și formulele de constituire a guvernului.

București, 1 martie 1945, ora 8 p.m.
(Primită ora 9,12 p.m.)

Dl. Vășinski mi-a cerut să-l vizitez astă seară la ora 6.

În cursul întrevederii, am reafirmat opiniile enumerate în scrisoarea mea către el, adăugând o declarație privind problemele presei, necesitatea de a lua prompt măsuri pentru a asigura libertatea presei în România și importanța faptului de a perminte corespondenților americani să vină aici.

Dl. Vășinski mi-a răspuns că erau foarte mici diferențe între punctele de vedere ale guvernelor sovietic și american și că ele deveniseră mai mici după Conferința de la Ialta.

Răspunzând la întrebarea mea dacă noul prim ministru fusese ales, el a spus că regele va face alegerea după consultări cu liderii partidelor. Am spus că presupunem că liderii de partid vor desemna pe candidații propriilor partide care intrau în guvern. Dl. Vășinski mi-a răspuns că existau numeroase clici în vechile partide, că existau fasciști și că, desigur, reprezentanții unor astfel de grupuri nu-și aveau locul într-un guvern destinat să combată fascismul.

Când am spus că până la alegeri era de dorit să se mențină aceeași proporție de reprezentare în guvern, o proporție asupra căreia se pusese de acord liderii de partid, el a spus că această proporție nu putea fi menținută deoarece fiecare partid formula cereri absurde, dar că punctul important era nu reprezentarea pe baze cantitative, ci calitative. El a spus că putem diferi în definirea guvernului de coaliție, dar pentru el aceasta însemna reprezentanți care gândesc asemănător, aleși din mai multe partide.

În problema dezarmării grupurilor politice el a spus că situația fusese provocată de eșecul lui Rădescu și că va fi o datorie a noului guvern să ia măsuri.

Impresia mea generală de la întâlnire este aceea de confirmare a rapoartelor, recent înaintate Departamentului. Dl. Vășinski acționează pe baza unor instrucțiuni directe. Speranța sa este să reușească a salva

aparențele de procedură constituțională, dar dacă este necesar, el o va sacrifica pentru o soluție rapidă.

Repetată la Moscova sub nr. 33

Berry

Foreign Relations of the United States, Diplomatic Papers, 1945, vol. V, Europe, pp. 489-490; (publ. în Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947), București 1993, p. 113.).

29

1945 martie 1, București. Telefonogramă a lui A.I. Vâșinski, adresată lui V.M. Molotov, privind cererea exprimată regelui Mihai I pentru numirea ca prim-ministru a lui Petru Groza.

СЕКРЕТНО

o телефону из Бухареста

Тов. Молотову

В 10 часов вечера был во дворце. Говорил с королем. Я ему еще раз повторил свое заявление относительно Петра Грозы, настаивая на том, чтобы поручение было дано ему, как лицу, которое отвечает всем условиям, указанным мною раньше в соответствии с директивой.

Король ответил, что он внимательно ознакомился с точкой зрения Советского Правительства и надеется, что сможет принять решение в соответствии с указанием Советского Правительства. Ответ обещал дать 2-го марта утром, т.к. ему необходимо выполнить все конституционные процедуры.

Король неоднократно подчеркивал свое желание сохранить в полной мере наилучшие отношения с Советским Правительством.

ВЫШИНСКИЙ

Передал по ВЧ
Вышинский,
принял
Подцероб
1 марта 1945 г.
в 23 часа 38 мин:

Разослано:
тт. Сталину,
Молотову,
Микояну,
Берил,
Маленкову,
Декапову,
4-й Европ. отд.

Arhivele Statului București, colecția Xerocopii Rusia, pachetul XIII, doc. 5, f. 21; Arhiva MAE al Federației Ruse, Moscova, fondul 0125-Referentura România, opis 33, mapa 128, dosar 5.

Tovarășul Molotov,

La 10 seara am fost la palat. Am vorbit cu regele. Încă o dată i-am repetat cererea mea referitoare la Petru Groza, insistând asupra faptului că însărcinarea i-a fost dată lui, ca unei persoane care corespunde tuturor condițiilor menționate de mine anterior, în conformitate cu directiva.

Regele a răspuns că el s-a informat cu atenție asupra punctului de vedere al guvernului sovietic și speră că va putea lua o hotărâre în conformitate cu indicația Guvernului sovietic. A promis că va da răspunsul în dimineața zilei de 2 martie, deoarece trebuie să îndeplinească toate procedurile constituționale.

Regele a subliniat în repetate rânduri dorința sa de a păstra pe deplin cele mai bune relații cu Guvernul sovietic.

Vâșinski

A transmis, prin Vâșinski

A primit: Podțerob, la 1 martie 1945, ora 23,58

S-a expediat tovarășilor:

Stalin,
Molotov,
Mikoian,
Beria,
Malenkov
Dekanozov
Secția a IV-a Europa.

30

1945 martie 1, București. Raport al Marelui Stat Major către Președinția Consiliului de Miniștri referitor la abuzurile, suferințele și umilințele la care sunt supuși românii din nordul Transilvaniei.

România
Ministerul Apărării Naționale
Marele Stat Major
Secția a II-a
Biroul Contrainformații

Nr. 590201 din 1 martie 1945
Marele Stat Major
Secția a II-a către
Președinția Consiliului de Miniștri
Cabinet

Am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele:

1. În Ardealul de Nord, sub masca comunismului, activitatea iredentistă maghiară se manifestă din plin, căutând să sfideze și să umilească tot ce este românesc astfel:

- Tricolorul românesc este interzis și boicotat peste tot.
- Elevii de liceu care purtau cocarda națională la butonieră au fost aruncați.
- Manifestările naționale sunt interzise sub orice formă.

– Românii sunt obligați să folosească numai limba maghiară în relațiile cu autoritățile. Subprefectul jud. Mureș a dispus ca întreaga corespondență adresată prefecturii să se scrie numai în limba maghiară, considerată ca oficială.

2. Zilnic se semnaleză numeroase cazuri în care românii și în special intelectualii sunt umiliți, arestați în mod abuziv, cu rea-credință și maltratați, insinuându-se că ar fi arestați.

Ofițeri, subofițeri și soldați ai armatei române, veniți pentru a-și vedea familiile rămase în Ardealul de Nord sunt arestați, escortați pe străzi de organe civile ale poliției populare maghiare și puși în mod umilitor la corvezi în văzul populației și al comandamentelor militare sovietice.

Persecuțiile îndreptate contra românilor urmăresc atât atingerea libertăților individuale cât și discreditarea elementului românesc față de Aliați.

3. În toate manifestările ungarilor se observă o simpatie lingușitoare față de comandamentul sovietic, căutând pe orice cale să-l convingă pe acesta de sentimentele lor comuniste, spre a obține diferite avantaje și atingerea scopurilor iredentiste.

Cu ocazia întrunirilor sindicatelor profesionale maghiare se desfășoară o intensă propagandă revizionistă.

4. Poliția populară maghiară încearcă prin tot felul de atrocități și amenințări a sili populația românească să părăsească Ardealul de Nord.

Față de cele de mai sus, cu onoare vă rugăm să binevoșiți a dispune măsurile ce veți aprecia necesare, pentru a se pune capăt abuzurilor, suferințelor și umilințelor de tot felul la care sunt supuși românii din Ardealul de Nord.

Șeful Marelui Stat Major
General C. Eftimiu

Șeful Secției a II-a,
Colonel A. Runceanu

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Cabinetul militar Sănătescu-Rădescu, dosar 38/1944 - 1945, f. 273 - 274.

31

1945 martie 2, Londra. Telegramă a Foreign Office către ambasadorul Marii Britanii la Moscova, Clark Kerr, prin care se recunoaște preponderența U.R.S.S. în România.

Trimis la 12 miezul nopții, 2 martie 1945

Nr. 1018
2 martie 1945

Repetată (nr. 2026 la Washington F. Urgent)
la București Nr. 258 (F. Urgent)

F. Urgent.

Telegrama de la Washington nr. 28 februarie: situația internă din România.

1. Reiese limpede din telegrama de la Washington menționată că Departamentul de Stat a invocat Declarația de la Ialta despre teritoriile eliberate și a cerut consultări comune între Aliați „asupra tuturor problemelor politice majore din România afectând interesele și responsabilitățile celor trei guverne aliate.“

2. Noi înșine am ezitat să facem aceasta, ținând seama de acordul nostru cu rușii, prin care am recunoscut preponderența sovietică în România. Considerăm totuși că ar trebui să dăm sprijin deplin acțiunii guvernului Statelor Unite prin invocarea Declarației. Vă rog, deci, să-l vedeți pe domnul Molotov cât de curând posibil și să sprijiniți demersurile domnului Harriman. Ar trebui să subliniați domnului Molotov că, acceptând preponderența sovietică în România, ne simțim obligați, ținând seama de recente evoluții din acea țară, să stăruim pentru consultări comune în acord cu hotărârile adoptate la Conferința de la Crimeea.

3. Ar trebui de asemenea să subliniați că telegrame recente din București sugerează că unele directive sovietice către Guvernul român par a fi emise în numele Guvernului sovietic sau a Înalțului Comandament Sovietic și nu în numele Comisiei Aliate de Control. Nu știu dacă Guvernul sovietic ține seama de avertismentul nostru că, dacă măsurile față de care avem obiecții sunt luate în numele Comisiei Aliate de Control, ar trebui să ne disociem public de ele. Dacă lucrurile stau așa, putem fi obligați să ne disociem de hotărâri care vor duce probabil la impunerea prin forță a unui guvern minoritar în România, dacă acestea sunt comunicate autorităților române în numele Comisiei Centrale sau ale Înalțului Comandament Sovietic ori al Guvernului sovietic.

[Urmează o notă manuscrisă a lui Churchill:]

Nu cred că suntem liberi să luăm o atitudine atât de fermă, ținând seama de angajamentul nostru față de Stalin și stricta observare de către el a *Gentlemen's Agreement-ului* în privința Greciei.

WSC
3 III

▼
Public Record Office PREM 3/374 f. 196 (publ. în Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop., Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947). București, 1993, p. 119).

32

1945 martie 2, Moscova. Știre trimisă de postul de radio Moscova, în limba română, cu privire la situația politică internă din România (lupta pentru instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat).

Postul Moscova – ora 21, 30

Cronica evenimentelor internaționale publicată în ziua de 1 martie de ziarul „Krasnaia Svezda“: „După ruperea relațiilor cu Germania hitleristă, România a avut destul timp pentru a lupta împotriva reacționarilor fasciști.“

Poporul român, unit în jurul Frontului Național-Democrat, a înțeles că partidele istorice oferă adăpost legionarilor și tuturor aceloră din slujba lui Hitler.

În ultimul timp, reacționarii fasciști au dat frâu liber agitațiilor lor. În loc de a porni la luptă împotriva fascismului, generalul Rădescu a încercat să le dea ajutor.

La București și în alte orașe din România, în cadrul unor demonstrații populare, poporul a cerut un guvern al Frontului Național-Democrat. La aceste demonstrații au luat parte și reprezentanți ai Partidului Național-Țărănesc, care au adoptat o atitudine contra lui Maniu.

Arhivele Statului București, fond Ministerul Propagandei Naționale, Buletine, dosar 19/1945, p. 22.

33

1945 martie 4, Sibiu. Notă informativă întocmită de Direcția Generală a Poliției cu privire la deportarea unor români și sași în U.R.S.S. și politica pe care o desfășoară comuniștii maghiari față de românii din Ardealul de Nord.

4 martie 1945

Români deportați de sovietici,
în cadrul măsurilor de ridicare a minorităților germani,
în Ardealul de Nord.

Odată cu ridicarea cetățenilor de origine etnică germană, din Ardealul de Nord, au fost ridicați și deportați de către organele sovietice și un număr considerabil de români, între 16 – 46 ani, bărbați și 18 – 35 ani, femei.

Astfel, în ziua de 8 ianuarie a.c. numai în comuna Sanislau-Sălaj, au fost ridicate 414 persoane, majoritatea români – bărbați și femei, care după ce au fost imbarcați în trenuri împreună cu sașii, au fost transportați cu destinație necunoscută.

Asemenea cazuri s-au petrecut și în localitatea Careii Mari, Tășnad, Ciumești, etc.

Comuniștii unguri din Ardealul de Nord, se dedau la acțiuni de teroare, față de populația românească forțând-o să se înscrie în Partidul Comunist, din care cauză foarte mulți români, s-au refugiat în Ardealul de Sud.

Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 2/1945, f. 48.

1945 martie 5, București. Stenograma ședinței consiliului Partidului Național-Democrat, privind măsurile ce trebuie luate pentru impunerea guvernului Petru Groza.

Au luat parte:

Din partea Partidului Comunist:

Tov. Vasile Luca, secretar general al FND-ului,
„ Teohari Gerogescu

Din partea Partidului Social Democrat:

Tov. Ștefan Voitec
„ Lotar Rădăceanu
„ Iordăchescu
„ Levin
„ Brătfăleanu

Din partea Frontului Plugarilor:

Prietenul Agiu
„ Zăroni
„ Bela Miron
„ Moga
„ Dumbrovă Ioviță
„ Prof. Ralea

Din partea Sindicatelor:

Prietenul Prof. Nicolau
Tov. Sencovici

Din partea Uniunii Patrioților:

Prietenul Prof. Vlădescu Răcoasa
„ Levente

Din partea presei:

Tov. Ardeleanu de la „Scânteia“
„ Ilie Zaharia „ de la „Scânteia“
„ Belu“ „România Liberă“

La ordinea de zi:

Analizarea situației, cum se desfășoară criza și măsurile ce trebuiesc luate pentru a impune instalarea guvernului Petru Groza.

Tov. Luca Vasile:

Vă voi informa pe scurt asupra situației. Noi nu ne-am adunat tot timpul crizei împreună în Consiliu, ci în parte, cu miniștri F.N.D. și conducătorii organizațiilor ce compun F.N.D.-ul, așa că în general ați fost în curent cu mersul lucrurilor. Joi seara, prietenul Groza a primit însărcinarea de a forma guvernul. Lista a fost întocmită și înaintată vineri pe la ora 2. Compoziția listei e așa cum s-a stabilit, că nu e momentul ca să formăm un guvern pur F.N.D., deoarece conjunctura internațională și necesitățile interne cer ca să facem o concentrare mai largă deocamdată, pentru

zdrobirea fascismului în țară, întrucât cele două partide „istorice” au devenit deschis conducătorii reacțiunii, anti-democrați, contra poporului, au susținut pe Rădescu, care pregătea o lovitură de stat legionară. Chiar armata din Ministerul de Interne fusese aleasă de soldați legionari mobilizați. Mai ales după Conferința de la Ialta, când conducătorii reacționari ai acestor două partide au văzut că s-a prăbușit politica lor de speculațiune a unor eventuale neînțelegeri între aliați, că nu mai pot avea nici un sprijin pentru a crea un guvern de tehnicieni sau altele, pentru a împiedica democratizarea țării, au pornit deschis la război, nu împotriva elementelor pro-hitleriste, ci atacând întreprinderile cu bande legionare, pentru a răsturna comitetele de fabrică alese de syndicate, au scos o serie de manifeste împotriva F.N.D.-ului, au organizat toate faptele pe care le cunoașteți, cari au alarmat nu numai poporul român, ci și aliați, și în special Uniunea Sovietică, care vedea în spatele frontului ridicându-se reacționarismului și anarhie. Aceasta a determinat venirea tov. Vâșinski, spre a ajuta la limpezirea situației României și după cum ați văzut, au luat o serie de măsuri represive, dezarmarea pe de o parte, pe de alta trimiterea pe front. Foarte caracteristic că la reducerea poliției și jandarmeriei, în loc să se scoată elemente fasciste și reacționare, au fost scoși cei sindicalizați, oameni mai apropiați de democratizarea țării, rămânând tot ce nu ar fi trebuit să rămână și ca un act de sabotaj au ajutat la evadarea bandiților și elementelor pro-fasciste din închisori. Tancurile ținute aici în bună stare spre a fi folosite împotriva poporului, au fost stricate în drum, fiind trimise spre front, ceea ce arată că ei sabotează și frontul. Deci conducătorii partidelor istorice sprijină la spatele frontului aceste elemente pro-hitleriste, sprijină acțiunile lui Hitler, care pregătește acum ca după înfrângerea militară să se reorganizeze în diferite țări pentru a împiedica democratizarea, refacerea economică pentru a provoca tulburări, asasinate și pentru a duce mai departe un război subteran. Acești conducători, cari de la început au dus o politică de dușmănie, de duplicitate, acum și mai mult continuă această politică, pentru a provoca o ruptură între U.R.S.S. și țara noastră.

Corespunzător hotărârilor Conferinței de la Ialta, care prevede un guvern de largă concentrare democratică, aceasta nu ar fi putut fi realizat de dl. Știrbei, cu elemente pro-hitleriste, chiar dacă acestea se ascund sub masca celor două partide. Barbu Știrbei când a fost la noi să trateze pentru formele guvernului, a uitat că la Ialta nu s-a vorbit de toate partidele, ci numai de partidele democratice și că acolo s-a stabilit distrugerea ultimelor rămășițe ale hitlerismului, oriunde s-ar ascunde ele. Deci, noi nu putem admite repetarea celor ce s-au mai făcut până acum, știind că aceasta avea un rezultat dezastruos pentru țară și popor, mai ales acum, când se apropie sfârșitul războiului și când ar putea să venim la Conferința de pace ca o țară care a pornit nu numai formal la democratizarea țării, ci ca una care într-adevăr realizează acest lucru. În caz contrar, perspectiva după Conferința de pace pentru noi este de a fi o țară ocupată.

Noi am fost pentru, ca și elementele care nu sunt pro-fasciste cu toate că n-au intrat în F.N.D. dar cari vor să contribuie la distrugerea fascismului, la continuarea războiului, la apropierea dintre U.R.S.S. și țara noastră.

Reacționarii au căutat să compromită F.N.D.-ul ca fiind un singur partid și anume Partidul Comunist. Ar fi fost foarte rău pentru ei să fie într-adevăr așa, căci dacă toată influența care o are F.N.D.-ul ar fi fost a Partidului Comunist, nici n-am mai fi stat cu ei de vorbă. Scopul tuturor organizațiilor din care e compus F.N.D., este de a doborî fascismul, de a reface țara și a ridica nivelul de viață al poporului. Lista guvernului a fost astfel întocmită, ca să cuprindă toate grupările, indiferent dacă sunt sau nu în F.N.D., dar cari luptă serios pentru doborârea fascismului, o luptă serioasă pentru democratizarea țării, o luptă serioasă pentru câștigarea unei poziții pentru România de prietenie cu U.R.S.S. și pentru România să fie recunoscută ca o țară luptătoare împotriva fascismului. Lista a fost deci întocmită ca să cuprindă în afară de reprezentanții organizațiilor din F.N.D., și liberali din partea grupării Tătărescu și național-țărăniști care n-au ieșit din partidul lor și nu sunt excluși, precum și o serie de reprezentanți ai organizațiilor național-țărăniște din țară care au aderat la F.N.D. din Ardealul de Nord, Muntenia, Oltenia și Moldova. Printre acești național- țărăniști sunt și elemente conducătoare din comitetul executiv și comitetele județene ale acestui partid, deci sunt forțe care reprezintă părțile cele mai democratice din aceste partide. Deci nici n-am exclus celelalte partide de la guvern, ci am pus din ele forțele democratice, așa cum cere și Ialta și situația noastră internă și poziția noastră internațională. Însă lista nici până astăzi n-a fost primită și au început discuții ca neapărat să fie și liberali de ai lui Brătianu și național-țărăniști, să stăm de vorbă cu Maniu, deci la 23 august au fost 4 partide și acum au rămas numai două, adică cel comunist și social democrat. Prietenul Groza a fost nevoit să meargă de 6 – 7 ori la Palat și chestiunea se amână mereu. Prietenul Groza a mers până acolo încât a stat de vorbă cu gruparea lui Brătianu și cu național-țărăniști – gruparea Mihalache. Bineînțeles, având în vedere popularitatea F.N.D.-ului în țară, aceasta trebuie să aibă o majoritate hotărâtoare, căci astfel nu avem nici o garanție că nu se repetă ceea ce s-a făcut până acum. Noi ajunsesem pe marginea unei prăpastii și dacă continuă în acest fel, lovitura ce vom primi va fi mai mare. Posedând această majoritate, F.N.D. a fost dispus să se înțeleagă cu Brătianu și să-i dea un loc de ministru și unul pentru un ministru fără portofoliu. Tot așa am fost dispuși să dăm un loc pe scoteala lui Tătărescu pentru un ministru plin din grupa Mihalache, și unul pentru un ministru fără portofoliu, aceasta pentru a ajuta într-adevăr ca pe bază constituțională să putem instala guvernul. Am făcut tot ce e omenește posibil pentru a putea instala guvernul pe cale constituțională, având totodată garanția că acest guvern nu va fi o reprezentare a celor trecute, căci ar fi o crimă să mai putem permite acest lucru. Acum trebuie să facem un pas hotărâtor, înainte să avem un guvern nu al F.N.D.-ului, ci de concentrare, dar în care organizațiile și partidele din care se compune F.N.D. să aibă majoritatea de cel puțin 70% și poziții importante politice, de care depinde democratizarea țării, să fie de asemenea ale Frontului, cum e Ministerul de Interne, sau cel de Război, unde am pus o persoană apropiată de programul Frontului, la Justiție, la Agricultură, care să ne garanteze că reforma agrară va fi rezolvată în favoarea țăranilor și nu a moșierilor.

Dl. Ralea ne va spune ce discuții a avut cu Mihalache, din care reiese clar dușmănia față de U.R.S.S. și faptul că ei în nici un caz nu vor să admită un astfel de guvern, ci din contră sabotează, împiedică instalarea lui. În urma discuțiilor de ieri, urmează ca azi să se adune conducerea centrală național țărănistă și liberală de la ora 10 să ne dea răspunsul dacă vor să primească condițiunile pe care le-am pus. Ei au pretenția de a păstra raportul de forțe ca în trecut, ceea ce e indispensabil. Aceasta e situația până în prezent. Față de aceasta, noi am făcut câteva greșeli. În momentul când Groza a fost însărcinat cu formarea guvernului, noi am crezut că lupta e câștigată și am oprit mișcarea de masă pentru susținerea instalării guvernului Groza. Dintr-o neînțelegere sau provocare a lui Hitler presa n-a mai publicat nimic, deoarece Comisia de control a refuzat două articole, dintre care unul al ziarului „Universul”, deoarece scriseseră neadevăruri. Într-unul se scria că a fost din nou însărcinat Barbu Știrbei cu formarea guvernului. Pe baza aceasta s-a dat dispoziția ca declarațiile cari se dau în legătură cu criza, să fie date întâi la cenzură și acolo s-a cenzurat tot ce privea această chestiune, nelăsându-se să treacă nimic. Noi n-am intervenit ca să se pună capăt acestei situații, pentru ca gazetele noastre să mobilizeze întregul popor pentru a sprijini instalarea acestui guvern, în interesul democrației.

A doua greșeală a fost că noi, n-am mai ținut întruniri, adunări de protest, pentru a susține guvernul și pentru a demasca camarila și banda care cauză să împiedice instalarea guvernului. Acum trebuie să reparăm aceasta. Măine în presa noastră trebuie atacați cei ce împiedică și cer instalarea guvernului Groza. Pentru azi a fost plănuț un mare miting în Piața Națiunii. Noi am propus acum ca acesta să nu se țină într-un singur loc, ci să se țină în mai multe locuri. Comitetul județean F.N.D. a pregătit 10 locuri, unde întreprinderile vor merge în mod organizat. La aceste întruniri trebuie arătată situația în care se găsește țara, trebuie pusă problema războiului care trebuie continuat și sprijinit acum la acest asalt cu maximum de efort, trebuie arătat că acum nu avem guvern și cum elementul sabotor caută să împiedice orice trebuie făcut. Însămânțările de asemenea nu se pot face, deoarece nimeni nu are răspunderea acestui lucru. Domnește haosul, anarhia, s-a dat drumul bandiților. Nu se poate ca țara să continue să meargă pe acest drum, căci ne amenință un mare pericol și trebuie cerut imediat instalarea guvernului. În întruniri să numiți delegați, care să meargă să ceară audiență la rege, prezentând moțiuni prin care se cere aprobarea listei și instalarea guvernului Groza. Și în țară vor fi întruniri asemănătoare și să chemăm mâine cetățenii la demonstrația de stradă, dacă nu se rezolvă criza azi. Acesta e deocamdată planul nostru de acțiune.

Prietenuț Ralea: Dă în Consiliul F.N.D., următoarele informații asupra întrevederilor avute: În cele 6 vizite făcute de Groza la Palat, i s-au ridicat obiecțiuni spunându-se că la Ialta s-a hotărât să se facă guvernele de concentrare a tuturor partidelor și a fost invitat să ia contact cu partidele istorice. Groza a răspuns că și în timpuri normale există o opoziție care nu ia parte la guvern cum e de ex. în Anglia, opoziția M.S. regelui. Am luat

totuși contact cu Lupu, care a răspuns că dacă nu e el prim-ministru, nu poate accepta nici o altă formă de guvern.

Dinu Brătianu a condiționat intrarea în guvern de intrarea grupului național-țărănist Mihalache sau Maniu.

Pentru a rezolva această situație, s-a făcut la Groza o conferință la care a luat parte Bebe Brătianu, prietenii social-democrați, dl. Mihalache și Tătărescu. Bebe Brătianu a stat de vorbă un ceas cu Tătărescu. Bebe Brătianu i-a spus că el ar fi dispus să intre, dar să se facă tot ce se poate pentru a ajunge la o înțelegere și cu național-țărăniști. Eu am stat de vorbă cu Mihalache și am încercat să-l înduplec pentru ca el să trimită un reprezentant al lui în guvern. I-am arătat că de la 23 august a sabotat mereu, i-am arătat greșelile cari s-au făcut că nu s-a făcut aproape deloc epurația, la care el mi-a spus că în F.N.D. sunt mai mulți legionari decât la ei.

I-am vorbit de reforma agrară, spunându-i cum e posibil ca el ca vechi țărănist să fie contra, la care mi-a răspuns că țărani nu doresc să se facă reforma sub forma în care se face. El spune că Partidul Național Țărănist a publicat un proiect, care trebuie să fie încă complectat cu date științifice, nu cu vorbe demagogice, așa cum facem noi pentru a atrage elementele tulburi de la țară pentru scopurile noastre. I-am spus că situația noastră față de U.R.S.S. e foarte întinsă și că Maniu a fost pomenit de ei ca „agresor“. Ei spun că Maniu a făcut tot ce a putut pentru o apropiere, a cerut chiar să meargă la Moscova, dar nu i s-a aprobat. Înainte de 23, după cum a confirmat și Beneș printr-o scrisoare, Maniu era cel mai popular și mai cunoscut în U.R.S.S. dar acum s-ar produce o răceală, deoarece F.N.D. a băgat intrigi.

Tov. Luca: Când a fost aici Vâșinski, el a înaintat un memoriu, pe care Domnia sa l-a aruncat, spunând că nu are relațiuni decât cu guvernul. În acel memoriu, Maniu pune chestiunea Basarabiei și Bucovinei.

Prietenul Ralea: I-am spus lui Mihalache că sunt zvonuri că suntem în pericol de a pierde și beligeranța și să apărem la Conferința de pace ca o țară fascistă și că datoria noastră ar fi să facem toate eforturile pentru a ne situa așa cum trebuie. La toate chestiunile el arată o împotrivire generală. Mi-a spus că U.R.S.S. se poartă foarte rău în România și că termometrul acestui fapt e marea popularitate de care se bucură Partidul Național-Țărănist în țară, lucru care se datorește pe de o parte programului lor, pe de altă parte greșelilor făcute de U.R.S.S. Mi-a spus că pentru el e clar că Uniunea Sovietică dorește în orice caz ocuparea și că pentru aceasta are 3 mijloace.

1. Unul de violență, pe care din ipocrizie nu vrea să-l întrebuințeze.

2. Unul de persuasiune, care îi e frică că n-ar reuși și de aceea nu vrea să-l întrebuințeze.

3. Unul de diversiune prin mijloace interne la F.N.D. să facă scandal, el fiind unelta politică pentru aceasta.

I-am arătat greșelile făcute de guvernul Rădescu mai ales când s-a tras asupra manifestațiilor, dar el mi-a răspuns că elementele dintre manifestații au fost acelea care au tras. Atunci i-am afirmat pe cuvânt de onoare, că întrucât am fost și eu de față, pot să-i spun că nu manifestații au fost

cei cari au tras. Mihalache spune că și la autopsie s-a găsit că gloanțele proveneau din revolvere civile, la care i-am răspuns că și armata putea întrebuința revolvere civile pentru a împușca în manifestați.

I-am atras atenția că tocmai el nu trebuie să se facă spijinul reacționarilor în Țara Românească, i-am reamintit clasa din care face parte, dar toate aceste apeluri la sentimentele lui, au rămas străine de el. El mi-a spus că singurul lucru care-l impresionează e să facă tâlhării la drumul mare și va medita asupra acestui lucru. Apoi mi-a spus că mâine, adică pentru azi, vor convoca delegația permanentă, dar în nici un caz ei nu pot face ceea ce se cere de fapt de la ei, să-și schimbe linia așa deodată. I-am spus că aceasta nu înseamnă deodată, căci la Maniu aceasta durează extrem de mult. Mihalache mi-a spus că ei vor să aibă majoritatea ministerelor și mai ales cele nevralgice: război, agricultură, etc pentru ca ei să aibă libertatea să facă ce vor.

Găsesc că e inutil să stau de vorbă cu el. Îl apără pe Maniu chiar și pe unele chestiuni, unde acesta din urmă e criticat chiar și de prieteni de ai lui.

Mihalache spune că dacă U.R.S.S. dorește să reediteze fabula cu Lupul și Mielul, nu se poate să facă aceasta cu aprobarea unor români ca noi. Ei doresc să facă această ocupare, spune el, deoarece, n-au nici morală, nici etică și o pot face, căci sunt mai puternici. Am înțeles că el urmărește producerea unor incidente, manifestări sângeroase de ordin intern, care să dea loc la o ocupare, pentru că englezii și americanii să se manifeste atunci. Ei încearcă transformarea unor incidente de natură internă, în unele internaționale. Mai bine să se facă un guvern de stradă, nu unul legal și apoi noi îl vom arăta ca atare. Vor să se facă în afară de lege, că apoi să-l atace ca pe unul neconstituțional.

L-am întrebat pe ce se bazează, au o forță reală, o bază la spate? Mi-a răspuns că Maniu spune că are niște secrete pe care lui nu i le-a comunicat, dar el crede sincer că Anglia și America nu se vor amesteca niciodată, nici nu se gândesc la acest lucru, așa că ei nu se bazează pe nimic pozitiv, dar el (Mihalache) nu poate subscrie ca cele ce se întâmplă să se facă cu aprobarea lor (național-țărăniști).

Tov. Luca: În privința atitudinii față de U.R.S.S. e consecvent cu trecutul.

Prietenul Ralea: I-am spus lui Tătărescu că mai rămân o serie de posibilități de tratative, așa că la 12-13 vom ști ultimul lor cuvânt.

Ralea: La Palat e o mare rezistență. La toate conversațiile asistă și Negel. El îl corectează pe rege în timpul conversațiilor nici nu-l lasă să vorbească.

Tov. Luca: E un fost ministru antonescian.

Tov. Teohari Gergescu: Experineța de 6 luni de zile ne-a arătat clar că o nouă încercare din partea Frontului de a se repeta un guvern ca cele de până acum, ar fi o nenorocire pentru țară. Experiențe de felul acestora s-au făcut și rezultate s-au văzut. În România ne găsim într-o situație cum nu e nici o țară din cele cari au fost sub cizme hitleristă. Acum se încercă prin presiuni, folosind chiar eventualitatea unei intervenții din partea englezilor și americanilor, pentru ca să se instaleze din nou un guvern în forma

veche sau eventual să ne cedeze nouă puțin. Nouă trebuie să ne fie clar că nu se poate ieși din situația în care ne găsim, decât printr-un guvern în care Frontul să aibă majoritatea. Din materialul pe care ni l-a dat prietenul Ralea, din cele ce cunoaștem noi singuri, se vede că partidele istorice nu vor nici democratizarea țării, nici o prietenie cu Uniunea Sovietică. Dușmănind Uniunea Sovietică, partidele istorice nu pot intra în guvern și nu pot avea pretenția să aibă o poziție predominantă. S-a arătat că de joi până astăzi noi n-am folosit acest timp pentru a arăta maselor situația și a le ține în cadență cu mersul evenimentelor, nu le-am arătat că dacă guvernul a fost răsturnat și dacă Groza a fost însărcinat cu formarea noului guvern, lucrurile nu sunt încă terminate, ci abia acum începe lupta adevărată, pentru a instala un guvern care să aibe în vedere interesele poporului. Aceasta a putut să întârzie cu 2 – 3 zile dezlegarea situației în care ne găsim astăzi. Orice încercare din partea noastră de a mai analiza, de a mai revizui punctul de vedere pe care l-am fixat, ar duce la o situație catastrofală pentru țară și masele largi care au acordat încrederea Frontului ar fi nedumerite și n-ar putea să-și explice o altă atitudine decât cea pe care am fixat-o. Masele cer azi un guvern al Frontului și aceasta ne-a dovedit-o întrunirile de joi. Noi am pus în față maselor chestiunea guvernului de concentrare dar ei strigau: „Nu! vrem guvern F.N.D.!” Masele sunt radicalizate. Noi vom răguși explicându-le de ce trebuie acum guvern de concentrare și de ce frontul trebuie să aibă majoritatea în acest guvern. Situația ne e mai ușoară, deoarece avem destul material pentru a justifica aceasta și zilele acestea va ieși materialul nou din partea elementelor național-țărăniște democratice, care vor vorbi despre politica reacționară și anti-sovietică, dusă de partidele istorice. Această demascare va veni chiar din rândurile lor. Poziția ne e ușoară, deoarece partidele istorice li s-a scos masca ce o poartă.

Ce este acum de făcut? Avem astăzi aceste meetinguri, în care să arătăm ce s-a întâmplat de joi până azi, să arătăm cine caută să târască România pe același drum ca până la 23 august, cine îngreunează în fiecare zi situația. Democrația de mâine trebuie să fie efectul culminant, să se știe că dacă acești reacționari vor sau nu, țara trebuie să aibă un guvern de concentrare, conform listei propuse de Groza. Și asupra acestui lucru trebuie să fie o unitate de vederi, deoarece numai acest lucru poate salva țara noastră. Așa cum e formată lista guvernului, cu reprezentanții Frontului, ai lui Tătărescu, ai național-țărăniștilor democrați și rămânând fără partide istorice cu ce e mai reacționar în Țara Românească, nici englezii, nici americanii, nimeni, nu va putea spune că s-a format un guvern de nuanță muncitorească. Se vor ridica desigur câteva elemente reacționare, dar nu vor putea împiedica rezolvarea situației din țara noastră. Demonstrația de mâine trebuie să fie punctul culminant pentru rezolvarea situației, indiferent dacă vor fi sau nu. Problema trebuie rezolvată, împotrivirea lor nu ne poate împiedica și nu putem începe discuții cu unul sau altul. Discuții au fost tot timpul și au arătat și opinii publice cât de larg a fost F.N.D., respectiv prietenul Groza, care le-a oferit chiar câte două locuri, unul pe socoteala Frontului și altul pe socoteala lui Tătărescu, dar ei nu vor aici 4 locuri, ei vor să aibă aceeași situație ca înainte, adică 10 locuri și nu numai 10 dacă

le-ai pune problema că li se dă tot 10 locuri, dar printre acestea nu sunt internele și războiul, tot n-ar fi de acord. Ei vor ca aparatul de stat să-l întrebuițeze, mai departe împotriva poporului român și a Uniunii Sovietice. Deci, singura cale, e cea pe care mergem noi și rezolvarea este inevitabilă, așa cum a spus chiar Mihalache.

Prof. Nicolau: Cred că suntem lămuriți asupra situației și trebuie să vedem dacă trebuiesc luate anumite măsuri.

Tov. Luca: Dacă nici demonstrația de mâine nu va avea rezultatul dorit, vom lua alte măsuri. Noi vrem aprobarea listei lui Groza, care se bazează pe concentrarea democrației.

Tov. Sencovici: Cred că nu ar trebui numai să punem problema că vrem acest guvern, ci ca masa să-l aprobe. Să facem acest lucru în toată țara și chiar în sate.

Ralea: Dacă se face în capitalele de județ, ajunge.

Plugarul Moga: Să intrăm în ministere.

Tov. Sencovici: Conform celor ce s-au spus, e clar ce vor partidele istorice. Dacă masa a fost indignată contra celor făcute de aceștia și am folosit această indignare pentru a da peste cap guvernul Rădescu, nu e o oarecare slăbiciune din partea noastră, de a mai accepta să stăm de vorbă cu acești bandiți? În fața regelui trebuie pusă problema ca acum să fugă ei după oamenii cinstiți cari s-au desolidarizat de ei, și să trateze cu aceștia, să vadă dacă aceștia îi acceptă, nu noi să alergăm după ei.

Tov. Luca: N-am alergat noi după ei. Ei au venit la Groza, pe baza cererii regelui.

Tov. Sencovici: Eu am crezut că Groza s-a dus la ei. Spusele lui Mihalache ar trebui foarte mult folosite, pentru a arăta maselor că ei sunt contra Uniunii Sovietice. Trebuie să arătăm maselor că atunci când există acea înfățișare între U.R.S.S., englezii și americani, aceștia fiind dușmanii U.R.S.S.-ului, sunt implicit și dușmanii englezilor și americanilor. Trebuie arătat maselor că aceste partide istorice au patronat și finanțat toate tulburările de la noi din țară. Peste tot se vorbește în oraș că la Malaxa, ei au aruncat miliarde. În fruntea acestei acțiuni stătea însuși Brătianu.

Prietenul Agiu: După ce acești dușmani au folosit tot aparatul de stat, și armata împotriva poporului, pentru planurile lor, acum folosesc și monarhia destul de dibaci.

Tov. Teohari: Dacă au acolo pe Negel!

Prof. Ralea: Camarila vrea să convingă pe rege că e mai util să abdice acum decât mai târziu, când oricum tot va fi forțat să o facă.

Tov. Luca: Sau vor să fugă din țară.

Tov. Ralea: Patriarhul a cerut audiență în sprijinul Frontului și n-a fost primit.

Agiu: De ce nu știe poporul acest lucru?

Tov. Luca: Au spus englezilor că la congresul sindical majoritatea au primit-o național-tătăniști că masa e cu ei. Au spus același lucru și rușilor.

Agiu: Aceasta dovedește că așa cum mințea Hitler, mint și ei. Se bazează numai pe intrigi și minciuni.

Tov. Luca: Folosesc mai mult chestiunea de la Malaxa, spunând tot că 4000 muncitori au votat pentru ei și numai 700 pentru noi.

Agiu: La C. Lung, Mihalache a dat ordin ca țaranii să iasă să apere prefectura. Elementele democratice au fost în număr de 5 – 6000, ceea ce e foarte mult pentru acolo. Aceasta, după sfatul comandantului sovietic, n-a luat cu forța prefectura. Dar s-a rezolvat cum au răspuns țaranii lui Mihalache. Nici un sat nu a ieșit să urmeze ordinele lui. Țaranii au auzit că se împarte pământul și acum îi întorc spatele lui Mihalache. E posibil să se organizeze Frontul Plugarilor chiar în satul lui Mihalache. Depinde de priceperea noastră cum vom reuși aceasta.

La manevrele lor noi trebuie să răspundem.

Tov. Luca: Maniu, Ausschnitt, Filderman, și încă unul, au strâns 300 milioane pentru a sparge mișcarea sindicală.

Agiu: Și aceasta trebuie s-o știe poporul.

Tov. Luca: Să mai treacă câțva timp, ca să nu descopere cine ne-a informat.

Tov. Teohari: Trebuie arătat însă cine e vinovat la Malaxa. În str. Clémenceau era o școală specială pentru spargerea unității sindicale.

Agiu: Situația aceasta trebuie urmărită, pentru ca într-o fabrică, când cineva ridică chestiuni contra sindicatului, să se știe cine îl inspiră. Demonstrația de dată trecută a arătat conștiința maselor, căci unde se găsea un astfel de provocator, a fost imediat pus la punct.

Tov. Luca: Acesta nu e popor la ei, aceasta e „strada“. La ei poporul e în Palat.

Agiu: În privința monarhiei să fim mai atenți. Să punem în fața lor problema că înțelegem de ce arme se servesc și chiar regele să nu fie lăsat pradă amenințărilor lor, și să arătăm regelui poziția noastră înainte de 23 august, alăturându-i că noi suntem cu el, dacă el e cu poporul. Dacă nu, e singur și vinovat de atitudinea ce o va lua poporul dacă aceasta va vedea că în loc să susțină cerințele lui, regele susține banda de fasciști în jurul lui.

Tov. Luca: În fabrici se poate pune chestiunea că s-au strâns fonduri pentru spargerea unităților sindicale.

Agiu: Noi Frontul Plugarilor, sperăm să avem azi câteva mii de plugari, veniți să demonstreze. Îi putem ține până mâine?

Levente: Apărarea poate pune la dispoziție 100 de paturi. Eventual se pot pune toate sediile la dispoziție.

Tov. Luca: Să i-a parte la întrunirile de azi, să voteze moțiunile și cine poate să rămână și pentru mâine.

Agiu: Niciodată oamenii noștri n-au găsit atâta dragoste și înțelegere la țărani ca acum.

Tov. Luca: În moțiunile votate de țărani, trebuie arătat că din cauza lipsei guvernului, însămănțărilor sunt în pericol, moșierii au părăsit moșiile, nu le lucrează, sabotează. Să arate că pământul trebuie să fie al lor, deci cer un guvern Groza, care le va da acest pământ.

Tov. Teohari: Dacă se pune problema azi la întruniri, fiecare muncitor va lua la el un țăran să doarmă. Ar trebui să vină delegații de țărani la toate meetingurile de azi.

Tov. Luca: O chestiune ridicată de tov. Sencovici este, dacă e moral să stăm de vorbă cu partidele istorice. E drept că ne vine rău când stăm de

vorbă cu conducătorii acestor partide, dar trebuie să facem tot ce e omeneste posibil pentru a avea guvern pe calea constituțională, în interesul țării și în conjunctura internațională, noi cu graba noastră nu trebuie să stricăm totul. Groza a respins de câteva ori aceste propuneri, dar apoi au venit ei la Groza. La Palat erau Vișoianu, Savel Rădulescu și alții și cum ieșea Groza, intrau ei. Noi nu puteam să spunem că refuzăm net să stăm de vorbă cu ei, căci aceasta ar fi fost pentru ei un argument că noi nu dorim decât ocuparea țării și instalarea cu forța a unui guvern. De aceea am făcut tot ce era omeneste posibil de făcut, dar mai mult nu putem face. Nu putem renunța la majoritate nici la părăsirea cheilor politice principiale. În ceea ce privește monarhia. Aci trebuie să ne fie clar, că noi nu dorim înlăturarea monarhiei. România nu e încă coaptă pentru republică acum. Chiar dacă ar fi vorba să se ia anumite măsuri, ca în Iugoslavia sau Grecia, s-ar instala o regență, nicidecum o republică, așa că nu trebuie să atacăm monarhia. Noi atacăm banda care înconjoară monarhia și care împiedică pe rege să vadă situația. Regele e fals informat și dacă pe baza presiunilor el e forțat, noi trebuie să lichidăm această bandă și să dăm sfetnici democrați. Pentru noi să fie clar că nu ne atingem de rege și dacă vom fi nevoiți să luăm măsuri, nici atunci nu va fi vorba decât de o regență, dar nu de schimbarea constituției, căci aceasta e o chestiune de viitor, care depinde de felul cum se desfășoară evenimentele. Oricât de stânga am fi noi, trebuie să știm că dezvoltarea istorică a ultimelor decenii a arătat că o monarhie poate fi mult mai democratică decât o republică fascistă, așa că noi nu urmărim forma, ci conținutul și dacă putem da un conținut democratic, pentru o dezvoltare progresistă mai departe, nu suntem pentru dărâmarea formei de stat. Dacă monarhia poate să meargă pe calea aceasta un timp mai îndelungat, e liberă să o facă. Nu punem aceste principii acum în joc, dar atacăm banda care înconjoară pe rege și împiedică rezolvarea problemelor pe cale constituțională, pentru ca țara să păsească înainte. Acum trebuie să stabilim vorbitori pentru meetingurile de azi p.m.

Intră tov. Rădăceanu.

Tov. Rădăceanu: Am fost chemat la Palat, de unde tocmai viu. L-am găsit pe rege foarte amărât. Mi-a spus că sunt foarte mulți miniștri. I-am răspuns că sunt foarte multe probleme, de aceea sunt foarte mulți miniștri, dar chestiunea se poate discuta. Apoi mi-a spus că dacă nu se poate la Ministerul de Interne, atunci cel puțin subsecretarul de poliție să fie o persoană neutră.

Tov. Luca: Neutrii ne-au adus aici.

Tov. Rădăceanu: Mi-a mai spus, dacă e necesar să fie așa o proporție de mare de Frontiști. Chiar și Tătărescu – spune el – am impresia că are o reprezentare prea mică, căci din 23 ministere, are numai 4 și 2 subsecretari. I-am răspuns că persoana aleasă de noi la Ministerul de Interne prezintă multe garanții și că în nici un caz nu poate fi un neutru, căci așa cum nu a rezolvat nimic până acum, nu va rezolva nimic nici de aici înainte. I-am spus că până acum nu s-a rezolvat problema prefectilor și primarilor, problema pe care noi o putem rezolva imediat, pe când un neutru n-ar putea decât să continue situația de instabilitate. Regele vrea deci să revizuiem și proporția și numărul miniștrilor.

Ralea: Dar și Tătărescu acceptă această proporție.

Tov. Luca: Noi menționăm punctul nostru de vedere: un ministrul fără portofoliu și unul plin pe socoteala lui Tătărescu – de la liberali, și un ministru fără portofoliu și unul plin de pe socoteala F.N.D. – din grupul lui Mihalache.

Tov. Rădăceanu: Nu știu ce rost a avut să mă cheme pe mine și pe Pătrășcanu și nu pe Groza.

Tov. Luca: Caută să târăgănească lucrurile, așteptând probabil să se producă o minune.

Vlădescu Răcoasa: A crezut probabil că poate face o ruptură.

Tov. Rădăceanu: Nu trec eu dintre aceia care ar putea face așa ceva, și nici Pătrășcanu.

Ralea: Aseară am anunțat că vine Tillea cu un mesagiu de la Londra.

Tov. Teohari: După cum mi-a comunicat acum Pătrășcanu, chestiunile care i s-au pus lui au fost: 1. Dacă nu reușește Groza, regele va însărcina pe Savel Rădulescu cu formarea guvernului și dacă nici acesta nu reușește, va fi din nou însărcinat Groza. 2. În ceea ce privește conducerea ministerelor, să fie mai puține, să se contopească bine înțeles în defavoarea F.N.D.-ului. Regele vrea să aibă azi, până seara guvernul format. Să se facă tot posibilul să intre și reprezentanți liberali și țărăniști.

De asemenea a venit și răspunsul din partea național-țărăniștilor și liberalilor. Nu vor decât așa ca ei să aibă 50% din mandate, iar restul de 50% F.N.D. și Tătărescu, iar Groza să fie arbitru.

Se fixează vorbitorii pentru meetingurile de după amiază.

Arhivele Statului București. Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 26 / 1945, f. 1 - 10.

35

1945 martie 5, București. Scrisoare de răspuns a lui A.I. Vășinski adresată lui Burton Y. Berry, în care se precizează poziția Guvernului sovietic privind componența noului guvern român și sarcinile acestuia.

March 5, 1945

Dear Mr. Berry:

In answer to your letters of February 28 and March 1, I inform you that the contents of these letters were transmitted by me to the Soviet Government.

As for the essence of the questions touched upon in these letters, I should like to remind you that in my conversation with you in February 28, I presented to you the point of view of the Soviet Government according to which in the new Rumanian Government there should be represented all the truly democratic forces of Romania and that such a Government should

be able to assure in Rumania, which is in the rear of the Red Army, order and tranquillity, and likewise to assure the honorable and conscientious fulfillment of the conditions of the Armistice Agreement. In addition to this, I consider it necessary to draw your attention to the fact the Crimeea Conference demands the uprooting of the last traces of Nazism and Fascism, which should constitute likewise the extremely important task of the new Rumanian Government.

In connection with points two and three of your letter the principles expressed in them, as is obvious cannot call forth any objections.

Very sincerely yours,
(Signed) A. Vâșinsky.

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme S.U.A. r. 663, c. 1165, The National Archives of the United States, Washington D.C. General Records of the Department of States (r.G. 59) – U.S. Military Representation, Allied Control Commission, No. 74000119 Control (Rumania) 3 – 545

Traducere

5 martie

Domnule Berry,

Răspunzându-vă la scrisorile dv. din 28 februarie și 1 martie, vă informez că, conținutul acestor scrisori a fost transmis de mine Guvernului sovietic.

În ceea ce privește esența problemei abordate în aceste scrisori, aș vrea să vă amintesc că în convorbirea mea cu dv. din ziua de 28 februarie v-am prezentat punctul de vedere al Guvernului sovietic potrivit căruia în noul guvern român trebuie reprezentate toate forțele cu adevărat democratice din România și că un astfel de guvern va putea asigura în România, care reprezintă spatele frontului Armatei Roșii, ordinea și liniștea, asigurând totodată îndeplinirea onorabilă și conștiincioasă a condițiilor Convenției de armistițiu. Pe lângă aceasta, consider necesar să vă atrag atenția asupra faptului că, Conferința din Crimeea cere smulgerea din rădăcină a ultimelor urme ale nazismului și fascismului, ceea ce constituie, de asemenea, o sarcină importantă a noului Guvern român.

În legătură cu punctele 2 și 3 ale scrisorii dv. principiile exprimate în ele, evident, nu pot ridica nici o obiecție.

Al dv. foarte sincer,
A. Vâșinski.

1945 martie 5. Adresa șefului Marelui Stat Major român, general de corp de armată Constantin Sănătescu, către generalul de divizie V.P. Vinogradov, în care își exprimă dezacordul față de măsura adoptată de Comisia Aliată de Control privind dezarmarea personalului destinat pazei unor comandamente și instituții din București.

Marele Stat Major

Nr. 686088 din 5 martie 1945

Marele Stat Major către
Domnul general de divizie Vinogradov,
locțiitorul președintelui Comisiunii
interaliatare de Control în România

La adresa dv. nr. B. 430 din 28 februarie 1945, am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele:

1. Ridicarea întregului armament de la unitățile specificate în adresa menționată, unități care au în primire paza fabricilor care lucrează materiale de război, depozitelor de materiale și localurilor Ministerului de Război și Marelui Stat Major, constituie măsuri nu numai înjositoare pentru armata română, dar și măsuri care pun în nesiguranță morală și materială atât lucrul în înaltele comandamente, cât și păstrarea materialelor proprii.

2. Mărele Stat Major supune atențiunii Comisiunii interaliatare de Control faptul că această dezarmare a tuturor gărzilor și unităților prevăzute duce la consecințele cele mai grave asupra moralului întregii populații cât și al armatei române, care nu poate fi supusă unui tratament atât de contradictoriu și anume: pe front camarad de luptă căruia i se cer eforturi continue, iar pe propriul ei teritoriu obiect de captură, de dezarmare și vexațiune.

3. Motivarea acestor măsuri prin faptul că acele unități sau gărzi în activitatea lor nu vor cere întrebuințarea armamentului este surprinzătoare prin faptul că la orice armată din lume o santinelă și o gardă destinată a asigura paza unui local sau depozit trebuie să aibă neapărat o armă.

Motivarea acestei dezarmări cu ipoteza evitării utilizării acestui armament de către elementele dușmane țării se găsește într-o categorică contradicție cu precedenta, pentru că, dacă există această temere, atunci cu atât mai mult gărzile ar trebui înarmate și întărite.

4. Marele Stat Major protestează contra acestor dezarmări care constituie o încălcare categorică a prevederilor Convenției de armistițiu și ține să supună atențiunii Comisiei interaliatare de Control gravele consecințe ce decurg prin faptul că se lasă astfel instituțiile noastre militare la discreția răufăcătorilor și se înlesnește fuga dezertorilor și arestațiilor, precum și prin demoralizarea armatei române.

Ca urmare, cerem ridicarea neîntârziată a acestor măsuri.

Șeful Marelui Stat Major,
General de corp de armată,
C. Sănătescu

Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 1336, dosar 199, f. 91- 92.

1945 martie 6, București. Decret-lege cu privire la organizarea ministerelor și numirea Guvernului prezidat de dr. Petru Groza.

DECRETE

PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI

MIHAI I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României, „La toți de față și viitori, sănătate:“

Văzând demisia ce ne-a fost prezentată. În baza disp. art. 88 din Constituție și art. 1, alin. 1 din Legea de organizare a ministerelor,
Am decretat și decretăm:

Art. unic— D-l dr. Petru Groza se numește președinte al Consiliului nostru de Miniștri. Dat în București la 6 martie 1945.

MIHAI

Președintele Consiliului de Miniștri,
General de Corp de Armată Adjutant, N. Rădescu

Nr. 709

MIHAI I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României, „La toți de față și viitori, sănătate:“

În baza dispozițiilor art. 88 din Constituție și art. 1 și 2 din Legea de organizare a ministerelor.

Am decretat și decretăm:

Art. I— D-l Gheorghe Tătărescu se numește vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Străine.

Art. II Se numesc miniștri secretari de stat d-nii:

Prof. Mihail Ralea, la Departamentul Artelor.

Lucrețiu Pătrășcanu, la Departamentul Justiției.

Prof. ing. Gh. Nicolau, la Departamentul Asistenței și Asigurărilor Sociale.

Ștefan Voitec, la Departamentul Educației Naționale.

Gh. Gheorghiu-Dej, la Departamentul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice.

Lotar Rădăceanu, la Departamentul Muncii.

Dumitru Alimănișteanu, la Departamentul Finanțelor,

Ing. Petre Bejan, la Departamentul Industriei și Comerțului.

Teohari Georgescu, la Departamentul Afacerilor Interne.

Ing. Tudor Ionescu, la Departamentul Minelor și Petrolului.
Romulus Zăroni, la Departamentul Agriculturii și Domeniilor.
Prof. Petre Constantinescu-Iași, la Departamentul Propagandei.
General de divizie C. Vasiliu-Râșcanu, la Departamentul Războiului.
Prof. dr. Dumitru Bagdazar, la Departamentul Sănătății.
Anton Alexandru, la Departamentul Cooperăției.
Preot Constantin Burducea, la Departamentul Cultelor.
Art. III Se numesc subsecretari de stat d-nii:
La Subsecretariatul de Stat al Naționalităților:
Prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa.
La Ministrul Afacerilor Interne:
General Virgil Stănescu, pentru ordine și siguranță.
Ion Burcă, pentru administrație.
La Ministerul de Război:
General adjutant Dumitru Dămăceanu, pentru armata de uscat.
General comandant Ionescu Emanoil, pentru aviație.
Contramiral Petre Bărbuneanu, pentru marină.
La Ministerul Agriculturii și Domeniilor:
Constantin Agiu.
La Ministerul Industriei și Comerțului:
Adrian Dumitriu, pentru industria de război.
General Grigore Nicolau, pentru aprovizionare.
La Ministerul Educației Naționale:
Aurel Potop
La Ministerul Finanțelor:
Mircea Durma.
La Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice:
Ion Gh. Maurer și Mircea Niculescu.
Dat în București la 6 martie, 1945.

MIHAI

Președintele Consiliului de Miniștri,
Dr. Petru Groza

▼
„Monitorul Oficial”, nr. 54 / 1945 din 7 martie p. 1702.

38

1945 martie 6. Minuta dezbaterilor Cabinetului de Război britanic privind eventualitatea retragerii regelui Mihai la misiunea britanică în România.

Extras din a 26-a (45) Decizie a Cabinetului de Război
Minuta 5. Anexă confidențială

Marti, 6 martie 1945, 5,30 p.m.

Secretarul de stat pentru Afacerile Externe a informat Cabinetul de Război că tocmai a sosit o telegramă de la vicemareșalul aerului Stevenson,

care era șeful elementului britanic din Comisia de Control în România, indicând că el poate fi confruntat în orice moment cu o cerere de la regele Mihai și regina-mamă pentru refugiu în ambasada britanică și cerând instrucțiuni. Secretarul de stat pentru Afacerile Externe a spus că era foarte preocupat de modul în care rușii tratau poziția României și de dezvăluirea atitudinii lor, reprezentată de acest mod. Poziția regelui în țară fusese bună și el tratase situația cu precauție. Dacă el era acum constrâns să se refugieze în fața presiunii aliatului nostru, efectul asupra opiniei publice și a relațiilor anglo-ruse putea fi foarte penibil. În orice caz, el crede că, așa cum noi am acordat deja adăpost generalului Rădescu, ambasada Statelor Unite putea acorda adăpost regelui și reginei-mame, dacă apărea necesitatea. Poziția României era dificilă, deoarece prin înțelegerea dintre mareșalul Stalin și noi, noi urma să luăm conducerea în Grecia, o acțiune care a fost pe deplin onorată de către ruși, în timp ce rușii urmau să ia conducerea (sub rezerva prezenței noastre și a celei a Statelor Unite în Comisia de Control) în România. Întrucât președintele S.U.A., nu a fost parte la aceste înțelegeri, există anumite dificultăți pentru a invoca sprijinul său față de mareșalul Stalin, în actualele împrejurări. Primul ministru poate, totuși, să-l abordeze direct pe mareșalul Stalin. Poziția României nu a fost discutată cu el la Italia, deoarece era atât de larg acoperită prin înțelegerea menționată mai sus.

Primul ministru a fost de acord că existența înțelegerii menționată de Secretarul pentru Afacerile Externe ne leagă până la un punct mâinile, mai ales, pentru că rușii au respectat cu strictețe partea lor din târgul (bargain) în privința Greciei. El a fost de acord de asemenea asupra efectelor nefericite asupra relațiilor anglo-ruse ale cererii de refugiu a regelui și reginei-mame. Credea, totuși că Statele Unite, ar trebui solicitate să împartă povara acordării refugiului (regelui și reginei-mame) și era într-un totuși pregătit să telegrafieze o declarație asupra poziției președintelui (SUA). El l-a invitat pe secretarul pentru afacerile externe să-i dea câteva sugestii în privința punctelor pe care să le telegrafieze mareșalului Stalin. Mesajul său ar putea arăta că noi recunoaștem într-un totuși că România cade în sferă rusă, iar Grecia într-una noastră, că acea înțelegere a fost într-un totuși respectată de ruși în cazul Greciei și că în acea țară, comuniștii erau acum înapoi în Atena și că noi nu avem intenția de a permite generalului Plastiras (față de care, a spus primului ministru, el era încredințat că vom adopta o poziție fermă) să instaureze o dictatură de dreapta; că mareșalul Stalin avea libertatea să trimită observatori pentru a vedea cum evoluează situația și că lor le va acorda toată atenția, dar că, ținând seama de efectul asupra relațiilor anglo-ruse, el, (Churchill) avea mari speranțe că situației din România i se va acorda atenție în continuare. Ar fi de reflectat credea el, dacă Declarația de la Ialta asupra teritoriilor eliberate putea fi considerată ca înlocuind acordurile independente anterioare, ca acela în privința Greciei și României, care a fost făcut într-un timp când nu ne puteam sprijini pe asistența Statelor Unite.

Între timp, totuși, el crede că vicemareșalul aerului Stevenson ar putea fi informat că, dacă este necesar, s-ar putea acorda refugiu regelui și reginei-mame, dar că noi considerăm de dorit ca Statele Unite să ajute la

ducerea acestei poveri și că el ar trebui să facă o sugestie în acest sens colegului său american, dacă situația o impune.

Secretarul de stat pentru Afacerile Externe a pregătit un proiect de telegramă către mareșalul Stalin, destinat studierii de către primul ministru.

Cabinetul de Război a aprobat sugestia primului ministru de la „X” și l-a invitat pe secretarul de stat pentru afacerile externe să ia măsuri pentru ca instrucțiunile necesare să fie trimise.

Public Record Office, Londra PREM, 3/374/9, f. 178-179; (publ. în Ion Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947), București, 1993, p. 124).

39

1945 martie 6, București. Cuvântarea rostită de Gheorghe Gheorghiu-Dej la adunarea organizată de Frontul Național-Democratic cu ocazia instaurării guvernului dr. Petru Groza.

Cetățeni, cetățene, dragi tovarăși,

Împotriva voinței elementelor reacționare în frunte cu Iuliu Maniu și Dinu Brătianu (Mulțimea strigă: „Jos cu ei!“), Majestatea sa, regele a binevoit să accepte lista noului guvern de concentrare a forțelor democratice, propusă de primul-ministru Petru Groza (Aplauze puternice și îndelung repetate. Sutele de mii de cetățeni, într-un entuziasm indescriptibil, aclamă frenetic noul guvern condus de Petru Groza).

Ne-am adunat astăzi în Piața Națiunii cu scopul inițial de a continua lupta pentru impunerea unui astfel de guvern care să reprezinte adevăratele forțe democratice din țara aceasta, care să reprezinte masele largi populare.

În ultimul moment am primit știrea că în sfârșit a fost acceptată propunerea Frontului Național-Democrat, prezentată prin dl. dr. Petru Groza (Cetățonii strigă: „Trăiască Potru Groza“, „Trăiască Gheorghe-Dej!“ „Să ni se citească lista!“).

După cât suntem informați, lista guvernului va fi dată publicității chiar în cursul zilei de azi.

Avem deci, dragi tovarăși și cetățeni, posibilitatea acum să manifestăm bucuria și hotărârea noastră de a sprijini noul guvern de concentrare a forțelor democratice, cu condiția ca el să înfăptuiască marile năzuințe ale maselor largi populare din țara noastră.

(Aplauze puternice).

Sarcinile noului guvern sunt bine cunoscute, Frontul Național-Democrat prin mitingurile, prin întrunirile organizate, prin manifestele și ziarele organizațiilor sale a precizat punctul său de vedere.

În primul rând trebuie să trecem hotărâți la acțiune de democratizare a vieții noastre publice, să trecem hotărâți la acțiunea de curățire a

întreprinderilor, a instituțiilor publice de dușmanii poporului, de elementele reacționare care sabotează activitatea noastră practică în toate domeniile și care au sabotat până în prezent.

De asemeni, noul guvern are însărcinarea de a mobiliza toate forțele poporului nostru în vederea întăririi efortului de război pentru a termina cu un ceas mai devreme lupta împotriva lui Hitler, pentru a dărâma regimul hitlerist și a curăți țara de hitleriști.

Noul guvern mai are marea cinste și sarcina de a reface viața economică a țării, adânc zdruncinată de regimul lui Antonescu și din cauza sabotajului aplicat de către elementele reacționare care au făcut parte din guvernele ce s-au succedat până în momentul de față.

Iubiți cetățeni și dragi tovarăși,

Rezultatele acțiunii noastre constituie o mare victorie.

Intrucât formula unui guvern F.N.D. ni s-a părut îngustă, am hotărât să acceptăm formula unui guvern de concentrare a forțelor democartice care să reprezinte toate categoriile sociale dornice să participe activ la opera războiului necruțător contra hitlerismului, la stărpirea fascismului din interior și la refacerea vieții noastre de stat.

Victoria dobândită de noi nu trebuie să ne adoarmă vigilența. Trebuie să fim vigilenți, să controlăm de aproape activitatea guvernului, chiar dacă el va avea denumirea de guven de concentrare democratică, căci ceea ce își propune trebuie să realizeze, pentru că numai așa se poate bucura de sprijinul poporului. Numai așa s-ar putea bucura de sprijinul întregii țări.

Aceasta înseamnă să îmbunătățească, sau mai exact să creeze, condițiuni favorabile pentru îmbunătățirea vieții materiale a poporului nostru, să îmbunătățească relațiile noastre cu țările cu care ne învecinăm, să meargă pe linia unei prietenii sincere și permanente cu Uniunea Sovietică, pe linia unor acorduri economice care să permită țării noastre refacerea după dezastrul suferit datorită regimului lui Antonescu, să aplice cu sinceritate clauzele Convenției de armistițiu și hotărârile Conferinței de la Ialta. De asemeni, să meargă la dobândirea unei alianțe cu Uniunea Sovietică, pentru a asigura independența noastră națională împotriva oricui ar încerca să o atingă.

Vom merge acum să demonstrăm atât bucuria cât și hotărârea noastră de a sprijini noul guvern de concentrare a forțelor democratice în deplină ordine. Să dovedim disciplina noastră, să dovedim înaltul simț patriotic și să manifestăm voința noastră de luptă pentru fericirea României în cadrul organizațiilor politice și profesionale care alcătuiesc Frontul Național-Democratic (Aplauze extrem de puternice).

Să mulțumim Maiestății sale regelui că a înțeles în cele din urmă să asculte glasul poporului. În ciuda clicii care îl înconjoară și îl izolează de popor, Maiestatea sa, regele ascultând glasul poporului și sfatul adevăraților conducători ai poporului nostru are mult de câștigat deoarece conducătorii partidelor așa-zis istorice, în frunte cu Iuliu Maniu, serviți de unelte-pentru că nu pot fi caracterizați altfel decât ca unelte – oamenii de teapa generalului Rădescu – au căutat să târască monarhia în frământările politice, în vâltoarea luptelor politice. Cu toate că se prezentau în diferite

ocaziuni drept buni monarhiști, ei căutau să târască monarhia pe o pantă periculoasă, compromițând-o.

În ciuda acestor conducători reacționari, Maiestatea sa, regele și-a dat seama de perfidia uneltitorilor reacționari și a acceptat formula de guvern de concentrare a forțelor democratice și astăzi lista noului guvern va fi publicată, va fi cunoscută de întreaga țară (Aplauze furtunoase).

Să nu vă faceți, dragi tovarăși și iubiți cetățeni, iluzia că, o dată dobândită guvernul de concentrare a forțelor democratice, lupta s-a terminat. Dimpotrivă, lupta în contra dușmanilor poporului, agenții lui Hitler în țara noastră, trebuie să fie intensificată cu și mai mare vigoare și să ducă la nimicirea lor definitivă (Mulțimea strigă: „Moarte lor“!).

Împotriva acestora trebuie să ducem o luptă necruțătoare, fără milă. Trebuie loviți oriunde îi întâlnim.

Curățind viața noastră de stat de asemenea elemente dăm posibilitatea și guvernului și poporului să facă mari realizări.

Vreau să vă aduc o mică dovadă— și altele vor urma în curând— pentru că opinia publică din țara românească trebuie lămurită asupra figurii lui Iuliu Maniu, acest om nefast (Cei 800 de mii de cetățeni strigă, într-un singur glas: „Jos cu el“!).

Probabil ați auzit că în ultimul timp au fost aruncați cu parașutele de către hitleriști, trimiși de Horia Sima, anumiți agenți pe teritoriul țării noastre. Prinși de autoritățile românești au făcut anumite declarații care au fost găsite întâmplător.

Îmi permit să vă citesc un pasaj pentru ca dvs. să vă dați seama de relațiile dlui Iuliu Maniu cu resturile Gărzii de Fier din țară și cu conducătorii resturilor Gărzii de Fier din Germania hitleristă. Este vorba de un anume Olteanu Vasile și Gheorghe Petre, învățători, care au fost trimiși cu anumite misiuni. Și aceștia declară între altele că: „Misiunea noastră a fost de a lua contact cu dl. Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc, pentru a-i transmite din partea dlui Horia Sima, șeful mișcării legionare, unele probleme“ (Această știre este primită cu mare indignare de mulțime, care manifestează plină de mânie împotriva lui Iuliu Maniu).

Acest pasaj, iubiți cetățeni, este dintr-un mic fragment care stabilește relațiile lui Iuliu Maniu cu resturile Gărzii de Fier. Dar noi cunoaștem cu toții politica sa de adăpostire a legionarilor în Partidul Național-Țărănesc.

Noi cunoaștem de asemeni amestecul lui Iuliu Maniu în organizarea grupelor înarmate de legionari care încearcă din umbră să atace libertățile poporului nostru.

Noi cunoaștem rolul jucat de Iuliu Maniu înainte de 23 august, după 23 august și mai ales astăzi, când țara întreagă își manifestă dorința de a vedea în fruntea țării un guvern democrat.

Iuliu Maniu, Dinu Brătianu și elementele reacționare care îl sprijină au căutat tot timpul să împiedice rezolvarea normală a crizei de guvern ce s-a produs în urma alungării lui Rădescu din fruntea țării (Cetățenii, la auzul numelui lui Rădescu, indignați cer pedepsirea lui, manifestând împotriva reacționarilor în frunte cu Iuliu Maniu și Dinu Brătianu).

Toate aceste încercări se vor izbi de hotărârea neclintită a poporului nostru, a tuturor democrațiilor cinștiți, a clasei muncitoare, a organizațiilor democratice.

Orice încercare de acest fel o vom lovi pe viitor fără cruțare de oriunde ar veni ea, fie din partea lui Iuliu Maniu, fie din partea lui Dinu Brătianu sau a uneltelor lor.

Vă asigurăm că nu ne vom găsi liniștea până când țara noastră nu va fi curățită de elementele dușmănoase, că nu ne vom cruța puterile până când nu vom vedea stabilit un regim cu adevărat democratic, până când nu vom democratiza aparatul de stat, până când nu vom democratiza viața noastră publică, până când nu vom democratiza armata noastră. Armata trebuie să devină armată democratică, armata care apără interesele poporului (Aplauze furtunoase).

Trăiască poporul român! (Aplauze puternice).

Trăiască clasa muncitoare! (Aplauze puternice).

Trăiască mișcarea democratică din România! (Aplauze puternice).

Trăiască armata poporului, armata democrației! (Aplauze puternice).

Trăiască lupta unită a Armatei Roșii și a Armatei Române! (Aplauze puternice).

Trăiască prietenia poporului nostru cu popoarele Uniunii Sovietice și aliate! (Aplauze puternice).

Trăiască lupta unită a armatelor marilor Națiuni Unite, în frunte cu Uniunea Sovietică, și armata noastră română, împotriva hitlerismului! (Aplauze puternice).

Moarte fasciștilor!

„Scânteia”, an II, nr. 161 din 8 martie 1945, p. 3.

40

1945 martie 7. Planul de comunizare a României transmis de un agent al Oficiului de Servicii Strategice.

Distribuit la 27 martie 1945

7 martie 1945

România

Se atrage atenția asupra evaluării F.O. Sursa care a furnizat această informație este neverificată, iar reprezentanții noștri în zonă nu au putut până acum să o verifice.

1. Sursa afirmă că comunizarea României urmează să fie realizată într-un plan de 3 ani și dezvoltarea instituțiilor comuniste prin două planuri, fiecare de cinci ani.

2. O conferință a conducătorilor comuniști, români și ruși, a avut loc la București, la 7 martie, în cadrul căreia un plan a fost prezentat în fața grupului de către Evgheni Suhalov, reprezentantul Comitetului, care a spus că vine de la Gheorghei Dimitrov, conducătorul Comitetului. Erau prezenți:

Ana Pauker

Vasile Prisenko, secția sindicate

General Fedor Zurcov, din Statul Major politic al lui Malinovski

Ilia Zurcov, de la secția de educație comunistă a Comitetului (Zurcov a sosit la București, la 6 martie).

Nicolae Afcev, atașat special pe lângă Ana Pauker.

Constantin Doncea din Comitetul Central Comunist român

Sulam Berezinsky, reprezentant al Comitetului și trimisul personal al lui Stalin, ca „observator” pentru problemele românești.

Constantin Pârvulescu, secretar al Comitetului Central comunist român.

3. Sursa nu a putut obține un exemplar, dar el dă punctele importante ale planului de 3 ani din memorie;

(A) Desăvârșirea reformei agrare prin confiscarea marilor moșii și ruinarea moșierilor.

(B) Desființarea armatei în forma ei actuală și crearea unei armate noi din diviziile „Tudor Vladimirescu” și „Avram Iancu” (ultima este încă în Rusia) ca și din toți ofițerii care activează acum pe teritoriul sovietic.

(C) Lichidarea tuturor băncilor prin atacuri împotriva Partidului Național-Liberal, ai cărui membrii sunt proprietarii celor mai multe dintre ele.

(D) Micile gospodării țărănești trebuie desființate pentru a-i lipsi pe țărani mici proprietari de pământ de mașini și vite.

Aceasta va deschide calea spre absorbirea lor în sistemul colectivist.

(E) Abdicarea regelui și exilul familiei regale.

(F) Suprimarea treptată a firmelor de import-export, care fac afaceri cu S.U.A., Marea Britanie și îndreptarea exportului României spre Uniunea Sovietică și țările de sub dominația sovietică.

(G) Suprimarea partidelor istorice, prin arestarea, uciderea și răpirea membrilor lor.

(H) Crearea unei organizații de poliție, întemeiată pe o „miliție populară” de tipul NKVD.

(J) Îndreptarea populației rurale spre industrie. Dezvoltarea întreprinderilor de industrie în România.

(K) Nici unui străin, cu excepția celor din țările de sub influența sovietică nu i se va permite intrarea în România.

4. Detaliile celor două planuri pe 5 ani vor fi date Anei Pauker în decurs de o lună.

Arhivele Naționale Washington, D.C., RG 226, Record of the Office Strategic Service.

... Un informator neverificat declară că la 7 martie, un grup de opt comuniști, incluzând pe Ana Pauker și trei alți români ca și patru ruși s-au întâlnit la București pentru a discuta un plan de comunizare a țării despre care se spune că a fost prezentat de Gheorghe Dimitrov, președintele Partidului Comunist Bulgar și fost secretar al defunctului Comintern. Procesul inițial de transformare a României într-o societate comunistă se spune că este subiectul planului de trei ani și el va fi urmat de două planuri succesive de cinci ani, pe care d-na Pauker se așteaptă să le primească în aprilie.

Presupusul plan de trei ani prevede abdicarea și exilul lui Mihai, înlocuirea armatei prin trupe române doctriinate în timp ce s-au aflat ținute ca prizonieri de război sovietici; înlocuirea poliției printr-o miliție cetățenească și o forță NKVD; pauperizarea maselor rurale pentru a deschide drum colectivizării agriculturii, în timp ce industriile în curs de dezvoltare vor angaja o parte a țărănimii; distrugerea Partidelor Țărănesc și Liberal prin mijloace violente, însoțită de lichidarea băncilor, în care predomină liberalii; lichidarea treptată a firmelor, care fac afaceri cu anglo-americanii și eliminarea tuturor străinilor cu excepția cetățenilor din U.R.S.S. și statele din orbita sa.

În evaluarea unor astfel de rapoarte, este necesar să se aibă în vedere faptul că instalarea la putere a stângii de către sovietici a intensificat teama de comunism printre mulți români. De altminteri întreruperea de către sovietici, la 13 martie, a negocierilor comerciale române-turce poate fi interpretată ca indicând intenția Moscovei de a face România mai dependentă, din punct de vedere economic de Uniunea Sovietică. Pe de altă parte, în timp ce consolidarea controlului comunist poate fi într-adevăr încurajată de Ana Pauker și de alți extremiști care plănuiesc schimbări revoluționare în viitorul apropiat, programul și tendințele guvernului Groza nu constituie cu necesitate un preludiv la o Românie Sovietică. Lichidarea marilor moșii, de exemplu, este mai degrabă nimic altceva decât reluarea primei reforme agrare de acum douăzeci de ani, iar efectele inflației sunt, incontestabil, resimțite mai sever de muncitorii salariați decât de industriași și deținătorii de acțiuni. Este neîndoielnic că gradul limitat de independență acordat României de Convenția de armistițiu a fost drastic redus, însă Frontul Democrat se declară încă de acord cu monarhia, principiul proprietății private și capitalismul industrial, iar sprijinul de care se bucură în rândurile clerului, de obicei conservator, este în creștere. Presupusul plan are, de asemenea, serioase implicații internaționale și pare să fie întemeiat pe anticiparea că alianța dintre Soviete și anglo-americani atinge acum punctul de ruptură. Orice planuri extremiste ar fi elaborate, se raportează mereu că Frontul Democrat ia încă în considerație căi și mijloace de a da blocului de stânga un caracter mai reprezentativ. Ar fi greu de a reconcilia o astfel de politică cu pretensele planuri ale comuniștilor doctrinari, care manifestă tendința de a neglija

complicațiile internaționale ca și idealurile tradiționale și aspirațiile populației din România.

Hoover Institution Archives, Stanford, Office of Strategic Services, Research and Analysis Branch, R A Mo 1175 104, 31 martie 1945, f. 19– 20. (publ. în Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop Sovietizarea României. Recepții anglo-americane (1944 - 1947), București, 1993, p. 126).

41

1945 martie 7, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-au prezentat principalele direcții de activitate a noului guvern.

D.P. Groza, președintele Consiliului: Domnule vicepreședinte, domnilor miniștri, gândind la poporul, care și-a manifestat voința – o voință care a cadrat cu hotărârea Monarhului – cred că simțim cu toții, gândind la acest popor, sarcina grea care ne așteaptă.

Domnilor miniștri, în această sală de câteva luni de zile s-a discutat foarte mult, energiile s-au cheltuit prin a se combate reciproc partidele și grupările politice care formau acel Consiliu.

Suntem în mari întârzieri.

Trebuie să mari și grabnice reparații.

Cu gândul meu la răspunderea mare, pe care o avem; cu hotărârea de a colabora astădată numai pe linia sarcinilor care ni se impun; eliminând orice suprafață de frecare; credem că vom putea realiza pentru acest popor gândul cu care am plecat la drum, arătând țării, arătând și Aliaților că suntem la datorie și că tot ce se petrece în capul nostru, dar absolut totul, este pus în serviciul țării noastre.

Programul îl vom discuta împreună.

În miezul acestui program, vom intra succesiv.

Dv. veți lua cuvântul după resorturi. Veți comunica din gândurile dv. câteva. Vom schimba idei și se va preconiza un program; un program, care trebuie să răspundă necesității ca prim ordin:

În primul rând: restabilirea unei orânduleli, unei siguranțe în viața de toate zilele. Provocările au dus la măsuri justificate, luate de către cei cari comandă armatele și au nevoie de liniște în dosul frontului lor – măsuri care au avut urmări sub raport de pază publică, de ordine publică; măsuri care se pot contramanda dacă se recâștigă încrederea în noi.

Va trebui să cuprindă programul reforma agrară, fiindcă acest program este în strânsă legătură cu liniștea la sate cu reintrarea în normal sub raport de producțiune agricolă.

Va trebui acest program să cuprindă soluții concrete pentru oprirea speculei, pentru ieftinirea traiului și înghețarea prețurilor. Acesta este un sector unde în deosebi trebuie să eliminăm imediat, fără întârziere, birocratismul care a făcut să lăncezească orice lucrare a unei așa numite delegațiuni permanente.

Trebuie să ne preocupe – și să veniți cu propuneri concrete viitoare – felul de a organiza această delegație economică, care este greoaie; unde se discută interminabil și unde hotărârile se luau întotdeauna cu întârziere, ele fiind dintotdeauna depășite de către realitate.

Va trebui să cuprindă programul acesta curățirea aparatului nostru de stat – dar repede – în toate sectoarele lui. Această grea și uriașă mașinărie trebuie să intre în funcțiune oarecum, fiindcă nu funcționa. Asemenea unui aparat umplut de nisip – nisipul aversiunii față de tot ceea ce se petrece pe linia dezvoltării neamului și a societăților omenești – și aici tendințele de sabotaj, i-au împiedicat funcționarea.

Va trebui să cuprindă acest program și soluționarea sancțiunilor ce trebuiesc aplicate față de criminalii de război, față de acei responsabili politicești de acest război și de dezastrul țării.

El va trebui să mai cuprindă o reorganizare imediată a aparatului polițial și jandarmeresc; gândindu-ne și la posibilitatea de a reînarma din armată atât cât este necesar, pentru a face față și ordinii interne – și toate acestea de comun acord noi vom ajuta pe domnii miniștri de resort, cu toții împreună și pe fiecare, pentru a-și putea realiza și aplica grabnic programul stabilit.

Fiecare ministru de resort, cred că își va întocmi programul de activitate, după discuțiile de astăzi, unde nu discutăm decât în linii generale și arătăm atitudini principiale.

În cadrele acestor principii, de comun acord stabilite, veți crea un program scurt, precis, cuprinzător, care îl veți prezenta în cea mai apropiată ședință a Consiliului de Miniștri, pentru a păși la excluderea lui, la lucru.

Domnilor miniștri, soluția care s-a dat crizei politice din aceste zile este atât de norocoasă, încât noi am fi demni de tot disprețul dacă n-am ști s-o utilizăm și să beneficieze de ea.

Ne pot invidia toți pentru această soluție dată: unde voința populară s-a întâlnit cu hotărârea regelui. Și această perfectă armonie trebuie să convingă pe toată lumea, opinia noastră publică, pe toți Aliații că suntem cu noroc, că suntem pe drumul bun – și acești Aliați, fără excepție, vor înregistra cu acest sentiment acest act norocos – gândindu-ne totodată cu îngrijorare la eventualitatea care ne paște, aceea de a nu ajunge de acord.

Vă urez spor la muncă.

Vă urez ca, în greutățile pe care le întâmpinați, moralul dv. să nu coboare nici o clipă; ci să vă îndârjească greutatea problemei; să veniți totdeauna plini de inițiativă, niciodată pesimiști, la această lucrare comună a noastră, pentru ca influențați reciproc să creăm o psihoză de muncă, de efort – de care această țară în acest moment are atâta nevoie.

Să evităm posibilitatea unei tărăgăneli din noi; să evităm ca încă odată să ne întoarcem îndărăt, de unde am plecat, pentru ca acest popor, în numele căruia suntem aici, din însărcinarea căruia am ocupat aceste locuri, pentru că acest popor să nu aibă decepțiuni în noi.

Cu aceste bune nădejdi, să-mi permiteți să deschid lucrările acestui prim Consiliu de Miniștri, propunând să intrăm în ordinea de zi și dându-vă cuvântul, bineînțeles, în ordinea în care dv. veți binevoi a-l cere.

D. Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului și ministrul afacerilor străine: Domnule președinte al Consiliului, domnilor colegi, destinul vrea ca să fiu cu și cel mai în vârstă și cel mai încărcat de ani puși în slujba carierei ministeriale, în care mulți din dv. încep astăzi să-și presteze serviciul lor, sufletul lor, vloga lor – Statului și Coroanei.

În această calitate – și nu o alta – cred că am dreptul și datoria ca, repercutând tot ceea ce este în sufletul dv. în această clipă, să mă îndrept către președintele nostru de Consiliu iubit, în primul rând, pentru a-l asigura de tot devotamentul nostru, de tot sufletul nostru, de tot simțământul de solidaritate, de munca noastră de a-l ajuta în fiecare ceas și în fiecare clipă: ajutându-l pe el, ajutându-ne Țara și Coroana.

Domnule președinte al Consiliului, ne spuneți adineauri că sarcina noastră este grea. Este, în unele sectoare, în unele compartimente ale vieții Statului, înfricoșător de grea.

Dar o știu, din lunga mea experiență: când oamenii sunt hotărâți să stăpânească evenimentele prin iubirea de aproapele lor, prin voința ne-strămutată și continuă, nu există dificultate care să nu poată fi stăpânită și nu există obstacol, care să nu poată fi înlăturat.

Gravitatea evenimentelor, care pot să apese asupra destinului Țării noastre; gravitatea problemelor, care stau în fața noastră pentru a rezolva, sunt la înălțimea și a puterii noastre de stăpânire, și a puterii noastre de realizare.

Aveți colaboratori, domnule președinte al Consiliului, cari vor ști să vă urmeze pe liniile mari, pe care ni le-ați fixat.

Mi-ași îngădui să adaug, la cele ce ați spus dv., o simplă invitație – de coleg mai bătrân către toți colegii noștri mai tineri: Domnilor, spunea domnul președinte de Consiliu – și cu multă dreptate – adineauri: în această sală s-a vorbit prea mult și dincolo de pereții ei, în țară, s-a lucrat prea puțin, este vremea faptelor și nu a vorbelor.

Dacă s-a lucrat prea puțin și s-a vorbit prea mult, este din pricina lipsei de unire și de înțelegere a celor cari trebuiau să fie înțeleși și trebuiau să fie uniți.

De aceea, îmi îngădui să fac o declarație, care este a sufletului meu și a colegilor mei din echipa – modesta echipă – care trebuie să presteze colaborarea ei și care cred că este și în sufletul dv. Aici, în această sală, putem să ne prezentăm fiecare cu părerile noastre – și este firesc să fie așa: fiecare din noi este rezultatul unei credințe, unei culturi, unei ideologii, unui trecut politic – și este firesc să fie între noi aici și discuții și chiar ficțiuni – dar odată ieșiți de aici, domnule președinte al Consiliului, vom fi – și cred că trebuie să fim – uniți, cu singur cuget și cu o singură credință.

Ne putem chiar – aici – sfădi între noi; ne putem – sufletește – ne putem pe tărâm intelectual chiar bate între noi; dar bătaia aceasta să nu fie decât bătaia crengilor aceluiași copac, bătaia de crengi care pot să lovească, care pot să distrugă chiar; dar în fața furtunei, toate crengile acestea se ridică împotriva a ceea ce distruge țara și neamul nostru.

În unirea noastră, pe care, domnule președinte de Consiliu, v-o îngăduim întreagă, eu văd isbânda: a dv. și a tuturor.

De aceea, dacă îmi îngăduiți, îmi permit să exprim domnului președinte al Consiliului de Miniștri mulțumirile noastre și în același timp declarația noastră că îl vom urma fără șovăire și fără de deviere de la programul, pe care îl vom fixa împreună.

Pentru asigurarea triumfului programului acestuia, pentru triumful guvernului; domnule președinte al Consiliului, comandați! Vă urmă! (Aplauze)

Arhiva Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 3/1945, f. 4 - 9.

42

1945 martie 8, București. Comunicatul Consiliului Frontului Național-Democratic cu privire la tratativele pentru un nou guvern.

În cursul tratatelor pentru formarea guvernului, dl. prim-ministru dr. Petru Groza a propus Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal să-și desemneze reprezentanții în guvern, oferind fiecăruia din ele câte două-trei locuri ministeriale.

Conducătorii acestor partide, dnii Maniu, Mihalache, Lupu și Brătianu, au respins aceste oferte.

Totuși în guvernul de concentrare a forțelor democratice, format de dl. dr. P. Groza, din partea Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal au intrat reprezentanții grupărilor disidente ale acestor partide.

Consiliul Frontului Național-Democrat

„România liberă”, an III, nr. 186 din 8 martie 1945, p. 3.

43

1945 martie 8. Telegrama primului ministru al Marii Britanii, W. Churchill, către președintele SUA F. Roosevelt, privind interesele Marii Britanii în Grecia, Polonia și România.

Personal și strict secret

Nr. 905

8.3.45

1. Sunt convins că și dumneavoastră veți fi la fel de mâhnit ca și mine de recente evenimente din România. Rușii au izbutit să stabilească conducerea unei minorități comuniste prin forță și prin false declarații. Am fost stânjenți în protestele noastre împotriva acestor desfășurări de faptul

că, în scopul de a avea libertatea de a salva Grecia, Eden și cu mine am recunoscut la Moscova, în octombrie că Rusia va avea o voce larg preponderentă în România și Bulgaria, în timp ce noi vom conduce Grecia. Stalin a aderat foarte strict la această înțelegere în cursul celor treizeci de zile ale luptelor împotriva comuniștilor și E.L.A.S. în orașul Atena, în ciuda faptului că toate acestea îi erau neplăcute lui și celor din jurul său. Acum pacea a fost restabilită în Grecia și, deși în fața noastră se mai află multe dificultăți, sper că vom putea organiza în următoarele câteva alegeri libere, de preferat sub supraveghere britanică, americană și rusă și că apoi o constituție și un guvern vor fi înstituite prin voința poporului grec, care rămâne supremul și ultimul nostru obiectiv în toate împrejurările și cu care știu că simpatizați.

2. Stalin urmează acum o orientare opusă în două țări ponto-balcanice /Black Sea-Balkan countries/ o orientare ce este absolut contrarie tuturor ideilor democratice. După conversațiile anglo-ruse din octombrie de la Moscova, Stalin a semnat pe hârtie principiile de la Ialta, care au fost călcate în picioare de România. Cu toate acestea am fost foarte doritor să nu stărui asupra acestui fapt până într-atât încât Stalin să spună: „Nu m-am amestecat în acțiunea voastră din Grecia, de ce nu-mi lăsați și mie aceeași latitudine în România?” Aceasta ar fi dus din nou la comparații între obiectivele acțiunii sale și cele ale noastre. În această privință nici o parte nu ar fi convins-o pe cealaltă. Ținând seama de relațiile mele personale cu Stalin, sunt sigur că ar fi o greșeală ca, în această fază, să mă angajez într-o discuție pe această problemă.

3. Sunt de asemenea foarte conștient că avem în mâinile noastre problema mult mai importantă a Poloniei și, prin urmare, nu doresc să fac nimic în privința României care ar putea prejudicia perspectivele noastre de a ajunge la un acord pentru Polonia. Cu toate acestea cred că el (Stalin) ar trebui informat despre mâhnirea noastră față de evenimentele care au dus la instalarea prin forță a unui guvern al minorităților comuniste în România, deoarece aceasta se află în conflict cu concluziile Declarației privind Europa eliberată, asupra căreia am fost de acord la Conferința din Crimeea. Mi-e teamă, mai ales, că instaurarea acestui guvern comunist poate să ducă la epurarea fără discernământ a românilor anticomuniști, care vor fi acuzați de fascism, în același fel în care s-a întâmplat în Bulgaria. *Esto cooa co provostoeste* omisiunea de ieri a postului de radio Moscova, al cărei text l-am telegrafiat ambasadei noastre. Aș sugera, deci să-i ceară lui Stalin să vegheze ca noul guvern (român) să nu înceapă imediat o epurare a tuturor elementelor politice care se opun vederilor sale, pe motiv că au fost încurajate să acționeze astfel de Declarația de la Ialta.

Vă vom sprijini, desigur, și dacă îmi veți arăta textul oricărui mesaj, pe care sunteți înclinat să-l trimiteți lui Stalin, voi trimite și eu unul pentru a-l sprijini. Există, evident, un acord total între reprezentanții noștri și ai dv. la fața locului. /.../

Public Record Office PREM 3/374/9, f. 124-125; publ. in Roosevelt and Churchill. Their Secret Wartime Correspondence, pp. 660-662 (publ. in Ioan Chiper, Florin Constatiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947), București, 1993, p. 139).

1945 martie 8-9, București. Telegramă transmisă de dr. Petru Groza lui I.V. Stalin, președintele Consiliului comisarilor poporului al U.R.S.S. prin care transmite dorința poporului român de a reintegra Transilvania, României; telegrama de răspuns prin care I.V. Stalin îl asigură de sprijinul Guvernului sovietic în instaurarea administrației românești în Transilvania.

**EXCELENȚEI SALE,
PREȘEDINTELE COMISARIILOR POPORULUI AL U.R.S.S.,
MAREȘAL AL UNIUNII SOVIETICE, I.V.STALIN.**

DOMNULE MAREȘAL,

După actul de la 23 august 1944, prin care România s-a alăturat Națiunilor Unite pentru a purta război împotriva vrăjmașilor comuni, a fost dorința vie a poporului român de a se regăsi în granițele Transilvaniei din care o parte i-a fost pe nedrept răpită. Această provincie a fost eliberată prin eroismul Armatelor Roșii în strânsă colaborare cu Armata Română și poporul român din Nordul Transilvaniei, așteaptă cu înfrigurare ziua reunirii sale în lăuntrul granițelor României.

Guvernul român are onoarea a adresa guvernului Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Înalțului Comandament Sovietic rugămintea de a împlini această dorință a poporului român.

Guvernul român înțelege că administrația pe care o va instaura în această regiune să vegheze la apărarea drepturilor naționalităților conlocuitoare față de întreaga populație.

El va veghea de asemenea la menținerea unei desăvârșite ordine, pentru ca astfel nimic să nu tulbure buna funcționare a tuturor serviciilor frontului de luptă.

Guvernul român nădăjduiește că intervenția sa va găsi înțelegerea și binevoitoare soluționare din partea guvernului Uniunii Sovietice și Înalțul Comisariat Sovietic.

Primiți vă rog, Domnule Mareșal, încredințarea Înaltei noastre considerațiuni.

Președintele Consiliului de Miniștri
Dr. PETRU GROZA

Vice-președintele Consiliului de Miniștri și
Ministru al Afacerilor Străine
GH. TĂTĂRĂSCU

București, 8 martie 1945.

▼
„Scântea”, nr. 161 din 7 martie 1945.

Președintele Consiliului de Miniștri din România
PETRU GROZA

Vice-președintele Consiliului de Miniștri și
Ministru al Afacerilor Străine
GH. TĂTĂRESCU

București

DOMNULE PREȘEDINTE,

Guvernul Sovietic a examinat cererea Guvernului român expusă în scrisoarea dumneavoastră din 8 martie, privitoare la instaurarea administrației românești pe teritoriul Transilvaniei.

Având în vedere că noul guvern român, care a preluat actualmente guvernarea țării își asumă răspunderea pentru cuvenită ordine și liniște pe teritoriul Transilvaniei și asigurarea drepturilor naționalităților, precum și a condițiilor pentru funcționarea regulată a tuturor instituțiilor locale ce deserveșc nevoile frontului, Guvernul sovietic a hotărât să satisfacă cererea Guvernului român și în conformitate cu Convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944 să consimtă pentru instaurarea în Transilvania a administrației Guvernului român.

Președintele Consiliului
Comisarilor Poporului al U.R.S.S.
I.V. STALIN

Moscova, 9 martie 1945

▼
„Scânțea” nr. 165 din 14 martie 1945.

45

1945 martie 13, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri prilejuită de revenirea Transilvaniei de Nord sub administrația Guvernului român.

STENOGRAMA ȘEDINȚEI
CONSILIULUI DE MINIȘTRI DE MARȚI
13 MARTIE 1945

Domnul Petru Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri deschid ședința solemnă a Consiliului de Miniștri, primul Consiliu de Miniștri care are loc în Ardealul revenit Patriei noastre, solemnitatea pe care o reclamă recunoștința ce o purtăm Aliaților, care, prin vitejia armatelor lor, ne-au scăpat de regimul de dictatură și au făcut posibil să respirăm

liber în plină democrație, pășind la lucru fără cartușe, fără indigniri forțate, ci după îndemnul conștiinței noastre, pe care le-am conceput asupra rostului nostru ca neam, ca popor în omenire.

Această solemnitate înglobează foarte natural pe reprezentantul Uniunii Sovietice, marele nostru vecin, care, sub conducerea mareșalului Stalin (*aplauze*) a făcut posibilă și ne-a dăruit această mare sărbătoare.

Încadrând în ședința noastră solemnă pe reprezentantul Uniunii Sovietice, pe domnul vice-comisar al afacerilor străine, Vâșinski, (*aplauze*) al cărui rol în această mare acțiune de importanță istorică nu se va uita niciodată de neamul românesc și va fi eternizată în procesul verbal al acestei ședințe solemne, aducându-i încă o dată și aici adâncă noastră recunoștință, în clipa în care administrația și guvernarea asupra teritoriului Ardealului de Nord trec pe seama Guvernului român din București, îi spun: Bine ați venit în mijlocul nostru – urând totodată cu munca noastră să dea roade cât mai fericite. (*aplauze*).

Dau cuvântul domnului Vâșinski. (*Aplauze*).

Dl. Andrei Ianurievici Vâșinski, vice-comisarul poporului pentru Afacerile Străine din U.R.S.S. Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, sunt bucuros că mi-a venit cinstea de a fi martorul acestei zile minunate de sărbătoare de astăzi.

Sunt bucuros că mi-a venit mie marea fericire de a vedea bucuria poporului de astăzi, bucuria poporului român, bucuria poporului maghiar și a celorlalte naționalități, care trăiesc pe teritoriul Transilvaniei și care toate, într-un singur cuget, au adus mărturia bucuriei și fericirii lor pe piața Concordiei Populare – pe care aș vrea s-o văd numită – unde a fost parada de astăzi.

În calitate de reprezentant al Guvernului sovietic, aș dori ca această zi semnificativă să nu exprime numai sentimentele mele de satisfacție pentru ceea ce s-a întâmplat, dar și urmările mele fierbinți de muncă amicală și frățească a popoarelor Transilvaniei sub conducerea propriilor lor autorități, autorităților proprii locale, care totdeauna trebuie să asculte glasul popoarelor lor, sub conducerea supremă a propriului guvern central, guvern care cu drept cuvânt se numește guvern al concentrării forțelor democratice ale țării.

Nu se poate îndoii cineva că acest guvern într-adevăr a concentrat în rândurile sale toate forțele democratice ale țării; că dincolo de acest guvern au rămas numai acei care n-au nici un drept la acest nume mareț de democrați.

Acest guvern este tocmai guvernul democratic, în care sunt concentrați cei mai buni reprezentanți ai poporului român.

Priviți fețele acestea dintr-o ochire și veți vedea că aveți alături pe preotul care se găsește aici în calitate de ministru al cultelor se găsesc și miniștri social-democrați și care firește, din punct de vedere ideologic, stau pe altă poziție decât dv.

Dar diferențele ideologice încetează, amuțesc fiind coplesite de vocea mult mai puternică, de vocea dragostei față de popor. (*Aplauze*).

Numai acela este democrat, cine este devotat poporului său, care este gata să pună toate forțele sale în slujba poporului său, care este gata să-și

dea viața, tot ce este mai scump pentru un om, pentru ca poporul să fie fericit. Muncitori, țărani, acei care prin sudoarea frunții lor creează totul și care au în primul rând ei dreptul să se bucure și să se folosească de rodul muncii lor.

În rândurile dumneavoastră există oameni a diferite naționalități, și aceasta este încă o dovadă că aici este reprezentat poporul.

Vă doresc din suflet ca această amiciție a popoarelor, care este atât de minunat reprezentată în guvernul Petru Groza, ca această amiciție a tuturor păturilor poporului român, a oamenilor muncii, în orice domeniu ar aplica forțele lor, să crească și să se întărească spre binele poporului și a țării dumneavoastră.

Minunatele cuvinte ale telegramei din 8 martie a mareșalului Stalin, adresate Guvernului român democratic, care a jurat credință principiului egalității naționalităților, muncii productive a țării sale, ne dau nouă încrederea, siguranța adâncă în aceea că acest guvern de scurtă durată, cum au fost cele trei guverne precedente, ci va fi un guvern de lungă durată, de mare putere de muncă, de îndrăznețe încercări, de mari fapte eroice, de mare glorie.

În numele statului sovietic, în numele amiciției Statului Sovietic (aplauze), salut Guvernul român din partea tuturor oamenilor sovietici, care sunt prezenți aici; eu, ca reprezentant al Uniunii Sovietice, vă aduc urarea de mari și frumoase succese. (Aplauze.)

Domnul Petru Groza, președintele Consiliului: Domnilor, cu aceasta am încheiat ședința solemenă a Consiliului de Miniștri. Mulțumim oaspeților pentru prezența domniilor lor, comunicând că, din acest moment, administrația și guvernarea asupra teritoriului Ardealului de Nord trece în sarcina Guvernului român din București. (Aplauze puternice.)

Rog pe domnul Tătărescu să prezideze ședința câteva clipe, până ce voi însoți pe oaspeții noștri.

– Oaspeții sovietici, părăsesc sala de consiliu, conduși de domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri.

– Prezidează domnul Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului de Miniștri.

Domnul Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului și ministrul afacerilor străine: Domnului, primul act al guvernului în clipa când a preluat administrarea Transilvaniei de Nord este cercetarea adâncă a tuturor problemelor în legătură cu situația locală.

În acest scop, dau cuvântul domnului Vescan, ca să citească memoriul pe care l-a întocmit în legătură cu situația Transilvaniei de Nord.

Dl. prof. dr. Teofil Vescan, președintele organizației F.N.D. din Nordul Ardealului: Populația din Nordul Ardealului, fără deosebire de naționalitate, origine etnică și credință dorește să se încadreze în mod sincer în viața de stat a unei României adevărat libere, democratice și independente.

În numele întregii populații din Nordul Ardealului, ținând seama de necesitățile noastre și de puterile guvernului nostru, suntem de părere că această reîncadrare trebuie să fie cel mai puternic imbold pentru crearea acestei României libere, democratice și independente, și în circumstanță

supunem hotărârii factorilor competenți următoarele deziderate și sugestii făcute în numele acestei populații:

1. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere ca orice chestiune principală de importanță mare pentru operațiunile de reîncadrare a Nordului Ardealului, Consiliul F.N.D. și guvernul nostru să nu aducă vreo hotărâre fără consultarea prealabilă a Comitetului F.N.D. din Nordul Ardealului, și reciproc, orice hotărâre principală sau de mare importanță, orice cerere esențială a Comitetului F.N.D. înainte de a fi prezentată maselor din Nordul Ardealului, va fi de partea noastră prezentată spre aprobarea Consiliului F.N.D. și guvernul nostru.

2. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere recunoașterea și confirmarea administrațiilor locale democratice înstituite cu atâta greutate în Nordul Ardealului, precum și confirmarea ordinelor și măsurilor democratice luate de această administrație. Dorește ca reîncadrarea să însemne confirmarea individuală a reprezentanților săi din administrație, care au dovedit capacitatea lor de muncă și au dat dovadă de atitudine democratică, precum dorește ca tocmai cu această ocazie să poată îndepărta din administrație acele elemente, care s-au dovedit inapte.

Comitetul F.N.D. cere completarea acestei administrațiuni cu elementele democratice (medici, învățători, profesori, muncitori de specialitate etc.) verificate fie de o comisie de epurație din localitatea de unde vin, fie de comisia de epurație locală, în așa fel însă, ca orice numire importantă să se facă numai cu avizul F.N.D.-ului din Nordul Ardealului.

3. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului este de părere că încadrarea trebuie să fie cel mai bun prilej pentru a simplifica aparatul de stat și a lăsa astfel mână liberă la o serie de elemente pentru o viață publică, necesară democratizării Nordului Ardealului.

4. Reîncadrarea Nordului Ardealului trebuie să fie cel mai bun prilej pentru a scăpa acest teritoriu de vestigiile unei legislații vechi, reacționare și fasciste, atât maghiare cât și române.

5. În privința menținerii ordinii Comitetului F.N.D. cere recunoașterea polițiilor populare formate, îmbrăcarea lor în uniformă, precum și ale jandarmeriilor județene, care să fie încadrate în jandarmeria statului. Completarea lor să se facă totdeauna cu avizul și la cererea organizațiilor locale, până când reunirea celor două părți din țară se va putea considera ca terminată, iar această completare să se facă în mod treptat, spre a obișnui naționalitățile conlocuitoare, conviețuirea lor, cu o poliție, siguranță și jandarmerie adevărat democratică.

6. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere la legislația de stat să exprime întru toate egalitatea cetățenilor în fața legilor, fără deosebire de naționalitate și în consecință, modificarea legii naționalităților minoritare în conformitate cu memoriul prezentat de Uniunea Populară Maghiară în cadrele posibilităților de legiferare.

7. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere să i se dea ajutor material și administrativ pentru a putea repune în drepturi populația română, care a fost obligată să părăsească acest teritoriu, datorită persecuțiilor naționale și fasciste.

8. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului este de părere ca în administrația județeană și orașenească să se introducă treptat principiul reprezentării proporționale a naționalităților conlocuitoare.

9. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere ca problema grea a finanțelor, a celor trei monede (române, maghiare și sovietice) care circulă pe teritoriul Nordului Ardealului să fie imediat rezolvată în înțelegere cu reprezentanții Comisiei Aliate de Control, adică:

I. Să se stabilească un curs oficial de schimb între Pengô și Leu, de preferință un Pengô = 50 lei, care nici pe departe nu corespunde valorii reale de cumpărare a pengoului în Nordul Ardealului, dar care ar putea satisface atât interesele populației de aici, cât și ale Băncii Naționale.

Într-adevăr Pengoul a fost menținut din lipsă de bani la un curs ridicat pentru a avea o putere mare de cumpărare, și cursul pengoului din Nordul Ardealului nu poate fi comparat cu acel al Pengoului Ungariei trianonice. Nerezolvarea acestei chestiuni ar însemna un dezastru economic pentru Nordul Ardealului.

II. Iar în cazul când acest lucru este practic posibil să se facă preschimbarea monedei Pengô în Lei din Nordul Ardealului.

10. Pentru plata salariilor restante pe ultimele 6 luni, cei mai mulți dintre funcționari neprimind nici 60% din retribuțiunile lor, iar pensionarii absolut nimic (cu excepția unui ajutor, care nu corespunde nici măcar salariului pe o lună), este necesară trimiterea unei sume de cel puțin 3 000 000 000 – o sumă, care ar satisface necesitățile din Nordul Ardealului până la data de 1 aprilie 1945.

11. În ceea ce privește chestiunea culturală și de propagandă va trebui ca toate ziarele noastre să primească aprobarea lor de funcționare și din partea Guvernului român, iar școlile noastre să fie aprovizionate cu manualele necesare. Retrocedarea aparatelor de radio rechiziționate de armata sovietică va rezolva desigur, cu permisiunea Comisiunii Aliate de Control și problema propagandei radiofonice. Comandanții sovietici sunt dispuși să elibereze aceste aparate la dispoziția Comisiei Aliate de Control.

12. Confirmarea măsurilor luate prin reforma agrară este una din cerințele fundamentale ale populației în Nordul Ardealului, cerință care a fost reglementată doar prin ordonanțe date de către prefecți.

13. Actele ministeriale eliberate în lipsă de guvern de prefecții noștri în spirit democratic să fie încadrate în legislația de stat.

14. În privința problemei Universității din Cluj să se confirme și să se aprobe printr-un decret lege ca Blocul Universității din Cluj să fie format din trei instituții autonome din punct de vedere cultural (Universitatea română, Universitatea maghiară și Politehnică) care să se folosească în comun de clădirile și averea actuală a Universității.

15. Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului dorește să i se indice de către guvern acele măsuri, pe care le poate lua pentru ajutorarea luptei împotriva fascismului, atât prin ajutorarea războiului de eliberare de sub jugul fascismului, prin ajutorarea materială și morală a armatelor sovietice și Române.

Pentru rezolvarea practică a acestor chestiuni Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului cere ca Nordul Ardealului, care ca teritoriu și populație

reprezintă a șasea parte din Țară, să fie reprezentat în guvern prin cel puțin un ministru subsecretar de stat al reîncadrării atașat Președinției Consiliului de Miniștri, care cu ajutorul unui personal tehnic redus dar eficace, să poată realiza sudura între Nordul Ardealului și restul Țării și să poată da avizul său în toate chestiunile cu privire la Nordul Ardealului. Acest subsecretariat va trebui să aibă un oficiu permanent la Cluj, pentru descentralizarea măsurilor și pentru indicarea soluțiilor. Atribuțiile acestui subsecretariat să fie indicate deja de Consiliul de Miniștri care se va ține la Cluj.

În același timp Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului dorește ca reprezentanții săi să fie introduși în toate departamentele, care se ocupă de problemele de reîncadrare ale Nordului Ardealului. Acești reprezentanți ținând un contact strâns în special: cu Ministerul Naționalităților Minoritare, acel al Cultelor și Educației Naționale, cu Ministerul de Interne și natural cu subsecretariatul de Stat al Reîncadrării.

Acestea sunt dezideratele și sugestiile Președinției Comitetului F.N.D. din Nordul Ardealului cu privire la desăvârșirea reîncadrării, deziderate și sugestii a căror executare va fi o garanție că Nordul Ardealului va trăi într-o Românie cu adevărat liberă, democratică și independentă.

Comitetul F.N.D. din Nordul Ardealului promite că va face totul, și va face de fapt totul, pentru ca programul de guvernare al F.N.D.-ului să devină o realitate.

După citirea acestui memoriu, cer un răgaz Consiliului de Miniștri să pot dezvolta în câteva cuvinte unele din punctele acestui program.

Domnul Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului și ministrul afacerilor străine: Continuați vă rog.

Domnul Vescan: Domnilor, când am întocmit acest memoriu n-am făcut-o la repezeală.

Este rezultatul unei munci grele pe acest teritoriu și al unei lupte. Într-adevăr, când am pășit în aceste, am luptat ca să dovedim tuturor, că trăim într-o Românie liberă, democratică și independentă, iar atunci când am prezentat aceste puncte, nu ne-am gândit să venim cu pretenții exagerate într-o țară care a trecut prin atâtea greutăți, ci numai cu deziderate care pot fi satisfăcute.

În această privință, propunerea noastră că nici o chestiune de mare importanță, ce privește Nordul Ardealului să nu fie soluționată de Consiliul de Miniștri, fără consultarea Consiliului F.N.D. local are următoarea valoare politică. Cei de aici cunosc situația; noi nu cerem ca ei să hotărască, ci să fie consultați. Nordul Ardealului a fost readus sub administrația românească în anumite condițiuni, care dacă n-ar fi respectate ar putea avea anumite dificultăți din punct de vedere extern.

Dacă însă se va cere avizul nostru, problemele locale vor fi soluționate mulțumitor și condițiunile sub care s-a făcut reintroducerea Ardealului sub administrația românească, vor fi împlinite.

În același timp ne obligăm și noi să nu ne luăm nici un angajament față de masele populare, fără să consultăm guvernul ca să nu ni se poată spune că cerem înfăptuirea unor anumite dorinți locale, sub presiunea maselor.

Recunoșterea funcționarilor administrației locale, aleși de popor este o cerință extrem de importantă fiindcă această măsură confirmă principiile noastre.

Mai mult: vom cere ca această administrație locală să fie completată și de la centru, cerând în același timp să ni se dea posibilitatea să venim cu specialiști din sânul nostru pentru posturile unde nu s-a putut face până acum această înlocuire, fiindcă n-am avut elementele necesare la îndemână.

În privința simplificării aparatului de stat, astăzi când o persoană este obligată să lucreze cât mai intens pentru interesele statului, se poate face simplificarea aparatului de stat și este necesar s-o facem. Aceasta ne va scăpa de legislația veche fascistă maghiară, dar și de rămășițele unei legislații românești învechite înainte de 1940.

În privința ordinii, populația a ajuns la convingerea că jandarmeria, poliția și siguranța, așa cum au funcționat ele până acum, nu pot fi decât elemente de opresiune și trebuie să se facă o îmbinare între poliția locală și jandarmerie.

Principiul reprezentării proporționale să se introducă imediat în așa fel încât regiunile secuiești administrația să fie în cea mai mare parte maghiară.

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului: Județele Trei Scaune, Ciuc și Odorhei au prefecți maghiari.

Domnul Vescan: Pentru moment și prefectul din Bihor este maghiar.

Dar cea mai grea problemă a noastră este problema financiară. Circulă trei monede și nu este un raport precis stabilit între pengo și leu. Unele județe au raportul 1/15, alte județe 1/30, altele 1/50; într-unele județe acest raport este stabilit de prefecturi, în altele de comandantul militar.

Regimul maghiar fascist a transportat toate monedele și rămânând cu monedă în cantitate redusă, noi am căutat să ridicăm valoarea acestui pengo, pentru ca să aibă o putere de cumpărare mai mare. Trebuie să găsim o modalitate de schimbarea acestei monede la un curs mai ridicat.

Domnul Dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Chestiunea aceasta o vom discuta mai discret, pentru a preîntâmpina o invazie de pengo aici în Ardeal.

I.P.S.S. Hossu, mitropolitul greco-catolic al Ardealului: Este deja.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Guvernul își rezervă o soluție.

Domnul Vescan: Salariile restante se ridică la trei miliarde, și cerem achitarea lor treptată. Sunt funcționari care n-au primit nici un ban și trăiesc numai din împrumuturi.

Reforma agrară este aproape terminată. Dacă nu era zăpada aceasta, terminam definitiv lucrările de reformă agrară.

În privința Universității a fost o chestiune foarte agitată pe planul politic al intelectualităților. Am găsit o soluțiune, care ne permite să nu facem universități separate. În cadrul universității actuale se pot face trei instituții culturale autonome. Nu este ceva greu de realizat. Va fi Universitatea Română, Universitatea Maghiară și Politehnica. La Politehnică personalul didactic va fi luat dintre profesorii Facultății de Științe, pentru primii ani.

În sfârșit, domnilor miniștri, noi n-am revenit la țara noastră numai ca să cerem, ci ca să și dăm. În această privință noi întrebăm ce putem face noi?

Socotim că Ardealul de Nord trebuie și dorește aceasta din tot sufletul, să ia parte din punct de vedere militar împotriva fascismului cu elementele sale. (Aplauze).

Pentru rezolvarea acestor chestiuni am făcut propunerea ca să se înființeze un Minister pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, care să se ocupe de problemele speciale ale Ardealului de Nord. Va fi un fel de legătură între Nordul Ardealului și restul țării. Firește că acest Minister va trebui să aibă un organ cu sediul permanent la Cluj.

Noi, din partea noastră promitem să facem totul pentru ca țara noastră să devină cu adevărat liberă, democratică și independentă. (Aplauze.)

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Pentru a stabili o procedură, aștept propunerile dv. Să nu ne mai creăm Comisariate, ci un organ de legătură între guvern și administrația Ardealului de Nord. Vă rog să faceți propuneri concrete.

Domnilor miniștri, aveți astăzi aici pe toți prefectii. Discutați cu dânșii. Și găsiți soluția cea mai potrivită pentru a face legătură între guvern și între organele care administrează Ardealul de Nord.

Eu țin să vă declar că voi reveni la Cluj.

Din partea bisericii, dorește cineva să ia cuvântul?

P.S. Vasarhelyi Janos, episcop reformat al Clujului: Domnule președinte și domnilor miniștri (cuvântarea este ținută în limba maghiară, traduce în românește domnul doctor Geroge Martonossy, juristconsult al Episcopiei Reformate din Cluj), am o deosebită cinste să pot lua parte aici între dumneavoastră și vă mulțumesc că mi-ați dat ocazia să mă prezint.

Cuvântarea domnului prim ministru a găsit un ecou adânc și satisfăcător în inimile noastre și cred că aceasta este părerea tuturor șefilor bisericilor prezente. Noi, aici, oferim toată sollicitudinea, tot ajutorul, tot sprijinul bisericilor celorlalte, ca să conlucrăm la împăcarea neamurilor conlocuitoare.

M-am impresionat foarte plăcut gestul nobil care s-a făcut, atunci când Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit a dat mâna cu reprezentantul Uniunii Sovietice și văd în acest gest un simbol pentru împăcarea neamurilor, la care noi ne atașăm cu toată sinceritatea. Cu toate puterile noastre vom lucra pentru împăcarea tuturor popoarelor din Europa.

O mare bucurie și o adâncă satisfacție vedem în fruntea acestui onorat guvern pe un ardelean, a cărui activitate de până acum o cunoaștem și am apreciat-o totdeauna foarte mult.

De asemenea, avem o bucurie deosebită că la dreapta dumisale vedem pe vice-președintele Consiliului de Miniștri, pe care la fel îl cunoaștem ca pe un colaborator neprețuit, precum și pe ceilalți domni miniștri care fac parte din guvern.

Nu este acum momentul să ne expunem cererile și doleanțele noastre, dar rugăm respectos pe domnul prim ministru, pe domnul ministru al cultelor și pe domnul ministru al naționalităților să binevoiască a ne da ocazia ca în formă de memoriu să ne putem înainta cererile noastre.

Mulțumim dinainte domnului prim ministru și domnilor miniștri că ne vor da ocazia să prezentăm un astfel de memoriu și-i rugăm să ne permită

ca de data aceasta să-i solicităm numai să binevoiască a lua măsuri ca preoții și profesorii aceia, care sunt interesați numai pentru motivul că sunt unguri, fără ca să aibă altă vină în sarcina lor, să poată reveni la parohiile și catedralele lor. Prin eliberarea celor interesați, și familiile ungurești – soțiile, mamele și copiii acestora – se vor bucura cu aceeași bucurie pe care astăzi o are națiunea română.

Domnul prim ministru s-a provocat la cuvintele poetului ungar Petoffy Sandor, care spunea: Să ne dăm mână cu mână noi cei slabi, maghiari și românii, ca să nu ne nimicească urmașii.

Deci, să dăm mână cu mână unii cu alții și să lucrăm împreună, ca să nu ne nimicească urmașii.

Noi această mână o întindem. Vă rugăm să binevoiți a o primi. (Aplauze.)

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Domnilor, să răspund Prea Sfințitului Episcop.

Mulțumindu-vă pentru ceea ce ați spus, în ceea ce privește pe cei care sunt închiși sau deținuți în lagăre pentru convingerile lor politice – preoți și învățători de origine maghiară – vă rog, să credeți că am avut și noi această necesitate sufletească – și regret că nu este aici și domnul ministru de interne – și din inițiativa noastră am declarat în momentul instalării noastre că nimeni nu mai poate sta în lagăr pentru convingerile lui politice și că se vor lua imediat măsuri pentru punerea lor în libertate. (Aplauze puternice.)

P.S. Vasarhelyu Janos, episcop reformat al Clujului: Vă mulțumesc din inimă, să trăiți la mulți ani.

P.R. Iuliu Hossu, episcop greco-catolico-român al Clujului: Domnule președinte și domnilor miniștri, sunt mulțumit că mă aflu aici în această onorată adunare și am un cuvânt plin de recunoștință, pentru ceea ce ne-ați promis.

Eu grăiesc în numele a un milion și o sută și mai bine de mii de credincioși ai bisericii mele, după ultima statistică, toți aceștia convinși că servesc, laolaltă cu credincioșii Prea Sfințitul Episcop Colan, care este aici, interesele statului nostru și care doresc un singur lucru: contopirea în brațele țării mume, așa cum au fost înainte de 1940, când am fost fulgerați de sentința care ni s-a adus prin Dictatul de la Viena. Toți credincioșii noștri au avut răbdare și au așteptat această îmbrățișare.

În 1940, noua stăpânire declarase că tot ceea ce s-a întâmplat în decurs de 22 ani este nul și neavenit. Noi, și ca număr am fost în majoritate; nu deasupra suntem risipiți pe aceste planuri. Am fost și suntem o majoritate compactă în Ardealul de Nord. Suntem 95% în Bistrița; 85% în Someș, majoritatea în Sălaj, majoritatea în Satul Mare, majoritatea în Bihor, majoritatea în Cluj. Chiar și statisticile făcute în timpul acesta de tranziție, când sutele de mii ale celor expulzați nu sunt aici, arată că chiar în județul Cluj, noi avem peste 71%. În orașul Cluj, astăzi suntem minoritate. În 1940, am avut aici un oraș, după statistica oficială 32 000 credincioși. Aceștia s-au risipit și-au mai rămas 18 000 din 32 000.

Stăpânirea din 1940 a declarat atunci totul nul și neavenit și legislație și ordonanțe și improprietăți și totul.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: După cum și noi am declarat la timpul nostru.

P.S.S. Iuliu Hossu, episcop greco-catolic-român al Clujului: Acum eu numai atât vă rog: în unire și în unificare, eu sunt pentru desăvârșirea înfrățire a popoarelor. (Aplauze puternice).

În curs de 28 de ani de episcopat n-am avut cuvinte decât de dragoste, de pace și de înfrățire.

În cursul acestor patru ani, când eu am făcut vizite canonice, preoții luterani mi-au ieșit în întâmpinare și mi-au reamintit ce am spus acolo înainte cu 15 ani sub stăpânire românească: să vă iubiți unii pe alții ca frații. Mi-au spus că au repetat credincioșilor cuvintele mele pentru deplina dreptate, pentru deplina egalitate.

Un lucru rog onoratul Consiliu de Miniștri: acum când se face reîntoarcerea la țara noastră după patru ani să nu pornim din pozițiile socotite cucerite sub stăpânirea celor împotriva cărora luptă armatele glorioase ale Sovietelor împreună cu fiii neamului nostru. Nu putem porni din pozițiile cucerite în acești patru ani de aici împotriva cărora se duce o luptă atât de aprigă și a căror ultimă rețuță se urmărește să se cucerească, așa cum a spus și Înaltul Comisar al Poporului, care este între noi.

Eu n-aș dori să fie interpretate cuvintele mele ca o lipsă de această dragoste pe care am propovăduit-o, pe care am trăit-o și în numele căruia am răspuns întotdeauna, din toate împrejurările oricât de grele au fost. Dar nu din pozițiile cucerite sub stăpânirea apusă, împotriva căreia se luptă din greu, ci frățește să ne dăm mâna, să ne îmbrățișăm în iubire cu putere și cu mângâiere pentru deplinele drepturi care au fost îngăduite și asigurate. Avem cheazășia celor care au mărturisit aceasta astăzi și mergem spre o viață din lumea cea nouă în care credem că trebuie să vină pentru suferințele milioanele de oameni, care și acum sângerează pentru această lume nouă pe dreptate întemeiată, pe iubirea pe care o propovăduiam eu în acele momente.

Acesta este ultimul meu cuvânt: și dreptate pentru adevăr și egalitate pentru toți. (Aplauze.)

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Răspund Sfinței sale: Țin să declar că sub regim adevărat democratic nu există nici o poziție câștigată, nici o statistică sinceră sau falsă. Considerentele sunt de calitate, nu de cantitate. Numărătoarea nu importă. Țara se numește România, fiindcă majoritatea covârșitoare a populației fiind românească nu poate purta alt nume. Dar nu-i numim nici pe cei care sunt mai puțin decât noi, minoritari, pentru că cuvântul este peiorativ și înseamnă că îi tratăm în altfel. (Aplauze).

Fără nici o rezervă și categoric mergem spre un egal tratament. Nu se admite nimic fals. Tot ce este antidemocratic se va elimina de la sine.

Apelez călduros atât la frații mei români, cât și la aceiași frați ai mei maghiari întru cetățenie – cum m-am exprimat deunăzi – să curățăm fiecare casă a noastră proprie în ce mai este rămășiță de mentalitate veche, șovină și să eliminăm elementele care persistă pe această linie, să le dăm afară din viața publică. Să dăm afară din funcțiune pe oricine în inima căruia descoperim un sentiment de nazism, șovinism și alte lucruri de acestea. (Aplauze). Să măture fiecare în fața casei proprii. Și acum adaug: Are să măture.

Noi suntem hotărâți ca, pe linia destinului omenesc să ne aliniem procesului normal de dezvoltare a societății omenști, ca să eliminăm pe

viitor aceste sângeroase tragedii, când omenirea se extermină reciproc, din cauza sentimentelor bestiale.

Patria română trebuie să fie a tuturor popoarelor conlocuitoare. Vom trăi bine și cu toate popoarele vecine care ne vor încadra toate într-o mare familie aici pe Dunăre.

Noi visăm că toate popoarele din lume vor trăi odată în pace dar este un vis îndepărtat. Noi însă aici în Sud-Estul European, la umbra Rusiei Sovietice, care nu mai vrea război, care a dovedit că muncește pe terenul pășniciei producției, unde nu există imperialism – noi aici în Sud-Estul European avem posibilitatea să realizăm curând această lume pacifică și noi și copiii noștri, și nepoții și strănepoții noștri ne vor putea bucura de ea, și ne vom putea trăi viața în pace, fără atâta sânge vărsat, fără atâtea doliuri în familie. (Aplauze.)

I.P.S.S. Colan, episcopul Oradei Mari: Domnule președinte, ați vorbit astăzi – o spun eu că Vlădică – așa cum vorbește un preot: ați fixat idealul guvernării vorbind mult despre dragoste. Acesta este un ideal. Eu m-aș mulțumi, suindu-mă spre această ideal, să realizez dreptatea și pentru noi românii, și pentru celelalte națiuni din cuprinsul României.

În ceea ce privește problema ardeleană, am așteptat prea mult patru ani ca să se surpe granițele nedrepte impuse de Viena.

Noi dorim aceste granițe dărmate integral și pentru totdeauna și suntem bucuroși să fim cârmuiți de la București – firește cu ascultarea noastră a celor de aici în problemele în care guvernul țării, guvernul Majestății sale crede că are nevoie să facă această consultare.

În ziua luminoasă de astăzi domnul președinte a adus o bucurie atât de mare între cetățenii noștri în legătură cu întoarcerea Ardealului la Patria Mamă. Și eu aș vrea să-i fac o rugămintă: să li se dea drumul dacă mai sunt închiși și l-aș ruga pe domnul președinte, dacă se poate, să se intereseze de cazurile nenorociților preoți din Maramureș.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Dacă mai există asemenea cazuri, le vom remedia fără întârziere.

Domnul Ceaclan Virgil (Someș): Domnilor, este vorba de întoarcerea Ardealului de Nord la Patria Mamă. Ca să se poată face aceasta în mod practic și democratic, în baza principiilor democratice, nu de sus în jos, ci de jos în sus, vă rog să binevoiți a dispune ca toți prefecții acestor județe, împreună cu doi delegați ai F.N.D.-ului să fie invitați la București pentru a discuta această chestiune, din toate punctele de vedere.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Vă înștiințez că în câteva zile veți fi convocați la București. Dacă sunteți emanați din voința populară, veți veni la București, vom examina situația, vă vom confirma și vă vom legaliza situația prin Decret Regal.

Domnul Ceaclan Virgil (Someș): Numai în ceea ce privește pe prefecți, ci și în ceea ce privește administrația cealaltă și justiția toate serviciile.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Prefecții să vină pregătiți pentru toate sectoarele.

Domnule Durma, vă rog să-i comunicați acum prefecții care sunt aici ca să vedem care dintre administratorii financiari cei vechi mai pot ocupa locurile pe care le-au avut și care nu.

Domnul Mircea Durma, subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor: Mi s-a făcut o listă de la București.

Domnul L. Pătrășcanu, ministrul justiției: Pentru că sunt prefectii aici și vor veni probabil cu propuneri în ceea ce privește justiția, îi rog să aducă nu numai nominal lista cu elemente dezirabile sau indezirabile, adică să se arate care au fost fasciști, legionari, care sunt elemente corupte.

Domnul general Virgil Stănescu, subsecretar de stat pentru ordine și siguranță: Aceeași rugăciune o facem și pentru Poliție, Siguranță și Jandarmerie.

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Veți aduce note explicative pentru toate Departamentele.

Domnilor, vă mulțumesc pentru participare și pentru concursul pe care îl dați guvernului.

Cu aceasta ridic ședința
Ședința se ridică la ora 18,15

Stenografi:
D. Fierăscu și I. Vasilescu

▼
Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 103, dosar 8962, f. 1 - 27.

46

1945 martie 16, București. Comunicatul Partidului Național Liberal privind poziția acestuia față de programul Frontului Național Democrat.

Față de noul program de guvernare publicat de Frontul Național Democrat, Partidul Național Liberal constă:

1. Frontul Național Democratic afirmă că este depozitarul exclusiv al încrederii Aliatilor și al U.R.S.S. și că numai el este în situațiunea de a aduce în țară prizonierii români ce se găsesc în U.R.S.S. și să restabilească suveranitatea națională în Ardealul de Nord.

Această afirmațiune lipsită de temeii constituie în același timp o gravă indelicateță față de aliați și o naivitate.

Încrederea Aliatilor nu poate fi monopolul unei grupări sau asociațiuni de grupări și în mod logic și normal în conformitate cu declarațiunile conducătorilor Puterilor Aliate și în special ale U.R.S.S., încrederea este acordată Uniunii forțelor democratice, cari reprezintă voința reală a țării.

Restabilirea suveranității țării în Ardealul de Nord și repatrierea prizonierilor români sunt probleme atât de importante pentru orice bun român, încât este regretabil că s-au găsit grupări politice care să le transforme în instrumente de propagandă de partid.

2. Frontul Național Democrat afirmă că reprezentanții Partidului Național Liberal ar fi îngreunat acțiunea de democrațizarea țării și îndeplinirea condițiunilor armistițiului. Partidul Național-Liberal respinge această afirmație tendențioasă și inexactă.

Prin colaborarea luminată a membrilor ce fac parte din Partidul Național-Liberal, guvernul și-a îndeplinit cu scrupulozitate obligațiunile ce decurg până în prezent din aplicarea armistițiului și s-au putut elabora

legi de o mare însemnătate politică și socială, cum sunt cele privitoare la sancționarea criminalilor de război, a celor răspunzători de dezastrul țării și legea sindicatelor.

3. Programul FND anunță confiscarea marelui proprietăți, asimilând prin această măsură o întreagă categorie socială cu criminalii de război.

Partidul Național-Liberal respinge aceste metode revoluționare care pot compromite încrederea în principiile de proprietate și de muncă ordonată, inerente unui regim de libertate și democrație, periclitând efortul de război și îndeplinirea condițiilor armistițiului.

Ca și în trecut, Partidul Național-Liberal nu se dă astăzi înlături de la nici o reformă, în nici un domeniu păstrând însă principiile esențiale ale unui adevărat regim democratic, care nu se întemeiază nici pe violență, nici pe teroare, nici pe confiscări.

El este hotărât să sprijine guvernul de uniune națională, singurul în măsură să facă față grelelor împrejurări de astăzi și să asigure României prin muncă, ordine și devotament, locul ce îi revine în concertul popoarelor libere.

Arhivele Statului București, fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, dosar 41/1945, f.1

47

1945 martie 17, București. Raport al lui Burton Y. Berry, reprezentantul Statelor Unite în România, privind atitudinea lui Iuliu Maniu în timpul evenimentelor care au dus la schimbarea guvernului Rădescu.

The United States Mission
Bucharest, Rumania

March 17, 1945

Confidential

Subject: the Attitude of Mr. Maniu
During the Recent Political Crisis

The Honorable
The Secretary of State,
Washington

Sir:

I have the honor to report upon the reactions of Mr. Julius Maniu during the political crisis preceding the formation of the Grøza cabinet and upon his attitude toward that Government. The position taken by Mr. Maniu during this period has a great interest since he is the leader of the largest political party in the country, the National Peasant Party.

During the term of General Rădescu's premiership, Mr. Maniu several times irritated the Premier by what the latter termed his opposition tactics. At one time General Rădescu even stated that he secured greater cooperation from the Left parties than from Mr. Maniu and the National Peasants. This policy is considered to have been dictated by the Peasant Party's consideration that the Rădescu Government would not last and that it wished to be ready for the next move in the tense Rumanian political struggle.

The attitude of the Peasant Party changed toward General Rădescu after his memorable speech of February 11 at the Aro Theatre and its follow-up the succeeding day, which the National Democratic Front seized upon as indicative of the Premier's determination to side with the politically conservative forces in the country. Mr. Maniu had felt that General Rădescu, not being a politician, would make political blunders and he stated to associates that, although General Rădescu was sincere in his plain speaking, yet politically at this time in Rumania the situation was not ripe for such talk. Mr. Maniu considered that General Rădescu had made a political error by opposing immediate agrarian reform, thus giving the NDF the occasion to make it a primary political issue. Nevertheless, the Peasant Party readily felt as the NDF propaganda barrage mounted for a Left Government that it was essential for the party and the National Liberals to stand united behind General Rădescu.

Mr. Maniu did not attempt to hold any Peasant Party political demonstrations in the country in view of the strong Soviet and NDF personal criticism of him and it is considered by reputable local sources that his nominally announced demonstration to be held in Bucharest simultaneously with the NDF demonstration of February 24 was merely a political manoeuvre. The Peasant Party and Mr. Maniu, upon General Rădescu's insistence, which they knew would be forthcoming, cancelled their hastily proposed demonstration of that day in the interest of public order.

During the period following the shootings on February 24 and until the formal constitution of the Groza Government, the political moves of Mr. Maniu are described by some of his strongest admirers as following too closely the designation given him by his political opponents as being „the perfect oppositionist“. Confronted by the known Russian demands for Groza as Prime Minister and Tătărescu as Vice Premier and Foreign Minister, Mr. Maniu refused to consider for some days the possibility of accepting Groza as head of the Government and advised the King to refuse to do so. He had time to know, as he admitted in an interview, the strong terms and truculent manner that Mr. Vyshinsky had adopted in making known the Soviet position to the King.

The supporters of Mr. Maniu, on the other hand, point out that his attitude was derived from his belief that the three armistice signatories, not solely the Soviet Union, should have the right under the Yalta Declaration to discuss together and to decide such a vital question as a from of the Rumanian Government when an attempt to impose one based upon

minority public support was being made. They state that it is for this reason that Mr. Maniu so advised the King and fought what they termed a delaying action in view of the extremely unfavorable terms offered to his party for participation in the Groza Government.

In the entire course of the political crisis Dr. Maniu never once asked to see anyone from this Mission or from the American Representation upon the ACC. Likewise, he did not send any of his own responsible political lieutenants to learn the attitude of the American Government upon the Rumanian political situation. The experience of the British political representative is reported to have been somewhat similar. Mr. Maniu did send two persons, the Swiss Minister, generally considered to be very poorly informed, and the wife of one of his friends, a lady of no political experience. To this Mission and to the American Military Representation this was taken as indication that Mr. Maniu was not sincerely desirous of learning directly the American position, if his party wished to take an action with all sides of the question fully known.

At the time Mr. Dinu Brătianu, head of the National Liberal Party, saw the King for the last time prior to the royal approval of the Groza designated cabinet, Mr. Maniu was incapacitated and unable to attend. Nevertheless, he did not send a responsible party lieutenant, such as Messrs. Mihalache or Popovici, to speak in his name. To some local observers this appeared as a political manoeuver to disassociate the Peasant Party from advice reportedly given by Mr. Brătianu to the King, in the name of himself and Mr. Maniu, that the King not abdicate and leave the country at this time,

Following the formation of the Groza cabinet Mr. Maniu is reported to have stated to an interviewer that he was greatly disappointed in the United States and Great Britain for not having supported the King, since he felt that the latter had been forced, fielding that the political state of Rumania was not a matter solely to be decided by the Soviet Union under the armistice and the Yalta Declaration. He expressed great dissatisfaction that the Anglo-American press and radio had not adequately revised or had not answered the distorted information on the Rumanian situation emanating from Moscow. Thus, two days after the Groza cabinet was installed, Mr. Maniu considered Rumania as virtually „lost to the Russians“, and he doubted whether much could be done to prevent the country from being annexed to the Soviet Union even if thousands of impartial observers were placed at polling booths during the elections which he felt would be held shortly under NDF auspices and controlled through the Government administration.

The NDF attitude towards Mr. Maniu following the inauguration of the Groza cabinet might be expressed from an example taken from „Era nouă“ of March 12, which said that it considered Mr. Maniu practically eliminated from Rumanian politics because of the NDF victory. The article attributed his defeat to several factors, prominent among which was the belief that the Peasant Party was the „only democratic force in Rumania“. It also charged that Mr. Maniu had in a spirit of egotism sought to monopolize the

Rumanian political scene and consequently for the past six months had refused to associate with the NDF and to follow „the popular will“.

Respectfully yours,
Burton Y. Berry
United States Representative in Rumania

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 664, c. 1130 – 1133; The National Archives of the United States, Washington D.C., General Records of the Department of State (R.G. 59), Division of South-East European Affairs, No, 871.00/3 – 1745.

Traducere

Misiunea Statelor Unite București, România

17 martie 1945

Confidențial

Subiectul: Atitudinea domnului Maniu
în timpul recente crize politice

Domnului secretar de stat
Washington

Domnule,

Am onoarea să vă informez despre reacțiile domnului Iuliu Maniu în timpul crizei politice care a precedat formarea guvernului Groza și despre atitudinea sa față de acest guvern. Poziția pe care s-a situat domnul Maniu în această perioadă are o mare importanță, întrucât el este liderul celui mai mare partid politic din țară, Partidul Național-Țărănesc.

În timpul mandatului în funcția de prim-ministru a generalului Rădescu, domnul Maniu l-a iritat de câteva ori pe premier prin ceea ce ultimul denumea tacticile sale de opoziție. O dată chiar generalul Rădescu a afirmat că se bucură de o colaborare mai mare din partea partidelor de stânga, decât din partea domnului Maniu și a național-țărăniștilor. Această politică este considerată a fi fost dictată de opinia Partidului Țărănesc că guvernul Rădescu nu va dura și că el dorește să fie pregătit pentru mișcarea următoare în cadrul luptei politice încordate din România.

Atitudinea Partidului Țărănesc s-a schimbat față de generalul Rădescu după memorabila sa cuvântare din 11 februarie de la sala „Aro“ și urmările acesteia de a doua zi, pe care Frontul Național Democratic le-a perceput ca un semn al hotărârii premierului de a se alătura forțelor politice conservatoare din țară. Domnul Maniu știa că generalul Rădescu, nefiind un politician, va face gafe politice și a declarat adeptilor că, deși generalul

Rădescu a fost sincer, vorbind deschis, din punct de vedere politic în România în prezent situația nu este propice pentru astfel de discuții. Domnul Maniu a considerat că generalul Rădescu făcuse o greșală politică, opunându-se unei reforme agrare imediat, dând astfel F.N.D.-ului prilejul să facă din aceasta o problemă politică de primă importanță. Cu toate acestea, Partidul Țărănesc și-a dat repede seama că întrucât atacurile propagandei F.N.D.-ului pregăteau un guvern de stânga, pentru partid și pentru național-liberali era extrem de important să rămână uniți în spatele generalului Rădescu.

Domnul Maniu nu a încercat să organizeze în țară nici o demonstrație politică a Partidului Țărănesc, date fiind criticile la adresa persoanei lui lansate de sovietici și F.N.D., iar surse locale de încredere consideră că demonstrația anunțată să aibă loc la București simultan cu demonstrația F.N.D.-ului din 24 februarie a fost pur și simplu o manevră politică. Partidul Țărănesc și domnul Maniu, la insistențele generalului Rădescu, despre care ei știau că aveau să apară, au anulat demonstrația lor poiectată în pripă pentru acea zi, în interesul ordinii publice.

În perioada de după tulburările de la 24 februarie și până la formarea oficială a guvernului Groza, mișcările politice ale domnului Maniu sunt prezentate de unii dintre cei mai mari admiratori ai săi ca fiind prea aproape de aprecierea pe care i-o dăduseră opozanții săi politici de „perfect opoziționist”. Confruntat cu bine știutele cereri rusești pentru instalarea lui Groza în funcția de premier și a lui Tătărescu în cea de vicepremier și ministru de externe, domnul Maniu a refuzat timp de câteva zile să ia în considerare posibilitatea acceptării lui Groza ca șef al guvernului și l-a sfătuit pe rege să refuze să facă aceasta. El avusese timp să afle, a spus el într-un interviu, condițiile categorice și maniera brutală pe care domnul Vâșinski o adoptase când a făcut cunoscută regelui poziția sovietică.

Sprizjitorii domnului Maniu, pe de altă parte, subliniază că atitudinea lui derivă din credința sa că toți cei trei semnatari ai armistițiului, nu numai Uniunea Sovietică, trebuie să aibă dreptul, potrivit Declarației de la Ialta, să dezbată împreună și să hotărască asupra unei probleme atât de vitale cum este formarea Guvernului român atunci când se încearcă să se impună un guvern bazat pe un sprijin public minc. Ei afirmă că acesta a fost motivul pentru care domnul Maniu l-a sfătuit astfel pe rege și a susținut ceea ce ei numesc o acțiune de tergiversare, având în vedere condițiile deosebit de nefavorabile oferite partidului său de a participa la guvernul Groza.

În tot timpul desfășurării crizei politice, dr. Maniu nu a cerut niciodată să se întâlnească cu cineva din cadrul misiunii noastre sau de la reprezentanța americană pe lângă Comisia Aliată de Control. El nici nu a trimis pe vreunul dintre locuitorii săi politici cu răspundere să afle atitudinea Guvernului american față de situația politică din România. S-a aflat că lucrurile s-ar fi întâmplat aproximativ la fel și cu reprezentantul politic britanic. Dar domnul Maniu a trimis totuși două persoane, pe ministrul elvețian, considerat a fi în general foarte puțin informat, și pe soția unuia dintre prietenii săi, o doamnă fără nici o experiență politică. La misiunea și reprezentanța politică americană acest lucru a fost interpretat ca un

indiciu că domnul Maniu nu este sincer dornic să afle direct opinia americană, dacă partidul său dorește să întreprindă o acțiune, cunoscând pe deplin toate aspectele problemei.

Atunci când domnul Dinu Brătianu, șeful Partidului Național-Liberal, s-a întâlnit cu regele pentru ultima oară, înainte ca acesta să aprobe guvernul desemnat al lui Groza, domnul Maniu era în imposibilitatea fizică de a participa la întâlnire. Cu toate acestea el nu a trimis pe unul din oamenii de frunte al partidului, cum ar fi domnii Mihalache sau Popovici, să vorbească în numele său. Unor observatori locali li se pare că disocierea Partidului Țărănesc de sfatul pe care, după cum s-a auzit, domnul Brătianu i le-ar fi dat regelui, în numele său și al domnului Maniu, să nu abdice și să nu părăsească țara în acest moment ar fi o manevră politică.

După formarea guvernului Groza, se spune că domnul Maniu ar fi afirmat în fața unui reporter că este foarte dezamăgit de faptul că Statele Unite și Marea Britanie nu l-a sprijinit pe rege, întrucât el consideră că acesta din urmă fusese forțat, simțind că a fost abandonat de americani și britanici, să-l accepte pe dr. Groza. El a repetat cunoscuta lui opinie că potrivit armistițiului și Declarației de la Ialta situația politică din România nu este o problemă asupra căreia să hotărască doar Uniunea Sovietică. El a manifestat o puternică nemulțumire față de faptul că presa și posturile de radio anglo-americane nu au corectat și nu au răspuns la informațiile eronate asupra situației din România emanate de la Moscova. Astfel, la două zile după instalarea guvernului Groza, domnul Maniu considera România ca efectiv „pierdută în favoarea rușilor“ și manifesta îndoieli asupra faptului dacă se mai poate face ceva pentru a nu permite ca țara să fie anexată la Uniunea Sovietică, chiar dacă mii de observatori imparțiali ar fi puși la cabinele de vot în timpul alegerilor care el considera că ar avea loc în curând sub patronajul F.N.D.-ului și vor fi ținute sub control prin intermediul administrației guvernului.

Atitudinea F.N.D.-ului față de domnul Maniu după instaurarea guvernului Groza ar putea fi exprimată printr-un exemplu luat din „Era nouă“ din 12 martie care afirma că domnul Maniu este practic eliminat din politica românească, datorită victoriei F.N.D.-ului. Articolul pune înfrângerea lui pe seama câtorva factori, dintre care cel mai important era credința că Partidul Țărănesc este „singura forță democratică din România“. Publicația îl acuza pe domnul Maniu că, din egoism, încercase să monopolizeze scena politică românească și, prin urmare, refuzase, în ultimele șase luni, să se asocieze cu F.N.D.-ul și să respecte „voința poporului“.

Al dv. cu respect,
Burton Y. Berry
Reprezentantul Statelor Unite în România

1945 martie 21, București. Interviu acordat de dr. Petru Groza unor corespondenți ai presei americane.

The United States Mission
Bucharest, Rumania

March 21, 1945

Subject: Replies of Prime Minister Groza to
American Press Correspondents

The Honorable
The Secretary of States,
Washington

Sir,

I have the honor to attach a statement of replies made by Prime Minister Groza to question presented to him by a group of American correspondents from Moscow that has just visited Bucharest.

Dr. Groza gave ample scope in his definition of war criminal to include many categories of persons. He referred to General Rădescu as being „perhaps, troubled by his own conscience“ in seeking asylum with the British Mission. He did not wish this incident or the absence of the Anglo-Americans at the Cluj ceremonies to affect good relations with the Allies and referred to „the solidarity displayed by the three great Allies in all circumstances“.

The Premier did not believe one street demonstration could rightly oust a government but that „continuous and conscious mass manifestations“ could do so as a principle of democratic procedure.

The Government's attitude toward restoration of American and British industrial interests in Rumania has not taken from but will be guided by compliance with the Armistice.

Dr. Groza commented that by Mr. Maniu and Mr. Brătianu sending representatives to Cluj it perhaps indicated a shift „in the negative attitude they displayed“ when his Government was organized.

Land reform, according to the Premier, because of hand tool methods employed in agriculture, would not materially affect the country's agricultural production.

Respectfully yours,
Burton Y. Berry
United States Representative in Rumania

1) What is the definition of a war criminal?

Answer. A war criminal is the one who in any capacity endangered the security of the State or the public interest by signing treaties which enabled

the German armies to enter Rumanian territory; by declaring war on the Soviet Union and the United Nations; by continuing this war in carrying on a foreign policy at the side of Hitler's Germany by consenting to the cession of Northern Transilvania;

a war criminal is also the one who did not respect the international war laws; the one who submitted prisoners or war hostages to inhuman treatments, ordered or carried out acts of oppression, of cruelty or suppressed civil population of the occupied territories where war was being waged;

the one who illicitly or abusively appropriated public or private property from territories where war was being waged; for reasons of political hostility or racial grounds ordered or initiated the creation of Ghettos, internment camps, deportations beyond the frontiers of the country;

the one who for political or racial reasons ordered or carried out measures of collective or individual repression of civilians, organized or carried out the moving or conveyance of people with the evident aim of their extermination, ordered or organized excessively hard work for their extermination;

the one who in his capacity of commander, director, supervisor, watchman of jail or camp of political prisoners of deported people, of camps or compulsory labor detachments, systematically submitted those who were under his rule to an inhuman treatment; beset or submitted to dradgery those who were against war of the dictatorial regime; the civil or military judge who manifested his adhesion and an evident desire to support terror, injustice and violence in the way he did his duty or by the decisions taken by him.

War criminal is also the one who proposed or passed visibly unjust laws or measures, drawn from hitlerite, legionary or racial conception; the one who by his participation in any capacity in the waging of war, derived profit of his position in order to accumulate illicit wealth; the one who served Hitler's Germany for pay or other advantages for his favors and thus actively supporting the policy of that State to the detriment of the interests of the Rumanian people; the one who, by abandoning the national territory placed himself at the disposal of Hitler's Germany, attacked the country in writing, verbally or by any other means, subjected the economic life of the country to the interests of Hitler's Germany, prepared in writing or orally and supported the war against the Soviet Union and the United Nations.

2) How many Rumanians are likely to be tried as war criminals?

Answer: The matter is under consideration, the lists will be completed as soon as further documents are collected by the public prosecutors. To this effect an appeal has been addressed to all those who possess such documents.

3) What is the status of General Rădescu?

Answer: It is the position which he has created himself. His case was not among the first great problems that preoccupied the government after its acceding to power, all the more so as the government had no preconceived ideas and left a free course to objective inquiry.

4) What is the Government position regarding the asylum granted to General Rădescu by the British Mission?

Answer: The attitude of the government is in accordance with the decision not to be affected by slight incidents in its good relations with the great Allies, whose armies are fighting the final battle on all battlefields for the slight incidents in its good relations with the great Allies, whose armies are fighting the final battle on all battlefields for the defeat of the nazi beast in its own den. Our army is fighting on the same front and behind its lines we vigilently watch the efforts made by our people to fulfill from now on promptly, without any reserve and delay, not only the conditions of the Armistice Treaty, but also its own vital interests. This little incident is of no importance especially as it was provoked out on the own initiative of a man who was, perhaps, troubled by his own conscience.

5) Does the Prime Minister think that the absence of British and American representatives at Cluj indicates a misunderstanding between the three major allies?

Answer: We did not think of it. If the question implies a suggestion however, we do not find reasons to accept it as we are guided by the same considerations as those in the previous paragraph. The solidarity displayed by the three great allies in all circumstances and, lately confirmed by so many manifestations discards the question itself.

6) Does the Prime Minister believe that the outing of a government by means of a street demonstration constitute democratic procedure?

Answer: By no means. A street demonstration alone can not determine a change of government; but, in connection with other factors and assuming the proportions of continuous and conscious mass manifestations, they can facilitate the constitutional factor to record the people's wishes and, in accordance with it, in the real democratic sense, might change the government. It is the most ideal denouncement, as it also stresses the popular character of the constitutional factor – vide the great joyful manifestation of loyalty towards our King on March 14th.

7) Does the Prime Minister believe that such methods represent the principle of government by consent of the governed – which is the basic principle of democratic procedure?

Answer: The answer is containing in item 6.

8) What is the government attitude towards the return of property to British and American industrial concerns in Rumania?

Answer: As we acceded to power only a few days ago and proceeded to the work that is of vital importance for the Rumanian people and State, including the cohabitating peoples – the problem of Transylvania cut into two and now reintegrated, as well as the great efforts we are making at present in view of the solution of the agrarian problems, which is of vital importance for this people – our attitude in this problem has not yet taken the form of a program and of a precise decision. It will not be delayed however. It will evidently be within the limits, clearly outlined by the objective circumstances and by the Armistice conditions. This decision is subordinated to the idea by which we are guided, namely to comply entirely with the conditions of the great allies in the Armistice Convention.

9) Does the Prime Minister hope to be able to bring Dr. Maniu and Mr. Brătianu into his government? If so, how?

Answer: Mr. Maniu who is ill in consequence of an accident accepted our invitation of going to Cluj and sent a delegation whose spokesman Mr. A. Popovici is one of the leaders of his party. Mr. Bratianu was also-represented by one of the best members of his party, the academician Lapedatu. Their participation in this festivity implies the supposition that they do not deny the value of this first achievement of the program of the government; on principle, it is perhaps a change in the negative attitude they displayed when our government was constituted. The same attitude towards our government was displayed by Dr. Lupu, in the telegram he sent me on the occasion of the ceremony in Cluj, in which he congratulates the government on this accomplishment and declares that „I entered right into the history of my country“ and wished us to accomplish many more such deeds.

10) Does the Prime Minister think that land reform will have the effect of increasing or decreasing agricultural production in the next two years? Why?

Answer: The agrarian reform under the specific conditions in our country where agricultural systems are still primitive, where the main tool is the peasant's arm, we cannot talk of a decrease of agricultural production within the next two years. Even if there were a small decrease it would not be in inverse ratio to the great social achievement, which will help to build up the destiny of this industrious people on solid foundations, and will abandon the former feudal system of exploiting the plowman. The agrarian reform opens now perspectives for the plowman who will be conscious that his work is no longer exploited. This fact as well as the technical progress of the mechanization of agriculture will certainly enable our production also to assume large proportion. We are on the best way to progress.

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 664, c. 1164 – 1169; The National Archives of the United States, Washington, D. C., General Records of the Department of State (R.G. 59), Division of South-East European Affairs, No. 871.001 – 2145.

Traducere

Misiunea Statelor Unite
București, România

21 martie 1945

Tema: Răspunsurile primului-ministru Groza date unor corespondenți americani de presă.

Domnului secretar de stat
Washington

Domnule,

Am onoarea să anexez o expunere a răspunsurile date de primul-ministru Groza la întrebările puse lui de un grup de ziarști americani de la Moscova, care au vizitat de curând Bucureștiul.

Dr. Groza a acordat un spațiu larg definiției date de el criminalului de război, care presupune multe categorii de persoane. El s-a referit la

generalul Rădescu, spunând că acesta va fi fost „poate muștră de propria sa conștiință“ cerând azil la Misiunea britanică. El nu dorește ca acest incident sau absența reprezentanților anglo-americani de la ceremoniile de la Cluj să afecteze bunele relații cu Aliații și s-a referit la „solidaritatea manifestată de cei trei mari Aliați în toate împrejurările“.

Premierul nu consideră că o singură manifestație de stradă ar putea chiar să îndepărteze un guvern, dar că „manifestații de masă continue și conștiente“ ar putea să facă aceasta, ca un principiu al modalităților democratice de acțiune.

Atitudinea guvernului față de restabilirea intereselor industriale americane și britanice în România nu a fost formulată, dar va fi orientată conform armistițiului.

Dr. Groza a comentat că trimiterea de reprezentanți la Cluj de către domnul Maniu și domnul Brătianu indică poate o schimbare „în atitudinea negativă pe care aceștia au manifestat-o“ când a fost format guvernul său.

Potrivit premierului, reforma agrară nu ar afecta din punct de vedere material producția agricolă a țării, datorită folosirii în agricultură a metodelor de lucru cu unelte manuale.

Al dv. cu respect,
Burton Y. Berry

Reprezentantul Statelor Unite în România

1) Care este definiția unui criminal de război?

Răspuns: Un criminal de război este cineva care, ocupând orice funcție, a pus în pericol securitatea statului sau interesul public, semnând tratate care au permis armatelor germane să intre pe teritoriul românesc; declarând război Uniunii Sovietice și Națiunilor Unite; continuând acest război, promovând o politică externă favorabilă Germaniei hitleriste, consimțind la cedarea Transilvaniei de Nord;

Criminalul de război este acela care nu a respectat legile internaționale ale războiului; cineva care a supus prizonierii sau ostatecii de război la un tratament inuman, a ordonat sau a săvârșit acte de opresiune, de cruzime sau a suprimat populația civilă din teritoriile ocupate, acolo unde se purta războiul;

Cineva care în mod ilicit sau abuziv și-a însușit bunuri, proprietate publică sau particulară, din teritoriile unde se ducea războiul; din motive de ostilitate politică sau rasiale a ordonat sau inițiat crearea de ghetouri, lagăre de internare, deportări dincolo de frontierele țării;

Cineva care din motive politice sau rasiale a ordonat sau a pus în aplicare acțiuni de represiune colectivă sau individuală a populației civile, a organizat sau efectuat strămutări sau transfer de populație cu scopul evident al exterminării ei; a ordonat sau organizat muncă grea excesivă în vederea exterminării;

Cineva care în funcția sa de comandant, director, supraveghetor, paznic de închisoare sau de lagăr de prizonieri politici sau populație deportată, de lagăr sau detașamente de muncă obligatorie a supus în mod sistematic pe cei care se aflau sub conducerea sa la un tratament inuman; anihilarea sau reducerea la tăcere a celor care s-au pronunțat împotriva războiului

ori a regimului dictatorial; judecători civili sau militari care și-au dat acordul și au manifestat o dorință evidentă de a sprijini teroarea, nedreptatea și violența prin modul de a-și îndeplini funcția sau prin hotărâri luate de ei.

Criminal de război este, de asemenea, acela care a aprobat legi sau măsuri evidente nedrepte, provenite din concepția hitleristă, legionară sau rasială, cineva care prin participarea sa, în orice funcție, la ducerea războiului a obținut profituri de pe urma funcției cu scopul de a acumula o avere ilicită; cineva care a servit Germania hitleristă, fiind plătit sau pentru alte avantaje în favoarea sa, astfel sprijinind activ politica statului în detrimentul intereselor poporului român; cineva care, părăsind teritoriul național, s-a pus la dispoziția Germaniei hitleriste, a atacat țara în scris, verbal sau prin alte mijloace, a subordonat viața economică a țării interesele Germaniei hitleriste, a pregătit în scris sau verbal și a sprijinit războiul împotriva Uniunii Sovietice și a Națiunilor Unite.

2. Câți români este posibil să fie judecați ca criminali de război?

Răspuns: Problema este încă în studiu, listele vor fi încheiate îndată ce sunt adunate noi documente de către acuzatorii publici. În acest sens a fost adresat un apel tuturor celor care posedă astfel de documente.

3. Care este statutul generalului Rădescu?

Răspuns: Este în situația pe care și-a creat-o singur. Cazul lui nu s-a aflat printre probleme capitale care au preocupat guvernul după ce a venit la putere, cu atât mai mult cu cât guvernul nu a avut idei preconcepute și a lăsat curs liber unei anchete obiective.

4. Care este poziția guvernului față de azilul acordat generalului Rădescu de Misiunea britanică?

Răspuns: Atitudinea guvernului este în concordanță cu hotărârea de a nu fi afectat de mici incidente în bunele sale relații cu marii aliați care dau ultimele bătălii pe câmpurile de luptă pentru înfrângerea bestiei naziste în propriul ei bârlog. Armata noastră luptă pe același front și în spatele acestuia noi veghem vigilent asupra eforturilor depuse de poporul nostru de a îndeplini, de acum înainte, prompt, fără nici o rezervă și amânare, nu numai condițiile tratatului de armistițiu, ci și propriile sale interese vitale. Acest mic incident nu are nici o importanță, mai ales că a fost provocat din propria inițiativă a unui om care, posibil, a fost muștrat de propria conștiință.

5. Crede primul-ministru că absența reprezentanților americani și britanici de la Cluj demonstrează o neînțelegere între cei trei mari aliați?

Răspuns: Nu ne-am gândit la asta. Dacă întrebarea presupune însă o sugestie, nu avem motive să o acceptăm, întrucât ne ghidăm după aceleași considerente ca cele din paragraful anterior. Solidaritatea manifestată de cei trei mari aliați în toate împrejurările, și confirmată ulterior de atâtea manifestări, exclude însăși întrebarea.

6. Crede primul-ministru că înlăturarea guvernului printr-o demonstrație de stradă constituie un procedeu democratic?

Răspuns: În nici un caz. O singură demonstrație de stradă nu poate determina schimbarea unui guvern; dar, în legătură cu alți factori și admitând proporțiile unor manifestații de masă continue și conștiente,

acestea pot încuraja factorul constituțional să ia act de dorința poporului și, în conformitate cu aceasta, într-un sens cu adevărat democratic, ar putea schimba guvernul. Este cea mai desăvârșită denunțare, întrucât subliniază caracterul popular al factorului constituțional – vezi marea manifestație de bucurie și loialitate față de regele nostru de la 14 martie.

7. Crede primul-ministru că asemenea metode reprezintă principiul de guvernare cu consimțământul guvernanților – care este principiul fundamental al procedeeleor democratice?

Răspuns: Răspunsul este cuprins la punctul 6.

8. Care este atitudinea guvernului față de înapoierea proprietăților concernelor americane și britanice din România?

Răspuns: Întrucât noi am venit la putere acum numai câteva zile și ne-am apucat de treburi de o importanță vitală pentru statul și poporul român, inclusiv pentru populațiile conlocuitoare problema Transilvaniei împărțită în două și acum reîntregită, precum și marile eforturi pe care le depunem în vederea soluționării problemelor agrare, care sunt de importanță vitală pentru acest popor – atitudinea noastră față de această problemă nu a căpătat aspectul unui program și al unei hotărâri definitive. Nu va fi însă amânată. Ea se va hotărâ evident în limitele în mod clar schițate de împrejurările obiective și de condițiile de armistițiu. Această hotărâre va fi subordonată ideii după care ne orientăm, și anume să satisfacem întru totul condițiile marilor aliați din Convenția de armistițiu.

9. Primul-ministru speră oare să-i poată aduce pe dr. Maniu și domnul Brătianu în guvernul său? Și dacă da, în ce fel?

Răspuns: Domnul Maniu, care este bolnav ca urmare a unui accident, a acceptat invitația noastră de a merge la Cluj și a trimis o delegație al cărui purtător de cuvânt, domnul A. Popovici, este unul din liderii partidului său. Domnul Brătianu a fost, de asemenea, reprezentat de unul dintre cei mai buni membri ai partidului său, academicianul Lapedatu. Participarea lor la această festivitate permite presupunerea că ei nu neagă valoarea acestei prime realizări a programului guvernului; în principiu, aceasta este poate o schimbare în atitudinea negativă pe care au manifestat-o când a fost format guvernul nostru. Aceeași atitudine față de guvernul nostru a fost manifestată de dr. Lupu, în telegrama pe care mi-a trimis-o cu ocazia ceremoniei de la Cluj, în care felicită guvernul pentru această împlinire și declară că „eu am intrat în istoria țării mele” și ne dorește să înfăptuim multe alte asemenea fapte.

10. Crede primul-ministru că reforma agrară va avea efectul de a spori sau de a reduce producția agricolă în următorii 2 ani?

De ce?

Răspuns: Reforma agrară, în condițiile specifice țării noastre unde metodele de practicare a agriculturii sunt încă primitive, unde principala unealtă este brațul țaranului, nu putem vorbi de scăderea producției agricole în următorii doi ani. Chiar dacă s-ar înregistra o ușoară scădere, ea nu ar fi invers proporțională cu marile realizări pe plan social care vor ajuta la făurirea destinului acestui popor harnic pe baze solide și vor abandona fostul sistem feudal de exploatare a plugarului. Reforma agrară deschide acum perspective plugarului care va fi conștient că munca lui nu

mai este exploatată. Acest lucru, ca și progresul tehnic al mecanizării agriculturii, va permite cu siguranță ca producția noastră să dobândească mari proporții. Suntem pe calea cea mai bună spre progres.

49

1945 martie 22, București. Memoriul președintelui Partidului Național-Liberal către dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, în legătură cu refuzul de a participa la constituirea guvernului.

București, 22 martie 1945

Partidul Național-Liberal
Secretariatul general
București
Str. C.A. Rosetti nr. 37
Telef.; 227/77, 233/26

Domnule,

După cum ați aflat din desfășurarea evenimentelor, Partidul Național-Liberal nu a mai luat parte la constituirea guvernului actual. El a înțeles să colaboreze cu guvernările precedente, pe baza unui program discutat și hotărât în prealabil de toți factorii care alcătuiau ministerul.

Îndată însă ce unele formațiuni politice au început să-și aplice programul de teren, fără a mai ține seama de părerile Consiliului de Miniștri, și din momentul în care rolul său se reduce la observarea unor măsuri hotărâte de alții, după concepții și metode deosebite de ale sale, partidul nostru nu mai poate să figureze numai prin reprezentanții săi într-un guvern a cărui acțiune nu o poate prin nimic influența.

De altfel această situație a fost definită foarte limpede de comunicatul publicat de Consiliul F.N.D. a doua zi, după constituirea guvernului prezidat de dl Petru Groza, cu următorul conținut:

„În cursul tratativelor pentru formarea guvernului, dl prim-ministru dr. Petru Groza a propus Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal să-și desemneze reprezentanții în guvern, oferind fiecăruia din ele câte două, trei locuri ministeriale.

Conducătorii acestor partide, dl. Maniu, Mihalache, Lupu și Brătianu au respins aceste oferte.

Totuși în guvernul de completare a forțelor democratice, format de dl. dr. Petru Groza, din partea partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal au intrat reprezentanții grupărilor disidente ale acestor partide“.

Consiliul F.N.D.

Publicat în ziarul „Scânteia“ nr. 161 din 8 martie 1945

Partidul Național-Liberal rămâne deci în afară de noul guvern, ca o rezervă ce a constituit-o întotdeauna în serviciul coroanei și al țării.

Această atitudine nu înseamnă însă o acțiune de opoziție sterilă. Sunt puncte din programul actualului guvern care nu pot întâlni decât deplina sa aprobare, deoarece ele se găsesc pe linia însăși a acțiunii sale politice.

Astfel, o strângere a legăturilor de sinceră prietenie cu Uniunea Sovietică în interesul luptei comune de eliberare a ținuturilor românești cotoprite și al înfrângerii hitlerismului a fost și rămâne o preocupare permanentă a partidului nostru. Tot ce va putea consolida sentimentele de încredere reciprocă între țara noastră și marea noastră vecină din răsărit, în spiritul declarațiilor dlui Molotov, ministrul afacerilor străine al U.R.S.S.; ce ne-au fost de curând amintite, va avea întregul nostru sprijin. Pe acest drum, noi socotim că România va putea să afle răsplata jertfelor ei și locul ce i se cuvine în mijlocul Națiunilor Unite. După cum ați văzut, din comunicatul publicat în presă, Partidul Național-Liberal s-a asociat la sentimentul de unanimă bucurie ce l-a determinat în țară reîntoarcerea administrației românești în Ardealul de Nord, înlăturându-se astfel nedreptatea săvârșită și așa-zisul arbitraj de la Viena.

Partidul nostru e gata de asemenea să examineze cu bunăvoință și să sprijine acțiunile viitoare ale guvernului care vor fi conforme cu principiile ce-l călăuzesc.

El înțelege însă să rămână credincios, ca și până acum, principiilor fundamentale și tradiției sale de întemeietor al regimului constituțional democratic din România.

Programul său vă este cunoscut; el a fost dezvoltat în ultima vreme mai ales în unele chesituni, în special în ce privește reforma agrară.

Partidul Național-Liberal rămâne la punctul de vedere ce l-a făcut cunoscut, cât timp a avut posibilitatea să dezvolte și să răspândească părerile sale: pentru o reformă agrară, care să urmărească împrăștierea elementelor cele mai harnice și capabile de agricultori, păstrând drepturile ostașilor de pe front, dar făcută în condiții ce n-ar primejdi munca pământului, ordinea și producțiunea. El socotește că reforma ce trebuie îndeplinită are de urmărit întărirea ideii de proprietate, prin funcțiunea ei sociabilă. În cadrul acestor preocupări, el își va spune cuvântul cu privire la măsurile ce se vor lua.

O altă problemă fundamentală, piatra de încercare a oricărui regim democratic, o constituie libertatea de expresiune a părerilor prin grai sau scris, în măsura firească în care ea nu se află în contradicție cu interesele mari și permanente ale țării. Partidul nostru este hotărât să lupte și mai departe, prin toate mijloacele legale, pentru apărarea acestei libertăți fără de care nu se pot concepe alegerile libere ce urmează să se efectueze în viitor, după dorința însăși a conducătorilor marilor noștri aliați.

În vederea acestor împrejurări, sarcina dv. este de a strânge rândurile prietenilor din organizația ce o conduceți și de a le arăta că partidul nostru își continuă acțiunea de reorganizare. Decepțiunile ce s-ar produce eventual nu trebuie să vă impresioneze. Prietenii siguri se cunosc la nevoie, iar acei care pleacă în condițiile actuale se califică singuri.

Partidul Național-Liberal are rădăcini prea adânci în opinia publică sănătoasă a țării ca să nu aibă în fața sa chezașia unui viitor nu mai puțin strălucit decât trecutul său.

Președintele
Partidul Național-Liberal

▼
Arhivele Statului București, fond Ministerul Propagandei Naționale, Studii și documente, dosar 2/1944 - 1945, f. 2 - 4.

50

1945 martie 23 București. Decret-lege privind înfăptuirea reformei agrare.

DECRET-LEGE PENTRU ÎNFĂPTUIREA REFORMEI AGRARE

CAPITOLUL I

Scopul Legii (Dispozițiuni generale).

Art. 1. Reforma agrară este pentru țara noastră o necesitate națională, economică și socială. Agricultura României se va sprijini pe gospodării puternice, sănătoase și productive, pe gospodării care sunt proprietatea particulară a celor care le stăpânesc.

Art. 2. Scopul reformei agrare este:

a) Mărirea suprafețelor arabile ale gospodăriilor țărănești existente care au mai puțin de 5 ha;

b) Crearea de noi gospodării țărănești individuale pentru muncitori agricoli fără pământ;

c) Înființarea prin apropierea orașelor și a localităților industriale, a unor grădini de zarzavaturi pentru aprovizionarea muncitorilor, funcționarilor și meseriașilor;

d) Rezervarea unor terenuri pentru școli agricole și ferme experimentale model în vederea ridicării nivelului culturilor agricole, a producției de semințe selecționate, a creșterii vitelor și creării și dezvoltării industriei agricole, terenuri care vor fi sub administrarea statului.

CAPITOLUL II

Exproprierea

Art. 3. În scopul înfăptuirii reformei agrare, trec asupra statului pentru a fi împărțite plugarilor îndreptățiți la împroprietărire și pentru a constitui rezervele prevăzute la art. 2, pct. c și d, următoarele bunuri agricole cu inventarul viu și mort afectat lor:

a) Pământurile și proprietățile agrare de orice fel aparținând cetățenilor germani și cetățeni români, persoane fizice sau juridice, de naționalitate (originea etnică) germană, care au colaborat cu Germania hitleristă;

b) Pământurile și alte proprietăți agricole ale criminalilor de război și ale celor vinovați de dezastrul țării;

c) Pământurile celor care s-au refugiat în țările cu care România, este în stare de război ori s-au refugiat în străinătate după data de 23 august 1944;

d) Terenurile și toate bunurile agricole ale absenteiștilor;

e) Terenurile a celor care în ultimii șapte ani consecutivi nu și-au cultivat pământurile în regie proprie, cu excepția loturilor până la 10 ha;

f) Bunurile agricole de orice fel ale cetățenilor români care s-au înscris voluntari pentru a lupta împotriva Națiunilor Unite;

g) Bunurile de mână moartă;

h) Prisosul terenurilor agricole constituind proprietăți ale persoanelor fizice care depășesc suprafața de 50 ha, și anume: pământul arabil, livezile, fânețele, pășunile, bălțile și iazurile artificiale, fie că servesc sau nu pentru pescuit, mlaștinile și terenurile inundabile.

Art. 4. Construcțiunile, conacele, armanele, drumurile, livezile și orice lucrări de îmbunătățire funciare, cu toate instalațiile lor, vor fi cuprinse în cota de 50 ha, prevăzută la art. 3, h, proprietarul având dreptul de a alege cota rezervată pentru dânsul de unde voește dar într-un singur loc.

Art. 5. Se consideră ca o singură proprietate agricolă în ce privește aplicarea art. 3, pct. h:

a) Terenurile agricole aparținând aceluiași proprietar, aflate în diferite părți ale țării;

b) Proprietățile agricole ale soțului și soției.

În cazul când soția are proprietatea separată de a soțului, moștenită sau primită ca zestre înainte sau după căsătorie și dovedită cu acte, va rămâne asupra soției 10 ha, cu latitudinea din partea soților de a-și rezerva cotele legale din una sau ambele proprietăți, după buna lor învoială;

c) Proprietățile agricole ale părinților și copiilor minori;

d) Bunurile agricole aflate în coproprietate.

Art. 6. Tractoarele, batozele, locomobilele, secerătoarele și combinele de pe bunurile agricole prevăzute la art. 3 trec asupra statului, care va crea centre județene de închiriat mașini agricole la dispoziția agricultorilor. Celelalte unelte agricole și animale de tracțiune trec asupra statului, proporțional cu suprafața de teren agricol expropriat și vor fi date țăranilor împroprietăriți.

Art. 7. Toate bunurile agricole arătate în art. 3 și 6 trec imediat, fără nici o despăgubire, pe deplin, în proprietatea statului, pentru scopurile arătate la art. 2.

CAPITOLUL III

Excepții de la expropriere

Art. 8. Sunt exceptate de la expropriere și lăsate în proprietatea actualilor titulari: rezăriile existente, bunurile agricole aparținând mănăstirilor, mitropoliilor, episcopiilor, bisericilor, parohiilor și așezămintelor

bisericești, bunurile Domeniilor Coroanei, ale Eforiilor și Așezămintele spitalicești, precum și cele ale Academiei Române, Casei Școalelor și celorlalte așezăminte de cultură, ale composesoratelor, urbariatelor, obștiilor și cooperativelor sătești, de asemeni și fânețele și pășunile aparținând comunelor și în general toate bunurile făcând parte din patrimoniul statului.

CAPITOLUL IV

Procedura exproprierii și împrumietării

Art. 9. Primarii comunelor rurale sunt obligați ca în termen de 10 zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial să întrunească în adunare generală pe toți țărani plugari din comuna respectivă, fără pământ sau care au până la 5 ha teren proprietate, pentru alegerea comitetului local de împrumietărire, compus din 7 – 15 membri.

Rezultatul alegerii va fi înscris într-un proces verbal semnat de toți cei prezenți.

Art. 10. În scopul colaborării cu organele de stat, pentru înfăptuirea reformei agrare, se creează comisii de plasă pentru a coordona lucrările reformei agrare și a hotărî asupra diferendelor între state și comune precum și între proprietari și cei îndreptățiți la împrumietărire, diferende născute din aplicarea reformei agrare.

Comisiile de plasă se compun din membrii delegați de comitetele locale, fiecare Comitet trimitând câte doi delegați. Comitetele de plasă pot admite îndreptățiți la împrumietărire și din altă plasă.

Președintele comisiei de plasă pentru reforma agrară va fi delegat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. El poate fi un magistrat sau jurist.

Art. 11. Comitetele locale pe comune fac tabelele bunurilor agricole care urmează a fi trecute asupra statului, tabelele celor îndreptățiți la împrumietărire și la repartizarea de inventar agricol trecut asupra Statului, precum și tabelele comunelor lipsite de pășune.

Art. 12. La împrumietărire vor avea întâietate ostașii care sunt concentrați sau mobilizați și toți cei care au luptat împotriva Germaniei hitleriste.

Art. 13. Prefectura de județ, în urma încheierii lucrărilor de împrumietărire, va elibera titlul de proprietate celor împrumietăriți, precum și comunelor pentru islazuri, asupra loturilor ce li s-au atribuit.

Art. 14. Mărimea loturilor gospodăriilor noi create ca și mărimea loturilor gospodăriilor mici, se va determina în raport cu rezerva de pământ existentă în raza plasei. De asemenea și în ce privește fânețele și islazurile.

Art. 15. Mărimea loturilor de împrumietărire nu va trece de 5 ha în afara cazurilor de strămutare în vederea împrumietării în alte regiuni, când loturile vor putea fi mai mari. Măsurarea lor va fi certificată de către organele Ministerului Agriculturii și Domeniilor.

Art. 16. Prețul pământului pentru împrumietărire va fi egal cu al unei recolte mijlocii anuale la hectar, socotit astfel:

În grâu: 1.000 kg.

În porumb: 1.200 kg.

Noii împroprietăriți plătesc în bani sau în natură 10% din prețul de cumpărare, restul prețului de cumpărare va fi plătit în rate, după cum urmează:

Pentru cei cu pământ puțin: în 10 ani.

Pentru cei fără pământ: în 20 ani.

În caz de plată în bani, prețul va fi acel al grâului pe piața liberă la 1 martie 1945.

Art. 17. Cei fără pământ pot căpăta de la prefectură, după rezoluția comisiei de plasă pentru reforma agrară, o amânare a plății primei rate pe un termen de până la 3 ani.

Art. 18. În cazurile în care împărțirea moșiilor s-a făcut până la data publicării prezentei legi, comitetul local de împroprietărire va întocmi tablouri noi, în conformitate cu legea de față.

Tabloul celor îndreptățiți va fi înaintat la prefectura județului respectiv, pentru ca odată cu eliberarea titlului de proprietate, să se facă înscrierea proprietății în cartea funciară sau în registrele constatatoare ale proprietății.

Toate actele de înscriere sunt scutite de orice impozite, taxe sau timbre.

CAPITOLUL V

Dispoziții finale

Art. 19. Situația juridică a proprietăților, pentru aplicarea prezentei legi, este cea constatată la data de 23 august 1944, cu excepția succesiunilor deschise legal ulterior.

Semănăturile efectuate din toamna anului 1944, urmează să fie recoltate de cei care au semănat.

Art. 20. Gospodăriile create în baza prezentului decret-lege nu pot fi împărțite, vândute, date în arendă sau ipotecate, nici în totalitatea lor și nici în parte. În cazuri excepționale, gospodăriile noi create pot fi vândute, arendate, împărțite sau ipotecate, numai cu avizul Ministerului Agriculturii.

Art. 21. Împroprietăritul primește pământul liber de orice datorii și obligații.

Datoriile ipotecare și tot ceea ce grevează proprietatea expropriată vor fi regulate prin decret-lege special.

Art. 22. Fermele constatate de către Ministrul Agriculturii ca ferme model, li se vor crea, prin regulamentul legii, un regim deosebit, de la caz.

23. Regimul pădurilor și viilor va face obiectul unei legi speciale.

Art. 24. Un regulament va stabili toate chestiunile de amănunt pentru aplicarea prezentei legi.

Art. 25. Pentru aplicarea prezentului decret-lege este însărcinat ministrul agriculturii și domeniilor.

Art. 26. Prezentul decret-lege intră în vigoare în ziua publicării lui.

Dat în București la 23 martie 1945.

MIHAI

Ministrul agriculturii și domeniilor,
ROMULUS ZĂRONI

Raportul d-lui ministru al agriculturii și domeniilor către M.S. Regele.

Sire,

Înfăptuirea reformei agrare prin decretul-lege de față constituie îndeplinirea unui comandament național, economic și social.

Pământul trecut asupra statului este împărțit la plugari pentru completarea lotului de 5 ha, întrucât prin această lege se urmărește împrăștierea plugarilor fără pământ sau cu pământ sub acest lot.

Pământul dat în virtutea acestui decret-lege trece în proprietatea individuală a țăranilor împrăștiți. Prin aceasta se va consolida gospodăria țărănească, se vor îmbunătăți condițiile de viață, tocmai pentru categoriile cele mai lipsite, din rândul țăranimii.

Aplicarea reformei agrare este încredințată comitetelor de plugari, alese pe comune și pe plăși, creându-se astfel condițiile cele mai bune pentru ca dispozițiunile prezentului decret să nu poată fi nici înlăturate nici falsificate.

Categoriile de pământuri agricole care trec asupra statului, sunt cu deamănuntul prevăzute în textul legii, rămânând ca regimul pădurilor și viilor să fie reglementate ulterior.

Prin justa aplicare a decretului de față se soluționează una din problemele de bază ale României, și se deschid pentru o importantă parte a țăranimii noastre noi perspective de viață.

Sunt cu cel mai profund respect Sire,
al Maiestății voastre,
prea plecat și prea supus servitor,
Ministrul agriculturii și domeniilor,
ROMULUS ZĂRONI

1945 martie 22.

Nr. 48.040.

▼
Monitorul Oficial, nr. 68 bis / 1945 din 23 martie, p. 2205-2208.

DECRET-LEGE
pentru purificarea administrațiilor publice

Art. 1. Funcționarii și cei care primesc sub orice formă un salariu sau o remunerație de la stat, județ, comună, regie publică, administrație comercială de orice fel, direcțiune specifică, institute științifice sau de cercetare, camere profesionale, corpuri constituite, serviciile Adunărilor Legiuitoare și, în general, de la orice servicii publice sau de la instituțiunile al căror buget este supus aprobării autorităților de stat, vor putea fi îndepărtați din serviciu sau vor putea fi reîncadrați în grade și funcțiuni, potrivit prevederilor acestei legi.

Art. 2. Vor putea fi îndepărtați din serviciu, fără nici o indemnitate, funcționarii și salariații prevăzuți la art. 1. care:

a. Au colaborat sub orice formă pentru realizarea intereselor și scopurilor hitleriste sau fasciste în România, precum și cei care din proprie inițiativă au participat la manifestațiuni de orice fel pentru determinarea unei opinii publice, favorabile scopurilor fasciste sau hitleriste;

b. Au activat sub orice formă în scopul instaurării sau menținerii regimurilor dictatoriale în România;

c. Au activat în mișcarea legionară sau în alte mișcări cu caracter fascist, hitlerist sau rasial precum și acei care au făcut parte din organizațiuni politice sau paramilitare, hitleriste sau fasciste, ori urmărind asemenea scopuri;

d. Prin modul în care și-au îndeplinit funcțiunea sau prin orice mijloc de publicitate sau propagandă au luat atitudine antidemocratică;

e. Au comis crime, delictе, acte de teroare, ori alte acte de violență fizică sau morală, fie din proprie inițiativă, fie pentru executarea misiunilor încredințate.

Art. 3. Vor putea fi îndepărtați din serviciu, funcționarii și salariații, prevăzuți la art. 1, care după 23 august 1944, au întreprins, sau care vor întreprinde, în viitor vreo acțiune sau vreun fapt din cele arătate la art. 2., precum și acei care prin acțiunile lor politice, împiedică în orice mod buna funcționare a serviciului public sau tulbură reacțiunile dintre România și aliații săi.

Art. 4. Îndepărtarea din serviciu se va putea face pe timp limitat, de la o lună până la 5 ani, dacă se constată circumstanțe atenuante în favoarea celui culpabil de vreun fapt dintre acele prevăzute la art. 2 și 3.

Îndepărtarea temporară din serviciu, se va face fără vreo indemnitate.

Art. 5. Vor putea fi îndepărtați din serviciu funcționarii și salariații prevăzuți la art. 1, care au fost numiți sau angajați sub orice formă de la 6 septembrie 1940 până la 23 august 1944. Cei îndepărtați din serviciu,

potrivit acestui articol, au drept la o sumă reprezentând salariul cu alocațiile și indemnizațiile prevăzute de codul funcționarilor publici sau de contractul de muncă, precum și sporul de scumpete, în următoarele condițiuni:

- a. Pe o lună, dacă au vechimea în serviciu de cel puțin 1 an;
- b. Pe două luni, dacă au vechimea în serviciu de cel puțin 2 ani;
- c. Pe trei luni, dacă au vechimea în serviciu de cel puțin 3 ani.

Art. 6. Înaintările și încadrările funcționarilor prevăzuți la art. 1, făcute de la 6 septembrie 1940 și până la 23 august 1944, vor putea fi revizuite, dacă au fost făcute în mod ilegal sau abuziv.

Numirile directe în funcțiuni sau grade superioare, făcute în intervalul de la 6 septembrie 1940 și până la 23 august 1944, în virtutea unei legi de excepție, vor putea fi revizuite dacă au fost făcute în mod abuziv.

Funcționarii intrând în prevederile acestui articol, vor fi reîncadrați în raport cu situația avută la 6 septembrie 1940, sau în raport cu situațiunea ce au la data intrării în vigoare a acestei legi, ținând seama de vechimea în serviciu sau de stagiul în funcțiune.

Art. 7. Îndepărtarea din serviciu, definitivă sau temporară, a funcționarilor, salariaților și angajaților, cum și încadrarea acestora, se va face de ministrul respectiv prin decret regal, sau decizie ministerială, după dispozițiunile Codului funcționarilor publici sau ale legilor speciale.

Art. 8. În cazul când funcționarul sau angajatul ocupă mai multe servicii, îndepărtarea definitivă, de la un serviciu, atrage de drept îndepărtarea și din celelalte servicii, chiar dacă mai înainte s-a dispus absolvirea.

Art. 9. Ministrul va putea institui, pentru a culege informațiunile asupra activității funcționarilor, una sau mai multe comisii, ori că putea da delegațiune specială uneia sau mai multor funcționari de la departamentul ce conduce, sau de la un alt departament.

Comisiunile instituite și delegații speciali, vor putea culege informațiuni pe orice cale, chiar fără ascultarea funcționarului cercetat.

Ministrul va putea dispune încunoștiințarea celui cercetat pentru a-și face apărarea prin memorii.

Directorii și șefii de personal din ministere și din instituțiile, administrațiile și corpurile prevăzute la art. 1, sunt obligați să semnaleze de îndată în scris ministrului, cazurile care intră în prevederile acestei legi. Cei care nu vor îndeplini această obligațiune, vor fi pedepsiți cu închisoarea corecțională până la un an.

Art. 10. Funcționarii și salariații îndepărtați din serviciu, pentru acțiunile sau faptele prevăzute la art. 2 și 3, vor fi întrebuințați la muncă obligatorie în folosul statului, în lagăre speciale, iar acei care se vor dovedi culpabili de schingiuire, maltratări, arestări ilegale, sau alte fapte penale, vor fi deferiți instanțelor de judecată competente.

Fiecare departament va întocmi tablouri de toți funcționarii din Administrația centrală și exterioară, intrând în prevederile acestui articol care, după ce se vor aproba de ministrul respectiv, se vor înainta pentru executare Ministerului Afacerilor Interne.

Art. 11. Îndepărtările din serviciu, revizuirea numirilor, înaintărilor și încadrărilor, prevăzute de art. 5 și 6, se vor face până la 1 iunie 1945.

Până la această dată, se suspendă dispozițiunile de legi, cu privire la inamovibilitatea și stabilirea funcționarilor publici, precum și prevederile contrarii din legea contractelor de muncă

În ce privește corpul judecătoresc, în politica dispozițiunilor art. 5 și 6 din prezentul decret-lege, se vor aplica dispozițiunile art. 6. din legea nr. 640 din 19 decembrie 1944.

Art. 12. Legea nr. 486 din 8 octombrie 1944, cu modificările ulterioare, se abrogă.

Comisiunile instituite, pe baza acelei legi, se disolvă, pe data intrării în vigoare al legii de față.

Îndepărtările din serviciu, revizuirile și încadrările, precum și lucrările întocmite de acele comisiuni, rămân valabile.

Dat în București la 29 martie 1945

MIHAI

Ministerul Justiției
L. Pătrășcanu

Nr. 996

Monitorul Oficial nr. 74/1945 din 31 martie, p. 2433-2437.

52

1945 martie 8, București. Comunicatul Partidului Național-Țărănesc cu ocazia formării guvernului condus de dr. Petru Groza, în care se critică modul nedemocratic în care s-a constituit acest guvern.

COMUNICAT

Partidul Național-Țărănesc crede necesar să dea asupra desfășurării evenimentelor, care au precedat constituirea guvernului Groza, următoarele lămuriri.

În urma demisiei guvernului prezidat de dl g-ral Rădescu, Maiestatea sa, regele, cerând avizul președintelui Partidului Național-Țărănesc, i-a comunicat că se găsea obligat, în urma insuccesului misiunii pe care domnul Barbu Știrbei a fost însărcinat, să încredințeze domnului Groza formarea unui guvern de coaliție a partidelor și grupărilor democratice, în condiții ce urmau să fie stabilite.

Conducerea Partidului Național-Țărănesc a fost de părere că Maiestatea sa regele să nu însărcineze cu formarea guvernului pe reprezentantul celei mai mici grupări, întrucât normele constituționale cer ca acest man-

dat să fie dat reprezentantului celui mai popular partid, sau unei personalități neutre, capabile să asigure colaborarea între diferitele partide și grupări politice.

În sensul acestor norme constituționale, Partidul Național-Țărănesc, cel mai puternic din țară, a recomandat suveranului pe vicepreședintele său, domnul dr. N. Lupu, în cazul în care Majestatea sa nu ar avea preferințe pentru o personalitate în afară de partide.

Grupările politice din F.N.D. au recomandat pe domnul P. Groza.

Majestatea sa regele a dat urmare acestei din urmă cereri.

Mandatul domnului Petru Groza era limitat. Domnia sa trebuie să constituie un guvern de coaliție cu partidele democratice.

Domnul Petru Groza a propus mai întâi Partidului Național Țărănesc să participe la guvernul ce Domnia sa eventual ar forma, cu 2 – 3 miniștri fără portofoliu, ca simpli observatori ai acțiunii de guvernare.

Conducerea Partidului Național Țărănesc a respins această ofertă.

Domnul Petru Groza a prezentat suveranului o listă, care nu cuprindea pe reprezentanții Partidelor Național-Țărănesc și Liberal.

Această formă neavând aprobarea Factorului Constituțional, domnul Petru Groza s-a văzut obligat de a propune partidelor o colaborare efectivă, în condiții ce urmau să fie fixate.

Majestatea sa, regele a făcut apel la conducerea Partidului Național-Țărănesc, de a accepta oferta de colaborare, făcându-i cunoscută situația extrem de gravă și primejdioasă, în care se găseau Țara și Dinastia.

Această conducere a comunicat Suveranului că ea înțelege situația și pentru a-și dovedi realele sale sentimente, înalta dorință a Suveranului va fi precis și loial interpretată înaintea forului Partidului Național-Țărănesc, care va decide.

Delegația Permanentă a Partidului, pusă în cunoștință de cauză, a acceptat în principiu, să colaboreze cu guvernul prezidat de domnul Groza, pe baza respectului principiilor constituționale, căutând mai ales să fie asigurate drepturile, libertățile cetățenești, funcționarea sinceră a instituțiilor democratice, libertatea presei, a muncii, a întrunirilor etc.

Delegația permanentă ceruse de asemenea exproprierea imediată, în virtutea unei legi, în sensul proiectului de reformă agrară pe care reprezentanții partidului l-au depus la Comisia Agrară.

Decizia Partidului Național-Țărănesc a fost aducă, la timp, la cunoștința Majestatea sa, regele și a domnului P. Groza.

Cu toate acestea, a doua vizită pe care d-l. Groza a făcut-o Președintelui Partidului Național-Țărănesc, a avut loc abia la 6 martie spre orele 14, la care domnul Groza a anunțat că este grăbit și se găsește sub presiunea adunării muncitorești, convocate în Piața Națiunii.

Domnul Petru Groza n-a intrat în discutarea condițiilor esențiale mai sus amintite. El a comunicat că Partidul Liberal, nu acceptă propunerea de colaborare și a adăugat că reprezentarea partidelor și grupărilor în acest guvern trebuie să asigure majoritatea pentru F.N.D. și că Ministerele de Interne, Apărare Națională și Externe trebuie să aparțină F.N.D.

Toată procedura utilizată de domnul Groza, a pus în evidență că, în realitate s-a urmărit – fiind dinainte pregătită – formarea unui guvern

F.N.D., prezentat însă sub aspectul unui cabinet de colaborare a forțelor democratice, prin participarea câtorva transfugi de ultimă oră, cum s-a recunoscut chiar prin comunicatul Consiliului F.N.D. și a domnului Tătărescu, susținătorul principal al regimului personal dictatorial al fostului rege, organizatorul pogromurilor împotriva populației evreiești, omul care l-a îndepărtat pe N. Titulescu de la conducerea politicii externe a României și unul din marii responsabili pentru intrarea României în Axă și pentru dezastrul țării.

F.N.D. a suprimat libertatea presei, prin ordinul dat lucrătorilor de a nu imprima jurnale de alte opinii și prin sechestrarea ilegală și maltratarea acelor, care nu se supuneau acestei măsuri.

Forța publică fiind în prealabil dezarmată, F.N.D. a organizat ocuparea instituțiilor publice de care gărzile sale înarmate și manifestațiile la care lucrătorii erau terorizați și constrânși să participe.

O propagandă calomnioasă, împotriva căreia nici o reacție nu era posibilă – în urma neputinței în care se găsea Partidul Național-Țărănesc de a-și tipări ziarele – a prezentat acest partid ca reacționar și ca nefăcând probă de prietenie față de unul din Marii noștri Aliați.

Acest guvern care în totalitatea lui nu reprezintă decât o infimă minoritate din voința obștească, s-a constituit nu numai prin metode ca cele de mai sus, care au violentat voința națională, dar chiar Majestatea sa, regele a fost pus în alternativa de a-l primi sau de a abdica, folosindu-se în acest scop mijloacele de presiune încă neutilizate.

Partidul Național-Țărănesc, fidel trecutului său, va lupta pentru libertate și democrație, cu aceeași credință în programul și în metodele sale democratice, ca și cu aceeași lealitate față de cei Trei Mari Aliați, făcând să triumfe astfel, libera voință a națiunii.

Națiunea Română nu acceptă acest guvern, a cărui ideologie și metode, sunt străine sufletului Națiunii.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 42/1945, f. 1 - 3.

53

1945 martie, București. Sinteza informativă întocmită de Serviciul Special de Informații, privind situația politică din țară după preluarea puterii de către guvernul condus de dr. Petru Groza.

Martie 1945

SINTEZA POLITICĂ

Evenimentul politic din 6 martie a.c., al preluării guvernului de către Frontul Național-Democrat, a avut unele repercursiuni asupra orientării politice și activității partidelor istorice.

a. Pe lângă faptul că declarația din 7 martie a.c. a d-ului prim ministru Petru Groza a produs o bună impresie în cercurile diplomatice; care văd în ea mai mult decât o aluzie la un sprijin larg din partea Sovietelor, ea – prin problema retrocedării Ardealului de Nord – constituie o puternică armă – similară aceleia pe care o reprezintă reforma agrară – cu care se poate lupta cu folos în contra partidelor istorice.

Cuvântarea d-lui Gheorghiu-Dej, rostită în ședința Consiliului de Miniștri din 7 martie a.c. este socotită de asemenea semnificativă în ceea ce privește atitudinea pozitivă a Sovietelor față de guvernul Frontului Național-Democrat.

Iar anunțarea, la 9 martie a.c. a retrocedării Ardealului de Nord este considerată de opinia publică drept un prim și real succes al noului nostru guvern de cercetare.

Totuși, în cercurile politice național-țărăniști și liberale se constată o stare de spirit similară celei din jurul zilei de 6 martie a. c. adică se crede într-o intervenție anglo-americană, pentru restabilirea unui guvern de concentrare, cu cele două partide istorice.

b. Declarațiile d-lui A.I. Vâșinski, prim locțiitor al Comisarului Poporului nostru pentru Afacerile Străine ale U.R.S.S., făcute în seara zilei de 9 martie a.c., cu prilejul recepției de la „A.R.L.U.S.“ în legătură cu Ardealul de Nord și partidele istorice, au produs senzație în cercurile politice.

Relativ la aceste declarații, domniile Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au redactat note în care-și expun punctul de vedere, ca șefi ai partidelor istorice. Notele se pare că au fost transmise conducătorilor misiunilor britanice și americane, care s-ar fi interesat dacă cele două partide istorice consideră declarațiile domnului A.I. Vâșinski drept o imixtiune în afacerile interne ale României.

Pe de altă parte, faptul că domnul Iuliu Maniu n-a fost invitat la serbările de la Cluj a produs o mare agitație în cercurile ardelenilor din sânul Partidului Național-Țărănesc.

De altfel, plecarea domnului A.I. Vâșinski la Moscova este pusă în legătură cu evenimentele din România și cu intervenția Eden-Stetinius.

c. Cercurile liberale sunt profund afectate de modul cum a fost rezolvată criza de guvern și consideră că prezența domnului Gh. Tătărescu în noul guvern, periclitează unitatea Partidului Liberal.

Pentru a preîntâmpina acest pericol s-au format două curente în sânul Partidului Liberal, și anume: unul ca dl Dinu Brătianu să meargă mai departe alături de domnul Iuliu Maniu iar altul să reia tratativele de împăcare cu dl. Gh. Tătărescu.

Bătrânii liberali au făcut chiar propuneri domnului Dinu Brătianu, nu însă cu caracter ultimativ, în legătură cu readucerea domnului Gh. Tătărescu în partid, pentru a realiza „reîntregirea“, punând în acelaș timp și problema șefiei Partidului Liberal, la care actualul șef nu vrea să renunțe din motive legate de tradiția familiei Brătianu.

Tineretul liber a primit recomandarea de a-și reduce activitatea numai de la om la om. Totuși sunt semne de vădită frământare în sânul lui, pentru găsierea unei formule „de trei“, sau a unei delegații permanente, care să ia

conducerea, întrucât tineretul și-a exprimat nemulțumirea față de modul cum a fost condus Partidul Național-Țărănesc până în prezent.

Pe de altă parte domnul Gh. Brătianu a început o acțiune de organizare și regrupare a simpatizanților săi, foști membrii ai partidului.

d. În sânul Partidului Național-Țărănesc, deosebirile de vederi între grupările Mihalache-Lupu și Maniu s-au făcut mai simțite.

Domnului Iuliu Maniu i se aduc reproșuri de ordin ideologic și se preconizează o revizuire a cadrelor, precum și promovarea la conducerea partidului a elementelor necompromise și a celor care au fost neglijate în ultimul timp.

În această privință, domnului dr. Lupu opiniază că nu trebuie respinsă colaboararea cu guvernul Frontului Național-Democrat, prezidat de domnul Petru Groza.

Domnul Iuliu Maniu a încercat să facă totul pentru a împiedica acțiunea domnului dr. Lupu, pe care o vedea ca o destrămarea a Partidului Național-Țărănesc din Vechiul Regat.

Mai târziu și-a temperat acțiunea arătând că înțelege să faciliteze o acțiune dr. Lupu.

Domnul dr. Lupu voia înlocuirea, chiar și temporară, a domnului Maniu de la șefia partidului. Și problema aceasta a constituit obiectul unor ample discuții, cu amânări, ajungându-se să se formuleze diferite soluții: un triumvirat – dr. Lupu – I. Mihalache – Mihai Popovici; încredințarea șefiei numai domnului I. Mihalache; sau aceea a șefiei duble.

Formulele acestea și-au făcut apariția în raport cu întrevederea realizării unei influențe anglo-americane în România, către care gravitau toate speranțele.

Partidul Național-Țărănesc este convins că numai realizarea grabnică a alegerilor comunale și generale ar putea să-i mai dea un suport moral, întrucât masele ar putea fi încă, în prezent, sub influența politică a domnului Maniu și Mihalache.

În acest scop, domnul Iuliu Maniu a hotărât să grăbească realizarea acestui deziderat redactând un memoriu anglo-americanilor.

De asemenea, domnii Dinu Brătianu și Maniu au adresat un memoriu domnilor Roosvelt și Churchill, relativ la poziția partidelor pe care le conduc, iar răspunsul favorabil se confirmă.

Conducerile partidelor liberal și național-țărănesc au examinat fiecare, separat, problema acțiunii viitoare a partidelor istorice, ajungând la concluzia că ele trebuie să stea în „defensivă”. Iar întrucât aceste partide prevăd chiar desființarea lor legală, au luat măsurile necesare pentru ca organizațiile din provincie să poată activa în legalitate.

În ceea ce privește arestările efectuate în ultimul timp, Partidul Național-Țărănesc va întocmi un memoriu, pe care-l va adresa suveranului și domnului prim ministru P. Groza, precum și misiunilor engleză și americană, cerându-se o intervenție imediată; domnul Dinu Brătianu va adera la aceste demersuri.

CONCLUZII

Din evoluția situației politice interne pe luna martie a. c. rezultă următoarele:

1. Se remarcă o consolidare a actualului guvern prezidat de domnul P. Groza, datorită întronării liniștii și ordinii, precum și realizărilor istorice și sociale și politice, la care a trecut.

2. Retrocedarea Ardealului de Nord constituie piatra din capul unghiului a edificiului pe care se clădește amicitia româno-sovietică, act care va rămâne în istorie ca un gest deosebit din partea Rusiei Sovietice.

3. Disensiuni și confuzii în sânul partidelor istorice, care caută un reviriment în tabăra anglo-americană.

▼
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri. Serviciul Special de Informații, Politica internă, dosar 9/1945, f. 142 - 148.

54

1945 aprilie 5. Telegramă adresată de I.V. Stalin președintelui Consiliului de Miniștri, dr. Petru Groza, în care se evidențiază eroismul armatelor 1 și 4 române.

Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri, dr. Petru Groza

București

Vă mulțumesc pentru sentimentele prietenești exprimate de dvs. față de Uniunea Sovietică și de Armata Roșie. După cum se vede din ordinul de zi pe frontul de luptă împotriva armatelor germano-fasciste s-au distins nu numai trupele Armatei 4 române ale generalului Dăscălescu, dar și trupele Armatei 1 ale generalului Atanasiu.

Permiteți-mi să vă felicit pentru succesele Armatelor Române și să le urez continuarea acestor succese în luptele duse împreună cu Armata Roșie.

Președintele Consiliului
comisarilor poporului I. Stalin

5 aprilie 1945

▼
Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 948, dosar 1404, vol. 2, f. 266; „Scânteia”, an II, nr. 192 din 8 aprilie 1945, p. 1.

1945 aprilie 21, București. Decret-lege privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării și de crime de război.

DECRET-LEGE

pentru urmărirea și sancționarea
celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război

Art. 1. – Sunt vinovați de dezastrul țării cei care:

a. Militând pentru hitlerism sau fascism și având răspunderea politică efectivă, au permis intrarea armatelor germane pe teritoriul țării;

b. După 6 septembrie 1940, au militat pentru pregătirea sau desăvârșirea faptelor de mai sus, prin grai, prin scris sau prin alte mijloace.

Art. 2. Sunt vinovați de dezastrul țării prin săvârșirea de crime de război cei care:

a. Au hotărât declararea sau continuarea războiului contra Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Națiunilor Unite;

b. N-au respectat regulile internaționale cu privire la conducerea războiului;

c. Au supus la un tratament inuman pe prizonierii sau ostaticii de război;

d. Au ordonat sau desăvârșit acte de teroare, cruzime sau de suprimare asupra populației din teritoriile în care s-a purtat războiul;

e. Au ordonat sau săvârșit represiuni colective sau individuale în scop de persecuție politică sau din motive rasiale asupra populației civile;

f. Au ordonat sau organizat munci excesive sau deplasări și transporturi de persoane în scopul exterminării acestora;

g. Condamnații, directorii, supraveghetorii și paznicii de închisori, de lagăre de prizonieri sau de intrenați politici, de deportați sau de deținuți politici, de lagăre sau de detașamente de muncă obligatorie, care au supus la tratamente neomenoase pe cei aflați sub puterea lor;

h. Ofițerii de poliție judiciară, sau anchetatorii cu orice titlu în chestiuni cu caracter politic sau rasial care au comis acte de violență, torturi sau alte mijloace ilegale de constrângere;

i. Procurorii sau judecătorii civili ori militari care au ajutat sau săvârșit – cu intenție – acte de teroare sau violență;

j. Au părăsit teritoriul național pentru a se pune în slujba hitlerismului sau fascismului și au atacat țara prin scris, prin grai, sau în orice alt mod;

k. Și-au însușit ilicit sau abuziv bunuri private sau politice din teritoriile în care s-a purtat războiul;

l. Au realizat averi în mod ilicit, cu ocazia participării la conducerea războiului, în orice calitate, ori profitând de legătura lor cu asemenea persoane sau de legiuirile și măsurile de fapt cu caracter hitlerist, legionar sau rasial;

m. Au ordonat sau inițiat înființări de ghetouri, lagăre de internare ori deportări din motive de persecuție politică sau rasială;

n. Au ordonat edictarea de legiuri sau măsuri nedrepte de concepție hitleristă, legionară sau rasiale, ori au parcticat, – cu intenție – o execuție excesivă a legilor derivate din starea de război sau a dispozițiilor cu caracter politic sau rasial;

o. S-au pus în slujba hitlerismului sau fascismului și au contribuit prin fapte proprii la realizarea scopurilor lor politice sau la aservirea vieții economice a țării în detrimentul intereselor poporului român.

Art. 3. – Cei vinovați de faptele prevăzute la art. 1. și art. 2 alin m – o, se vor pedepsi cu detențiunea grea pe viață sau cu detențiunea grea de la 5 la 20 ani sau cu detențiunea riguroasă de la 3 la 20 ani.

Cei vinovați de faptele prevăzute de de art. 1 și 2 alin a – i se vor pedepsi cu moarte sau cu munca silnică pe viață.

Cei vinovați de faptele prevăzute de art. 2, alin a – j se vor pedepsi cu muncă silnică pe viață sau cu munca silnică pe timp mărginit de la 5 la 25 ani sau de temniță grea de la 3 la 20 ani.

Instigatorii și coautorii celor vinovați pentru faptele prevăzute de prezenta lege se vor pedepsi cu aceleași pedepse.

Complicii, favorizatorii și tăinuitorii celor vinovați pentru faptele prevăzute de prezenta lege se vor pedepsi cu o pedeapsă mai ușoară cu un grad decât cea prevăzută pentru autorul principal.

Pe lângă aceste pedepse, se va pronunța și degradațiune civică precum și confiscarea averii în folosul statului cu titlu de despăgubire.

Art. 4. Ministerul Justiției va institui un număr de acuzatori publici însărcinați cu cercetarea și instruirea celor învinuiți de săvârșirea faptelor prevăzute de prezenta lege, precum și instigatorilor, coautorilor, complicilor, favorizatorilor și tăinuitorilor lor.

Unul dintre acuzatorii publici va avea însărcinarea de șef al acuzatorilor publici.

Acuzatorii publici vor fi numiți dintre cetățenii români majori, fără deosebire de sex, putând fi numiți și dintre funcționarii publici.

Numirea se va face prin înalt decret regal, la propunerea Ministerului Justiției.

Organele de cercetare și instrucție vor funcționa pe lângă Ministerul Justiției, având sediul în București, iar la caz de necesitate și în orașele de reședință ale Curților de Apel.

Art. 5. Acuzatorii publici vor cerceta toate cazurile diferite de Consiliul de Miniștri.

Ei se vor putea sesiza și din oficiu sau trimiterea făcută de Președinția Consiliului de Miniștri pentru cercetări.

Ei vor putea lua orice măsuri asiguratorie asupra bunurilor bănuțitului și ale altor persoane fizice sau juridice, măsuri care vor rămâne în ființă până la judecare. Acuzatorii publici vor putea ridica, în totul sau în parte, măsurile de asigurare.

Art. 6. Acuzatorii publici au dreptul de a face orice investigațiuni și culege orice probe, uzând de toate drepturile și puterile acordate de codul de procedură penală Ministerului Public și judecătorului de instrucție.

Ei vor putea fi ajutați de magistrați, grefieri sau juriști, precum și de specialiști din domeniul financiar, de experți și funcționari care vor fi numiți sau delegați de ministrul justiției.

Acuzatorii publici au dreptul de a cere ca dispozițiunile lor să fie executate atât de organele puterii judecătorești, cât și de cele ale puterii executive de orice categorie. Ei vor putea cere să fie asistați, în orice împrejurare de organele forței publice. De asemenea ei vor putea face orice descinderi, perchezițiuni, a ridica orice corpuri delictive, orice acte de la particulari de la orice autoritate civilă sau militară, chiar și acte cu caracter secret.

Toate autoritățile publice sunt datoare să dea concursul acuzatorilor publici sub sancțiunea dispozițiunilor art. 243 cod penal, pentru funcționarii publici care ar nesocoti această îndatorire.

Parchetele militare și comandamentele garnizoanelor sunt obligate a pune la dispoziția acuzatorilor publici pe militarii din cadrele active ale armatei. Pentru ofițerii superiori gradului de căpitan, se va cere, în acest scop, autorizația prealabilă a ministerului de război.

Art. 7 – Mandatele de arestare se vor emite de Consiliul de Miniștri, sau de acuzatorii publici cu încuviințarea acuzatorului șef.

Arestările ordonate nu sunt supuse confirmării.

Acuzatorii publici vor putea ordona liberarea celor arestați de ei, numai cu încuviințarea acuzatorului șef.

Consiliul de Miniștri va putea ordona, în toate cazurile, liberarea celor arestați.

Art. 8. În urma cercetărilor întreprinse, acuzatorul public va întocmi actul de acuzare care se va supune Consiliul de Miniștri pentru aprobare.

Consiliul de Miniștri va decide asupra sesizării instanței de judecată cu judecare pricinii.

Actele acuzatorului public și ale Consiliului de Miniștri nu pot fi atacate pe nici o cale.

Art. 9. Prin trimiterea în judecată, toate bunurile învinuitului sunt lovite de indisponibilitate. Indisponibilitatea operează prin publicarea în „Monitorul Oficial“ a dispozitivului actului de acuzare.

Stingerea incriminării prin moartea învinuitului, intervenită după începerea cercetărilor, nu împiedică luarea măsurilor prevăzute de art. 5. și nici indisponibilitatea bunurilor, iar cercetările și judecata se vor urma în contra moștenitorilor, pentru confiscarea averii în folosul statului cu titlul de despăgubire.

Art. 10. Judecata faptelor prevăzute de prezenta lege se va face de Tribunalul Poporului.

Art. 11. Tribunalul Poporului este cuprins din:

- a. Judecători numiți de Ministerul Justiției dintre magistrați;
- b. Judecători ai poporului, cetățeni români, majori, bărbați sau femei, aleși dintre membrii celor șapte grupări politice care intră în compunerea guvernului de concentrare democratică.

Fiecare dintre aceste grupări va desemna câte cinci membri, care vor figura pe listele judecătorilor poporului.

Dacă o grupare nu-și va desemna membrii săi în termen de 15 zile de la publicarea prezentei legi, listele se vor forma numai cu persoanele indicate de celelalte grupări.

Se vor forma liste de judecători ai poporului în fiecare din orașele de reședință ale Curților de Apel.

Art. 12. Ministerul Justiției va alcătui unul sau mai multe complete de judecată al Tribunalului Poporului după necesitate.

Completul de judecată va fi format din nouă membri dintre care doi vor fi magistrați numiți și șapte vor fi dintre judecătorii poporului.

Judecătorii poporului din completul de judecată vor fi trași la sorți de ministrul justiției, câte unul din lista de cinci judecători propuși de fiecare gruparea în parte. Dacă vreuna dintre grupări nu și-a desemnat membrii, tragerea la sorți a judecătorului respectiv se va face dintre membri desemnați de celelalte grupări.

Completul de judecată va fi prezidat de magistratul numit care este cel mai mare în grad sau cel mai vechi în același grad.

În cazul când vreunul dintre magistrați este împiedicat de a lua parte la judecată, el va fi înlocuit prin altul de ministrul justiției.

În cazul când este împiedicat de a lua parte la judecată vreunul dintre judecătorii poporului, acesta va fi înlocuit prin altul tras la sorți din lista membrilor grupării din care face parte judecătorul absent, iar din lipsa membrilor desemnați de acea grupare, tragerea la sorți se va face dintre membri desemnați de celelalte grupări.

Mai înainte de intrarea în funcțiune, judecătorii poporului trași la sorți vor depune înaintea ministrului justiției jurământul de credință prevăzut pentru corpul judecătoresc.

Magistrații numiți și judecătorii poporului trași la sorți nu vor putea fi recuzați.

Art. 13. Completele de judecată vor funcționa în București.

Ministrul justiției va putea forma complete de judecată și în orașele de reședință ale celorlalte Curți de Apel. În acest caz aceste complete vor fi competente a judeca pe infractorii care au săvârșit faptele în cuprinsul circumscripției Curții de Apel respective.

Infractorii care au săvârșit fapte în afara hotarelor țării, vor fi judecați de Tribunalul Poporului din București.

Instigatorii, coautorii, complicii, favorizatorii și tănuitorii vor fi judecați de aceeași instanță.

Art. 14. Președintele deschide ședința, dispune să se facă apelul părților și al martorilor, ia interogatoriul de identitate al acuzatului și ordonă să se dea citire actului de acuzare. Apoi procedează la interogarea acuzatului și audierea martorilor, după care dă cuvântul acuzatorului public și apărării, astfel ca apărarea să aibă cea din urmă cuvântul. Președintele declară dezbaterile închise, după care tribunalul pronunță hotărârea sa.

Notele de ședință vor fi sumare.

Hotărârea va fi motivată și va putea fi atacată cu recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție numai pentru rea compunere sau greșita aplicare a pedepsei.

Recursul se declară oral înaintea instanței de judecată și va fi judecat în trei zile de la primirea dosarului. Motivele recursului se vor propune și dezvolta prin memoriu scris, depus până în ziua termenului de judecată.

Recursul suspendă executarea pedepsei numai în cazul când s-a pronunțat pedeapsa cu moartea.

Hotărârea va fi executată de procurorii Tribunalului de județ de la reședința instanței care a pronunțat-o.

Art. 15. Dispozițiunile din codul de procedură penală, cu privire la judecata și executare în materie criminală, sunt aplicabile înaintea Tribunalului Poporului ori de câte ori nu sunt contrarii prevederilor prezentei legi.

Art. 16. Orice acte juridice, de orice natură, relative la bunurile celor condamnați pe baza prezentei legi, intervine după 23 august 1944, sunt nule de drept, iar bunurile ieșite din patrimoniul lor vor fi supuse confiscării pronunțată de instanță.

Bunurile sau drepturile aparținând soției și descendenților celui condamnat, dobândite după data de 6 septembrie 1940, sunt supuse acelorași dispozițiuni afară de bunurile dobândite prin succesiune.

Art. 17. Acei care vor ascunde în orice mod sau vor da ajutor să fugă celor prevăzuți de prezenta lege, precum și de cei care ascund averile lor, vor fi pedepsiți de Tribunalul Poporului cu închisoare corecțională de la 3 la 5 ani.

Art. 18. Dispozițiunile legilor: Nr. 50 pentru urmărirea și pedepsirea criminalilor și profitorilor de război și Nr. 51 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării publicate în Monitorul Oficial din 21 ianuarie 1945, precum și orice alte dispozițiuni contrare, sunt și rămân abrogate.

Actele de urmărire și instrucție, cum și mandatele de arestare, intervinete conform acestei legi până la data publicării prezentului decret-lege, rămân valabile.

Urmărirea și judecarea, în baza prezentului decret-lege a celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război, se va putea face până la 1 septembrie 1945.

Dat în București la 21 aprilie 1945

MIHAI

Ministerul justiției
L. Pătrășcanu.

▼
Monitorul Oficial nr. 94 din 24 aprilie, p. 3362-3364.

1945 aprilie 22, București. Raportul reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresat secretarului de stat al SUA, James F. Byrnes, relatând o convorbire avută cu regele Mihai I pe tema raporturilor sale cu liderii comuniști și cu oficialitățile sovietice.

DEPARTMENT OF STATE

INCOMING TELEGRAM

Bucharest via War
Dated April 22, 1945
Rec<d> 3:25 p.m. 23rd

Secretary of State,
Washington.

295, April 22, 11 p.m.

Last evening the King asked me to come and see him. He said he wished to tell me of some of the thoughts running through his mind.

(Repeated to Moscow as No. 87).

The King began the conversation by saying he had signed the war criminal decree law Friday night (reference my telegrams 242 of April 3, 9 p.m. and 251 of April 7, 9 p.m.) He said he had signed only after fighting a 3 weeks battle with the government during which time he succeeded in eliminating from the text of the law the most objectionable features. The chief improvements he obtained in the recast text are: the death penalty is authorized in the case of war criminals only, the right of appeal from a people's court to a regularly constituted court is permitted; article 18, which gave people's courts power to try persons accused of disturbing the present political order, is entirely eliminated; and finally the validity of the law runs only to September 1.

The King told me he was convinced that Ana Pauker and the more radical members of the Rumanian Communist party were about to discredit and then eliminate him. He said that lately they inaugurated a whispering campaign urging the return of his father. Of course they have no use for Carol but Carol would be more easily discredited and hence more easily eliminated than he. The King said he was bombarded by requests from the Communist members of the government to perform unconstitutional acts. In a single day Pytra Escanu had presented for signature 2 unconstitutional decree laws were presented as a maneuver in order to build up evidence that he was not responsive to the public. More over after studying the texts of all the laws recently presented by Communist Ministers he has come to the conclusion that they had not been drafted by these men and, perhaps by a member of the executive committee of their party.

As his relation with the Rumanian Communists have deteriorated the King said his relations with the Russian officials have improved recently.

General Susaikov, dropping his glum and foreboding manner, invited him to visit a Russian air field. There he was wined, dined and toasted in an atmosphere of a good fellowship. When asked if he would enjoy seeing a film, the best local cinema was emptied for his and his mother's comfort. General Susaikov yesterday at a palace luncheon arose 7 times and proposed toasts to the King and the Rumanian nation. On the same occasion the Queen was assured that the resources of the Soviet Union were at their command. The King contrasted this sudden shift from austerity to friendliness toward him with the attitude of the Russians toward Rumania. He said that the Russians were making larger and harsher demands under articles 10, 11 and 12 of the armistice. He told me that Russian troops which had withdrawn from certain section of Rumania had striped the land of every valuable before living, even dismantling the Rumanian wooden barracks they had used and taking door and window frames from the stone barracks.

The King concluded his conversation by saying that he hoped the great powers soon would take some action in the spirit of Yalta concerning Rumania. He said that suspected America had lost interest in Rumania and Yalta. If there is to be action he said, it must now be initiated from the outside as the Rumanian problem, since the Vyshinsky Government was imposed, is no longer an internal problem but an international problem. He stated that as the country's economic and financial situation were rapidly deteriorating, action must be taken in the next few weeks or the opportunity for action will have definitely passed.

Fortunately yesterday I received DEPTTEL 190 April 19, 10 p.m. and I was able to assure the King that far from having lost interest in Rumania, we were desirous of engaging in talk, with our Allies in order to fulfill the responsibilities we had taken. I consider that I was justified in adding that, while appreciating the difficulties in the King's position, it was gratifying to hear directly from him now he is working for the preservation of democratic processes in Rumania, thereby fulfilling the responsibilities which his people expect from him. Although the King seemed to take courage from these words we must admit to ourselves that the encouragement that comes from words expressed in Bucharest at a time when action is desired in Moscow forms but a fragile bulwark for resisting the pressure of powerful groups.

Berry

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 667, cadrele 304 -307; The National Archives of The United States, Washington D.C., Department of State, R.G. 59, Roll 10, Division of European Affairs, 1945 - 1949.

Departamentul de Stat

București
Datată: 22 aprilie 1945
Primită: 3:25 p.m.
23 aprilie

Secretarului de Stat,
Washington.

295, Aprilie, 11 p.m.

Aseară regele m-a chemat la el. Spunea că vrea să-mi împărtășească unele dintre problemele care-l frământă. (Repetată la Moscova, cu nr. 87).

Regele a început discuția spunându-mi că a semnat decretul-lege referitor la criminalii de război vineri seara (referire la telegramele mele 242 din 3 aprilie ora 9 p.m. și 251 din 7 aprilie ora 9 p.m.) A spus că a semnat numai după ce s-a luptat trei săptămâni cu guvernul și a reușit în cele din urmă să elimine din textul legii cele mai supărătoare articole. Cele mai importante modificări pe care le-a obținut la refacerea textului de lege sunt: pedeapsa cu moartea este aplicabilă numai în cazul criminalilor de război; permisiunea de a face recurs după judecarea de către un tribunal al poporului la un tribunal obișnuit; articolul 18, care împuternicea tribunalele poporului să judece persoanele acuzate de tulburarea actualei ordini politice, este eliminat integral; în sfârșit, legea este valabilă doar până la 1 septembrie.

Regele mi-a spus că este convins că Ana Pauker și cei mai radicali membri ai Partidului Comunist Român se pregătesc să-l discrediteze și apoi să-l elimine. Mi-a mai spus că în ultima vreme au declanșat o campanie de zvonuri care vorbesc despre întoarcerea tatălui său. Bineînțeles că ei nu au nevoie de Carol, dar pe Carol l-ar discredita mai ușor și, deci, l-ar elimina mai ușor. Regele a mai spus că a fost bombardat de membrii comuniști ai guvernului cu cereri care-l obligau să înfăptuească acte neconstituționale. Într-o singură zi Pătrășcanu i-a prezentat spre semnare două decrete-lege neconstituționale, iar Teohari Georgescu încă două. Regele a simțit că astfel de proiecte de lege îi erau prezentate intenționat cu scopul de a se dovedi că nu este sensibil la soarta poporului. De altfel, după ce a studiat textele tuturor legilor care i-au fost prezentate în ultima vreme de către miniștrii comuniști, a ajuns la concluzia că ele nu au fost redactate de aceștia ci, probabil, de un membru al Comitetului Executiv al partidului lor. Deși relațiile sale cu comuniștii români s-au deteriorat, regele mi-a spus că cele cu oficialitățile ruse s-au ameliorat. De curând, generalul Susaikov, lăsându-și la o parte aerul posac și resentimentele, l-a invitat să viziteze un aerodrom rusesc. Acolo au ciocnit un pahar, au luat masa și au toastat într-o atmosferă cordială. Când a răspuns afirmativ la întrebarea dacă i-ar face plăcere să vadă un film, a fost evacuată cea mai bună sală pentru a le asigura lui și mamei sale tot

confortul. Ieri, în timpul unui dineu la palat, generalul Susaikov s-a ridicat de șapte ori și a propus toasturi în cinstea regelui și a națiunii române. Cu aceeași ocazie reginei i s-au dat asigurări că toate mijloacele de agrement de care dispune Uniunea Sovietică le stau la dispoziție. Regele s-a mirat de această vicleană schimbare de atitudine față de el, de la severitate la bunăvoință, care contrastează cu atitudinea rușilor față de România. El mi-a spus că rușii și-au mărit și înăspriț pretențiile în ce privește articolele 10, 11, și 12 ale armistițiului. Mi-a mai spus că trupele rusești care s-au retras din unele zone ale României au prădat înainte de a pleca aceste ținuturi de tot ce aveau de valoare, au distrus chiar barăcile de lemn în care au stat și au smuls și au luat cu ei ușile și ferestrele barăcilor din piatră.

Regele a încheiat discuția spunându-mi că în privința României el speră că marile puteri vor acționa cât mai curând în spiritul înțelegerii de la Yalta. Mi-a spus că are impresia că America și-a pierdut orice interes pentru România, legat de Yalta. Dacă este să se mai întreprindă ceva, spunea el, trebuie să se facă acum din afară, dat fiind că problema României după instalarea „guvernului Vâșinski“ nu mai este doar o problemă internă, ci una internațională. El a afirmat că, datorită deteriorării rapide a situației economice și financiare a țării, trebuie să se acționeze în următoarele câteva săptămâni, altfel ocazia de a se mai face se va pierde definitiv.

Din fericire, ieri am primit din partea Departamentului de Stat telegrama nr. 190 din 19 aprilie, ora 10 p.m. și l-am putut asigura pe rege că, departe de a ne fi pierdut interesul față de România, noi dorim să tratăm cu Aliații noștri, pentru a ne îndeplini obligațiile pe care ni le-am asumat. Consider că am fost întreprățit să adaug că, ținând cont de dificultățile pe care i le impune postura de rege, este plăcut să aud direct de la el că acționează în continuare pentru menținerea evoluției democratice a României, acest lucru reprezentând ceea ce poporul său așteaptă de la el. Deși aceste cuvinte păreau a-i da curaj regelui, trebuie să recunoaștem că încurajările date prin cuvintele rostite la București, în timp ce Moscova dorește să acționeze, abia dacă constituie un sprijin spre a rezista în fața presiunilor din partea grupurilor de putere.

BERRY

57

1945 mai 8, Moscova. Protocol privind modul de lichidare a soldurilor din conturile Băncii de Stat U.R.S.S. existente la Banca Națională a României, deschise în baza acordurilor dintre România și U.R.S.S. din 15 februarie 1936 și din 26 februarie 1941.

Subsemnații, împuterniciți ai Guvernului Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și ai Guvernului României, au convenit asupra următoarelor:

1. Soldul contului (în Lei), prevăzut de Convenția de Plăți din 15 februarie 1936 dintre U.R.S.S. și România, va fi trecut de Banca Națională a României în creditul contului, prevăzut de Convenția privitoare la schimbul de mărfuri și plăți dintre Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice și România din 26 februarie 1941.

2. Soldul, din acest din urmă cont, cuprinzând și sumele trecute din contul prevăzut de Convenția privitoare la plăți din 15 februarie 1936, va fi folosită în întregime de organizațiunile sovietice pentru cumpărări de mărfuri românești, în vederea exportului în Uniunea Republicelor Socialiste Sovietice, la prețurile stabilite prin Acordul privitor, la livrările reciproce încheiate astăzi, totodată, Guvernul Român obligându-se să asigure executarea livrărilor pentru acoperirea soldului sus arătat.

3. După epuizarea, de către organizațiunile sovietice, a întregului sold din acest cont, de acord cu Banca de Stat a Republicelor Socialiste Sovietice, Banca Națională a României va închide acest cont.

Făcut la Moscova la 8 mai 1945.

Împuternicitul
Uniunii Republicelor Socialiste,
A.I. Mikoian

Împuternicitul Guvernului
Român,
Mircea Durma

▼
Monitorul Oficial, nr. 133 / 1945 din 15 iunie, p. 5030 – 5031.

58

1945 mai 9, București. Ordin de zi al ministrului de război, general de corp de armată C. Vasiliu-Rășcanu, emis cu ocazia victoriei asupra Germaniei hitleriste.

Ordin de zi
nr. 28 din 9 mai 1945

Ostași luptători din armata de uscat, aer și marină,
ostași din stabilimente și industrii

Ziua cea mult așteptată a victoriei depline a sosit.

În această zi istorică Dumnezeu atotputernicul a hărăzit să ne bucurăm și noi, alături de glorioasele și victorioasele armate sovietice și ale Națiunilor Unite, sărbătorind înfrângerea completă a dușmanului comun.

Sacrificiile voastre, vitejia voastră, faptele voastre legendare de arme, săvârșite pe câmpul de luptă, eforturile depuse în stabilimente și industrii nu au fost zadarnice.

Prin ele gustăm astăzi nectarul din cupa de bucurii și tot prin ele sperăm într-un viitor mai bun pentru poporul nostru.

Ziua victoriei pentru noi românii a făcut să se împletească cu ziua sărbătorii noastre naționale – 10 mai –, trezind în sufletul tuturor tot trecutul nostru glorios, toate năzuințele și speranțele noastre de viitor, toată strădania și sacrificiile poporului nostru de-a lungul veacurilor, pentru libertatea și prosperitate.

Așa după cum în 1877 – 1878 poporul român, greu încercat și oprimat în drepturile sale, a găsit cea mai deplină înțelegere și cel mai larg sprijin în poporul rus și viteaza sa armată, care ne-au ajutat neprecupețit să ne câștigăm independența țării, luptând alături de mica și viteaza armată română pe câmpiile Plevnei, tot așa și în toamna anului 1944, când neamul românesc era greu încătușat de forța teutonă, iar existența sa era în cel mai mare pericol, popoarele sovietice cu aceeași largă înțelegere și dezinteresat ne-au întins o mână prietenească, ne-au luat alături de ele, dându-ne astfel posibilitatea să luptăm împreună cu Națiunile Unite și îndeosebi cot la cot cu marea și viteaza Armată Roșie, pentru a ajunge a doua oară să ne salvăm țara și să ne reluăm locul de cinste alături de popoarele iubitoare de pace și dreptate.

În acest greu război sacrificiile tuturor aliaților învingători au fost mari, dar mai ales glorioasa Armată Roșie și neînfricatul popor sovietic au avut mult de suferit, în special din cauza barbariei hitleriste.

Fără a ține seamă de sacrificii, marele popor rus, conștient de misiunea istorică ce-i revenea, a desfășurat cea mai mare ofensivă pe care o cunoștea omenirea, în care s-au pus în valoare toate marile însușiri ale comandanților și soldaților sovietici, reușind a zdrobi astfel armatele hitleriste, în legătură cu ceilalți aliați.

Armata română, revenită la prietenia tradițională față de Aliați și mai ales față de Rusia Sovietică, prin actul de curaj de la 23 august 1944 al Maiestății sale regele Mihai I, a izbutit în scurt timp prin eroismul și sacrificiile ei, alături de glorioasele armate sovietice, să scuture jugul hitlerist și să recucerească Transilvania de Nord.

În această zi de mare victorie pentru întreaga omenire și de mari speranțe pentru poporul român, gândul nostru se îndreaptă cu deosebită admirație către: marele mareșal Stalin, regele George al VI-lea, dl. Churchill și președintele Truman, cărora armata română le va păstra cea mai frumoasă recunoștință.

Ostași,

În fruntea poporului român, regele nostru a înfruntat cu bărbăție toate greutățile și piedicile ce le-a avut în cale.

Voi care l-ați urmat pe suveranul nostru fără nici o șovăire, arătând cel mai înalt devotament, necunoscut încă în istoria armatelor, prin aceea de a ridica armele contra acelor ce prin viclenie și teroare ne-au făcut să mergem împotriva intereselor neamului nostru, luptând sincer alături de armatele sovietice și aliate, meritați toată lauda și cinstea poporului român, cuvenindu-vi-se alături de rege laurii victoriei.

Pentru cei ce s-au sacrificat dând țării și regelui suprema jertfă, toată recunoștința armatei și neamului.

Asigurăm pe urmașii acestora că memoria lor nu va fi uitată în lungul veacurilor și că noi toți cei rămași în viață vom ști să apreciem fapta lor și să alinăm durerile celor rămași în suferință.

Și acum, bravi ostași și armatei române, să ne îndreptăm gândul către scumpul nostru suveran, strigând cu toții și din tot sufletul: „Trăiască Maiestatea sa, regele Mihai I“.

▼
„Ardealul“, an V, nr. 313 din 11 mai 1945, p. 3.

59

1945 mai 17, București. Stenogramă a ședinței Consiliului de Miniștri în legătură cu organizarea proceselor pentru al doilea și al treilea lot de inculpați.

[...]

Dl. Pătrășcanu, ministrul justiției: Domnule președinte, domnilor miniștri, în legătură cu activitatea Tribunalului Poporului, supun Consiliului de Miniștri al doilea lot de inculpați, ce urmează să apară în fața acestei instanțe. Lotul acesta, format din ziaristi, are termen fixat pentru 24 mai. Iată care sunt acuzații: Pamfil Seicaru, Ion Dimitrescu, Romulus Seișanu, Ilie Rădulescu, I. Popescu Prundeni, Alexandru Hodoș, Radu Demetrescu Gyr, Grigore Manoilescu, Gabriel Bălănescu, Pantelimon Vizirescu și Aurel Cosma. Ultimii trei sunt legionari, iar trei sau patru din acuzați sunt în Germania.

Rog Consiliul să ratifice Jurnalul Consiliului de Miniștri prin care acest al doilea lot de inculpați este trimis în fața Tribunalului Poporului. Instanța este sesizată și judecata acestui lot urmează să înceapă în ziua de 24 mai.

În continuarea acestui proces, urmează procesul în care vor compare: Ion Antonescu, Mihai Antonescu, general Piki Vasiliu și o parte din membrii guvernului care au declarat război Rusiei Sovietice

Dl. prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei:

Vor fi judecați în contumacie?

Dl. Pătrășcanu, ministrul justiției: Nu, în prezență.

În această privință există un Jurnal care admite judecarea lor. Rog Consiliul de Miniștri să aprobe trimiterea în fața Tribunalului Poporului și a acestui lot de acuzați, urmând să prezentăm actul de acuzare, atunci când se va termina instrucția. Provizoriu, am fixat termen pentru acest lot, pentru 4 iunie.

– Consiliul aprobă Jurnalul, prin care sunt trimiși în judecată acuzații cuprinși în al doilea lot.

– Consiliul aprobă trimiterea în fața Tribunalului Poporului și a lotului al treilea de criminali de război.

Dl. prof. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei:

Domnilor, am de supus Consiliului numai două chestiuni.

În primul rând, Comisia pentru epurarea presei și-a depus raportul, prezentând un talon cu 29 ziariști epurați definitiv și cu 15 ziariști epurați temporar, între care cei mai mulți pe cinci ani.

Din primul lot fac parte: Stelian Popescu, Pamfil Șeicaru, Nichifor Crainic, Ilie Rădulescu, I.P. Prundeni, Romulus Seișanu, Toma Vlădescu, Nicolae Roșu, Ionel Dimitrescu, Ion Nedelescu, N. Georgescu Cocoș, D.I. Cucu, Alexandru Gregorian, Alexandru Hodoș, Grigore Malcu, Vasile Moraru, Magda Raiu, Const. Lucreția-Vrânceanu, Pan Vizirescu, Dem. Teodorescu, Alexandru Bădăuță, Romulus Dianu, Ștefan Ionescu, Constantin Virgil Gheorghiu, Gheorghe Axinteanu, Ernest Bernea, Petre Mihail, Ilariu Dobridor, Tipărescu Petru.

Din al doilea lot fac parte: Dragoș Vrânceanu, Eugen Titeanu, Emil Ciuceanu, Mircea Pienescu, Alexandru Săndulescu, Ștefan Marinescu, Vasile Dova, Dumitru Gherase, Constantin Șoldan, Aurel Dragoș, Joldea Rădulescu, C. Titea Bobeș, Mircea Grigorescu, Vintila Pantazopol.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Eu aș face o propunere:

Comisia care a întocmit această listă s-o mai revizuiască, odată cu indicația din partea noastră să nu se coboare la cei mici.

Dl. prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei:

Aceștia sunt capii.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: ... fiindcă atunci când am ascultat numele celor trecuți pe listă, am auzit și de indivizi ștersi, care n-au făcut altceva decât să scrie pe bani, ca să-și câștige pâinea. Nu admit ca procesul acesta mare să fie implicați decât cei responsabili, autorii morali. Să fie epurați numai capii de listă, fiindcă dacă facem altfel, nu știu ce vor mai cuprinde listele care vor veni. Dacă o continuăm așa, nu mai știu când vom termina.

Dl. prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei:

Deci, trebuie recomandată Comisiei mai multă atenție la cei mari.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Rog să se țină seama de această dorință a noastră, să se adauge din cei mari și să fie șters din cei mici. Nu trebuie să ne coborâm la cei mici și să-i transformăm în martiri. Vă rog.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 12/1945, f. 40 - 42.

60

1945 mai 17. Rezoluția primului Congres al Uniunii Populare Maghiare.

„Uniunea Populară Maghiară din România, cu ocazia Congresului general ținut la Cluj în zilele de 6 - 12 mai 1945, a hotărât ca încheiere, a discuțiilor purtate din Congres îndeplinirea următoarelor deziderate:

1. Cu ocazia Congresului Uniunii Populare Maghiare ținut la Cluj a fost reprezentată populația maghiară a celor 23 de județe, fără deosebire de

etate, sex și confesiune. Consfăturile s-au ținut o săptămână și s-au extins asupra tuturor problemelor care interesează populația maghiară conlocuitoare și au fixat linia politică, economică și culturală pe care trebuie s-o urmeze fiecare maghiar cinstit și democrat din România.

Congresul Uniunii Populare Maghiare din România hotărăște să lupte pentru înfăptuirea țelurilor sale, împreună cu guvernul Petru Groza, față de care-și exprimă credința cea mai adâncă, cât și cu celelalte forțe democratice, și în colaborarea cea mai strânsă dorește să ajungă la îndeplinirea țelurilor sale pentru apropierea cât mai strânsă, a maselor române și maghiare deoarece există ferma convingere că egalitatea în toate privințele a poporului maghiar din România este asigurată numai prin împăcarea maselor române și maghiare și în conviețuirea lor frățească. Drumul acela duce la apropierea României democratice de Ungaria democratică și la alianța democratică a popoarelor din valea Dunării, cu sprijinul marelui nostru aliat, Uniunea Sovietică.

2. Ne exprimăm mulțumirea față de armata roșie victorioasă, care a eliberat popoarele conlocuitoare de sub asuprirea fascistă ajutând la egalitatea dintre popoare și la realizarea drepturilor lor cetățenești.

Ne gândim mai ales cu mulțumire la marile comandant al armatei roșii, Mareșalul Stalin, care odată cu telegrama trimisă d-lui prim-ministru Petru Groza a depus zălogul cel mai temeinic al egalității popoarelor.

3. Uniunea populară maghiară din România – pentru o colaborare cât mai prietenoasă a popoarelor român și maghiar – printre problemele de interes general privitoare la poporul maghiar ridică următoarele chestiuni pe care le găsește de primă necesitate și pentru care roagă o rezolvare urgentă:

a. reglementarea cetățeniei, având în vedere particularitățile ce reprezintă situația din Ardeal;

b. reglementarea întoarcerii a celor care n-au avut nimic comun cu fascismul;

c. respectarea dreptului folosinței limbei materne;

d. încadrarea funcționarilor publici democratici din Ardealul de Nord;

e. primirea în administrație a acelor funcționari de naționalitate maghiară, care sunt în Ardealul de Sud;

f. asigurarea instrucțiunii și a educației în limba maghiară;

g. asigurarea din partea statului a Universității maghiare din Cluj, să-și înceapă funcționarea;

h. rezolvarea în mod mulțumitor a transferului surplusului de populație în părțile secuiești;

f. controlul reformei agrare și din punct de vedere al egalității naționalităților;

j. abrogarea tuturor legilor care au făcut deosebiri de naționalitate, rasă și confesiune.

Uniunea populară maghiară din România va sprijini guvernul cu specialiști și proiecte, ca să poată rezolva aceste probleme ridicate în spiritul celor fixate de congres în mod cât mai urgent.

▼
„Universul“ nr. 109, din 17 mai 1945.

1945 mai 22, București. Notă asupra discuțiilor purtate între ministrul Pavlov, trimisul extraordinar al U.R.S.S. în România și M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului în problema „repatrierii” basarabenilor și bucovinenilor.

NOTA

asupra ședinței de la 22 mai 1945 ce a avut loc
la Legația Sovietică, ora 17, 30.

Chestiunea discutată: Problema basarabenilor și a bucovinenilor de Nord.

Au participat:

Ca reprezentanți al U.R.S.S.: Domnul Ministru Pavlov trimis extraordinar al U.R.S.S. în România

Ca reprezentant al României:

- Domnul ministru M. Ghelmegeanu, președintele Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului.
- Domnul ministru Ciuntu
- Domnul Al. Danielopol.

Interpret: Magistrat Gane.

Domnul Pavlov înmânase domnului președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, cu o zi înainte, răspunsul Guvernului din Moscova, privitor la Comunicatul pe care Guvernul Român trebuie să-l dea în ceea ce privește repatrierea basarabenilor și bucovinenilor de Nord.

Domnul PAVLOV: Acest comunicat vine să completeze instrucțiunile publicate în ziarul „Momentul” de către Guvernul român la 30 aprilie 1945. El vine să arate definitiv care este punctul de vedere sovietic în ceea ce privește identificarea și înregistrarea cetățenilor sovietici. După ce se va proceda la o astfel de identificare prin înregistrare, autoritățile sovietice legale vor interoga persoanele înregistrate spre a ști dacă ele vor să se reîntoarcă în U.R.S.S. sau nu, și în acest caz de ce nu vor să se reîntoarcă. Dacă sunt motive valabile invocate de cei interogați (Domnul Pavlov rectifică apoi cei: „întrebați”), pentru a rămâne în România, atunci reprezentanții Comisiei Aliate de Control nu-i vor obliga să se reîntoarcă în U.R.S.S.

Domnul GHELMEGEANU: Bine.

Domnul PAVLOV: În special am luat în considerație printre excepțiile prezentate de Guvernul român, cazul femeilor măritate cu român, care au și copii și care și-au înjghebat gospodăria lor în România. Le vom lăsa acolo unde sunt pentru a nu distruge și despărți familiile.

Domnul GHELMEGEANU: De la 26 aprilie am cerut Guvernului român să se întocmească listele cerute de domnul Vinogradov, așa că puteți vedea din partea mea toată bunăvoința ce am arătat în aceeași chestiune.

Este informat domnul Pavlov despre adresa care am făcut-o pentru întocmirea listelor?

Domnul PAVLOV: Am văzut adresa în trecut. Nu am luat cunoștință amănunțită de ea.

Domnul GHELMEGEANU: Listele cerute de mine au și început să vie.

Domnul PAVLOV: Bine.

Domnul GHELMEGEANU: În acele liste nu erau trecuți cei veniți în România din Basarabia și Bucovina de Nord între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941. Dar acum vom da noi instrucțiuni pe baza noului răspuns de la Moscova ce ni l-ați înmănat.

Domnul PAVLOV: Nu aș vrea ca noile instrucțiuni să fie o adăugire la adresa dumneavoastră din trecut ci să refaceți toată adresa în chip de adresă nouă pentru ca să nu existe decât un singur comunicat complet și definitiv.

Domnul GHELMEGEANU: Văd în proiectul de comunicat al domnului Pavlov că se face o categorie aparte pentru cei veniți între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941, urmând ca ei să fie trecuți pe o listă specială. Aceștia vor fi înregistrați ca cetățeni sovietici?

Domnul PAVLOV: Vor fi trecuți prezumându-se cetățenia lor sovietică dar aceasta nu va prejudicia cu nimic asupra situației lor reale. După cum puteți observa din proiect vor fi două aspecte bine distincte ale întregii chestiunii, atât a celor care au venit după 22 iunie 1941, cât și a celor care au venit în intervalul 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941:

1. Identificarea tuturor aceluia care sunt prezumați a fi cetățeni sovietici sau care sunt cetățeni sovietici.

2. Repatrierea cetățenilor sovietici.

Nu mai este vorba de acest proiect de concedierea tuturor funcționarilor din servicii și muncitorilor din fabrici din momentul identificării. Identificare, deci, spre deosebire de prima noastră pretenție de la 1 martie 1945 nu mai este legată de nici o măsură restrictivă. Astfel chestiunea reîntoarcerii masive a basarabenilor și bucovinenilor de Nord cade.

Domnul GHELMEGEANU: Țin să mulțumesc domnului Pavlov pentru această declarație. Dar vreau să atrag atenția domnului Pavlov că a trece pe o listă și pe acei care sunt în litigiu prin faptul că au venit între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941, nu schimbă mare lucru în situația lor chiar dacă ei nu sunt concediați, căci Guvernul sovietic având listele lor, îi poate ridica când vrea.

Domnul PAVLOV: Trecerea lor pe listă este o identificare necesară căci aceste persoane dacă rămân pe teritoriul român prezintă două aspecte:

Ele sunt:

a. Cetățeni sovietici; sau

b. Cetățeni români, dacă Guvernul român intervenind pe lângă Guvernul de la Moscova va cere de la caz la caz decăderea lor de cetățenia sovietică.

Vă spun că reprezentanții Comisiei Aliate de Control vor întreba pe fiecare dacă vor să rămână în România sau nu și de ce nu vor să se reîntoarcă. Dacă au motive serioase să rămână în România, vor rămâne.

Domnul GHELMEGEANU: Am înțeles. Se va face o cercetare amănunțită a motivelor invocate pentru a rămâne în România. Dar pentru lămu-

rirea mea personală cer o precizie: aceste persoane vor fi înscrise ca „cetățeni sovietici“.

Domnul PAVLOV: Da. Vor fi trecuți pe tablouri cu prezumția că sunt cetățeni sovietici. Nu e decât o simplă prezumție adică o situație neclară la începutul operațiunii de înregistrare care nu se clarifică decât la sfârșit. De aceea am făcut un tablou aparte pentru aceștia.

Domnul GHELMEGEANU: Sub această prezumție intră toți basarabeni și bucovinenii indiferent de categoriile de liste.

Domnul PAVLOV: Sunt prezumați de cetățenie sovietică numai cei veniți între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941. Cei veniți după 22 iunie 1941 și care erau foști supuși ai Imperiului Rus în 1917 sunt indiscutabil cetățeni sovietici conform cazului.

Domnul GHELMEGEANU: Dar cei care s-au repatriat între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 cu autorizație sovietică, nu trebuie să fie și ei trecuți pe lista prezumaților?

Domnul PAVLOV: Vor fi trecuți toți. Se va face apoi verificarea tuturor și cei care au autorizațiile în regulă vor fi exceptați.

Mai spun că nu este exclus ca o persoană să fie trecută pe două liste:

– și pe aceea a celor veniți după 22 iunie 1941;

– și pe aceea a celor plecați din U.R.S.S. între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941.

Se poate, într-adevăr, ca o persoană să fi plecat la un moment dat și apoi să se fi întors, vom examina atunci ce intenții a avut în aceste călătorii ale ei.

Domnul GHELMEGEANU: Ce facem cu militarii, funcționarii, elevii școlilor militare?

Domnul PAVLOV: Vor fi cu toți trecuți pe lista prezumaților. Vom examina de la caz la caz pe fiecare apoi.

Domnul GHELMEGEANU: În materie de cetățenie, prezumția este greu de conceput. Ce se întâmplă cu ce prezumați de cetățenia sovietică, înscriși ca atare și apoi lăsați în România? Ei redevin cetățeni români?

Domnul PAVLOV: Cu privire la persoanele evacuate între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941, se va face un tablou separat fără să fie nevoie să se arate de ce cetățenie sunt. Se va arăta numai locul de unde vin.

Domnul GHELMEGEANU: Deci, aceste persoane vor fi înregistrate după locul unde sunt fără a determina cetățenia lor.

Domnul PAVLOV: Da. Nu vrem să facem o greșeală anticipată asupra cetățeniei lor, deși știm dinainte că printre ei mulți vor fi considerați cetățeni sovietici până la sfârșit. Este ca și cum în această triere i-am pune deoparte momentan până la evidențierea lor.

Domnul GHELMEGEANU: Bine.

Domnul PAVLOV: Forma de întocmire a tablourilor va trebuie să cuprindă aceleași norme ca la punctul A din comunicat.

Domnul DANIELOPOL: Înainte să trecem mai departe îmi permit să cer domnului Pavlov să ne precizeze un punct.

Domnia sa a afirmat că conversațiile ce vor avea loc între persoanele chemate și reprezentanții Comisiei Aliate de Control li se va pune întrebarea dacă ele vor să se reîntoarcă sau nu în U.R.S.S., iar dacă motivele sunt

considerate valabile de către reprezentatii sovietici, acele persoane nu vor putea rămâne în România.

Este de o deosebită importanță să precizați limitele sau criteriile după care se vor conduce reprezentatii dumneavoastră pentru a admite sau nu un motiv invocat. Nu toți oamenii au aceleași concepții de dreptate și exprimare. Într-unele regiuni vor fi admise unele motive care vor fi respinse între altele și vice versa.

Cam ce motive sunt considerate de domnul Pavlov ca fiind valabile? Trebuie neapărat precizate criteriile fixe de apreciere pentru a evita orice arbitrar posibil. În orice caz cerem cu insistență ca la conversațiile ce vor avea loc între persoanele în cauză și reprezentanții Comisiei Aliate de Control din provincie să asiste și un reprezentant român.

Domnul PAVLOV: Dar, domnul Danielopol se sperie fără motiv. Conversațiile cu persoanele în cauză vor fi pe tonul cel mai admirabil și fără nici o presiune. Pe domnul Danielopol l-ar înfricoșa desigur o astfel de conversație deoarece nu este în cauză și nu s-ar prezenta în fața unor reprezentanți ai lui. Persoanele în cauză în majoritate sovietici și se vor prezenta deci în fața reprezentanților lor. Între ei nu vor face altceva decât să stea de vorbă.

Domnul DANIELOPOL: Insistăm totuși să fie prezent și un reprezentant român eventual să se creeze chiar comisii mixte. Este absolut necesar.

Domnul GHELMEGEANU: Chiar domnul ministru Pavlov deunăzi și domnul locotenent Vinogradov au părut să fie de acord asupra propunerii ce i-au făcut în privința Comisiunilor mixte. Ar fi de dorit, într-adevăr, să examinăm și această chestiune.

Domnul PAVLOV: Această chestiune se va pune mai târziu. Să nu amestecăm lucrurile. Deocamdată este vorba să procedăm numai la înregistrări.

Domnul GHELMEGEANU: Bine. Voi reveni altă dată.

Domnul PAVLOV: Vă repet că în prima fază, faza înregistrării, nu se va lua nici o măsură de repatriere din partea noastră. Persoanele înregistrate vor continua să lucreze la instituțiile și fabricile unde sunt. Am spus că în deosebire de ceea ce am cerut în trecut, astăzi renunțăm la concedieri și la repatrierea masivă.

Domnul GHELMEGEANU: Deci nu este vorba acum decât de o simplă inventariere.

Domnul PAVLOV: Dar desigur. Vor colabora atât organele sovietice la ea cât și organele române de poliție, Jandarmerie, etc.

Asupra modului cum se va înfăptui colaborarea, ea se va realiza la fața locului între reprezentanți.

Este evident că nu vrem cu nici un chip ca un cetățean român să fie făcut cetățean sovietic. Nu căutăm decât a restabili legătura dintre individul sovietic și statul sovietic.

Raporturile dintre statul român și individul român nu pot fi reglementate decât de România. Nu vrem să ne amestecăm.

În această chestiune de naționalitatea ne vom orienta după raportul juridic dintre individ și stat.

Domnul GHELMEGEANU: În statutul definitiv care va stabili cei care sunt cetățeni sovietici și cei care rămân cetățeni români, se va semna o înțelegere bipartită între statele noastre?

Domnul PAVLOV: Nu cred să fie nevoie. Statul sovietic se ocupă de cetățenii sovietici iar statul român se ocupă de cetățenii români. Fiecare cu socoteala lui. De ce să se mai semneze un acord?

Domnul GHELMEGEANU: Am înțeles. Deci este bine înțeles că nu urmează a fi înregistrați toți cei care nu erau până la 28 iunie 1940 și în ziua de 22 iunie 1941 în Basarabia și Bucovina.

Domnul PAVLOV: Dacă aceste persoane nu-și aveau domiciliul permanent în Basarabia și Bucovina la 28 iunie 1940, este așa cum spuneți.

Domnul GHELMEGEANU: Conchid, așadar:

1. Cei care nu erau în Basarabia și Bucovina de Nord la 28 iunie 1940 nu vor fi trecuți în nici un caz pe listă;

2. Cei veniți în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 vor fi trecuți pe listele acelor prezumați de a fi cetățeni sovietici fără a se stabili cetățenia lor cu precizie;

3. Cei veniți după 22 iunie 1941 vor fi trecuți pe listele cetățenilor sovietici.

Domnul PAVLOV: Sunt de acord.

1. Toți aceia care de la 28 iunie 1940 nu se aflau pe teritoriul Basarabiei și Bucovinei nu vor fi înscrși.

2. Pentru persoanele prezumate de a fi cetățeni sovietici, adică persoanele venite între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 se vor putea face două categorii:

a. Persoanele care au venit în România între 28 iunie 1940 – 3 iulie 1940;

b. Persoanele care au venit în România după 3 iulie 1940 – 22 iunie 1941.

Domnul GHELMEGEANU: Dar sunt foarte multe persoane care deși au obținut autorizația Guvernului sovietic de a veni în România nu au putut pleca cu transporturile oficiale și atunci au venit cum au putut. Aceștia ar trebuie excluși de pe liste.

Domnul PAVLOV: Vom examina toate acestea de la caz la caz. Eu știu că toți cei care au venit după 3 iulie 1940 în România au folosit transporturi sovietice.

(Intră domnul ministru Ciuntu. Este salutat de domnul Pavlov).

Fără domnul Ciuntu ar fi fost nedrept să se termine această întrevvedere.

Vreau să mai precizez un lucru:

Domnul GHELMEGEANU: În consecință și rezum pentru domnul Ciuntu, domnul Pavlov a făcut următoarele distincții de persoane venite în România din Basarabia și Bucovina:

1. Persoanele care nu se aflau la 28 iunie 1940 în Basarabia și Bucovina acestea nu urmează a fi înscrise pe liste.

2. Persoanele care au venit în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941. Aceste persoane vor fi trecute pe liste separate fără a se indica cetățenia lor, ci numai locul de unde vin. Ele vor fi subîmpărțite în:

a. persoane care au venit în România între 28 iunie 1940 – 3 iulie 1940;

b. persoane care au venit în România după 3 iulie 1940 – 22 iunie 1941.

3. persoanele care au venit în România după 22 iunie 1941. Acestea vor fi trecute pe lista cetățenilor sovietici dacă îndeplinesc condițiile cerute de decret.

Domnul PAVLOV: Vreau să mai precizez ceva. Persoanele care nu erau la 28 iunie 1940 în Basarabia și Bucovina, trebuie să nu fi avut nici domiciliul lor în acele provincii.

În decret există art. 2 care prevede că persoanele care au plecat temporal din Basarabia erau obligate a se înscrie până la 1 mai 1941 la Consulatele sovietice. Deci vor fi obligați a fi trecuți pe liste și aceia care deși nu erau la 28 iunie în Basarabia, totuși s-au înscris la Consulatele sovietice în timpul prescris de decret.

Domnul DANIELOPOL: Este indiscutabil că pentru cei care s-au înscris la Consulate în condițiile decretului urmează a se reîntoarce în U.R.S.S. opțiunea lor fiind categorică atunci. Dar cei care nu s-au înscris textul legii nu comportă nici o sancțiune împotriva lor. Credem că faptul că nu s-au înscris în termen prevăzut îi face să decadă din cetățenia sovietică. Așa s-a întâmplat și în cazul altor desmembrări de teritorii.

Domnul PAVLOV: Desigur, cei care nu s-au înscris la timp, și deoarece nu există nici o sancțiune sau altă măsură în lege, vor fi considerați ca decăzuți din cetățenia sovietică, adică apatrizi pentru noi.

Domnul GHELMEGEANU: O precizare. Cei care s-au retras în ziua de 28 iunie 1940 trebuie trecuți sau nu. Termenul de 28 iunie este exclusiv sau inclusiv.

Domnul PAVLOV: Inclusiv.

Domnul GHELMEGEANU: Deoarece domnul Pavlov este elementul jurist care a luat parte la redactarea decretului sovietic din 8 martie 1941, îl voi ruga să-mi dea o lămurire: în decret se face o excepțiune de aplicare a legii tuturor acelor care au pierdut cetățenia rusă din decretul din 15 decembrie 1921.

De nenumărate ori, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a cerut textul acestui decret care nu a fost niciodată comunicat. Întâmplător, însă, l-au găsit într-un volum de Drept Comparat al unui institut de drept.

În acel text de lege există aliniatul d. sub art. 1. rog pe domnul Pavlov să mi-l interpreteze.

Domnul PAVLOV: Înainte să trecem la această discuție, aș vrea să aduc câteva precizuni despre Comunicat. Cer ca acest comunicat să fie dat pe cale administrativă prin ordine internă fără nici o publicitate prin presă și radio.

Domnul GHELMEGEANU: Dar este vorba și de persoane particulare. Pentru funcționari chestiunea este ușor de rezolvat, dar pentru persoanele particulare? Cum o să știe ele despre termene și despre condițiunile înregistrării lor?

Domnul PAVLOV: Publicarea nu este necesară. Nu o vreau.

Domnul GHELMEGEANU: Dar atunci să scoatem sancțiunea acelor care nu se vor confirma comunicatului la timp căci persoanele particulare nu vor avea nici o vină dacă nu se înscriu la timp.

Domnul PAVLOV: Cer totuși să rămână sancțiunea ca o amenințare pentru public și pentru prestigiul Guvernului sovietic.

Domnul CIUNTU: Dar să vedem practic. Să presupunem că servitoarea mea ar intra în condițiile comunicatului. De unde să știe ea și de unde să știu eu ce ar trebui să facă. Avem altele pe cap care sunt publicate și care totuși le scăpăm adesea din vedere.

Domnul PAVLOV: Să luăm cazul servitoarei domnului Ciuntu. Această servitoare stă la domnul Ciuntu deci este înscrisă undeva la poliție, are fișe de servitoare poate chiar un Carnet de identitate. Poliția atunci o va găsi pe registrele ei. La noi în U.R.S.S. este poate mai simplu căci există Administratorii de Case, dar și aici există fișele de imobil.

Domnul GHELMEGEANU: În ce privește termenul de 25 mai este desigur imposibil să rămână așa, astăzi fiind ziua de 22. Rog pe domnul Pavlov să indice alt termen luând în considerare că de la 26 aprilie am luat măsuri pentru întocmirea listelor. Sper că domnul Pavlov mă va răsplăti dându-mi un termen convenabil.

Domnul PAVLOV: Să mă cheme. Ar fi o plăcere să-mi exprim punctul de vedere. Să adăugăm atunci un alineat: „nu vor fi înregistrați funcționarii sovietici și elementele Armatei Roșii“.

Domnul GHELMEGEANU: Acum privitor la persoanele care s-au evacuat din Bucovina de Nord între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941. În decretul din 8 martie 1941 aceste persoane care s-au retras sunt exceptate de la dobândirea cetățeniei sovietice. Art. 4 din decret este cât se poate de clar. Cer în consecință ca să nu se vorbească nimic de bucovineni din această categorie în Comunicat, deoarece ei nu au nici o obligație de a se înscrie pe listele cerute de Comisia Aliată de Control.

Domnul PAVLOV: Nu facem decât o simplă operație de înregistrare fără a avea nici o pretenție asupra lor. Vrem să avem evidența lor, atât.

Domnul CIUNTU: La ce vă servește această evidență? Comunicatul apoi nu este decât o aplicare a legii din 1941 ori dumneavoastră depășiți însăși legea dumneavoastră. O să se sperie oamenii pe nedrept.

Domnul PAVLOV: Trebuie să renunțați la ideea că toți cei înregistrați vor fi repatriați.

Domnul CIUNTU: Dar ei vor fi înscriși cu prezumția de cetățenie sovietică. Ori e clar în lege că nu poate exista cea mai mică îndoială asupra unei astfel de prezumții. Bucovinenii veniți în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 nu intră în prevederile decretului.

Domnul PAVLOV: În această înregistrare, am spus că nu vor arăta care este cetățenia celor înscriși făcând parte din această categorie. Cei veniți între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 vor fi trecuți pe liste separate cu simpla indicație a locului unde au venit, atât.

Li se va spune „persoane din ...“. Printre ei vor fi și cetățeni români și cetățeni sovietici. Printre ei vor fi chiar apatrizi.

Domnul GHELMEGEANU: Cere cu insistență ca paragraful privitor la Bucovina să fie scos din textul Comunicatului, el necorespunzând prevederilor legale. Se vor face confuzii pe teren care vor duce la o panică inutilă.

Domnul PAVLOV: Eu nu mă tem de confuzie căci Ukazul vorbește de cetățeni sovietici, pe când în lista specială de înregistrare a celor veniți în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 nu este vorba de nici un fel

de cetățenie. E vorba de o simplă înregistrare și de o simplă evidență de persoane (litze) a căror cetățenie se va determina după ...

Domnul CIUNTU: Se va crea o panică neînchipuită, și cazuri în familie de oameni care se vor speria după ce i-am liniștit, citindu-le decretul. La noi o simplă înregistrare fără urmări nu s-a făcut niciodată deoarece nu are rost. Toți își vor închipui cine știe ce și nu se vor prezenta. A fi trecut pe o listă de Comisia Aliată de Control, va fi considerată de către ei o măsură preliminară de repatriere în U.R.S.S.

Domnul GHELMEGEANU: Se va crea o atmosferă grea care este inutilă și chiar dăunătoare întregului mers a acestei operațiuni. Rog pe domnul Pavlov să renunțe la acest pasaj pentru a ușura sarcina Guvernului român atât de dispus să arate bunăvoința lui față de Guvernul sovietic.

Domnul PAVLOV: Cam câte persoane din Bucovina sunt în această categorie?

Domnul GHELMEGEANU: Nici nu știu deoarece aceste persoane fiind exceptate prin decret, nici nu ne-am interesat de ele.

Domnul PAVLOV: Totuși, cam câți sunt?

Domnul GHELMEGEANU: Din auzite cred că în jurul lui 10.000.

Domnul PAVLOV: Vedeți că o evidență este necesară. Trebuie și dumneavoastră să știți numărul lor, și noi în ceea ce ne privește vrem să știm ca simplă evidență administrativă cam câți oameni din Bucovina au venit în România din U.R.S.S. între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941.

Domnul GHELMEGEANU: Rog pe domnul Pavlov, ca să scoată pe bucovineni din comunicat urmând pentru a satisface dorința lui de inventariere a lor și să dea un comunicat special în această privință, în care să se arate scopul acestei inventarieri. Astfel se va evita panica.

Domnul PAVLOV: Nu e nevoie de alt comunicat căci și prezentul comunicat are caracterul unui comunicat secret.

Domnul GHELMEGEANU: Dar îl vor cunoaște și persoanele particulare și zvonul va merge din gură în gură, creând panică. Va fi poate mai rău decât dacă s-ar fi dat prin publicitate.

Domnul CIUNTU: Apoi bucovinenii nu vor ști să judece dacă se înscriu pe lista de cetățeni sovietic sau nu. Și vor crede că înscrierea lor este echivalentă cu repatrierea lor, executarea fiind o chestiune de timp.

Domnul GHELMEGEANU: Îmi însușesc argumentul domnului Ciuntu, și cer ștergerea din Comunicat a acestei categorii de oameni, nu ca Președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului ci ca membru din F.N.D.

Domnul PAVLOV: Eu cred că vă speriați în mod inutil.

Domnul CIUNTU: Toate rudele mele au avut moșii prin Bucovina și s-au retras de acolo. Mă gândesc numai la panica lor, mai ales că chiar eu le-am citit decretul arătându-le că ele nu intră în cadrul lui.

Domnul PAVLOV: Înregistrarea se face de autoritățile polițienești române și nu de cele sovietice. Nu există deci nici o panică posibilă.

Domnul CIUNTU: Atunci măcar să avem voie să scriem în textul Comunicatului că este vorba de „o simplă evidență administrativă“.

Domnul PAVLOV: Nu vreau să se creadă că este vorba de o altă operațiune. Noi vrem ca listele să se lucreze toate concomitent. Înregistra-

rea, o repet, nu înseamnă repatriere, ci evidență. Comisiunea română pentru Aplicarea Armistițiului nu are de ce să se sperie.

Domnul CIUNTU: Nu se sperie Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, ci persoanele din afară se vor speria care nu au asistat la această discuție ca domnul Ghelemgeanu, domnul Danielopol și ca mine. Dacă nouă ni s-a părut nedrept, dar apoi celorlalți care nu cunosc dedesupturile tratatelor.

Domnul GHELMEGEANU: Fac o propunere: Această pretenție să fie trecută la sfârșitul comunicatului sub titulatura unui „ordin observator“ sau „ordin complimentar“, de pildă. Aceasta pentru că autoritățile să înțeleagă că este vorba de ceva aparte în scop de simplă evidență.

Domnul PAVLOV: Să vedem redactarea.

Domnul GHELMEGEANU: Fac o propunere arătând că nu ar fi vorba decât de „o simplă evidență administrativă“.

Domnul PAVLOV: Nu m-aș opune prea mult la acest „ordin complimentar“, totuși există un „dar“. Dacă vom căuta să liniștim prea mult pe bucovineni vom neliniști pe ceilalți. Vor crede că vrem să le aplicăm un tratament mai drastic. Cer să nu se pună titulatura „ordin complimentar“.

Domnul CIUNTU: Dar tocmai de aceea noi vrem să nu fie înscrși de loc. După decretul sovietic, bucovineni care s-au evacuat între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 nu au ce căuta pe liste.

Domnul PAVLOV: Ei vor înțelege că nu avem nimic cu ei. Este o chestiune de psihologie.

Domnul CIUNTU: Domnul Pavlov atribuie o psihologie specială oamenilor din România, dar noi o cunoșteam mai bine. Va fi o panică de nedescris.

Domnul PAVLOV: Să cădem la o soluție de mijloc. Să facem o a treia listă. Până acum existau două:

a. Lista celor veniți în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 atât pentru basarabeni, cât și pentru bucovineni.

b. Lista celor veniți în România după 22 iunie 1941. Ei bine, să facem și o a treia specială pentru bucovineni. Deci, prima listă va privi pe basarabeni primii în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941.

A doua va privi pe bucovinenii veniți în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941

A treia va privi pe basarabeni și bucovineni veniți în România după 22 iunie 1941.

E bine așa?

Domnul GHELMEGEANU: Vom redacta în comunicat un paragraf special pentru această nouă listă pe care o să vi-l comunicăm.

Domnul PAVLOV: Măine

Domnul GHELMEGEANU: Chiar mâine căci termenul ce mi l-ați dat pentru executare este foarte scurt.

Domnul PAVLOV: Ne apropiem de sfârșit. Această chestiune a basarabenilor a fost una din cele mai grele chestiuni pe care le-am avut de tratat.

Domnul CIUNTU: Singurul avantaj al nostru a fost să putem avea mai des un contact strâns cu domnul Pavlov.

Domnul PAVLOV: Sunt foarte măgulit de această afirmație și sunt fericit că am putut colabora cu dumneavoastră.

Domnul GHELMEGEANU: Rămâne asupra întrebării pe care am făcut-o în privința decretului din 15 decembrie 1921. Domnia sa întreabă pe domnul Pavlov dacă în conf. cu art. 1 al decretului nu sunt și o serie de basarabeni care ar putea fi scutiți în cadrul excepțiilor prevăzute de lege. Este vorba de persoanele care au optat pentru o altă cetățenie într-un prescrist timp și care prin aceasta au pierdut cetățenia rusă.

Domnul PAVLOV: Decretul din 1921 nu se referă decât la rușii albi, alungați, pe care noi „i-am dat afară” din cetățenia rusă. Am făcut de altfel o listă cu ei. Numai celor cuprinși în liste li se vor aplica decretul.

Domnul DANIELOPOL: Iată o afirmație care nu este prevăzută în decretul din 1921. Fără mențiune specială în acest sens, decretul are o întindere generală. În consecință se aplică tuturor care au optat până la apariția lui pentru altă cetățenie decât cea rusă.

Domnul GHELMEGEANU: După câte înțeleg din partea domnului Pavlov, domnia sa nu recunoaște în decretul din 1921 un drept de opțiune.

Domnul PAVLOV: Vreau să pun o întrebare domnului Pavlov. În decretul din 1921 art. 1 al. d. este vorba de decăderea din cetățenia sovietică a tuturor acelor care au optat pentru o altă cetățenie decât cea rusă „în limita timpului prescrist”. Prin aceste cuvinte „în limita timpului prescrist”, este vorba de o imitare făcută pe baza unui Tratat de state, în special în cazurile dezmembrărilor de teritorii în care populațiile au un astfel de drept de opțiune?

Sau este vorba de o lege interioară sovietică care să fi fixat în termen limitativ.

Domnul Pavlov care este profesor de drept internațional îmi va putea da un răspuns de doctrină în această chestiune.

Domnul PAVLOV: Nu este vorba de un teren care să fie fixat printr-un Tratat între state. Întotdeauna când este vorba de așa ceva aceasta stă scris precis în lege. Aici decretul se referă la socotelile noastre interne privitoare la decăderea din cetățenie.

Domnul DANIELOPOL: Este vorba așa dar, de un decret sau o decizie internă a U.R.S.S.

Domnul GHELMEGEANU: Mulțumesc eminentului profesor de drept.

Domnul PAVLOV: În mod concret știu că mai sunt o mulțime de nelămuriri de detaliu privitoare la această chestiune a repatrierilor. Dar noi avem un program care spune „la orice strănut nu vei putea răspunde”.

Domnul DANIELOPOL: Mai vreau să rog pe domnul Pavlov să ne faciliteze procurarea și cercetarea tuturor legilor de naționalitate din U.R.S.S. de la 1917 încoace. Noi nu ne-am putut folosi de toate legile sovietice neavându-le la dispoziție și astfel fiind au existat lipsuri care ar fi putut îndepărta greutăți în favoarea ambelor părți.

O deplină cunoaștere a acestei legislații va putea aduce deplina siguranță că am interpretat toate normele pe care le avem la dispoziție pentru a stabili drepturile și obligațiile persoanelor care se încadrează în ele.

Personal aș dori să strâng o astfel de legislație.

Deși am făcut în repetate rânduri demersuri la Comisia Aliată de Control, decretul din 1921 a fost găsit de mine întâmplător într-o carte străină și el cuprindea norme pe care ar fi trebuit să le cunoaștem la timp spre a ne folosi de ele.

Apoi, orice studiu de drept comparat nu poate aduce decât apropierea dintre cele două state. Eventual s-ar putea face un cadru facultății și o teză de doctorat.

Domnul Pavlov trimite domnului Danielopol să-i pună la dispoziție tot ceea ce va putea obține la Moscova. Domnia sa își exprimă mulțumirea că a avut prilejul să discute cu 4 reprezentanți ai intelectualității românești: Un reprezentant al F.N.D., un reprezentant al Ministerului de Externe, un reprezentant al Facultății de Drept și un magistrat.

Ședința se ridică la ora

Arhivele Statului București, fond Pan Halippa, dosar 81, 1945, f. 9 – 22.

62

1945 iunie 13, Cluj. Cuvântarea rostită de ministrul de justiție Lucrețiu Pătrășcanu, în sala Colegiului Academic din Cluj, intitulată „Problemele Ardealului de Nord“

În fața unei asistențe formată din intelectualitatea clujană, aparatul administrativ, reprezentanții profesiunilor și organizațiilor locale, d. ministru de justiție Lucrețiu Pătrășcanu a făcut o largă expunere a problemelor Ardealului de Nord. Expunerea, care a durat aproape două ore, a fost întreruptă de nenumărate ori de lungi și puternice aplauze, sala întregă ovaționând la sfârșit pe vorbitor.

Redăm mai jos, în rezumat, textul cuvântării.

Înainte de a discuta orice problemă locală, aspectele uneia sau alteia în chestiunile ridicate țin să subliniez – și aceasta este o afirmare pe care nimic nu o poate răsturna – legătura indisolubilă între Ardealul de Nord și România, definitivă încadrare a Ardealului de Nord în granițele statului român. Fac această afirmare pentru că aici dușmanii democrației și ai frăției între popoare uneltesc mai intens să provoace nesiguranța și neliniștea.

Șoapte, insinuări, zvonuri criminale, încearcă să convingă populația în special populația maghiară din Nordul Ardealului – că actul încadrării acestei părți de provincie între granițele statului român nu are nici un caracter de stabilitate.

Toate aceste zvonuri, toate aceste șoapte fac operă direct criminală:

Dacă ele pornesc de la unele elemente iresponsabile, rău voitoare sau șovine din populația maghiară, nu este mai puțin adevărat că sunt alimentate și de unele elemente lipsite și de orice scrupule, din cadrele partidelor istorice, care se pretează astfel la un joc criminal, dară fără șanse de izbândă.

În fața încadrării definitive a Ardealului în granițele statului român, stau trei elemente:

Actul reparator al nedreptului Dictat de la Viena – opera hitlerismului și a fascismului – care a sfârtecat Ardealul; voința poporului român de a întregi hotarele provinciei, instaurarea la 6 martie, a guvernului de concentrare democratică și în al treilea rând – și ca factor determinant – însuși statutului internațional pe baza căruia trăiește statul român.

Este vorba de Convenția de armistițiu iscălită la Moscova la 12 septembrie 1944.

În calitatea mea de președinte al Comisiei care a semnat armistițiul, pot să afirm că dacă asupra unuia sau altuia din articolele convenției au existat discuții, o problemă a apărut de la început tranșată prin voința fermă și generoasă a Guvernului sovietic, anume: de a reda României, Ardealul de Nord.

Dar nu numai atât, știm cu toții ce datorăm Armatei roșii victorioase și eliberatoare, știm că pentru eliberarea Ardealului și încadrarea lui la statul român au căzut laolaltă soldați roșii și vitejii ostași români. La baza acului care a perfectat și definitivat încadrarea Ardealului de Nord stă o dată cu simțământul formal al statului sovietic și jertfa de sânge adusă de armata roșie pe aceste câmpii – ajutorul direct dat astfel poporului român.

Țin și din acest loc să aducem salutul și mulțumirile noastre marelui stat sovietic și marelui său conducător de oști și de popoare, mareșalul Stalin.

Condițiile înfrățirii popoarelor conlocuitoare.

Ce dificultăți stau în calea realizării unei bune, rodnice și pașnice colaborări între populația maghiară și cea română din Ardealul de Nord?

Și de astă dată să-mi fie îngăduit să privesc realitatea așa cum este.

Sute de ani populația românească și populația maghiară au fost frământate cu curente șovine, exploatate nu o singură dată de minorități profitoare, fie că aceste minorități vorbeau în numele „românismului” sau al „Ungariei milenare”.

Datoria noastră este să combatem șovinismul oriunde se manifestă, sub orice formă se înfățișează pentru că el va încerca nu o singură dată să otrăvească atmosfera pe care o respirăm și să tulbure apele, acum când încercăm să mănăm spre larg, în liniște și pace, corabia statului nostru.

Ce am constatat în Ardealul de Nord? Cred că trebuie făcută atență întreaga populație – deși mă adresez în special populației maghiare și săcuiești – că acceptarea ideii de stat românească unitară și a simbolurilor lui naționale, este o datorie pentru fiecare cetățean care trăiește între 23 august și cea de 6 martie, care cetățean trăiește între granițele statului nostru. Există o problemă a steagului.

Noi am înscris în istorie ziua de 23 august și cea de 6 martie. În ziua de 23 august am luat steagul tricolor din mâna acelor care l-au murdărit. Sub faldurile tricolorului am început lupta împotriva hitlerismului. Am luat în mână odată cu apărarea statului român și stindardul lui. Lupta împotriva hitlerismului și fascismului, noi am curățat tricolorul și i-am dat valoarea pe care o merită, fără însă ca nici un moment – și iarăși, aici vorbește un

comunist – să fie abandonat steagul roșu, steagul luptei muncitorimii. Mai mult, am găsit în Ardeal o expresie minunată în ceea ce privește steagul nostru roșu, steagul care poartă emblemele statului sovietic. El este numit: steagul libertății. Minunată expresie!

Ni s-a umplut inima de bucurie atunci când în ziua serbării Victoriei, la 9 mai, a apărut în defilarea sutelor de mii de muncitori, steagul sovietic înfățișat cu tricolorul românesc. În fața Înalțului Comandament Sovietic din București, în fața guvernului, apariția acestei înfățișări a născut un desfârșit entuziasm. De aceea dorim ca această înfățișare să fie înțeleasă, și de cei din populația maghiară care ignorează tricolorul nostru. Cu atât mai mult cu cât – de ce să nu spunem clar și categoric – avem neta impresie că unii arborează steagul roșu numai alături de cel maghiar, nu întotdeauna cu sinceritate și cu bună credință. Nu este nimănui permis ca la umbra steagului libertății să ascundă alte intențiuni, scopuri și porniri. Demasarea unor asemenea încercări, trebuie făcută fără rezerve.

În ce privește drapelul maghiar, desigur că el poate fi arborat, dacă populația maghiară vede în culorile lui simbolul național. Dar iarăși, să-mi fie îngăduit să fac observația și să spun convingerea mea intimă, că acei care arborează steagul maghiar nu ca un simbol de afirmație națională, ci ca mijloc de afățare la șovinism sau pentru a marca o atitudine împotriva democrației românești. Se gândesc nu la Ungaria democratică – ci la Ungaria fascistă, la acea Ungarie al cărei „Imperiu milenar” nu odată a tulburat mințile atâta rău, în primul rând, maselor maghiare.

Erori care trebuiesc reparate

Aici, în Ardealul de Nord, au funcționat tribunalele ad-hoc, având caracterul tribunalelor populare. Ele s-au născut ca afirmări democratice și sub semnul democrației. Ar fi fost de așteptat ca aceste tribunale să fi procedat și ele la arestarea, judecarea și condamnarea tuturor elementelor fasciste ungare care au comis împotriva populației românești și a democrațiilor maghiari acte de sălbăticie, de jaf și asasinat. O asemenea judecată trebuie făcută spre binele populației maghiare și tocmai ca o dovadă că și din partea elementelor responsabile ale maghiarimii democratice pornește dorința de a da satisfacție suferințelor pe care populația românească le-a îndurat aici timp de patru ani.

Acest fapt nu s-a petrecut însă. Pe străzile Clujului și ale Oradei se plimbă nestingherite acele elemente care – instrumente ale regimului fascist maghiar – au pe conștiință crime și fărădelegi. De aceea am hotărât imediata înființare a unui tribunal popular la Cluj.

În momentul de față în Consiliul de Miniștri se discută problema retrocedării bunurilor luate prin violență de la evrei de către elementele legionare, fasciste, antonesciene. O lege similară se studiază și va căpăta imediat la întoarcerea mea în București forma definitivă în ce privește anularea tuturor actelor de înstrăinare și contractelor făcute sub violență și presiune timp de patru ani de stăpânirea fascistă în Ardealul de Nord.

Limba oficială a statului român este limba română. În tot ceea ce privește funcționarea aparatului administrativ interior inclusiv în justiție, limba română este singura valabilă.

În ceea ce privește populația maghiară, ea va putea folosi în contact direct cu administrația – petiționarea, reclamațiile, mărturiile în fața Justiției, etc. limba maghiară. Mi s-a cerut însă, de pildă, ca în ținuturile secuiești sentințele și dosarele să fie scrise în limba maghiară. Lucrul acesta nu este posibil, deoarece ar însemna să dublăm de la judecătoriile rurale până la Casație și de la ultimul post de jandarmi până la Ministerul de Interne – ca și pentru celelalte ministere – aparatul român, printr-un aparat maghiar, ceea ce este o imposibilitate și de drept și de fapt.

Toate operațiile administrative și cele în legătură cu instrucția nu pot fi consemnate decât în limba română.

Apelul către populația românească din Ardealul de Nord

Ca membru al guvernului și în numele guvernului, mă adresez aceloră din Ardealul de Nord care stau încă în rezervă, să pășească la o muncă constructivă. Rezerva lor trebuie să înceteze pentru că această rezervă, constituie un deserviciu adus nu guvernului, ci însăși ideii de stat român, colectivității românești în întregime ei.

Dorim din suflet ca populația românească în tot ce are sănătos, în tot ce are bun, în tot ce are progresist, să sprijine și să coopereze cu guvernul nostru. Încă odată, aici nu se discută o chestiune de partid, ci este vorba de sprijinirea României și a ideii de stat român. Populația românească din Ardeal trebuie să învețe și ea din greșelile trecutului, să cunoască oamenii care și-au înșelat buna credință, să înlăture demagogia șovină care se face pe socoteala ei, să nu dea crezare decât faptelor și nu zvonurilor, insinuarilor, calomniilor. Oamenii trecutului reacționar au dat faliment. Falimentul este definitiv. Trecutul nu se poate întoarce, nu trebuie să se întoarcă, tocmai spre binele populației românești din Ardeal, spre binele României. Refuz să consider ca reacționară opoziția pe care o mică parte din populația românească o face guvernul nostru. Nu din reacționism pornește această opoziție, ci – în mare parte – din necunoștința lucrurilor. Socotesc că este o datorie a cadrelor politice din Ardeal, a cadrelor românești, în special, a elementului intelectual, a elementelor conștiente, să-și dea seama de importanța ceasului pe care-l trăim, să lumineze populația românească, să o îndemne la activitate, la inițiativă, la afirmarea pe toate terenurile.

Noi ne adresăm întregii populații românești din Ardeal, cerându-i să contribuie în mod efectiv la înlăturarea elementelor reacționare și șovine care-i otrăvesc viața.

Suntem siguri că populația românească din Ardealul de Nord va participa la clădirea României democratice. Ea trebuie să găsească forme care să dovedească democratismului, ideile înaintate, progresismul ei, pentru asemenea tendințe, asemenea gânduri și idei, suntem siguri că sălășluiesc în imensa majoritate a populației românești de aici. Este nevoie de curaj,

de inițiativă, de dorința sinceră de a ajuta la opera națională pe care o înfăptuim astăzi. Apelul nostru dorim să găsească inimi deschise și minți luminate, pentru ca toate energiile poporului român și ale popoarelor conlocuitoare să fi puse în slujba unei singure idei: crearea unei noi Românie, libere, democratice și fericite.

▼
„Universul” nr. 136 din 18 iunie 1945; o formă mai largă a acestui discurs a fost publicată în „Tribuna nouă” din Cluj, la 11 iunie 1946, și, ulterior, a fost publicată în *Lucrețiu Pătrășcanu*, Scrieri, articole, cuvântări 1944 – 1947. București, Editura Politică, 1983, p. 131–149.

63

1945 iunie 30, București. Cuvântarea dr. Petru Groza la închiderea lucrărilor Congresului general al Frontului Plugărilor ce a avut loc între 27 – 30 iunie 1945.

Este o mare cinste, aceea de a ocupa acest loc – o mare cinste în deosebi pentru un intelectual. Nu cred că mulți ar putea să stea în această clipă aici, fără emoție sufletească.

Dar, pe lângă aceasta, este și o mare sarcină.

Dacă ai sentimentul răspunderii, îți dai seama de sarcinile care te așteaptă, în locul unde te-a comandat plugărima unei țări în vremuri atât de grele ca acelea de acum, în vremuri când tocmai țărănimea este așa de năpăstuită de urmările tragice ale unui război. În vremuri ca acestea, sarcina aceasta este mare, sarcina aceasta este grea.

Vasăzică, sarcini mari și grele, ne dăm seama că sunt. În clipa însă când cineva se angajează la această loc, să aibă și hotărârea de a suporta de a continua lupta înainte, prin predicile care așteaptă. Lupta aceasta, sigur, o vom putea duce numai și numai cu voi, plugari, numai și numai susținuți de plugărima organizată în Frontului Plugărilor în această țară alături de proletariat și intelectualii progresiști.

Tăria conducerii partidului este în funcțiune de tăria organizației noastre. Dacă veți fi la datorie, dacă veți face totul în cadrele statutelor și în temeiul acestor statute votate astăzi, dacă veți face ca plugărima să se închege într-o formidabilă, mare putere politică, atunci noi vom putea face față tuturor sarcinilor.

Congresul nostru a avut succes deplin: manifestația de duminică a arătat opiniei publice și reprezentanților din străinătate care erau de față, că plugărima din țara noastră este trezită la conștiința de a fi temelie acestei țări. Capitala, în sfârșit, a avut pe reprezentanții adevărați ai poporului de țărani.

Noi avem satisfacția și bucuria de a fi ajuns aci. Cu toate că avem această satisfacție „nu trebuie să ne culcăm pe laurii izbânzilor noastre, ci să așteptăm de acum înainte numirea care va veni. Fiecare e dator să lupte.

Faceți politica de dimineață până seara, chiar atunci când mergeți pe brazdă, la coarnele plugului, faceți ca să muncească și creierul. Uitați-vă în jur, cumpăniți fiecare lucru, cumpăniți fiecare vorbă care o spune fiecare și judecațile și nu încetați nici o clipă controlul vostru asupra a tot ceea ce se face și asupra a tot ceea ce se spune. Verificați ceea ce se petrece în comună, controlați dacă legile se aplică și acolo unde prindeți pe unul care speculează, care calcă legile, indiferent de cine este, speculant, funcționar, etc. prindeți-l de guler, predați-l autorităților pentru a fi pus la punct.

Noi, am dat și dăm o bătălie grea. Prima datorie pe care am dat-o a fost doborârea generalilor nebuni, care credeau că se mai putea instala în țara noastră un regim de dictatură chiar după data de 23 august 1944. Aceștia au fost doborâți prin lupte grele. Am câștigat lupta.“

După aceasta, noi am pășit la înfăptuirea reformei agrare, fără vărsări de sânge, fără vreun conac ars, fără vreun boier agățat de arborele de lângă castel. Nu a fost o operă ușoară pentru a ajunge la ceea ce am realizat până acum. În afară de acestea ne-am întregit țara. Ardealul de Nord, care pentru unii era pierdut pentru totdeauna l-am readus. Banatul – nu se discută – el rămâne așa cum a fost, al nostru.

A restabili pacea, pentru o țară nu poate fi întemeiată decât pe dragoste și pace între oameni și naționalitățile care conlocuiesc.

După 1000 de ani am stabilit pacea cu poporul maghiar. Poporul maghiar din Ardeal, după cum ați văzut la Brașov, la Cluj etc. la manifestările plugărimei române, plugari maghiari, intelectuali, muncitori etc au sărbătorit alături de noi rezultatele muncii noastre și ale luptei noastre, fără să se plângă că au rămas alipiți în cadrele României de astăzi.

Fiți uniți, dragi plugari, pentru ca noi să ne prezentăm în fața acelor cari vor stabili rânduiala pe glob, așa cum trebuie, ca o țară care se întemeiază pe dragostea și devotamentul tuturor popoarelor care conviețuiesc în aceleași granițe. Noi ne prezentăm cu o Românie întregită în hotarele ei, unde poporul maghiar se simte bine ca la el acasă.

Am făcut transacțiuni economice cu U.R.S.S., care s-au dovedit foarte mărinimoase cu noi și de data aceasta. Vom simți în curând beneficiile acestor acorduri, numai pomenesc de ușurarea pe care o vom simți datorită bumbacului pe care ni l-a dat.

Vom păși pe calea realizărilor. Însă trebuie să știți că acest guvern se reazimă pe voința voastră populară.

Am ajuns la ultimul sector unde dăm bătălia și anume la sectorul economic.

Ne zvârcolim din greu, frați plugari, ca să oprim specula, să doborâm prețurile pentru a nu se urca nebunește la deal și să facem posibilă viața muncitorilor de la orașe și uzine. Orice salariu, oricât de ridicat ar fi el, nu poate ajunge astăzi să satisfacă trebuințele de viață ale muncitorimei. Proletariatul, muncitorii de la orașe și uzine, luptă cu greu cu mizerie. Duc o neagră mizerie și cu salariile lor oricât de ridicate ar fi nu pot să-și asigure pâinea de toate zilele, care de cele mai multe ori nu le ajunge, căroră le dăm de mai multe ori pe săptămână mămăligă, pentru că se sfârșește pâinea.

Trebuie să știți, că cu toate aceste greutăți proletariatul de la oraș este conștient și bine organizat, rămâne la locul lui, transpiră muncind, deși de

multe ori este flămând. Cu toate greutățile, acest proletariat de la orașe, va ieși biruitor.

Frați plugari, voi, pe ici pe colea, găsiți o bucată de pâine, o bucată de mămăligă. Trebuie însă să fiți conștienți de primejdia mare care vă paște că vom pierde ultima bucată de pâine, ultima bucată de mămăligă, dacă noi împreună cu voi, împreună cu noi, guvernul, vom pierde această bătălie în sectorul din urmă în care suntem, anume, în sectorul economic.

Nici în acest sector nu trebuie să ne lăsăm bătuți de către această bandă de speculanți, de mari financiari, care, trebuie să știți că nu se lasă ușor bătuți. Mișună străzile de tot felul de speculanți, care fac afaceri la bursa neagră, iar în interiorul unor instituții mari financiare saboteurii rânjesc și așteaptă ca să ne doboare. Noi facem legi, chibzuim și luăm măsuri. Plugari, fiți cu ochii deschiși, controlați ca aceste legi și măsuri să nu fie călcate. Descoperiți pe toți cei care fac contrabandă cu tot felul de articole.

Am spus: nu țin o cuvântare ci arăt numai anumite rugăminți pe care le fac din acest loc către dumneavoastră. Vă dau numai unele sfaturi practice, pentru că cuvântările s-au epuizat. Trebuie să ne ajutați, dragi plugari, ca alături de proletariatul de la orașe, alături de sindicate să ducem această luptă și în sector economic, până la biruință.

Dacă n-om face-o, am risca să pierdem tot ce am câștigat prin toate luptele anterioare.

S-a mai pus aici o chestiune, pe care vreau s-o ating înainte de a ne despărți, aceea a repartizării sarcinilor armistițiului, cu bună dreptate, și asupra acelor mai înstăriți, cari sau sustras până atunci și care au lăsat toate aceste sarcini pe umerii plugarilor.

Deci ne preocupă greutățile voastre. Ne dăm seama că a te organiza politicește, în cadrul Frontului Plugarilor, astăzi când sarcinile războiului apasă așa de greu asupra noastră – fiindcă războiul a fost lichidat, dar urmările lui abia acum se simt – constatăm ce mult material de propagandă au la îndemână dușmanii poporului, partidele istorice ale bancherilor și moșierilor, cari nu uită.

Apoi, cred că la acestea toate trebuie să le răspundem într-un singur glas: Da, abia mai suportăm greutățile, câte o dată ni se oprește chiar răsufarea; este grozav. Dar pentru toate aceste grăzāvii, voi ticăloșii sunteți vinovați că n-ați luptat și n-ați doborât dictatura. Voi, ticăloșilor, care atunci când, câțiva luptători dintre noi în frunte cu Partidul Comunist și cu Frontul Plugarilor, s-au ridicat cu ani înainte împotriva acestui război și au venit să bată la ușile dv. spunând: „Eșiți cu toții laolaltă și luptați, ca să nu trecem Prutul, să nu intrăm în acest război nenorocit, să nu fim slugile lui Hitler, să nu ajungem să murim atâția prin stepele Rusiei“, atunci voi ticăloșilor, v-ați freat mâinile și n-ați ieșit la luptă, pentru că ați spus că este primejdios și că riscați să intrați în temniți. Ne-ați lăsat să intrăm singuri.

Președintele acestui congres al dumneavoastră îi lipsesc măselele. Unde credeți că le-a lăsat? În camerele de tortură din Bulevardul Pache, în beciurile poliției. Îl lua de lângă mine la miezul nopții și-l duceau la secret, unde-l torturau până dimineața. Așa au fost chinuți mulți prieteni

de ai noștri, așa au fost torturați, ca să li se smulgă secretele luptei noastre. Vă întreb, cine din partidele istorice a suferit?

Și acum tot voi, care ați luptat tot noi cei din Frontul Plugarilor și din Partidul Comunist și celelalte partide suntem vinovați că trebuie să restituim ceea ce s-a furat și s-a jefuit și trebuie să suportăm sarcinile acestui nenorocit război? Dacă voi plugarii sunteți conștienți, acești șerpi vor intra în găurile din care au ieșit și nu vor mai ieși niciodată.

Plugarul Sfetea spunea că noi umblăm prea mult cu mânuși cu ei.

Recunoaștem, frați plugari, că facem așa, dar noi suntem oameni cu judecată. Noi și pe cei cari au fost condamnați de Tribunalul Poporului – al cărui membru este prietenul Dumbravă Iovița – și pe cei condamnați la moarte de această instanță, pe criminalii aceștia, oricât de vinovați au fost ei, nu i-am spânzurat, nu i-am împușcat, ci ne-am mulțumit să-i lăsăm să rămână în fundul temniții, că să-și ispășească păcatele acolo. De ce? Fiindcă războiul, ca atare, a trecut; morți au fost destui și am crezut că trebuie să arătăm lumii mari, celei de aici, celei de peste hotare și din toate părțile – unde s-a vorbit atât de noi – că noi, atunci când conducem un popor, judecăm și nu ne răzbunăm; nu suntem pe calea răzbunărilor, ci suntem pe calea dreptelor pedepse.

Am preferat să judecăm decât să răzbunăm; am înțeles că ne facem datoria și să frânăm unde trebuie.

De aceea cred unii oameni că noi umblăm cu mânuși față de vinovați; dar la baza acțiunii noastre, frate Sfetea, este o judecată asupra tuturor lucrurilor.

Noi nu suntem aici o țară izolată, ci facem parte dintr-un întreg, dintr-o organizație comună a țărilor de pe tot globul, și pașii noștri trebuie să ne îndrume în așa fel, ca să fim alături de cei cari doresc pacea și reconstrucția.

Aceasta nu înseamnă însă că partidele istorice, vechile partide ale bancherilor și moșierilor, cu conducătorii lor, să sape înainte mereu, din culise, de după grad, să ne pândească mereu și să tragă în noi, din spate, ca să ne doboare. Noi suntem cu ochii deschiși, iar ei să ia seama și să nu provoace pedeapsa, fiindcă pedeapsa ar fi grozanică. Ei sunt liberi și se plimbă astăzi, n-am nimic de zis, dar ca ei să sape mereu mormântul unui popor, pe care l-au dus odată până la marginea mormântului, ca ei să încerce încă o dată să-l împingă în această groapă, ei bine, acesta, frați plugari, faceți voi ca să nu se poată.

Vă mulțumesc pentru cinstea pe care mi-ați făcut-o, alegându-mă președintele vostru. Doresc din tot sufletul ca acest congres – frați plugari „să inaugureze o lume nouă, aceea despre care s-a vorbit și pentru voi și pentru muncitorii de la orașe, uzine și pentru intelectualii, cari, vedeți, au găsit porți deschise la Frontul Plugarilor. Fiindcă adineauri, cetindu-se listele, ați auzit câți doctori și câți profesori au fost primiți printre noi. Iată deci că nu sunteți împotriva intelectualilor, iar intelectualii care iubesc această luptă a plugarilor, vor găsi și de acum înainte uși deschise până la vârfuri, în Comitetul Central și până la președinție, cum sunt eu.

Iar acela dintre ei cari de la începutul începutului caută să vadă cari vor fi locurile lor, să-și mai reexamineze conștiința și ori revin și rămân buni luptători în rândurile acestui front, ori nu pot reveni, fiindcă fac chestiuni

de ambiție și de prestigiu personal, și atunci să plece cu un ceas mai devreme, fiindcă poporul acesta nu se oprește la un om sau doi.

Să vă întoarceți la vetrele voastre sănătoși, să trăiți și să luptați înainte.

▼
„Universul” nr. 146, din 1 iulie 1945.

64

1945 iunie. Memoriul reprezentanței române în Comisia Aliată de Control cu privire la îndeplinirea prevederilor Convenției de armistițiu.

Memoriu asupra executării Convenției de armistițiu

Conform art. 1. al Convenției de armistițiu, România trebuia să pună la dispoziția I.C.A. (Înaltul Comandament Aliat) cel puțin 12 divizii de infanterie cu serviciile auxiliare.

În executarea acestui angajament, România a pus la dispoziția I.C.A.:

– până la 16 octombrie, 19 divizii,

– de la 16 octombrie la 1 noiembrie, 16 divizii,

– de la 1 noiembrie la încetarea operațiunilor militare, 15 divizii.

În total efectivele terestre angajate de România au fost de 12628 ofițeri, 13570 subofițeri și 311136 soldați.

Din totalul acestor efective pierderile au fost de:

– 4933 ofițeri, 4789 subofițeri și 158869 soldați, adică în total mai mult decât 50% din efectivele angajate.

Numărul morților în pierderile suferite este de peste 70%, având în vedere că trupele române au avut misiuni din cele mai grele, trebuind să forțeze trecerea a 6 cursuri de apă mari și să străbată 9 masive muntoase.

Datorită acestor pierderi importante numărul diviziilor a variat între 19 și 15.

Aviața română a pus la dispoziția I.C.A. totalitatea forțelor sale, constând dintr-un corp aerian compus din 1300 avioane și care a executat 4286 misiuni și 8542 ieșiri la inamic. Pierderile aviației române au fost de peste 339 avioane cu echipajele lor.

Flota română nu a avut o acțiunea proprie deoarece întreaga flotă militară română a fost luată de organele sovietice, echipajele române au fost înlocuite de echipajele sovietice, pavilionul român a fost înlocuit cu cel sovietic, iar denumirile românești ale vaselor înlocuite cu denumiri sovietice.

Toate vasele militare române de mare au fost duse în porturile caucaziene, iar cele de Dunăre au fost duse în apele dunărene rusești.

Flota militară română de forțele sovietice era compusă din:

- 5 monitoare
- 6 vedete
- 2 vase de comandament
- 2 remorchere
- 38 șalupe
- 15 șlepuri
- 12 tancuri
- 3 distrugătoare
- 2 torpiloare
- 3 canoniere
- 1 puitor de mine
- 3 submarine
- 1 navă bază pentru submarine
- 7 vedete rapide
- 6 șalupe
- 3 vase de vânătoare pentru submarine
- 1 remorcher
- 1 vas școală
- 11 vase auxiliare

122 unități

În afară de vasele propriu-zise, organele sovietice au luat marinei de război toate depozitele sale cu material și munițiuni, care la valoarea din septembrie 1944 totalizau circa 14 miliarde. O dată cu luarea flotei au fost ridicați și internați la Odessa și 38 ofițeri și 99 subofițeri din echipajele respective.

Conform art. 2, al Convenției de armistițiu, România s-a obligat să dezarmeze și să interneze forțele armatei germane și ungare ce se aflau pe teritoriul României.

În executarea acestei obligațiuni, în intervalul de la 24 august până la 2 septembrie, prin mijloace proprii armata română a făcut 56050 prizonieri germani, 5000 soldați germani au fost omorâți.

Prizonierii germani făcuți prizonieri exclusiv de armata română în această perioadă au fost ulterior luați și duși în U.R.S.S.

România a fost obligată să echipeze toți acești prizonieri mai înainte de ridicarea lor de către armata sovietică.

Conform art. 3 din Convenția de armistițiu și anexei la art 3., România s-a obligat să asigure libera mișcare a trupelor sovietice și ale celorlalți aliați pe teritoriul român, punând la dispoziție în acest scop mijloacele sale de transport, comunicații, cazărmi, porturi și alte instalațiuni.

În executarea acestei obligațiuni, totalitatea căilor ferate și vasele române au fost utilizate aproape în întregime de armata sovietică și numai foarte puține vagoane sau vase au fost lăsate pentru satisfacerea nevoilor propriu-zise ale României.

Deși România trebuia să pună la dispoziție mijloacele sale de transport și comunicații numai pe teritoriul României, totuși 22640 vagoane de cale ferată de diferite tipuri, 252 locomotive grele au fost scoase din țară și nu au fost readuse nici până în prezent.

Din vasele fluviale și de mare (proprietate particulară și de stat) lăsate România de I.C.A. după prelevările în contul art. 11, și care mai totalizau 32 remorchere, 322 șlepuri și 2 vase de mare, I.C.A. a luat și utilizat direct de el încă 7 remorchere, 125 șlepuri și 2 vase de mare. Din restul de vase românești, mai erau utilizabile 6 remorchere, 49 șlepuri și din acestea trebuie să se efectueze transporturi pentru I.C.A. Prin art. 7 al Convenției de armistițiu România trebuia să predea I.C.A., cu titlul de trofeu, materialul de război al Germaniei și Ungariei, precum și vasele acestora.

România a executat tocmai această obligațiune.

I.C.A. a obligat însă România să repare toate aceste trofee, inclusiv vase.

În vasele pe care I.C.A. le-a cerut cu titlul de trofeu, a înglobat și pe cele comerciale, proprietate particulară și care totalizau câteva sute.

Un număr de 1400 de autovehicule germane fuseseră grav avariate în cursul luptelor și nu mai putuseră fi reparate, fie datorită naturii avariilor, fie din lipsă de piese de schimb pentru mașini tip german. I.C.S. (Înaltul Comandament Sovietic) a obligat România să-i predea în schimb autovehicule românești în perfectă stare de funcționare.

Această livrare de autovehicule, adăugându-le la numărul de circa 1000 de autovehicule preluate fără nici un titlu de către armata sovietică din România, a lăsat România aproape fără mijloace de transport automobile.

Conform art. 8. România s-a obligat să nu permită înstrăinarea bunurilor germane sau ungare și să le păstreze conform instrucțiunilor I.C.A.

Din aplicarea acestei dispozițiuni, I.C.A. a considerat proprietate inamică toate bunurile comandate din Germania și Ungaria de firme sau persoane particulare române și care se mai aflau în vămi și pentru care nu se efectuase încă plate. Toate aceste bunuri au fost ridicate de I.C.S., declarându-se capturi, indiferent dacă erau sau nu materiale de război. Valoarea acestor bunuri totalizează după o apreciere aproximativă, circa 30 miliarde.

De asemenea I.C.A. a preluat cantități importante de bunuri proprietate inamică, care erau însă indispensabile economiei române și de utilizarea cărora era condiționată satisfacerea comenzilor necesare armatei sovietice.

Conform art. 10 al Convenției de armistițiu, România s-a obligat să pună la dispoziția I.C.S. sumele necesare îndeplinirii funcționarilor sale și la caz de nevoie să-i asigure folosința industriilor, depozitelor de materiale etc.

În executarea acestor obligațiuni, România a efectuat livrări de materiale și servicii la cererea I.C.S. Parte din aceste livrări reprezentau datațiuni ale armatei sovietice, iar parte din ele nu se încadrau în nici una din obligațiunile Convenției de armistițiu. Astfel, au fost, de exemplu, livrări de aparate medicale, harn-așamente, bucătării de campanie, reparațiuni de vase aduse din apele sovietice etc. Numai reparațiunile de vase totalizează până azi peste 10 miliarde lei.

Pentru subzistența armatei sovietice s-au livrat de la 23 august 1944 și până la 31 mai 1945, următoarele cantități:

1. Cereale și derivate	153574000 kg =	15357 vagoane
2. Leguminoase și zarzavat	104079000 kg =	10407 vagoane
3. Carne	18051000 kg =	1885 vagoane
4. Conserve de carne	3875000 kg =	387 vagoane
5. Grăsimi	1635000 kg =	163 vagoane
6. Produse lactate	1246000 kg =	124 vagoane
7. Pește	885000 kg =	88 vagoane
8. Delicatese	276000 kg =	27 vagoane
9. Fructe și derivate	201000kg =	20 vagoane
10. Băuturi spirtoase	1531000 kg =	155 vagoane
11. Combustibil	40613000 kg =	4061 vagoane
12. Furaje	49420000 kg =	4942 vagoane
13. Sare	10239000 kg =	1023 vagoane
14. Tutun	2798000 kg =	297 vagoane
15. Țigări		528647000 bucăți
16. Foițe de țigări		3498000 pachete
17. Chibrituri		35134000 cutii.

Cu sosirea trupelor ce se retrag din Germania, I.C.S. a cerut României pentru perioada de la 10 iunie la 1 iulie următoarele cantități de alimente:

1. Făină de grâu	15000000 kg =	1500 vagoane
2. Porumb	15000000 kg =	1500 vagoane
3. Grâne difertite	4600000 kg =	460 vagoane
4. Ulei vegetal	500000 kg =	50 vagoane
5. Pește sărat	1500000 kg =	150 vagoane
6. Carne	3500000 kg =	350 vagoane

Aceste livrări sunt suplimentare și se adaugă la livrările pe care România trebuie să le efectueze pe baza planului general pentru trimestrul 1 aprilie – 1 iunie 1945.

Art. 11 al Convenției de armistițiu stabilește despăgubirile de război pe care trebuie să le plătească România. Pentru reglementarea plăților acestor datorii s-a încheiat o convenție la 16 ianuarie 1945.

Conform acestei convențiuni, România trebuia să plătească până la 1 iulie 1945 următoarele:

1. Produse petroliere	1204600000 kg =	14909521 dolari
2. Cereale	424000000 kg =	9966350 dolari
3. Vite	88130 buc. =	744812 dolari
4. Material lemnos	129700 mc. =	1113955 dolari

5. Cai	13000 buc. =	741000 dolari
6. Locomotive	65 buc. =	965415 dolari
7. Instalați industriale		3062227 dolari
8. Vase maritime și fluviale		5817195 dolari

Din aceste obligațiuni, România a livrat până la 1 iulie următoarele:

1. Produsele petroliere	1663479000 kg =	22054922 dolari
2. Cereale	349886000 kg =	8132420 dolari
3. Vite	8662 buc. =	221196 dolari
4. Material lemnos	136111 mc =	1307880 dolari
5. Cai	4333 buc =	247000 dolari
6. Locomotive	39 buc =	530357 dolari
7. Instalați industriale		7456266 dolari
8. Vase maritime și fluviale		7456266 dolari

Din compararea acestor cifre rezultă că România a livrat mai mult decât era obligată, la produse petroliere cu 7145401 dolari, la materialul lemnos cu 195605 dolari și la vase maritime cu 1639051 dolari mai mult, adică a livrat în total peste ce era obligată la capitolele respective bunuri în valoare de 8980057 dolari.

A livrat mai puțin decât era obligată, la cereale cu 1833930 dolari, la vite cu 523716 dolari, la cai cu 494000 dolari, la locomotive cu 453958 dolari, adică a livrat în total mai puțin decât era obligată la capitolele respective bunuri în valoare de 3286704 dolari.

Nelivrarea întregii cantități de cereale se datorește faptului că din cauza livrărilor importante pentru întreținerea armatei sovietice și a prelevărilor directe făcute de aceasta nu se mai găsesc cereale în țară decât în cantități foarte mici, care trebuie rezervate populației civile care nu primește pâine decât 1 – 2 zile pe săptămână. Nelivrarea vitelor și a cailor se datorește faptului că în urma tăierilor masive pentru subzistența Armatei Roșii, a prevederilor directe făcute de aceasta, nu se mai găsesc în țară nici vite nici cai de calitatea celor ceruți de comisiile de receptie sovietice.

Astfel, spre exemplu, din 1000 de cai prezentați se primesc numai 4 – 10. Conform statisticilor rezultă că din 1943 România avea pe teritoriile sale, mai puțin Bucovina și Basarabia, 976000 cai de toate categoriile, iar în martie 1945 numai 2433000. Locomotivele nu au putut fi livrate deoarece atelierele de construcție au fost ocupate cu repararea de materiale germane cerute de fronturile 2 și 3 ucrainean și, în afară de aceasta, din cauza lipsei mijloacelor de transport, industriile care au fost distruse sau dispersate din cauza bombardamentelor nu au putut fi puse în situația de a lucra decât cu mari întâzieri. Făcând însă o proporție între valoarea bunurilor livrate și a celor nelivrate, față de valorile totale ce trebuiau predate până la 1 iunie 1945, se constată că România a livrat bunuri peste ce era obligată în valoarea de 5693353 dolari, astfel încât ar trebui considerat că România a livrat simțitor mai mult decât era obligată și, ca atare, și această îndatorire decurgând din Convenția de armistițiu a fost îndeplinită.

Art. 12 al Convenției de armistițiu obligă România să restituie în bună stare bunurile ce a ridicat din teritoriile U.R.S.S.

În aplicarea acestei dispozițiuni, I.C.S. a cerut ca România să restituie nu numai bunurile ce mai existau la data de 12 septembrie 1944, ci și toate bunurile ce au fost luate cu începere de la 21 iunie 1941 până în martie 1944, indiferent dacă ele mai existau sau nu, dacă ele erau consumabile prin natura lor sau dacă ele erau produse al solului sau subsolului, erau produse industrializate și indiferent dacă ele fuseseră produse de administrația română în timpul ocupației.

Prin aplicarea acestui principiu, România ar trebui să restituie toate cerealele din Transilvania, Bucovina și Basarabia, precum și produsele industriale reparate și repuse în funcțiune de administrația română în timpul ocupației.

Valoarea totală a bunurilor ce ar urma să fie restituite, conform acestei interpretări ale art. 12, se ridică la circa 970 miliarde.

România a susținut că, în conformitate cu art. 12, trebuie restituite numai bunurile ce mai existau la 12 septembrie 1944, toate celelalte trebuind a fi considerate ca pagubă de război și ca atare cu ele se lichidează plățile ce se fac în baza art 11, al Convenției de armistițiu.

Totodată România a arătat că bunurile din Bucovina și Basarabia au fost cumpărate de la proprietarii lor pe prețurile reale, identice ca și în restul țării, fiindcă aceste provincii au fost considerate ca încorporate la restul țării, astfel încât contravaloarea lor se găsește deja în Bucovina și Basarabia.

În ce privește bunurile aduse din Transilvania, pe lângă considerațiunea de mai sus trebuia să se țină seamă că România a trimis din România bunuri în valoare de circa 25 miliarde lei, fără de care producerea bunurilor ce se revendică astăzi nu ar fi fost posibilă.

Pentru a se vedea importanța distincțiunii ce trebuie să se facă între Bucovina și Basarabia pe de o parte, și Transilvania pe de altă parte, dăm următoarele:

Cereale	522068000 kg	452617000 kg
Vite și cai	50706 buc	42305 buc.

Valoarea totală a restituirilor efectuate până acum în baza art 12 este de 237 miliarde și cuprinde aproape totalitatea bunurilor ce nu intră în categoria celor pe care le înglobează interpretarea largă a I.C.S. expusă mai sus.

În afară de livrările și restituirile făcute de România pe baza art. 10, 11 și 12 ale Convenției de armistițiu, cantități importante de bunuri au fost ridicate de Armata Roșie și scoase în afara teritoriului țării. Aceste bunuri, după evaluarea provizorie și aproximativă, totalizează circa 500 miliarde lei, care însă în realitate este mult mai mare, astfel încât că România ar trebui să execute art 12 conform interpretării ce i s-a dat de I.C.S. și C.A.C. și, dacă dacă s-ar compensa preluările făcute de Armata Roșie peste art. 10, 11 și 12 cu ceea ce România ar trebui să mai dea în baza art. 12, ar reprezenta o diferență de numai 233 miliarde.

România a propus facerea acestei compensațiuni, urmând ca plata sumei de lei 233 miliarde să se facă în rate egale în 6 ani și începându-se plata numai după ce încetează orice prestațiune în contul art 10 din Convenția de armistițiu.

Importanța și echitatea acestei compensațiuni reiese cu evidență de exemplul pe care-l trage din capitolul restituirii de animale, care este unul din cele mai dificile, datorită stării zootehnice nenorocite în care se găsește România.

Vite luate din Basarabia,
Bucovina și Transilvania

Cai	93011 buc.
Bovine	46544 buc.
Ovine	96770 buc.
Porcine	10629 buc.

Vite luate de Armata Roșie
din România

96350 buc.
67218 buc.
309351 buc.
107139 buc.

Din acest exemplu rezultă că din România s-au luat 3739 cabaline, 30675 bovine, 212581 ovine și 96510 porcine mai mult decât a luat România din Bucovina, Basarabia și Transilvania în perioada 1941 – 1944.

După cum am arătat în expunerea art. 11, România nu a putut livra până la 1 iunie cabalinele și bovinele pe care trebuia să le dea.

Această imposibilitate de executare se explică prin livrările masive de subzistență în contul art 10 și prelucrările directe pe care le-a făcut Armata Roșie, precum și de o mortalitate accentuată provocată de lipsa furajelor, cauzată de livrările masive făcute Armatei Roșii și pierderii unei cantități importante de furaje prin nerecoltarea lor în perioada 23 august – 1 octombrie 1945.

În ansamblu, efortul financiar pe care l-a făcut România pentru executarea Convenției de armistițiu, utilizând în acest scop numai cifrele rezultate din plățile definitiv lichidate de statului român la 26 iunie, se prezintă astfel:

1944	septembrie	12792000000
	octombrie	20746000000
	noiembrie	50732000000
	decembrie	33831000000
1945	ianuarie	26947000000
	februarie	29281000000
	martie	46658000000
	aprilie	56812000000
	mai	89114000000
	26 iunie	65496000000
		432409000000

Această sumă nu reprezintă decât circa 50% din totalul cheltuielilor, deoarece, după cum am mai spus, aceste sume nu reprezintă decât valorile

rezultând din actele definitiv lichidate în contabilitatea statului. Sunt însă cheltuieli făcute și cheltuieli angajate pentru care actele de lichidare nu s-au perfectat încă.

Astfel fiind, se poate afirma că efortul financiar al României pentru executarea armistițiului este de circa 900 miliarde.

Totodată trebuie remarcat că pe măsură ce frontul se depărta de România efortul financiar și economic al României creștea.

Făcând comparație între sumele cheltuite pentru armistițiu și definitiv lichidate în prezent și totalul cheltuielilor reale și efective ale administrației centrale a statului, inclusiv cheltuielile totale ale armatei române, rezultă următoarea situație:

		Cheltuieli armistițiu:	Cheltuieli de stat și armata română:
1944	septembrie	12792000000	25338000000
	octombrie	20746000000	29295000000
	noiembrie	50732000000	28341000000
	decembrie	33831000000	44135000000
1945	ianuarie	26947000000	38565000000
	februarie	29281000000	37251000000
	martie	46658000000	39124000000
	aprilie	56812000000	39319000000
	mai	89114000000	45579000000
	26 iunie	65496000000	42725000000
<hr/>			
Total		432409000000	423590000000

Astfel că din totalul de 855999 miliarde cheltuite și lichidate definitiv de statul român de la 1 septembrie 1944 la 26 iunie 1945, 49, 5% au fost întrebuințate pentru statul și armata română și 50, 5% pentru executarea Convenției de armistițiu.

Pe articole ale Convenției de armistițiu, cheltuielile se prezintă după cum urmează:

<u>Art. 5</u>	<u>Art. 10 subzist. și altele</u>	<u>Art. 10 schimb de valută</u>
6100000000	262725000000	68249000000
 <u>Art. 11</u>	 <u>Art. 12</u>	
76829000000	18508000000	

Art. 10. în total însumează 330974000000.

Cheltuielile de armistițiu au fost acoperite în majoritatea lor prin împrumut la Banca Națională, ceea ce a cauzat sporuri de emisiune și anume, din totalul de 432409 miliarde, 384859 miliarde reprezintă spor

nou de emisiune și numai 47550 miliarde au putut fi acoperite din veniturile normale ale statului.

Totalizând cheltuielile de armistițiu definitiv lichidate cu cele angajate, dar nelichidate încă contabil, și cu valoarea prezentărilor făcute direct de armata sovietică, rezultă că de la septembrie 1944 și până în iunie 1945 efortul economic al României este de circa 1500 miliarde, sumă în care nu este cuprinsă valoarea întregii flote militare și valoarea de circa 30 miliarde reprezentând bunurile ridicate din vămi.

În cursul lunii mai 1945, C.A.C. a comunicat României că întrucât de la 23 august și până la începerea luptelor Ardealului de Nord unitățile Armatei Roșii au numărat pe teritoriul României un număr de 23000 vagoane de cale ferată și 1115 locomotive, toate proprietate românească, le consideră material de captură și în consecință I.C.S. este în drept a le lua.

Având în vedere însă situația dezastruoasă a transporturilor române, reduce la 15000 numărul vagoanelor ce va prelua și la 115 cel al locomotivelor.

Cu toate demersurile pentru a arăta că organele sovietice au început să înlocuiască inițialele române cu inițiale și semne distinctive sovietice, până în prezent s-au preluat sub această formă 13707 vagoane și 37 locomotive.

În urma acestei preluări de vagoane și locomotive, situația materialului rulant al Căilor Ferate Române se prezintă astfel: România avea la 25 octombrie 1944 59682 vagoane, dintre care 7349 se găseau în afara granițelor.

La 1 mai 1945 se găseau în afara granițelor țării 22640 vagoane.

Mare parte din aceste vagoane nu mai pot fi identificate, deoarece armata sovietică a șters semnele distinctive române și le-a înlocuit cu semne distinctive sovietice, astfel încât România poate conta efectiv numai pe 37222 vagoane. Din acest număr s-au preluat cu titlu de captură în luna mai 1945 până la iunie 1945 după cum am arătat mai sus, un număr de 13707 vagoane, urmând să se ia și restul până la 15000 vagoane, astfel că România va rămâne cu 22222 vagoane. Din aceste 22222 vagoane 10000 sunt grav avariate de bombardament și acțiunile militare și numai o parte din ele sunt recuperabile și numai în timp îndelungat, astfel că România rămâne efectiv cu numai 12222 vagoane, ceea ce este mult insuficient.

Trebuie relevat că aproape totalitatea vagoanelor cisterne au fost luate.

În ceea ce privește situația locomotivelor, România rămâne aproape lipsită de locomotive grele, deoarece 150 trebuie livrate în contul art. 11, 252 au fost scoase peste graniță și nereaduse, iar 115 se iau cu titlul de captură, deci în total 517 locomotive grele.

Cu retragerea trupelor sovietice pe frontul de vest, I.C.S., a cerut României să asigure întreținerea, îmbrăcăminte și transportul prizonierilor sovietici eliberați din Ungaria și Germania. Această cheltuială nu se încadrează în Convenția de armistițiu. S-a comunicat I.C.S. punctul de vedere român, însă nu s-a obținut un răspuns favorabil. În schimb organele C.A.C. cer în diferite părți ale țării ca organele române să le dea cele necesare.

De asemenea pentru trupele în retragere, care ar urma să totalizeze circa 2 milioane oameni, ni se cere cazarea și întreținerea aceasta peste programele de furnituri deja stabilite. Am arătat mai sus că în sectorul alimentar s-a cerut, pentru perioade 10 iunie – 1 iulie 1945, cantitatea de 15000 tone grâu, 15000 tone porumb, 3500 tone carne, 500 tone ulei vegetal, 4500 tone crupe și 1600 tone pește. Tot pentru trupele în trecere se cer rechiziții masive de locuințe și amenajarea lor. Centrele Buzău, Calafat și Constanța sunt insistent solicitate.

Localurile trebuie dotate cu tot cazarmamentul (paturi, saltele etc.).

Trebuie relevat că în majoritatea cartiruirilor trupele sovietice, la plecare, au luat cu ele cazarmamentul, ridicând și instalațiile sanitare (closete, lavoare, oglinzi etc).

Datorită acestui fapt, cartiruirea, pe lângă cheltuielile importante pe care le reprezintă costul localurilor și amenajarea lor, creează o nouă cheltuială foarte importantă pentru statul român.

Tot pentru aceste trupe în retragere se cere statului român să dea sume în numerar pentru a fi distribuite trupe și ofițerilor.

Statul român a relevat că toate aceste cheltuieli nu se încadrează în Convenția de armistițiu și a propus încheierea unui acord special.

Până în prezent nu s-a primit încă nici un răspuns definitiv.

De asemenea, I.C.S. cere să se dea întreținere și îmbrăcăminte civilă în condiții identice ce cele solicitate pentru repatrierea cetățenilor aduși cu forța și a soldaților români originari din Basarabia și Bucovina, care după căderea în captivitate, în timpul luptelor pe teritoriul U.R.S.S., au fost încadrați în Divizia „Tudor Vladimirescu“.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală – Anexă, dosar 384 / 1945, f. 1 – 7.

65

1945 iulie 3, București. Cuvântarea președintelui Partidului Național-Liberal, Gheorghe Tătărescu la Congresul general al Partidului Național-Liberal privind noua orientare a partidului.

Domnilor,

Vă mulțumesc din adâncul inimii mele pentru cinstea ce mi-ați făcut alegându-mă președintele Partidului Național-Liberal.

Această nouă și grea sarcină care va împovăra viața mea va fi purtată așa cum am purtat în trecutul meu toate sarcinile cu care m-a onorat țara și Coroana, cu însuflețire și conștiință.

Ați voit, poate să răsplățiți prin actul Domniei voastre trecutul unui om și în același timp să dați o indicație pentru acțiune care trebuie desfășurată în viitor de Partidul Național-Liberal.

Ați voit să răsplățiți trecutul unui om: un trecut de muncă în slujba țării și în slujba partidului.

Liberal în a treia generație, aş putea spune că am găsit credințele și lozincile partidului nostru în leagăn. Servind acestor credințe și luptând pentru triumful acestor lozinci fără odihnă și fără șovăire, de la șefia de sector la șefia guvernului și azi la șefia partidului, n-am căutat și n-am întrebuintat altă armă decât munca. În cei zece ani de carieră ministerială, cred că nu am deviat de la linia îndatoririlor mele și cei 25 de ani de carieră parlamentară în care nu am fost absent de la nici o bătălie, am slujit în permanență aceleași crezuri și aceleași prietenii.

În slujba intereselor obștești am pus mai presus de liniștea mea, liniștea și siguranța țării mele și pot să declar, cu orgoliu, că am trăit mai mult pentru semenii mei decât pentru mine și familia mea.

Ați voit să răsplătiți această viață.

Vă mulțumesc.

NOUA ORIENTARE A PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL.

Dar alegându-mă de șef, alegându-mă de îndrumător al destinelor național-liberale ați voit să accentuați noua orientare a partidului nostru.

Aprobând azi noul program al Partidului Național-Liberal și desemnându-mă de șef al acțiunii politice destinate să-l înfăptuiască, ați așezat partidul nostru pe drumul capitalismului și al reformismului social reclamat de năzuințele vremurilor noastre.

Iată sensul hotărârilor ce ați luat. Iată semnificația congresului de azi.

De aceea mă grăbesc ca, în acest prim ceas al îndeplinirii noilor mele îndatoriri, să împărtășesc țării concluziile care trebuie trase din îndoita desemnare a programului și a omului destinat să-i asigure realizarea cât și principiile și normele pe baza cărora înțeleg să îndrumez întreaga acțiune a partidului nostru.

MONARHIA

Partidul Național-Liberal rămâne puternic legat de regimul monarhic constituțional. Consolidarea monarhiei în cadrul regimului democrației parlamentare constituie unul din țelurile permanente ale acțiunii noastre.

PRINCIPIILE ȘI DIRECTIVELE

Partidul Național-Liberal are drept țel principal de atins realizarea dreptății sociale.

Dreptatea socială reclamă o serie de reforme să asigure fiecărui individ oricare ar fi clasa căreia îi aparține, un minimum de existență, compatibilă cu demnitatea omenească și să asigure fiecărui individ în suferință asistența colectivității românești

Dreptatea socială reclamă, apoi, difuzarea proprietății individuale. Partidul Național-Liberal nu concepe libertate fără de proprietate. Accesul la proprietatea individuală trebuie să devină o realitate pentru toți lucrătorii manuali și intelectuali.

Partidul Național-Liberal are drept ideal nu suprimare proprietății individuale ci generalizarea ei. Drept consecință a acestui principiu de bază din programul său Partidul Național-Liberal este împotriva oricărei etapizări, înalționalizări sau socializări a oricărei proprietăți individuale. El

crede că statul românesc cu structura lui și în starea actuală a moravurilor noastre, este un rău industriaș și un și mai rău comerciant. Etapizarea în orice domeniu ar aduce inevitabil o scădere a producției și o periclitare a ramurii de industrii etapizate. Orice etapizare ar constitui o reformă dăunătoare. Sporirea producție trebuie să fie azi dominantă tuturor reformelor și a tuturor măsurilor administrative în orice domeniu.

Partidul Național-Liberal vede soluționarea problemei industriilor de bază nu în etatizare ci în adaptarea unei formule mixte de exploatare cu colaborarea celor trei factori: statul, capitalul privat, muncitorii. El vede realizabilă nu numai participarea muncitorilor la beneficiile întreprinderii dar și participarea acestei muncitorimi la capitalul întreprinderii.

De asemenea, Partidul Național-Liberal este împotriva oricărei confiscări și a oricăror exproprieri urbane sau rurale, socotit formula exproprierii complet epuizată odată cu rezolvarea problemei agrare făcută prin ultima lege a guvernului nostru.

Partidul Național-Liberal consideră capitalul individual ca o necesitate și ca un instrument de propășire a colectivității și drept consecință îl va apăra împotriva tuturor atacurilor și a tuturor încărcărilor. El este însă împotriva exceselor și abuzurilor capitalului care pun în primejdie împlinirea comandamentelor dreptății sociale și de aceea el proclamă dreptul statului de a controla capitalul și de a îngreuna tendințele sale monopoliste în favoarea unei minorități speculatoare și în paguba colectivității. Din acest control, Partidul Național-Liberal crede că se va putea înlătura subpraîmbogățirea unora și proletarizarea altora.

Partidul Național-Liberal rămâne legat de așezămintele democrației parlamentare și sociale care asigură tuturor cetățenilor exercițiul libertăților publice.

Partidul Național-Liberal asigură o egală îndreptățire și o egală ocrotire a tuturor cetățenilor fără deosebire de rasă, de naționalitate și de credință, interpretând în această atitudine simțămintele întregului popor român.

În cuprinsul hotarelor noastre, noi nu mai cunoaștem vrășmași ci numai frați și prieteni. Iubirea a luat locul urii și dorul de înfrățire a luat locul dorului de răzbunare. Astfel înțelegem să trăim cu celelalte naționalități conlocuitoare.

Originea, limba și credința nu pot fi piedici în calea acestei politici de înfrățire.

Simțămintele românești pot sălășlui și în inimi care bat în trupuri de altă origine decât cea românească și simțămintele românești pot fi exprimată și în altă limbă decât limba românească. Cât privește învățăturile religiilor ele apropiate și nu despart oamenii.

Ceea ce însă noi cerem naționalităților noastre conlocuitoare este credință, realism și respect față de statul român.

Statul nostru este un stat unitar, care acordă tuturor cetățenilor săi egală repartizare de drepturi, dar care nu acordă nimănui vreun privilegiu.

Naționalitățile conlocuitoare trebuie să respecte legile, limba și tradițiile statului român. Naționalitățile conlocuitoare trebuie să fie credincioase statului român și să-și adopte toate năzuințele și toate idealurile. Nimeni n-ar înțelege și nimeni n-ar tolera ca la adăpostul unei politici de

înțelegere și de înfrățire să se dezvolte o politică de ură ascunsă, îndreptată împotriva poporului român sau o politică de slăbire a pozițiilor statului român.

Eu sunt încredințat că naționalitățile conlocuitoare, sunt pătrunse de această mare îndatorire.

Partidul Național-Liberal socotește instrucția corolar al existenței umane și de aceea a proclamat azi în programul său dreptul individului la instrucție integrală, asigurând pentru toți cetățenii accesul la cultură, fără deosebire de avere sau de clasă.

Partidul Național-Liberal rămâne profund atașat concepției statului de drept, a cărui funcționare și evoluție sunt garantate de respectul legilor. Politica sa de reforme presupune în primul rând respectarea permanentă și fără nici o abatere a ordinii, a libertății și a legalității.

Programul Partidului Național-Liberal a luat în considerare interesele tuturor claselor care alcătuiesc colectivitatea românească.

Accentul preocupărilor sale cade în special pe clasele producătoare.

Muncitorimea din uzine va beneficia de toate reformele înscrise în programul nostru și care se va realiza în numele dreptății sociale. Țărâniimea stăpână azi pe pământul pe care-l muncește, trebuie pusă în situația de a-și valorifica la maximum pământul cu care a fost împroprietărită, acțiunea pentru intensificarea și .../text invizibil în ziar/ producției agricole trebuie continuată cu puteri sporite.

Partidul Național-Liberal ia sub ocrotirea sa clasele mijlocii și clasa intelectuală, adesea nesocotite și uneori împiedicate în îndeplinirea rosturilor lor economice, culturale și sociale. Întărirea acestor clase și ajutorarea lor în misiunea lor conlocuitoare și amortizatoare va constitui una din preocupările permanente ale partidului nostru.

Partidul Național-Liberal va lupta pentru rezolvarea tuturor problemelor în legătură cu misiunea nouă a școlii și bisericii în viața României de mâine și pentru îndeplinirea reformelor ce trebuie să adapteze administrația, precum și toate serviciile publice la nevoile statului nostru.

O deosebită atenție va fi acordată de partidul nostru armatei, reazemul de totdeauna al hotarelor și al siguranței noastre.

Partidul Național-Liberal a înscris în programul său sfărâmarea ultimelor bariere care mai împiedică acordarea tuturor drepturilor femeii. El va lupta pentru reformele, destinate să înlăture ultimele rămășițe de sclavie civilă și politică ale femeii, să fie grabnic îndeplinite.

Partidul Național-Liberal va veghea neconținut la realizarea unei politici de colaborare și de concordie internațională.

Cimentarea prieteniei cu popoarele Uniunii Sovietice și realizarea unei colaborări permanente cu aceste popoare în cadrul unui pact de asistență mutuală atât pe timp de pace cât și pe timp de război va rămâne directiva permanentă și baza însăși a politicii externe a Partidului Național-Liberal. Menținerea legăturilor de veche prietenie cu democrațiile occidentale și în special cu Franța, precum și cu toate celelalte democrații vecine, va constitui, pe de altă parte, un obiectiv permanent al acestei politici. Profund atașat păcii și principiilor de organizare a securității internaționale, Partidul Național-Liberal va sprijini toate inițiativele și toate acțiu-

nile ce vor avea ca scop aplicarea „Charta Națiunilor Unite“. Iată principiile, iată directivele permanente ce mă vor călăuzi în acțiunea desfășurată pentru realizarea programului partidului nostru.

VIAȚA INTERNĂ DE PARTID

Găsesc necesar să adaug câteva lămuriri asupra principiilor și directivelor care mă vor călăuzi în administrarea internă a partidului nostru.

Domnilor,

Cred că voi satisface nădejile ce puneți azi în mine, declarând că în administrarea și organizarea Partidului Național-Liberal voi promova numai munca, meritul și talentul. Promovând aceste forțe înțeleg să promovez în primul rând statornicia.

Atâta timp cât voi sta în fruntea domniilor voastre voi căuta a face din Partidul Național-Liberal o școală a caracterelor.

Voi năzui să stimulez toate energiile și să dau liber curs tuturor dorințelor de creare și de înnoire.

Partidele politice sunt ca orice organisme, în permanentă prefacere. Această prefacere nu trebuie oprită ci trebuie numai îndrumată. Șeful trebuie să fie îndrumător și nu piedică. Voi năzui să fiu îndrumător.

Liberalismul român este o cursă spre idealul de perfecțiune a omului.

A fi liberal înseamnă, în concepția mea, a fi mai bun, mai generos, mai drept și muncitor decât ceilalți semeni.

Liberalismul român este apoi, o școală unde se aplică principiul pedagogiei naționale.

A fi liberal înseamnă în primul rând a fi român.

Să fii român, însă fără să fii șovin, să-ți iubești țara ta, dară fără să vrăjmășești țara altuia, să-ți iubești neamul tău, dar fără a urî nici un alt neam străin, să te închini la Dumnezeuul tău fără să batjocorești Dumnezeuul altora, să-ți iubești patria ta pentru ca să înveți să respecti patria oricui, să-ți slujești idealurile națiunii pentru a putea prețui idealurile omenirii – iată cum trebuie să înțeleagă Partidul Național-Liberal, liberalismul.

Nu voi tolera zidiri de biserițe. Vă voi chema să vă închinați în aceeași mare și unică biserică: biserica credințelor național-liberale.

În împlinirea îndatoririlor mele voi căuta să ascult de dorințele și năzuințele partidului nostru.

Eu știu să ascult. Cine nu știe să asculte, cine nu știe să primească sfaturi – de la sfatul celui mai mare până la sfatul celui mai mic – să nu primească să fie șef.

Dar știu și să poruncesc. După actul discuției și actul sfatului trebuie să urmeze actul hotărârii și apoi actul poruncii – al hotărârii fără reticențe, al poruncii fără șovăire.

Așa voi fi. Așa mă veți vedea în fruntea dv., în luptele ce vom purta împreună.

APEL LA TOATE ENERGILE

Și acum pornesc la drum nou, eu mă simt dator să fac un întreit apel.

Eu chem să vină în rândurile noastre pe întârziați, pe puținii întârziați care au mai rămas lângă fosta conducere a Partidului Național-Liberal. Îi

invit să părăsească cavoul în care stau de veghe lângă iluziile lor pierdute, să evadeze din atmosfera de mucegai în care se sugrumă orice elan și în care moare energia și să vină să-și reia locul în rândurile noastre.

Eu fac apoi apel la toți frunțașii, la oameni care s-au ridicat prin muncă și prin meritul lor în sate și orașe, în uzine, pe ogoare sau în birouri și care până în prezent au privit cu indiferență zbulciul vieții politice.

Voi stărui asupra acestui apel fiindcă în trecut unii din acești frunțași, prea mulți din acești frunțași, s-au complăcut într-o atitudine de impasibilitate și uneori într-o atitudine de competență față de curentele de nebunie care au culminat cu regimul tiraniei.

Politica de brațe încrucișate e azi o crimă. Toți oamenii de răspundere trebuie să intre în arenă.

Pentru frunțașii vieții românești, a lupta în rândurile noastre e o datorie și nu o facultate, și nu un act de diletantism. Pentru acești frunțași a lupta în rândurile noastre este un act de conservare.

TINERETUL

Și fac apoi un apel către tineretul nostru căruia prin noua organizare statuată i-am asigurat un loc de frunte în viața partidului nostru.

Sub îndrumarea generațiilor încercate și încărunțite, tineretului acestuia îi incumbă în special împlinirea programului de realizări în domeniul activității culturale și de asistență prevăzută în statutele noastre.

Acest tineret îi revine sarcina de a activa în laboratoarele noastre de gândire unde iau programele și planurile de creație ale Partidului Național-Liberal.

Acestui tineret îi revine misiunea de a fi trupa de avangardă a Partidului Național-Liberal în lupta desfășurată pentru asigurarea triumfului credințelor sale.

Acest tineret trebuie să revendice rolul de a ține nestinsă flacăra idealismului și a năzuințelor generoase care alimentează credințele partidului nostru.

Fac acest apel către tineretul nostru pentru ca să vină să lupte în rânduri noastre.

CONTINUITATE PE LINIA MARILOR ÎNAINȚAȘI

Cu aceste gânduri și cu aceste simțăminte eu iau azi în mâinile mele conducerea Partidului Național-Liberal. Sunt conștient de răspunderile cu care mă împovărez și pe obligațiunile ce iau în această zi mare și față de partid și față de țară.

Eu evoc în această clipă pe șefii cei mari care au dus destinele partidului nostru și pe care i-a primit deja istoria – de la Brătienii care odihnesc în cripta de la Florica până la Ion Duca, cel căzut în slujba țării pe piatra rece din gara Sinaiei.

În ceasul de cumpănă spre ei mă voi întoarce spre a-mi lua inspirațiile și îndrumările.

Voi căuta să merg pe drumurile trase din acești mari făuritori ai neamului nostru și ascultând învățămintele ce se desprind din faptele și

din jertfele lor, voi căuta să desăvârșesc opera pe care ne-au lăsat-o moștenire prin împlinirea poruncilor generației noastre.

Și acum, prieteni, încheind, voi face un legământ.

Voi închina toate puterile mele de muncă Partidului Național-Liberal și prin Partidul Național-Liberal, țării și Coroanei. Voi rămâne până la capătul vieții mele în slujba idealurilor care mi-au călăuzit și până azi pașii, luptând bărbătește și fără odihnă pentru triumful lor.

Așa să-mi ajute, Dumnezeu!

▼
„Drapelul“ nr. 158 din 3 iulie 1945.

66

1945 iulie 4, București. Hotărârile Conferinței pe țară a Uniunii Patrioților ce a avut loc în perioada 30 iunie – 3 iulie 1945 la București.

Uniunea Patrioților ca organizație patriotică de masă care face parte din Frontul Național-Democratic și care este reprezentată în guvernul de concentrare democratică Petru Groza, luptă pentru:

1. Dezvoltarea unui patriotism luminat pe linia înaintașilor noștri luptători pentru libertate, dreptate, progres și independență națională, ca, de pildă: Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, M. Kogălniceanu.

2. Uniunea Patrioților susține cu hotărâre libertatea presei, a întrunirilor, a dreptului de organizare, a libertății cultelor religioase, dar este împotriva acordării acestor drepturi dușmanilor tinerei democrații române.

3. Ridicarea conștiinței cetățenești prin întronarea unei atmosfere noi de cinste și interes pentru nevoile obștești. Lupta contra lichelismului politic, a necinstei, a favoritismului etc.

4. Combaterea propagandei mincinoase, lupta contra zvonurilor, care urmăresc desbinarea populației.

5. Colaborarea și prietenia cu popoarele conlocuitoare, combaterea urii de rasă de orice fel, a șovinismului, a antisemitismului.

6. Lichidarea resturilor fascist, prin pedepsirea celor vinovați și reeducarea celor duși în eroare.

7. Epurația aparatului de stat, a asociațiilor profesionale etc.

8. Sprijinirea sindicatelor de funcționari publici și particulari prin colaborare cu celelalte sindicate în cadrul Confederației Generale a Muncii. Sprijinirea organizațiilor profesionale de meseriași, mici comercianți și industriași.

9. Întărirea legăturilor de prietenie cu țările vecine și în deosebi cu Uniunea Sovietică.

10. Popularizarea realizărilor guvernului Petru Groza.

11. Colaborarea cu toate forțele sincere democratice, în cadrul Frontului Național Democrat și a guvernului de largă concentrare democratică Petru Groza.

12. Participarea activă la acțiunea guvernului, pentru refacerea țării.
13. Combaterea speculei și a sabotajului prin aplicarea strictă a legilor economice și prin lupta contra speculanților și a bursei negre.
14. Aprovizionarea populației prin: cooperative de consum, de aprovizionare, de producție, oficii de aprovizionare, bănci de credit, economate etc.
15. Confiscarea averii criminalilor de război, a profitorilor și a îmbogățitorilor de război.
16. Impozite proporționale care să ajute la aplicarea condițiilor de armistițiu în mod just.
17. Mărirea producției prin întrebuițarea rațională a tuturor energiilor productive.
18. Refacerea edilitară, stimularea inițiativei particulare.
19. Rezolvarea problemei sanitare, repartizarea justă a medicilor și farmaciștilor, pe întinsul țării, școli sanitare pentru pregătirea cadrelor auxiliare sanitare (agenți sanitari, moașe, surori).
20. Democratizarea învățământului.
21. Școala unică de 7 clase.
22. Lupta contra analfabetismului.
23. Drepturile la cultură universitară a învățătorilor și a seminariștilor.
24. Crearea ateneelor culturale, căminelor culturale, universităților liber democratice, pentru ridicarea nivelului cultural al cetățenilor.
25. Crearea bibliotecilor populare.
26. Uniunea Patrioților este pentru alianța dintre categoriile mijlocii și muncitorime și țărănime.

▼
„Universul“ nr. 149 din 5 iulie 1945.

67

1945 iulie 6, București. Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. de decorare cu ordinul „Victoria“ a regelui Mihai I al României; cuvântarea mareșalului Tolbuhin și răspunsul regelui Mihai I.

DECRET AL PREZIDIUMULUI SOVIETULUI SUPREM AL U.R.S.S. DE DECORARE CU ORDINUL „VICTORIA“ A REGELUI MIHAI I AL ROMÂNIEI

Pentru actul curajos al cotiturii hotărâte a politicei României spre ruptura cu Germania hitleristă și alierea cu Națiunile Unite, în clipa când

încă nu se precizase clar înfrângerea Germaniei Majestatea sa, MIHAI I, Regele României, se decorează cu: ORDINUL „VICTORIA“

Președintele Prezidiului Sovietului
Suprem al U.R.S.S.
M. KALININ

Secretarul Prezidiului Sovietului
Suprem al U.R.S.S.
A. GORKIN

Moscova, Kremlin, 6 iulie 1945

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 19/1945, f.1.

Cuvântarea mareșalului Tolbuhin

Majestate!

În numele Guvernului Uniunii Republicelor Sovietice Socialiste sunt împuternicit a înmâna Majestății voastre ordinul suprem al Uniunii Sovietice, ordinul „VICTORIEI“.

Prezidiul Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice, prin decretul său de la 6 iulie 1945, a hotărât decorarea Majestății voastre cu ordinul „VICTORIA“ pentru „actul curajos al întorsăturii hotărâte a politicii României în sensul ruperii relațiilor cu Germania hitleristă și al alianței cu Națiunilor Unite, într-un moment când înfrângerea Germaniei nu era încă evidentă“.

Această decorare este recunoșterea aportului personal al Majestății voastre în înțeleapta și brusca întorsătură de la 23 august.

Lucrul acesta nu-l va uita istoria. Această decorare este simbolul care subliniază eterna prietenie între popoarele noastre.

Politica stabilită după 23 august, relațiile prietenești și colaborare cu Uniunea Sovietică, vor aduce poporul român la fericire, la înflorire, la o prosperitate nemaivăzută în istoria sa, în toate domeniile.

La aceasta stă ca garanție Marea Uniune Sovietică, marele popor rus.

Eu, Majestatea voastră, îmi exprim convingerea că relațiile prietenești ale României cu marele ei vecin Uniunea Sovietică, se vor întări și se vor dezvolta, pentru binele popoarelor ambelor țări.

În numele Guvernului sovietic și prin împuternicirea Prezidiului Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice, vă remit Majestate, Ordinul Suprem al Uniunii Sovietice, Ordinul „VICTORIA“.

După cuvântare, domnul Mareșal Tolbuhin înmânează M.S. regelui ordinul „VICTORIA“.

RĂSPUNSUL M.S. REGELUI MIHAI I

Răspunzând domnului mareșal Tolbuhin M.S. regele spune:

Domnule Mareșal,

Mulțumesc călduros pentru cinstirea ce mi s-a adus prin decorarea mea cu Ordinul „Victoria“ și pentru frumoasele cuvinte ce mi-ați adresat.

Vă rog totodată să fiți interpretul meu pe lângă Excelența sa, domnul Mihail Kalinin, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și pe lângă Generalissimul Stalin, comandantul suprem al Armatei Roșii, artătându-le mulțumirile mele cele mai vii pentru această înaltă distincție.

Socotesc că această prețuire nu se adresează numai persoanei mele ci se răsfrânge și asupra întregului meu popor care cu desăvârșită dragoste și devotament a răspuns chemării mele de la 23 august 1944, readucând România pe făgașul politicei sale firești alături de Marile Națiuni care duceau lupta pentru libertate și pentru drepturile popoarelor.

În același timp consider că prin decorarea mea se cinstește și scumpa mea Armată care într-un singur suflet și fără nici o șovăire și defecțiune a executat porunca mea dându-și întreaga contribuție la izgonirea dușmanului din Țară și la liberarea Ardealului de Nord.

Sunt mândru că Armata mea, cu grele sacrificii pe care le-a suferit fără clintire, a avut cinstea să lupte alături de viteaza Armată Roșie pentru izbândă comună a cauzei Națiunilor Unite.

Sunt fericit că în această înaltă prețuire văd o nouă mărturie pentru apropierea și strângerea relațiilor de prietenie între bravele popoare sovietice și poporul român, prietenie care este sincer dorită de întregul meu popor.

„Universul“ nr. 153 din 9 iulie 1945 și nr. 163 din 27 iulie 1945.

68

1945 iulie 25, București. Memoriul adresat de C.I.C. Brătianu liderilor Puterilor Aliate, privind situația României guvernate de dr. Petru Groza și măsurile care ar trebui decise de liderii respectivi (Exemplarul trimis lui I.V. Stalin).

Partidul Național Liberal

Cabinetul Președintelui, str. C.A. Rosetti, nr. 37

București

Telefon 2.27.77 -- 2.33.26

București, 25 iulie 1945

EXCELLENCE,

Au nom du Parti National Libéral, j'ai l'honneur de soumettre à Votre Excellence le „Memoire“ ci-joint, sur la situation de la Roumanie, avec

l'espoir que Votre Excellence voudra bien lui accorder une bienveillante attention.

Je prie Votre Excellence de bien vouloir agréer, avec l'expression de ma profonde gratitude, mes hommages les plus distingués.

Le Président du Parti National
Liberal
C.I.C. Bratiano

A Son Excellence le Generalissime Joseph Visarionovitch Staline,
Président du Conseil des Puissances des Peuples de l'U.R.S.S.

Partidul Național Liberal
Cabinetul Președintelui
Str. C.A. Rosetti, nr. 37
București
Telefon 2.27.77 – 2.33.26
București, 25 iulie 1945

MEMOIRE

Au moment où l'on décide du sort de la démocratie en Europe, le peuple roumain se voit privé d'un gouvernement représentant ses véritables aspirations, d'un parlement qui soit la réelle expression de sa volonté, de la libre manifestation de son opinion publique qui pourrait refléter son idéal et ses aspirations. Aussi, le Parti National Libéral croit-il de son devoir d'exposer aux Chefs des Nations Unies, les légitimes doléances du peuple roumain.

En vérité, le parti Național Libéral constitue une organisation politique vérifiée et avérée par le suffrage universel, qui lui a apporté successivement l'adhésion et l'approbation de la grande majorité du peuple. Il a lutté avec la plus grande énergie contre les régimes dictatoriaux instaurés en Roumanie, sous l'influence et, plus tard, sous la pression des puissances fascistes et hitlériennes, contribuant ainsi de manière décisive à l'aboutissement de l'acte du 23 Août 1944, accompli sous l'égide de Sa Majesté le Roi, acte qui a replacé la Roumanie aux côtés de ses Alliés de toujours et l'a remené dans la véritable ligne de sa politique nationale.

Une fois les opérations militaires terminées, on peut mesurer dans toute leur étendue les résultats de l'acte du 23 Août 1944 qui s'est affirmé déterminant, non seulement pour ce qui est des intérêts de la Nation Roumaine, mais aussi pour hâter la fin de la guerre en Europe. L'initiative prise par la Roumanie, au moment où l'on ne pouvait encore prévoir la défaite totale de l'Allemagne hitlérienne, (ainsi que l'a soligné le Decret du Conseil Suprême de l'U.R.S.S., conférant à Sa Majesté le Roi Michel I, le Grand Ordre Soviétique de la „Victoire“) a considérablement écourté la durée de la guerre sur tous les fronts européens et a certainement accéléré la capitulation sans conditions de l'ennemi. Grâce à la bravoure de notre

armée, la résistance allemande sur le territoire roumain a pu être rapidement brisée, ouvrant, d'une part, la route aux armées soviétiques pour la grande offensive qui les a conduites à Budapest, à Vienne, à Prague, et d'autre part, tournant la ligne de résistance allemande dans les Balkans.

Au point de vue politique, l'acte de la Roumanie a entraîné celui de la Finlande et de la Bulgarie, isolant ainsi l'Allemagne de tous ses alliés, à l'exception de la Hongrie.

L'armée roumaine, si souvent citée à l'ordre du jour par le Maréchal Staline, a pris dans la campagne qui s'en est suivie, une part notable avec un nombre de divisions plus élevé que celui prévu par les conditions de l'Armistice (soit de 15 – 19 divisions), ayant depuis le 23 Août 1944 jusqu'au 18 Mai 1945, un total de 168.581 morts, blessés ou disparus, ce qui représente 50% des effectifs engagés. Aussi notre pays a-t-il été classé à juste titre comme la quatrième puissance combattante parmi les Nations Unies, dans la phase finale de la guerre européenne.

Cet immense effort a pu être réalisé grâce à des sacrifices sans nombre, auxquels viennent s'ajouter les contributions actuellement encore en cours pour l'entretien et le ravitaillement des troupes Alliées et pour l'exécution des conditions de l'Armistice.

Aucune amélioration ne s'est toutefois produite jusqu'à ce jour dans la position internationale de la Roumanie.

Elle ne s'est pas vue conférer la qualité d'état co-belligérant, pas plus qu'elle n'a été admise aux conférences des Nations Unies.

Notre pays continue à demeurer isolé, de toute communication avec le dehors. Privé de toute représentation diplomatique dans les pays Alliés, il est de ce fait, dans l'impossibilité de faire connaître à l'étranger ses justes doléances et ses nécessités vitales.

Sa position extérieure se ressent également des difficultés créées par sa situation intérieure, le pays demeurant dans un état de confusion et d'incertitude qui s'est accentué considérablement ces derniers temps.

Mû par le souci constant de refléter les sentiments réels de la Nation, le Parti National Libéral qui a mené une lutte sans répit pour l'instauration de la démocratie et contre toute dictature, étant le protagoniste de l'action de résistance envers l'oppression et la domination hitlérienne, croit de son devoir d'adresser aujourd'hui un pressant appel aux Chefs des Nations Unies, afin que les principes démocratiques énoncés dans les décisions de la conférence de Yalta, puissent également trouver une application sincère en Roumanie.

Selon les principes proclamés par les Nations Unies, les gouvernements provisoires des pays libérés, constitués jusqu'aux élections générales et en vue de celles-ci, devant unir toutes les forces de résistance démocratiques, ayant contribué à l'expulsion de l'ennemi hitlérien.

Au lendemain du 23 Août 1944, qui a marqué un tournant décisif dans sa politique, la Roumanie a suivi strictement ces principes, se donnant un gouvernement soutenu par toutes les formations politiques démocratiques.

Au sein des ministères constitués par la suite, se trouvaient représentées toutes les forces démocratiques du pays, en proportion de deux tiers pour les partis Parti National Libéral et National Paysan, et d'un tiers

pour les groupements Communiste et Socialiste. Ces derniers ont, de par ce fait, reconnu eux-mêmes la place prépondérante qu'occupe les deux grands partis démocratiques dans la vie publique de la Roumanie.

Les difficultés auxquelles ces gouvernements devaient faire face, devenaient chaque jour d'autant plus grandes, que les groupements extrémistes, désireux de mettre la main sur les leviers de commande de l'Etat, agitaient les travailleurs des villes tout en fomentant des troubles dans les campagnes et que, d'autre part, l'Etat, par la dislocation de ses dernières unités militaires et la réduction de la gendarmerie et de la police, était mis dans la situation de ne plus pouvoir maintenir l'ordre et la légalité.

En même temps, de nouveaux groupements politiques surgirent artificiellement, ayant pour but – par leur pluralité – de donner l'impression qu'ils représentaient plusieurs catégories sociales alors qu'en réalité ils n'étaient que des variantes factices d'un même et seul camp extrémiste.

C'est ainsi que survinrent les événements du 6 Mars 1945, quand les deux grands partis démocratiques furent expulsés du gouvernement et remplacés par des groupements politiques d'extrême-gauche, (quelques uns d'entre eux créés par les besoins de la cause), ainsi que par des organisations dissidentes, dirigées par des hommes politiques dont le passé est intimement lié aux régimes dictatoriaux et dont ils partent en grande partie la lourde responsabilité.

Une fois instauré au pouvoir, le gouvernement présidé par Mr. Pierre Groza, sous prétexte que l'état de guerre continuait, prit de graves mesures restrictives des libertés publiques, supprimant la liberté de la presse, de la parole, des réunions, instituant un régime d'oppression, uniformisant et dirigeant toutes les manifestations populaires et usant, pour ce faire, de méthodes qui ne diffèrent en rien de celles pratiquées par la dictature avant le 23 Août.

Aussi longtemps que les hostilités continuèrent, les partis démocratiques se sont abstenus de toute action, dans l'espoir qu'une fois la victoire remportée par les Alliés, des conditions normales ne tarderaient pas à revenir en Roumanie également.

Loin toutefois d'apporter quelque allègement, la cessation des hostilités n'a fait que stimuler le gouvernement à chercher de raffermir sa position politique si précaire, non seulement en maintenant et en aggravant les méthodes dictatoriales, afin d'induire en erreur les Grandes Nations Unies et l'Opinion publique du dehors.

A l'aide de réunions, congrès et manifestations de toute sorte, artificiellement arrangées par les pressions, la corruption et les tentations, de la part de ceux qui détiennent temporairement le pouvoir dans l'Etat, on a présenté une image entièrement faussée de la situation intérieure, des forces politiques, des aspirations réelles des masses populaires et de leurs représentants authentiques.

Nous ne citerons que deux exemples édifiants:

Le groupement du Dr. Groza, le „Front des travailleurs“, censé de prendre la place du parti National Paysan et dont le congrès a trouvé un écho dans l'opinion publique des pays occidentaux également, a été jusqu' à ce temps dernier confiné à un seul département – celui d'Hunedoara –, et n'a jamais

réussi à avoir un représentant au Parlement. Il n'a joué le moindre rôle pendant toute la période d'action politique des groupements démocratiques, ne faisant pas parité du Bloc National Démocratique, constitué en vue de l'acte du 23 Août 1944, ne participant, sous quelque forme que ce soit, à cet événement historique réparatoire, – ce qui explique d'ailleurs l'absence du Dr. Groza dans le ministère de Salut public, formé pour la signature de l'Armistice.

Ceci n'a pas empêché, le „Front des Laboureurs“ de devenir, le 6 Mars 1945, la clef de voûte du Cabinet en fonctions, présidé par le Dr. Groza. Quant à Mr. Georges Tataresco, dont la dissidence semble devoir, elle aussi, se substituer, à l'aide de manifestations bruyantes, au Parti National Libéral, il a été le facteur déterminant pour l'instauration des dictatures successives en Roumanie.

En politique intérieure, Mr. Gorges Tatarescu a apposé sa signature au bas du Décret supprimant tous les partis démocratiques; il est le promoteur et le signataire d'un second Décret, instituant un parti unique et totalitaire roumain, le „Parti de la Nation“, à l'instar du parti National Socialiste, poursuivant un but dictatorial et professant une idéologie raciale.

En politique extérieure, Mr. Georges Tatarasco, écartant Nicolas Titulesco de la direction des Affaires Etrangères, mettant obstacle à une politique d'entente avec l'U.R.S.S., dénonçant les garanties Franco-Anglaises offertes à la Roumanie pour la préserver d'une éventuelle attaque de la part des puissances de l'Axe, a été l'homme politique qui a acheminé la Roumanie, au dedans, vers la dictature et, au dehors, vers l'asservissement à l'Allemagne hitlérienne.

Le Parti National Libéral a élevé sa voix contre ces tentatives de dénaturer et falsifier la vie publique roumaine, protestant:

- contre la suppression de ses organes de presse,
- contre l'interdiction de servir des autres journaux,
- contre les arrestations et les pressions de toute sorte auxquelles sont soumis certains de ses adhérents,
- contre les tentatives réitérées d'induire en erreur l'opinion publique en encourageant des mouvements dissidents, qui arborent les drapeaux des partis démocratiques, des rangs desquels ils furent expulsés.
- contre l'étouffement de toute activité politique démocratique, qui n'est pas au service du gouvernement ou qui est contre lui.

Il a exposé en même temps aux représentants des puissances Alliées à la Commission Interalliée de Contrôle, les graves préjudices causés au pays par l'atteinte portée aux libertés publiques par le maintien des méthodes de contrainte, exercées sur les consciences et les volontés, empêchant toute libre expression aspirations du peuple roumain.

Il a sans cesse insisté et il insiste aujourd'hui plus que jamais sur la situation de plus en plus grave et tendue où le pays se débat sous ce gouvernement, situation caractérisée par une désorganisation de plus en plus accentuée dans tous les domaines de l'activité, culminant surtout dans un véritable effondrement de la vie économique. Il suffit de mentionner que la Roumanie, toujours considérée comme un réservoir de produits et de richesses pour les besoins des autres, se trouve aujourd'hui au seuil de la

famine et de la misère les plus cruelles. Plus la situation politique actuelle se prolonge et plus ces calamités deviennent difficiles à écarter.

Le Parti National Libéral s'adresse aux Chefs des Nations Alliées, en les priant, en vertu des principes démocratiques, solennellement proclamés à la conférence de Yalta, d'aviser à des mesures pour;

éliminer le régime dictatorial en Roumanie,

rétablir les libertés publiques,

supprimer la censure, à une seule restriction – celle du contrôle des nouvelles militaires et diplomatiques, se référant aux Nations Unies,

favoriser la formation d'un gouvernement provisoire, ayant la confiance de tous les parties politiques, ayant pour mission de préparer une consultation libre des masses populaires, entouré de sérieuses garanties d'indépendance, d'impartialité et bénéficiant d'une pleine sécurité du scrutin populaire.

Le résultat des élections effectuées en pleine liberté et avec toutes les garanties requises par les circonstances, est seul en mesure de donner au peuple roumain la possibilité d'avoir un gouvernement qui soit la réelle expression de sa volonté.

Le President du Parti National Liberal
C.I.C. Bratiano

Arhivele Statului București, colecția Xerocopii Rusia, pachetul XVI, doc. 7, filele 22 – 32; Arhiva MAE al Federației Ruse, Moscova, fondul 0125 – Referentura România, opis 33a. mapa 153a. dosar 2.

Traducere

Partidul Național Liberal
Cabinetul Președintelui
Str. C.A. Rosetti, nr. 37
București
Telefon 2.27.77 – 2.33.26

București, 25 iulie 1945

EXCELENȚĂ,

Am onoarea, în numele Partidului Național Liberal, să vă prezint „Memoriul” alăturat, referitor la situația României, cu speranța că Excelența voastră va binevoi să-i acorde atenția necesară.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască să primească, odată cu expresia profunde mele gratitudini, omagiile mele cele mai distinse.

Președintele Partidului
Național Liberal
C.I.C. Brătianu

Excelenței Sale, generalisimului Iosif Visarianovici Stalin, președinte al Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S.

București, 25 iulie 1945

MEMORIU

În clipa în care se decide soarta democrației în Europa, poporul român se vede privat de un guvern care să-i reprezinte adevăratele aspirații, de un parlament care să fie adevărata expresie a voinței sale, de libera manifestare a opiniei sale publice, care ar putea reflecta idealul și aspirațiile sale. De aceea, Partidul Național Liberal socotește de datoria sa să prezinte liderilor Națiunilor Unite dezideratele legitime ale poporului român.

Într-adevăr, Partidul Național Liberal este o organizație politică verificată și confirmată prin vot universal, care i-a adus succesiv adeziunea și aprobarea mării majorități a populației. El a luptat din toate puterile împotriva regimurilor dictatoriale instaurate în România, sub influența și, mai târziu, sub presiunea puterilor fasciste și hitleriste, contribuind astfel în mod decisiv la realizarea actului de la 23 august 1944, împlinit cu sprijinul Maiestății sale, regele, act care a readus România alături de aliații săi dintotdeauna și a redat adevărata direcție politicii sale naționale.

Abia acum, după încheierea operațiunilor militare, putem aprecia adevărata amploare a rezultatelor actului de la 23 august 1944, care s-a afirmat ca fiind determinant nu numai în ceea ce privește interesele națiunii române, dar și pentru grăbirea sfârșitului războiului în Europa. Inițiativa României, luată într-un moment în care nu se putea încă preveni înfrângerea totală a Germaniei hitleriste (așa cum a subliniat-o Decretul Consiliului Suprem al U.R.S.S., conferind Maiestății sale, regele Mihai I, Marele Ordin Sovietic „Victoria“), a scurtat considerabil durata războiului pe toate fronturile din Europa și a grăbit cu siguranță capitularea fără condiții a dușmanului. Datorită vitejiei armatei noastre, rezistenței germane pe teritoriul românesc i s-a pus capăt rapid, deschizând, pe de-o parte, calea armatelor sovietice pentru marea ofensivă care le-a condus la Budapesta, Viena, Praga și ocolind, pe de altă parte, linia de rezistență germană din Balcani.

Din punct de vedere politic, acțiunea României a antrenat-o pe cea a Finlandei și pe cea a Bulgariei, izolând astfel Germania de toți aliații săi, cu excepția Ungariei.

Armata română, atât de des citată prin ordin de zi de mareșalul Stalin, a participat la campania care a urmat, după cum este bine cunoscut, cu un număr mult mai mare de divizii decât era prevăzut în condițiile de armistițiu (adică 15 – 19 divizii), având de la 23 august 1944 până la 18 mai 1945 un total de 168.581 morți, răniți și dispăruți, ceea ce reprezintă 50% din efectivele angajate în luptă. Astfel, țara noastră s-a situat, pe bună drept-

tate, a patra între puterile combatante ale Națiunilor Unite, în faza finală a războiului european.

Acest imens efort a fost posibil numai datorită nenumăratelor sacrificii, la care se adaugă contribuția încă în curs la întreținerea și aprovizionarea trupelor aliate și la îndeplinirea condițiilor armistițiului.

Totuși, până în prezent, nu s-a produs nici o îmbunătățire a poziției internaționale a României în lume. Nu i s-a conferit încă acea calitate de stat co-beligerant și nici nu a fost admisă la conferințele Națiunilor Unite.

Țara noastră continuă să rămână fără nici o comunicare cu exteriorul. Lipsită de orice reprezentare diplomatică în țările aliate, ea nu are posibilitatea, din această cauză, să aducă la cunoștința străinătății adevăratele sale doleanțe și necesitățile ei vitale.

Poziția ei în exterior este influențată și de greutățile create de situația internă, țara fiind într-o stare de confuzie și de nesiguranță care s-au accentuat mult în ultimul timp.

Îndemnat de grija sa permanentă de a exprima adevăratele sentimente ale națiunii, Partidul Național-Liberal, care a luptat fără răgaz pentru instaurarea democrației și împotriva oricărui tip de dictatură, fiind protagonistul acțiunii de rezistență împotriva opresiunii și dominației hitleriste, crede că este de datoria sa să adreseze astăzi un apel insistent liderilor Națiunilor Unite, pentru ca principiile democratice enunțate în hotărârile Conferinței de la Yalta să poată fi aplicate cu adevărat și în România.

Potrivit principiilor proclamate de Națiunile Unite, guvernele provizorii ale țărilor eliberate, formate până la alegerile generale și pentru organizarea acestora, trebuiau să unească toate forțele de rezistență democratice care au contribuit la alungarea dușmanului hitlerist.

Chiar de a doua zi după 23 august 1944, zi care a marcat o cotitură decisivă a politicii sale, România a respectat cu strictețe aceste principii, alegându-și un guvern susținut de toate formațiunile politice democratice.

În ministerele formate după aceea erau reprezentate toate forțele democratice ale țării, în proporție de două treimi Partidul Național-Liberal și Național-Țărănesc și o treime pentru grupările comunistă și socialistă. Prin însuși acest fapt, acestea din urmă au recunoscut, ele însele, preponderența celor două mari partide democratice în viața publică a României.

Greutățile cărora aceste guverne trebuia să le facă față s-au amplificat cu atât mai mult cu cât grupările extremiste, dornice de a pune mâna pe frâiele statului îi agitau pe muncitorii din orașe, instigând totodată la revoltă pe locuitorii de la sate, iar pe de altă parte, statul, datorită dislocării ultimelor sale unități militare și reducerii efectivelor jandarmeriei și poliției, era pus în situația de a nu mai putea menține ordinea și legalitatea.

În același timp, în mod artificial, au apărut noi grupări politice, având drept scop – datorită pluralității lor – să dea impresia că reprezintă mai multe categorii sociale, deși, în realitate, nu erau decât variante ale uneia și aceleiași tabere extremiste.

Pe acest fond au survenit evenimentele de la 6 martie 1945, când cele două mari partide democratice au fost alungate din guvern și au fost înlocuite de grupări politice de extremă stânga, (unele dintre ele create pentru necesități de circumstanță), precum și de organizații dizidente,

conduse de oameni politici al căror trecut este intim legat de regimurile dictatoriale, pentru a căror instaurare ei poartă în mare măsură grava responsabilitate.

O dată instalat la putere, guvernul condus de dl. Petru Groza, sub pretext că starea de război continuă, a luat grave măsuri restrictive împotriva libertăților publice, suprimând libertatea presei, a cuvântului, a întrunirilor, instituind un regim de opresiune, uniformizând și dirijând toate manifestațiile populare și folosind, în acest scop, metode care nu se deosebesc cu nimic de cele folosite de dictatura de dinainte de 23 august.

Pe toată durata ostilităților, partidele democratice s-au abținut de la orice acțiune, în speranța că, după victoria Alianților, nici în România nu vor întârzia să revină condițiile normale de viață.

Departate totuși de a aduce vreo ușurare a situației, încetarea ostilităților nu a făcut decât să stimuleze guvernul în încercarea sa de a-și întări poziția politică atât de precară, nu numai prin menținerea ci și prin înăsprirea metodelor dictatoriale, cu scopul de a induce în eroare marile puteri și opinia publică internațională.

Cu ajutorul unor reuniuni, congrese și manifestații de tot felul, organizate artificial prin presiuni, corupție și tentații din partea celor care dețin temporar puterea în stat, s-a prezentat o imagine în întregime falsă a situației interne, a forțelor politice, a aspirațiilor reale ale maselor populare și ale adevăraților lor reprezentanți.

Citim doar două exemple edificatoare:

Gruparea doctorului Groza, „Frontul Plugarilor“, care încerca să ia locul Partidului Național-Țărănesc, al cărui congres a avut ecou și în opinia publică a țărilor occidentale, s-a limitat până nu demult la un singur județ – Hunedoara – și nu a reușit să aibă nici măcar un singur reprezentant în Parlament. Nu a avut nici cel mai mic rol în toată perioada de acțiune politică a grupărilor democratice, nefăcând parte din Blocul Național Democrat, constituit în vederea realizării actului de la 23 august 1944, neparticipând, sub nici o formă, la acest eveniment istoric reparator, ceea ce explică de altfel absența doctorului Groza din guvernul de salvare națională, format pentru semnarea armistițiului.

Acest lucru nu a împiedicat însă „Frontul Plugarilor“ să devină, la 6 martie 1945, cheia de boltă a Cabinetului în funcție condus de doctor Groza. În ceea ce-l privește pe dl. Tătărescu, a cărui disidență e menită, se pare, numai să înlocuiască, prin manifestații zgomotoase, Partidul Național-Liberal, el a fost factorul determinat pentru instaurarea dictaturilor succesive în România.

În politica internă, dl. Gheorghe Tătărescu și-a pus semnătura pe Decretul care interzice toate partidele politice democratice; el este promotorul și semantarul unui al doilea Decret, care instituia un partid unic și totalitar în România, „Partidul Națiunii“ după exemplul Partidului Național Socialist, având un scop dictatorial și profesând o ideologie rasială.

În politica externă, dl. Gheorghe Tătărescu, îndepărtându-l pe Nicolae Titulescu de la conducerea Ministerului Afacerilor Externe, opunându-se unei politici de înțelegere cu U.R.S.S., denunțând garanțiile franco-engleze oferite României pentru a o apăra în cazul unui eventual atac din partea

puterilor Axei, a fost omul politic care a condus România, în interior, spre dictatură, iar în exterior, spre aservirea față de Germania hitleristă.

Partidul Național-Liberal și-a ridicat vocea împotriva acestor încercări de denaturare și de falsificare a vieții publice din România, protestând:

- împotriva suprimării organelor sale de presă;
- împotriva interdicției de a se folosi de celelalte ziare;
- împotriva arestărilor și presiunilor de tot felul la care sunt supuși unii dintre aderenții săi;

- împotriva tentativelor repetate de a induce în eroare opinia publică prin încurajarea unor mișcări disidente, care arborează drapelele partidelor democratice, din rândurile cărora au fost excluse;

- împotriva înăbușirii oricărei activități politice democratice care nu este în slujba guvernului sau care este împotriva lui.

În același timp, el a prezentat reprezentanților Puterilor Aliate în Comisia Interaliată de Control gravele prejudicii aduse țării de lezarea libertăților publice provocată prin menținerea metodelor de contrângere exercitate asupra conștiințelor și voințelor, împiedicând astfel libera exprimare a aspirațiilor poporului român.

El a insistat neîncetat, iar astăzi insistă mai mult ca oricând asupra situației din ce în ce mai grave și mai tensionate în care țara se zbate sub acest guvern, situație caracterizată printr-o dezorganizare tot mai accentuată în toate domeniile de activitate, culminând mai ales cu o adevărată prăbușire a vieții economice. Este suficient să menționăm că România, considerată întotdeauna un rezervor de produse și de bogății pentru nevoile altora, se află astăzi în pragul foametei și al mizeriei cele mai crunte. Cu cât mai mult se prelungește actuala situație politică, cu atât mai greu de soluționat devin aceste calamități.

Partidul Național-Liberal se adresează liderilor Națiunilor Aliate, rugându-i, în virtutea principiilor democratice proclamate solemn la Conferința de la Yalta, să decidă luarea unor măsuri pentru:

- eliminarea regimului dictatorial din România;
- restabilirea libertăților publice;
- suprimarea cenzurii, cu o singură excepție - aceea a controlului informațiilor militare și diplomatice referitoare la Națiunile Unite;

- favorizarea formării unui guvern provizoriu, care să se bucure de încrederea tuturor partidelor politice, având drept misiune pregătirea consultării libere a maselor populare și bazându-se pe serioase garanții de independență, imparțialitate și o deplină securitate a scrutinului popular.

Rezultatul alegerilor desfășurate în deplină libertate și cu toate garanțiile cerute de împrejurări este singurul în măsură să dea poporului român posibilitatea de a avea un guvern care să fie expresia propriei sale voințe.

Președintele Partidului Național-Liberal
C.I.C. Brătianu

1945 iulie 30, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind situația politică a Partidului Național-Țărănesc și a legăturii acestuia cu alte forțe politice din țară și străinătate.

30 iulie 1945

SITUAȚIA POLITICĂ A PARTIDULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC, LA ZI

Din totalitatea informațiilor, a investigațiilor făcute pe teren și a publicațiilor subversive ce deținem, situația din sânul Partidului Național-Țărănesc, precum și raporturile pe care acesta le are atât în țară cât și în afară, se prezintă în felul următor:

1. Structura partidului

Structural, Partidul Național-Țărănesc nu se prezintă unitar, ci este compus din mai multe compartimente aproape separate unele de altele ca activitate, pe care le apropie numai firma comună și scopul final: venirea la putere.

Cele mai importante din aceste compartimente sunt:

a) Grupul din jurul lui Maniu, format din ardeleni, bătrâni și tineri, cum ar fi de pildă Ilie Lazăr, Aurel Dobrescu, Dr. Hagea, Romulus Pop și alții, se reliefează prin apropiere sinceră și indiscutabilă a acestora față de președinte. Alții, în care acesta nu are suficientă încredere și cărora li se dă numai misiuni limitate, sunt: Leucuția, Solomon, Ottulescu, Serdici și Ghilezan.

În sfârșit, Ghiță Pop, care deși reprezintă pentru Maniu elementul activist capabil și înzestrat cu multă probitate morală, pentru că a luat poziție împotriva echipei Leucuția, Solomon, Ghilezan, acuzându-i de afacerism și de sabotarea viitorului partidului, s-a depărtat puțin de simpatiile șefului său, rămânând totuși în relații bune cu acesta.

b) Grupul lui Mihalache, care se compune din membrii care au gravitat în jurul școlii de la Câmpulung, în majoritate foști în ramura țărănistă a partidului. O parte din aceștia, în special cei cu idei de stânga, s-au depărtat de Mihalache în anul 1938, după plecarea acestuia de la Frontul Renașterii Naționale cum a fost bunăoară Anton Alexandrescu, care s-a înapoiat mai târziu pe lângă Ghiță Pop, până în luna martie a.c., când s-a desprins definitiv din vechiul partid.

Altă parte, din prietenii și colaboratorii lui Mihalache l-au acuzat pe acesta de instabilitate în idei și de o îmburghezire a principiilor sale țărănești, de element diversionist al lui Maniu, de refractar al încercării de orientare a partidului și de aspirant într-o eventuală succesiune la președinția partidului.

Datorită acestor considerațiuni, în prezent Mihalache se poate baza numai pe câteva organizațiuni județene, ca: Dâmbovița, Argeș, Muscel,

Brăila și Tulcea și pe câțiva membri marcanți ca: prof. Zane, Popescu-Mehedinți și avocatul Marinache.

c) Grupul doctorului N. Lupu, care este format aproape în exclusivitate în interiorul cadrelor din Capitală, numărând printre membri pe: Komorovski, Scurtopol, G.K. Constantinescu și alții, cu care se sfătuiește și prin care întreține legături cu persoanele marcante în politica noastră de stat.

d) Mihai Popovici, cu grupul din jurul său, activează mai mult la Brașov, având ca rază de acțiune Făgărașul, Sibiu și Alba. Aceasta s-a înconjurat de oameni de încredere, care deși posedă fonduri suficiente, totuși se mențin într-o continuă rezervă.

2. Conducerea partidului

În prezent, nota dominantă cu caracter politic continuă încă să fie deținută de cei trei factori proeminenți ai partidului:

Maniu, Lupu și Mihalache, cu o ușoară estompere a figurii celui din urmă, în ceea ce privește activitatea sa din ultima vreme.

Cel care se detașează net dintre cei trei politicieni, din punct de vedere al întrevederilor pe care le are, al importanței ce i se acordă de către unele din forurile guvernamentale, cât și de către cele neoficiale, precum și acela în jurul căruia se polarizează o parte din viața politică a partidului, este dr. N. Lupu, care desfășoară o activitate cu o nuanță pronunțată de stânga, față de aceia a lui Maniu, care și-a grupat în jurul său elemente notorii înclinate spre dreapta, ca: Leucuția, Hudiță, Solomon și Serdici.

Contactul pe care – după informațiile noastre – l-a avut dr. Lupu cu cercurile sovietice, precum și cu domnul Lucrețiu Pătrășcanu, cu ocazia vizitei pe care i-a făcut-o acestuia la Ministerul Justiției în ziua de 22 iunie a.c., justificată într-o oarecare măsură această apreciere și face să se creadă că dacă vreodată ar părea posibilă o colaborare a actualului guvern cu Partidul Național-Țărănesc, singurul care ar putea avea șanse în acest sens, ar fi dr. Lupu cu gruparea din jurul său.

În ordinea importanței, în ce privește activitatea, după aceștia de mai sus se situează Penescu, care – datorită calității sale de secretar general al partidului – se agită, uneltește și întreține legături cu ceilalți membri de seamă ai grupărilor politice, căutând să netezească asperitățile intestinale ale partidului, acolo unde acestea se ivesc și să promoveze elemente tinere, neutrilizate până în prezent, dirijând și reorganizând Cercul de Studii cu militanți nevârșnici ca N. Luca, D. Gerota și alții.

Penescu a organizat clubul central din str. Clemenceau, așa fel încât a făcut din acesta un loc de întâlnire a activiștilor din partid, fiind înconjurat aici de toți cei care prin el pot avea perspective de a fi bine informați, sau de a fi ajutați din fondurile partidului.

Totuși, nu se poate trece cu vederea că deocamdată Maniu continuă să reprezinte interesele partidului, cu privire la ideologia acestuia prin raport cu ale celorlalte partide, precum și referitor la relațiile de informare pe care le întreține personal cu reprezentanții anglo-americanilor și cu suveranul.

3. Disensiunile din partid

În ce privește fricțiunile din partid, acestea lasă să se întrevadă o ușoară tendință de destrămare a forțelor politice, prin aceea că:

– Se accentuează din partea unora dintre conducătorii lipsa de încredere în oameni, ca Hudiță, Leucuția și Serdici, compromiși încă din timpul discuțiilor asupra reformei agrare, pe deoparte;

– În anumite sectoare, ca în cel de Roșu, bunăoară, s-au și ivit conflicte serioase între tineretul mihalachist și lupist (Marinache și Komorovschi) și cel din jurul lui Ghiță Pop, reprezentant prin d.a. Lărgeanu, cu prilejul alegerilor la conducerea culorii, fără să mai amintim de conflictul de la Buzău, între lupiști și maniști, aplanat prin compromisul la care s-a ajuns de a figura Ghiță Pop ca președinte de onoare și Anghel ca președinte activ al organizației locale.

Există chiar printre membri teama – care în ultimul timp a luat aspect de certitudine – că la un moment dat s-ar putea scinda forțele partidului, printr-o acțiune de despărțire a formației lupiste și altele, fapt ce a determinat de altfel chiar pe V. Potârcă, din fruntea grupului care a părăsit mai demult partidul, să ia contact cu Mihalache, dând sugestii pentru o reintegrare și reorganizare programatică a partidului, care s-ar traduce pe plan extern printr-o apropiere de cercurile conducătoare sovietice.

Dealtfel, în împrejurarea că dr. Lupu a fost scos de la președinția Asociațiilor „Amicii Americii” și „Prietenii Națiunilor Unite”, precum și aceea că în cercurile din jurul lui Maniu, dr. Lupu trece ca o persoană „manevrată de Partidul Comunist” și în „directa subordine a cercurilor sovietice”, arată că pare verosimilă știrea după care fruntașul țărănist ar trata cu forurile competente direct și personal o eventuală colaborare la guvern.

Cu prilejul convorbirii avute cu Maniu, în ziua de 14 crt., la domiciliul lui Lupu, acesta se pare că și-a fixat în mod categoric vederile asupra politicii pe care trebuie să o ducă Partidul Național-Țărănesc, spunând textual: *„Trebuie dată mâna cu Partidul Comunist, care se bucură de încrederea conducătorilor sovietici și trebuie luptat, împreună cu acest partid, pentru apropierea și cimentarea definitivă a raporturilor intime între poporul român și sovietic”*.

În acest sens, acțiunea de orientare a grupului lupist spre o apropiere de formațiile politice ale F.N.D.-ului și mai ales spre aceea a Partidului Comunist, s-a concretizat în conciliabilele pe care dr. Lupu le-a avut în ultimele zile cu fruntașii național-țărăniști, cerându-le tot sprijinul în această direcție.

Inevitabila reacțiune a lui Maniu față de această atitudine a lui Lupu, s-a arătat mai puțin violentă decât altă dată, solicitând acesteia pe deoparte să nu întreprindă nimic izolat, până după conferința „Marilor Trei”, iar pe de altă parte recurgându-se la acte menite să compromite atmosfera de încredere de care în se bucură Lupu.

Cele două manevre puse la cale de Maniu în scopul arătat mai sus, una prin care se tindea ca Lupu să prezideze sărbătorirea național-țărăniștilor eliberați din lagărul de la Tg. Jiu, din lotul cărora făcea parte și Ilie Lazăr, iar alta în care Lupu trebuia să țină un discurs în ziua de 18 iulie a.c., la clubul din str. Clemenceau, după care urma o manifestație studentăască,

au eșuat datorită prudenței pe care fruntașul țărănist o are de câțva timp față de acțiunile președintelui partidului.

De altfel, știrile care circulau la un moment dat și după care C. Vișoianu urma să preia Partidului Național-Țărănist, sau eventual secretariatul general, sunt de natură să dezvăluie suflul de eventuală dezagregare a forțelor politice din sânul acesteia.

În linii generale, partea slabă de unde pot interveni schimbări directive ale partidului, sunt însăși cadrele sale de conducere, care se află în Capitală în jurul lui Maniu și care sunt nemulțumite de lungă și stearpa opoziție a național-țărăniștilor, aceste cadre – în majoritatea lor – neavând profesii bine stabilite și nemuneratorii și învățate să trăiască numai din veniturile realizate de pe urma politicii.

4. Legăturile cu liberalii

Legăturile pe care național-țărăniștii le au cu liberalii, sunt notorii, ele lăsând să se întrevadă scopurile sau intențiile pe care împreună le au pentru mai târziu.

Întrevederile lui Maniu cu Dinu Brătianu sunt menite să pună la punct chestiuni care privesc nu atât ideologia partidelor respective, cât metodele în lupta pe care împreună o susțin și o alimentează împotriva guvernului.

Se continuă pe aceeași linie ca o activitate în comun, intervențiile la forurile de resort pentru reparația ziarelor de partid: „Curierul”, „Dreptatea” și „Viitorul”, precum și măsurile pe care le iau și atmosfera pe care o întrețin față de dizidenți, respectiv Gh. Tătărescu și Anton Alexandrescu, pregătindu-se soluțiuni ca aceea ce și-au propus atât țărăniștii, cât și liberalii de a întocmi un memoriu către M.S. regele, protestându-se asupra intențiunii de a se edita de către tătărăscieni un ziar oficios „Viitorul Nostru” în genul celui apărut cu denumirea „Dreptatea Nouă”.

De altfel, relațiile dintre partidele zise istorice, care se complac în a se crede victime ale guvernului Groza, sunt concretizate în intențiunea comună ca în vederea alegerilor să se procedeze la formarea unui bloc Maniu-Dinu Brătianu, alăturându-se și C. Titel Petrescu, care a inițiat în ultima vreme – sub diferite forme în Ardeal – o serie de întruniri cu scop de propagandă în masele populare.

Din informațiile primite se întrevede chiar posibilitatea unor candidați social-democrați în regiunile unde național-țărăniștii nu sunt în prezent suficient de consolidați sub aspectul popularității, cum ar fi la Sibiu, unde cazul Stoichița, fruntaș țărănist – al cărui fiu, student, s-a înscris în F.N.D. – ar putea încurca socotelile acestora.

Acțiunea dusă contra liberalilor de sub șefia domnului Tătărescu – înfățișată în urma congresului acestora de la „Aro” – atât de către național-țărăniști, cât și de către liberalii dinșiși, participarea studenților liberali la întrunirile tineretului țărănist, memoriile aliate și Suveranului, sunt menite să arate legăturile dintre partidele istorice, care tind către aceleași obiective: lupta pentru doborârea guvernului actual.

5. Legăturile cu social-democrații

Legăturile național-țărăniștilor cu social-democrații – în afară de cele amintite – par a deveni din ce în ce mai strânse, datorită acțiunii lui C. Titel

Petrescu, care-și manifestă – în întrevederile sale cu Maniu – nemulțumirea față de guvernul actual, cât și față de colaboratorii săi intimi, guvernamentali Rădăceanu și Voitec.

Relațiile amintite au mers până acolo încât în ziua de 13 iunie a.c., când dr. Lupu a fost vizitat de către șeful Partidului Social-Democrat, acesta s-a declarat de acord să colaboreze și să susțină pe frunțașul țărănist într-un eventual guvern de uniune.

Aceste împrejurări – coroborate cu acelea ale tatonării unei posibilități de cartelare în vederea alegerilor – lasă să se întrevadă tendința de coalizare a unei opoziții și luarea de atitudine sub forma unui viitor Front anti-fascist.

6. Legăturile cu legionarii

În ce privește legăturile național-țărăniștilor cu legionarii, acestea sunt mai puțin notorii, deși este știut că însuși Maniu, secondat de grupul său de dreapta, a favorizat și primit efectiv în cadrele tineretului partidului, foarte mulți membri care au activat în mișcarea legionară, săvârșindu-se această operație pentru a se întări elementul dinamic al partidului în vederea unei activități intense în viitor.

Afirmația capătă girul unei confirmări din împrejurarea că în majoritatea întrunirilor tineretului național-țărănist, elementul predominant ca număr îl formează studenții mediciniști, care au nutrit totdeauna sentimente politice legionare.

De altfel, în ultima vreme s-a declanșat și la Facultatea de Medicină Veterinară o vie activitate pentru convingerea studenților de a se înscrie în Partidul Național-Țărănesc, scop în care au și fost numiți studenți cari urmează să dirijeze acea acțiune.

Ultimele manifestări de stradă și în fața Palatului Regal, unde s-a strigat, printre altele, „Vrem guvern Maniu“ marchează începutul unei acțiuni cu caracter vădit reacționar, acțiune hotărâtă în seara zilei de 11 iulie a.c., la locuința domnului Dinu Brătianu la care a luat parte și Maniu.

Că frunțașii politici maniști pun mare preț pe elementul legionar, este că s-a pășit la organizarea tineretului, care este agresiv și hotărât, punându-le în frunte – în calitate de conducător pe D. Gerota, fost legionar.

Iar faptul că în subsolul clubului liberal din strada C.A. Rosetti s-au luat hotărâri similare cu ale membrilor din tineretul național-țărănist, privind acțiunea teroristă pe care urmează să o desfășoare „in extremis“ asupra persoanelor marcante în viața noastră politică, precum și faptul că la manifestația din ziua de 18 iulie a.c., a celor 3 – 400 tineri național-țărăniști, în majoritate studenți, declarațiile lui Maniu au fost scrise la mașină pe foițe verzi, înseamnă că legionarismul a adus cu sine în mijlocul partidelor istorice, unde și-a găsit refugiul, toate moravurile pe cari le-a cultivat și le-a transformat în dogmă, datorită climatului din fosta Gardă de Fier.

7. Legăturile cu capitaliștii și evreii

Convorbirile pe cari Aușnit le-a avut de mai multe ori cu Maniu și dr. Lupu și legăturile strânse cu C. Vișoianu și Leucuția, precum și relațiile

de o accentuată prietenie despre care se vorbește că s-ar fi născut între aceștia, nu pot fi puse în legătură decât cu încercarea de sabotarea măsurilor economice pe cari guvernul le ia în cadrul măsurilor de redresare a țării.

Intrucât până în prezent nu s-a lămurit pe deplin situația din masa evreimii, în ce privește curentele politice pe cari le îmbrățișează majoritatea sau parte din ei, nu se poate vorbi de o atitudine bine determinată și precis conturată a acestora în legătură cu Partidul Național-Țărănesc.

În orice caz, din atitudinea lui Filderman, cu concursul – se pare – binevoitor al anglo-americanilor, se întrevide înclinația pe care conducătorii curentului reacționar evreesc o au pentru partidele istorice și intenția lor de a sprijini rolul politic în viitoarele schimbări pe cari aceste partide le scontează.

Evident că Aureliu Weiss, din Partidul Național-Țărănesc, voiește, prin speculații asupra nemulțumirilor pe cari legea privind raporturile dintre chiriași și proprietari – în care a fost reglementată și chestiunea ceneriștilor – a lăsat-o în sânul evreimii, pentru ca să-și creeze posibilitatea recrutării de aderenți politici pentru partidul al cărui vice-președinte este în organizația Capitalei.

De remarcat este rezerva pe care evreii o au în ce privește înscrierile lor la național-țărăniști, întrucât problema antisemită continuă să fie alimentată în sânul acestui partid, de numărul mare de legionari cari și-au găsit refugiul aci, fie pentru a scăpa de anumite răspunderi a unor fapte din trecut, fie pentru a-și continua activitatea lor nazistă, sub auspiciile unor din conducătorii acestui partid.

Dealtfel, atât Aureliu Weiss, cât și Melik, cu prilejul unei întruniri din Sectorul de Negru, s-au formalizat, luând poziție contra lui Maniu, cu privire la marele număr de legionari ce și-au găsit ospitalitate în Partidul Național-Țărănesc.

Această rezervă a determinat pe evreii intelectuali și burghezi să privească spre Partidul Social-Democrat, care nu a agitat niciodată problema anti-semită și care după 23 august a știut să acapareze foarte mulți evrei.

O mică parte din ei au trecut la Partidul Liberal, unde este știut că elementele extremiste de dreapta sunt mai puține decât la național-țărăniști.

8. Legăturile cu Palatul

Maniu a ținut totdeauna personal legătura cu Palatul Regal, exprimându-și în nenumărate rânduri regretul că suveranul a pus girul consimțământului său pe actul de la 6 martie 1945.

În ultima vreme, se pare că în audiențele solicitate la suveran, cei doi președinți de partide (Maniu și Dinu Brătianu), au fost sfătuiți să înceteze orice fel de acțiune care ar putea dăuna intereselor țării și care ar privi raporturilor de sinceră prietenie și bună colaborare cu U.R.S.S..

Faptul acesta, conjugat cu împrejurarea atențiunii deosebită pe care Uniunea Sovietică a acordat-o factorului nostru constituțional, prin decorarea regelui și predarea cu solemnitate a celor două avioane, precum și lipsa de invitație la aceste solemnități a domnilor Maniu și Dinu Brătianu,

a făcut ca cei doi șefi de partide să caute a descifra în aceste elemente alte sensuri decât acelea a unor protocoale obișnuite.

9. Probleme ce se agită

Problemele pe care național-țărăniștii le socotesc ca fiind importante și de actualitate, pe care le agită folosindu-se de diverse interpretări, care schimbă în mod intenționat structura și adevăratul sens al celor două instituții fundamentale în viața actuală a statului, sunt acelea ce privesc reforma agrară și Tribunalul Poporului.

Astfel, se speculează – printre locuitorii satelor – sub felurite forme – reforma agrară, folosindu-se de aceste speculațiuni în propaganda ostilă guvernului.

În ultimul timp sunt informații că se agită problema blocării cerealelor, fiind înfățișată ca o consecință imediată și nefastă a împărțirii pământurilor.

Criticile aduse Tribunalului Poporului se fac în formele în care au mai fost făcute de național-țărăniști, invocându-se argumentele obișnuite de neconstituționalitate, fără a da soluțiuni de felul cum ar trebui totuși să fie judecați criminalii de război și vinovații de dezastrul țării.

Criza alimentară și scumpetea, inerente perioadelor postbelice, areștările și libertatea presei, formează de asemeni obiectul manifestărilor politice, în scop propagandistic, a național-țărăniștilor.

10. Acțiunea subversivă

Acțiunea subversivă a Partidului Național-Țărănesc se întreține prin buletine multiplicat la mașina de scris, cu conținut care îndeamnă „poporul la unire“, arătându-se pe scurt că în țară domnește „haosul și umilinta“, prin broșuri conținând sfaturi pentru țărani, prin epitete cu versuri la adresa domnului prim ministru și prin diferite alte manifeste trase la șapirograf.

Prin toate aceste manifestări se tinde ca rezultatul final să pregătească în sânul poporului un climat potrivit guvernului și favorabil unei acțiuni politice de viitor a Partidului Național-Țărănesc.

În ultima vreme și anume de când se agită chestiunea conferinței „Celor Trei Mari“, național-țărăniștii au intensificat acțiunea lor instigatoare, prin diferite manifestații provocate de agenți instruiți, care – postați în diferite puncte din centrul Capitalei, individual sau în grupuri – caută să dea loc la ciocniri de stradă.

Având în vedere împrejurarea că aceste fapte coincid cu Conferința de la Potsdam, se vede clar că partidele istorice, sprijinite de către misiunile engleză și americană, precum și în mod camuflat de către membrii Partidului Social-Democrat, cari participă discret, în mici grupuri, la aceste manifestații, au pornit la această acțiune cu mai multe scopuri. Printre acestea, principalele obiective urmărite sunt:

1. De a provoca prin atitudinea și lozincile lansate de manifestanți ciocniri cu autoritățile, pentru ca acestea să fie exploatare în sensul că în România guvernează un regim polițist, care nu lasă libera manifestare publică;

2. De a insinua că la Potsdam se discută problema lărgirii bazei actuale de guvernare în țara noastră, prin participarea în viitori a partidelor istorice și

3. A ridica moralul scăzut al partizanilor acestor partide.

Acțiunea sistematizată este susținută de foștii și actualii legionari cari activează în cuiburile secrete existente încă în Universități și în corpuri constituite, ca: Baroul Avocaților, Colegiul Medicilor și al Inginerilor etc.

11. Alegerile

O vie mișcare în partidul ce ne preocupă o formează pregătirea pentru alegerile generale, care – după Maniu – ar putea să fie fixate prin luna August sau către sfârșitul verii. În acest scop se fac pregătiri intense pentru începerea propagandei electorale.

Reorganizarea cadrelor județene ale partidului, prin vizitele pe care urmează personal să le facă Maniu în anumite regiuni ale Ardealului, dispozițiile date de către Penescu organizațiile locale în sensul de a se pregăti cadrele, grija de acumulare de fonduri necesare, ce preocupă pe ing. Mihăescu, casierul partidului, precum și apelul de strângere a rândurilor tineretului, sunt preocupările de seamă în momentul de față a național-țărăniștilor.

Se întreveade, de către Maniu, chiar probabilitatea unui nou guvern, care să prezideze alegerile, stăruindu-se asupra unor persoane ca: Barbu Știrbey, generalul Iacobici, Tillea, ba chiar D. Gusti, acesta din urmă bine văzut de cercurile sovietice.

Succesul electoral repurtat de democrație în Anglia, a provocat o adevărată senzație în cercurile politice ale partidelor istorice, fiindcă întreaga activitate a acestora părea coordonată în jurul reușitei lui Churchill.

Afară de Maniu, care socotește că politica externă a Angliei va rămâne neschimbată, ceilalți frunțași politici, printre cari deocamdată dr. Lupu, Zane, Hoiescu – cred că menținerea partidului din care fac parte pe linia politică de până acum, duce la o gravă periclitate a acestuia, reușita laburiștilor sporește posibilitatea de înțelegere cu U.R.S.S. și înlătură multe dificultăți între Aliați.

Toți cei de mai sus, față de această situație nou creată, sunt de acord că Maniu nu mai poate rămâne în fruntea Partidului Național-Țărănesc.

12. Legăturile cu străinătatea

Americanii

În ce privește contactul cu americanii și englezii, Partidul Național-Țărănesc se bucură de o întinsă rețea informativă și de legătură, prin intermediul misiunilor militare respective.

Generalul Schuyller, cu care Maniu are întrevederi, reprezintă pentru acesta punctul de vedere american, referitor la întreaga activitate politică ce se desfășoară în țară după data de 23 august 1944.

În structura sa actuală, se pare că partidul național-țărănesc nu se mai bucură de întreaga solitudine a gen. Schuyller, acesta condiționând viabilitatea și succesul acestei formații politice „izolării elementelor reacționare din sânul ei” și revizuirea atitudinii negativiste de până acum a întregului partid.

Cu aceste retușeri, atât la țărăniști, cât și la liberali, este sigur – a declarat Schuyller – că „America nu va abandona România“.

În ultima vreme și anume în jurul Conferinței de la Potsdam, tactica politică a misiunii americane a fost schimbată, prin aceea că sprijină acțiunile tineretului național țărănist, care se dedă la manifestații ostile guvernului. Acest sprijin e dat fie sub forma unor articole în traducere, răspândite printre membrii tineretului, fie sub forma instigării acestora la o luptă sporită împotriva guvernului Groza.

Englezii

Se pare că englezii sunt mai puțin intransigenți decât americanii, fiindcă în manifestările lor de față de căpeteniile partidelor istorice, se degajă grija ce o au de a întreține atmosfera prielnică unei dezvoltări de încredere reciprocă, pe tema susținerii aceluiași obiectiv politic: împiedicarea consolidării guvernului F.N.D. în țară.

Ziarul „*Tara în lanțuri*“, tipărit într-un local ce aparține I.S. -ului, conținând un articol extras din „Manchester Guardian“, din 26 mai a.c., articol difuzat prin funcționarii ministerelor de la noi în foi volante, scrise la mașină, este elocvent în această privință.

De asemeni, formalitățile ce s-au făcut pentru pregătirea și instituirea unei delegații din sânul Partidelor Național-Țărănesc și Liberal, care să plece în Anglia în scop de propagandă, cu memorii asupra situației din România, este o operațiune ce vorbește de la sine și care stabilește care sunt raporturile existente ale acestor partide în Anglia.

De altfel, s-a redactat un memoriu de către Maniu și Dinu Brătianu, în care s-a arătat că partidele național-țărănesc și național-liberal reprezintă „majoritatea în țară“ și că guvernul Groza este „nepopular“, memoriu care a fost înmănat misiunilor militare spre a fi înaintat de urgență d-lor Truman și Churchill, în vederea conferinței.

În afară de acestea, Maniu se mai află personal în corespondență cu domnul Eduard Beneș, ambii trimițându-și reciproc mesagii cuprinzând – se crede – aprecieri și sfaturi politice.

Atâta vreme cât nu se poate ști cu certitudine conținutul acestor mesagii, relațiile dintre șeful statului cehoslovac și șeful Partidului Național-Țărănesc nu pot fi interpretate decât ca un eveniment care depășind cadrul unei prietenii, nu poate avea conștință proiectată în câmpul politic.

Observațiile serviciului

Din cele expuse până acum, rezultă că activitatea Partidul Național-Țărănesc este mai mult simulată decât efectivă, pentru a se menține în popor credința că forța unitară a acestei fracțiuni politice a rămas intactă.

De aceea, Maniu a fost și se pare că este dispus să facă a nu observa participarea anumitor cadre din sânul partidului la acțiuni de colaborare cu F.N.D.-ul.

Ceea ce putem reține esențial pentru Maniu, datorită structurii sale sufletești, este dorința de salvare principiilor pe cari le reprezintă el la un moment dat, chiar dacă acestea nu mai corespund vremurilor actuale.

În acest sens a fost dusă pe de o parte ofensiva contra guvernului, prin manifestațiuni de stradă, manifeste și alte mijloace, iar pe de altă parte, unii dintre membrii marcanți ai Partidul Național-Țărănesc au fost lăsați să ia contact cu membrii ai F.N.D.-ului, propunând colaborarea.

Efectele rezultatelor alegerilor de Anglia nu sunt deocamdată bine conturate, totuși se poate spune că grupul reacționarilor din jurul lui Maniu a primit o lovitură puternică, menită să-l izoleze complet de restul partidului.

Celelalte grupări din partid, – este probabil – că vor căuta o apropiere de social-democrați, pe care-i văd astăzi ca viitori deținători ai puterii politice.

În lumina concluziilor de mai sus, Serviciul își propune ca, pe baza informațiilor ce se vor preciza în zilele următoare, să împiedice eventuala colaborare a național-țărăniștilor cu social-democrații, prin două metode:

1. Atragerea unora din grupările național-țărăniște, spre o colaborare cu Partidul Comunist Român;

2. Crearea în sânul Partidului Social-Democrat a unei atmosfere de supraevaluare și deci de refuz de colaborare cu național-țărăniștii, operație care va duce la o luptă între aceste partide politice.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații, dosar 9/1945, p. 10-21.

70

1945 iulie 30, București. Raportul lui Roy M. Melbourne, funcționar diplomatic la Reprezentanța SUA din București, adresat secretarului de stat al SUA, privind ascuțirea contradicțiilor dintre liderii comuniști Gheorghe Gheorghiu-Dej și Lucrețiu Pătrășcanu.

THE UNITED STATES MISSION
BUCHAREST, RUMANIA

CONFIDENTIAL
July 30, 1945

SUBJECT: Internal Rumanian Communist Party Controversy

THE HONORABLE,
THE SECRETARY OF STATE,
WASHINGTON

SIR:

I have the honor to report that several sources agree upon the growing hostility within the Rumanian Communist Party of Justice Minister Pătrășcanu and Communications Minister Gheorghiu-Dej. In the contro-

versy the Communications Minister apparently is drawing for support from the Central Committee upon the „comintern“ branch of the party, including Laszlo (Vasile) Luca, Mrs. Ana Pauker and Mr. Emil Bodnăraş, while Mr. Pătrăşcanu is seeking more support from the „Rumanian“ wing of the party.

Mr. Gheorghiu-Dej for some time has been the close collaborator of the great Rumanian industrialist, Mr. N. Malaxa, and is known to have accepted substantial favors from him. In this connection, reference may be made to the Mission's despatch No 238 of April 17, entitled „Administration of Funds to Restore the Rumanian Railways“.

Justice Minister Pătrăşcanu opposed to Mr. Malaxa and seeking to create internal difficulties for the Communications Minister, finally succeeded in circumventing the objections of the Communist censors in the Ministry of Propaganda when ROMANIA LIBERĂ on July 22 published a communique inspired by him concerning frauds discovered at the Malaxa Tohan factory at Braşov. It is stated that persons responsible for selling large quantities of silk and securing the profit assailed in the communique were members of the Malaxa family and the son of Mr. Gheorghe Tătărescu, the Vice President of the Council of Ministers and Foreign Minister. An English translation of the communique is given below:

„Great Frauds Discovered at the Tohan Factory“ – Braşov

„Owing to the spirit of vigilance of the president of the Workers Syndicate of Tohan, Tiu, and of the representation of the Communist party of Braşov, frauds of tens of million lei were discovered at Tohan; a quantity of silk belonging to the state was stolen which was necessary for armament production“.

„The tribunal of Braşov was informed of the discovery and Chief Prosecutor Lega, together with Prosecutor Pintea, began the investigation by going to Tohan and then to Bucharest. They arrived at the conclusion that material, the value of which is to be decided upon by the tribunal, was appropriated in a fraudulent and abusive manner, and by breaking the law.“

„Members of the management of the concern are involved in this“.

„The tribunal has obtained a series of declarations which show that they are guilty“.

„The investigations of the tribunal have also caused the discovery of the persons who have taken over large quantities of silk and resold them for speculation prices in Bucharest“.

„The investigation is proceeding; all those guilty, both in the management and those who sold the stolen goods in Bucharest, are to be arrested and turned over for trial“.

„The discovery of the frauds has caused much agitation among the workers of Braşov and Tohan“.

The upshot of this action of the Justice Minister has been further to incite Mr. Gheorghiu-Dej, who allegedly is seeking to compromise Mr. Pătrăşcanu definitely with the Communist Party. Apparently he has

secured the aid of the „comintern“ wing and, a recent report states, that of the Soviet Mission in Rumania as well.

Respectfully yours,
Roy M. Melbourne,
Foreign Service Officer

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, rola 665, c. 197 - 198; The National Archives of The United States, Washington D. C., Department of State, R. G. 59, Roll 8, Division of European Affairs, 1945 - 1946.

Traducere

MISIUNEA STATELOR UNITE BUCUREȘTI, ROMÂNIA

CONFIDENȚIAL
30 iulie 1945

SUBIECT: Polemici în interiorul Partidului Comunist Român

DOMNULUI
SECRETAR DE STAT,
WASHINGTON

SIR:

Am onoarea să vă raportez că am aflat din mai multe surse că neînțelegerile dintre ministrul comunist de justiție, Pătrășcanu și ministrul comunicațiilor, Gheorghiu-Dej s-au accentuat. În această controversă, ministrul comunicațiilor se bucură în mod vădit de sprijinul Comitetului Central, respectiv din partea ramurii „comintern“ a partidului, incluzându-i pe Laszlo (Vasile) Luca, dna. Ana Pauker și dl. Emil Bodnăraș, în timp ce dl. Pătrășcanu se bucura de mai mult sprijin din partea aripii „românești“ a partidului.

Dl. Gheorghiu-Dej a fost câțva timp colaboratorul apropiat al marelui industriaș român, dl. N. Malaxa și se știe că a acceptat favoruri substanțiale din partea acestuia. În acest sens, mă refer la telegrama Misiunii nr. 238 din 17 aprilie cu titlul: „Administrarea de Fonduri pentru refacerea căilor ferate române“.

Ministrul de Justiție Pătrășcanu, ostil d-lui Malaxa și încercând să creeze probleme în interiorul Ministerului Comunicațiilor, a reușit în cele din urmă să întindă o cursă cenzorilor comuniști din Ministerul Propagandei, atunci când „România Liberă“ din 22 iulie a publicat un comunicat furnizat de el referitor la fraudele descoperite la fabrica Malaxa-Tohan din Brașov. În acest comunicat se afirma că persoanele răspunzătoare de vânzarea unor mari cantități de mătase și de însușirea sumelor rezultate din vânzări sunt membrii familiei Malaxa și fiul d-lui Gh. Tătărescu,

vicepreședintele Consiliului de Miniștri și ministru de externe. Iată o traducere în engleză a comunicatului:

„Mari fraude descoperite la fabrica Tohan-Brașov“

„Datorită vigilenței președintelui sindicatului muncitorilor de la fabrica Tohan, Țiu, și a reprezentantului Partidului Comunist din Brașov, la fabrica Tohan s-au descoperit fraude de zeci de milioane de lei; s-a furat o mare cantitate de mătase care aparținea statului și era necesară producției de armament.

A fost informat Tribunalul din Brașov despre această descoperire, iar procurorul șef Lega, împreună cu procurorul Pinteau au început cercetările mergând întâi la Brașov și apoi la București. Au ajuns la concluzia că materialul, a cărui valoare va fi stabilită de tribunal, a fost însușit în mod fraudulos și abuziv, prin încălcarea legii.

Sunt implicați în afacere și membri ai consiliului de conducere al fabricii. Tribunalul a obținut o serie de declarații care demonstrează că ei sunt vinovați.

Cercetările tribunalului au condus la descoperirea persoanelor care au furat mari cantități de mătase și le-au vândut la preț de speulă la București.

Cercetările continuă; toți vinovații, atât cei din conducerea fabricii, cât și cei care au vândut bunurile furate la București, urmează să fie arestați și judecați.

Descoperirea acestor fraude a provocat agitație printre muncitorii din Brașov și Tohan.“

Scopul acestei acțiuni a Ministerului Justiției era de a-l provoca pe dl. Gheorghiu-Dej, care, se zice, urmărește să-l compromită definitiv pe dl. Pătrășcanu în fața Partidului Comunist. Se pare că el și-a asigurat sprijinul aripii „comintern“ și, potrivit unui recent raport, și al Misiunii sovietice din România.

Cu respect, al dvs,
ROY M. MELBOURNE,
funcționar în serviciul diplomatic

71

1945 iulie 31, București. Decret-lege 676, privind înființarea societății sovieto-române „Sovromtransport“.

DECRET-LEGE
pentru înființarea societății Sovieto-Română de navigație
„Sovromtransport“

Art. unic. – Se înființează o Societate anonimă, denumită Societatea Sovieto-Română de Navigație „Sovromtransport.“

Societatea se consideră legal constituită, și are personalitate juridică numai prin efectul prezentei legi, fără să mai fie necesară îndeplinirea vreunei alte formalități în acest scop.

Ea se va înmatricula pe baza unei simple cereri în registrul comerțului, iar actul constitutiv și statutele se vor transcrie potrivit art. 92 din codul de comerț.

Statutele alăturate, fac parte integrantă din prezenta lege.

Sediul societății este în București.

Dat în București la 31 iulie 1945.

MIHAI

Ministrul comunicațiilor și lucrărilor publice,
Gh. Gherghiu-Dej

Nr. 2.421

Monitorul Oficial, anul CXIII, nr. 172, partea I, p. 6583 – 6586, 1 august 1945

72

1945 august 1, București. Moțiunea adoptată la ședința Delegației permanente a Partidului Național-Țărănesc și a Președinților organizațiilor județene, în care este criticată politica internă și externă dusă de guvernul condus de dr. Petru Groza.

COMUNICATUL PARTIDULUI NAȚIONAL ȚĂRĂNESC.

Delegația Permanentă a Partidului Național-Țărănesc s-a întrunit în ședință în ziua de 1 august 1945, împreună cu președinții organizațiilor județene aflători în Capitală, a luat în discuție situația politică și după ce a ascultat expunerile Președintelui Partidului și raportul Secretariatului General, a votat în unanimitate următoarele:

MOȚIUNE

1. Constată cu adânc regret că situația actuală a țării nu corespunde deloc așteptărilor întemeiate pe marile eforturi făcute de națiunea română din inițiativa și cu colaborarea hotărâtoare a Partidului Național-Țărănesc – pentru înlăturarea dictaturilor introduse în România de ex-regele Carol și pentru scoaterea României din politica externă alături de Germania, introdusă de guvernul Tătărescu. 2. Constă în urma tristelor evenimente de la sfârșitul lunii februarie și începutul lunii martie a.c. s-a impus țării, în contra voinței poporului, guvernul domnului Petre Groza, care nu reprezintă curente populare din țară și nu satisface principiile stabilite

de Marile Puteri la Yalta și crede, în consecință, nu este recunoscut de totalitatea guvernelor Națiunilor Unite.

Cu toate acestea guvernul Groza, încăpățânată de a rămâne fără nici un temei în fruntea țării, s-a refugiat într-o serie întreagă de mijloace ilegale și pentru a acoperi lipsa sa de competență și totala sa impopularitate, a recurs la nenumărate apucături care, pe drept cuvânt, frizează excrocheria politică.

Astfel, guvernul a luat câțiva membri al Partidului Național-Țărănesc, i-a calificat drept dizidenți și i-a introdus în sânul său ca reprezentând acest partid. De asemenea a luat și câțiva răzvrățiți din Partidul Național Liberal – vinovați pentru introducerea dictaturii în România și pentru părăsirea aliaților noștri firești – pentru a-i folosi în acest scop.

Toate acestea pentru a produce impresia falsă că guvernul actual se întemeiază pe forțele politice democratice ale țării, năzuindu-se a se da astfel satisfacție formală hotărârilor luate la Yalta de cele trei Mari Puteri Aliate.

Opinia publică din țară și din străinătate, precum și guvernele aliate nu s-au lăsat însă înșelate. În consecință, acest guvern nu este recunoscut nici până azi, ceea ce e firesc, el fiind minoritar, antidemocratic.

3. Guvernul și-a trădat adevăratul său caracter, imediat după constituire, începând o prigoană împotriva întregii opoziții care reprezintă imensa majoritate a Națiunii – o prigoană cum nu s-a mai cunoscut în România – prigoană pe care a extins-o și asupra întregii populații românești din Ardeal. Conducătorul românilor de acolo, care a fost altădată arestat de hitleriștii din Ardeal, este azi arestat de guvernul Groza.

Întreaga opoziție a fost declarată fascistă sau profascistă, în orice caz: cel puțin reacționară – deși această opoziție a inițiat și condus acțiunea alungării din țară a fasciștilor și a hitleriștilor.

Presa noastră a fost suprimată, lucrătorii tipografici care au tipărit ziarul „Dreptatea” au fost maltratați și trimiși în lagărul de la Caracal.

Casa Partidului din București a fost percheziționată și arhiva ridicată de Poliția „F.N.D.”, au fost arestați numeroși prieteni intelectuali, muncitori și țărani.

Până și funcționarii, dactilografale și oamenii de serviciu de la partid au avut aceeași soartă. De asemenea arhiva particulară a președintelui partidului a fost furată.

În acest timp, vechi funcționari ai Poliției, administrația de stat, jandarmi, grăniceri, ofițeri au fost înlocuiți cu miile, fără nici un fel de discernământ.

Poliția, administrația centrală și locală au fost invadate de partizani ai extremiștilor, fără pregătire și uneori analfabeți și chiar indivizi certați cu justiția. Aceștia s-au năpustit asupra cetățenilor pașnici, care nu aveau altă vină decât că erau național-țărăniști, liberali sau social-democrați.

Acești extremiști au introdus teroarea în țară, deși țara credea că – odată cu prăbușirea lui Antonescu – vom reveni la metodele de legalitate și libertate de pe vremea guvernelor național-țărăniști.

În timp ce noi suntem acuzați că am fi ajutat pe legionari, ceea ce toată țara știe că nu este adevărat, fruntașii extremiști și chiar Ministerul de Interne fac apel la legionari să vină alături de ei.

Suntem în mod ridicol acuzați de reacționism, deși toată lumea știe că Partidul Național-Țărănesc luptă de 25 de ani pentru democrație și revendicările muncitorești.

În plus suntem tratați de Ministerul de Interne drept „bandiți“ care nu au dreptul la libertate.

Ceva mai mult, acești extremiști au încercat neîncetat să facă intrigi între Guvernul sovietic și Partidul Național-Țărănesc, prezentându-l ca adversar al unei politici de prietenie cu marele vecin de la răsărit, cu toate că bine se știe că Partidul Național-Țărănesc a fost acela care în mod permanent a susținut o politică externă de prietenie cu Uniunea Sovietică. Această preocupare a constituit una din cauzele principale ale conflictului partidului nostru cu ex-regele Carol II și cu guvernul de atunci prezidat de domnul G. Tătărescu. Nu trebuie uitat că omul care avea în programul său restabilirea relațiilor normale cu Rusia Sovietică, N. Titulescu, era membru al Partidului Național-Țărănesc. Prietenia noastră atât de veche față de marele vecin de la răsărit nu are nimic din oportunismul unor convertiți recent, ci se întemeiază pe cunoașterea realităților și pe tradiționala afecțiune pe care națiunea română a avut-o față de popoarele Uniunii Sovietice.

4. Acest guvern a introdus însă, prin incompetența sa, și un adevărat haos economic și social.

S-a înlăturat proiectul național-țărănesc de reformă agrară numai din preocupările demagogice. S-a creat o confuzie și o agitație fără precedent în mijlocul țărănimii din cauza legii agrare F.N.D. nestudiată. Nimeni nu știe cât pământ s-a luat, cui s-a împărțit, cine are dreptul la împrăștiere. Nemulțumirea este generală.

Nesiguranța proprietății a contribuit la o micșorare catastrofală a producției agricole.

Continuarea agitației sociale, organizate de partidele din guvern și de dezorganizarea transporturilor au micșorat în mod esențial producția industrială și circulația mărfurilor.

Inflația monetară și dezordinea economică au provocat neîncetat insuportabila scumpire a vieții și dispariția până și a articolelor alimentare de primă necesitate.

5. În politica externă, guvernul acesta n-a reușit să obțină un tratament just pentru România, după cum ea l-ar fi meritat din partea celor trei Mari Puteri Aliate, tocmai fiindcă nu a fost recunoscut de toate aceste puteri..

Guvernul Uniunii Sovietice a adus un omagiu – care a mers la inimă tuturor românilor – Majestății sale, regelui, armatei și țării, pentru tot ce s-a făcut de la 23 august și până azi.

Acest semn de bunăvoință – atât de măgulitor pentru noi – n-a fost însă adresat acestui guvern, ci poporului român.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 29/1945, f. 8.

1945 august 6, București. Comunicat privind restabilirea relațiilor diplomatice dintre Uniunea Sovietică și România.

COMUNICAT

În ziua de 6 august 1945, ora 6 după amiaza, Președintele Consiliului de Miniștri, domnul dr. Petru Groza a primit la Președinția Consiliului în prezența vice-președintelui Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor străine, dl Gh. Tătărescu, vizita domnului general-colonel Ivan Zaharovici Susaicov, însoțit de domnul consilier politic Alexei Pavlovici Pavlov. Domnul general-colonel Susaicov a înmănat în numele guvernului U.R.S.S., domnului președinte al Consiliului următoarea comunicare:

STIMATE DOMNULE PRIM-MINISTRU

„Din însărcinarea Guvernului sovietic, am onoarea a vă înștiința că Guvernul sovietic începând de la 23 august 1944 în lupta de partea Aliaților, în contra Germaniei hitleriste, precum și de îndeplinirea loială de către România a obligațiunilor luate prin Convenția de armistițiu, a hotărât să restabilească relațiunile diplomatice cu România și propune un schimb de miniștri plenipotențieri.“

Domnul Președinte al Consiliului, dr. Petru Groza, a răspuns d-lui general-colonel Susaicov, următoarele:

„În numele guvernului de concentrare democratică primesc această comunicare.

Guvernul și poporul român iau act cu recunoștință de această solemnă apreciere a contribuției României în lupta contra Germaniei hitleriste și pentru libertatea tuturor popoarelor.

Acest nou act care se adaugă la manifestările anterioare arată țării noastre odată mai mult, că Guvernul Uniunii Sovietice apreciază marile interese ale României pe planul consolidării interne și externe.

Țara întreagă este fericită să constate că executarea loială a Convenției armistițiului a găsit prețuirea Guvernului Uniunii Sovietice și că marile ei eforturi pe acest țărm au fost rodnice. Guvern și popor vedem în hotărârea de restabilire a raporturilor diplomatice dintre țările noastre și în schimbul de miniștri care îi va urma, recunoașterea tuturor jertfelor noastre și totodată prilejul pentru adâncirea prieteniei ce leagă indisolubil popoarele noastre.

Sunt fericit că mi-a fost dat să prezidez guvernul care a colaborat la acest mare act.

Arhiva „Scânteia“ nr. 295 din 8 august 1945.

1945 august 10, București. Memoriu adresat regelui Mihai I de Partidul Național-Liberal, în care este criticată activitatea guvernului dr. Petru Groza.

10 august 1945

SIRE,

Le Parti National Libéral, fort du rôle prépondérant qu'il a eu, autant dans le passé historique du pays que dans les événements d'un ordre plus récent, rôle qui a, en une large mesure, contribué à sauver la Roumanie d'un désastre imminent et qui est d'ailleurs bien connu de Votre Majesté pour qu'il y ait lieu de la Lui rappeler ici, croit de son devoir de soumettre à la connaissance de Votre Majesté les craintes légitimes du peuple quant à la situation chaque jour plus oppressante, plus menaçante dans laquelle se trouve notre pays.

Depuis son avènement la gouvernement actuel, – qui n'est que l'expression de certaines fractions politique dépourvues de toute racine dans les masses populaires – a commencé par opprimer et a fini par supprimer toutes les libertés publiques telles que la liberté de la parole, de la presse, des réunions, des manifestations sous n'importe quelle forme. Aujourd'hui, la sécurité même de la propriété et de la personne n'existe guère. Les persécutions et les internements se suivent.

Ces persécutions n'atteignent pas cepedant ceux qui hier encore étaient au service de l'ennemi et des dictatures successives. Ceux-ci trouvent dans le gouvernement asile et protection, certains d'être eux étant mêmes placés dans les hautes fonctiond de l'Etat.

Au contraire, ces persécutions et ces manaces sont tout spécialement dirigées contre les membres des partis démocratiques qui, fidèles à leur idéologie et à leurs croyances politiques, osent, et contre tous, réclamer les librtés publiques et affirmer leur profond attachement au Trône et à la Patrie.

Ainsi, le jour du 20 Juillet 1945, nos partisans ayant tenté de manifester Place du Palais Royal en acclament Votre Majesté ont été malmenés et arrêtés par les éléments du gouvernement.

Le jour du 22 Juillet, une réunion du groupe de la Jeunesse tenue au Club du Parti sous la présidence de Monsieur Constantin Bratiano, Secretaire Général du Parti National Libéral, et à laquelle assistait un certain de professeurs universataires ainsi que plusierus membres de marque du Parti, a été subitement interrompue par l'arrivée inopinée des organes de la Sûreté qui, sous prétexte de réclamer les légitimations ont procédé à l'arrestation de 42 personnes présentes à la réunion.

A dater de ce jour, et jusqu' au 26 Juillet, le Club du Parti National Libéral a été cerné par des autorités civiles et militaires qui, sous le même prétexte de légitimation, interdisant l'accès du Club aux personnes désirant s'y rendre.

Le 31 Juillet et les jours suivants les organes de la Sûreté ont effectué des perquisitions aux domiciles d'un grand nombre de nos partisans, et,

quoique n'ayant rien trouvé qui aurait pu justifier leurs appréhensions, toutes ces personnes ont été arrêtés et écroués.

Le gouvernement espère par toutes ces méthodes dictatoriales étouffer ou annihiler l'aspiration à la liberté du peuple roumain et semer le désarroi et la terreur dans les rangs des partis démocratiques, seule garantie d'un réel régime d'ordre et de liberté.

Dans l'administration règne le chaos, l'improvisation et le bon plaisir de chacun. On voit poindre à l'horizon l'écroulement de la vie économique provoqué par la baisse de la monnaie, par la hausse vertigineuse des prix, par la compression des salaires, d'ailleurs sans aucun effet port l'économie Nationale, le tout nous conduisant à pas de géant vers la famine, vers la plus profonde misère d'un bout à l'autre du pays.

En soumettant à Votre Majesté les doléances pleinement justifiées de notre peuple, si profondément attaché au Trône, le Parti National Libéral ose espérer que Votre Majesté, dans Sa haute compétence, avisera aux mesures qui s'imposent afin de sauver le pays du grave danger qui le menace à l'intérieur et à lui asserer à l'extérieur une position favorable grâce aux dispositions émises par les Chefs des Nations Unites à la Conférence de Potsdam.

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 54 / 1945, f. 57 – 59.

Traducere

10 august

SIRE,

Partidul Național-Liberal, conștient de rolul preponderent pe care l-a avut atât în trecut cât și în evenimentele mai recente din țară, rol care a contribuit în mare măsură la salvarea României de la un dezastru iminent și care-i este, de altfel, binecunoscut Majestăți voastre pentru a vi-l mai aminti acum, crede că este de datoria sa să vă împărtășească temerile îndreptățite ale populației în ceea ce privește situația din ce în ce mai apăsătoare, mai amonințătoare în care se află țara noastră.

Încă de la instalarea sa, actualul guvern – care este format numai din membrii anumitor fracțiuni politice, care sunt total nereprezentative pentru populația țării – a început prin a împiedica exercitarea și a terminat prin suprimarea tuturor libertăților publice cum ar fi libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor, a manifestațiilor de orice fel. Astăzi, nu mai sunt garantate nici securitatea proprietății, nici a persoanei. Persecuțiile și arestările se țin lanț.

Aceste persecuții nu-i ating totuși pe cei care până mai ieri erau în slujba dușmanului și a dictaturilor care s-au succedat. Aceștia își găsesc refugiul și protecție în guvern, unii dintre ei având chiar înalta funcție în stat.

Aceste persecuții și amenințări sunt îndreptate, dimpotrivă, în special împotriva membrilor partidelor democratice, care devotați ideologiei și convingerilor lor politice, îndrăznesc să ceară, împotriva tuturor, garanta-

rea libertăților publice și să-și afirme profundul atașament față de tron și față de patrie.

Astfel, în ziua de 20 iulie 1945, adepții noștri încercând să manifesteze în Piața Palatului Regal pentru a aclama pe Majestatea voastră, au fost brutalizați și arestați de oamenii guvernului.

În ziua de 22 iulie, în timpul unei întâlniri a grupului tineretului liberal ținută la Clubul partidului sub conducerea domnului Constantin Brătianu, secretar general al Partidului Național-Liberal, la care asistau și câțiva profesori universitari, precum și mai mulți membri de marcă ai partidului, au sosit pe neașteptate oameni de la Siguranță care, pretextând un control al actelor au arestat 42 de persoane.

Din acea zi și până la 26 iulie, Clubul Partidului Național-Liberal a fost înconjurat de oameni în civil și în uniformă care, sub același pretext al legitimizării, au interzis accesul persoanelor care doreau să intre în club. În ziua de 31 iulie și în zilele următoare oamenii Siguranței au făcut percheziții la domiciliu multor adepți ai partidului nostru, și, deși nu au găsit nimic compromițător, toate aceste persoane au fost arestate și întemnițate.

Guvernul speră ca prin toate aceste metode dictatoriale să înăbușe sau să distrugă aspirația poporului român spre libertate și să stârnească teroarea și confuzia printre membrii partidelor democratice, care sunt unica garanție a unui adevărat regim al ordinii și libertății.

În administrație domnesc haosul, improvizatia și bunul plac al fiecărui. La orizont se întrezărește prăbușirea economiei provocată de căderea vertiginoasă a monedei naționale, creșterea spectaculoasă a prețurilor, scăderea salariilor, de altfel fără nici un efect pentru economia națională, toate acestea conducându-ne cu pași uriași spre foamete, spre cea mai cumplită mizerie de la un capăt la altul al țării.

Supunând atenția Majestații voastre doleanțele deplin justificate ale poporului nostru, atât de profund atașat față de tron, Partidul Național Liberal îndrăznește să speră că Majestatea voastră, cu deosebita-i pricepere, va lua măsurile care se impune pentru a salva țara de gravul pericol care o amenință în interior și pentru a-i asigura în exterior o poziție favorabilă datorită hotărârilor luate de liderii Națiunilor Unite la Conferința de la Potsdam.

75

1945 august 10, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Național Liberal condus de Constantin (Dinu) I.C. Brătianu, legăturile sale cu alte forțe politice interne și externe.

INTRODUCERE

După cum am arătat în Buletinul nostru din 3 august a.c. marele succes al laburiștilor englezi, a produs în sânul conducerii și a întregului partid liberal dinist surprindere și mare dezamăgire, apoi panică și la urmă

„speranțe“; acestea din urmă întemeiate pe credința ca guvernul Attlee nu va face schimbări deosebite în politica externă a Angliei, precum și pe convingerea că punctul de vedere al premierului englez cu privire la starea de lucruri din statele mici, nu diferă mult de acela al predecesorului său, dl. Churchill.

În urma cunoașterii hotărârilor „Celor Trei Mari“ de la Potsdam, aceste speranțe au luat forma unui optimism înviorator în tabăra liberală dinistă, mergând până la a se afirma, de către conducerea acestui partid, ca s-au primit asigurări din partea guvernului laburist englez ca „viața politică în România va reveni în curând la normal“ prin schimbarea guvernului dr. Petru Groza și instalarea unui guvern de coaliție după formula actului de la 23 august, cu cele 4 partide din Blocul Național Democrat și care, obținând recunoașterea de către toate guvernele aliate, să procedeze la efectuarea unor alegeri libere și să se prezinte la Conferința păcii.

Dacă cele de mai sus au produs în rândurile liberal diniste un reviriment așa cum am arătat, marele act de la 6 august a.c. de importanță națională, a relatării relațiilor diplomatice și a schimbului de miniștri ce se va face între U.R.S.S. și România, a avut darul de a scade „optimismul“ liberal dinist și a face loc unei adevărat descurajări.

Astfel, cercurile liberale diniste văd în gestul U.R.S.S. o consolidare a situației politice interne actuale din România și o întărire a guvernului dr. Petru Groza, căruia i se atribuie meritul de a-și fi menținut încrederea, prin aplicarea scrupuloasă a condițiilor Convenției de armistițiu.

Astfel, conducerea Partidului Liberal dinist, vede continuarea mai departe a actualei situații politice din România, ceea ce va avea consecințe neplăcute asupra moralului membrilor partidului și implicit va duce la o adâncire și mai mare a asperităților existente între diferitele „grupuri“ ce se remarcă, în rândurile acestui partid.

1. ACTIVITATEA PARTIDULUI LIBERAL DINIST DE LA 3 AUGUST PÂNĂ LA 10 AUGUST A.C.

În Buletinul nostru din 3 august a.c., am deosebit activitatea partidului liberal dinist după structura celor trei grupuri din acest partid și anume, a *tinerilor*, a *bătrânilor* și a *oportuniștilor*.

Urmărind activitatea partidului Liberal dinist după manifestările acestor grupări observăm:

a. Tinerii se încadrează din ce în ce mai mult în disciplina de partid, pe deoparte, datorită măsurilor luate de către autoritate împotriva celor cari activau ilegal, pe de altă parte, datorită activității inițiate de grupul „oportuniștilor“ pentru îndepărtarea oricărei acțiuni conspirative, socotită vătămătoare partidului și de acționare pe calea ordinii și a legalității.

Astfel, putem cita cazul organizației tineretului din Sectorul II Negru, din Capitală, când la o ședință comună cu bătrânii, ținută în cursul săptămânii trecute, s-a făcut împăcarea între aceste două grupuri.

În reorganizarea pe circumscipții, ce a urmat cu această ocazie, s-a căutat a se încuraja elementele tinere, dându-li-se posturi de conducere.

Nu tot tineretul liberal dinist este animat de dorința de a se încadra în disciplina partidului, fiindcă din ultimele informațiuni rezultă, că, mai au

loc întruniri între diferiții membri ai acestui tineret, care nu înțeleg dacă să renunțe la tactica și mijloacele conspirative adoptate.

Astfel, la locuința lui Gheorghe Slama din Calea Rahovei nr. 108, au loc întruniri în fiecare Duminică, la care i-au parte numeroși tineri, unii recunoscuți ca foști legionari.

De asemeni, fostul ministru Valer Roman desfășoară o intensă activitate anti-comunistă în fabricile din împrejurimile Brașovului, formând „cuiburi de șoc“ pe care le finanțează.

b. Bătrânii, au ieșit din „pasivitatea“ în care se complăceau și au început o intensă activitate, care are drept scop crearea unui bloc al opoziție, cu misiunea de a obține răsturnarea actualului guvern, precum și să se dea un impuls serios activității propagandistice a partidului în vederea viitoarelor alegeri.

c. Oportuniștii militează pentru consolidarea partidului prin dispariția tuturor „grupurilor“ și închegarea unui singur bloc capabil să dea lupta electorală cu succes în viitoarele alegeri.

d. Spre deosebire de perioada până la 3 august a.c. în intervalul de la această dată și până la 10 august a.c., activitatea politică a partidului liberal dinist a fost intensă.

Revenirea în capitală a lui Dinu Brătianu, în ziua de 3 august a.c., ca și a lui Const. I.C. Brătianu, marchează începutul acestei activități.

Ea se caracterizează prin numeroasele, consfătuiri ce au avut loc între frunțașii Partidului Liberal dinist, ca și prin întrevederile lui Dinu Brătianu cu Iuliu Maniu și Titel Petrescu.

La consfăturile ce au avut loc numai între conducătorii Partidului Liberal dinist s-a hotărât:

– Să se dea instrucțiuni organizațiilor din Capitală și provincie în vederea alegerilor generale ce vor urma;

– Menținerea legăturilor permanente cu organizațiile din provincie;

– Pregătirea materialului de propagandă;

– Folosirea la maximum a nemulțumirilor populației, prin crearea unor stări de spirit potrivnice guvernului.

S-a format o comisiune însărcinată cu aducerea la îndeplinirea și supravegherea executării cu promptitudine a hotărârilor luate, comisiune ce lucrează permanent la sediul central al Partidului Liberal dinist. (Urmează precizarea membrilor care fac parte din comisie).

Tot la această consfătuire s-a luat în discuție legea electorală anunțată de către ministrul Teohari Gerogescu și s-a hotărât a se combate orice modificare a vechii legi electorale, care este conformă cu actualele prevederi constituționale.

Problema votului „femeilor“ și a „tineretului“, ridicată de către Ministerul de Interne, Teohari Gerogescu, cu ocazia întrunirii în sala „Florida“, a stârnit numeroase critici, în discuția respectivă.

Dacă, în rândurile liberalilor dinști votul femeilor a fost în principiu admis, votul „tineretului“ a făcut subiectul unor discuții și opuneri categorice.

Astfel, asupra acordării votului „tineretului“ s-a adus următoarele critici:

- Nu a fost acordat în nici o țară democratică;
- Tineretul trebuie ținut în afara luptelor politice;
- Este contrară dispozițiilor arătate în Constituție.

Această campanie împotriva oricăror modificării a legii electorale, a alegerilor sub actualul guvern, ca și a acordării votului tineretului, urmează să se desfășoare atât prin propaganda verbală de la om la om, cât și prin manifeste ce urmează a fi difuzate pretutindeni în toate păturile sociale.

Paralel cu această acțiune, Partidul Liberal dinist a pășit la reorganizarea cadrelor sale pentru eventualitatea unor alegeri.

Cu reorganizarea și pregătirea cadrelor județene care vor activa pe teren, în aceste alegeri, au fost însărcinați domnul Radu Vâlsănescu și domnul Vasile Sassu.

Întreaga organizare pe teren a cadrelor trebuie să fie desăvârșită până în ziua de 1 septembrie a.c.

În Capitală, a și început activitatea pentru organizarea sectoarelor și circumscripțiilor.

Astfel, în ziua de 6 august a. c., la domiciliul lui Ion Sabareanu, a avut loc ședința delegației permanente a Partidului Liberal dinist din Sectorul I Galben.

În această ședință s-a procedat la reorganizarea sectorului în vederea propagandei ce urmează să o desfășoare pentru alegeri.

Legăturile cu Coroana

Contactul cu Coroana nu a fost neglijat, dar de data aceasta el a fost ținut prin domnul Negel, Mareșalul Palatului.

Dinu Brătianu a declarat lui George Fotino că deține informații precise asupra punctului de vedere al suveranului, în sensul că M.S. regele este preocupat de găsirea unei formule de destindere reală în viața politică, prin formare unui guvern de colaborare, cu participarea tuturor partidelor din Blocul Național Democrat, dar – a afirmat D-sa – Suveranul aștepta un semn din partea Aliaților și un sprijin din partea cercurilor sovietice, în direcția rezolvării situației.

M.S. regele nu va întreprinde nimic mai înainte de a constata acest gest din partea celor trei factori din comisia de control.

II RAPORTURILE PARTIDULUI LIBERAL DINIST CU PARTIDUL LIBERAL DE SUB CONDUCEREA D-LUI GHEORGHE TĂTĂRESCU

Am amintit în Buletinul nostru din 3 august a.c., ca între Partidul Liberal dinist și Partidul Liberal al domnului Gh. Tătărescu au reînceput tratativele în vederea reîntregirii Partidului Liberal, printr-o împăcare a acestor două organizații politice.

De unde până acum aceste tratative se duceau prin emisari din rândurile membrilor ambelor partide, de data aceasta intervine un factor de importanță, recrutat din cercurile Palatului, lucrând chiar sub sugestia M.S. regelui.

Astfel, în ziua de 1 august a. c., Negel, Mareșalul Palatului, a făcut o vizită lui Gh. Tătărescu, căruia i-a arătat că dorința suveranului este de a ajunge la o înțelegere între Maniu, Dinu Brătianu și Gh. Tătărescu, în

vederea formării unui guvern de largă concentrare națională, cu participarea tuturor partidelor politice.

Discuțiile însă au fost mai animate în jurul ideii de reîntregire a Partidului Liberal, asupra cărui punct Negel a fost mai insistent, recomandându-i lui Tătărescu de a căuta să depună toate stăruințele pentru a ajunge la o înțelegere cu Dinu Brătianu în această privință.

La fel, în ziua de 3 august a. c., Negel l-a vizitat pe Dinu Brătianu, în același scop, căruia i-a făcut aceleași recomandări.

Discuțiile au durat 3 ore, căci pe lângă chestiunea reîntregirii celor două tabere liberale, s-a examinat situația României în urma hotărârilor de la Potsdam și problemele pe care le ridică această hotărâre.

Astfel, s-a discutat despre:

– Modalitatea de a se provoca o criză de guvern;

– Formula de succesiune a guvernului, și

– Necesitatea alegerilor.

În ceea ce privește modalitatea de a se provoca o criză de guvern, s-a căzut de acord că inițiativa revine suveranului, după indicațiile ce urmează să i le dea comisia aliată de control.

Formula de succesiune este aceea a unui guvern de concentrare democratică, cu participarea tuturor partidelor politice din țară.

III. LEGĂTURILE PARTIDULUI LIBERAL DINIST CU PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC ȘI PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT

Ca și în trecut, în perioada de la 3-10 august a.c., contactul dintre Partidul Liberal dinist și Partidul Național-Țărănesc, ca și cu Partidul Social-Democrat, recte Titel Petrescu, a fost strâns și neîntrerupt.

Întrevederile au fost dese și cordiale, personal între cei trei șefi de partide, cât și prin diferiți emisari.

Omul de legătură de la liberalii dinști a fost Vasile Sassu, iar de la social-democrați ziaristul Ion Pas.

Astfel, în ziua de 3 august a.c., la întrunirea frunțașilor liberali dinști a luat parte Iuliu Maniu, împreună cu statul său major, iar la 4 august, la consfătuirea dintre Dinu Brătianu și Maniu, a luat parte și Titel Petrescu.

Din informațiunile ce le avem, lasă să se întrevadă ca cei trei șefi de partide au căzut de acord asupra coordonării unei acțiuni comune, în vederea răsturnării actualului guvern și constituirea unui cabinet care să pregătească alegerile, precum și asupra mijloacelor de propagandă ce se vor întrebuița în campania electorală, pentru ca să se obțină un succes al Partidului Social-Democrat, Național-Țărănesc și Liberal dinist, și să se evidențieze ostilitatea poporului român față de ideea comunistă.

În acest sens suntem informați că în ziua de 9 august între Maniu, Dinu Brătianu și Titel Petrescu a intervenit acordul de coaliție în vederea răsturnării actualului guvern și a instaurării unui guvern pentru efectuarea alegerilor.

Din informațiile noastre, rezultă că acest cartel l-a făcut Titel Petrescu, fără aprobarea Comitetului Central al Partidului Social-Democrat, și în urma îndemnului M.S. regelui.

IV. RELAȚIILE PARTIDULUI LIBERAL DINIST CU CERCURILE STRĂINE

În activitatea sa pentru atingerea țelurilor sale reacționare de opunerea a democratizării țării și a legiferării pentru binele poporului, Partidul Liberal dinist își pune toată nădejdea în sprijinul, în această direcție, a misiunilor anglo-americane.

Așa se explică permanenta legătură cu aceste misiuni și cu reprezentanții presei străine (englezi și americani), legătură care în ultimele zile a fost mai pronunțată ca în trecut.

Partidul Liberal dinist furnizează acestor cercuri date cu privire la pretinse acte arbitrare și abuzive ale actualului guvern, căruia i se pun în sarcină arestări ilegale, încălcarea libertății individuale, nepermiterea apariției presei de opoziție, precum și imposibilitatea cenzurării activității unora dintre membrii guvernului, a căror stare materială din prezent ar fi fost prea bună, față de cea anterioară înscăunării lor la cârma țării (urmează să ni se procure date mai precise cu referire la cele de mai sus).

S-a instituit un comitet care să procure toate datele, după care vor fi predate reprezentanților presei anglo-americane, spre a fi exploatare peste hotare.

Paralel cu această acțiune, s-a apelat la oamenii politici români din străinătate, pentru a fi folosiți în scopul defăimării miniștrilor din actualul cabinet, care nu sunt pe placul reacționarilor liberali și național-țărăniști.

Se indică numele lui I. Argetoianu și Gr. Gafencu, care se vor preta la această manoperă.

În această ordine de idei, pentru a se spulbera acuzațiunile aduse lui Dinu Brătianu și Iuliu Maniu, de rolul minor și silit ce l-a jucat în actul de la 23 august, s-a strâns și predat material, care să fie folosit de presa străină și să se demonstreze că, din contră, singurii factori determinanți a „actului istoric“ au fost aceste două persoane, datorită cărora s-a scurtat războiul și s-a ajuns mai repede la înfrângerea Germaniei hitleriste.

Se speră că în urma acestei acțiuni, cei doi șefi și partidele ce le reprezintă să-și găsească proteguirea din partea guvernelor anglo-americane.

OBSERVAȚIILE SERVICIULUI

Arătăm în Buletinul nostru de la 3 august a. c. că după instalarea guvernului Attlee, conducerea liberal-dinistă a sfârșit prin a manifesta „speranțe“ și „optimism“ pe considerațiunea că punctul de vedere al actualului premier nu s-ar diferenția mult de politica externă privitoare la statele mici, față de acela al domnului Churchill.

Această stare sufletească a membrilor Partidului Liberal dinist s-a transformat în adevărată bucurie după publicarea hotărârilor Conferinței de la Potsdam, dar care, ulterior inițiativei U.R.S.S. de la 6 august a. c., de reluarea raporturilor diplomatice cu România și a declarării războiului cu Japonia, a făcut din nou să scadă optimismul, căruia să-i ia locul „descurajarea“.

Din nou, după declarațiunile domnului Președinte Truman, optimismul în acest partid este în creștere.

În concluzie, Partidul Liberal dinist, care, după cum am mai arătat nu are o linie politică proprie, și este dus la remorca Partidului Național-Țărănesc, astăzi și la cea a politicii Partidului Social-Democrat, s-a reactivat în urma impulsurilor primite din partea acestor două partide, din partea regelui.

Acțiunile cari reprezintă un pericol pentru actualul guvern sunt:

1. Pactul încheiat cu partidele național-țărănesc și social-democrat.

2. Tratatulele ce se duc pentru reîntregirea Partidului Liberal, prin reunirea cu organizația liberală Tătărescu.

Credem, în ceea ce privește primul punct, că el poate fi contracarat printr-o acțiune prin interiorul Partidului Social-Democrat, încurajând sprijinul și dirijând gruparea Rădăceanu-Iordăchescu și Misa Levin, de a combate cu toată puterea realizarea în fapt a acestui pact.

În ceea ce privește cea de a doua acțiune, de la punctul doi, credem că la mijloc este „dezinformarea“ și ea ar putea fi combătută printr-o acțiune de propagandă care să fie sugerată grupului Tătărescu, de a desminți zvonurile lansate.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații - P.N.L., dosar 1/1945, f. 1 - 11.

76

1945 august 19, București. Raportul lui Roy M. Melbourne, funcționar diplomatic la Reprezentanța SUA din București, adresat secretarului de stat al SUA, relatând termenii în care regele Mihai I a cerut primului ministru Petru Groza să demisioneze, reacția acestuia, precum și atitudinea sovietică față de poziția SUA și Marii Britanii în problema crizei politice din România.

DEPARTMENT OF STATE

INCOMING TELEGRAM

SECRET

Bucharest via Army
Dated August 19, 1945
Rec<d> 12:45 a.m., 20 th

Secretary of State,
Washington

563, August 19, 11 p.m. (SECTION ONE)

At 1 p.m. the King's confidential secretary stated to me that Premier Groza had appeared shortly after 9 a.m. at the palace in accordance with procedure outlined in my telegram 561 of August 18. King in notifyng Groza that he would initiate individual conferences with party leaders to discuss the advisability of changing the govt and said that he considered it necessary in view of the expressed American attitude toward Groza Govt and since a peace treaty would only be concluded with a recognized democratic

regime. The King added that the serious domestic problems confronting the Cabinet also were important factors inducing him to this action in view of information he had received from responsible sources (repeated Moscow as 161).

Groza replied that his govt actually was never stronger and had entire Soviet support. He added that the question of American recognition of his govt was of little significance and that the Soviet Union Would eventually secure Anglo-American agreement to a peace treaty that would protect Romaine interests. He reportedly attempted to misinterpret facts by telling King he considered the views outlined by me to Secretary General of the Foreign Office as being communicated to him „through minor officials“ and they were merely my personal views. He omitted saying, the Secretary General, as second ranking Foreign Office official, had specifically requested information, when it should be available for his govt, as to the American attitude toward his regime; and that this view was fully explained (ref. my telegram 557 of August 17).

Tr the King he repeated his remarks given in my telegram 561 of August 18, that Rumania had no need to conclude a peace treaty in view of arrangements made with its neighbours and pending with Poland and Soviet Union. Further he and Petrescu on Russian invitation, were leaving this week for Moscow.

Foreign Minister Tătărescu stated this morning to Marshal of the Court Negel that the Russians were greatly displeased over the official expression of the American attitude made known in Rumania and that tomorrow they would request an explanation from General Schuyler had addressed a letter to the Rumanian General on the Rumanian Armistice Commission, stating that he would only attend a military celebration of the coup d'etat on August 23, General Susaikov intended to make the day a completely political celebration and would order General Schuyler to appear.

Oviously Groza and Tătărescu are employing minimizing and bluffing tactics to institute doubt and induce hesitance in the planned course of action.

The Secretary stated the King had been notified this morning by my colleague, who had immediately notified me thereafter, that British Govt did not wish give any advice or encouragement to King since it would be unable to protect King and opposition leaders from consequence of an attempt to overthrow government but that it did not consider the National Democratic Front, a democratic or representative regime. He admitted that latter part of British position might be an encouraging factor for King to use his interview with Petrescu (see my telegram 556 of August 16).

It was evident from the Secretary's conversation that Marshal Negel and other advisers had been somewhat affected by Groza's and Tătărescu's apparent unshaken confidence and by their own interpretation of the view of British Govt on Secretary's request and for King's information. I reviewed my instructions in detail as previously reported in my telegram 553 of August 14 and I also showed him radioed news text president's speech of August 9 in its references to Rumania clearly indicated our intention to attain a position of equality with Russians. I added for King's information

only that General Schuyler had been instructed to negotiate on a truly equal tripartite basis for a revised ACC administration.

MELBOURNE

▼
Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 667, c. 382 - 385; The National Archives of The United States, Washington D.C., Department of State, R.G. 59, Roll 10, Division of European Affairs, 1945 - 1949.

Traducere

TELEGRAMA PRIMITĂ

DEPARTAMENTUL DE STAT

București

Dată: 19 august 1945

Primită: 12:45 p.m.

20 august

SECRET

Secretarului de Stat
Washington

563, 19 august, 11 p.m. (Secțiunea 1)

La ora 1 p.m. secretarul personal al regelui mi-a spus că puțin după ora 9 azi dimineață și-a făcut apariția la palat premierul Groza, conform procedurii pe care am înfățișat-o în telegrama mea nr. 561 din 18 august.

Regele l-a anunțat pe Groza că va iniția convorbiri separate cu liderii de partide pentru a discuta oportunitatea schimbării guvernului, și a spus că le consideră necesare având în vedere atitudinea formulată de Guvernul american față de guvernul Groza și pentru că un tratat de pace nu se poate încheia decât cu un regim democratic recunoscut. Regele a adăugat că și serioasele probleme interne cu care se confruntă cabinetul, potrivit informațiilor pe care el le deține din partea unor surse avizate, au contribuit la luarea acestei hotărâri. (Repetată cu destinația Moscova, cu nr. 161)

Groza a răspuns că guvernul său nu a fost niciodată mai puternic ca acum și se bucură de tot sprijinul din partea sovieticilor. El a adăugat că problema recunoașterii guvernului său de către americani este de mică importanță, și că Uniunea Sovietică ar putea obține, eventual, acordul anglo-americanilor pentru un tratat de pace care să protejeze interesele României. El a încercat să denatureze faptele spunându-i regelui că el consideră că punctele de vedere exprimate de mine secretarului general din Ministerul de Externe au fost comunicate de „persoane prea neînsemnate” și că ele ar reprezenta pur și simplu punctul meu de vedere. Apoi însă să spună că secretarul general, ca persoană de rang secund din Ministerul de Externe, a cerut în mod expres informații despre atitudinea americanilor față de regimul său; și că acest punct de vedere a fost pe deplin explicat (referire la telegrama mea nr. 557 din 17 august).

I-a repetat și regelui părerea sa, pe care am redat-o în telegrama mea nr. 561 din 18 august, că România nu are nevoie să încheie un tratat de pace având în vedere aranjamentele cu vecinii săi și care urmează să creeze

formă definitivă cu Polonia și Uniunea Sovietică. Ba mai mult, el și Petrescu, la invitația părții ruse, vor pleca săptămâna aceasta la Moscova.

Ministrul de externe Tătărescu i-a declarat azi dimineață mareșalului Curtii, Negel, că rușii sunt foarte indignați de poziția oficială a americanilor, făcută cunoscută în România și că mâine ei vor cere explicații generalului Schuyler și mie, având în vedere că oficialitățile americane de aici sunt subordonate generalului Susaikov. S-a înțeles, de asemenea, că generalul Schuyler a adresat o scrisoare generalului român din Comisia Română pentru Armistițiu în care a arătat că el se așteaptă ca ceremonia consacrată loviturii de stat de la 23 august, să aibă un caracter exclusiv militar, dat fiind că generalul Susaikov intenționează să transforme această zi într-o ceremonie absolut politică și îi va ordona generalul Schuyler să participe.

Este limpede că Groza și Tătărescu minimalizând și mistificând lucrurile încearcă să provoace îndoieli și ezitări în privința felului în care au fost planificate lucrurile.

Secretarul a spus că regele a fost anunțat azi dimineață de colegul meu, care m-a informat imediat după aceea și pe mine, că Guvernul britanic nu intenționează să-l sfătuiască sau să-l încurajeze în vreun fel pe rege, pentru că nu va putea să le ofere lui și șefilor opoziției protecției față de consecința unei încercări de răsturnare a guvernului, dar aceasta nu înseamnă că Frontul Național Democratic este considerat ca fiind garantul unui regim democratic ori reprezentativ. El a admis că partea finală a poziției Guvernului britanic ar putea fi folosită cu succes de rege în convorbirea sa cu Petrescu (vezi telegrama mea nr. 556 din 16 august).

Din convorbirile cu secretarul regelui a reieșit clar că mareșalul Negel și alți consilieri au fost afectați în oarecare măsură de încrederea aparent neclintită a lui Groza și Tătărescu și de interpretarea pe care au dat-o aceștia punctului de vedere al Guvernului britanic, exprimat la cererea secretarului și pentru informarea regelui. Mi-am revăzut în detaliu instrucțiunile și, așa cum v-am raportat anterior în telegrama mea nr. 553 din 14 august, i-am arătat textul radiodifuzat al notei adresate de Guvernul american Guvernului bulgar. Am mai spus în continuare că discursul președintelui SUA din 9 august, în referirile sale la România, a indicat clar intenția noastră de a ajunge la o poziție de egalitate cu rușii. Am adăugat doar pentru informarea regelui că generalul Schuyler a primit instrucțiuni să negocieze de pe poziții tripartite egale revizuirea statutului Comisiei de Control a Aliaților.

MELBOURNE

1945 august 21, Washington. Nota secretarului de stat al SUA, James F. Byrnes, adresată miniștrilor de externe englez și sovietic, propunând consultări urgente în vederea formulării unui răspuns la comunicarea regelui Mihai I privind situația creată în România în urma refuzului lui Petru Groza de a demisiona.

TELEGRAM SENT
Department of State
Washington

21 August 1945

SECRET

U.S. URGENT
AMEMBASSY,
LONDON (ENGLAND)

You are requested to address a note along the following lines to the Foreign Office:

The US REP on the ACC in Bucharest has transmitted to this GOVT a communication from the King of Rumania, who has explained that he is sending similar notes to Air Vice Marshal Stevenson for the GOVT of the UK and to GEN Susaikov for the GOVT of the USSR. The King's communication states that he has taken into consideration the report of the Conference of Berlin in accordance with which a recognized democratic GOVT constituted a condition in order that Rumania might conclude the necessary treaties of peace with the three principal Allied powers and in order that Rumania might obtain the support of these powers for admission into the Organization of the United Nations; and that he has further taken into account the position of the GOVTS of the US and of Great Britain in respect of the present composition of the Rumanian GOVT. The King further stated that in accordance with the constitutional procedure of Rumania he proceeded to consult the political leaders concerning the situation, the majority of whom pronounced themselves in favor of the formation of a GOVT under conditions which would permit its recognition by the principal Allied powers, the conclusion of the necessary treaties and the admission of Rumania as a member of the United Nations. The King explained that in consequence he then asked the PRIMIN to make easier the realization of a solution in this sense through the resignation of the present cabinet. It appears that the formation of this GOVT was not possible because the PRIMIN did not act upon this invitation. The King has therefor requested the Govt of the USSR, the GOVT of the US and the GOVT of Great Britain, in conformity with the decisions taken at the Crimea Conference and in application of the common responsibilities which they have proclaimed, to lend their assistance with a view to the formation of a GOVT which, according to the report of the Conference of

Berlin, might be recognized by the three principal Allied powers, thereby Rumania in a position to conclude the treaties of peace and to be admitted into the Organization of the United Nations.

The GOVT of the US has already expressed the hope that the political situation in Rumania would develop in such a way as to permit it to establish diplomatic relations with Rumania which were not however possible at the present time in view of the unrepresentative character of the GROZA Govt. (sent to London and Moscow; repeated to Bucharest).

The report of the Crimea Conference of Feb. 11, 1945, provided that QUOTE The establishment of order in Europe and the rebuilding of national economic life must be achieved by processes which will enable the liberated peoples to destroy the last vestiges of Nazism and Fasism and to create democratic institutions of their own chois. QUOTE to foster the conditions in which the liberated peoples may exercise these rights, the three governments will jointly assist the people in any European liberated state or former Axis satellite state in Europe where in their judgemet conditions require (A) to establish conditions of internal peace; ... (C) to form interim governmental authorities broadly representative of all democratic elements in the population and pledged to the earliest possible establishment through free elections of governments responsive to the will of the people ... UNQUOTE

In conformity with the decision of the Conference to concert during the temporary period of instability in Liberated Europe the policies of the three GOVTS, this GOVT is prepared to consult with respect to the existing situation in Rumania with the GOVTS of Great Britain and the USSR on the measures necessary to discharge the responsibilities set forth in the Declaration as quoted above. This consultation should take place which is dumed satisfactory to them. Pending the results of such consultation, this GOVT is confident that the necessary instructions will be sent to the REPS of the three GOVTS on the Control Commission to refrain from any action which might complicate the solution of this problem. An early expression of the views of British (Soviet) GOVT will be appreciated. A similar communication is being addressed to the GOVT of the USSR (United Kingdom).

Arhivele Statului București, colecția Microfilm SUA, r. 665, c. 216 - 219; The Natioanl Archives of The United States, Washington D. C., Department of State, R. G. 59, Roll 8, Division of European Affairs, 1945 - 1946.

TELEGRAMA TRIMISĂ
Departamentul de Stat
Washington

21 august 1945
FOARTE URGENT

AMBASADEI SUA
SECRET
LONDRA (ANGLIA)

Vi se cere să adresați o notă Foreign Office-ului pe marginea celor prezentate mai jos:

Reprezentatul Statelor Unite în Comisia de Control a Aliaților din București a transmis guvernului său un comunicat al regelui României, cu mențiunea că note similare au fost trimise și vicemaresalului forțelor aeriene, Stevenson, pentru guvernul Marii Britanii și generalului Susai-kov, pentru guvernul U.R.S.S.. În comunicatul regelui se afirmă că, luând în considerare raportul Conferinței de la Berlin, potrivit căruia un guvern democratic recunoscut constituie o condiție pentru ca România să poată încheia tratatele de pace necesare cu cele trei principale puteri Aliate și pentru ca România să poată obține sprijinul acestor puteri spre a fi admisă în Organizația Națiunilor Unite; apoi, că a luat cunoștință de poziția guvernelor Statelor Unite și Marii Britanii cu privire la actuala compoziție a Guvernului român. Regele declară în continuare că, în conformitate cu normele constituționale ale României, el a trecut la consultări cu liderii politici privind actuala situație politică din România, cei mai mulți dintre ei pronunțându-se în favoarea formării unui guvern în condiții care să-i permită recunoașterea de către principalele puteri aliatale, încheierea tratatelor care se impun și admiterea României ca membru în Organizația Națiunilor Unite. Regele adaugă în continuare că, în consecință, i-a cerut primului ministru să contribuie la găsirea unei soluții în acest sens, prin demisia actualului cabinet. Se pare că formarea acestui guvern nu este posibilă pentru că primul ministru nu a răspuns acestei invitații. Regele a cerut, de aceea, guvernelor U.R.S.S., Statelor Unite și Marii Britanii, ca, în conformitate cu hotărârile luate la Conferința din Crimeea și potrivit răspunderilor pe care acestea și le-au asumat, să acorde asistență României în vederea formării unui guvern care, potrivit raportului Conferinței de la Berlin, să poată fi recunoscut de cele trei principale puteri aliatale, ceea ce va permite României să încheie tratatele de pace și să fie admisă în Organizația Națiunilor Unite.

Guvernul Statelor Unite și-a exprimat deja speranța că situația politică din România va evolua în direcția care să permită stabilirea de relații diplomatice cu aceasta ceea ce nu este posibil în prezent datorită nereprezentativității guvernului Groza (trimis la Londra și Moscova; repetat la București).

Raportul Conferinței din Crimeea din 11 februarie 1945 prevede că „Stabilirea noii ordini în Europa și reclădirea economiilor naționale trebuie să se facă printr-un proces care să permită statelor eliberate să distrugă

ultimele vestigii ale nazismului și fascismului și să-și creeze instituții democratice potrivit voinței proprii. Pentru a stimula condițiile în care popoarele eliberate să-și poată exercita aceste drepturi, cele trei guverne vor acorda asistență împreună popoarelor din oricare stat eliberat al Europei sau din oricare stat european fost satelit al Axei, unde, după părerea lor, împrejurările impun: (A) realizarea condițiilor necesare pentru pace în interiorul țării;... (C) formarea unor guverne interimare care să reprezinte în general toate elementele democratice din țară, angajându-se ca în cel mai scurt timp să organizeze alegeri libere care să aibă ca rezultat formarea unor guverne reprezentând voința poporului...”

În conformitate cu hotărârea Conferinței ca în perioada de instabilitate temporară din Europa eliberată cele trei guverne să acționeze concertat, guvernul nostru având în vedere situația din România este pregătit să se consulte cu guvernele Marii Britanii și U.R.S.S. referitor la măsurile ce trebuie luate pentru a se achita de obligațiile stabilite în Declarația citată mai sus. Aceste consultări vor avea loc cât mai curând posibil, la momentul convenabil celorlalte două guverne și oriunde acestea vor socoti de cuviință. În așteptarea rezultatelor unor astfel de consultări, guvernul nostru este convins că vor fi trimise instrucțiunile necesare reprezentanților celor trei guverne din Comisia de Control pentru a împiedica producerea unor nereguli care ar împiedica soluționarea problemei. O exprimare cât mai promptă a poziției Guvernului britanic (sovietic) va fi apreciată. O comunicare similară se trimite și guvernul U.R.S.S. (Marii Britanii).

78

1945 august 24, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind „greva regală” și hotărârea guvernului de a nu demisiona.

– Ședința se deschide la ora 11,55, sub președinția domnului dr. P. Groza, președintele Consiliului.

– Iau parte domnii:

L. Pătrășcanu, ministrul justiției.

M. Ralea, ministrul artelor.

Ing. Gh. Nicolau, ministrul asistenței și asigurărilor sociale.

Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucrărilor publice.

Lotar Rădăceanu, ministrul muncii.

Ing. P. Bejan, ministrul industriei și comerțului.

Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne.

Ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului.

Romulus Zăroni, ministrul agriculturii și domeniilor.

Prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei.

General C. Vasiliu-Rășcanu, ministrul de război.

Prof. dr. D. Bagdazar, ministrul sănătății.

Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției.

Preot C. Burducea, ministrul cultelor.

Prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa, subsecretar de stat al naționalităților minoritare.

I. Burcă, secretar de stat al administrației.

Gh. Vântu, subsecretar de stat al finanțelor locale.

General D. Dămăceanu, subsecretar de stat al armatei de uscat.

General Ionescu Emanoil, subsecretar de stat al aviației.

Amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei.

C. Agiu, subsecretar de stat la Ministerul Agriculturi și Domeniilor.

Adrian Dumitriu, subsecretar de stat al aprovizionării.

Aurel Potop, subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale.

Al. Alexandrini, subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor.

I. Gh. Maurer, subsecretar de stat la Ministerul Comunicațiilor.

Mircea Niculescu, subsecretar de stat la Ministerul Comunicațiilor.

Dr. S. Oeriu, subsecretar de stat, comisar general la Comisia română pentru aplicarea armistițiului.

Bucur Șchiopol, comisarul general al prețurilor.

Pamfil A. Ripoșanu, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri.

Emil Bodnăraș, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri.

*

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului: „Domnilor miniștri, fiindcă nu putem intra acum în ordinea de zi, vă voi face o comunicare, pe care socot că este de datoria mea, ca președinte al acestui guvern, s-o fac față de colaboratorii cu care lucrez în guvern, dar cu care în zilele din urmă n-am avut ocazia să mă văd“.

Socot că este bine, ca nici unul din noi să nu rămână lipsit de informațiile necesare, pentru ca fiecare să-și examineze și reexamineze conștiința, îndatoririle, sarcinile și obligațiile ce le-a avut și le are, în locul pe care îl ocupă.

*

Guvernarea noastră are micul ei istoric – nu de lungă durată –, totuși cu sarcini grele, căroră, nu mai repet aici, noi ne-am dat toată truda ca să le putem satisface. Am obținut astfel un bilanț, din care putem constata că suntem la zi cu obligațiile pe care le-am luat asupra noastră în momentul când am constituit guvernul.

Chiar și în materie de armistițiu, cunoașteți atmosfera și faza negativă ce exista – după raportul făcut – în momentul când am constituit guvernul; chiar și în această materie am obținut numai după câteva luni de muncă – a dumneavoastră și a noastră, împreună –, am obținut o recunoștere a efortului nostru, pe care nici o altă țară, care trăiește sub conducerea principiilor de armistițiu, n-a obținut-o în forma în care nouă ni se recunoaște executarea armistițiului: am executat loial condițiile de armistițiu.

Acest cuvânt își are importanța lui, el stabilind loialitatea noastră. Dar numai loialitatea n-ar fi de ajuns, dacă nu făceam și prestațiunile necesare.

Prestațiunile necesare că au fost făcute s-a recunoscut și altora; dar nouă ni s-a accentuat loialitatea cu care le-am îndeplinit.

Deci și sub acest raport am făcut deja față obligațiunilor luate de noi la constituirea în guvern. Sunt sarcini mari și noi credem că putem continua în liniște opera noastră. Dar au intervenit – cum ați aflat din zvonuri din conversații particulare – anumite lucruri, care nu intrau în normal.

S-a deschis o fază de discuții politice, conversații și consultații la locurile competente, prin faptul că sâmbăta trecută – nu-mi amintesc exact data – domnul ministru de externe – a cărui absență vă rog s-o scuzați, s-a scuzat și Domnia sa, căci este în momentul de față la Palat la M.S. regele –, sâmbăta trecută domnului ministru de externe i s-a comunicat o notă verbală din partea domnului Roy Melbourne, locțiitorul reprezentantului Statelor Unite în România, notă pe care am să v-o citesc. Este drept, sunt unii din domnii miniștri care cunosc nota, dumnealor, să mă scuze că le-o citesc încă o dată; dar majoritatea domnilor miniștri cred că nu cunoaște textul așa încât dacă sunteți de acord eu sunt gata să-i dau citire (Aprobări).

„Notă asupra convorbirii avute în ziua de 17 august 1945 ora 8 seara de către domnul ministru Vasile Stoica cu domnul Roy Melbourne, locțiitorul reprezentantului Statelor Unite în România.

Domnul Roy Melbourne, locțiitorul reprezentantului Statelor Unite în România, a venit să mă vadă din ordinul guvernului său, astăzi 17 august la ora opt seara.

Domnia sa mi-a declarat că are instrucțiuni să-mi comunice, cu rugămintea de a transmite forurile competente, că atitudinea Americii față de Guvernul român este cea care rezultă în mod categoric din comunicatul de la Potsdam din 3 august și din discursul președintelui Truman, adresat națiunii americane, din ziua de 10 august.

Guvernul american nu are nici o obiecțiune de făcut reluării raporturilor diplomatice între U.R.S.S. și România, fiecare din cele trei guverne aliate fiind liber a hotărî, conform vederilor sale, în această privință. Reluarea acestor raporturi însă nu constituie, cu toată alianța existentă între cele trei mari puteri, nici o obligațiune pentru Guvernul american de a urma aceeași cale.

Guvernul american a declarat încă în februarie și martie a.c., cu ocazia crizei guvernamentale din România, că dorește în această țară instituirea unui regim reprezentativ al opiniunii publice română, constituit din toate grupările democratice ale țării și a arătat că nu poate considera ca atare actualul nostru guvern și astfel nu-l poate recunoaște.

Evenimentele petrecute de atunci până azi dovedesc că Guvernul american n-a greșit în aprecierile sale și că actualul guvern într-adevăr nu reprezintă opiniunea publică democratică a țării.

Astfel fiind, Guvernul american nu poate recunoaște nici azi acest guvern și nu poate relua raporturile diplomatice cu România, cât timp el se găsește în fruntea țării.

Urmează de aci, firește, anumite dificultăți în ce privește viitoarele tratative pentru încheierea păcii: guvernul Statelor Unite nu admite să aibă tratative și nici să semneze un tratat de pace final româno-american,

decât cu un Guvern român reprezentativ democratic, deplin recunoscut de către Casa Albă“.

Domnul ministru de externe a transmis, pe calea în care i-a venit nota, hotărârea mea în această chestiune, pe care am luat-o cu răspundere proprie –, fiindcă a trebuit, văzând forma în care s-a trimis nota, s-o consider nulă și neavenită, fără a intra în fondul ei. Dacă ar fi fost să intrăm în fondul ei, nu hotărâram nici chiar cu domnul ministru de externe fără să am și aprobarea dv. Însă m-am pus pe un punct de vedere principal: nu intrăm în fondul ei, având în vedere forma de a comunica cu noi, care este absolut greșită – și din următoarele motive:

Noi trăim sub condițiile unui armistițiu. Noi respectăm textul acestui armistițiu, acestei învoiei.

Calea de a comunica cu noi, pentru oricare putere sau stat străin, este deci aceea – nu poate fi alta – dată de către semnatarii acestui armistițiu: Comisia Interaliată de Control – dacă cineva nu ne recunoaște guvernul.

Natural că, recunoscându-se guvernul, raporturile se normalizează și atunci drumul de comunicație, după toate legile și toate regulile în raporturile dintre state este acela prin Ministerul de Externe și prin organele lui.

Deci, din două una: ori nu ne recunoaște cineva din partea semnatărilor și atunci comunică cu noi prin Comisia de Control; ori ne recunoaște, și atunci este calea normală.

Maiestatea sa, regele a fost informat de mine și de domnul ministru de externe. Am avut conversații – duminică dimineața o conversație –, din care a rezultat că suntem de perfect acord cu M.S. regele și în care considerăm această notă – cu greșită formă – ca nulă și neavenită. Incidentul îl consideram închis. Între timp au început consultațiuni fără știrea mea. Maiestatea sa poate consulta factorii politici când dorește. După aceste consultații incidentul a fost încheiat.

Luni am fost din nou chemat la Maiestatea sa și mi s-a arătat o notă cam cu același conținut cu aceea pe care v-am citit-o, mult mai atenuată însă și mai scurtă – o notă verbală, transmisă Maiestății sale din partea reprezentantului Angliei – notă în care și Anglia comunica că nu recunoaște guvernul ca organ reprezentativ al forțelor democratice; făcea această comunicare fără să adauge vreun comentariu la nota americană.

Am avut o lungă conversație cu Maiestatea sa luni la amiază, de vreo oră și jumătate, de la 12 la 13,30, și ne-am despărțit prin a cădea de acord că și această notă a Angliei a parvenit pe o cale pe care nu suntem obligați de a o înregistra oficial, fiindcă Maiestatea sa, regele domnește, iar noi guvernăm. Există un guvern și există și un ministru de externe. Deci, luarea de contact direct, de către o putere străină, cu Maiestatea sa, nu este calea obișnuită.

Sigur că puterile respective vor găsi calea potrivită să ne comunice ceea ce doresc să ne comunice și noi le vom răspunde pe cale legală, conform cu uzanțele internaționale și textele Convenției de armistițiu: vom înregistra și vom aviza.

Deci, m-am despărțit luni cu învoiala că și nota americană rămâne înregistrată de Maiestatea sa, la fel și cea engleză, însă noi guvernăm

înainte. Noi n-avem nimic de spus în materie, decât eventual noi, guvernul, să ne adresăm Comisiei Interliale de Control, arătându-i că ne-au parvenit pe căi laterale note verbale adresate la instanțe necompetente, din care reiese că suntem în siutația de a fi informați că Statele Unite și Anglia, două din puterile semnatare adică, nu ne recunosc, pe când una ne recunoaște și că rugăm onorata Comisie de Control să comunice locurilor competente că noi așteptăm ca cei trei semnatori să cadă de acord în această problemă și să facă ceea ce cred semnatorii că este bine de făcut.

Aveam de gând să vă convoc pe marți, înainte de amiază, în care scop s-au și luat măsuri. Am trebuit să revoc consiliul din următoarele motive: Pe la orele 1 și jumătate și apoi la orele 5 domnul mareșal al palatului a venit la locuința mea particulară, unde întâmplător se afla și domnul ministru de justiție, care mi-a comunicat însărcinarea pe care o avea din partea M.S; regelui.

Domnul mareșal mi-a comunicat că Maiestatea sa, regele revine asupra celor stabilite în conversația anterioară, fiind de credință că nu poate lua o atitudine absolută, rigidă, față de notele primite, cu deosebire față de nota primită din partea Angliei, de a le considera nule și neavenite și că a aflat că este necesar să se adreseze M.S. regele direct acestor mari puteri, cu rugămintea de a arăta soluțiunea acestei chestiuni. Nu mi-a spus că este vorba de o notă scrisă.

Ceea ce m-a făcut să arăt că s-a omis din nou o greșeală, că situațiunea era mai ușoară dacă întâi ne consulta pe noi, sfetnicii M. sale, pe primul sfetnic, pe ministrul de externe, pentru ca să găsim calea de urmat. Dar, lucrul s-a consumat. Eu nu am fost consultat. Domnul mareșal a adăugat: Dumneavoastră guvernați înainte. Eu m-am despărțit foarte senin. Domnul ministru Pătrășcanu s-a retras puțin, căruia i s-a făcut aceeași comunicare s-a retras puțin, și d-sa a spus că trebuie să se comunice Maiestații sale că este o nepotrivire de formă. Totuși, lucrurile așa s-au petrecut. Maiestatea sa a crezut că așa este bine. Noi nu avem nimic de zis. Ne-a spus să nu ne indispunem. Nici o indispoziție.

Pe la orele 6 și ceva mi s-a comunicat în același timp că domnul mareșal al palatului s-a prezentat domnului general Susaikov și Pavlov, cărora le-a înmănat o scrisoare nesemnată, care conținea o comunicare făcută de către cei trei mari aliați. Eu, nota aceasta, am văzut-o mai târziu. Am fost puțin mirat că nu mi s-a spus nimic de această notă scrisă de către domnul mareșal al palatului.

Domnul ministru de justiție a fost pe la orele 7 la Maiestatea sa, care i-a prezentat această notă. Această notă conține următoarele „Având în vedere că președintele de consiliu Groza, refuză să-și dea demisia, rog să interveniți“!

Domnul Lothar Rădăceanu, ministrul muncii: Textul notei îl aveți?

Domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului: Da, se poate vedea. Eu am rămas uimit fiindcă nu-mi amintesc ca Maiestatea sa să-mi fi cerut demisia. M-am prezentat marți dimineață M.S. regelui și am întrebat pe M.S. regele când mi s-a cerut demisia și eu am refuzat-o. Am spus că am aflat acest lucru dar că mareșalul curții nu mi-a spus. Mareșalul curții după ce a plecat de la mine a fost la domnul Maniu. Mareșalul curții a fost

la domnul Maniu luni după-amiază, la orele 5 jumătate. Deci, de la-mine s-a dus la domnul Maniu și un domn care există, care trăiește, care este apropiat de domnul Maniu dar și de mine, mi-a spus că mareșalul curții a fost în ziua aceea la domnul Maniu și că i-a spus că mi s-a cerut demisia, iar eu am răspuns că nu plec pentru că am un mandat din partea poporului.

Când am fost la M. sa, regele i-am spus: Maiestate, eu sunt om în vârstă și vă rog să-mi ajutați memoria ca să stabilim când mi-ați cerut demisia?

Maiestatea sa a răspuns că nu mi-a spus acest lucru. Eu am susținut că domnul mareșal al curții a spus acest lucru domnului Maniu. Mi-a spus că nici mareșalul și nici el nu au putut să spună acest lucru. Domnul Maniu și domnul mareșal să aranjeze această chestiune. Dar eu n-am mai insistat asupra acestui lucru. Am revenit asupra demisiei spunând: Maiestate, nu-mi amintesc în care parte a conversației mi s-a spus de demisie.

„Te-am rugat să mă ajuți“.

Eu am fost la Maiestatea sa luni la orele 12. M-am așezat în scaun. Maiestatea sa mi-a spus: Am primit o notă de la englezi, situațiunea a devenit foarte grea. Te rog să mă ajuți ca să ies din această situație. În felul acesta m-am introdus în conversație și am încercat să conving pe Maiestatea sa că trebuie să tratăm această notă exact cum am tratat-o și pe cealaltă.

La sfârșitul conversațiunii am avut impresia că noi am căzut de acord, căci Maiestatea sa a spus că va încheia seria conversațiilor. S-a pronunțat cuvântul de demisie? Maiestatea sa mi-a spus că nu. Poate s-a întrebuintat cuvântul de retragerea încrederii. Am primit același răspuns negativ.

„Dar am înțeles să mă ajuți și să mă lași că constitui un alt guvern care va fi recunoscut“. Am spus că nu am știut că a da ajutor înseamnă să demisionez. Eu n-am știut acest lucru și nici prin gând nu mi-a trecut că Maiestatea sa avea această dorință.

Astfel s-a epuizat conversația. Maiestatea sa mai dorește ceva?

Maiestatea sa nu mi-a spus absolut nimic. Eu am stat și m-am gândit: poate îmi cere acum demisia. Nu mi-a cerut-o.

Am spus: Maiestatea voastră a scris că eu refuz să demisionez. Astfel sunt pus într-o situațiune foarte grea, în postura unui rebel și față de opinia publică a țării românești și față de ambii aliați, care au aflat astfel că eu refuz să demisionez în urma unei cereri formale a suveranului meu. Lucrul este consumat Sire. Primesc și această sarcină. Eu nu pot să spun că nu-i adevărat, pentru că mă obligă realitatea într-un stat constituțional.

Dacă Maiestatea voastră admitea soluția propusă de mine, se evitau complicații inutile și convulsii interne. Maiestatea voastră se putea adresa celor Trei Mari cu următoarea adresă: Mi s-a comunicat o notă verbală din partea Angliei printr-un funcționar, pe cale indirectă, sau am primit o notă directă verbală din partea reprezentantului Angliei, în care se spune că cele două Mari Puteri nu recunosc guvernul actual. Acest guvern însă a fost recunoscut de una din cele Trei Mari Puteri. Vă rog să mă ajutați. Adică cei Trei Mari să-l ajute să iasă din această situațiune. Astfel nu era nevoie de povestea cu demisia, cu refuzul demisiei mele.

Totuși, așa s-au petrecut lucrurile, Sire, aici începe intriga perfidă. E clar și pentru un orb că se urmărea altceva. S-a urmărit ruptura politică,

să se dea un pumnal guvernului, o lovitură politică față de mine, lovindu-mă pe nedrept. Acest luru nu poate aparține intereselor acestei țări și acestui popor, în situațiunea de acum, din contra, servește cauzei dezordinii, poate să ducă la diferențierea, la ruperea bunelor raporturi între guvern și Maiestatea voastră, la agitarea opiniei publice, făcând ca cetățenii acestei țări să se situeze pe planul de adversitate. Aceasta se întâmplă în clipa când noi ne pregăteam pentru anumite serbări, la care eram obligați, la serbarea decorării ofițerilor români de către sovietici, și a serbării de 23 august, când se făcea și primirea trupelor victorioase care se întorceau de pe front.

Maiestatea sa a stat pe gânduri și eu am plecat.

Marți mi s-a comunicat că Maiestatea sa nu se va prezenta la sărbătorirea de la Cercul Militar, când se vor distribui ofițerilor români decorații din partea U.R.S.S.-ului.

Eu, singur, am scuzat această lipsă, fiindcă erau invitați toți sovieticii. Incidentul acesta s-a lichidat prin faptul că M. sa totuși a venit marți la serbarea de la Cercul Militar. Miercuri mi s-a spus că la rest nu mai vine și că serbarea de 23 august trebuie amânată. Această idee a amânării a avut-o Maiestatea sa în ziua de luni.

Am arătat că această este o imposibilitate. Este imposibil de a amâna o aniversare care este la o dată fixă, la 23 august.

Nu putem amâna pentru că trupele au primit ordin să se prezinte cu unitățile delegate în acest scop, în București. Este situația foarte grea. S-ar comenta amânarea.

În conversația pe care am avut-o cu Maiestatea sa, marți către seară, când s-a insistat mai mult asupra acestei amânări, am spus: Nu se poate amâna. Sfătuiesc pe Maiestatea voastră să n-o amâne. Eu nu primesc răspunderea politică a unei amânări. Nu vreau să jignesc Sovietele, cu care are legătură această sărbătoare, arătând că s-ar complica situația prin amânare și pe plan extern.

Au urmat și miercuri întrevederi cu unii membri ai guvernului: cu domnul ministru de externe Tătărescu, cu domnul ministru de război. A fost mare zbulucium din partea noastră. Nu vă dau detalii. S-a depus maximum de efort, pentru a face ca Maiestatea sa, regele nu numai să nu amâne serbarea, dar să fie (de) față, cum era natural.

Toate eforturile făcute cu sinceritate – sinceritatea determinată și de marile interese ale țării și ale noastre în momentul de față – au dat greș. Toate eforturile n-au reușit și ieri Maiestatea sa, regele nu a participat la acesastă serbare. Sărbătorirea însă a decurs în perfectă ordine și liniște. Spre norocul nostru al tuturor, – al tuturor. Ziua de ieri a fost frumoasă, ea s-a scurs fără nici un incident, iar armata glorioasă, întoarsă de pe frontul din Apus, a intrat în Capitală.

Sigur, a fost un gol. Țin să cunoașteți, domnilor colegi, că nu purtăm răspunderea și vina acestui gol. Am făcut tot ceea ce omenește este posibil ca să nu existe acest gol. Lucrul acesta o dată afirmat, ar fi inutil să-l comentăm. Să ne felicităm că au decurs lucrurile așa cum au decurs la această sărbătoare și să ne dăm silința ca, trăgând concluzia din această

zi, din liniștea cu care s-a petrecut această zi, să avem liniște pentru viitor, să ne păstrăm calmul.

Noi suntem rebeli. Noi nu purtăm gânduri ascunse M.S. regelui. Dar am constatat o dată pentru totdeauna că sftnicii au fost răi – aceia care au instigat pe această linie, făcând ca Regele nostru să nu fie de față atunci când armata glorioasă se întoarce în Capitală, lucru care nu se repetă decât poate din secol în secol. Acești oameni, care au dat atfel de sfaturi, au luat mare răspundere asupra conștiinței lor.

Domnul general D. Dămăceanu, subsecretar de stat al armatei de uscat: Vor răspunde...

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului: Vor trebui să răspundă – fără doar și poate.

Noi păstrăm atitudinea de liniște și loialitate față de Maiestatea sa, cum s-a dovedit și în cursul zilei de ieri, când ați fost martori. Noi nu ne-am permis sub nici un raport să manifestăm ceva care putea trăda o nemulțumire prin faptul că a trebuit să înregistrăm absența Maiestății sale, care nu vroia să apară cu acest guvern la această sărbătoare.

Suntem optimiști. Credem că lucrurile se vor îndrepta. Vom vedea cum se vor desfășura. Fapt este că ieri dimineață am primit o notă de la Moscova, pe care o cunoașteți, fiindcă v-am comunicat-o, o notă semnată de domnul Molotov și care mi-a fost comunicată de domnul general Susai-kov, la șapte și un sfert și am comunicat-o Maiestății sale.

Domnul Lothar Rădăceanu, ministrul muncii: Aveți textul?

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului: Nu-l am aici. Vi-l reproduc. Guvernul Uniunii Sovietice se opune categoric demiterii guvernului Groza și a notificat acest lucru și la Londra și la Washington.

Textul deci conținea un categoric nu, un categoric protest în contra demiterii guvernului nostru și totodată punea în vedere faptul că a luat contact cu celelalte două Mari Puteri.

În situația aceasta, noi nu putem, cu forțele noastre, din inițiativa noastră să determinăm lucrurile; ci avem obligația de a aștepta liniștiți ca aceste trei puteri să pună la punct problema.

Iată deci cum această problemă a ajuns în făgașul, pe care trebuia să intre din prima zi. Privind prin prisma celor întâmplate, ulterior, putem constata că, dacă s-ar fi făcut de la început așa, nu s-ar fi petrecut toate cele întâmplate în aceste ultime zile, n-ar fi fost nici acea lipsă la sărbătoarea de ieri, n-am fi ajuns nici la acele înveninări de fântâni – fiindcă, înveninând, cineva va trebui să răspundă, pentru că nu ne putem juca cu liniștea unui neam.

Când am spus că n-avem nimic de făcut noi, ci trebuie să așteptăm ceea ce fac cei mari – să fiu bine înțeles, aceasta nu înseamnă că noi ne culcăm și dormim. Noi avem sfânta datorie de a ne vedea de treabă. Țara în asemenea împrejurări, nu poate fi lipsită nici pentru cinci minute de o guvernare efectivă. Avem, prin urmare, datoria de a ne ocupa de problemele zilnice, de a le da soluții potrivite și de a îngriji de suferințele grele care apasă asupra noastră și în urma secetei și a tulburărilor economice și financiare.

N-am înțeles să stăm nemișcați. Apelez la dumneavoastră la toate partidele dumneavoastră și la dumneavoastră toți: să păstrăm o atitudine calmă și să contribuim cu toți la crearea unei atmosfere calme și liniștite, care face posibilă reducerea oricărui suprafețe de frecare și în interior și în afară, căutând fiecare, cu toată judecata și puterile noastre, să contribuim la consolidarea unei atari atmosfere de liniște, unei atitudini care să poată să ușureze și munca celor trei mari. Va trebui, îndeosebi să evităm de a face greșeala din partea noastră, pe care au făcut-o alții, de a anticipa nervos și de a crea suprafețe de frecare sau incidente care să îngreuneze ulterior soluția finală și definitivă.

Atât am vrut să vă comunic. Vă rog să-mi scuzați întârzierea de a vă încunoștiința mai degrabă cu aceste lucruri, pentru că eram dator să vi le comunic eu, ca șef al guvernului. Dar serbările de ieri au avut program foarte încărcat, care justifică această întârziere. Dar n-am întârziat în așa măsură încât să reprezinte pentru dv. constituirea unui fel de reproș față de președintele Consiliului de Miniștri că, deși tot Bucureștiul clocotea și viața politică la fel, el totuși n-a găsit ocaziunea ca să vă convoace. Cred că mi-am făcut datoria îndeajuns, și cred că v-am spus destule lucruri din care să trageți concluziile necesare.

– Ședința continuă.

– La redeschidere.

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, după temeinica examinare a situației politice, în momentul de față înțeleg că, în ce privește situația guvernului și a chestiunilor de ordinea zilei pe plan intern, am ajuns la constatarea cu satisfacție că toate partidele și grupările care constituie împreună acest guvern de largă concentrare democratică, sunt – ca și până acum – și de acum înainte solidare și se mențin pe poziția unei colaborări și în viitor, și sunt animate de dorința de a depune muncă serioasă pentru a rezolva problemele zilei.

Ca șef al guvernului, eu vă mulțumesc din toată inima – vă mulțumesc și individual dumneavoastră, dar și grupărilor și partidelor politice colaboratoare din care faceți parte –, vă mulțumesc că prin strânsa colaborare a dumneavoastră, prin neclintita menținere pe poziția a unor colaborări ați făcut posibilă ziua mare de ieri – o dată de mare importanță în istoria neamului nostru. În felul cum a decurs – cu un anumit gol, care însă va trece ca un episod – socot că astfel am îndeplinit încă o sarcină, dând posibilitatea glorioasei armate române de a trece învingătoare pe sub Arcul de Triumf, lucru care se va înscrie în istoria neamului cu litere de aur, și noi nu avem dreptul să nu fim la datorie și să stăm în calea acestei înfăptuiri.

Țin îndeosebi să mulțumesc domnului ministru de război, Rășcanu, pentru modul cum a știut să conducă – plin de cuminenie și de socotință – lucrările de pregătire a acestei mari serbări precum și însăși desfășurarea serbării, încât putem constata că am fost la înălțimea acestui act istoric. Îi mulțumesc din tot sufletul și pentru ceea ce s-a desprins din declarația

d-sale, referitor la atitudinea armatei, că ea nu face politică, armată care și-a avut partea ei ieri, pur militară, dar armată care, cum știm cu toții, este armata poporului, armata care a trecut printr-un botez de sânge, pe o linie de luptă care o angajează definitiv de a fi o armată a poporului și nicicând nemaiputând să ajungă în conflict cu însuși poporul. Cine a avut o atare imagine – și au fost fantezii aprinse ici și colo – că s-ar putea repeta ceea ce a fost în trecut, că armata ar putea ajunge un adversar al poporului, cred că a avut o mare decepție ieri, văzând sărbătorind alături armată și popor, cu multă căldură, totul trădând o integrală unitate sufletească a poporului cu armata lui.

În ce privește sarcinile noastre de azi, între ele se află și combaterea unor anumite acțiuni subversive, a colportorilor de știri false, care inundă piața și țara și care produc complicațiuni în domeniul economic. Noi vom lua toate măsurile față de acești colportori de știri false; măsuri aspre, ca să se cunoască că opera de subminare a unei guvernări grele, nu poate dăinui înainte fără sancțiuni.

Vă mulțumesc încă o dată pentru această manifestare de solidaritate și să-mi permiteți acum să vă fac propunerea să intrăm în examinarea chestiunilor de la ordinea zilei.

Prima problemă este referitoare la salarizări. Având în vedere însă timpul înaintat, vă propun ca să ținem ședința următoare mâine la 11 jumătate fix, pentru că în două ore o vom termina. (Aprobări).

Prin urmare vom ține ședință plenară mâine, iar pentru Consiliul Interministerial vom ține ședință luni după-amiază, la ora 5, atacând problema din sectorul economic și administrativ.

Pentru ședința Comisiei Interministeriale, vă rog să fie de față toți domnii miniștri, care o compun, fiindcă până atunci vom avea pregătit tot materialul necesar pentru luarea de soluții.

– Ședința se ridică la ora 14, 35.

Arhivele Statului București. Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosare 8/1945), f. 42 - 56.).

79

1945 august 27, București. Articol în care se prezintă sărbătorirea împlinirii unui an de la actul istoric din august 1944.

Ecourile marei aniversări

Persistă încă în atmosfera capitalei ecurile sărbătoreștilor entuziasm, cu care mulțimea ce umplea toate străzile capitalei, a aclamat pe vitejii ostași ce se întorceau victorioși din lupta împotriva hitlerismului. Răsună încă în văzduh uralele adresate celor care, alături de marea și puternica armată roșie, au înfrânt ultimele zvârcoliri ale dușmanului cotropitor.

Un suflu de unitate lega și mai mult, în această zi de aniversare a actului istoric de la 23 august 1944, mulțimea entuziastă și soldații bucuroși de căldura primirii în drumul spre căminurile, gospodăriile și îndeletnicirile lor.

Primul gând și al unora și al altora se îndreaptă spre cei ce nu mai sunt, spre cei care și-au dat viața pe câmpul de bătaie; dar durerea pierderilor era atenuată de legământul de recunoștință față de memoria eroilor căzuți și de constatarea că jertfele lor n-au fost zadarnice, că Ardealul face parte din nou din trupul țării; că s-a împlinit reforma agrară prin care se distribuie celor ce muncesc ogorul dăător de roadă; că legiuiri drepte de reglementare și răsplătirea muncii au luat ființă; că nu va mai fi posibilă exploatarea și că o eră nouă de democrație, de justiție și de egalitate pentru toți este în plin mers.

Manifestațiile de simpatie și de solidaritate adresate guvernului Groza au luat caracterul unei mișcări de mase, care s-au prelungit în cursul serii și s-au reanimat a doua zi.

Mulțimea nu poate să uite, firește, că sub guvernul de concentrare democratică Petru Groza, s-a dat cel mai viu impuls acțiunii noastre militare de aliați, mobilizând toate forțele militare, toate resursele noastre industriale și agricole tot potențialul nostru de transport, contribuind astfel la apropierea momentului capitulării germane. Ea nu poate să uite că încrederea de care se bucură guvernul Groza înaintea înaltei conduceri de stat a Sovietelor, ne-a hărăzit recunoașterea formală și înstăpânirea de fapt asupra Transilvaniei de Nord, precum aceeași încredere ne-a ajutat să restabilim liniștea și ordinea în uzine și pe ogoare, atât de necesare refacerii țării.

Mulțimea vede în atmosfera de stabilitate creată în ordinea vieții politice și administrative a țării, cum și în eforturile ce se depun pentru asigurarea stabilității în ordinea vieții economice, posibilitatea și cheazășia de desfășurare a muncii constructive și reparatoare, la care exponenții democrației nu obosesc să cheme pe toți românii, fără deosebire de clasă și de rasă.

De aceea, uralele mulțimii adresate armatei se îmbinau cu cele adresate guvernului țării, care a pregătit aceste împliniri și prezidează acum opera de reconstrucție a țării, a guvernului prezidat de dr. Petru Groza care alături de distinșii oaspeți, primea defilarea trupelor încărcate de florile ce subliniau omagiile pe care poporul le aducea ostășimii victorioase.

Nădejdiile mulțimei, setea de dreptate satisfăcută de primele împliniri pe calea democratizării, îndemnul perseverării în munca pe acest fâgaș, erau cuprinse în ovațiile cu care masele compacte își manifestau convingerea neclintită că viața nouă care a început, a stabilit o trainică solidaritate între popor și cârmuitor.

„Universul” nr. 194, din 27 august 1945, p. 1.

1945 <august>, București. Memoriu adresat Marilor Puteri de guvernul Groza în care, criticând memoriile adresate acestora de partidele politice din opoziție, susține că libertatea individuală este respectată în România.

PERIOADA 6 MARTIE 1945 LA ZI

[...] Imediat după instalarea actualului guvern domnii Maniu și Dinu Brătianu nu au înțeles să stea în liniștea de o parte, ci au practicat în interior o politică permanentă de agitație, producând complicații și dificultăți în politica internă și externă a țării.

Agitația întreținută de domnii Maniu și Brătianu s-a dezvoltat în același spirit de negație, care a ilustrat contribuția d-lor la viața publică în ultimii douăzeci și cinci de ani.

Această agitație s-a făcut remarcată în felul următor:

- Exploatarea la maximum și prezentarea tendențioasă a diferitelor măsuri luate de guvern sub formă de note și memorii prezentate misiunilor anglo-americane.

- Crearea de dificultăți economico-financiare, prin dirijarea spre speculații nepermise a tuturor întreprinderilor producătoare de articole imediat necesare populației – întreprinderi ce constituie încă citadele economice în stăpânirea liberală și național-țărănistă – și canalizarea nemulțumirilor populației provocate de lipsurile economice, în sensul de a face răspunzător guvernul de aceasta.

- Sabotajul manifestat de băncile și instituțiile de credit – toate sub conducerea liberală și național-țărănistă – refuzul de a se acorda creditele necesare reconstrucției țării.

- O intensă campanie, prin viu grai și manifeste, de denigrare a partidelor din coaliție guvernamentală, utilizând fel de fel de născociri – posibile și imposibile – împotriva acestor partide și trimiterea peste hotare de material spre a fi exploatat în presa din străinătate în scop de a compromite actualul guvern.

- Declararea ca necostituțională a legii pentru sancționarea criminalilor de război și a vinovaților de dezastrul țării, deoarece mare parte dintre aceștia erau fie membrii sau simpatizanți ai acestor partide.

- Audiențe la suveran, servindu-se în aceste împrejurări de fel de fel de intrigi pentru a protesta față de măsurile luate de guvern în vederea restabilirii ordinii.

- Întrebuințarea metodei legionare prin inițierea și organizarea unei mișcări teroriste de „rezistență” a tineretului ambelor partide.

Această organizație avea misiunea de a imprima și colporta material de propagandă contra Armatei Roșii, contra popoarelor sovietice, de a pune la cale centre de rezistență în armată, precum și atentate contra personalităților politice.

Organizația era secretă și intitulată „T”, adică teroare.

Recrutarea membrilor se făcea într-un cadru de mister, adepții fiind primiți numai câte unul dintr-un birou întunecos, așa cum se obișnuiește mai ales în organizațiile masonice.

Pentru convingerea candidaților la intrare în grup se făcea uz de argumente, cum că în fruntea treburilor țării sunt oameni dușmani ai poporului și că în curând va izbucni un conflict armat rolul anglo-americieni de o parte și URSS de cealaltă parte și că rolul tineretului liberal și țărănist este de a înlătura actualul regim și de a organiza centre de rezistență înarmate contra URSS.

Membrul primit în grup depunea un jurământ de credință și se obliga a lucra în cea mai mare conspirativitate.

Cum înțelegea să înlătore regimul?

Prin asasinarea unor membrii din guvern și primul rând a d-lui Teohari Georgescu, ministrul de interne, ca să creeze haos, precum și a membrilor marcanți din Comitetul Central al Partidului Comunist, anume d-na Ana Pauker și dl. Vasile Luca.

Organizația a imprimat o gazetă de buzunar, intitulată „Văpaia“ și a hotărât punerea în funcțiune a două posturi de radio-emisie, care trebuiau să fie instalate la moșie Maltezeni, în balta Dunării, a lui Radu Maltezeanu, la rândul său membru al mișcării teroriste. Descoperirea organizației nu a lăsat timpul necesar instalării acestor posturi.

„Văpaia“ s-a tipărit cu o mașină „Boston“, instalată în casa conspirativă din strada Popa Rusu nr. 6. Ea a apărut pentru prima dată la 5 iulie 1945 și poartă imprimat pe prima pagină un „T“ mare, roșu.

În ziua de 19 iulie 1945, la adunarea tineretului liberal prezidată de dl. Dinu Brătianu, gazeta a fost distribuită asistenților în mod fățiș.

Gazeta curpinde mai întâi principiile fundamentale ale organizației, un editorial și o rubrică intitulată „Se spune că“, ambele pline cu insulte grosolane la adresa d-lui dr. Groza, a unor membri ai guvernului și a Comitetului Central a Partidului Comunist Român, informații externe și interne tendențioase și un articol „Spre un nou război“, de ațâțare împotriva URSS și în care se dezvăluie ca iminent un conflict armat între englezi și americani de o parte și Uniunea Sovietică de cealaltă parte.

După descoperirea mișcării „T“, atât Tețu cât și complicii săi au declarat în fața anchetatorilor și cu ocazia procesului, că organizația era sprijinită bănește de membri ai Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal, că șeful real al ei era o persoană care lucra din umbră, ajutat de un comitet de conducere compus din mai multe persoane din rândurile partidelor de mai sus.

Starea de neliniște este întreținută în mod clandestin și permanent în Transilvania de către elemente liberale și național-țărăniste, care provoacă incidente, mai mari sau mai mărunte, în centrele din Ardealul de Nord.

Sunt de relevat gravele incidente de la Cluj, provocate de reacționarii național-țărăniști, în august a.c., cu ocazia reîntoarcerii de pe front a

trupelor românești, în urma cărora au murit 3 muncitori de la fabrica „Dermata”, un sublocotenent și un soldat român.

Această atitudine a celor două partide, inspirată și dirijată de d-nii Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, ilustrează o mentalitate care a preferat întotdeauna echivocul în locul acțiunilor reale și deschise, care s-a servit de alții pentru a provoca o politică pe care nu au avut curajul să o practice singuri și care s-a dat înlături în momentele cruciale ale istoriei țării noastre, de la orice răspundere grea.

I. RĂSPUNS MEMORIILOR PARTIDELOR ISTORICE ÎNAINȚATE GUVERNELOR NAȚIUNILOR UNITE

În toate memoriile înaintate de către partidele istorice guvernelor Națiunilor Unite, acestea caută să arate că situația din România este insuportabilă, pentru marea majoritate a populației, din următoarele motive:

a) Guvernul nu reprezintă toate clasele sociale, fiind o expresie a unei minorități.

b) Guvernul dr. Petru Groza a suprimat libertățile:

1. Libertatea individuală prin arestări și internări ilegale, în lagăr.

2. Libertatea presei.

c) Guvernul dr. Petru Groza a dus economia națională la situația dezastruoasă de astăzi.

Pentru a informa obiectiv guvernele Națiunilor Unite, asupra acestor afirmații ale partidelor istorice, ținem de a noastră datorie să dăm lămuriri de mai jos:

a) Guvernul nu reprezintă toate clasele sociale, fiind o expresie a unei minorități.

Guvernul dr. Petru Groza cuprinde în structura sa reprezentanți ai tuturor claselor sociale, și ale tuturor partidelor istorice din țară, care au înțeles a da un concurs real și efectiv pentru refacerea materială și morală a țării, după dezastrul provocat de război.

Mai mult, portofoliile ministeriale au fost astfel împărțite, încât fiecare departament este condus de omul coresponsător.

Guvernul dr. Petru Groza, în activitatea lui de la 6 martie și până astăzi a făcut toate eforturile posibile pentru o pacificare între clasele sociale, dând posibilitatea prin legile elaborate la o dezvoltare pașnică a tuturor claselor sociale.

Țărănimea. Prin realizarea reformei agrare guvernul a reușit a pacifica pătura țărănească, care după 23 august 1944 era animată de cel mai motivat spirit revoluționar, pentru realizarea năzuințelor seculare de a deveni stăpânul pe pământul pe care-l muncește. Fără realizarea acestei reforme mizeria în care trăiește de secole pătura țărănească din România, ce reprezintă 80% din populația țării, ar fi fost împinsă către mișcări revoluționare foarte dăunătoare liniștei necesare refacerii țării.

Muncitorimea. Guvernul dr. Petru Groza a pacificat și canalizat activitatea muncitorimii către opera de reconstrucție a țării, prin legiferarea organizării sindicatelor. Dacă această lege n-ar fi fost elaborată, muncitorimea și năzuințele ei spre mai bine, ar fi început mișcări greviste și în

general mișcări protestatare, inerente stării de spirit de după un război în orice țară.

Prin această legiferare și prin lozincile de ridicare a producției lansate de Confederația Generală a Muncii, care face parte și ea din guvern, guvernul a reușit a canaliza mișcarea muncitorească către un spirit constructiv, util refacerii țării.

Pentru refacerea vieții salariaților de toate categoriile, guvernul a înființat economate pe lângă toate întreprinderile publice și particulare.

Industriașii și comercianții. Guvernul dr. Petru Groza a făcut tot posibilul pentru a proteja pe comercianți și industriașii cinstiți, căutând a-i atrage și canaliza către opera patriotică de refacere a țării.

În acest scop și datorită popularității, pe care o are în rândurile muncitorimii, a fost singurul guvern care a reușit a convinge muncitorimea că nu este cazul a cere mereu salarii sporite, creând astfel o bază stabilă pentru prețuri. A legiferat chiar fixarea salariilor muncitorilor și funcționarilor.

A făcut tot ce este posibil pentru a pune la dispoziția industriașilor și comercianților materii prime-fabricante și chiar mărfuri, în cantități din ce în ce mai mari, la prețuri stabile, prin încheierea de convenții economice favorabile, cu statele vecine.

A făcut un imens efort punând la dispoziția C.F.R.-ului suma de 100 miliarde pentru refacerea rețelei de cale ferată și a materialului rulant, în scopul de a ușura cât mai mult circulația mărfurilor.

Toate acestea pentru a readuce comerțul și industria la un nivel cât mai normal, dând astfel posibilitatea negustorilor și comercianților cinstiți de a realiza câștiguri.

Nu s-a făcut nici o lege de constrângere sau de împiedicare a comerțului cinstiți.

S-au luat măsuri normale contra speculanților, lucru ce nu poate decât să bucure pe negustorii cinstiți.

Ca urmare, cea mai mare parte a negustorilor și industriașilor s-a încadrat în munca de reconstrucție, dând un efectiv concurs guvernului.

b) Guvernul dr. Petru Groza a suprimat libertățile

1. Libertatea individului prin arestări și internări în lagăre.

Se aduce guvernului învinuirea că a suprimat libertățile individuale și că a făcut arestări și internări ilegale în lagăr. Pentru a răspunde acestor învinuiri complet neîntemeiate, trebuie să amintim, că până la venirea guvernului dr. Petru Groza la cârma țării nu se făcuse nici un pas înainte pentru arestarea și judecarea criminalilor de război, pentru epurarea aparatului de stat de elementele fasciste sau profasciste.

Odată venit la putere, pe data de 6 martie 1945, guvernul înțelegând să aplice cu strictețe condițiile conversației de armistițiu, a elaborat cele trei legi fundamentale pentru democratizarea țării:

1. Legea pentru pedepsirea criminalilor de război;

2. Legea pentru pedepsirea celor vinovați de dezastrul țării;

3. Legea pentru epurarea aparatului de stat.

După decretarea acestor legi, guvernul a pășit cu hotărâre la aplicarea măsurilor impuse. În loc ca d-nii Maniu și Dinu Brătianu, care trămbișau peste tot sentimentele lor democratice, să dea tot concursul, prin partidele

respectiv ca aceste legi să-și îndeplinească funcțiunea, ei au încercat printr-o propagandă neloyală și subversivă să împiedice aplicarea acestor legi, defăimând și căutând să submineze autoritatea Tribunalului Poporului, prin lansarea de știri false și zvonuri rău voitoare. (Vezi manifestații alăturate).

În timp ce se judecau la Tribunalul Poporului procesele criminalilor de război, s-au organizat diverse manifestații de stradă pentru a produce impresia că poporul este contra verdictelor ce se dau de către acest tribunal.

Văzând că nici pe această cale nu reușesc să dărâme autoritatea Tribunalului, au încercat să înjghebeze organizații teroriste secrete pentru a duce propaganda subversivă mai departe. Exemplu concludent îl formează organizația „T” formată din tineri aparținând Partidului Țărănesc și Liberal, care încurajați de elemente conducătoare din cele două partide ca d-nii Bebe Brătianu, Gh. Brătianu, Ilie Lazăr, etc., au încercat să formeze un grup terorist de tipul celor cunoscute în gurparea legionară, cu scopul de a atenta la viața miniștrilor și membrilor mai proeminenți ai partidelor de stânga.

După declarațiile lui Dorovici, care face parte din conducerea tineretului liberal, ei au încercat să se înarmeze imediat după 6 martie, acesta contribuind personal la despachetarea și răspândirea a 100 de revolve, aduse într-o ladă la sediul Partidului Liberal. Tot aceștia au scos publicația clandestină „Văpaia” unde atacă pe față Uniunea Sovietică și instigă la acte de teroare.

Elementele teroriste legionare, care după 23 august și mai ales după 6 martie și-au dat seama că nu mai au nici o bază de susținere pentru acțiunile lor antidemocratice, odată cu căderea Germaniei, au început a se regrupa căutând refugiu în spatele activității reacționare dusă de partidele zise „istorice”.

În toate manifestațiile de stradă ale național-țărăniștilor și liberalilor, organizate în ultimul timp, s-a constatat caracterul antisemit și antidemocratic al lozincilor și manifestărilor grupurilor de tineri bătauși, în cea mai mare parte studenți, foști legionari, care formau elementul dinamic al acestor manifestații. Față de aceste tendințe, este natural ca guvernul a fost silit să ia măsuri, în anumite cazuri, de împiedicare a acestor manifestații, de ridicare a unor manifestații, pentru a fi cercetați și triați. Nici odată aceste cercetări n-au durat mai mult decât câteva ore, după care au fost reținuți numai foștii legionari sau elemente cu cazier polițienesc, restul fiind eliberați.

Dacă guvernul n-ar fi luat aceste măsuri, organizațiile democratice, inclusiv sindicatele, ar fi fost silite să-și ia ele măsurile de apărare, ceea ce ar fi provocat dezordini grave. Această situație guvernul a căutat cu orice preț să o împiedice.

Spre a vedea și mai clar, că guvernul Petru Groza nu a înțeles să limiteze libertățile individuale, decât în cazurile strict necesare pentru păstrarea ordinii, trebuie să amintim că, din numărul legionarilor aflați în lagăre de concentrare, mai bine de 90% au fost ridicați și internați înainte de 6 martie, ca urmare a decretului-lege publicat în timpul guvernării domnului Rădescu, care cerea ca toți legionarii care au suferit vreo condamnare să fie internați în lagăr. Cercetând însă cu atenție, prin comisiile de triere, pe

acești legionari internați, s-a constatat de către organele guvernului, că marea lor majoritate erau muncitori și intelectuali care nu avuseseră rolul de conducere în mișcarea legionară, ci fuseseră târâți în această mișcare, prin diverse promisiuni demagogice.

În schimb ca urmare a aceluși decret nu a fost arestat și internat nici unul dintre fruntașii mișcării legionare care se găseau în țară. Mai mult chiar, unii dintre ei sunt liberi și dețin poziții proeminente în partidele istorice, de exemplu: Dumitru Gerota, fost prieten intim al lui Corneliu Zelea Codreanu; Comaniciu, fost conducător al studențimii legionare; prof. Veniamin, legionar fost șef de cabinet al lui Mihail Antonescu.

Ca urmare s-a făcut o triere minuțioasă a celor din lagăr, și în loc ca guvernul să înmulțească numărul persoanelor internate și sustrase producției, a eliberat pe cea mai mare parte dintre ei, redându-i societății, pentru a contribui la munca de reconstrucție a țării.

Acestea sunt faptele care arată cu destulă claritate felul cum a înțeles guvernul Petre Groza să respecte libertatea individuală.

▼
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Secret de Informații, Politica Internă, dosar 1 / 1945, 178 - 189.

81

1945 septembrie 14, București. Declarația dr. Petru Groza, despre vizita sa în Uniunea Sovietică.

Domnul dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Domnilor miniștri, cred că datoria noastră cea dintâi să vă raportăm asupra lucrărilor noastre în timpul șederii la Moscova, și să vă prezentăm și detaliile pe care comunicatul nu le-a cuprins. Comunicatul conține numai un rezumat; acum veți avea și toate detaliile.

Înainte însă de a intra în miezul chestiunii, țin să vă comunic că am fost primiți la Moscova nu numai cu caldă prietenie, dar și cu multă înțelegere față de greutățile noastre de aici. Membrii Guvernului sovietic au stat la dispoziția noastră zi și noapte, depunând multă trudă pentru a ne ajuta, pentru că au și ei greutățile lor.

Mergând spre Moscova, am aterizat la Kiev, unde am putut sta două, trei ore, ca să vedem Kievul. Domnul Tătărescu s-a întors la un moment dat spre mine, și a spus: când văd ce este aici, îmi vine să mă întorc acasă și să nu mai cer nimic acestor oameni. Și totuși am cerut. Devastările și distrugerile sunt mari; deci sunt și ei în situație grea. Cu toate acestea, încă o dată au sărit formal în ajutorul nostru.

Am sosit la Moscova seara. Nu ne venise încă bagajele de la avion. Erau așa cum venisem de pe drum, când ni s-a și trimis un mesagiu din partea Generalisimului Stalin, care-și exprima dorința să ne vadă chiar atunci, așa cum suntem.

Am fost primiți în aceeași seară. Am petrecut câteva ore împreună. Au fost și toți miniștrii titulari, domnii Tătărescu, Gheorghiu-Dej, Voitec și Ghelmegeanu.

Din primele conversații s-a desprins – și Generalissimul Stalin a accentuat – hotărârea de a ne ajuta. Această declarație de la început a Generalissimului Stalin, s-a tradus în fapt.

În primul rând s-a pus problema cerealelor, din cauza secetei și în vederea foametei care amenință această țară. Și ei au lipsuri mari. Au și ei regiuni bântuite de secetă. Totuși, după cum vedeți, nu numai că au renunțat la marile cantități pe care eram obligați să le furnizăm, dar ne-au dat de la ei 30.000 vagoane cereale: 15.000 vagoane porumb și 15.000 vagoane grâu.

Și aici țin să amintesc un detaliu, pentru a aprecia, din partea noastră, și mai mult, toată solicitudinea lor. La început, când am cerut să ni se dea cereale, ni s-a spus că nu pot. Am cerut să ne ajute pe calea importului din Canada sau din America de Sud. Dar au și ei greutățile lor de transport. La un moment dat ne-am gândit să oferim aurul de la Banca Națională; și am oferit. Decât să flămânzească un popor și să moară de foame, mai bine renunțăm la aur. Chestiunea a ajuns la Generalissimul Stalin, și el a spus: Nu, țineți-vă aurul, fiindcă aveți nevoie de el.

Vedeți un gest. Atunci am spus: dar cum plătesc, căci este un preț de plătit? A spus: nu trebuie să plătiți. Vă dăm împrumut, și ne veți restitui acest grâu și porumb, începând cu anul 1946/1947, cu o dobândă de 5%, fiindcă luăm și noi de la colhozuri, și avem răspundere. Și cu drept cuvânt ar fi putut avea răsunet acest lucru în sufletul acelor mase, cărora le-am făcut și noi atâta rău.

D.M. Solacolu, comisar general al comerțului exterior:

5% pe doi ani, deci 21,5% pe an.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Deci cantitatea împrumutată este restituibilă în anii 1946/1947, cu 5% care se repartizează pe doi ani. Deci dacă socotim pe linia bancară, este numai 21,5%.

D. ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului:

Aceasta este echivalentă cu pierderea la transport.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Noi am mers pe linia cererilor noastre încurajați de Generalissimul Stalin, care ne încuraja aproape să cerem. În prima ședință chiar mi-a spus: vă dau drepturi nelimitate în cereri. Domnul Tătărescu i-a răspuns Generalissimului Stalin. Cum i-ai spus, domnule Tătărescu?

D. Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului:

Dacă cerem prea mult, ni se va spune că este prea mult și noi ne vom supune. Dar dacă vom cere prea puțin, să ne spună ei, ca să cerem mai mult.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Am trecut la cealaltă problemă care era apăsătoare, la art. 12 din Convenția de armistițiu.

Mai întâi, am obținut o reducere de 300 miliarde. Am obținut apoi o eşalonare pe trei ani, începând cu anul viitor.

În ce privește restituirea obiectelor luate de acolo, nu mai cer. Închidem acest capitol pentru ei. Ei nu mai cer, însă pentru noi deschidem un nou capitol. Și aici fac o paranteză, și vă previn domnilor miniștri, că vom continua să cercetăm pe cei care au adus bunuri din Basarabia, și îi vom urmări până în pânzele albe, pentru ca statul să fie despăgubit pentru tot ceea ce acest popor trebuie să dea. Să nu fim înțeleși greșit în opinia publică din țară, că cine a scăpat și n-a declarat și n-a dat, rămâne cu automobilul furat din Transnistria.

Deci vom avea un nou capitol, de urmărire a acestora.

Prin urmare, acest apăsător articol pentru noi, art. 12, se poate considera epuizat, cum spun ei, sau lichidat, cum spunem noi.

O altă problemă care s-a pus, a fost aprovizionarea armatei sovietice aflătoare la noi în țară. Această armată este încă aici. Am cerut Generalisimului Stalin să scoat cavaleria, cazacii, cu caii lor, din regiunile unde nu se găsesc furaje, și au fost de acord. A chemat, în prezența mea, într-o întrevvedere când eram numai eu, pe un general, și i-a spus să examineze ce s-ar putea face ca să plece cazacii de aici, și să ia măsurile necesare. Generalul acela spunea că-i trebuiesc 19 terenuri, dar își va da toată silința. Și spunea Generalisimul Stalin: și cazacii mei sunt dornici să-și vadă cu o oră mai înainte casele. Deci și noi avem tot interesul să vină la ei acasă. Dar până atunci, cum aveți greutateți de aprovizionare, ce este de făcut?

Am spus: este o secetă fără precedent. Nu-i putem aproviziona pe toți. Atunci Generalisimul Stalin a spus: Nu mai dați grâne. Vom aproviziona noi aceste unități cu făină de la noi. Dar ceva carne puteți da?

N-am putut spune că nu pot da carne. Am spus: nu dau cifre asupra cantității, dar principial se poate da.

Ei au redus apoi – pot spune, din inițiativă proprie – cantitățile de furnizat pentru aprovizionarea acestor trupe, considerabil, la toate celelalte articole. Media este cam de 60 – 70% și merge până la 75%.

Deci o mare ușurare și aici. Nu mai vorbesc de restul de cantități care erau de furnizat, pentru care am primit amănări și reduceri considerabile.

A fost pusă și discutată problema transporturilor. Rezultatul este că Guvernul Uniunii Sovietice ne-a cedat cele 15.000 vagoane, după care noi ne vaităm atât de mult. Guvernul Sovietic ne-a cedat și 115 locomotive, fără echivalent.

S-a convenit ca administrația Căilor Ferate să revină Ministerului Comunicațiilor și Direcției Generale a Căilor Ferate.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor:

Aici am de făcut o mică rectificare.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Da, știu, rămânând ca să nu ne amestecăm în transportul trupelor sovietice. Serviciile centrale însă sunt sub ordinele d-tale, domnule Gheorghiu-Dej. Nici diferiții comandanți sovietici din țară nu se mai pot amesteca în conducerea Căilor Ferate; ei rămân subordonați, în ceea ce privește măsurile relative la transporturi, acestui minister. De aceea spun eu că administrația Căilor Ferate a trecut în întregime asupra Ministerului

Comunicațiilor, fiindcă ceilalți comandanți rămânând în subordine, nu se micșorează cu nimic autoritatea conducerii Căilor Ferate din partea noastră.

Am ridicat apoi și problema marinei, și în primul rând nu problema marinei de război, ci a marinei comerciale, fiindcă noi n-avem vase, cu care să facem transporturi de import sau de export de mărfuri.

Ni s-au restituit, fără echivalent, 18 vase de comerț, și de mare și de fluviu. Veți vedea lista lor. Acesta este un caz fără precedent în istoria războaielor, fiindcă vasele ni s-au dat, nu ni s-au retrocedat.

Au mai rămas și alte vase la ruși în afară de acestea 18 care ne-au fost date?

D. amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei:

Mai sunt. Lista pe care v-am dat-o conține 26 de unități.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Vasăzică, ni s-au dat 18 din 26. Să fim sănătoși, să ținem această linie înainte și să ne dovedim prieteni cu Uniunea Sovietică. Eu n-am cutezat să spun mai mult acolo, fiindcă am fost surprins de marele număr de vase care ni s-au dat. Ne rezervăm însă dreptul să mai cerem.

D. amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei:

Cunoașteți numele vaselor care ni se cedează?

D. Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului:

Sunt trecute aici în Convenție. Le veți auzi numele.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Pe linia acestor învoiri am avut și acest rezultat al preîntâmpinării cererilor noastre.

Am ajuns la problema prizonierilor de război. Trebuie să recunoaștem că și rușii au greutate de transport, iar pe de altă parte mulți din prizonieri sunt acum încadrați la locuri de muncă, în uzine. Apoi, trebuie să avem în vedere că pacea nu este încheiată încă și că noi trăim sub condițiunile armistițiului. Deci, de drept, noi nu putem cere restituirea prizonierilor. Este o problemă care, juridicește, nu este soluționată.

Totuși ei au declarat că prizonierii noștri aflați acum în Rusia Sovietică se vor întoarce în țară. Au și plecat 15.000, iar alți 15.000 se îmbarchează acum. După aceea vor veni alți 40.000 și la urmă rămân cei care sunt acum la locuri de muncă. Întâi pleacă cei din lagăre și apoi vin ceilalți.

În privința prizonierilor, cifrele date de noi nu concordă cu datele lor. Într-adevăr noi am dat cifra dispăruților: 120.000 în primul lot și 60.000 în Moldova, iar ei au arătat că, după socotelile lor au 138.000 prizonieri români internați.

Am pus și chestiunea românilor care au luptat pe front alături de sovietici și au căzut prizonieri la nemți. Aceștia, odată liberați, nu se consideră fără doar și poate, prizonieri.

Am pus și chestiunea basarabenilor, o altă problemă care ne agită, și care a fost exploatată de adversarii noștri politici, mai ales în cercurile reacționare. S-a exploatat în special o conversație a mea cu basarabeni, în care eu le-am cerut să mă ajute.

Iată faptele: noi am obținut de la Uniunea Sovietică exceptarea a șapte categorii de basarabeni de la repatriere. La sfârșit, eu am adăugat un al optulea punct, în care să poată intra cei care n-au putut fi cuprinși în cele

șapte puncte anterioare; l-am adăugat împreună cu domnii Tătărescu și Ghelmegeanu în felul acesta: toți cei care, din punctul de vedere al economiei naționale, sunt necesari să rămână aici. Aici putem băga pe oricine care lucrează într-o uzină, la o moară sau la lucrul pământului.

I-am rugat pe basarabeni să mă ajute și să facă lista celor care ar putea să intre în aceste opt puncte. Deși, în repetate rânduri am rugat pe domnii Pelvina, Halippa și Cugiujna, deși i-am chemat la mine, deși s-au angajat să facă aceste liste, totuși ei au târăgănit lucrurile și dădeau mereu din umeri. Îi întrebam: Ce ați făcut? Dați-mi listele, ca să pot obține ceva, fiindcă nu pot să fac pe saboteurul în fața sovieticilor, cu care am căzut de acord.

La toate aceste cereri ale mele, reprezentanții basarabenilor, stând în fața mea îmi răspundeau: „N-am făcut listele; le vom face“.

Preot C. Burducea, ministrul cultelor: Se temeau.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Atunci le-am spus și eu: „Vreau să vă ajut; dracul să vă ia, dacă nu vreți să mă ajutați și voi“. Mi-am permis să vorbesc așa, fiindcă cei mai mulți din ei sunt vechi politicieni pe care îi cunosc de mult. Ei însă s-au dus la Maniu și peste tot și au spus: „Groza dă dracului pe basarabeni“.

Am fost acum la Moscova și am depus efort, nu prea mare în această privință. Am vorbit cu Generalissimul Stalin și cu ceilalți membri ai Guvernului Sovietic. Ei sunt de acord că, cine vrea să plece, să plece; cine vrea să rămână, să rămână. O procedură din partea organelor sovietice pentru a controla împreună pe cei care rămân aici, nu va mai exista. Ținerea lor în evidență și punerea la punct a acestei probleme este o chestiune pur internă. Pe cine considerăm noi că vrea să plece, cei care nu se încadrează pe linia politicii noastre de împăcare cu Uniunea Sovietică, pe cei care vor căuta să rămână fermenți de agitare.

S-au mai discutat și diferite probleme de transporturi. Am arătat lipsurile noastre și am încheiat învoiala să ni se livreze 2000 de camioane de câte trei tone, cu plata eşalonată pe șase luni de zile. Este un mare ajutor care ni se dă din acest punct de vedere.

D. ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului:

Se va pune chestiunea repartizării lor.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului:

Să le avem întâi aici și vom vorbi noi de repartizare.

În ceea ce privește grănicerii și jandarmii, vom putea ridica acum contingentul grănicerilor la 20.000 oameni de la 13.500. Vom pune grăniceri pe frontiera comună cu sovieticii. Vom pune bază serioasă acolo. Și acesta este un aranjament, care trebuie subliniat, pentru că are o semnificația lui deosebită până acum s-a comentat mereu această lipsă.

Ei bine, va fi pază pe această graniță și se vor constitui un organ serios de control, în interesul ambelor părți, ca să punem capăt contrabandelor și circulației fără nici un control.

Iată în linii mari ceea ce s-a putut obține, mulțumită înțelegerii perfecte a guvernului Uniunii Sovietice.

Țiu acum să accentuez încă un lucru: domnul Voitec, paralel, a discutat și tratat în privința raporturilor culturale cu Uniunea Sovietică, punând

bazele unei convenții culturale, în privința căreia a întâlnit o largă înțelegere la sovietici. Am văzut bucuria pe care a produs-o faptul că noi ne interesăm de tot ceea ce produc ei sub raport cultural. Am vizitat și câteva școli de ale lor. Ei erau foarte bucuroși că ne interesăm de ele, iar noi eram foarte satisfăcuți vizitând atari realizări superioare din punct de vedere cultural.

Pe lângă aceste aranjamente de ordin material și de ordin cultural, trebuie să subliniez faptul că am fost primiți cu o cordialitate apropiată fără precedent în raporturile lor cu străinătatea, nu numai de către organele oficiale, de membrii Guvernului sovietic, începând cu Generalissimul Stalin – care ne-a primit în diferite rânduri, ne-a deschis larg casa și se bucură că poate petrece câtva timp împreună cu noi, arătându-ne o mare înțelegere – dar de toată lumea. Am fost bunăoară la Operă, unde am asistat cu toții la o scenă impresionantă. Când am apărut în loje în această Operă uriașă din Moscova, toți, ca un singur om, de la parter până sus, s-au ridicat în picioare, întorcându-se către noi și aplaudând frenetic și manifestând pentru noi. Este o clipă pe care trebuie s-o subliniez, fiindcă de la faza când noi purtam război contra Uniunii Sovietice, până la a fi primiți de un popor în acest fel și așa spontan, la Operă s-a săvârșit un proces psihologic de care nu poate fi capabil decât un popor mare și puternic, cum s-a dovedit acest mare și nobil popor.

Am fost primiți și de tot ce are Moscova intelectualitate; am fost primiți la Voks. S-a prezentat Academia în plin. S-a prezentat tot ce are Moscova ca știință, literatură și artă, începând de la exploratorul Papani, până la academicienii lor, toți erau de față. Și nu numai că s-au prezentat la recepție; dar faptul că ne-au înconjurat cu toată căldura, că ne-am simțit ca la noi acasă, a demonstrat atmosfera pe care noi am creat-o în uriașa țară vecină față de noi. Urmează, domnilor miniștri, numai ca noi să știm să ne folosim de această admirabilă conjunctură, de această atmosferă psihologică, de această mână întinsă de acolo, ca să putem pași la reconstrucția țării noastre și la întărirea noastră economică, culturală etc.

Eu afirm că de acum înainte depinde totul de noi. Trebuie să înțelegem rezultatele obținute în domeniul material, și să pășim de acum înainte la o guvernare și al o administrare serioasă. Fiindcă ni se pare că pe lângă felul cum ei lucrează, la noi nu se guvernează nu se administrează; este o parodie, nu din pricina guvernului actual, ci din pricina obiceiurilor înrădăcinate, a raporturilor dintre funcționari și public etc.

Deci să luăm o hotărâre eroică: să ne reinnoim la structura noastră și de guvern, și administrativă și să pășim fără întârziere la exploatarea acestor favoruri pe care le-am obținut. Iar pe linia noastră politică, să continuăm pe această linie cu care am obținut această încredere, și să ne ferim de a comite greșeli – pot spune crime – față de acest popor, de a strica cu atitudine nehotărâte tot ce s-a făcut până acum sub acest raport; fiindcă ar fi o greșală de nereparat, am împinge poporul nostru la o tragedie sigură, împreună cu toată structura noastră de stat. Noi suntem hotărâți să fim calmi, însă vor trebui să înțeleagă și rămășițele de opoziție și reacțiunea că nu trebuie să riște ca eventual să intrăm într-o fază de părăsire a acestei linii politice a noastră, cu toate riscurile care ar urma acestei dezertări de

pe linia destinului, – pot susține, – al acestui popor, care este trasat alături de acest uriaș vecin; desigur, neuitând nici o clipă pe ceilalți mari aliați. Și am constatat că la Moscova se ia în considerație acest lucru. Ei țin la aliații lor, și-i consideră nu numai de formă aliați. De aceea, trebuie să ne gândim să avem o atitudine care să nu lase nimic de dorit nici față de ceilalți aliați.

Atât am vrut să vă comunic. Și acum, eu propun să ne constituim în conferință politică.

Ședința continuă.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 9/ 1945, f. 4 – 15.

82

1945 septembrie 15, București. Declarația lui Gheorghe Tătărescu privind condițiile rămănerii sale în guvernul Groza.

[...]

Domnul Tătărescu, vice-președintele Consiliului:

Vreau să adaug câteva cuvinte la discuțiunile care au avut loc în ședința de astăzi, pe care eu le socotesc de mare importanță pentru viitorul guvernului nostru.

S-au împlinit acum câteva zile, 6 luni de când guvernăm. În decursul acestor 6 luni, noi am realizat lucruri mari, am împlinit acte istorice, care constituiesc mândria acestui guvern.

Prin urmare, putem privi înainte cu satisfacție și cu încredere în ziua de mâine; oricât de grele ar fi situațiile – și grele au fost constatările domniilor voastre – oricât de triste ar fi împrejurările, ele nu pot să umbrească paginile de frumusețe istorică pe care le-a scris guvernul nostru până astăzi. Prin urmare, nu cu scepticism, și atât mai puțin, nu cu pesimism, trebuie să examinăm situația de astăzi. Am realizat lucruri mari; putem realiza lucruri și mai mari. Este necesar, în decursul unei guvernări, din când în când, să facem autocritică. O astfel de autocritică a făcut-o și domnul prim-ministru, fără nici un fel de reticență lipsurilor guvernării noastre. Aceste constatări pot să constituie baze noi pentru activitatea noastră. În această privință, sunt în totul de acord cu concluziile domnului prim ministru. Guvernarea noastră nu este destul de coordonată și, în lumina cercetărilor și observațiilor făcute, trebuie să facem ceva mai mult decât am făcut până acum. S-au făcut observații cu privire la sectorul economic. Eu cred că este necesar să facem revizuirea tuturor sectoarelor guvernării noastre. Cu privire la sectorul economic s-a vorbit destul și nu-i nevoie să mai adăugăm ceva.

Aceste revizui sunt necesare, după cum am spus, nu numai în sectorul economic, dar și în celelalte sectoare cum este de pildă în sectorul reformei agrare. Am discutat chestiunea aceasta acum două săptămâni. Persist în a stărui cerând prietenilor care conduc Ministerul Agriculturii mijloacele precise și rapide, ca starea anarhică – cuvântul nu este prea tare – din acest sector, să înceteze. În marea majoritate a țării reforma agrară s-a aplicat,

dar sunt unele centre unde stăruiește o stare de anarhie. Prin urmare, această stare de anarhie păgubitoare, trebuie să înceteze.

De asemenea, în viața administrativă a țării noastre, trebuie să facem o revizuire. Sunt numai 48 de ore de când am sosit în București și am primit rapoarte, scrisori, declarații verbale de la prietenii noștri, din care reiese că viața administrativă nu în toate părțile este ceea ce trebuie să fie.

În al treilea rând, trebuie să facem o revizuire și în ceea ce privește colaborarea noastră politică. Noi suntem aci stând pe principiul colaborării loiale, cinstitute, însuflețite. Cred că aceasta este o constatare pe care unanimitatea membrilor guvernului o poate face.

Eu declar că guvernul nostru trăiește în special prin această colaborare cinstită și că toți ne-am pus toată priceperea noastră în slujba guvernului prezidat de către domnul dr. Petru Groza.

Armonia care domnește în sânul guvernului nu domnește și în țară, între grupările noastre politice. Sunt unele părți unde partidele, care formează acest guvern, se vrăjmășesc, se lovesc. Nu este destulă coordonare, nu este destulă înțelegere. Și această stare de lucruri este păgubitoare pentru acțiunea noastră de guvernare.

Prin urmare, și în acest sector este nevoie de o revizuire, pentru a putea stabili noi sisteme, noi metode și o nouă practică politică în țara aceasta, dacă dorim să fim strânși uniți și să ducem la bun sfârșit această guvernare.

Sunt multe chestiuni de aranjat. Un prieten din Tecuci este arestat, prefectul de asemenea este arestat, Alaltăieri seara, prin urmare, la Tecuci, au fost arestați doi prieteni de ai noștri, din senin.

Eu voi cere, ca o condiție de rămânere la guvern a partidului meu, ca nici o arestare să nu se mai facă decât pe baza unui mandat de judecătorul de instrucție.

D. Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne:

Numai așa se face.

D. Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului:

Ideile de legalitate și de ordine, cu care am început guvernarea noastră, trebuiesc să devină realitate.

Numai așa putem stăpâni grelele situații create uneori în țară și numai așa putem stăpâni – și aceasta să-mi dați voie să v-o cer să mă credeți – grelele situații, pe care le avem uneori peste hotare; și unele se leagă de celelalte.

Năzuința mea și a partidului meu – și a dv. tuturor – este ca doctorul Groza să inagureze în țara aceasta regimul dreptei legalități, al ordinei și o adevărată stare, unde fiecare ins este protejat de dreptul legii.

Nu șeful unui guvern și nu șeful unui sistem, în care fiecare face după puterea lui dictatorială, mai mult sau mai puțin mărunță – de la sat până în sus – ci șeful unei organizări, în care fiecare om știe că, sub adăpostul legilor, are drept să trăiască în raport cu aceste legi.

Aceasta este democrație. Democrație nu este putere absolută – și cu atât mai puțin nu este anarhie.

Iată de ce ziceam că restaurarea, pe tot eșicherul vieții noastre guvernamentale și politice, a ideii de ordine și legalitate, trebuie urmărită și realizată cât mai de aproape.

De aceea, domnule președinte, aș propune ceva mai mult: să ne dați voie tuturor șefilor de partide să vă propunem miercuri soluții precise și concrete de ceea ce trebuie să facem pentru a duce guvernarea aceasta cu și mai mult succes la scopul ei final.

Nu un ceas, nu o ședință, nu două; ci, să începem miercuri, să continuăm joi, vineri, sâmbătă, duminică, luni – cât trebuie – să ținem un conclav.

Nu ieșim de aici decât după ce ne vom fi mărturisit – noi între noi – toate greșelile, toate erorile și vom fi hotărâți toți – în comun acord – cum să le revizuiim, cum să le reparăm, ca să mergem mai departe.

Discuția aceasta s-o facem cu această hotărâre: rămâne între noi. Totul, sau cel puțin ceea ce spuneți dv., domnule președinte, și noi, nu este să treacă dincolo de zidurile acestei săli. Noi am fost prea cinștiți, prea buni, unii față de alții, pentru ca să credem că în momentul de față putem să lucrăm pe căi piezișe unii față de alții.

În ce mă privește pe mine și partidul meu: mi-am legat viața de dv. și legat înțeleg să merg mai departe, până la sfârșitul guvernării. Dar tocmai această hotărâre mă obligă a spune cu sinceritate și ceea ce am constatat rău; și mă obligă, cu tot mai multă hotărâre, să vă cer să remediați răul.

Vă declar, domnule prim-ministru și iubiți prieteni: condiționez rămânerea mea în mijlocul dv. de realizarea unor postulate, pe care le socotesc vitale pentru viiotrul nostru.

Nu putem merge mai departe cu unele practici, cu unele sisteme și cu prea multe hiatus și lacune în acțiunea noastră de coordonare. Vă citez una singură. Vorbea domnul ministru Ralea: Aveam un Minister al Industriei și Comerțului. Vor fi mers prost pe alte sectoare acțiunea guvernelor trecute; dar – și am oarecare competență în sectorul economic – aici am dus acțiunea noastră pe drumuri rodnice. Astăzi însă: avem industria națională, avem și un ministru al economiei naționale, avem și un ministru al combustibilului, ajutat de patru comisari, care cum ați văzut, nu se prea înțeleg întotdeauna, astăzi, când este nevoie de mai multă unificare, îmi dau impresia că mai mult decât oricând această unitate este bulversată.

Între alte măsuri, pe care trebuie să le luăm, este și aceea de a asigura unitatea tuturor factorilor care contribuiesc, direct sau indirect, la unitatea de comandament a economiei naționale. Aceasta este o chestiune care nu poate fi privită altfel și care nu se poate să nu fie realizată.

Dacă nu reasigurăm, prin dispozițiile de mâine, comandamentul acesta de coordonare al tuturor factorilor, care, pe eșicherul economic au răspundere, noi nu realizăm nimic. Nu este admisibil ca – la ceea ce am asistat adineauri: comisarul prețurilor are o părere, comisarul aprovizionării alta, ministrul de finanțe o a treia părere aceasta nu este admisibil să continue. Nu se poate. Să nu căutăm mai departe unele consecințe regretabile, decât în această disparitate și lipsă de concordanță și în informație – cum a fost adineauri – și în execuție – cum am văzut de mai multe ori, dar v-am citat numai un singur caz.

De aceea, rog pe domnul prim ministru să accepte ideea acestui conclav politic al guvernului nostru și, de miercuri începând, să se întrunească șefii de partide. Fiindcă este și o chestiune de ideologie, – poate. Poate că nu ne înțelegem, sau nu ne mai înțelegem, căci până acum ne-am înțeles. Și atunci, trebuie să discutăm între noi, să vedem cum și cât putem merge mai departe.

Restaurarea ideii de ordine și legalitate, începând cu reforma agrară și sfârșind cu respectarea libertății individuale, sunt postulate de la care nu înțeleg să fac nici o abatere nu se mai poate. N-a fost slăbiciune.

Uneori am închis ochii față de ceea ce nu trebuia să-i închid. Dar, văzând ceea ce văd – cum se întind din ce în ce mai mult în unele sectoare ale vieții naționale valuri de nemulțumire și când mă gândesc că poate într-un timp foarte scurt, sub președinția șefului nostru, vom lua contact cu țara pentru alegerile generale – și cum am o răspundere egală cu a fiecăruia dintre dv., aceasta nu mai poate continua.

Iată de ce, domnule președinte, cer să admiteți ideea acestei mari sfătuirii a noastre. Nu numai în sectorul economic, dar în toate sectoarele guvernării noastre, să discutăm aici și să venim cu soluții practice. Să declarăm o mare ședință în continuare și am această convingere că – așa cum vă cunosc și mă cunoașteți – vom ieși, după acest examen, mai întăriți, mai solidari, mai uniți, decât până astăzi, și gata să dăm șefului nostru toată puterea noastră. Iată ceea ce am avut de spus.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 9/1945, f. 69 – 75.

83

1945 septembrie 15, București. Telegrama lui Hulick, reprezentatul american în România, adresată secretarului de stat al SUA, privind instrucțiunile primite de Petru Groza cu prilejul vizitei la Moscova.

DEPARTMENT
OF
STATE

INCOMING
TELEGRAM

Bucharest via War
Dated September 15, 1945
Rec<d> 4:50 p.m.

SECRET
Secretary of State,
Washington

PRIORITY
684, Sept 15, 6 p.m.

A reliable informant advised me today that Socialist Minister Voitec, who was present at Moscow, told him the Groza delegation had received the following instructions from Moscow (rptd to London as 37 and Moscow as 215):

One. The GOVT should not resign under any circumstances.

Two. The GOVT should utilize every means to establish good relations with the King, and

There. Mr. Molotov assured them that Soviet troops would not be withdrawn from Rumania until a Communist GOVT was finally established.

The same informant likewise reported that Titel Petrescu was so enraged by fact that his party paper LIBERTATEA had given front page banner headline coverage to the return of Premier Groza and party from Moscow, that he issued instructions to have his name removed as director of the paper and refused to attend meeting last evening of Political Bureau of the Party, stating that he had no desire to discuss matters with the present members of the Political Bureau.

HULICK

Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 667, c. 532 – 533; The National Archives of The United States, Washington D.C., Department of State, R.G. 59, Roll 10, Division of European Affairs, 1945 – 1949.

Traducere

DEPARTAMENTUL
de
STAT

TELEGRAMA
PRIMITĂ

București
Datată: 15 septembrie 1945
Primită: 4:50 p.m.

SECRET
Secretarului de Stat,
Washington

Prioritate
684, 15 septembrie, 6 p.m.

Un informator demn de încredere m-a avertizat astăzi că ministrul socialist Voitec, care a fost la Moscova, i-a spus că delegația condusă de Groza a primit următoarele instrucțiuni de la Moscova (repetată cu destinația Londra cu nr. 37 și Moscova cu nr. 215):

1. Guvernul nu va demisiona sub nici o formă.
2. Guvernul va folosi toate mijloacele pentru a păstra bune relații cu regele.

3. Dl. Molotov i-a asigurat pe membrii delegației că trupele sovietice nu vor fi retrase din România până când nu se va instala un guvern comunist.

Același informator mi-a mai spus că Titel Petrescu este foarte furios că ziarul partidului său, „Libertatea“ a consacrat articolul de fond de pe prima pagină întoarcerii de la Moscova a delegației conduse de premierul Groza, că a primit instrucțiuni în sensul ca numele său să nu mai apară ca director al ziarului și că a refuzat să participe aseară la ședința Biroului Politic al Partidului, afirmând că nu dorește să discute nici o problemă cu actualii membri ai Biroului Politic.

Hulick

1945 septembrie 16, Moscova. Fragment din jurnalul lui A. I. Vâșinski: referitor la discuția avută cu G. Tătărescu privind conținutul mesajului lui I.V. Stalin către regele Mihai I, în vederea soluționării crizei apărute în relația cu guvernul Petru Groza.

ИЗ ДНЕВНИКА
А.Я. ВЫШИНСКОГО

СЕКРЕТНО
экз. Но 6
16 сентября 1945 года
Но 561-В

ПРИЕМ МИНИСТРА ИНОСТРАННЫХ
ДЕЛ РУМЫНИИ ТАТАРЕСКУ

10 сентября 1945 года

Сегодня, 10 сентября, в 2ч. 30м. принял Татареску.

1. Я предложил Татареску продолжить разговор, начатый вчера в театре, по поводу предложения о послании товарища Сталина королю Михая.

Татареску подробно наложил сущность своего предложения. Король сейчас находится в затруднительном положении и необходимо, как представляется Татареску, попытаться найти пути, чтобы ему помочь выйти из этого положения. Король рассуждает сейчас примерно так: своим заявлением об отставке правительства Гроза он испортил отношения с Советским Союзом и, и так сказать, потерял дружбу СССР. При этом положении ему ничего не остается другого, как продолжать идти по пути, на который он стал, опираясь на англо-американских советников. К этому присоединяется еще и то соображение, что король ожидает решения трех Правительств. Татареску считает, что дружественное послание, разумеется, в устной форме, генералиссимуса Сталина к королю может решительно повлиять на короля и побудить его изменить свою нынешнюю позицию.

На мой вопрос, какого содержания мыслит себе Татареску это послание, он ответил, что ему представляется возможным, чтобы в послании было бы сказано, что Советское Правительство действия короля рассматривает как формальный жест, вызванный вмешательством англичан и американцев, что в действительности Советское Правительство считает короля дружественно настроенным по отношению к Советскому Союзу, что доверие Советского Правительства к королю не поколеблено, и что Советское Правительство надеется на то, что король, учитывая дружественные отношения Советского Союза к Румынии, примет, со своей стороны, меры к нормализации создавшегося положения. Татареску добавил,

что такое послание он рассматривает как крайнее средство воздействия на короля, которое будет пущено в ход лишь в том случае, если все другие средства останутся безрезультатными. Татареску считает, что такое устное послание от генералиссимуса Сталина мог бы передать королю Гроза или Татареску. На мой вопрос, уверен ли Татареску, что король готов будет их принять по возвращении из Москвы, Татареску заявил, что в отношении себя он безусловно в этом уверен.

2. Далее перешли к вопросу об экономической помощи Румынии. Я просил Татареску сообщить, в какой форме он мыслит получить такую помощь. Татареску перешел сразу к вопросу о хлебе и кукурузе, указав, что дефицит определяется примерно в 600.000 тонн, и что Румынское Правительство хотело бы купить хлеб на золото.

Я ответил, что мы продавать хлеб не хотим, а золото нужно и самым румынам. Я спросил, не подойдет ли такая форма помощи, как ссуда с погашением в два года и с начислением 5% натурой.

Татареску с радостью подтвердил, что это предложение встретит полное одобрение со стороны Румынского Правительства.

3. Остальные вопросы, затронутые в этой беседе, особого интереса не представляют.

Беседа продолжалась около 40 минут. Присутствовал т. Шкода.

А. Вышинский

Разослано:

т. Молотову (2)

т. Деканозову,

Отд. Балк. стран

в дело (2)

б-эк 16.9.45.

Arhivele Statului București, colecția Xerocopii Rusia, pachetul XIII, doc. 3, fila 53; Arhiva MAE al Federației Ruse, Moscova, fondul 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, dosar 5.

Traducere

SECRET

ex. nr. 6

Din jurnalul lui A.I. Vâșinski

16 septembrie 1945

Nr. 561 – V

Primirea ministrului afacerilor
externe al României, Tătărescu

10 sept. 1945

Astăzi, 10 sept., la ora 2,30 l-am primit pe Tătărescu.

1. I-am propus lui Tătărescu să continuăm discuția începută aseară la teatru, în legătură cu propunerea privind mesajul tovarășului Stalin către regele Mihai.

Tătărescu și-a expus amănunțit semnificația propunerii sale.

Regele acum se găsește într-o situație dificilă și este necesar, după cum arată Tătărescu, să se încerce găsirea unei căi pentru a-l ajuta să iasă din această situație. Regele gândește acum cam în felul următor: prin declarația sa privind demisia guvernului Groza el a stricat relațiile cu Uniunea Sovietică și, ca să zicem așa, a pierdut prietenia URSS-ului. În această situație nu i-a mai rămas de făcut decât să continue să meargă pe drumul pe care a pornit, sprijinindu-se pe sfătuitorii anglo-americani. La aceasta se mai adaugă și considerentul că regele așteaptă hotărârea celor trei Puteri. Tătărescu consideră că transmiterea mesajului prietenesc – se înțelege, verbal – al generalisimului Stalin către rege poate influența hotărâtor pe rege și-l poate determina să-și schimbe poziția actuală.

La întrebarea mea: care ar fi conținutul mesajului gândit de Tătărescu, el a răspuns că i se pare posibil ca în mesaj să se spună că Guvernul sovietic consideră acțiunea regelui ca pe un gest formal, datorat amestecului englezilor și americanilor, că Guvernul sovietic îl consideră pe rege ca nutrind sentimente prietenești față de Uniunea Sovietică, că încrederea Guvernului sovietic în rege nu s-a zdruncinat și că Guvernul sovietic speră că regele, având în vedere atitudinea prietenească a Uniunii Sovietice față de România, va lua la rândul său măsuri pentru normalizarea situației create. Tătărescu a adăugat că un astfel de mesaj îl consideră ca fiind un ultim mijloc de a acționa asupra regelui și de care se va face uz numai în cazul în care toate celelalte mijloace rămân fără rezultat. Tătărescu consideră că un astfel de mesaj verbal de la generalisimul Stalin ar putea fi transmis regelui de către Groza sau de el, Tătărescu. La întrebarea mea, dacă Tătărescu este convins că regele va fi dispus să-i primească după întoarcerea de la Moscova, Tătărescu a confirmat că, în ceea ce-l privește, el este absolut sigur de aceasta.

2. În continuare, am trecut la problema privind ajutorul economic pentru România. L-am rugat pe Tătărescu să arate sub ce formă consideră el că trebuie primit acest ajutor. Tătărescu a trecut imediat la problema cerealelor și a porumbului, arătând că deficitul se estimează la aproximativ 600.000 tone și că Guvernul român ar dori să cumpere cereale pe aur.

Am răspuns că noi nu vrem să vindem cereale, iar aurul le trebuie și românilor. Am întrebat dacă nu i-ar conveni un ajutor sub formă de împrumut cu rambursare în doi ani și cu o dobândă de 5%, în natură.

Tătărescu a confirmat bucuros că această propunere are aprobarea totală a Guvernului român.

3. Celelalte probleme abordate în această discuție nu au prezentat interes deosebit.

Discuția a durat cam 40 de minute. A fost de față tov. Șkoda.

A. Vâșinski

S-a transmis:

- tovarășului Molotov
- tovarășului Dekanozov,
- Secția țărilor Balcanice, la dosar (2)

6 ex., 16.9.45.

1945 septembrie 22, București. Memoriu adresat Puterilor Aliate de Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național-Liberal după Conferința de la Londra, prin care se cer condiții mai bune de pace pentru România.

La Conférence des Ministres des Affaires Etrangères de Londres a pris en discussion la question de l'élaboration d'un projet de traité de paix avec la Roumanie. Selon les informations disponibles il paraît que ce projet reprendra les dispositions de la Convention d'Armistice signée le 12 septembre 1944 à Moscou entre la Roumanie d'une part et l'Union Soviétique, les Etats-Unis d'Amérique et la Grande Bretagne, agissant au nom des Nations Unies, d'autre part.

Il semble donc que dans l'intention de la Conférence des Ministres des Affaires Etrangères cette convention devait être convertie, telle quelle, en un traité définitif de paix.

Conformément aux accords de Potsdam, des représentants des Etats intéressés seront invités à participer aux travaux de la Conférence des Ministers des Affaires Etrangères lorsque celle-ci examinera des problèmes les concernant directement. Application de cette disposition a déjà été faite dans le cas de l'Italie dont le représentant a été admis par la Conférence à exposer le point de vue de son pays.

Le peuple roumain ne peut concevoir que des questions d'une importance aussi capitale pour son avenir puissent être discutées en l'absence d'un représentant légitime de la Roumanie. Une pareille procédure serait injuste et contraire aux décisions prises en commun à Potsdam par les trois principales Puissances Alliées.

Il est vrai que les conditions politiques intérieures sont malheureusement telles en Roumanie que le pays ne possède pas un Gouvernement représentatif et démocratique qui puisse être reconnu par les trois principales Puissances Alliées et qui puisse être admis à représenter valablement la Roumanie. Le Gouvernement Groza est en effet répudié par la grande majorité de l'opinion publique et n'a, par conséquent, aucun caractère démocratique. Ce Gouvernement s'est placé, en outre, en état d'illégalité en refusant de donner suite à la demande de Sa Majesté le Roi de démissionner, ce qui le disqualifie même au point de vue strictement juridique à représenter valablement la Roumanie.

Il y a un mois, les trois principales Puissances Alliées ont été saisies d'une demande de Sa Majesté le Roi les requérant, conformément aux accords de Yalta, à l'assister en vue de la formation d'un Gouvernement qui puisse obtenir la reconnaissance de ces Puissances. La question de la formation d'un Gouvernement soviétique, américain et britannique. Il incombe donc aux trois principales Puissances Alliées, en accomplissement des responsabilités communes qu'elles ont assumées par les accords de Yalta, d'apporter, un moment plus tôt, une solution à cette question et de faire cesser ainsi une situation imméritée dont l'effet est de priver la

Roumanie du droit reconnu de participer à des discussions qui concernent au plus haut point ses intérêts fondamentaux.

Confiant dans l'esprit de justice des trois principales Puissances Alliées, ainsi que dans l'unité qui les a constamment animées et qui a triomphé jusqu'à présent de toutes les difficultés – cette unité qui est la garantie la plus sûre du maintien de la paix – le peuple roumain ne doute pas qu'elles n'arriveront bientôt à un accord sur la formation, en Roumanie, d'un Gouvernement qui puisse parler au nom du pays et l'engager valablement.

En ce qui concerne les termes même du traité de paix avec la Roumanie, puisque des échanges de vues à ce sujet ont déjà lieu à Londres, les partis national-paysan et national-libéral en se faisant les interprètes de l'opinion publique, tiennent à déclarer dès maintenant qu'ils considèrent comme profondément injuste que ce traité fut une réédition pure et simple de la Convention d'Armistice.

Après le 23 août 1944, la Roumanie s'est acquise en effet des titres incontestables qu'il serait juste et raisonnable de voir reconnaître par le traité de paix. Après avoir réussi à accomplir le changement de politique avec un succès complet qui a dépassé toutes les prévisions, – la nation toute entière ainsi que l'armée ayant suivi la Roi sans absolument aucune défection – et cela à un moment où la victoire des Alliés n'apparaissait pas encore comme certaine, la Roumanie a donné à la guerre en Europe une contribution aussi grande que ses moyens le lui permettait. Sans trop insister ici sur cette contribution, il suffira de rappeler qu'elle a classé la Roumanie au quatrième rang des pays européens ayant lutté contre l'Allemagne et qu'elle a été reconnue par les principales Puissances Alliées et plus spécialement par l'URSS.

La Roumanie a donc le droit incontestable d'obtenir par le traité de paix des améliorations substantielles sur la Convention d'Armistice. Cela à plus forte raison que les représentants au Caire des trois Principales Puissances Alliées avaient promis aux délégués des partis national-paysan et national-libéral avec lesquels ils négociaient l'Armistice roumain, que des améliorations sensibles seraient accordées à la Roumanie si elle accomplissait le geste qu'on en attendait. Or la Roumanie a non seulement accompli ce geste avec un succès complet, mais elle a fait plus que son devoir pour la cause des Alliés.

Le Président du Parti
national-libéral

Le Président du Parti
national-paysan

Bucarest, le 22 septembre 1945

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 33/1945, f. 1 – 4.

Traducere

Conferința de la Londra a miniștrilor afacerilor externe a luat în discuție problema elaborării unui proiect de tratat de pace cu România. Potrivit informațiilor pe care le avem la îndemână se pare că acest proiect va relua

prevederile Convenției de armistițiu semnată la 12 septembrie 1944 la Moscova între România pe de o parte și Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie, ca reprezentanți ai Națiunilor Unite, pe de altă parte.

Se pare că intenția Conferinței miniștrilor afacerilor externe este de a transpune această convenție, ca atare, într-un tratat de pace cu România. Potrivit informațiilor pe care le avem la îndemână se pare că acest proiect va relua prevederile Convenției de armistițiu semnată la 12 septembrie 1944 la Moscova între România pe de o parte și Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie, ca reprezentanți ai Națiunilor Unite, pe de altă parte.

Se pare că intenția Conferinței miniștrilor afacerilor externe este de a transpune această convenție, ca atare, într-un tratat definitiv de pace.

Potrivit acordurilor încheiate la Potsdam, reprezentanții statelor interesate vor fi invitați să participe la lucrările Conferinței miniștrilor de externe atunci când aceasta va examina probleme care îi privesc în mod direct. Această dispoziție a fost deja aplicată în cazul Italiei, al cărei reprezentant a fost admis la Conferință să expună punctul de vedere al țării sale. Poporul român nu poate concepe că probleme atât de importante pentru viitorul său pot fi discutate în absența unui reprezentant legitim al României. O atare procedură ar fi nedreaptă și ar contraveni hotărârilor luate în comun la Potsdam de către principalele trei Puteri Aliate.

Este adevărat că situația politică internă a României este din nefericire de așa natură că nu permite formarea unui guvern reprezentativ și democratic care să poată fi recunoscut de principalele trei Puteri Aliate și care să poată fi admis să reprezinte cu adevărat România. Guvernul Groza este, într-adevăr, respins de marea majoritate a opiniei publice și nu are, în consecință, un caracter democratic. Acest guvern s-a situat, de altfel, în afara legii refuzând să dea curs cererii Majestății sale, regele de a demisiona, ceea ce-l descalifică chiar și din punct de vedere strict juridic să reprezinte cu adevărat România.

Acum o lună, principalele trei Puteri Aliate au fost sesizate de un memoriu al Majestății sale, regelui prin care acesta le cerea, în conformitate cu acordurile de la Yalta, să acorde asistență României în vederea formării unui guvern care să poată obține recunoașterea acestor puteri. Problema formării unui guvern capabil să reprezinte România la discuțiile privind încheierea tratatelor de pace a revenit deci guvernelor sovietic, american și britanic. Revine deci celor trei principale Puteri Aliate, ca în virtutea responsabilităților comune pe care și le-au asumat prin acordurile de la Yalta, să găsească, o clipă mai devreme, o soluție acestei probleme și să pună astfel capăt unei situații nemeritate al cărei efect este de a priva România de un drept recunoscut, acela de a participa la discuțiile care privesc în cel mai înalt grad interesele sale fundamentale.

Încrezător în spiritul de justiție al celor trei principale Puteri Aliate, cât și în unitatea de idei care le-a animat și care a ieșit învingătoare până în prezent din toate dificultățile – această unitate care este garanția cea mai sigură a menținerii păcii – poporul român este sigur că ele vor ajunge curând la un acord privind formarea, în România, a unui guvern cu

adevărat reprezentativ și democratic, a unui guvern care să poată vorbi în numele țării și să o angajeze cu adevărat.

Referitor la chiar termenii tratatului de pace cu România, pentru că au avut deja loc schimbări de opinii în acest sens la Londra, partidele Național-Țărănesc și Național-Liberal, făcându-se purtătorii de cuvânt ai opiniei publice, țin să declare că ei consideră un lucru profund nedrept ca acest tratat să fie pur și simplu o reeditare a Convenției de armistițiu.

După 23 august 1944, România a dobândit într-adevăr, drepturi incontestabile, care ar fi corect și normal să-i fie recunoscute prin tratatul de pace. După ce a reușit să realizeze schimbarea de ordin politic cu un succes care a depășit toate așteptările – întreaga națiune precum și aramta l-au urmat pe rege fără nici o ezitare și asta într-un moment în care victoria Aliaților nu părea încă foarte sigură, România și-a adus contribuția la războiul din Europa atât cât mijloacele sale i-o permiteau. Fără a insista aici prea mult asupra acestei contribuții, va fi de ajuns să amintim că ea a situat România pe al patrulea loc între țările europene care au luptat împotriva Germaniei și că ea a fost recunoscută de principalele Puteri Aliate și în special de URSS.

România are deci dreptul incontestabil de a obține prin tratatul de pace îmbunătățiri substanțiale ale prevederilor Convenției de armistițiu. Aceasta cu atât mai mult cu cât reprezentanții celor trei principale Puteri Aliate au promis la Cairo delegaților partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal cu care au negociat termenii armistițiului, că României i se vor acorda unele înlesniri dacă va face gestul care se așteaptă de la ea. Ori România nu numai că a făcut acest gest cu un deosebit succes, și și-a făcut mai mult decât datoria față de cauza Aliaților.

Președintele
Partidului Național-
Liberal

Președintele
Partidului Național-
Țărănesc

București, 22 septembrie 1945

86

1945 septembrie 22, București. Interviuul dat de Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc ziaristilor străini, în care pornind de la un interviu al lui V.M. Molotov, comisar al poporului pentru afacerile externe, critică Guvernul sovietic că nu și-a respectat promisiunile făcute în martie 1944 privind independența României.

Domnul Maniu a dat la 22 septembrie ziaristilor străini, următorul interviu:

– Desigur că ați luat la cunoștință de interviu-ul acordat presei de către domnul Molotov, care se referă și la situația din România?

– Firește, cunosc textul transmis prin B.B.C. și textul apărut în ziarele comuniste din București, transmis de către agenția Tass. Aceste texte nu sunt în totul identice. Sunt nevoie să consider de autentic textul transmis prin Tass.

– Ce obiecțiuni aveți de făcut față de aceste declarații?

– Îmi pare bine că domnul Molotov mi-a dat prilejul să prezentăm opiniei publice, mai detaliat, istoricul adevărat al absenței noastre din actualul guvern și să arăt în parte realitatea asupra situației din țara noastră.

Din punct de vedere formal, am de observat următoarele: după cum și dvs. ați putut prea bine constata, domnul Molotov face aprecieri destul de severe și după părerea mea injuste, asupra unor chestiuni interne ale noastre. Domnia sa, ca și oricine dintre dnii miniștrii de externe ai Marilor Puteri, avea tot dreptul să aprobe sau să critice politica externă a României, și, în deosebi, felul în care România înțelege să satisfacă obligațiunile sale care rezultă din tratatul de armistițiu. În această privință însă, domnul Molotov se declară perfect satisfăcut. D-sa nu s-a mulțumit cu atât, ci a făcut aprecieri și unele sugestii în ceea ce privește alcătuirea viitoarei legi electorale, de la noi. Ori acest fel de a se comporta, dată fiindcă calitatea oficială a interlocutorului, precum și raporturile amicale dintre URSS și România, însemnează prin excelență, un amestec direct în treburile interne ale României.

Domnul Molotov, în luna martie 1944, a declarat solemn că în cazul când România va părăsi Axa și se va alătura Aliaților, Rusia sovietică și celelalte Mari Puteri vor respecta independența țării și nu se vor amesteca în treburile ei interne. Această declarație a domnului Molotov a contribuit la timpul său, în mare măsură, la decizia noastră cunoscută, care a fost luată încă în luna aprilie a aceluiași an și dusă la bun sfârșit la 23 august.

DL. Molotov este prea vechi și prea iscusit diplomat pentru ca să presupunem că D-sa n-ar interpreta la fel caracterul intervenției D-sale din prezent. Cred că D-sa dă o interpretare, după părerea mea greșită, condițiunilor din tratatul de armistițiu.

Trebuie să mărturisesc că declarațiile domnului Molotov m-au surprins. Surprinderea mea și a întregii opinii publice românești este cauzată de modul cum domnul Molotov s-a lăsat să cadă jertfa informatorilor Domniei sale reproducând informații ce nu sunt reale, privitoare la situația politică din România, dată fiind perfectă sa bună credință. Domnia sa însă nu a fost în România și ca urmare, informațiunile directe nu a putut să-și ia. Astfel s-a văzut nevoit să facă apel la informatori care au abuzat de buna sa credință. Opinia publică românească care cunoaște perfect realitățile, va condamna în unanimitatea ei, pe acei informatori în fruntea cărora stă actualul guvern nerecunoscut, prezidat de domnul Petru Groza, un guvern odios cum nu am mai fost altul în România.

– În ce privește fondul declarațiilor, ce aveți de spus asupra părerii dlui Molotov despre caracterul democratic al guvernului Groza și despre popularitatea acestui guvern?

– Afirmația domnului Molotov că în România ar exista un guvern democratic și că acest guvern s-ar bucura de încrederea majorității covârșitoare a poporului, este cu totul lipsită de temeii. Guvernul dlui Groza nu este un guvern democratic. Maniera cu care acest guvern a fost impus la conducerea țării, este foarte departe de principiile și uzanțele democratice. Pe un sămbure comunist, element de încredere al Guvernului sovietic, dar pe care țara nu îl voește, s-au grefat ambuscații și ratații vieții publice

românești de sub cele trei dictaturi precedente, care compromiși și odioși opiniei publice, s-au oferit să camufleze pe comuniști pentru ca scăpând de acuzația de criminali de război să poată exercita o nouă teroare de pe banca ministerială a așa-zisului guvern „democratic“.

La aceștia se mai adaugă câteva derivații de socialiști, sindicaliști și alte formațiuni, provenite prin sciziparitatea celor de mai sus, pentru a produce impresia unei concentrări de forțe.

Deci cu regret trebuie să contrazic pe dl. Molotov. Căci un guvern care a suprimat întreaga presă opoziționistă, îndeosebi a partidelor care și-au luat răspunderea și au săvârșit actul de la 23 august, un guvern care a desființat libertatea scrisului, care a casat pur și simplu libertățile publice, care guvernează prin lagăre și arestează pe capete frunții opoziției și tineretul, nu poate fi numit democrat. Democrația poate fi interpretată în multe feluri, dar nimeni în lume nu va putea spune că democrația înseamnă lagăre, dictatură și teroare.

În ce privește popularitatea guvernului Groza, firește că nu avem la îndemână probe concludente și nu putem avea înaintea de a se înfăptui alegeri libere. Eu știu ceea ce știe și mărturisește până și ultimul om din România, că acest guvern nu este susținut decât de către fasciștii unguri rămași aci de pe timpul regimului hortist, de câțiva agenți și oportuniști care se găsesc în toate țările și în toate timpurile și de o mică minoritate de muncitori, care tiranizează pe cei din majoritate, prin comitetele sindicale și comitetele de fabrică impuse cu forța polițienească. Din împrejuraarea că din când în când, guvernul ordonă prin echipajele sale înarmate ca vreo câteva sute de partizani să manifesteze în favoarea lui sau să spargă capetele celor care manifestează dragostea lor pentru Regele Țării, nu se poate deduce că acest guvern ar fi popular. Mai cu seamă ținând seamă și de faptul că se iau măsuri împotriva muncitorilor și funcționarilor care refuză să manifesteze la ordin. De altfel actualul guvern este alcătuit din partide și fracțiuni, care toate împreună, la ultimele alegeri abia au întrunit 2% din sufragii.

Metodele pe care le-a adoptat în guvernare guvernul dlui Groza, sunt metode dictatoriale. El se menține prin gărzi înarmate, prin cenzură și prin teroare încă necunoscută în istoria politică a țării. A afirma că acest guvern se bucură de încrederea „majorității covârșitoare a poporului“ înseamnă a nesocoti adevărul bine cunoscut. De aceea, împrejuraarea că dl Molotov s-a lăsat sedus de afirmațiunile cu totul false ale reprezentanților acestui guvern – infirmate zilnic la orice ocazie de către opinia publică românească – a provocat în țara noastră o îndreptățită uimire. Guvernul Groza dimpreună cu toate partidele și grupările care-l compun, nu poate să conteze nici pe 10% a simpatiiilor populare din țară. Opinia noastră publică, în majoritatea ei covârșitoare este categoric ostilă atât guvernului Groza, cât și fracțiunilor din care este alcătuit. Această opinie însă în regimul de tiranie care este menținut în țară, nu poate să se manifesteze decât sporadic, dar și aceste manifestațiuni ale ei sunt nu numai nesocotite, dar și prompt și sever sancționate, prin cele mai brutale mijloace de esență dictatorială.

– Ce aveți de observat la constatarea domnului Molotov că guvernul Groza ar fi instaurat în România ordinea și liniștea?

– Dl. Molotov se face interpretul informatorilor D-sale interesați atunci când afirmă că guvernul Groza a instaurat în România ordinea și liniștea care nu ar fi existat înainte. În realitate guvernul Groza este un factor oficializat de dezordine și un focar primejdios al unei neliniști pe care țara noastră încă nu a înregistrat-o. Puterea executivă în stat este, odată cu dezarmarea armatei noastre și îndepărtarea unei însemnate părți a poliției, inexistentă. Poliția și Siguranța statului au fost în bună parte înlăturate și înlocuite cu agenți neprevăzuți ai cluburilor guvernului. Autoritățile administrative au fost despuiate de orice prestigiu. Legile nu sunt respectate. Ordinele, chiar cele emantate de la miniștri comuniști, adeseori nu sunt executate de către subalternii acestora. Fiecare organizație politică din guvernul Groza se conduce după interese proprii. Viața, libertatea și avutul cetățenilor sunt la discreția capriciilor unor indivizi care nu înțeleg nici valoarea legilor, nici permanența drepturilor cetățenești.

Guvernul Groza a înființat și a menținut, prin violarea Constituției și a legilor existente, lagăre de internare a adversarilor politici, populate cu membrii partidelor de opoziție. Cetățenii care s-au încadrat cel puțin de formă în organizațiile politice „recunoscute”, au fost puși în afară de lege, iar guvernul prin agenții lui teroriști, le contestă cele mai elementare drepturi ale omului.

Închisorile sunt pline de aderenți ai partidelor Național-Țărănesc și Liberal. În închisori, agenții noi, în poliția ironic denumită „democratică”, maltratează și schinguiesc pe arestații politici. Printre sistemele de guvernare consfințite de actualul guvern, un loc însemnat îl ocupă înscenările menite să justifice arestări și persecuții politice. În același timp infractorii de drept comun sunt lăsați să opereze în mod frecvent. Spargerile, furturile, delictele, în general, au atins un procent excesiv. „Gărzile cetățenești” înarmate care ar trebui să înlocuiască poliția serios comprimată, se ocupă de fapt cu afișajul politic și recrutarea forțată, prin amenințări a participanților la manifestațiile guvernului.

Prin urmare, față de pretențiile informatorilor domnul Molotov, că guvernul Groza ar fi instaurat în țară ordinea și liniștea, se ridică tragica realitate care infirmă categoric această susținere și îi opuno situația cunoscută că: România se află în plină anarhie și că niciodată noțiunile de viață, respectul persoanei fizice, libertate și drepturi nu au avut o interpretare mai îndoielnică. Aici trebuie să menționez că până și preținsele tulburări înscenate în ajunul demiterii guvernului Rădescu, nu au fost altceva decât autosabotajul organizat de miniștrii FND-iști din guvern, spre a servi de pretext pentru introducerea dictaturii.

Este interesant de observat că de la 6 martie 1945, de când durează guvernul Groza, nu s-a realizat nici o „epurație” în ministere, ci dimpotrivă, fasciști notorii care dând urmare apelului public făcut de Ministerul de Interne adresat legionarilor, s-au înscris la comuniști, au fost numiți în funcții publice și în demnități politice. Desigur că recrutarea aderenților prin amenințări și șantaj nu poate împiedica guvernul Groza de a fi „instauratorul liniștii și a ordinii în țară”. Regele țării a procedat deci întru

totul constituțional demitând un astfel de guvern în conflict cu sentimentul quasiunanim al țării.

– Ce spuneți de aprecierea dlui Molotov asupra guvernului Rădescu că ar fi avut în majoritatea miniștri antisovietici?

– Nu știu la care dintre foștii miniștri face aluzie domnul Molotov. Știu că zece miniștri din actualul cabinet prezidat de domnul Groza, au făcut parte în calitate de miniștri sau subsecretari de stat din guvernul Rădescu, în frunte cu domnul dr. Groza care era vice-președintele guvernului. Mai știu că nici atunci și nici de la 23 august 1944 încoace, nu a existat în România nici un partid sau un om politic care să aibă atitudine sau sentimente antisovietice. Din guvernul Rădescu au făcut parte și reprezentanții Partidul Național-Țărănesc. Dacă domnul Molotov a intenționat să vizeze pe acești miniștri, trebuie să rectific în mod categoric această afirmație. Totodată trebuie să reamintesc că în anii 1940 – 1944, numai Ppartidul Național-Țărănesc și Partidul Liberal prezidat de dl. C.I.I. Brătianu au avut o atitudine net proaliată și că actul de la 23 august 1944 nu s-ar fi înfăptuit fără girul și contribuția efectivă și covârșitoare a acestor partide. Partidul Național-Țărănesc a fost acela care din 1919 încoace a fost totdeauna, în mod constant, în fruntea opiniei publice care milita pentru o politică de prietenie cu URSS. Din acest partid a făcut parte Nicolae Titulescu, care a realizat acordul și reluarea relațiilor diplomatice cu URSS. Acest partid a fost pionierul unei politici externe de bună vecinătate cu marele vecin de la răsărit, în dezacord cu politica externă a guvernelor personale ale ex-regelui Carol II. Înșiși conducătorii Guvernului sovietic au avut în anii premergători armistițiului cuvinte bune de apreciere pentru președintele acestui partid și pentru lupta pe care o ducea sub o ocupație nemțească. În sfârșit, fruntașii acestui partid, în ultimele două decenii, erau stigmatizați de către exponenții reacțiunii din România ca „bolșevici“, datorită programului de stânga pe care-l împărtășeau și „vânduții Moscovei“, datorită poziției lor pe plan extern și a politicii de bună vecinătate cu Sovietele, pe care o preconizau fără echivoc.

În schimb din guvernul precedent nu au făcut parte gruparea dizidentă încadrată acum în guvernul Groza, condusă de dl. Gh. Tătărescu, care în demonstrarea politicii sale filo-sovietice nu poate invoca decât cel mult afacerea de la Tatar-Bunar, lăsarea lui Nicolae Titulescu, prezența sa demonstrativă alături de Antonescu la serbările anti-sovietice de la Chișinău și dirijarea anti-semitismului și a orientării României spre puterile Axei.

– Ce spuneți referitor la declarația dlui Molotov că guvernul Rădescu nu ar fi executat condițiile armistițiului?

– Acum aud pentru prima dată această acuză. Știu că cea mai mare parte a condițiilor de armistițiu a fost executată pe timpul guvernelor Sănătescu și Rădescu, executarea loială a armistițiului de către guvernele românești de după 23 august 1944 a fost recunoscută public atât de Generalissimul Stalin – cu prilejul decorării M.S. regelui Mihai cu ordinul „Victoria“ – cât și pe urmă de către domnul Vâșinski – cu ocazia vizitelor Domniei sale în România, iar mai pe urmă a fost oficial confirmată în reluarea legăturilor diplomatice între URSS și România.

– Domnul Molotov afirmă că nu se poate reproșa nimic guvernului Groza. Dumneavoastră ce aveți de spus?

– Noi credem că dl. Molotov nu are nimic de reproșat. Întrebarea este ce zice țara românească? Ce zice regele ei? Dacă dl. Molotov, orientându-se după informații tendențioase și interesate ce i-au fost date, afirmă că nu are nimic să reproșeze guvernului „democratic” din România, țara românească în covârșitoarea și impresionanta ei majoritate, reproșează acestui guvern: dezastrul economic, degringolada financiară, prăbușirea monedei naționale, specula înspăimântătoare, anarhia, carența autorităților, convențiile oneroase încheiate cu străinătatea și mai cu seamă îi reproșează teroarea cumplită pe care a instaurat-o, nesocotirea celor mai elementare drepturi ale omului, prigoanele politice, înscenările condamnabile, lagărele, închisorile, cenzura, suprimarea presei și întreg noianul de fărădelegi, comise de agenții guvernului în dauna libertății drepturilor și bunurilor cetățenești.

– Ce spuneți cu privire la afirmațiile dlui Molotov că grupările politice Maniu și Brătianu au fost chemate să participe în guvernul Groza, dar că ele au cerut prea multe locuri, neproportional cu greutatea lor politică în țară?

– Nu această apreciere a fost motivul neparticipării Partidului Național-Țărănesc la guvernul Groza. Motivele refuzului de a participa la acest guvern au fost: împrejurarea că guvernul Groza a fost impus în mod cu totul neuzitat, de către un stat străin; că acest guvern nu a prezentat nici un program și în sfârșit că Ministerul Afacerilor Străine a fost încredințat persoanei care în calitatea sa de Prim Ministru a inaugurat la timpul său, orientarea hitleristă a Guvernului român a denunțat garanțiile anglo-franceze și pe deasupra avea răspunderea principală pentru instaurarea dictaturii în România, pentru promovarea Gărzii de Fier și pentru regizarea persecuțiilor rasiale. Prin urmare motivul pentru care nu am acceptat intrarea Partidului Național-Țărănesc în guvernul domnului Groza nu a fost o deosebire de vederi în ce privește numărul protofoliilor. Domnul Groza a refuzat să precizeze programul său. Când s-a prezentat la mine pentru a oferi partidului nostru colaborarea, l-am întrebat – în prezența dlui Mihalache – despre programul de guvernare, dar Domnia sa s-a eschivat de la răspuns, cu motivarea că nu are timp să înfățișeze acel program fiind așteptat la o adunare populară. Privitor la compunerea guvernului am schimbat doar câteva cuvinte. Eu i-am propus menținerea proporției participării la guvern a partidelor care au colaborat la actul de la 23 august, așa cum se stabilise la constituirea guvernului Sănătescu. Domnul Groza mi-a răspuns că aceasta nu se poate deoarece la dorința Guvernului sovietic va trebui să facă parte din guvern domnul Gh. Tătărescu, iar Partidul Liberal va fi exclus de la colaborare – ceea ce noi am considerat ca un impediment în plus în calea colaborării. În ce privește diferitele ministere din guvern, am exprimat dorința ca Ministerul de Interne și cel de Război să fie încredințate unor miniștri neutri. Domnul Groza a refuzat să discute aceste condiții ale mele demonstrând astfel că mandatul D-sale era limitat prin dispoziția Partidului Comunist. Este

evident că în asemenea împrejurări, Partidul Național-Țărănesc nu putea să participe la un guvern pus în serviciul Partidului Comunist.

De altfel nu știu pe ce criterii s-a bazat domnul Molotov când a făcut afirmații asupra raportului de forțe dintre partidele politice din România. Ultimele alegeri au dat partidelor din extrema stângă un minuscul procent de 2%. Sub dictatură aceste partide n-au avut decât o activitate neglijabilă. Singurele partide de opoziție care și-au manifestat existența au fost Partidul Național-Țărănesc și Național-Liberal. Guvernul Tătărescu a fost răsturnat în ultimele alegeri ce au avut loc în România de național-țărăniști. După semnarea armistițiului, Partidul Național-Țărănesc din condescendență pentru Partidele Comunist și Social-Democrat, a convenit să se dea acestor partide spre a satisface diferitele nuanțe inventate anume, mai multe ministere decât puteau ele să pretindă, întemeiate pe popularitatea lor. De atunci această popularitate a mers în descreștere. În orice caz cele patru partide: Național-Țărănesc, Liberal, Social-Democrat și Comunist au convenit la o proporție în baza căreia au fost formate guvernele Sănătescu și Rădescu. De atunci încoace nu s-au ținut alegeri în România și deci nu s-a putut stabili un nou raport de forțe.

– Ce spuneți cu privire la declarația dlui Molotov asupra necesității alegerilor în România și asupra viitoarei legi electorale?

– Iau cunoștință cu adâncă mulțumire de dorința și părerea dlui Molotov că D-sa și URSS doresc efectuarea de alegeri libere în România. Sunt convins că sub alegeri libere domnul Molotov înțelege ca în fruntea țării să fie un guvern neutru sau neutralizat și să nu existe formațiuni înarmate ale partidelor care să terorizeze pe cetățenii neînarmați. Libertățile publice ce vor trebui să fie în prealabil restituite, ca și libertatea presei și a întrunirilor. Dacă dl. Molotov anticipă asupra legii electorale, emițând părerea că numai unele partide vor putea participa iar altele nu – după ce criterii? – ideea libertății alegerilor este de la început compromisă. Partidul Național-Țărănesc așteaptă alegerile libere cu mare nerăbdare pentru a dovedi lumii că opinia publică este alături de el și de programul său, pentru a dovedi dlui Molotov cât de mult a fost indus în eroare de către informatorii de rea credință. Dar mai ales țara le așteaptă ca să-și aibă guvernul ei de încredere și de prestigiu, care singur va putea lega destinele țării.

– Mai aveți ceva de spus asupra declarațiilor domnului Molotov?

– Trebuie să mărturisesc satisfacția noastră deplină pentru faptul că domnul Molotov vorbind despre diferendul italo-iugoslav, a adoptat în numele URSS principiul etnic în lichidarea diferendelor teritoriale, afirmând că pământul populat de croați și sloveni trebuie să revină Iugoslaviei. Noi nădăduim că același principiu se va aplica și în relațiile dintre România și vecinii săi, cu binevoitorul concurs al Excelenței sale, domnul Molotov, pe care regret că a trebuit să-l contrazic în mod categoric în declarațiile sale, prin cele ce am expus mai sus.

Noi dorim în fruntea țării un guvern cu adevărat democratic, așa cum s-a hotărât, cu acordul Guvernului sovietic, la Yalta și Potsdam.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 16/1945, 16 – 20.

1945 octombrie 14, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Social-Democrat; legăturile sale cu Partidul Comunist Român.

BULETIN SĂPTĂMÂNAL
asupra activității Partidului Social-Democrat
de la 6 octombrie a.c. până la 14 octombrie a.c.

INTRODUCERE

În cursul săptămânii trecute, Partidul Social-Democrat s-a manifestat printr-o activitate intensă și sporită față de trecut, în toate sectoarele, culminând cu rezoluția adoptată de Comitetul Central al partidului, publicată în ziua de 29 septembrie a.c.

Rezoluția definește oficial poziția partidului față de Frontul Unic Muncitoresc, guvernul Dr. Groza, problemele de politică internă și externă și față de partidele istorice.

Acțiunea propagandistică a cunoscut o mare amploare la întreprinderile mai importante din capitală.

În acțiunea de propagandă, social-democrații au speculat lipsurile de natură economică și greșelile comise de membrii Partidului Comunist.

Activitatea propagandistă a avut ca rezultat o sporire a numărului muncitorilor și intelectualilor cari cer înscrierea în Partidul Social-Democrat.

S-a observat însă, ca majoritatea noilor înscriși au făcut parte din partidele reacționare.

Din întrunirile organizate în capitală sunt demne de relevat acelea ținute de organizațiile de la P.T.T și Gaz și Electricitate, în cursul cărora fruntașii social-democrați, în deosebi Tudor Ionescu, au atacat regimul actual din România și Partidul Comunist.

Demn de menționat este și discursul lui Ștefan Voitec, ținut la întrunirea organizată de grupul C.F.R. din capitală, care după ce a atacat pe Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, a arătat pe un ton hotărât, necesitatea colaborării „cu orice preț, cu Partidul Comunist și menținerea F.U.M.-ului”.

Reorganizarea cadrelor a fost intensificată deasemeni, în acest scop luând ființă școli de cadre pe lângă sectoare și școli pentru responsabili politici.

În provincie, au fost mai multe întruniri, dintre care cea mai importantă a fost aceea organizată la Constanța, unde au participat și delegații din partea Centrului, în frunte cu Ion Burca.

Raporturile dintre Partidul Social-Democrat și guvern și Partidul Comunist, s-au menținut pe aceeași linie de duplicitate până acum.

Legăturile cu Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au fost întrerupte, datorită intervenției aripei stângi din partid; cu toate acestea, Titel Petrescu continuă totuși să facă legătura cu partidele istorice, prin dr. Lupu, pe care îl vizitează destul de des.

Partidul Social-Democrat a ținut un contact strâns, prin frunțașii săi, cu misiunea engleză, care mijlocește legătura cu Partidul Laburist Britanic.

Din ultimele informațiuni și instrucțiuni transmise de Partidul Laburist, Partidul Social-Democrat, cităm:

„Reînființarea Internaționalei a II-a, care își va stabili sediul la Amsterdam și sfătuirea Partidului Social-Democrat de a cere formarea unui guvern de concentrare, chiar fără concursul Partidului Comunist, în cazul când acesta nu va consimți la formarea unui cabinet pe schelet social-democrat.

Frământări în interiorul partidului nu au mai fost semnalate. Între grupările din partid pare a fi intervenit un compromis, în vederea restabilirii unității partidului.

[...]

PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ȘI CUVÂNTAREA ROSTITĂ DE DOAMNA ANA PAUKER

Cuvântarea rostită de doamna Ana Pauker la întrunirea publică organizată în ziua de 10 octombrie a.c. în sala „Savoy“, a produs o profundă impresie în rândurile conducătorilor social-democrați, din aripa dreaptă a partidului.

În cercurile acestor frunțași sunt aspru criticate pasajele privitoare la Statele Unite și la contopirea Partidelor Comunist și Social-Democrat, într-un Partid Unic Muncitoresc.

Ideea Partidului Unic Muncitoresc, lansată de doamna Ana Pauker, este combătută și aspru criticată de aceștia, care considera ideea ca o tendință de dizolvarea a Partidului Social-Democrat și de contopire a lui cu Partidul Comunist, sub conducerea și în doctrina comunistă.

Acești frunțași pretind, ca apelul lansat de d-na Ana Pauker este o consecință a succeselor obținute de social-democrați în alegerile din Anglia, Franța, Norvegia etc.

Date fiind aceste succese, comuniștii din România se tem ca și la noi s-ar putea întâmpla același lucru și încearcă să schimbe structura social-democrată, înainte de alegeri.

În unele cercuri social-democrate din capitală se afirmă că este posibil ca apelul doamnei Ana Pauker să fie inspirat de aripa stângă a Partidului Social-Democrat.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri – Serviciul Special de Informații P.S.D., dosar 6/1945. f. 1 – 4; 19 – 20.

1945 octombrie 20, București. Jurnalul Consiliului de Miniștri privind autorizarea funcționării societății sovieto-române „Sovrompetrol“

Consiliul de Miniștri, în ședința sa de la 20 octombrie 1945.

Luând în deliberare referatul domnului ministru secretar de stat la Departamentul Petrol și Mine cu nr. 992 din 1945;

Având în vedere acordul de colaborare economică între Regatul României și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, încheiat la Moscova la 8 mai 1945 și ratificat prin decretul-lege publicat în Monitorul Oficial din 15 iunie 1945, care la litera B, punctul 2, prevede înființarea de întreprinderi sovieto-române petrolifere;

Având de asemenea în vedere Protocolul anexat la acest Acord, care la litera B, punctul 1, prevede modalitățile și condițiile de constituire ale unei societăți sovieto-române pentru explorarea, exploatarea, prelucrarea și comercializarea petrolului și produselor petrolifere, cu participarea societăților, personale și asociațiilor românești, iar la litera B, punctul VI s-a prevăzut că, în termen de două luni de zile de la semnarea Protocolului a se încheia un acord separat, între cele două guverne:

Ca, în executarea acestor dispozițiuni, s-a semnat la București, în ziua de 17 iulie 1945, o convențiune între ambele guverne, ratificată prin Legea nr. 676 din 1945, care stabilește condițiunile de înființare a Societății Sovieto-Române de Petrol „Sevrompetrol“, având ca anexa actul constitutiv și statutele societății precum și listele de aporturi ce se aduc în societate de ambele grupuri fondatoare;

Considerând că, prin art. 2 din aceeași convențiune, societatea „Sevrompetrol“ este persoana juridică română:

Considerând că această societate urmează să fie scutită de orice fel de impozite, taxe de timbru și înregistrare, ce s-ar percepe la fondarea și înregistrarea ei, atât în ce privește capitalul, cât și în ce privește acțiunile ce va emite, și că, de asemenea urmează a fi scutite de aceleași impozite și taxe aporturile ce vor fi aduse ulterior în societate, fie direct în bani sau în natură, fie sub formă de fuziune, absorbțiune, lichidare etc., în termen de 5 ani de la semnarea Convenției din 17 iulie 1945, menționată;

Având în vedere ca scopul acordului de colaborare de la 8 mai 1945, trebuie să fie realizat fără întârziere, în interesul economiei generale a țării.

Decide:

Art. I. Se autoriza funcționarea Societății Sovieto-Române pentru explorarea, exploatarea, transformarea și comercializarea petrolului brut și derivatelor petrolului „Sovrompetrol“, societate anonimă română pe acțiuni, conform actului constitutiv, statutelor și listelor de aporturi, semnate de membrii fondatori, care toate fac parte integrantă din prezentul jurnal.

Art. II. Societatea „Sovrompetrol“ se considera legal constituită și are personalitate juridică prin efectul prezentului jurnal, fără să mai fie necesară autentificarea actelor sau îndeplinirea vreunei alte formalități.

1. Actul constitutiv și statutele cu anexele lor, se vor transcrie numai, potrivit art. 92 din Codul de comerț și Societatea va fi înmatriculată la Oficiul Registrului Comerțului, pe baza unei simple cereri.

Art. III. Societatea „Sovrompetrol“ este scutită de orice taxe de timbru și înregistrare, către stat, județ, comună, Camera de Comerț etc., la înființarea și înregistrarea ei, atât în ceea ce privește capitalul, cât și în ceea ce privește acțiunile ce se va emite.

De asemenea, se scutesc de aceleași impozite și taxe de timbru și înregistrare, aporturile ce vor fi aduse ulterior în această societate, fie direct în bani sau în natură, fie sub forma de fuziune, absorbțiune, lichidare, etc., în termen de 5 ani de la semnarea Convenției din 17 iulie 1945.

Art. IV. Domnii miniștri titulari ai Departamentelor: Finanțe, Industriei și Comerțului și Petrol și Mine sunt însărcinați cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor prezentului jurnal.

Dr. Petru Groza, Gh. Tătărescu, Ing. Tudor Ionescu, Ing. Petre Bejan, St. Voitec, L. Pătrășcanu, Dr. D. Bagdasar, R. Zaroni, Pr. C. Burducea, M. Ralea.

Nr. 1. 337

Monitorul Oficial, p. I, nr. 243, anul CXIII, p. 9333

89

1945 octombrie 23, București. Declarațiile făcute presei străine de Constantin I.C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liberal, în care se referă la mijloacele prin care guvernul condus de dr. Petru Groza împiedică exercitarea libertăților democratice.

Înlesnirile ce v-au fost oferite de câteva zile pentru a transmite știrile, m-au îndemnat să vă invit aici, pentru a vă face cunoscute părerile Partidului Național-Liberal asupra crizei politice străbătute de țara noastră, criză a cărei gravitate a fost subliniată prin recentul eșec al Conferinței de la Londra. Credem că prin aceasta aducem nu numai un serviciu presei, dar că suntem și în asentimentul Comisiei Aliate de Control, care în ceea ce vă privește, suprimând cenzura, a înțeles desigur să ușureze transmiterea părerilor opoziției, căci pentru comunicatele guvernului ați întâlnit desigur cea mai mare sollicitudine.

Această inițiativă a Comisiei Interaliatate de Control față de presa engleză și americană, nu a găsit însă din nenorocire nici un răspuns la Guvernul român, în legătură cu regimul presei și exercițiul libertăților publice. Astăzi, ca și ieri, guvernul exercită o cenzură din ce în ce mai strictă asupra presei, care este în întregime pusă la dispoziția sa, nu numai prin alegerea informațiilor, cenzura articolelor și normativelor ce-i sunt impuse, dar de asemeni și prin controlul asupra dispoziției hârtiei; organele ce încearcă să conserve o aparență de independență, își văd îndată redusă

cota de hârtie ce le este atribuită și li se interzice accesul la imprimăriile ce sunt la dispoziția Ministerului Propagandei.

Într-adevăr, cele trei mari imprimării ale jurnalelor „Universul“, „Adevărul“, și „Curierul“ sunt administrate de stat sau mai bine spus de Partidul Comunist.

Dacă la aceasta adăugăm, că singura stațiune de radiodifuziune ce posedăm este proprietatea statului și se găsește azi exclusiv în serviciul propagandei oficiale și în special al Partidului Comunist ducând în fiecare zi o campanie pe cât de calomniatoare pe atât de violentă împotriva partidelor de opoziție și a șefilor lor, veți avea o imagine completă a libertăților presei române.

E ușor de înțeles că un asemenea regim nu putea tolera nici o manifestare a partidelor democratice din opoziție prin propriile lor organe de presă, ce trebuiau suprimate, fapt împlinit încă, din primele zile ale guvernării Groza. Regimul dictaturii a fost deci logic și consecvent.

Dar nu numai opiniile politice ale opoziției au fost sistematic înnăbușite, dar chiar și aceea a simplului cetățean, a omului de pe stradă, ce are de făcut o plângere împotriva unui abuz al administrației, sau o observație de făcut contra unei măsuri greșite sau insuficiente. Priviți jurnalele noastre singurele din lume unde nu veți găsi nici o critică la adresa organelor administrative. Guvernul se proclamă popular reprezentativ și salvator pentru Țară, atât în prezent cât și în viitor, socotește că administrația sa reprezintă deopotrivă chintesența perfecțiunii: ea este infailibilă și mai presus de orice critică.

În privința libertăților publice și a manifestărilor opoziției, guvernul dispune de mijloacele cele mai eficace pentru a le anihila complet. Ieri, întrebuiința internări masive în lagărele de concentrare, sau la voie, procese înscenate de poliție. Acum, guvernul pare a fi renunțat la o parte din aceste procedee, într-un moment în care vrea să sublinieze principiile și metodele sale democratice, dar îi rămâne esențialul: bandele înarmate, grupate în trupe de șoc și foarte mobile dispunând de toate camioanele de transport necesare.

Acest guvern ce prezintă toate stigmatele dictaturii constituie un real pericol pentru România, atât în ordinea internă cât și pentru poziția sa internațională.

În interior, poporul român a suferit prea mult de pe urma excesului de dictatură, pentru a-l putea suporta și astăzi, după victoria principiilor democratice proclamate de Națiunile Unite. O rezistență unanimă, din ce în ce mai fermă, se observă de la un capăt la celălalt al țării împotriva guvernului totalitar și dictatorial.

Ar fi prematur de a afirma acum că toți acei ce sunt împotriva guvernului sunt pentru partidele de opoziție, dar este sigur că guvernul nu se bucură de nici o încredere; și aceasta nu numai pentru că Imperiul Britanic și Statele Unite ale Americii refuză să-l recunoască, dar și pentru că repudiat de națiunea română – el se proclamă singur prieten al mării noastre vecine de la Răsărit, URSS. Prăpastia ce se sapă astfel între popor și guvernul Groza, nu poate fi profitabilă unei prietenii sincere și profunde cu URSS, prietenie ce trebuie întemeiată și va fi întemeiată desigur într-un

viitor apropiat – pe prietenia popoarelor, mai sigură și mai durabilă decât cea a guvernelor, după cum așa de bine a spus d. Byrnes, secretarul de stat al Guvernului american.

Din toate aceste considerațiuni rezultă că opinia publică românească a condamnat de o manieră iremediabilă, cabinetul în funcțiune. Și nu se va putea ține socoteală de angajamentele sale eventuale, sau de promisiunile ce el va putea face, pentru a se putea reabilita, în interiorul țării, de a se gândi cineva la alegeri generale sau administrative, sub privegherea sa. Condiția esențială a soluționării crizei politice românești este demisia guvernului Groza. Un nou cabinet ar putea fi format cu concursul tuturor partidelor democratice ce au luat parte la actul istoric de la 23 august 1944.

Acest nou guvern va avea ca misiunea principală stăvilirea anarhiei ce domnește în țară, restabilirea ordinii prin dezarmarea bandelor comuniste și reorganizarea forțelor de poliție și jandarmerie precum și unificarea armatei naționale.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 54/1945, f. 62 – 63.

90

1945 octombrie 31 București. Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român desfășurată în zilele de 16 – 21 octombrie 1945.

Conferința Națională a Partidului Comunist Român s-a ținut în condițiile terminării victorioase a marelui război de nimicire a imperialismului hitlerist german și a militarismului japonez, în condițiunile luptei pentru lichidarea rămășițelor fasciste și pentru asigurarea unei păci durabile.

După cum în cucerirea victoriei, rolul hotărâtor în lupta împotriva fascismului l-a avut unirea popoarelor, în frunte cu popoarele sovietice, tot astfel consolidarea păcii nu poate fi asigurată decât prin întărirea acestei uniri.

În lupta pentru democrație și pace, un însemnat pas înainte îl constituie crearea la Conferința Mondială Sindicală de la Paris a Federației Mondiale Sindicale.

Acțiunea unită a fiecărui popor pentru consolidarea democrației în propria sa țară va contribui în mod esențial la înfăptuirea unei păci trainice în întreaga lume.

Lupta pentru democrație și independență națională

Poporul român a cucerit prin luptă și cu ajutorul hotărâtor al Armatei Roșii, eliberarea patriei de sub jugul german.

Partidul Comunist Român a reușit, înainte de 23 august 1944, cu toată teroarea din perioada ilegalității, să ajute la încheierea unității de acțiune a clasei muncitoare în Front Unic Muncitoresc, care a concentrat în jurul său largi forțe democratice și a mobilizat poporul pentru răsturnarea regimului fascist antonescian.

De la 23 august până la 6 martie, Partidul Comunist Român, în colaborare cu toate forțele democratice, a avut un rol important la înlăturarea guvernelor în care predominau elementele reacționare.

Forțele democratice coalizate au adus la cârma țării guvernul de largă concentrare democratică, dr. Petru Groza.

Înfăptuirea reformei agrare, care a înlăturat stăpânirea moșierească, a deschis poporului român calea dezvoltării sale spre democrație și progres. Ajutorarea de către muncitorii de la orașe a țăranilor în timpul reformei agrare și campaniei de însămânțări, a dus la întărirea alianței dintre muncitorime și țăranime.

Conferința constată, că în munca lor în guvern, comuniștii și-au îndeplinit sarcinile de susținători și apărători consecvenți ai revendicărilor și intereselor poporului.

Conferința constată că partidul nostru a crescut considerabil și că membrii Partidului Comunist Român au contribuit intens și stăruitor la formarea sindicatelor unite, la întărirea Frontului Unic Muncitoresc, a Frontului Național-Democrat și a colaborării cu Partidul Național-Liberal Tătărescu, la realizarea reformei agrare, la mărirea producției, la democratizarea țării și instaurarea unei ordini democratice.

Față de popularitatea și creșterea influenței partidului nostru, unele organizații nu au reușit să cuprindă pe toți acei muncitori, țărani și intelectuali, care cereau să fie încadrați în partid.

De asemenea, unele organizații nu au știut să combată, să demaște îndeajuns cu fapte concrete manifestările și acțiunile cercurile reacționare.

Cu toată munca rodnică depusă de partid pe tărâmul reformei agrare, a problemei naționale și a conlucrării cu celelalte forțe democratice, în unele organizațiuni nu s-a înțeles și nu s-a aplicat întocmai linia partidului în aceste chestiuni.

Conferința constată că n-a fost evidențiat suficient aportul organizațiilor noastre în munca de refacere și de democratizare a țării.

Conferința Națională a Partidului Comunist Român a avut rolul însemnat de a da partidului nostru noul său statut.

Aprobând și votând în unanimitate statutul, îl indică drept lege fundamentală și călăuză organizatorică a partidului și care va contribui la întărirea sa.

Reconstrucția și industrializarea țării

Pentru a pune în valoare toate bogățiile pământului țării noastre, pentru a înzestra economia noastră agricolă cu mașini moderne, pentru a utiliza la maximum capacitatea industriei noastre, este în primul rând necesară refacerea și dezvoltarea industriei grele, metalurgice și extractive.

Conferința constată ca pentru reconstrucția și prosperitatea țării noastre, se impune:

a) Grăbirea trecerii industriei de război la producția de pace, precum și creșterea producției industriale;

b) Refacerea completă și dezvoltarea sistemului nostru de transporturi pe pământ, pe apă și în aer;

c) Desăvârșirea reformei agrare, organizarea și dezvoltarea centrelor de închiriat mașini agricole, care vor forma baza pentru mărirea productivi-

tății și rentabilității agriculturii, industrializarea produselor agricole și buna lor valorificare;

d) Dezvoltarea cooperativelor la orașe și la sate și asigurarea unei bune aprovizionări a populației;

e) Reorganizarea sistemului de credit, prin introducerea controlului statului în operațiunile bancare, în vederea asigurării mijloacelor financiare, necesare marilor lucrări de investiție;

f) Reforma fiscală, care să asigure o mai dreaptă repartizare a sarcinilor. Refacerea țării permite o nouă dezvoltare a economiei noastre, va deschide perspective spre noi progrese tehnice și economice pentru electricarea țării (construirea centrelor hidro și termo-electrice).

Bătălia reconstrucției este bătălia muncitorilor, țăranilor, tehnicienilor, inginerilor, intelectualilor, întreprinzătorilor, a tuturor acelor care voiesc să creeze o Românie mai fericită, o Românie liberă, puternică și independentă. Bătălia reconstrucției și consolidarea democrației în țara noastră sunt strâns legate de câștigarea bătăliei alegerilor, în fața cărora stăm în mod nemijlocit.

Victoria democrației în țara noastră a fost o urmare a unirii forțelor democratice. Consolidarea ei nu poate fi asigurată decât prin întărirea unității acestor forțe.

Alegerile generale în care poporul își va alege reprezentanții săi, vor fi pentru prima dată în țara noastră libere și democratice.

De rezultatul alegerilor depinde ca țăranii să poată lucra în liniște și culege roadele de pe ogorul lor, ca muncitorii să-și mențină libertățile și drepturile cucerite și să-și poată îmbunătăți traiul;

Ca meseriașii și micii comercianți să-și poată consolida proprietatea;

Ca intelectualii să poată valorifica din plin capacitatea lor de creațiune, să aibă o viață demnă și să poată lucra pentru dezvoltarea culturii noastre naționale;

Ca întreprinzătorii care se încadrează în opera de refacere a țării, să-și aibă asigurată rentabilitatea.

Participarea femeilor în alegeri trebuie să le asigure drepturi egale în viața economică și politică a țării, și realizarea revendicărilor lor.

Partidul Comunist Român preconizează participarea tineretului în alegeri, pe baza dreptului de vot de la 19 ani, pentru asigurarea unei bune îngrijiri în timpul uceniciei, pentru gratuitatea învățământului primar și secundar și pentru o viață sănătoasă prin sport.

Conferința preconizează pentru ofițeri, subofițeri și ostași drepturi egale politice cu toți cetățenii țării.

Victoria forțelor democratice din România în alegeri va însemna pentru naționalitățile conlocuitoare chezașia libertăților și drepturilor egale cu ale poporului român.

Alegerile, care se vor ține sub semnul reconstrucției țării, trebuie să consacre definitiv înfrângerea reacțiunii și victoria forțelor progresiste.

Partidul Unic al clasei muncitoare

Unitatea clasei muncitoare a dus la înfrângerea fascismului, unitatea clasei muncitoare trebuie să fie un pilon al democrației și păcii.

Conferința Națională a Partidului Comunist Român, în numele întregului nostru partid, cheamă în mod solemn pe tovarășii social-democrați

la înfăptuirea unității politice a clasei muncitoare, printr-un mare Partid Unic Muncitoresc.

Față de sarcinile importante care stau în fața poporului, muncitorimea, a cărei unitate de acțiune a constituit punctul de plecare al unirii tuturor forțelor democratice, are datoria de a întări și mai departe această unitate de acțiune și de a o desăvârși prin înfăptuirea unității sale politice. Această unitate va da muncitorimii din România o forță, o capacitate de acțiune și de mobilizare mai mare. Realizarea Partidului Unic Muncitoresc va spori în mod considerabil influența ei politică și va întări și mai mult unitatea tuturor forțelor democratice. Ea va deveni și mai mult un factor esențial și o cheazășie a unității noastre naționale.

Partidul Comunist Român concepe înfăptuirea Partidului Unic Muncitoresc, nu ca pe o contopire mecanică între cele două partide existente, ci ca o unificare politică și organizatorică pe baze principale, în urma unei acțiuni de lămurire ideologică și a înfăptuirii unei depline unități de acțiune.

Pentru consolidarea unei Români libere, democratice și independente, este necesară intensificarea luptei pentru reconstrucția țării și pentru organizarea și consolidarea păcii.

Întărirea Frontului Unic Muncitoresc și lupta pentru înfăptuirea unității politice a clasei muncitoare;

Întărirea alianței dintre muncitori, țărani și intelectuali;

Mobilizarea partidului în cooperare cu forțele democratice în lupta pentru câștigarea bătăliei alegerilor;

Sprijinirea activă a guvernului dr. Petru Groza;

Întărirea prieteniei cu popoarele înconjurătoare, cu marele popor sovietic și cu toate popoarele iubitoare de libertate,

Trăiască Partidul Comunist Român!

Trăiască România democratică și independentă!

▼
„Scânteia” nr. 367 din 1 noiembrie 1945

91

1945 noiembrie 3, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind activitatea Partidului Național-Liberal (Dinu Brătianu) în perioada 14 octombrie – 3 noiembrie; legăturile cu partidul condus de Gheorghe Tătărescu.

INTRODUCERE

În perioada de la 1 – 14 octombrie a.c., reorganizarea cadrelor Partidului Liberal dinist a continuat și paralel cu ea s-a trecut la modificarea programului, fiind însărcinate cu aceasta Secțiunile Cercului de Studii al partidului.

Tineretul a continuat reorganizarea cadrelor, după sistemul „micilor unități”.

În sinteza anterioară am semnat apariția unui nou grup al tineretului, condus de către Slama.

În ceea ce privește chestiunea împăcării celor două tabere liberale, s-a remarcat încercări de tatonare a terenului, pentru a se constata starea de spirit ce animă pe membrii acestor grupări în privința reîntregirii.

Inf feudarea la Partidul Național-Țărănesc a mers până acolo, încât Dinu și Gh. Brătianu au cerut ca la întocmirea programului partidului să se țină seama de punctele de apropiere de programul Partidului Național-Țărănesc, cu care se preconizează încheierea unui cartel, în vederea alegerilor.

I. Activitatea Partidului Liberal dinist de la 14 octombrie la 3 noiembrie a.c.

a. *Activitatea organizatorică.*

Activitatea de organizare a cadrelor Partidului Liberal dinist a continuat și în perioada de la 14 octombrie – 3 noiembrie a.c., dar într-un ritm încetinit, pe primul plan al preocupării fiind adunarea și pregătirea materialului, care sub forma unui memoriu urmează a fi predat delegatului Președintelui Truman, dl. Mark Ethridge.

Lucrările de reorganizare a cadrelor sunt strânse într-un dosar, la care se lucrează de mai bine de 3 luni de zile și care cuprinde organizarea pe țară a partidului, cu numele tuturor președinților, vice-președinților și a membrilor mai importanți, ca și ai comitetelor executive și a delegațiilor permanente.

Cu întocmirea acestui dosar este însărcinat Puiu Angelescu, P. Gârboviceanu, Voiculescu, Iacobescu, fiind ajutați de domnu Băbeanu.

Mai colaborează ocazional la lucrările acestui dosar I. Săbăreanu, N. Guranda, N. Mărgineanu și I.V.Săndulescu.

Ritmul în care se face organizarea cadrelor, ca și a întregii activități a partidului, a produs nemulțumiri printre membrii liberali dinști.

Astfel, în ziua de 20 octombrie a.c., un grup dintre liberii dinști, având în frunte pe Gh. Fotino, Valeriu Roman, c. Zamfirescu, M. Romniceanu și Bebe Brătianu, s-a prezentat lui Dinu Brătianu, căruia i-a cerut să convoace „delegația permanentă”, pentru a imprima mai mult dinamism activității partidului.

Aceștia au propus colectarea unui fond de 3 – 400 milioane lei, ce urmează a fi strâns de la membrii marcanți ai partidului și care va fi folosit pentru organizarea, cât și pentru susținerea propagandei în țară și în străinătate.

În vederea pregătirii programului Partidului Liberal dinist, a avut loc în zilele de 18 și 19 octombrie a.c., la Clubul Central din strada C.A. Rosetti, două întruniri a secțiilor „Organizarea Statului” și „Munca”, secții ce fac parte din „Centrul de Studii al partidului”.

Secția „Organizarea Statului”, are ca președinte pe Gh. Slama, iar secția „Muncă”, pe Aurel Popescu – Necșești.

La aceste ședințe s-a discutat programul partidului și s-a luat hotărârea ca să se facă difuzarea lui în masele poporului emițându-se părerea ca să se insiste în special asupra deosebirii dintre doctrina liberală și cea comunistă.

Tot în cadrul pregătirii programului partidului, Gh. Brătianu a ținut în ziua de 17 octombrie a.c., la sediul din strada C.A. Rosetti, o conferință intitulată „Temeiurile unei renașteri a liberalismului român“.

El a explicat cele două națiuni cari formează doctrina partidului și anume „național-liberal“.

Noțiunea de „liberal“, spune el, este strâns legată de ideea libertăților în toate domeniile, întemeindu-se pe declarațiile de drepturi ale revoluțiilor moderne și presupunând libera dezvoltare a capacității individuale.

Prin noțiunea de „național“, se înțeleg „împrejurările specifice ale vieții poporului român, având în vedere situația geografică și condițiile istorice de dezvoltare“.

Continuând, Gh. Brătianu a declarat că necesitățile războiului modern au determinat „totalitarismul“ în concepția politică a cârmuirii popoarelor, aservind individul colectivului, dar acum pacea trebuie să însemne renașterea liberalismului.

Dar, „liberalismul și democrația în România nu se va putea instala, decât atunci când țara va fi scoasă de sub influența puternicelor ei vecini, pentru a lăsa loc pătrunderii intereselor pașnice ale tuturor puterilor“, a încheiat Gh. Brătianu.

În ziua de 25 octombrie a.c., ziua de naștere a M.S. regele în grădina Clubului Central din strada C.A. Rosetti, a avut loc o întrunirea a Partidului Liberal dinist, la care au participat 4 – 500 membrii.

Sedința a fost prezidată de Dinu Brătianu.

A luat cuvântul Dr. Fruma, Radu Câmpeanu și Dinu Brătianu. Vorbitorii au făcut apologia regalității, arătând întregul devotament față de suveran.

Dinu Brătianu a citit telegrama de felicitare trimisă M.S. regelui.

El a arătat că o parte dintre fruntașii liberali au fost arestați în seara zilei de 24 octombrie a.c., și că guvernul a luat aceste măsuri deoarece membrii partidului, cu câteva zile înainte de această dată, au lăsat să se creadă că după întrunirea organizată la Club, va urma o manifestație la Palat, pentru rege.

Se pare, însă, că nu se intenționa să se facă această manifestație, ci se urmărea provocarea guvernului, pentru a lua măsuri împotriva diniștilor, care să poată fi apoi speculate.

Așa se explică, dealtfel, satisfacția cu care diniștii au privit arestarea unora din membrii importanți ai partidului și bucuria ce i-a cuprins că aceste fapte se petrec acum, cu puțin înainte de venirea în țară a domnului Mark Ethridge.

b. Vizita senatorului american Pepper.

Senatorul american Pepper a vizitat în zilele de 1 și 2 noiembrie a.c., pe Dinu Brătianu.

A doua vizită a avut loc în prezența gen. Schuyller.

Dinu Brătianu a arătat domnului Pepper situația economică a României și a expus planul Partidului Liberal, pentru refacerea ei.

D. Pepper a declarat că Statele Unite nu vor renunța niciodată la sprijinirea României, deoarece ea reprezintă, prin bogățiile naturale o piață importantă pentru fabricatele americane.

Statele Unite – a declarat el – acceptă concurența oricăror produse străine, însă cere libertatea deplină pentru circulația mărfurilor.

Dinu Brătianu a predat senatorului american un memoriu, cu caracter economic, pentru refacerea României din acest punct de vedere.

c. Activitatea propagandistică.

Conducerea Partidului Liberal dinist, dându-și seama de importanța pe care o are propaganda dusă în străinătate, a hotărât intensificarea ei la maximum și folosirea oricăror mijloace pentru a prezenta actele făcute de guvern drept abuzuri și ilegalități.

În acest scop, conducerea dinistă și-a propus de a se folosi de legăturile pe care membrii mai importanți le au cu diferite personalități din străinătate.

Astfel:

– s-a hotărât ca această propagandă să se facă și în alte țări, nu numai în Anglia și America, cum se făcea până acum.

Considerând rolul de frunte pe care urmează să-l joace Franța în concertul celorlalte popoare, conducerea partidului va întocmi un memoriu, care va fi trimis Guvernului francez prin intermediul ministrului Franței la București.

În acest memoriu sunt trecute în revistă evenimentele politice cari s-au produs înainte și după 23 august, evenimente văzute prin prisma liberal-dinistă. Memoriul este întocmit de către Valeriu Roman.

– Pentru a crea mijloacele bănești necesare susținerii propagandei în străinătate, conducerea partidului a hotărât colectarea unui fond de 3 – 400 milioane lei, de la membrii înstăriți, ca și de la instituțiile bancare ale partidului. Din acest fond se vor acorda premii ziariștilor englezi și americani cari vin în țară și susțin cauza lor.

– Odată cu plecarea delegațiilor tineretului Partidului Liberal la Congresul Internațional al Tineretului, care se ține la Londra, conducerea liberal-dinistă a trimis un bogat material informativ. Delegații urmează să ia contact cu oamenii politici reprezentativi ai Angliei, pentru a susține punctul lor de vedere.

– Vizita pe care președintele Crucii Roșii de la Geneva o va face țării noastre, pentru a inspecta centrele acestei organizații, este considerată de către partid ca un bun prilej pentru a i se înfățișa situația din România, ca necorespunzătoare unui regim democratic.

Dealtfel, în această vizită va fi însoțit de către dr. Costinescu, care îl va conduce în centrele mai reprezentative din țară.

d. Legăturile Partidului Liberal cu ziaristii străini.

În ziua de 12 octombrie a. c., a avut loc la moșia lui Dinu Brătianu, de la Florica, o reuniune la care au participat, în afară de doi ziarști americani, Bebe Brătianu, George Fotino și dr. Costinescu.

Ziaristi americani și-au exprimat părerea că în alte țări, ca Iugoslavia, Bulgaria, Grecia și Italia, grupările reacționare se agită și fac opoziție activă guvernului, spre deosebire de România, unde opoziția nu face nimic.

Aceasta însemnează, au spus cei doi ziaristi, că românii sunt mulțumiți cu situația din țară, iar memoriile diferitelor partide, ce se trimit în străinătate, este opera câtorva nemulțumiți.

Dinu Brătianu a declarat că datorită trupelor rusești, cari se află în țară, nu este posibilă nici o manifestare.

Celor doi ziaristi li s-au dat un bogat material documentar cu privire la situația economică a țării, pe care o prezintă ca dezastruoasă, datorită măsurilor luate de guvern.

Ziaristii americani au cerut lui Dinu Brătianu mai multă activitate.

Profitând de ridicarea cenzurii pentru corespondenții angloamericani, Dinu Brătianu a invitat în ziua de 23 octombrie a.c., la locuința sa din Calea Dorobanți, pe reprezentanții presei străine, cărora le-a făcut declarații asupra situației presei din România.

Dinu Brătianu a repetat cunoscutul său punct de vedere că guvernul Groza nu reprezintă voința țării și că trebuie format un guvern neutru, sau unul de colaborare tip 23 august.

Cu această ocazie, atașatul de presă bulgar a protestat împotriva afirmației făcută de Dinu Brătianu, că regimul din România se aseamănă cu cele din Bulgaria și Ungaria, declarând că aceasta este inexact, întrucât în aceste țări opoziția este complet liberă, putând să-și exprime punctul său de vedere atât prin presă, cât și prin întruniri.

La întrebarea ziaristului Kahane Rossing, asupra motivelor pentru care Partidul Liberal a introdus în vechea lege electorală principiul „primei“, Dinu Brătianu a răspuns evaziv, declarând că aceasta a fost hotărâtă pentru a se da partidului posibilitatea de a governa.

La acest interviu s-a remarcat lipsa corespondenților agenției „TASS“.

Ziaristul american Fodor Williams, care a venit în țară în ziua de 8 octombrie a.c., cu misiunea de a întocmi un raport asupra stării de spirit din Ardeal, înainte de a pleca din țară a vizitat și pe Dinu Brătianu.

El a declarat președintelui Partidului Liberal dinist, următoarele:

„Vizitând regiunile eliberate de armata sovietică, din Sud-Estul Europei, mi-am dat perfect de bine seama, că aceste ținuturi sunt vindecate de comunism, din cauza prezenței armatelor sovietice și a modului cum ele s-au purtat față de populația respectivă.“

e. Tineretul.

Partidul Liberal dinist face mari eforturi pentru a recruta noi aderenți, mai ales din rândurile tineretului, iar atunci când reușește, primirea acestora se face într-un cadru solemn.

Astfel, în ziua de 17 octombrie a.c., a avut loc în sala clubului central a Partidului Liberal, din strada C.A.Rosetti, o ședință festivă a tineretului, cu care ocazie s-a făcut intrarea oficială a unui grup format din 15 tineri.

În această ședință au participat Dinu, Gheorghe, Bebe Brătianu, Pia Alimănișteanu, Dr. Angelescu, Tancred Constantinescu, Cipăianu și alții.

Din partea tineretului au fost frații Săndulescu, Virgil Mănăscu, Vărășteanu, Nicolau, Vălsănescu, Paul Dimitriu, Vintilă Brătianu și alți 30 de tineri.

Ședința a început cu prezentarea celor 15 tineri. Printre cei înscriși figurează Popescu-Ulmu, Brăiloiu, Pollak și Orănești.

Paul Dimitriu, luând cuvântul, a declarat că principiile care formează dogma mișcării tineretului, sunt aceleași principii de bază ale partidului și anume naționalismul monarhic, proprietatea individuală și independența țării. În lumea întreagă, a declarat aceasta, „începând cu Oxford, tinerimea intelectuală se ridică contra comunismului, care prin metodele aplicate a înstrăinat complet sufletul popoarelor. În curând se va constitui, peste tot globul, asociația de luptă contra comunismului, care va duce lupta împotriva doctrinei și ordinii bolșevice, până la desființarea definitivă”.

Gh. Brătianu a luat cuvântul, atacând doctrina partidelor de stânga, care „au înăbușit libera manifestare, povocând dezordinea în viața statului”.

Cere unirea tineretului, pentru a putea duce lupta cu folos împotriva comunismului.

Tineretul liberal dinist face toate pregătirile pentru a lua parte în număr cât mai mare la manifestația ce se intenționează a se face în ziua de 8 noiembrie, ziua onomastică a suveranului.

Aceste pregătiri sunt conduse de către Gh. Slama, care a luat contact și cu tineretul Partidului Național-Țărănesc, pentru organizarea în comun și participarea masivă la această manifestație a tineretului celor două partide.

II Comentarii în legătură cu vizita în țară a domnului Mark Ethridge

Vizita domnului Mark Ethridge în România, a dat naștere la numeroase comentarii în rândurile Partidului Liberal dinist.

Astfel, Azra Bercovici, a declarat că deține informația de la Le Rougetel, că misiunea trimisului președintelui Truman nu constă în a culege material informativ asupra stărilor de lucruri din România, în scopul de a duce la schimbarea situației, căci aceasta nu este posibil fără asentimentul U.R.S.S.-ului, ci numai de a reactualiza punctul de vedere american, care să arate opiniei publice a U.S.A.-ului, atitudinea pe care Rusia Sovietică o are față de problema românească.

Dealtfel, a declarat acesta, dacă dl. Mark Ethridge ar ajunge la concluzia defavorabilă partidelor istorice, ar însemna să dezavueze misiunea americană, de la noi, după concluziile căreia Guvernul american și-a fixat atitudinea în Conferința de la Londra.

Liberalii dinști își pun mari speranțe în vizita delegatului american, care – cred ei – va confirma punctul lor de vedere.

Aceste speranțe se întemeiază pe faptul că primul contact al delegatului american îl va avea cu misiunea americană, care își are opinia formată asupra situației politice din țara noastră.

Birourile informative ale Partidului Liberal și Național-Țărănesc, au lucrat împreună la strângerea materialului informativ ce formează memoriul ce va fi prezentat domnului Mark Ethridge.

S-au dat dispozițiuni biroului organizațiilor din provincie, ca și membrilor partidului, cari sunt funcționari la diferite departamente, pentru a semna biroului informativ comun toate cazurile concrete de abuzuri, săvârșite de guvern.

Acest material documentar a fost transmis misiunilor anglo-americană, care a făcut diverse observații și numai după aceea s-a dat memoriului forma definitivă.

El cuprinde:

a. Cazuri concrete de abuzuri săvârșite de către guvern, de la 6 martie și până în prezent, ca și de trupele sovietice, în trecere sau staționare în țară;

b. S-a conchis la necesitatea unui guvern tip 23 august, cu participarea majoritară a partidelor istorice, cari își iau obligația să asigure libertatea presei și alegerilor;

c. S-au alăturat fișe ce cuprind date biografice și activitatea fiecărui membru al guvernului.

Capitolul privitor la abuzurile comise de către trupele sovietice ocupă un loc important în acest memoriu.

Misiunile anglo-americană au cules și furnizat date în această chestiune. Astfel, în ziua de 19 octombrie a.c., misiunea americană a trimis la Iași trei ofițeri, ce fac parte din Secția Politică a Misiunii, pentru a cerceta la fața locului cazurile semnalate de către Dinu Brătianu, cu privire la crimele comise de către trupele sovietice ce sunt în trecere prin Moldova și în special prin județul Iași.

Se citează cazul unui atac în masă, asupra unor familii din comuna Aroneanu.

Se afirmă că locuitorii orașului Iași trăiesc zile de groază, fiind atacați de către soldați sovietici și jefuiți fără ca autoritățile române să intervină.

Ofițerii americani cercetează în tot cuprinsul jud. Iași asemenea cazuri și urmează apoi să se deplaseze în alte regiuni.

În misiunea lor, aceștia sunt ajutați de către reprezentanții locali ai Partidului Liberal și Național-Țărănesc.

Cu privire la libertatea presei, se cere să se autorizeze apariția ziarelor partidelor de opoziție.

Deasemeni, se arată că nu este suficient să se acorde libertatea presei, căci guvernul poate lua alte măsuri, cari de fapt să ducă la imposibilitatea apariției ziarelor de opoziție.

De aceea, se cer unele măsuri ca:

a. Hârtia pentru ziare să nu mai fie la discreția presei guvernamentale;

b. Ziarele să nu mai fie obligate a se însera pe prima pagină discursurile membrilor guvernului, când ziarul are numai 4 pagini;

c. Tipografii, deși sunt înscrși în syndicate, organizații ale guvernului, să nu mai poată să refuze tipărirea ziarelor, sub diferite motive;

d. Lucrătorii tipografi să nu execute ordinele guvernului, de a tulbura normala apariție a presei opoziționale.

Un capitol aparte îl ocupă problema alegerilor. Se spune că alegerile trebuie să fie libere, să nu se mai facă nici un fel de restricții.

Se face un proces de intenții guvernului, în sensul că nu va permite înregistrarea și depunerea listelor de candidați în unele județe, sub pretextul că figurează în ele „reacționari“.

În acest mod se împiedică să se depună candidaturile opoziției în județele în cari guvernul este slab reprezentat. De aceea, Partidul Liberal conchide ca alegerile să fie făcute de un guvern neutru.

Deasemeni, se propune ca în alegeri diferitele grupări din F.N.D. să candideze pe liste aparte, pentru a se putea vedea lipsa de popularitate a unor grupări a căror existență nu este îndreptățită, nefiind altceva decât „sucursale ale Partidului Comunist“.

S-a mai întocmit fișe membrilor Partidului Comunist și în primul rând doamnei Ana Pauker, pentru a se arăta străinătății că în afară de „faptul că au fost arestați, nu mai au alte merite.“

Aceste fișe au fost întocmite de către I. Ianculescu, șeful biroului informativ al partidului.

Partidul Liberal, de acord cu Partidul Național-Țărănesc, a intervenit la Misiunea americană, pentru a solicita ca domnul Mark Ethridge să fie în țară pentru ziua de 8 noiembrie a.c.

Conducerea celor două partide a hotărât să se facă o mare manifestație pentru această dată, spre a arăta devotamentul poporului față de M.S. regele, care își serbează ziua sa onomastică.

Se va profita de această manifestație, pentru a se arăta popularitatea de care se bucură Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, reprezentanții celor două partide.

Cercurile misiunii americane au asigurat cele două partide că M. Ethridge va fi la acea dată în țară.

În acest fel, guvernul nu va mai putea lua măsuri restrictive pentru a împiedica manifestația.

S-a hotărât ca în fața Palatului să ia cuvântul, în numele Partidului Liberal, Gh. Fotino, iar Ilie Lazăr, în numele Partidului Național-Țărănesc.

III. Legăturile Partidului Liberal dinist cu partidul de sub conducerea lui Gh. Tătărescu.

Am arătat în buletinul cu data de 1 octombrie a.c., că în urma satisfacțiilor date grupului de nemulțumiți de către Gh. Tătărescu, se constată o apropiere a acestora de șeful lor.

Această revenire a celor nemulțumiți are caracterul de provizorat, în sensul că nu-i mai fac acestuia greutate în partid.

Nu există însă la aceștia o atitudine de aprobare și colaborare.

Ei sunt în expectativă și așteaptă ca noi evenimente să determine atitudinea.

Numai Petre Bejan s-a arătat hotărât de a-l urma pe Gh. Tătărescu în politica sa alături de F.N.D. În acest sens a făcut declarații la clubul liberal, în ziua de 17 octombrie a.c.

Grupul nemulțumirilor așteaptă să vadă dacă guvernul va fi recunoscut de către anglo-americani; în acest caz vor rămâne mai departe alături de Gh. Tătărescu.

În cazul când acest lucru nu se va întâmpla, își vor fixa din nou atitudinea, luând în considerare condițiunile politice și făcând din nou greutatea lui Gh. Tătărescu.

Tatonările în vederea constatării stării de spirit ce animă taberile liberale în problema reîntregirii partidului, au continuat într-un ritm lent.

Grupul bătrânilor liberali despre care am vorbit în sinteza anterioară, dorește unificarea partidului și primește, în parte, condițiunile puse de Gh. Tătărescu; totuși, din oportunism, voește ca aceste tentative să aibă loc când aceasta nu va mai fi în guvern.

Aceștia cred că în curând se va face o remaniere, sau chiar o schimbare de guvern.

Ei vorbesc ca în ambele cazuri partidul să nu sufere.

Astfel, în cazul unei remanieri a guvernului și recunoașterea lui de către anglo-americani, Partidul Liberal își dă seama că dacă nu va intra în guvern, aceasta ar însemna fărâmițarea și mai mare a partidului, prin trecerea celei mai mari părți la Gh. Tătărescu.

Pentru a preîntâmpina acest fapt, bătrânii liberali doresc ca în acest caz să se facă întregirea partidului.

În acest fel, partidul ar lua parte la conducerea țării, iar Gh. Tătărescu, ca reprezentant al partidului întregit, ar avea poziția mult întărită în guvern, contracarând acțiunea partidelor de stânga.

Dr. Azra Bercovici a declarat: „Trebuie neapărat să intrăm în guvernul care se va forma, fie chiar numai cu un picior, dacă nu putem intra cu ambele picioare.“

În cazul când guvernul se va schimba și se va forma unul tip 23 august, atunci situația va fi foarte favorabilă pentru bătrânii liberali, căci Gh. Tătărescu va fi mai împăciuitor.

a. Reorganizarea Partidului Liberal de sub conducerea lui Gh. Tătărescu

Partidului Liberal de sub conducerea lui Gh. Tătărescu, a început să intensifice reorganizarea cadrelor sale.

În vederea atingerii acestui scop, în ziua de 18 octombrie a.c., a avut loc la sediul Partidului Liberal Tătărescu, din Calea Victoriei 29, o ședință a comitetului de presă și propagandă.

La aceasta au participat: Prof. Tiberiu Moșoiu, N. Sibiceanu, N. Trestian, V. Gh. Bârcă, I. Drăghici, Radu Grigorescu și alții.

Ședința a fost prezidată de către Tiberiu Moșoiu.

Discuțiile s-au purtat asupra reorganizării partidului și asupra întocmirii unui plan de propagandă, care urmează să fie pus în aplicare.

Cu elaborarea acestui plan au fost însărcinați N. Sibiceanu, I. Drăghici și Radu Grigorescu.

Deasemeni, s-a redactat un protest asupra măsurilor luate de ministrul propagandei, cu privire la interzicerea de noi publicații la cenzură și asupra modului cum este repartizată hârtia.

Partidul Liberal, de sub conducerea lui Gh. Tătărescu, din cauza lipsei de fonduri, nu poate deschide campania de propagandă pe care o hotărâse.

b. Nemulțumiri în rândurile organizațiilor liberale tătarăsciene din provincie.

În rândurile organizațiilor din provincie se constată în ultimul timp o serie de nemulțumiri provocate în cea mai mare parte, de către administrația locală, ca și de orientare politică numai spre U.R.S.S., a lui Gh. Tătărescu.

Astfel, conducerea Partidului Liberal tătarăscian a fost informată despre unele incidente provocate între membrii acestui partid și organizațiile locale propagandiste.

– În comuna Petroșani s-au produs incidente între partizanii liberal-tătarăscieni și membrii Partidului Comunist.

Cu această ocaziune au fost bătuți grav mai mulți muncitori liberali, din care cel mai grav este muncitorul Ion Sborna și soția sa.

– În comuna Hulubești tătarăscian a fost zădărnicită de către unii membrii ai F.N.D., care au fost aduși în camioane. Tot în această comună, prefectul împiedică în mod constant instalarea noului primar, care a fost ales de către locuitorii acestei comune.

– În jud. Vâlcea, prefectul, împreună cu șeful poliției a interzis orice activitate a Partidului Liberal tătarăscian, iar tipograful care a tipărit manifeste liberale de propagandă, a fost bătut și ținut sub stare de arest timp de o săptămână.

– În comuna Almălău, județul Constanța, cârciumarul Const. M. Olteanu, a fost arestat în timpul constituirii organizației comunale a Partidului Liberal tătarăscian. Acesta a fost trimis din post în post, până la Constanța, fiind considerat reacționar.

Orientarea politică a lui Gh. Tătărescu, față de U.R.S.S., a făcut ca în jud. Vaslui, Bacău, Dorohoi, Romanați, Ialomița și Teleorman, o parte din membrii organizațiilor liberale tătarăsciene să treacă fie la Partidul Liberal dinist, fie la Partidul Național-Țărănesc.

Știrile acestea despre incidentele provocate, ca și trecerile unor membrii din provincie în alte organizații, a produs vii nemulțumiri în rândurile membrilor importanți ai partidului, care au hotărât să convoace delegația permanentă pentru a cere șefului lor să intervină cât mai energic spre a pune capăt acestei situații.

Aceștia comentează că în timp ce Partidul Comunist creează școli pentru a forma elementele necesare, pentru susținerea propagandei în provincie, membrii Partidului Liberal tătarăscian nu sunt lăsați nici măcar să se organizeze.

Deasemeni, conducerea Partidului Liberal tătarăscian este îngrijorată de starea de spirit a organizațiilor din provincie, în urma incidentelor întâmpinate de pe urma cărora caută să profite organizațiile liberale diniste, ca și cele ale Partidului Național-Țărănesc, prin atragerea unui număr cât mai mare de membrii ai acestei grupări.

OBSERVAȚIILE SERVICIULUI.

Activitatea de organizarea a cadrelor Partidului Liberal dinist a fost redusă, punându-se accentul pe pregătirea materialului informativ pentru

întocmirea memoriului ce urmează a fi predat delegatului american Mark Ethridge și organizarea unei manifestații în ziua de 8 Noiembrie.

Aceasta, pentru a arăta delegatului american popularitatea de care se bucură Partidul Liberal, în masele largi ale poporului.

▼
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații, P.N.L., dosar 5 / 1945, f. 1-22.

92

1945 noiembrie 5, București. Raportul reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresat secretatului de stat al SUA, privind politica P.C.R. de atragerea a foștilor legionari și a minoritarilor maghiari.

THE UNITED STATES MISSION BUCHAREST, RUMANIA

November 5, 1945

CONFIDENTIAL

No. 593

SUBJECT: Communist Moves to gain Iron Guard and Hungarian Minority Support.

THE HONORABLE THE SECRETARY OF STATE WASHINGTON D.C.

SIR:

I have the honor to report that the Communist party is making serious efforts to gain the cooperation of political elements that they feel could prove useful in maintaining their predominate position in the country's political life. There two elements consists of „old“ Iron Guard or Legionaire Movement members and the Hungarian minority in Northern Transylvania. Reports too strong to be ignores show the Communists actively recruiting from ranks of Legionairs and as engages in a strong campaign among the Hungarian minority to point out the need for affiliating with the Communists in maintaining the Groza government or to suffer repression under any successor regime.

It is known and was publicly announced by the Propaganda Ministry that at the end of September a convention was signed by the Communists with a strong segment of the Legionaire Movement led by Professor. Panaitescu, who was director of the old Legionaire paper *CUVÂNTUL*. In addition to Mr. Panaitescu, some 340 former Legionaire leaders signed the convention, acknowledging the error of their ways, and receiving the official benediction of the Propaganda Minister, who considered that they had now seen the light and would fellow a path of close cooperation with the Communists by organizing their own movement called the „Christian Socialists.“

Political tactics played an important role leading up to the cooperative agreement between the above Legionaires and the Communists, since several months before the government press had made a great outcry at the fact that former Legionaries were entering some of the parties and some of their recruits. After fighting off some former Legionaires from the opposition parties, the Communists began private negotiations for an understanding that could not be criticized, since the Legionaires would be cooperating with Communists program. These meetings finally culminated in the above described agreement.

While the „Christian Socialists“ comprised former Legionaires who had not left the country after the repression of the movement by Marshal Antonescu and perhaps included more opportunistic and less enthusiastic groupings in the movement, it has become most serious to find reports now being received that at the end of October, a month following the previous agreement, an accord was signed by Mr. Teohari Georgescu, the Interior Minister, who acted as the delegate of the Central Committee of the Communist party, with some Legionaire elements who had taken refuge in Germany and who were under the direction of a certain Mr. Patrascu, a Lieutenant of Horia Sima, the leader of the so-called „National Rumanian Government“ in Germany following the coup d'etat of August 23, 1944. One report from a responsible source states that this group of several hundred men was taken prisoner by the Russian in Rostock, and was brought to Rumania. It is further reported that these men are being accepted as group within the Communist party will be used merely as „shock troops“, or terrorists in assisting and suppressing any political resistance to the Communist program.

In Northern Transylvania Communists are circulating widely among the Hungarians to diffuse the propaganda that the Hungarians will suffer severe repressive measures in the event the Groza government is replaced, and it is to their interests to join, or at least to cooperate with the Communist party in order to maintain their minority interests. By virtue of this strong propaganda, according to most recent reports from travelers the Hungarians are beginning to feel that it is a necessity to cooperate with the Communists or to be dominated by a nationalistic Rumanian movement. Mr. Julius Maniu, head of the National Peasant Party, enjoyed among informed Hungarian circles a certain good reputation, but by virtue of press censorship and control of the means of communication the Communists are doing their best with the Madosz, the Hungarian nationalistic organization, to convince its members that Mr. Maniu and its associates have most sinister designs upon the Hungarian minority. Naturally there are no affective ways, in view of Communist controls, to stem the growth of this impression.

Respectfully yours, BURTON Y. BERRY,
United States Representative in Rumania.

Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 665, c. 492 - 493; The National Archives of the United State, Washington D.C., Department Of State, R.G. 59, Roll. 8, Division of European Affairs, 1945 - 1946.

MISIUNEA STATELOR UNITE BUCUREȘTI, ROMÂNIA

5 noiembrie 1945

CONFIDENȚIAL.

Nr. 593

SUBIECT: Acțiuni ale comuniștilor pentru a obține sprijinul Gărzii de Fier și al minorității maghiare.

DOMNULUI SECRETAR DE STAT, WASHINGTON

SIR:

Am onoarea să vă raportez că Partidul Comunist face serioase eforturi pentru a obține cooperarea unor elemente politice despre care ei cred că ar putea contribui la menținerea poziției lor majoritare în viața politică a țării. Aceste două elemente sunt „fosta“ Gardă de Fier sau membrii mișcării legionare și minoritatea maghiară din Nordul Transilvaniei. Potrivit unor surse demne de încredere, comuniștii își recrutează cu sârg membrii din rândurile legionarilor și desfășoară o campanie intensă în rândurile minorității maghiare spre a le demonstra cât este de necesar să li de alături comuniștilor pentru menținerea guvernului Groza; în caz contrar, vor suferi presiuni din partea oricărui regim ce va urma.

Este un lucru cunoscut, de altfel a fost anunțat și public de către Ministerul Propagandei, că la sfârșitul lunii septembrie comuniștii au semnat o convenție cu o puternică fracțiune a mișcării legionare condusă de prof. P. Panaitescu, care a fost directorul fostului ziar legionar *Cuvântul*. Pe lângă domnul Panaitescu au mai semnat convenția 340 foști lideri legionari, care au recunoscut că modul lor de acțiune a fost greșit și au primit binecuvântarea oficială din partea Ministerului Propagandei, care a socotit că ei văd acum adevărata lumină și că vor urma calea cooperării strânse cu comuniștii, organizându-și propria mișcare numită „Socialiștii creștini“.

Tactica politică a jucat un rol important, conducând la o înțelegere de conlucrare între legionarii respectivi și comuniști, din momenul în care, în urmă cu câteva luni, presa guvernamentală a făcut mare gălăgie în jurul faptului că foști legionari au intrat în unele dintre partidele de opoziție. Tot felul de stigmate au fost puse atât asupra acestor partide cât și a unora dintre noii lor recruți. După ce unii legionari au fost respinși de partidele de opoziție, comuniștii au început negocieri cu aceștia pentru o înțelegere care să nu poată fi condamnată, de vreme ce legionarii vor fi cooperanți cu programul comunist. Aceste întâlniri au culminat în final cu înțelegerea pe care v-o prezint în continuare.

Deși, „Socialiștii Creștini“ este o organizație a foștilor legionari care au părăsit țara după reprimarea mișcării de către Mareșalul Antonescu și înglobează, poate mai mult oportuniști decât entuziaști ai mișcării, știri cerute din ultima vreme susțin că la sfârșitul lui octombrie, la o lună după înțelegerea despre care am vorbit, dl. Teohari Georgescu, ministrul de

interne, ca delegat al Partidului Comunist Român, a semnat un acord cu unii legionari care se refugiaseră în Germania și care sunt conduși de un anume domn Pătrașcu, un locuitor al lui Horia Sima, șeful așa-numitului „Guvern Național Român“ din Germania format după lovitura de stat de la 23 august 1944. Un raport al unei surse demne de încredere afirmă că acest grup format de mai multe sute de oameni a fost luat prizonier de ruși la Rostock și a fost adus în România. Se mai spune în continuare că acești oameni acceptați ca membri ai Partidului Comunist vor fi folosiți pur și simplu ca „trupe de șoc“ sau teroriști care să ajute la suprimarea oricărei rezistențe politice față de programul comuniștilor.

În nordul Transilvaniei, comuniștii circulă peste tot între maghiari pentru a răspândi ideea potrivit căreia împotriva lor se vor lua măsuri represive severe în cazul în care se schimbă guvernul Groza și că este în interesul lor să se alătore sau măcar să colaboreze cu Partidul Comunist pentru a-și apăra interesele ca minoritate. Datorită acestei puternice propagande, potrivit unor rapoarte recente de la fața locului, maghiarii au început să creadă că este necesar să coopereze cu comuniștii, altfel vor fi dominați de o mișcare naționalistă românească. Dl Iuliu Maniu, șeful Partidului Național-Țărănesc, se bucură de o bună reputație în cercurile intelectualilor maghiari, dar, datorită cenzurării presei și controlului asupra mijloacelor de comunicare, comuniștii fac tot posibilul ca Madosz-ul organizația naționalistă maghiară, să-și convingă membrii că dl. Maniu și asociații lui au cele mai siniste intenții la aderarea minorității maghiare. Bineînțeles că din cauza permanentei supravegheri comuniste este imposibil să se împiedice răspândirea acestei false idei.

Cu respect, al dumneavoastră,
BÜRTON. Y. BERRY,
reprezentant al SUA în România

93

1945 noiembrie 8, București. Relatarea, de către funcționarul diplomatic american Roy M. Melbourne, a modului în care s-a desfășurat manifestația prilejuită de ziua onomastică a regelui Mihai I.

Enclosure Nr. 3 to Dispatch

Nr. 611 from The United States Mission, Bucharest, Roumania, dated
November 8, 1945

Memorandum

Subject: Palace Square Demonstration on the King's Name Day

To: The United States Representative

From: Roy M. Melbourne, Foreign Service Officer

From early this morning many strong detachments of police and soldiers, usually in groups of four, patrolled the Palace Square. Continuous streams of people flowed through the square, apparently waiting for

something to happen in accordance with circulars that had been issued last night calling for the public to meet there to demonstrate for the King at times variously placed from 9:00 to 10:00 a.m.

After 10:00, when I took up my place at a vantage point of the Anthenée Palace Hotel to observe proceedings in the square, it was reported to me that shortly before a crowd of people had carried an American officer upon their shoulders up to the door of the hotel, cheering as they went. About 10:00 a.m. trucks laden with workers began pulling into the square shouting for Groza. These trucks continued to circulate throughout the square as the crowd grew and deliberately passed through large groups of civilians in order to disrupt them.

At 10:30 a news correspondent in a British uniform was followed by a large cheering crowd as he walked across the square to the hotel and about 10:45 General Schuyler's car was stopped for a brief moment by the hotel and was mobbed by a cheering crowd who made it impossible for a time for vehicle to proceed. Meanwhile Government supporters continued to circulate in trucks while new ones arrived. It should be mentioned that upon the arrival of the Communist trucks with Government supporters that the police and soldier squads that had formerly paraded suddenly seemed to disappear.

At about 10:45 a.m. the people in front of the hotel began singing the national anthem in an impressive and sincere style and manifestly under spontaneous feeling, while the crowd throughout the entire square, as a great stage, began to grow bigger.

At 11:00 a.m. sizeable groups of young people carrying banners dashed into the square from Calea Victoriei beside the hotel and shortly began to mingle with the crowd.

At 11:20 the first few shots were heard as persons in trucks and those in the growing great multitude began throwing stones at each other and as the Government supporters in the trucks, apparently sensing their own volition or upon orders to beat a retreat. While these trucks were leaving, in front of the statue in the square at 11:25 a truck was upset and set on fire. This was speedily followed by a second truck which was also left in flames. A series of shots were fired at this point just before a large sea of flags was seen approaching the square from the Calea Victoriei, which later proved to mark the National Liberals marching to the square for the King.

One reporter heard that the trucks had gone to block the arrivals who were scheduled to come by opposite routes but that the Liberals had foiled this maneuver by talking a different route in approaching the square.

The sea of flags surged into the square about the statue shouting for the King. At the head of the procession there was a large sign proclaiming „Long live his Majesty, King Mihai“. One informant incidentally stated that last night it was impossible to buy pictures of the King in stores and that it was necessary for persons in the square to take pictures from the walls of homes or shops with which to parade.

A person connected with the Liberal Party informed me that there were many arrests the previous evening of National Peasant and national Liberal Party leaders who had been assisting in preparing for the assembly

of the public in the square today to shout for the King. Some of them had stayed away from their homes in order to be free today in the square to proclaim their loyalty.

By 11:30 the square presented a panorama of a large assemblage before the palace, another sizeable group before the hotel and in the distance down Calea Victorie a solid mass of people as far as the eye could see. Smaller groups of demonstrators circulated about the square carrying King's and Queen Mother's pictures and a water truck manned by soldiers arrived seeking to press through to the burning trucks near the statue.

At 11:45 a military band entered the square from the Athenée Palace side of Calea Victoria followed by two squadrons of soldiers. The band apparently was coming under orders or, as one source stated, it was the palace band to serenade the King and the populace upon the occasion. Meanwhile the square and sizeable contingents approached the Interior Ministry building.

Suddenly, shortly before noon, a heavy fusillade of fire came from the Interior Ministry and two persons who came to my vantage point to report stated that the firing had been caused to be from 100 to 200, that had been surrounded by the gendarmes and taken into the Interior Ministry building. The shooting is reported to have wounded several persons, one in the arm and one in the foot although the gendarmes from two responsible sources are said to have fired into the ground and the bullets simply to have ricocheted. A Romanian army officer also was said to have been wounded. From this point on, intermittent shots punctuated the next two hours all from the soldiers and gendarmes guarding the Interior Ministry building, including both the uncompleted and completed one.

About 12:15 a large group from the crowd marched across the square shouting. Someone displayed a Romanian flag from the hotel roof, which again result in singing the national anthem in a spirit of great enthusiasm.

While the center of gravity at this point for the multitude was apparently by the statue and while the large group by the hotel continued its singing and shouts of „Liberty“, the crowd on the order side of the statue nearer the Interior Ministry was being disrupted somewhat by the shots from that building. Meanwhile the soldiers band, accompanied by the soldiers, began to leave the square by the same route that they had come and played some hora music which resulted in a large scale folk dance over the square from the statue to the hotel in a scene of merriment that was oblivious to the shots and fleeing people in the other haft of the square made fearful by the Interior Ministry's shooting. The band and the group or Romanian soldiers accompanying it left the square, and the intermittent shots from the Interior Ministry continued.

Watching from the hotel I saw a boy, his head bloody, walking by accompanied by several persons, and at 12: 40 a postman, who had been shot in the arm a result of firing from the Interior Ministry, was supported into the pharmacy of the hotel. One man accompanying him shouted to all who could hear this was what the government was doing in firing on the people.

Right after this an organized group with banners left the square, apparently headed for Boulevard Brătianu, and perhaps it was the group that demonstrated at U.S. Mission or the British Legation. by this time the square held two groups; one by far the larger by the statue, and the second, much smaller, in front of the hotel, while a great crowd was still held back by a people cordon in Calea Victorie in the distance.

At 1:00 activity centered around the statue with the crowd cheering. Finally a shot was fired and the crowd began shouting. A man was caught by the crowd near the hotel and unmercifully beaten. It appeared, according to information relayed shortly there after to my vantage point, that he had fired and Killed or wounded a person in the square and that when he was caught by the crowd a revolver was found upon him. He was beaten unmercifully, although a few soldiers tried to form a protective circle in order to place him under arrest but with little success. He was carried off at the complete mercy of a sizeable crowd down the street.

Shortly after 1:00 the crowd on Calea Victorie either broke through the cordon or were permitted to enter the square from the statue down as far as could be seen on the Calea Victorie there was a solid mass of people shouting for „King and country“.

At 1:15 a fair-sized crowd of about 500 people began shouting „U.S.A.“ before the hotel, as well as saying other pro-American slogans. they also ended by singing the national anthem. At about this time it became apparent that from the Interior Ministry they were attempting to spray the crowd with hoses and within range of the hoses on the other side of statue the crowd was giving ground. Meanwhile in front of the hotel crowd was shouting „Down with the government“ and cheering for „Maniu and Bratianu“. Excitement flared as it could be sensed that the humor of the crowd was turning against the government and perhaps getting out of control and a large group was seen beating another man, presumably a Government supporter or a man who a weapon, while a few soldiers tried to form a cordon to protect him and place him under arrest. Throughout these proceedings the intermittent shots continued.

From about 1:30 the flush of enthusiasm began to wear down as the crowd began thinning and dispersing, and for more than a half hour this procedure continued until there was only a goodly number of a few thousand apparently standing quietly around the statue.

At 2:25 soldiers from the Interior Ministry were seen to make a dose across the street apparently to form a cordon to cut off Calea Victorie from the square. This was the start of efforts to form cordons and by 3:30 there were two rows of Romania troops across the square before the statue, another row beyond cutting off Calea Victorie, and a fourth row across the street in front of the Interior Ministry, thus effectively stopping all through traffic in the square. The crowd had dispersed and there were simply small groups on the fringe watching curiously for something to happen.

Throughout the memorandum I have tried to refrain from estimating numbers, since it is notoriously difficult to state when viewing such a large scale demonstration covering such an area from one vantage point. However, I can say that from my experience or the past year in seeing demon-

strations, both planned and spontaneous, that the crowd at the demonstrations in the past.

Two factors were most striking: (1) the obvious sincerity and spontaneous of the people for the King and (2) the people stood their ground pretty well in the face of fire, as they were in the square with a principle to defined.

Arhivele Statului București, colecția Microfilme, S.U.A., r. 665, c. 528 – 531.

Traducere

8 noiembrie 1945

Memoriu

SUBIECT: Demonstrația din Piața Palatului de ziua onomastică a regelui

CĂTRE: Reprezentantul Statelor Unite

DE LA: Roy M. Melbourne, funcționar în serviciul diplomatic

Astăzi, încă din zori, numeroasele detașamente de polițiști și soldați, de obicei în grupuri de câte patru, patrulau prin Piața Palatului. Torentele de oameni se scurgeau spre piață așteptând vizibil să se întâmple ceva potrivit circularilor lansate noaptea trecută și în care populația noastră era chemată să se întâlnească acolo pentru a demonstra pentru rege, începând cu ora 9, după alții începând însă cu ora 10 dimineața. După ora 10, după ce mi-am ocupat locul într-un punct avantajos al hotelului Athenée Palace ca să pot urmări desfășurarea manifestărilor din piață, mi s-a spus că cu puțin timp înainte a trecut un grup de oameni cărând pe umerii lor un ofițer american până la ușa hotelului și ovaționând în timp ce mergeau. Pe la ora 10 camioane încărcate cu muncitori au început să pătrundă în piață în vreme ce mulțimea sporea și în mod deliberat treceau prin grupurile mari de civili pentru a-i împrăști. Pe la 10,30 un corespondent de presă în uniformă britanică a trecut prin piață spre hotel însoțit de un grup de oameni care ovaționau, iar pe la 10.45 mașina generalului Schuyler a fost oprită pentru scurt timp în fața hotelului, a fost înconjurată de mulțimea ce ovaționa, lucru ce a împiedicat pentru câteva clipe înaintarea vehiculului. Între timp suporterii guvernului continuau să circule în camioane în vreme ce altele noi soseau. Trebuie să menționez că, după sosirea camioanelor comunistilor încărcate cu suporterii ai guvernului, grupările de polițiști și soldați care patrulează până atunci parcă dispăruseră.

Pe la 10,45, lumea din fața hotelului a început în mod sincer și spontan să cânte imnul național, în vreme ce mulțimea din piață creștea din ce în ce, ca pe o scenă uriașă.

La ora 11 grupuri mari de tineri purtând steaguri au pătruns în piață dinspre Calea Victoriei pe lângă hotel și în scurt timp s-au contopit cu mulțimea.

La 11,20 s-au auzit primele împușcături, persoanele din mulțimea mereu crescândă au început să arunce pietre unii într-alții iar suporterii

guvernului aflați în camioane dându-și seama că sunt copleșiți de mulțime, au hotărât, la ordin sau din proprie inițiativă, să se retragă.

În timp ce aceste camioane se retrăgeau, la 11,25, în fața statuii din piață un camion a fost răsturnat și incendiat. Acesta a fost urmat la scurt timp de un al doilea camion, căruia i s-a dat și lui foc. Atunci, s-au tras focuri de armă, cu puțin înainte de a se vedea venind dinspre Calea Victoriei o mare de steaguri care se apropiau de piață și care – am aflat puțin mai târziu – purtau însemnele Partidului Național-Liberal, ai cărui reprezentanți veneau în piață să-l aclame pe rege.

Un reporter a auzit că acele camioane care tocmai pleaseră au blocat căile de acces spre piața în care urmau să sosească alți manifestanți, dar că liberalii le-au zădărnicit manevra luând-o pe alt drum spre piață.

Marea de oameni cu steaguri aclamându-l pe rege și-a făcut loc lângă statuie. În fruntea procesiunii era purtată o pancardă pe care scria: „Trăiască Majestatea Sa, Regele Mihai“. Un informator mi-a spus printre altele că ieri seară a fost imposibil să se cumpere portrete ale regelui din magazine, iar oamenii din piață au fost nevoiți să i-a tablourile de pe pereții de acasă sau ai magazinelor, ca să aibă cu ce defila.

O persoană din anturajul Partidului Liberal mi-a spus că seara trecută s-au operat multe arestări printre liderii partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal, care se ocupau cu pregătirea manifestației de astăzi din piață în cinstea regelui. Unii din ei au plecat de acasă pentru a nu fi arestați și a putea participa la manifestația de astăzi din piață, demonstrându-și loialitatea față de rege.

Pe la 11,30 piața arăta ca o mare de oameni masați în fața palatului, un alt mare grup în fața hotelului și o mare masă de oameni care se întindea pe jos în Calea Victoriei, cât vedeau cu ochiul. Grupuri mici de demonstrați circula prin piață purtând portretele regelui și reginei mamă, iar o mașină de pompieri condusă de soldați sosise în grabă pentru a stinge focul camioanelor incendiate lângă statuie.

La 11, 45 a intrat în piață, venind dinspre Calea Victoriei, pe lângă Atenee Palace, o fanfară militară urmată de două escadroane de soldați. Această fanfară venea fie la ordin, fie, potrivit unei alte surse, era orchestra palatului care urma să cânte regelui și populației adunate la manifestație. În acest timp demonstranții îi ovaționau pe rege circulând în grupuri în jurul pieții. Grupuri destul de mari se apropiau de clădirea Ministerului de Interne.

Deodată, puțin înainte de prânz, dinspre clădirea Ministerului de Interne s-au tras puternice rafale de armă, iar două persoane care au venit să mă informeze mi-au spus că incidentul a fost provocat de demonstrați care încercau să salveze un grup destul de mare, de circa 100 – 200 de persoane, care fuseseră înconjurați de jandarmi și duși în clădirea Ministerului de Interne. Focurile de armă au rănit, se spune, mai multe persoane, una la braț, o alta în picior, deși jandarmii, potrivit unei surse avizate, au tras spre pământ, dar probabil au ricoșat gloanțele. Se spune că a fost rănit și un ofițer român. Din clipa aceea, timp de două ore, s-au tras cu intermitențe focuri de armă de către soldații și jandarmii care păzeau clădirea Ministerului de Interne, atât cea terminantă, cât și cea neterminată.

Pe la orele 12, 15 un grup mare s-a despins din mulțime și a traversat piața strigând. Cineva a arborat steagul românesc pe acoperișul hotelului iar lumea a început din nou să cânte cu entuziasm imnul național.

În timp ce în acele momente centru de interes pentru mulțimea era în zona statuii și în timp ce grupul masiv din zona hotelului continua să cânte și să strige „Libertate“, mulțimea din cealaltă parte a pieții, pe lângă Ministerul de Interne era împărtășită periodic de focurile de armă care se trăgeau din clădire. Între timp fanfara militară și soldații care o însoțeau au început să părăsească piața pe același drum pe care veniseră cântând o horă, ceea ce a făcut ca mulțimea să formeze o imensă horă, în toată piața de la statuie până la hotel, transformând totul într-o scenă de veselie, uitând de focurile de armă și de oamenii din cealaltă parte a pieții care fugeau speriați de tirurile care se trăgeau din clădirea Ministerului de Interne. Fanfara și grupul de soldați români care o însoțea au părăsit piața, iar tirul din Ministerul de Interne a continuat.

Privind de la hotel, am văzut trecând un băiat cu capul însângerat, însoțit de mai multe persoane, iar la 12,30 un poștaş, împușcat în braț de focurile care se trăgeau din Ministerul de Interne, i se dădeau îngrijiri în farmacia hotelului. Un bărbat care îl însoțea le striga tuturor celor care-l puteau auzi că asta face guvernul, trage în oameni.

Imediat după ce un grup organizat, cu steaguri, a părăsit piața îndreptându-se spre bulevardul Brătianu; acesta era poate grupul care a demonstrat la Ministerul Statelor Unite sau la Legația britanică. În piață au rămas două grupuri: unul destul de mare lângă statuie, iar al doilea, mult mai mic, în fața hotelului, în vreme ce o mare mulțime era încă ținută la distanță de un cordon de poliție pe Calea Victoriei.

La ora 1 centrul atenției era zona în jurul statuii, unde mulțimea ovaționa. În cele din urmă s-a tras un foc de armă, iar mulțimile a început să țipe. Un om a fost prins de mulțime lângă hotel și bătut fără milă. Se pare, după cum am aflat în scurt timp, că el trăsesese și omorâse sau rănisese o persoană în piață și că atunci când a fost prins de mulțime avea un revolver asupra lui. A fost bătut fără milă, deși câțiva soldați au încercat să formeze un cerc protector în jurul lui pentru a-l aresta, dar încercarea lor a fost fără succes. A fost lăsat în seama mulțimii de pe stradă. Puțin după ora 1 mulțimea după Calea Victoriei, fie că s-a rupt cordonul, fie că i s-a permis să intre în piață, fapt e că de la statuie încolo, cât puteai vedea pe Calea Victoriei era o mulțime imensă care striga: „Regele și patria“.

La 1,15 un grup de circa 500 de oameni au început să strige în fața hotelului: „S.U.A.“ și alte sloganuri în favoarea americanilor. Apoi au cântat imnul național. Cam atunci s-a văzut clar că din interiorul Ministerului de Interne se încerca să se stropească mulțimea cu furtunul și că din pricina aceasta mulțimea începuse să se retragă din partea opusă statuii. În acest timp, în fața hotelului mulțimea striga „Jos guvernul“ și ovaționa pentru „Maniu și Brătianu“. Agitația creștea văzând cu ochii, furia mulțimii avea acum ca obiect, guvernul și poate că pierzându-și controlul, a fost văzut un alt grup bătând un bărbat, se presupune că un supporter al guvernului sau un om înarmat, în timp ce din nou câțiva soldați încercau să formeze un cerc în jurul lui spre a-l proteja și a-l aresta. În tot acest timp, tirurile au continuat cu intermitențe.

De la ora 1,30, entuziasmul mulțimii a început să scadă, mulți plecau, se împrăștiu, au continuat să se retragă timp de cam o jumătate de oră, în piață rămânând numai câteva mii de oameni care stăteau liniștiți în jurul statuii.

La ora 2,25 soldații din Ministerul de Interne s-au înșirat de-a latul străzii, formând un cordon care să separe Calea Victoriei de piață. Acesta a fost începutul încercărilor de a face cordoane, iar pe la ora 3,30 erau două rânduri de soldați români de-a latul pieții, în fața statuii, un alt rând tăia Calea Victorie și un al patrulea tăia strada din fața Ministerului de Interne, acestea împiedicând astfel orice intrare în piață. Mulțimea se împrăștiase și se mai vedeau doar grupuri mici de curioși pe bordură, privind la cele ce se întâmplă.

În acest memoriu m-am abținut să dau cifre, pentru că e foarte dificil să faci aprecieri exacte în cazul unei astfel de manifestări de amploare, pe o atât de mare suprafață, chiar și privită dintr-o poziție avantajoasă. Totuși, pot spună că, din experiența pe care am avut-o în acest ultim an asistând la demonstrații, atât organizate cât și spontane, mulțimea de la demonstrația de astăzi a fost cel puțin la fel de numeroasă ca și la alte demonstrații din trecut.

Doi factori m-au frapat mai mult: 1. evidenta sinceritate și spontaneitate, entuziasmul populației față de rege și 2. populația s-a descurcat destul de bine în fața tirurilor de armă, ca și când veniseră în piață cu scopul declarat de a se apăra.

ROY M. MELBOURNE

94

1945 noiembrie 8, București. Telefonogramă a generalului rus Susaikov, reprezentantul sovietic în Comisia Aliată de Control, transmisă lui I.V. Stalin, privind demonstrația anti-guvernamentală din Piața Palatului.

ТЕЛЕФОНОГРАММА (по ВЧ)

Из Бухареста

8 ноября 1945 г.

Тов. Сусайков сообщает:

С 9-30 группа демонстрантов начала подходить к дворцовой площади. Часам к 11-12 собралась около 8-10 тысяч. Все шло мирно до 12 часов. Затем со стороны этих групп начались провокационные выстрелы в воздух. В это же время подъехали два грузовика с рабочими. Демонстранты, сторонники Маниу - Братиану, набросились на грузовики, избили рабочих, грузовики сожгли. Затем полиция и жандармерия оцепили площадь, с площади выпускали людей беспрепятственно. Провокаторы, вооруженные пистолетами, камнями и железными палками, набросились на полицейских. Убиты 1 жандарм и

2 полицейских, 5 полицейских ранены. Со стороны нападавших жертв нет, так как полиция стреляла в воздух. Имели место бесчинства на улицах, на ул. Калле-Вилтория разгромлено несколько еврейских магазинов. Евреев и рабочих избивали на улицах. Насчитано до 40 жертв. Военный министр вызвал 2 роты добровольческой дивизии Тудор для усиления постов жандармерии и полиции.

В 16-00, когда Сусайков поехал сам в город, дворцовая площадь была пуста. Он проехал 2 заставы, возле третьей заставы в момент его проезда толпа (около 2 тысяч человек) начала нажимать на полицейских, которые открыли стрельбу в воздух. Сусайков отдал приказ прекратить огонь. Публика, отошедшая в сторону, устроила антиправительственный митинг.

Во время стрельбы на улицах был убит один человек, но не огнем полиции, а провокатором, из пистолета из окна дома. Полиция пистолетами не вооружена. Провокатора обнаружить пока не удалось.

Тов. Сусайков подчеркивает, что беспорядки - дело рук Маниу - Братиану.

Англичане и иностранные журналисты находились в местах скопления демонстрантов, с балкона гостиницы англичане и американцы приветствовали демонстрантов.

Правительство собрало совещание и составляет сообщение, в котором возложит всю ответственность на Маниу - Братиану.

Имели место беспорядки в Браиле и Галаце, но незначительные.

Записал: Пастоев.

Разослано:

т.т. Сталину,
Молотову (2)
Микояну
Маленкову
Берия
Деканозову
Лавришеву
в дело (2)
ак/8/Х1-45 г.

т. Лавришеву

Нам надо дать в печать свое освещение этого инцидента в отличие от провокационных сообщений англо-американской печати. Организуйте проект вместе с тов. Пальгуновым.

В. Деканозов. 9.Х1.45 г.

Верно:

▼
Arhivele Statului București, colecția Xerocopii Rusia, pachetul XIII, doc. 6, filele 122 – 123; Arhiva MAE al Federației Ruse, Moscova, fondul 0125, Referentura România, opis 33, mapa 129, dosar 21.

Telefonogramă

Din București

8 noiembrie 1945

Tov. Susaikov comunică:

la 9,30 grupul de demonstrați a început să se apropie de Piața Palatului. Între orele 11 – 12 s-au adunat în jur de 8 – 10 mii. Totul a decurs pașnic până la ora 12. Pe urmă, din partea acestor grupuri, a început să se tragă focuri de provocare în aer. În același timp s-au apropiat două camioane cu muncitori. Demonstrații, adepții lui Maniu – Brătianu, s-au năpustit asupra camioanelor, au bătut muncitorii, au dat foc camioanelor. După aceasta poliția și jandarmeria au înconjurat piața, dar le-au permis oamenilor ieșirea din piața. Provocatorii, înarmați cu pistoale, cu pietre și cu rănci de fier s-au aruncat asupra polițiștilor. Au fost omorâți un jandarm și doi polițiști, iar răniți 5 polițiști. Din rândul atacatorilor nu au fost victime deoarece poliția a tras în aer. A fost tulburată ordinea publică pe străzi; pe Calea Victoriei au fost devastate unele magazine evreiești. Evrei și muncitori au fost bătuți pe străzi. Au fost până la 40 de victime. Ministrul de război a chemat două companii din divizia de voluntari Tudor, pentru a întări posturile jandarmeriei și ale poliției.

La ora 16.00, când Susaikov a mers prin oraș Piața Palatului era goală. El a trecut de două baraje; în apropierea celui de al treilea, în momentul trecerii lui, mulțimea (aproximativ 2 mii de persoane) a început să facă presiune asupra polițiștilor care au început să tragă în aer. Susaikov a dat ordin de încetare a focului. Asistența, retrasă într-o parte, a organizat un miting antigubernamental. În timpul împușcăturilor din stradă a fost omorâtă o persoană, dar nu datorită focurilor de armă ale poliției, ci ale provocatorilor, dintr-un pistol de la fereastra unei case. Poliția nu este dotată cu pistoale. Provocatorii nu au putut fi descoperiți până în prezent.

Tov. Susaikov menționează faptul că tulburările sunt opera lui Maniu-Brătianu.

Englezii și ziaristii străini s-au aflat în locurile cu mare concentrare de demonstrați; englezii și americanii salutau demonstrații de la balcoanele hotelului.

Guvernul a convocat o ședință și întocmește un comunicat în care dă toată responsabilitatea pe Maniu-Brătianu.

Au mai avut loc tulburări în Brăila și Galați, dar fără importanță.

Operator: Pastoev

Se transmite:

- tov. Stalin
- tov. Molotov (2)
- tov. Mikoian
- tov. Malenkov
- tov. Beria
- tov. Dekanozov
- tov. Lavrișcev

– la dosar (2)

ak/8/XI-45

Tovarășului Lavrișcev

Trebuie să dăm în presă lămuririle noastre privind acest incident, diferit de comunicatele provocatoare ale presei anglo-americane. Elaborați un proiect împreună cu tov. Palgunov.

V. Dekanozov. 9. XI. 1945

95

1945 noiembrie 9, București. Notă informativă privind desfășurarea manifestației organizată la 8 noiembrie în Piața Palatului, în cinstea regelui, cu ocazia căreia s-a tras asupra manifestaților.

9 noiembrie 1945

Cercurile care au organizat manifestația de joi, din Piața Palatului, se arată profund indignate de comunicatul guvernului care falsifică întru totul modul în care a decurs demonstrația și care vrea să transforme pe manifestați în provocatori și asasini, când în realitate – spun aceste cercuri – provocatorii și criminalii au fost comuniștii și fenediștii.

Cercurile politice au fost stupefiate de comunicatul Biroului politic al Partidului Social-Democrat – care înfierează manifestația pentru rege – când au luat parte la ea și coloane de socialiști. Mai mult decât aceasta, în vederea manifestației, social-democrații au contramandat întrunirea convocată pentru joi dimineața în sala Libertatea. Deci, de ce această atitudine de duplicitate la social-democrați? Și de ce s-au grăbit social-democrații să dea un astfel de comunicat, când comuniștii n-au făcut-o încă? – se întreabă aceste cercuri.

Cercurile organizatoare arată că lucrurile s-au petrecut astfel:

Prima provocare aruncată de guvern a fost măsura de minimalizare a importanței sărbătorii naționale, prin considerarea ei ca zi de lucru. În afară de această hotărâre, care avea rostul de a împiedica o bună parte din public de a veni la manifestație, guvernul a venit și cu oprirea circulației trenurilor pentru Capitală, cât și a oricăror autobuze și mașini care vroiau să intre în oraș. Iar în dimineața zilei de 8 noiembrie, la radio s-au transmis apeluri către public de a nu veni la manifestație, întrucât ea a fost contramandată.

Incidentele au început cu miercuri seara. Cele mai serioase s-au înregistrat în Piața Cercului Militar și la colțul Căii Moșilor cu B-dul Carol, unde cetățenii care au strigat „Trăiască Regele“ au fost bătuți, și unde comuniștii au fost huiduiți.

Joi dimineața toate străzile care afluează spre Palatul Regal erau barate de trupe și agenți, care nu permiteau trecerea în grupuri, ci numai cetățenilor care aveau „dovada“ de la Biroul Populației. Totuși, la ora 10 era adunată foarte multă lume în fața Palatului. La această oră și-au făcut

apariția mai multe autobuze C.F.R. și autocamioane UCB, încărcate cu femei și bărbați. Mașinile au început să circule în toate direcțiile Pieții Palatului, pentru a risipi pe manifestați, muncitorii strigând: „Moarte burghezilor“, „Petru Groza și poporul“, „Regele și Poporul“, „Trăiască Conferința Generală a Muncii“. Această nouă provocare a îndârjit mulțimea, care nu era lăsată să-și manifeste dragostea pentru rege. Cetățenii au huiduit pe muncitorii din camioane, strigându-le: „Trădătorilor“. Pe soclul statuii regelui Carol I era strânși numeroși invalizi de război. Niște muncitori dintr-o mașină au întins mâinele să ia de la invalizi drapelul pe care-l aveau aceștia. Invalizii s-au opus, așa că muncitorii s-au ales numai cu lemnul, pânza rămânând în mâinele invalizilor. Revoltați, invalizii au început să lovească cu cârjele pe provocatori.

Această stare de tensiune a durat aproape o oră. La un moment dat mașinile s-au aliniat la marginea trotuarului dinspre Ministerul de Interne, pornind concentric asupra mulțimii regrupată în fața Palatului și care intona Imnul Regal. Panica a fost mare. Dar și indignarea la culme. Luând pietre și lemne de la binalele din apropiere, un grup de cetățeni mai curajoși s-au năpustit peste cele două mașini rămase în urmă, dinlăuntrul cărora a pornit o ploaie de tot felul de proiectile asupra publicului. Șoferul de la penultima mașină a fugit, încât autobuzul a rămas în mâinile manifestaților. Muncitorii au fost bătuți, mașina răsturnată și apoi incendiată. La fel s-a întâmplat și cu ultima mașină, care n-a mai putut înainta. Când am văzut că furia mulțimii e în plină desfășurare, comuniștii cu celelalte mașini au dispărut.

Devenind stăpâni pe situație, cetățenii au început să manifesteze cu toată vigoarea, pentru rege. La ora 11,30 și-a făcut apariția coloana tineretului liberal și a studențimii, – impresionantă prin hotărârea cu care înainte – fapt care a prilejuit o manifestație delirantă. S-a cântat „Trăiască Regele“, s-a strigat, „Regele și Armata“, „Jos teroarea“, „Vrem liberatea“. De notat că între manifestați erau și mulți lucrători, ofițeri, soldați, țărani, femei.

Coloana „Studențimii regelui“, a fost ovaționată pe tot parcursul până la Palat. Lumea ieșită în balcoane și la ferestre a aplaudat frenetic, aclamând pe suveran. Au impresionat îndeosebi manifestațiile izbucnite la Banca Națională (a lucrărilor de la binale), la Direcția Generală CFR și la Palatul Telefoanelor.

În timpul acestei frenezii generale, când unii cântau și alții plâneau de bucurie și emoție, și-a făcut intrare, venind din susul Căii Victoriei, garda Palatului, cu muzică și drapel. Puhoiul s-a revărsat asupra trupei, aclamând armata regală română.

Un grup de soldați, purtând portretele M.S. regelui și al reginei Mame Elena, circula prin Piață, în pas vioi, strigând: „Cine e român să vie cu noi“. Ostașii aduși să mențină ordinea, au manifestat și ei alături de camarazii lor. Publicul i-a ovaționat și pe unii și pe alții. A produs de asemenea o deosebită impresie faptul că o coloană de muncitori, cu portretul regelui și steaguri naționale, a participat la această manifestație. Muncitorii comuniști strecurăți printre grupuri încercau să-i dezavueze, dar cei dintâi nu s-au lăsat intimidați.

S-a remarcat prezența, în mijlocul manifestațiilor, a numeroși ofițeri și ostași sovietici și a câtorva panduri, împotriva cărora nimeni n-a avut ceva de zis.

În acest timp au venit în Piață ziaristii și ofițerii americani și englezi. În delir, manifestații i-au purtat pe umeri, de unde ziaristii străini au filmat și fotografiat. Au fost purtați în triumf și ofițeri români, iar doi ofițeri americani de marină erau copleșiți de emoția manifestației ce i se făcea.

Pe aripa stângă a Palatului, care se află încă în reparație, au putut ajunge mai mulți cetățeni care, de acolo de sus, manifestau și ei, fluturând un imens steag tricolor.

Pe acoperișul hotelului Atenée Palace se găsesc mai mulți ofițeri americani și englezi, care fotografiau scenele din Piața Palatului. Cetățenii le-au făcut și lor o caldă manifestație strigând „U.S.A.“, „Libertate“.

Pompierii încercând să străbată cu mașina lor pentru a stinge focurile provocate la autocamioanele comunistilor, n-au fost lăsați de mulțime să se apropie.

La ora 12 s-a auzit o rafală de arme automate. Se trăgea de la Ministerul de Interne. Panica a fost foarte mare. Mai multe femei au fost călcate în picioare. Un ofițer american a ieșit din rânduri pentru a liniști spiritele și pentru a împiedica pe cei care au tras să repete salvele. Când s-a aflat că s-a tras în aer, lumea s-a liniștit, totuși au fost câțiva răniți, fapt care a dus la îndârjirea mulțimii. Rafalele s-au repetat, dar n-au mai avut același efect asupra cetățenilor, care n-am mai părăsit terenul, arătându-și indignarea prin huiduieli la adresa atacatorilor.

Garda Palatului, revenind în Piață, s-a dezlănțuit o nouă manifestație pentru rege și armată. Ofițerul port-drapel și ofițerul capel-maestru au fost ridicați pe umeri. Garda s-a oprit și muzica a intonat Imnul Regal, dirijorul conducând de la „înălțime“.

După Te-deumul de la Patriarhie, membrii guvernului au venit la Ministerul de Interne, pentru a urmări fazele manifestațiile. D. Gh. Tătărescu, fiind recunoscut, a fost huiduit, iar dl. general Vasiliu-Rășcanu a asistat la o scenă tragică. În momentul când voia să intre la Interne, Domnia sa a văzut pe un comunist cum împușca un subofițer de aviație manifestant. Domnul general s-a arătat profund afectat. De altfel, au mai fost și alți manifestați ucși și răniți. Pe când trecea pe strada Willson, un grup de manifestați a fost atacat de focuri de arme trase de la Confederația Generală a Muncii, căzând trei dintre ei. un comunist care a ucis un ofițer a fost prins de manifestați și linșat. Mulți manifestați, care se izolau în rânduri, erau arestați, duși la Interne și maltratați. Trupurile celor omorâți au fost duse la Misiunile Aliate, pentru convingere.

La ora 3 după amiază, guvernul – dându-și probabil seama că nu poate conta pe trupele scoase pentru pază, a adus detașamentele din divizia Tudor Vladimirescu și apoi, cu ele, a evacuat Piața Palatului, interzicând orice acces aici.

În cursul după amiezii manifestațiile s-au repetat în centrul orașului și la Misiunile Aliate. La ora 5,30 manifestațiile s-au dus la Legația Americană, unde au păstrat un minut de reculegere pentru cei ucși și unde au depus o cerere pentru eliberarea celor arestați.

Spre ora 7 grupe de manifestații au incendiat pancardele din centru ale Apărării Patriotice și au rupt afișele de pe ziduri și de pe vagoanele de tramvai ale comuniștilor. S-au văzut și invalizi care distrugeau cu cârjele afișele patriotice, cu „luna invalizilor“.

Pandurii care circulau pe străzi trăgeau focuri în aer, pentru a intimida și risipi mulțimea care – deși se făcuse seară – se revărsa continuu din cartiere. Comuniștii care încercau să contramanifesteze erau sancționați pe loc.

Autoritățile, în fața acestei situații, au dispus retragerea tramvaielor la ora 8,30.

Întreaga zi de joi capitala a fost la dispoziția manifestaților, care au stăpânit total situația. S-a remarcat lipsa oricărei riposte organizate a comuniștilor.

Capitala a trăit o zi mare – asigură cercurile organizatorice.

În cursul dimineții de azi paza pe străzile capitalei a fost întărită. În Piața Palatului nimeni nu avea voie să staționeze.

Am redat, mai sus, versiunea asupra manifestației, după cercurile organizatoare și după persoane care au asistat la întâmplările din Piața Palatului.

*

În legătură cu manifestația de ieri, cercurile politice țin să sublinieze că prin amploarea ei, demonstrația nu a avut un caracter politic, ci unul național, de solidarizare cu factorul constituțional. La această manifestație n-au participat numai membri ai partidelor de opoziție și social-democrați, ci marea masă a cetățenilor neutri, care nu fac nici o politică, dar care au ținut să-și arate profunda lor dragoste pentru rege și totodată indignarea împotriva metodelor teroriste cu care este condusă țara.

„De ziua Regelui a răbufnit sentimentul patriotic al mulțimii, îndelug ultragiât de acest regim antinațional“ – spus cercurile intelectuale din Capitală.

„Este prima manifestare în cadrul căreia s-a dovedit unanimitatea de simțire a nației celei adevărate, căci, atât prin diversitatea participanților, cât și prin entuziasmul lor sărbătorec, se poate trage concluzia că aici era poporul, iar nu cu guvernul Groza, cum se lauda acesta“.

La succesul acestei manifestații, la care au participat reprezentanți ai tuturor claselor sociale, a contribuit într-o mare măsură și știrea sosirii d-lui Ethridge în țară, care a constituit o încurajare. De asemeni, cercurile politice declară că provocările comuniste, ca și sângeroasa represiune a guvernului, n-au făcut decât să oțelească și mai mult hotărârea de acțiune a manifestaților.

*

Cercurile politice sunt surprinse și de următorul fapt, care arată în ce stare de nestăpânită enervare este guvernul.

Ziarul „Ardealul“ a publicat miercuri un apel adresat populației capitalei, de a veni joi dimineața la manifestația pentru rege. Autoritățile au somat pe directorul ziarului să publice o revenire la acest apel, dar aceasta a refuzat. Atunci Ministerul Propagandei și Siguranța Generală au recurs la următorul truc: miercuri la amiază au obligat pe lucrătorii de la Tiparul Românesc să scoată o ediție din ziarul „Ardealul“, cu precizarea întocmită de guvern, în care, ca din partea gazetei, se revenea asupra chemării adresată populației. Din această ediție au fost duse la chioșcuri câteva zeci de exemplare. Având acoperirea, Ministerul Propagandei a impus ziarelor de joi dimineața să reproducă acea „precizare“ cu scopul de a induce lumea în eroare, prin faptul că se anunța că întrunirea din Piața Palatului nu mai avea loc. Joi dimineața, domnul Anton Ionel Mureșanu, directorul „Ardealului“, a scos un număr special închinat regelui Mihai.

Nu se cunosc încă consecințele actului guvernului și ale atitudinii domnului Mureșan, dar cercurile opoziției subliniază cu vădită satisfacție carența în care se găsește guvernul, de vreme ce a ajuns să se folosească de astfel de procedee incorecte.

*

Organizatorii manifestației joi, neavând la îndemână: presă, afișaj și radio, au făcut propaganda de la om la om, sau cu afișe mici tipărite sau scrise de mână. Un sistem ingenios de a chema oamenii la manifestație a fost următorul: miercuri seara cetățenii erau sunați la telefon și o voce necunoscută le spunea: „Dacă ești român, mâine la 10 să fii în Piața Palatului“.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 36/1945, f. 4 - 7.

96

1945 noiembrie 10, București. Stenograma ședinței Consiliului Frontului Național Democrat dedicată analizei evenimentelor din 8 noiembrie.

Au luat parte:

Tov. Vasile Luca, secretar general F.N.D.

Miniștri F.N.D.:

Dr. Petru Groza

Pătrășcanu

Gheorghiu-Dej

Maurer

Zăroni

Vlădescu-Răcoasa

Nicolau

Alexandrescu

Mircea Nicolescu
Potop
Constantinescu-Iași
Bagdasar
Agiu

Din partea U.P.
Prof. Mihai Dragomirescu

Din partea Tineretului Progresist:
Nechiti

Tov. Luca: Analizând evenimentele de la 8 noiembrie putem constata următoarele:

Reacțiunea, în frunte cu Maniu și Brătianu, au ales ziua regelui ca să arunce toate forțele lor într-o demonstrație uriașă, folosind sentimentul monarhic al populației. Deși au avut deplină libertate, n-au putut aduna decât câteva mii de oameni, din aceștia elevi, studenți, funcționari, militari, subofițeri și ofițeri. Aceasta a fost masa lor, ceea ce dovedește că de fapt reacțiunea a pierdut influența în masa populară. Acțiunea a fost pregătită în toată țara, ca un fel de rebeliune. Astfel de manifestații au mai fost la Brașov, Timișoara, Brăila. Era clar că totul a fost mobilizat și sprijinit de americani și englezi și demonstrația a fost făcută și în vederea sosirii în țară a lui Ethridge.

Prin aceasta, partidele istorice își pierd caracterul lor de partide politice, căci au trecut direct la acte teroriste, anarhice, la rebeliune înarmată.

Sub influența atmosferei internaționale în jurul României, sub influența reacțiunii de aici, s-a găsit în sânul guvernului o atitudine absolut nejustificată de slăbiciune, când s-a făcut atâta larmă în privința lagărelor și cu atâta ușurință s-a dat drumul la toți cei care se găseau în lagăre. Prin liniștea de suprafață, mulți dintre miniștri, au fost înșelați și nu s-a luat serios pericolul care exista. Căci ei n-au masă, aceasta nu e totul. Forțele fasciste luptă până la dispersare și nu vor ceda niciodată, astfel că ne putem aștepta la noi acte teroriste și individuale și de masă. Ei sunt încurajați de reacțiunea anglo-americană și vor lupta mai departe, în timp ce noi credeam că democrația e solidă pe picioare. Însă în afară de Ministerul de Interne care a făcut și face încă epurarea aparatului de stat, noi pe de o parte am eliberat pe fasciștii din lagăre, pe de altă parte, după 6 martie n-a făcut nici un fel de epurare. Așa se explică că ieri, la o serie de ministere, funcționarii au părăsit lucrul și au participat la acea acțiune contra guvernului.

Eu când am fost la o ședință politică a Consiliului am atras atențiunea și am arătat pericolul comun pentru toată lumea, care nu se îndreaptă numai asupra comuniștilor, ci a întregului guvern. La rebeliune de ex. s-a cerut capul lui Tătărescu. Noi în loc să fim unitari și în guvern și în afară de guvern, fiecare-și vede de chițibușurile, de treburile lui, astfel că nu se vede hotărârea de a lichida rămășițele fasciste, fiecare minister menajează bandiții, de sus până jos. Astfel de bandiți există la Finanțe, la Aprovizionare, la Educație. S-a văzut la această demonstrație, tocmai acele elemente n-au participat, care nu sunt în nici un partid politic. S-a spus că au participat și comuniști și social-democrați la rebeliune. Trebuie să vedem ce fel de comuniști sunt – ceea ce nu prea îmi vine să cred – ce fel de social-democrați sunt. Fasciștii caută să pătrundă în organizațiile noastre și iată rezultatul. Mai ales la social-democrați unde au intrat foarte mulți, trebuie luate serioase măsuri pentru curățenie. Noi mereu controlăm dacă

ultimul fascist a ieșit din lagăr, însă nu controlăm dacă s-a executat hotărârea guvernului de a curăți ministerele, de a face epurarea. Prin linia aceasta, cel puțin 25% dintre funcționari ar trebui dați afară prin epurare, ca elemente fasciste, reacționare. Dacă aparatul de stat nu-l avem în mână, atunci ne răstoarnă aparatul de stat. Degeaba avem massa, dacă aparatul de stat, funcționarii și armata ne sabotează de jos până sus și i-au parte la asemenea demonstrații. De aceea, aceasta trebuie să fie o serioasă lecție pentru toate ministerele, pentru a face epurația.

Această demonstrație a fost un eșec formidabil pentru ei, căci nu și-au ajuns scopul, n-au putut aduna masele imense, deși au legat această demonstrație de ziua regelui și noi cunoaștem sentimentul monarhic al poporului. În afară de derbedeii veniți, n-au putut aduna massa serioasă, dar aceasta nu înseamnă că nu vor continua pe toate căile, începând cu sabotajul economic, până la asasinat. Deci trebuie făcută o serioasă curățire. De la cei arestați reiese clar că au fost pregătiți oamenii, că au fost înarmați, plătiți de partidele istorice pentru acțiuni antisovietice, huliganice, fasciste și bine înțeles că aceasta pune partidele istorice în fața unor acuzații grave, astfel că nu le putem socoti ca partide de ordine, ci partide fasciste, care merg direct spre reinstaurarea dictaturii fasciste în țara noastră. Și noi socotim că pe aceste fapte să se facă un mare proces politic, pe baza legilor existente pentru rebeliune, ceată înarmată cu desăvârșire de omor și trebuie să fie condamnați pentru crimă și autorii morali și cei materiali. Separat trebuie să ne cerem dizolvarea acestor două partide, pentru că au ieșit completamente din cadrul legilor, ceea ce se poate dovedi clar, precis. Trebuie ca F.N.D.-ul să ia atitudine în fața evenimentelor, să scoatem un comunicat și o chemare către popor, pentru a sta în jurul guvernului, pentru apărarea democrației, să arătăm ce urmăresc acești bandiți. În manifestul către țară, să arătăm tuturor categoriilor sociale ce reprezintă aceste partide, ce au vrut ele să facă și ce pericol este pentru popor, dacă aceste partide ar reuși ca să revie, prin asemenea acțiuni. De asemenea, guvernul trebuie să facă un protest împotriva amestecului reprezentanților anglo-americani de aici în democrația anti-guvernamentală. Se poate dovedi cei ce au luat parte, din declarațiile oamenilor și din fotografiile cu americanii din fața Confederației. Trebuie să protestăm în toate întrunirile publice peste tot, împotriva amestecului străin în treburile noastre interne. Noi nu suntem colonia nimănui și trebuie să luăm atitudine față de acest amestec și prin întruniri, și prin presă și prin manifest. Acum între noi, cele două partide din FU, am căzut deja de acord și aici trebuie să cădem de acord și cu celelalte partide și organizații din F.N.D., precum și cu liberalii lui Tătărescu, ca la înmormântarea de luni să facem o formidabilă demonstrație, să arătăm cine e cu guvernul și cine sunt acei bandiți cari au făcut să cadă atâtea victime. Sunt până acum 9 morți. La demonstrație trebuie să participe toate forțele democratice. Demonstrația va fi de protest și va cere desființarea partidelor istorice, va manifesta pentru democrație și pentru guvern.

Noi nu suntem de părere – căci nu este acum oportun – să ne apucăm să clarificăm cu regele. Ignorarea față de un rege e cea mai bună metodă ca să fie uitat, dar trebuie atacăți toți susținătorii lui. Însă a-l ataca pe

rege, a aduce problema în discuție, aceasta ar da apă la moară reacțiunii, căci și așa toată presa mondială spune că monarhiștii au fost atacați de comuniști.

Și mai ales e nevoie ca guvernul să nu mai țină proiectele de lege în sertare, să le dea drumul prin decizii definitive cu Jurnalul de Consiliu și să fie aplicate. Nu e nevoie de nici o luare de prerogative regale. De fapt nu e legal să dea aceste legi numai regele, nici guvernul, aceasta nu e constituțional – ci numai parlamentul, dar cum nu avem parlament, se vor da aceste decizii prin Jurnale de Consiliu, cu ulterioara retificare a parlamentului. Guvernul trebuie să guverneze căci sunt o serie de lucruri de care depinde bunul mers al statului, așa că aprecierile unui om, fie el și factorul constituțional chiar, nu pot opri aceasta. Sunt în joc relațiile noastre cu Uniunea Sovietică, sunt o serie de decrete-legi în legătură de ex. cu invalizii, etc. Ce a făcut guvernul pentru invalizi? Nimic. Singura care se ocupă de ei e Apărarea Patriotică. Și e culmea ca să vină un ministru, care raportează lui Groza că pe Valea Mureșului e mizerie, și copiii merg desculți – iar Groza telefonează la Apărare – dați bani. Dar ce e Apărarea, instituție de stat? Fără Apărarea Patriotică, acești indivizi mor de foame și de mizerie, iar guvernul nu face nimic pentru această chestiune care e de mare importanță. Hotărâsem ca asistența socială și I.O.V., să treacă toate la Asigurările Sociale, căci ce are I.O.V. cu armata? Și Apărarea Patriotică trebuie să fie subvenționată de stat, căci trebuie să existe o coordonare între acțiunile de asistență ale guvernului, cu ajutor popular, pentru că astfel nu suntem în stare de a satisface atâta nevoie de lecuire a rănilor războiului. Toate aceste proiecte însă stau pe loc și nu se face nimic. Trebuie trecut peste considerente prea regaliste, căci nu se poate să rămână așa și nu se poate nici ca guvernul să plece, căci aceasta ar însemna prăbușirea totală, război civil, anarhie și ruperea oricăror relațiuni cu Uniunea Sovietică – și știm, că fără ajutorul ei, noi murim de foame. Nu putea aștepta ajutor nici din America, nici din Anglia, care singură nu e capabilă să-și țină populația ei. Și e clar pentru fiecare, că fără sprijinul Uniunii Sovietice, în dușmănie cu ea, nu puteam exista ca țară și nu există nici un viitor pentru noi în felul acesta. Guvernul trebuie să rămână la postul său, dar guvernul trebuie să guverneze. Trebuie ca toate organizațiile democratice, să-și întărească colaborarea până jos. Noi am luat o serie de hotărâri împreună cu Tătărescu – crearea de organe politice de colaborare la comune, județe între F.N.D. și partidului lui, ca să asigurăm influența noastră politică comună, indiferent cum vom merge în alegeri, cu liste separate, sau cu liste comune, lucru despre care va trebui să discutăm. Nici nu se poate să mergem toți împreună, căci anumită tactică trebuie făcută ca să câștigăm alegerile. Dar poziția democrației față de dușmanii care o subminează, care ne atacă, trebuie să fie solidară, o solidaritate a tuturor forțelor democratice, toate aceasta nu numai sus, ci organizat jos munca și pus la o parte, dar micile ciocniri neprincipiale pentru posturi. Indiferent cine e acolo, în funcțiunile administrative, trebuie să execute directivele pe de o parte ale guvernului, și toți trebuie să-l sprijine, și pe de altă parte conflictele locale, problemele locale, trebuie să le rezolve ei în comun, căci altfel, pe lângă greutățile economice care le avem, precum și

celelalte greutăți, dacă între noi mai sunt asemenea ciocniri, aceasta întărește reacțiunea.

Guvernul trebuie să guverneze și să ia măsuri serioase. Prea încet lucrăm. Sunt o serie de probleme care le-a pus partidul la Conferința noastră de partid, probleme de bază cu care noi putem începe de a rezolva situația economică. Fără astfel de rezolvări, ori cu cârpăceală, nu faci nimic. În provincie e o anarhie și cu aprovizionare și cu creditele pentru întreprinderi.

Am vizitat întreprinderile chimice de la Baia Mare, cea mai modernă din Europa „Phoenix“. Întreprinderea nu poate lucra căci n-are credite. Apoi nu are nici combustibil. Atunci degeaba cerem noi ridicarea producției, când întreprinderile sunt nevoite să închidă pentru că nu se pot mișca. Întreprinderea aceasta are mărfuri gata de 1 milion. Transportul e greu, și între timp ei au nevoie de bani și nu li se dă. Nu putem merge mai departe fără a rezolva această problemă de bază, a creditelor – controlul Băncii Naționale și dirijarea creditelor către industrie. În privința controlului producției organele sunt create, ele trebuiesc întărite și trebuie dusă o muncă de reînnoire a comitetelor de fabrică, ca să nu lucreze mână în mână cu patronul.

A doua chestiune: noi ducem o politică fiscală absolut nejustă și împingem la negru. E o nebunie să crezi că poți să acoperi deficitul bugetar, prin ridicarea permanentă a taxelor și cu aceasta facem imposibilă ieftinirea vieții. Prin aceasta încurajăm și piața neagră, unde e mai ieftin decât prețul oficial, datorită taxelor. Noi nu trebuie să luăm numai măsuri polițiste, ci măsuri economice, ca să putem îmbunătăți situația și consolida democrația noastră. Acestea sunt strâns legate una de alta. Prețul se ridică datorită taxelor, și acei care lucrează la negru, bagă toate taxele în buzunar și le convine să dea mai ieftin, concurând pe patronii cinstiți, căci câștigă diferența de taxe, plus că toate aceste taxe le suportă masele largi populare. De ex. am dat drum liber cărnii. Prețul stabilit pentru carne, nu convine măcelarilor ceea ce-i face să nu taie, căci nu pot câștiga din cauza taxelor. Clandestinii nu plătesc însă nici o taxă și clandestinismul se practică pe cea mai întinsă scară. Astfel pierdem pieile, seul, taxele în mod total și degeaba punem taxe așa mari, căci ei nu plătesc astfel nimic. Pe când dacă am reduce taxele, cu aceasta dăm posibilitatea de câștig mai mare măcelarilor. Atunci măcelarii mai bine aduc vite la abator decât să lucreze negru și așa avem și piele pentru fabrici. Afară de aceasta suntem siguri că se vinde carne sănătoasă și nu carne de vite bolnave, cum se întâmplă atunci când se taie clandestin.

Sistemul impozitar trebuie schimbat, dar fără lupta împotriva acelor care rezistă, nu se poate face nimic. Trebuiesc deci mobilizate masele pentru această reformă fiscală, ca să putem acoperi nevoile bugetare și ușura și prețurile, oprind totodată și inflația.

Dintr-o serie de propuneri care le-am făcut Consiliului Superior Economic, aceste sunt exemple, că guvernul trebuie să pornească serios și rapid la rezolvarea lor. Trebuie demobilizată armata. Noi dăm 300.000 ostași – atâtea porții se dau zilnic. Alimentele și materialele care se dau pentru armată, s-ar putea da populației. Cu bumbacul e un scandal. Bumbacul

făcut la noi, a ajuns în Italia. Trebuie să fie foarte serios luate toate problemele și în plus trebuie dusă o muncă politică de lămurire a masselor. Rezolvarea problemelor care stau în fața guvernului și ușurarea vieții economice sunt sarcini politice fără de care noi nu putem lichida reacțiunea. Azi e cel mai ușor să fi în opoziție, și să strigi că lipsește cutare și nu s-a făcut cutare lucru.

Trebuie făcut controlul până jos, ce se face. De ex. la Sălaj, Oficiul vinde cereale cu preț negru la Baia Mare, pentru bicromat. Ce nevoie are Sălajul de bicromat? Pentru a trimite pe preț negru în Ungaria. Dar Baia Mare de ce nu capătă grâu cu preț oficial din cota sovietică? Baia Mare e un centru industrial, unde niciodată nu au fost cereale și ar trebui să i se asigure cerealele necesare. Fabrica Phoenix e obligată să dea fiecărui muncitor bocanci cu 1500 lei perechea, și diferite alimente la prețuri extrem de ieftine, astfel că o costă pe zi 2500 lei fiecare muncitor, căci toate aceste articole fabrica e nevoită să le cumpere la prețuri negre și să le dea muncitorilor pe prețuri chiar mai mici decât cele oficiale.

Peste tot economatele nu primesc mărfuri și în diferite întreprinderi sunt 45 miliarde destinate acestui scop. Cei de la aprovizionare trebuie să se ducă puțin în provincie să vadă cum merg lucrurile, să nu lucreze numai din biroul lor totdeauna situații false. Dacă economatele nu merg, să se găsească o altă cale ca mărfurile să circule. Dacă ICOPUL nu este în stare să distribuie mărfurile în județe, să se dea prefectilor.

A. ALEXANDRESCU: Dar nu-ți dai nici o fabrică mărfuri.

Tov. LUCA: Mărfurile sunt gata. Întreprinderile nu vor să le dea. Dar nu există legea sabotajului?

Dr. BAGDASAR: Chiar când sunt mărfuri, mi-a spus Maurer că muncitorii nu au cu ce să cumpere.

(Intră dl. prim ministru Petru Groza)

Tov. LUCA: Toate lucrurile se întâmplă nu numai din cauza greutăților ci și a incapacității noastre.

(O pauză, tov. prof. Constantinescu-Iași citește emisiunile posturilor străine de radio în legătură cu evenimentele de la 8 nov.)

PETRU GROZA: Eu am adunat toate elementele ca să pot să fac un tablou complet asupra celor întâmplate. Urmărind de la început cu atenție mișcările din tabăra partidelor istorice, se știa dinainte ce va urma. În preseara zilei regelui, la Președinție au avut două conferințe. Am luat acolo măsuri, am chemat pe reprezentanții Confederației Generale a Muncii și a tuturor partidelor. Am stabilit programul pe care l-ați citit în ziare: școlile să serbeze la ele, soldații la cazarmă și să se facă Te-deumuri în toată țara. Am luat toate măsurile convenite ca să nu putem fi acuzați că nu serbăm ziua regelui. Cum aveam date precise că dușmanii vor veni înarmați cu arme de foc, pietre, sare ca să arunce în ochi ostașilor, am văzut că se pregătește o mică rebeliune. Văzând acestea, am luat hotărârea, pe lângă cele stabilite, să avem tot aparatul de stat la îndemână. Vor manifesta pașnic – nici o intervenție. Dacă se vor da de la excese – prompt și imediat de luat măsuri, fără nici o rezervă. Dacă vor ataca trupa, poliția – să se tragă în plin. Deci aparatul de stat să funcționeze fără nici o șovăială, dacă manifestația va căpăta caracterul de rebeliune, cum îl prevedeam. Dacă

mișcarea ar căpăta un caracter de massă a lor, dându-li-se un caracter politic, în afară de manifestația pentru rege, atunci și noi să ținem massele gata să facem contrademonstrație. Mobilizarea pe linia politică din partea lor – mobilizăm și noi pe linia politică. Dacă cu toate forțele și pe toată linia. Noi nu atacăm – dar provocați fiind – răspundem.

Nu s-au executat aceste hotărâri. Măsurile pe care le-am stabilit nu s-au luat. Au fost greșeli și din partea noastră. Nu trimiți camioane încărcate cu oameni, să stea în mijlocul mulțimii! Eu am telefonat să se retragă camioanele și Teohari la fel.

Tov. LUCA: A fost o inițiativă locală.

PETRU GROZA: Confederația era absolut pregătită chiar la sediu, deși eu am insistat ca ei să-și mobilizeze toate forțele pentru a putea răspunde prompt. Totuși aceasta nu s-a făcut și sediul era în părăsire. Abia târziu au venit jandarmi. Instituțiile publice și locuințele miniștrilor de asemenea n-au fost apărate.

Tov. LUCA: N-au luat în serios pericolul.

PETRU GROZA: Nici nu s-a atras atenția miniștrilor să nu intre în mulțime. Eu am comentat acest lucru în Consiliul de Miniștri. Îmi rezerv dreptul încă la anumite comentarii, după ce am și alte elemente. Îmi dau silința să fiu foarte obiectiv.

E cert că noi ne uzăm prin mizerii economice cari ating pe toată lumea și lipsurile sunt puse în sarcina noastră. Dar, după părerea mea, concluzia finală – cu toate sarcinile pe care le avem – este că vina principală o purtăm noi și în special F.N.D.-ul, care pur și simplu nu funcționează pe țară. Nu știu exact cum e pe aici, dar dincolo de Carpați, F.N.D.-ul e inexistent. La mine la Deva, mi se scrie că suntem inexistenți, că e o totală debandadă. Și am fost la fața locului, și am constatat și eu același lucru. Acum 7 – 8 săptămâni am fost la Deva și am convocat pe șefii tuturor partidelor la prefectură, și i-am întrebat dacă s-au strâns vreodată împreună. – Niciodată! Le-am făcut reproșuri la toți. E un județ mare, cu industrie multă și țărănime militantă, deci un focar de mișcare democratică. Și e trist că reprezintă un astfel de tablou. Le-am cerut ca în termen de 2 săptămâni să se adune și tot așa F.N.D.-ul, iar lunar să se țină o ședință și cu partidul domnului Tătărescu. Am plecat de vreo 6 – 7 săptămâni. Am fost la Deva iar, și a fost și Pătrășcanu. Nici o inițiativă, nici un contact. Au venit la mine plugari și mi-au spus: – Ce faceți cu noi? Noi suntem delegați de Frontul Plugarilor, membri în F.N.D. Am venit de 20 de ori și nu ne convoacă nici o singură dată de la 23 august și până acum“. Aceasta e realitatea. Am spus și prietenilor din F.U. „– Cum puteți trata astfel această plugărime? Chemați-i odată!“

Făceau tot felul de încercări de a domina Frontul Plugarilor. De ziua Victoriei, țărani au venit în coloane uriașe. Echipele de muncitori le tăiau mereu coloana. Portretul meu – inexistent și asta la mine acasă. Așa s-a serbat și la 1 mai. Atunci țărani au scos o fotografie a mea, dar li s-a spus să o ia jos. Nu spun asta pentru că aș fi vanitos. Dar la cuvântări, de asemenea nici un cuvânt de Groza sau despre Frontul Plugarilor.

Prof. BAGDASAR: În schimb sunteți foarte tare în Moldova.

PETRU GROZA: Acolo nu cunosc situația.

Tov. LUCA: De obicei peste tot noi pomenim cel mai mult de Groza. La Budapesta noi am trimis 6 tovarăși ca să ajute la campania electorală, să explice unghiurilor ce a realizat guvernul Groza aci în țară pentru maghiari. La orice întrunire, când era pomenit numele de Groza era exact același entuziasm ca și la noi în țară. Aplaudau pe Groza, parcă era ministrul lor.

PETRU GROZA: La Făgăraș vor cu orice preț să dea Frontul Plugarilor de o parte, deși sunt bine organizați. La Severin am schimbat comisia de administrare a averilor grănicerești. Între candidați, cei din Frontul Plugarilor n-au fost propuși. Rezultatul – un groaznic dezastru – a intrat toată pleava.

Tov. LUCA: Foarte greșit! Din contră, în astfel de ocazii, peste tot ar trebui să candideze numai Frontul Plugarilor. Chiar și comuniști și social democrații dacă ar fi mers împreună, căpătau o majoritate.

PETRU GROZA: Nu. Împreună ei au vreo 10 – 12%. Dar acolo unde Frontul Plugarilor a candidat, ei au contra-candidat, mergând împotriva lor.

ZĂRONI: Reacțiunea atunci s-a folosit de aceasta și a dat drumul la propagandă.

PETRU GROZA: În general, se observă că F.N.D.-ul e inexistent. Vă rog, concret, luați și stabiliți răspunsurile.

Tov. LUCA: Eu mă gândesc la convocarea unei conferințe generale.

PETRU GROZA: (povestește diferite situații din localitățile din Ardeal). Chiar vechii și cunoscuții luptători, dacă fac greșeli, să fie trași la răspundere.

Iată tabloul trist al F.N.D.-ului din țară.

Tov. LUCA: Fiecare partid a mers pe linia sa și a uitat de F.N.D.

PETRU GROZA: Cele ce s-au întâmplat alaltăieri demonstrează și slăbiciunea noastră. Dacă noi ca F.N.D. eram tari, solitari, un organism viu, care funcționează – atunci noi toți laolaltă, putem preveni manifestația, în sensul că să nu se canalizeze atâta lume nemulțumită spre tabăra reacționară. Noi ne-am dezvoltat o activitate de lămurire a masselor și toate acestea la un loc, au dus la rezultatul care l-am văzut.

Eu nu atribui aceste evenimente faptului că am făcut greșeala de a băga camioanele, sau că ei au fost asmuțiți, ci unui complex de cauze, care oricum nu ne va servi, care oricum nu ne-a scos tocmai tari pe noi. Le atribui unui complex de cauze și concluzia e că F.N.D.-ul care de fapt tocmai cuprinde forțele cu adevărat democratice – și ce-i aproape tragi-comic e că aceste forțe democratice sunt reale, avem proletariatul, muncitorimea, intelectualitatea militară – și totuși ele împreună fiind în F.N.D. constatăm că F.N.D.-ul rămâne la pur formalism. F.N.D.-ul e o simplă formalitate azi.

Deci trebuie ca imediat, și chiar sub impresia acestor evenimente, noi să dăm din nou viață acestui F.N.D. care a fost o forță.

Îmi amintesc acum un an, am găsit aci la București un F.N.D. viu, tare, luptător, care și-a impus voința, s-a simțit la constituirea guvernului Sănătescu, unde și-a pus pumnul și s-a respectat voința, și la Rădulescu chiar, pe care l-a pus în genunchi, și apoi s-a impus la 6 martie. Apoi a început să cadă în somnolență și azi a căzut în a nu mai ființa. Acesta e adevărul.

Deci eu vă rog foarte insistent, luați măsuri, să cădem de acord, conducerea să se ocupe de această treabă, să ia legătura cu cei din provincie. Oricât de vechi luptător e cineva, să fie obligat să-și facă datoria, și dacă nu, să se ia sancțiuni. Să se raporteze dacă F.N.D.-ul funcționează, când a ținut ultima ședință și cei responsabili să răspundă de greșeli: în calitate de prefect – pleci, în calitate de secretar județean al F.N.D.-ului, pleci dacă faci greșeli de care ești responsabil. Dacă nu luăm aceste măsuri, distrugem temelia structurii politice pe care ne rezemăm, căci noi avem colaboratori și în afară de F.N.D. și trebuie să-i respectăm. Și trebuie să ne punem cenușă pe cap, atunci nu le-am dat destulă atenție. Pe aceștia i-am neglijat și mai tare. Față de Tătărescu ne-am purtat în mod imposibil. Mai ales pe unde am fost eu, am văzut că nu s-a stat de vorbă cu oamenii lor.

POTOP: Totuși i-am lăsat stăpâni pe economia țării!

PETRU GROZA: Tocmai pentru că n-a mai fost F.N.D.-ul altfel hotărârile noastre se respectau. Nici o vină din partea lui. Rezistențele care se prezentau din când în când din partea miniștrilor economiști față de proiectele noastre au fost de scurtă durată și foarte ușor de îndreptat. Singurul care a încercat să reziste serios a fost Durma, dar și această chestiune s-a lichidat foarte repede. I-am spus care e hotărârea F.N.D.-ului în privința lui și Tătărescu s-a conformat și a aplicat-o. Deci să căutăm greșelile la noi și să nu aruncăm asupra altora vinile noastre. Bejan ne-a prevenit de tot ce se va întâmpla și a acceptat propunerile noastre. În C.A.S.B.I. ne-a cerut să recomandăm administratori, așa că și aci tot la noi e vina.

Tov. MAURER: Eu sunt total de acord cu primul ministru. Una din cauzele mari ale dificultăților noastre, constă în absența F.N.D.-ului de pe teren politic. Politicește există Partidul Comunist, Partidul Social-Democrat, Frontul Plugarilor, Național-Țărăniștii, Liberalii, dar F.N.D.-ul în multe locuri a dispărut. Ei sunt de total acord că principala cauză a acestui rezultat, e lipsa de obiectivitate. E atât de adevărat aceasta, cu cât eu am impresia că chiar în ceea ce însuși dl. prim ministru a spus, există această nuanță de subiectivitate.

Când unui om îi aduci o învinuire, pentru o greșeală pe care a făcut-o, trebuie întâi cercetată greșeala, dacă ea există în fapt sau ba. Iau de ex. cazul tov. Pătrașcu, unde într-adevăr în fapt s-a stabilit existența greșelii. E o hotărâre dată, trebuie respectată. În cazul lui linia noastră politică n-a fost respectată.

Iau celălalt caz, al prietenului nostru Anton. El afirmă existența unui manist în fruntea unei instituții.

Tov. LUCA: Dar în guvern câți sunt, în diferite ministere?

Tov. MAURER: E o întrebare, dacă rămânerea acestui manist acolo nu are o cauză. Trebuie lămurit, trebuie văzut dacă e într-adevăr o vină că acest manist este acolo și dacă vina e imputabilă prefectului. Dacă lucrurile se cercetează cu obiectivitate și din toate părțile, ce poate evita ca afirmând o lipsă, să nu comitem greșeala noi și astfel sunt convins că F.N.D.-ul va putea să funcționeze din ce în ce mai perfect.

PETRU GROZA: S-o facem!

Tov. MAURER: În ceea ce privește colaborarea cu Tătărescu, principala cauză nu sunt măsurile de ordin economic general pe care noi l-am preconizat. Din acest punct de vedere am găsit toată înțelegerea la liberali, acordul a fost găsit. Lucrurile s-au mai schimbat în ceea ce privește aplicarea. Acolo a intervenit rezistență, care s-a manifestat, ca și la noi, nu de sus, ci în aplicarea pe teren.

Esențialele lucruri care se desprind din ceea ce afirmă dl. prim-ministru și cu care sunt total de acord, e că această colaborare trebuie pusă urgent în funcțiune, pentru că dacă nu o punem, permanentizăm una din cauzele principale ale slăbiciunii noastre politice.

Tov. LUCA: Chiar partidele participante la F.N.D. sabotează.

PETRU GROZA: În sfârșit s-a înfăptuit Consiliul Superior Economic. Totuși Jurnalul nu apare, pentru că un ministru refuză să semneze – Tudor Ionescu, nefiind de acord cu un aliat.

POTOP: Eu am motive reale, în legătură cu Ministerul Finanțelor. Am cerut credite nu mi s-au acordat până azi...

Tov. LUCA: De acum o lună am discutat și hotărât ca să plătească imediat salariile învățătorilor și profesorilor maghiari. Aceștia fac demonstrații împotriva guvernului, pentru că, mor de foame, și agită populația. Dar Finanțele nu dau bani. Acum s-a convocat ședința plenară a Uniunii Populare Maghiare și e o problemă de stat ca ei să recunoască alipirea Ardealului de România. Cu ce față viu eu în fața lor acum?

Partidul Social-Democrat din Cluj a tipărit cărțile ungurești și le vinde cu prețuri foarte mari. Și acum iar avem agitație pe această chestie.

PETRU GROZA: Potop, să vină la mine. Îl chem și pe Alexandrini și aranjăm chestiunea.

Tov. LUCA: Ce, eu sunt singurul obligat din țară să lupt pentru Ardeal? Și sunt sabotat peste tot.

De ex. medicul orașului la Sf. Gheorghe e manist. Și apoi, de ce trebuie neapărat să fie un român într-o regiune ungurească?

Prof. CONSTANTINESCU-IAȘI: Ce învățăminte tragem și ce trebuie să facem ca să îndreptăm greșelile? Hotărârile luate de guvern pentru preîntâmpinarea manifestației, au fost juste și aplicate în măsura puterii noastre. Dacă s-a hotărât să se rămână în fabrici, în școli, în ministere – unde suntem tari, oamenii au rămas. Dacă a fost o defecțiune cu cele două camioane, a fost o greșală, dar s-a oprit la timp. În școli, în ministere, printre studenți – suntem slabi. Înseamnă că acolo trebuie să punem mai multă forță.

Chestiunea e, de ce s-a dat voie acestei manifestații. Noi nu suntem un guvern să umblăm cu mână tare, și pe această linie s-a dat voie, acesta e adevărul. Ea a avut posibilitatea în toată larghețea ei, căci cordoanele s-au pus târziu, ca să apere instituțiile, și ei au demonstrat toată ziua, însă nu era o demonstrație pentru rege, ci o demonstrație huliganică.

Tov. LUCA: Antisovietică, antisemită, antidemocratică.

CONSTANTINESCU-IAȘI: Marele câștig al acestei demonstrații este că s-a putut vedea că cu toată libertatea care a avut-o, n-au putut scoate sute de mii de oameni, că sunt într-o oarecare măsură izolați. Au strâns toată scursoarea, au adunat legionari. Și toată presa, inclusiv „ERA

NOUĂ“, „SEMNALUL“, toate ziarele au trebuit să semnaleze aceasta, chiar ziarele opoziționiștilor, care au protestat și ele, arătând caracterul acestei demonstrații, la fel ca și „SCÂNTEIA“ și „ROMÂNIA LIBERĂ“. Unii ziariști mi-au spus chiar: „—Iată ce ați făcut cu eliberarea din lagăre și cu preoții puși înapoi“. Acestea sunt efectele tendinței de a da libertate tuturor. Acesta e rezultatul spiritului de libertate cu care am vrut să arătăm și Angliei și Americii, că la noi e libertate, nu cum spun ei. Au fost tratative cu conducătorii național-țărăniști și liberali, să facă întruniri, dar să se garanteze ordinea. Dar ei au refuzat, căci ei voiau să dea naștere acestei demonstrații. Aceasta a dovedit din nou că această libertate nu face decât să încurajeze rămășițele fasciste. Ei din fericire nu mai au puterea dinainte, dar acestea, încă există și în mica burghezie, și în intelectualitate. Libertatea dată de noi se interpretează ca slăbiciune. Noi trebuie să dovedim că nu suntem slabi. Avem suficiente forțe. Prin aceasta se va ridica moralul celor care au fost impresionați.

Eu am vrut să subliniez ce facem noi cu această larghețe.

Există ziarul „Ardealul“. Acesta pur și simplu apare fără să mai meargă la cenzură. Am impresia că Mureșanu face totul ca să fie desființat ziarul, căci vrea să pozeze în victimă.

PETRU GROZA: Voi lua declarații de la câteva persoane pe care le-a șantajat și pe chestia asta îl fac victimă.

NECHITI: A fost administrator delegat la Bistrița-Năsăud și a delapidat bani.

CONSTANTINESCU-IAȘI: Azi, „Ardealul“ a apărut fără comunicatul guvernului.

PETRU GROZA: De ce-i dați hârtie? Într-o seară l-am ridicat și l-am dus la Președinție, unde l-am amenințat că-l arestez. A început să se roage să-l iert și să plângă în hohote. Vă povestesc asta ca să vă dați seama ce fel de personaj este, să nu aveți impresia că e un tip de erou. Ziarul are 40 milioane datorii. Nu-i mai dați hârtie. Lăsați-l să cumpere la bursa neagră. Întrucât sunt 10 morți și el e unul dintre instigatori, pot să-l acuz și ca complice la crimă.

CONSTANTINESCU-IAȘI: Pe chestiunea libertății largi, am desființat cenzura pentru corespondenții străini, de acord cu cenzura sovietică. Înainte, când exista cenzura, puteam controla ce transmit și nu se puteau scrie ce scriu azi.

Cum putem deocamdată îndrepta lucrurile? Prin demonstrația de forță a puterii noastre și prin solidaritate în F.N.D. Cu acestea precis vom da și acestui bolnav care este F.N.D.-ul, o injecție, vom ridica și autoritatea de care trebuie să ne bucurăm.

Тов. MAURER: În privința lui Mureșanu, gazeta nu poate și nu trebuie să fie suspendată. Pentru că lucrul acesta ar merge exact pe linia pe care o dorește să fie împins și Mureșanu și cei care-l susțin. Gazeta de aci înainte ce atitudine poate avea? Ori să recunoască o situație obiectivă, să caracterizeze just evenimentele petrecute în 8 noiembrie și în acest caz e foarte bine – ori să nu scrie nici un rând să nu se ocupe de această chestiune, ceea ce dovedește o recunoaștere implicită a caracterului evenimentelor din 8 noiembrie – ori să justifice evenimentele, în cazul când acesta comite o

infrafracțiune pedepsită de legile penale și atunci poate merge la judecată cu bună formă și poate fi suspendat și băgați în pușcărie redactorii. El poate intra ca infractor de drept comun.

CONSTANTINESCŪ-IAȘI: Nu scrie nimic. Dacă el e arestat, va conduce gazeta Carandino.

Eu am vrut să trimit ziarștilor la alegerile din Iugoslavia, dar nu am posibilitatea materială.

A. ALEXANDRESCU: Trebuie creat un fond pentru propagandă, din banii pe care-i avem în Elveția.

PETRU GROZA: (către Const-Iași). Vino la mine vom controla cum stă chestia și vom vedea ce putem face.

După 6 martie, eu am luat contact cu presa străină și mi-am creat o atmosferă foarte favorabilă. Dar eu am secretari și bănuitori față de toată lumea, și i-am înstrăinat, încât după o guvernare de 8 luni, nu am nici o presă, nici internă nici externă, și nu cred că mai există un președinte de Consiliu care să aibă o presă așa ostilă ca mine.

NECHITI: La demonstrație au fost folosite mari mase de elevi și studenți. E clar că aceștia au fost înșelați prin lozinci ca: Trăiască Regele și altele. După cercetările făcute a reieșit clar că în fruntea acestor tineri s-au pus profesori, care i-au îndrumat. Noi, Tineretul Progresist căutăm să pătrundem în școli, dar ne lovim de rezistența profesorilor. Noi începem o campanie largă pentru a demasca pe toți profesorilor, elevii și studenții cari au luat parte la demonstrație.

PETRU GROZA: Puneți-vă pe treabă, profitați de această ocazie când îi puteți scoate pe profesorii din acest fel. La Școala Centrală de ex. unde sunt mai mulți copii de oameni bogăți, putem face altă garnitură de elevi. Din școlile de unde vin elevi care au luat parte la demonstrație îi scoatem și-i trimitem la școli de periferie, înlocuindu-i cu copii de muncitori.

NECHITI: Noi cerem să avem un reprezentant în Consiliul Educativ al Ministerului Educației. La înmormântare trebuie să iasă masa tineretului aparte. Să demonstrăm prin aceasta că adevăratul tineret n-a ieșit la demonstrația din 8 noiembrie, ci că el este cu noi.

PETRU GROZA: Ce număr de elevi sunt în București?

RĂSPUNS: Circa 80.000

PETRU GROZA: Câți au participat la demonstrație?

RĂSPUNS: vreo 6 – 7.000

PETRU GROZA: Atunci în cele 2 – 3 instituții de unde aparțin acești elevi, să aducem copii de muncitori. Dăm câteva milioane pentru a acoperi cheltuielile cu acești copii.

POTOP: Când am venit la putere s-a pus chestiunea educației. S-au ivit diferențe între mine și Voitec. Nu s-a acceptat Tineretul Progresist de a intra în școală. Putem avea tabere la Predeal, la Breaza, pentru educarea profesorilor, dar nu s-a făcut nimic. În ultimul timp, abea s-a recunoscut ca o organizație unitară în școli, Tineretul Progresist. Profesorii se plâng contra acestei organizații. Tineretul Progresist n-a umblat tactic pentru a-și asigura pe profesori și atunci a izbucnit un conflict între ei. Profesorii lucrează în clasă cum știu ei, Tineretul Progresist este să capteze pe profesori, cu multă tactică.

PETRU GROZA: Aceeași greșeală s-a făcut în Armată. Instructorii politici ai diviziei Tudor Vladimirescu au greșit ca tactică. La unități, felul cum am pășit nu e bun.

Tov. LUCA: Aici trebuie să te contrazic. Felul cum sunt educați pandurii din Divizia Tudor Vladimirescu este tocmai în sensul respectării ierarhiei și a gradului. Lucrările acestea le știu precis, căci am fost la ei. Dar Tudor Vladimirescu e primit cu dușmănie și sabotat.

Tov. GH. DEJ: Evenimentele care au avut loc în Capitală și diferite alte centre, trebuie să ne dea de gândit. Au participat elevi și studenți într-un număr mare, au participat elemente cunoscute pentru activitatea lor fascistă. Metodele practicate cu această ocaziune nu se deosebesc cu nimic de metodele legionare. Dar aceasta poate n-ar trebui să ne îngrijoreze atât de mult, dacă în spatele acestei acțiuni n-ar fi forțe din interior cari trebuiesc serios luate în considerare și forțe din afară. Felul cum a funcționat forța publică – am fost la Ministerul de Interne și mi-am dat seama – măsurile deși au fost bine gândite, relativ, dar am observat un fel de scleroză. De la ora 11 s-au cerut unități de întărire, și au venit la ora 2 și mai târziu. Timp de 4 ore și mai bine, răspândiți în grupe, huliganii terorizau populația pașnică.

După mine această acțiune a fost momentul culminant al unor pregătiri îndelungate, însă dacă au dat eșec cu toate lipsurile și greșelile noastre, nu înseamnă că am terminat cu neliniștile. Se pun mari speranțe pe acțiunile viitoare. Armata încă nu și-a spus cuvântul. Eu n-aș vrea să fiu printre cei proști care se leagă cu iluzia că armata e loială, e cu noi.

Dl. președinte e dispus să i-a măsuri din cele mai radicale. Acestea e bine, însă bine complet va fi numai atunci când noi și putem face ceea ce hotărâm. Din păcate – și aci trebuie să recunosc – eu însumi de multe ori am fost vinovat, – sfaturi înțelepte, bine gândite, care au câștigat atenția tuturor, nu se aplică în practică, ceea ce a determinat și supărarea prietenului nostru Groza, de felul cum lucrăm și a încurajat și pe adversarii noștri politici.

În armată se clocesc de multă vreme lucruri cari ar trebui să ne treacă prin șira spinării un fior, deși noi nu suntem fricoși, dar nici așa naivi să ne închipuim că putem primi focurile pe care ei le pot deschide. Avem experiență, exemple suficiente în trecut, că cercurile militare pot să se dedea la aventuri periculoase. Ei își dau seama că o încercare de a răsturna prin violență, așa cum pun ei la cale de fapt de multă vreme și pe linia armatei, înseamnă o sinucidere pentru dânșii, dar ce are importanță dacă pot cauza intervenția străină și să facă ca rușii să ocupe țara militărește – dând astfel motive de intervențiune și celorlalți cari au interese aci.

Am primit câteva note informative pe care n-au nici un motiv să le pun sub semne de întrebare. Am și eu legături cu militari. Au venit câțiva și au căutat să pună suflet în ceea ce mi-au adus la cunoștință, pentru a mă convinge ca nu cumva să ne facem iluzii. Momentul critic nu a trecut. Teohari spunea că stăpânește situația, că e în stare să înlăture eventualele pericole. Eu am văzut ce a fost cu ocazia actualii demonstrații. Are Teohari sprijinul nostru al tuturor, are ceva forțe, dar sunt așa de insuficiente pentru asigurarea ordinii și liniștei, încât mă întreb dacă există sau nu

aparatul de stat. El trebuie să aibă cel puțin 60 – 70.000 oameni la dispoziția lui.

S-a luat o hotărâre de deblocare a ofițerilor. Aceștia – cu excepția desigur a câtorva – stau în plină încordare și așteaptă cuvântul de ordine de la cele câteva organizații secrete militare. Dușmanii depun astăzi totul – când au rupt legăturile cu poporul – pentru a câștiga armata, nemulțumirea adâncă a ofițerilor și grija ce stăruie la ei față de perspectivele ce le oferă regimurile actuale. Ei își dau seama că se merge efectiv pe linia expusă de dvs. de a debloca, de a reduce efectivul. Or, oamenii cari au muncit pentru o anumită carieră, nu se pot lăsa așa ușor dezmoșteniți, și vor căuta să folosească pozițiile pe care le au.

Chiar acum viu de la o consfătuire și mi s-a atras atențiunea: „Eu îmi fac datoria. Dau un strigăt de alarmă. Nu sunt dintre acei cari vor să facă panică, aș vrea să fiu dezmințit de fapte, dar după câte cunosc, după materialul informativ viu și scris, se pregătește o acțiune împotriva guvernului, nu numai în București, dar în diferite centre din țară. Zilele guvernului Groza sunt numărate. Există comploturi și o țesătură așa de întinsă cum noi nu ne putem închipui. Noi nu avem armată, afară de Tudor Vladimirescu și Horia, Cloșca și Crișan. Am văzut ieri cum se poartă Tudor Vladimirescu.

Nimeni dintre noi nu se cramponează când țara nu ar avea încredere în acest guvern, dar el apără interesul țării, interesele poporului?”

Tudor Vladimirescu e risipit pe la Pitești și prin alte părți, instituțiile publice nepăzite. Ieri ar fi fost destui 30 de derbedei să pună mâna pe radio, 12 oameni pe Direcția C.F.R., fără a mai ține seama de dușmanii cari s-au fofilat la temelie. În minister la mine am avut fotografia dlui prim ministru și tocmai în toiul evenimentelor, a fost ruptă în bucăți și pusă la loc în mod demonstrativ. Așa că nici un minister, nici o instituție nu este scutită de prezența acestor dușmani. Dar armata pentru noi constituie un pericol, atâta timp cât nu știm să o folosim, să-i dăm orientarea care trebuie. S-au luat o serie de măsuri, dar ce-i interesant – mi se spune – acei ofițeri care încep să vadă perspectivele frumoase ce sunt deschise sprijinind regimul acesta, pentru că au și avantaje personale pentru care altfel sunt călcate în picioare, de ex. elementele tinere și valoroase se ridică repede la posturi de comandă și astfel sunt legați de soarta acestui regim – acei ofițeri cari vin spre noi, nu numai că nu sunt protejați, dar sunt șicanați și în loc să epurăm noi pe reacționari, aceștia lucrează așa abil și operativi, încât epurează și pe ofițerii democrați. Luați Ministerul de Război, Statul Major, comandamentele, școala de la Craiova, care sunt pepiniere de reacționari – nu veți găsi acolo loc pentru democrați.

Trebuie urgent, înainte de a face decretul de deblocare, să schimbăm o serie de unități de bază – infanterie, cavalerie, artilerie, motorizate – să schimbăm comandanții. Să procedăm conspirativ. Nu ne putem permite luxul de a lucra deschis și foarte prudent, însă rapid, să schimbăm pe toți cei în care nu avem deplină încredere, fie el fratele meu, oricine ar fi el, din fruntea unității. Să luăm lista aceasta de comandanți periculoși, să le spunem că li se i-a comanda și să treacă la o altă funcțiune. Abia apoi să trecem la deblocare. (Citește o notă informativă primită, cu nume și date).

Să avem în mână atâta forță încât să putem preîntâmpina o eventuală rebeliune militară. Trebuie să luăm hotărâri și urgente măsuri. Această primă măsură e schimbarea și apoi deblocarea. Trebuie lucrat fără milă, să plângă cât vor, poporul trebuie să trăiască, țara trebuie să trăiască. Dacă nu lucrăm cu sânge rece și dârzenie, se va râde de noi. Desigur, rușii au destule forțe ca să-i facă chisăliță, dar aceasta nu e de dorit și putem evita.

AGIU: Ofițerii care au fost între timp deblocați și cari au fost verificați de noi ca fiind de încredere, trebuie puși la loc.

PETRU GROZA: Corpul ofițeresc nu e declarat dușmănos. Am atras atenția și lui Rășcanu.

Tov. GH. DEJ: Deci în concluzie : într-un număr de unități de bază, ca să asigurăm 99% loialitatea din partea armatei, noi procedăm la unele schimbări, dând posturile de comandă în mâna unora în care noi avem deplină încredere. Această să fie prima operație. După aceasta la puțin timp, venim cu măsura pe care am preconizat-o în discuția anterioară și pe care o socotim în întregime justă, nu numai din motive de ordin financiar, ci și din cele pe care le-a arătat atunci. Ofițerii sunt ostili.

Eu voi avea după masă iar o consfătuire cu un grup de elemente. Ele mi-au atras atenția că trebuie să ne grăbim. Nu știu dacă întârzierea de la o zi la alta ne poate fi fatală. Nu trebuie să vă jucați. Eu aș vrea să fiu mincinos – mi-a spus unul dintre ei. Sunt câteva elemente care au luat legătura cu organizațiile acestea secrete militare și lucrează organizat.

Trebuie să avem mai multă grijă de soldații din Tudor Vladimirescu, care flămânzesc și umblă desbrăcați, sub pretextul ca să nu se facă diferențieri. Ba să se facă!

Tov. MAURER: Divizia de gardă e cea mai bine înarmată și taie Bucureștiul de Tudor Vladimirescu.. Chiar înainte de schimbarea comandanților, cele două divizi să fie ajunse în București.

PETRU GROZA: Propun să-l chemăm pe Rășcanu cu o comisie restrânsă, vom asculta propuneri concrete și Rășcanu imediat să facă numirile celor propuși și să se aplice cele hotărâte.

Tov. LUCA: În concluzie am hotărât demonstrația care trebuie făcută mâine.

În ceea ce privește F.N.D.-ul, e clar că noi am făcut o mare greșală, că am mers pe linia că fiecare partid să meargă pe bucătăria lui, și partidele au neglijat cât mai mult F.N.D.-ul, iar eu dacă nu am fost aici, F.N.D.-ul a murit. Am ridicat chestiunea organizării și nu a fost luată în serios și astăzi F.N.D.-ul nu se manifestă deloc ca atare. Acum ar trebui să facem un manifest către țară, să convocăm o conferință generală pe țară, la care să vină toți reprezentanții F.N.D.-urilor din țară, câte unul de fiecare partid. Noi am mers pe linia lichidării F.N.D.-ului și acesta e absolut greșit, căci un guvern de miniștri fenediști se ciocnesc între ei. Înainte F.N.D. a avut putere politică, reprezentând o unitate, și cum aceasta a dispărut, dușmanul face breșă în rândurile noastre. În interesul țării și pentru viitorul democrației, F.N.D.-ul trebuie să fie reorganizat și întărit. Eu mă voi ocupa mai serios de această chestiune. Convocând această conferință generală, vom lua legături cu toate organizațiile din țară. Noi trebuie să mergem pe linia Bulgariei, Iugoslaviei în ceea ce privește F.N.D.-ul și nu pe linia

maghiară, unde ați văzut rezultatul – pierderea alegerilor pentru democrație, căci cei aleși sunt ca noi. Afară de aceasta, trebuie reintrodusă disciplina. Noi convocăm ședința pentru ora 9, și la ora 10 abia începe să vină câte cineva.

AGIU: E depreciat F.N.D.-ul.

Tov. LUCA: S-a mers chiar pe această linie, că unele organizații din F.N.D. manifestează contra guvernului, sau nu au de ex. nici o legătură cu Frontul Plugarilor. Nu mai suntem F.N.D.-ul care am fost, care a răsturnat guverne, care azi are datoria să servească guvernul și să-l ferească de atacurile interne și externe.

Biroul să fie mai operativ și atunci va merge treaba. Să convocăm întruniri F.N.D. nu numai de F.U. sau pentru fiecare partid separat. Tot ca F.N.D. am avut masse mari, am fost tari și puternici, cuvântul nostru – chiar când nu era majoritatea în guvern – contra. Dacă am fi lucrat în comun, așa cum începusem, am fi lichidat de mult o serie de defectiuni care le are guvernul.

Tov. MAURER: Dacă nu avem o atitudine clară față de masse în ceea ce privește problemele care se opun acum, noi vom întâmpina greutate și mai mari în rezolvarea problemelor. Trebuie să vedem ce poziție luăm față de rege, căci ei ne-au arătat ca anti-monarhiști, și străinătatea și toată lumea. Ne e frică să spunem care este poziția noastră în această privință? Nu!

Pentru hotărârile care se iau aici, nu e nimeni responsabil pentru a controla... Am vorbit despre carne. Când am întrebat de ce e discuția pentru diferența de 100 lei între Ministerul Aprovizionării și măcelari, nimeni n-a știu să-mi răspundă, la țară, în multe părți, țărani vor să vândă vitele, dar nu are cine să le cumpere și apoi se spune că nu este carne.

Trebuie să fixăm în F.N.D. sarcini concrete și să știm cine răspunde de executarea lor. De asemenea trebuie să ne fixăm poziția politică și față de situația internă și cea externă, poziție de care să se țină cont în manifestație. Orice militant să știe ce suntem.

Tov. LUCA: Noi am făcut un fel de statut în care punem chestiunile principale.

Arhiva Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 49/1945, f. 1 14.

97

1945 noiembrie 10, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații privind implicarea Partidului Național-Țărănesc în organizarea acțiunii de răsturnare a guvernului din ziua de 8 noiembrie; legăturile sale cu celelalte grupări politice și cu misiunile anglo-americane.

[...]

Fiind informați că trimisul american Mark Ethridge va fi în țară, au hotărât ca acțiunea de răsturnare a guvernului să aibă loc în ziua de 8 noiembrie, folosindu-se astfel masca unei manifestații monarhice, care nu

putea fi refuzată de guvern și putea antrena eventual și cetățenii de pe stradă, care apropiindu-se să manifesteze pentru rege se putea lăsa impresia că proporțiile demonstrațiilor sunt foarte mari.

Ilie Lazăr avea sarcina ca să regizeze și să facă tot posibilul ca numărul manifestațiilor să fie cât mai mare, aducându-se și simpatizanți din provincie.

De comun acord cu Partidul Național-Liberal (dinist), s-a alcătuit planul grupurilor de bază și animatoare ale manifestației, care erau pregătite cu materialul necesar provocării de dezordine și luptă cu organele de ordine (pistoale, ciomege, benzină, nisip, răngi de fier etc.).

Conducerea efectivă o aveau, din partea național-țărăniștilor, Em. Ghițezan, Cezar Simionescu și Ilie Lazăr.

Din ziua de 5 noiembrie, s-a pășit la transmiterea cuvintelor de ordine și a convocărilor, în special în rândul școlărilor și a studenților.

În numărul din 6 noiembrie a.c., ziarul „ARDEALUL“ a publicat o chemare către populație de a participa la manifestație. În zilele de 6 și 7 noiembrie, s-au împrăștiat manifeste bătute la mașină prin tramvaie și afișate la facultăți, în care se chema lumea pentru manifestația din 8 noiembrie, camuflându-se intențiile sub masca monarhică.

Manifestația a început în dimineața zilei de 8 noiembrie și datorită știrii că Mark Ethridge vine abia după amiaza în Capitală, s-a prelungit toată ziua.

Provocările și actele teroriste s-au desfășurat, depășind chiar – în urma entuziasmului produs în rândul legionarilor din Partidul Național-Țărănist și Liberal adunați în piața Palatului – planul alcătuit.

În țară, au avut loc de asemenea manifestații la Brăila, Giurgiu, Brașov, cu același obiectiv, după directivele date înainte de conducătorii partidelor „istorice“.

Nu avem încă informații asupra acestor acțiuni.

Efectul scontat însă nu s-a realizat, Ethridge plecând la Moscova, iar guvernul a pășit la măsurile de ordine și securitate necesare.

Legăturile Partidului Național-Țărănesc cu celelalte grupări politice, cu misiunile anglo-americe și cu Palatul

Obiectivul comun al schimbării regimului a făcut ca legăturile dintre Partidul Național-Țărănesc și Național-Liberal să fie din ce în ce mai strânse.

S-a folosit orice prilej pentru apropierea cât mai mare între cele două partide.

Astfel, la conferința presei din Ardeal și Banat, au participat Maniu, Mihalache, Brătianu, Lepădatu etc., fiind ovaționați atât Maniu, cât și Brătianu.

De asemenea, cu ocazia sărbătoririi lui Maniu la 26 octombrie, dr. C. Angelescu, care l-a felicitat din partea Partidului Liberal, a spus: „Toți românii își pun nădejdea în Maniu“.

Dr. Angelescu a semnat un cec de un milion lei pe numele lui C. Coposu, pentru a lega astfel elemente național-țărăniste ca și pe Ionel Pop de interesele Băncii Românești.

Pregătirea memoriilor și a acțiunii în vederea primirii lui Ethridge a fost dusă în comun de birourile informative ale celor două partide, informarea senatorului Claude Pepper a fost făcută în comun de Maniu și Brătianu, iar dirijarea acțiunii din ziua de 8 noiembrie de asemenea.

– În privința social-democraților, s-au întreținut relații cu C. TITEL PETRESCU, al cărui punct de vedere, în privința alegerilor de exemplu, se apropie foarte mult de cel național-țărănist și liberal.

De asemenea, cercurile național-țărăniste comentează favorabil declarațiile lui Titel Petrescu la inaugurarea sediilor Partidului Social-Democrat în comuna Militari și al Circ. 21, ca și cele de la Galați, care dovedesc o divergență de păreri între acest partid și comuniști.

Național-țărăniștii prevăd în aceste „divergențe de păreri“ o „inevitabilă ruptură“.

Afirmațiile lui Titel Petrescu sunt speculate de Partidul Național-Țărănesc și arătate ca o „desolidarizare de acțiunea guvernului F.N.D., care nu poate remedia răul solid, constând în haosul economic și dezorganizarea transporturilor“.

În întrevederea avută cu Maniu în ziua de 24 octombrie, la locuința lui Mihai Popovici, Titel Petrescu s-a declarat net împotriva partidului unic, fiind de acord cu Maniu că este o manevră comunistă împotriva socialiștilor.

– Legăturile cu Palatul ale Partidului Național-Țărănist sunt menținute prin NICULESCU-BUZEȘTI.

Din cercurile Palatului, se afirmă că regele nu înțelege să mai lucreze sub nici o formă cu dl. dr. P. Groza, național-țărăniștii propunând o formulă G.G. MIRONESCU sau un guvern de tehnicieni, care să facă alegeri.

Pentru a compromite Partidul Comunist, național-țărăniștii au informat Palatul despre discursurile ținute la întrunirile comuniste și despre mersul lucrărilor la conferința generală a P.C.R.-ului, la care au susținut că a participat și o delegație de la Moscova, cu instrucțiuni speciale din partea Cominternului, demonstrând astfel existența relațiilor directe ale Partidului Comunist român cu Internaționala comunistă și amestecul acesteia în treburile politice din România.

Acest lucru a fost comunicat și misiunilor britanice și americane, care au făcut rapoarte la Londra și Washington.

– În vederea vizitei lui Ethridge, legăturile conducătorilor național-țărăniștilor cu misiunile britanice și americane au fost foarte strânse, pregătindu-se chiar în colaborare memoriilor și ținând tot timpul în curent misiunile anglo-americane cu planurile și desfășurarea acțiunilor național-țărăniștilor.

Aceștia s-au bucurat tot timpul de susținerea morală a acestor misiuni și chiar subvenționați material, se pare, de BOLTON, directorul general al lui „STANDARD OIL“ pentru Europa, care a comunicat – prin N. IUCA, administratorul delegat al societății „ROMANO-AMERICANA“ – lui Maniu că îi stă la dispoziție cu ajutoare bănești, pentru nevoile curente ale Partidului Național-Țărănesc.

– Trebuie, de asemenea, să semnalăm luarea de contact cu reacțiunea maghiară, pentru eventuale acțiuni comune.

Domocoș, din partea lui Maniu, a dus tratative cu un fost moșier ungar, cetățean român, TELEKI ADAM, reprezentant al Contelui BETHLEN.

De asemenea, s-au dus tratative prin dr. AUREL SOCOL, care a fost în Ungaria, cu dr. TILDY ZOLDAN, șeful Partidului Micilor Agricultori, în cazul că viitoarele guverne ale Ungariei și României vor fi formate de aceste două partide.

– Totodată, se comentează și în cercurile engleze eventuala reîntoarcere în țară a lui V.V. TILEA și VASILE CORNEA, fost deputat național-tărănist de Făgăraș.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații – P.N.Ț., dosar 15/1945, f. 9 – 12.

98

1945 noiembrie 13, București. Memoriu întocmit de Partidul Național-Liberal pentru a fi înaintat reprezentantului S.U.A. la București, Mark Ethridge privind mijloacele prin care Partidul Comunist și guvernul condus de dr. Petru Groza își exercită puterea.

CARE SUNT MIJLOACELE PRIN CARE PARTIDUL COMUNIST ȘI GUVERNUL GROZA EXERCITA TEROAREA ASUPRA ADVERSARIILOR POLITICI ȘI ASUPRA CETĂȚENILOR

Lipsit de cadre și de popularitate care să-i îngăduie a-și impune principiile prin metode democratice, Partidul Comunist Român a făcut dovada, imediat după 23 august 1944, că înțelege să creeze în țară starea de tensiune și de confuzie care singură este proprie partidelor lipsite de suportul maselor cetățenești.

Încă din primele zile după restaurarea regimului democratic în România, Partidul Comunist a folosit libertățile ce se acordaseră tuturor formațiunilor politice, pentru a-și constitui echipe de șoc înarmate și instituite în stil paramilitar și a instalat cu forța conducători comuniști în principalele întreprinderi industriale. Acolo unde a întâmpinat rezistență, așa cum s-a întâmplat la întreprinderile Malaxa, partidul a folosit echipele sale de șoc care au deschis focul asupra muncitorilor liberi. În alte părți, precum la marile întreprinderi ASAM, unde alegerile au desemnat comitete de fabrică anticomuniste, Partidul Comunist, prin aceleași echipe înarmate, a procedat la răpirea și sechestrarea comitetelor liber alese.

Cu aceste metode, Partidul Comunist a reușit să-și creeze masă de manevră de câteva mii de muncitori care, terorizați moral și fizic, au fost scoși zilnic în stradă pentru a manifesta și pentru a crea tensiunea în confuziunea necesare acțiunii politice a celui mai nepopular partid din România.

Toate convențiile făcute între partide pentru dezarmarea gărzilor și pentru menținerea ordinii au rămas nerespectate de Partidul Comunist.

Astfel, încă din primele zile ale primei guvernări Sănătescu (septembrie 1944), Partidul Comunist Român, a început să exercite teroarea morală și fizică asupra tuturor adversarilor politici și asupra cetățenilor care nu înțelegeau să susțină acțiunea sa.

Sistemul folosit a fost foarte simplu și invariabil același. Presa comunistă începea atacul împotriva personalităților politice sau împotriva partidelor adverse, acuzându-le a fi potrivnice poporului, a fi fasciste sau reacționare, a sabota democrația. Prin Comitetele de ateliere instalate în toate tipografiile se împiedica tipărirea oricărui răspuns la aceste atacuri. Exemple în acest sens sunt nenumărate, cel mai concludent mi se pare a fi însă cazul petrecut la Întreprinderile Independența, proprietatea Partidului Național-Liberal, unde sub teroarea elementelor comuniste, lucrătorii au fost obligați a refuza să lucreze pentru ziarul „Viitorul” oficial Partidului Liberal, orice articol și orice notă în care se răspundea acuzațiilor presei comuniste și unde s-a mers atât de departe încât nici comunicațiile oficiale ale partidului nu au putut fi publicate.

În timp ce aceste metode se folosesc în presă, masa de manevră a Partidului Comunist, compusă din muncitori scoși din fabrici sub presiunea concedierii și sub amenințarea pistolului, purtau prin oraș, plancarde în care se cereau arestarea dușmanilor poporului și plecarea guvernelor din care Partidul Comunist făcea parte.

Atunci când partidele adverse contramanifestau ele erau atacate de echipele comuniste înarmate, manifestanții erau loviți și mulți dintre ei ridicăți și reținuți la sedii ascunse ale Partidului Comunist. Presa comunistă afirma în zilele următoare pe tonul cel mai violent că elementele fasciste atacaseră poporul și cerea ca legionarii și fasciștii să fie trimiși la spânzurațoare.

Atunci când autoritățile sau armata interveneau pentru menținerea ordinii, se riposta cu focuri de armă pentru ca a doua zi să se strige prin presă că armata fascistă a tras împotriva poporului și să ceară moartea pentru criminalii reacționari.

Așa au fost răsturnate cele două guverne Sănătescu, așa a fost răsturnat guvernul Rădescu, așa a fost instalat guvernul Groza.

Singur stăpân pe putere după 6 martie 1945, având în guvernul Groza-Tătărescu un perfect instrument pentru împlinirea planurilor sale, Partidul Comunist Român a trecut la o acțiune sistematică de terorizare a adversarilor politici și a cetățenilor neîncadrați în Frontul Național-Democratic, pe care Partidul Comunist îl tutelează.

Teroarea s-a exercitat și se exercită atât pe plan moral cât și pe plan fizic și este folosită în chip egal împotriva personalităților și partidelor politice adverse, cât și împotriva muncitorilor, plugarilor, funcționarilor, liberilor profesioniști și întreprinderilor sau asociațiilor care nu înțeleg să slujească interesele Partidului Comunist sau formațiunilor sale satelite.

Împotriva adversarilor politici, Partidul Comunist și guvernul său folosesc întreg arsenalul de posibilități ce le stă la îndemână.

Dun presă, prin afișe și prin întruiniri adversarii politici sunt denunțați ca dușmani ai poporului, li se atribuie acte pe care nu le-au făcut, li se atribuie răspunderea lipsurilor și dificultăților actuale sunt acuzați că

sabotează acțiunea guvernului, că lucrează pentru înfometarea poporului și că doresc instaurarea fascismului. Astfel d-nii Brătianu și Maniu, conducătorii marilor partide care au creat și dezvoltat democrația în România, care singuri s-au opus dictaturilor pronaziste și care au contribuit covârșitor la înfăptuirea actului de la 23 august, sunt acuzați aproape zilnic că sunt dușmani ai poporului, că susțin interesele unei clii reacționare și că uneltesc pentru restaurarea fascismului. Prin presă, prin afișe și prin întruniri se cere arestarea lor. Locuințele le sunt înconjurată de agenți care controlează orice intrare și orice ieșire.

Generalul Rădescu, omul care în timpul dictaturii lui Antonescu a fost internat în lagăr, care a avut manifeste acte antigermane este acuzat că a tras în popor și se cere moartea pentru „criminalul Rădescu“. Pentru a-și salva viața, fostul Președinte de Consiliu a fost nevoit să ceară azil misiunilor aliate iar astăzi – deși garantat de cei trei aliați, nu poate părăsi locuința. Persoanele care îl vizitează sunt legitimate. Casa îi este înconjurată de agenți.

Fruntașii partidelor democratice rămase în opoziție sunt obiectivul unor atenții și mai concrete. Sub diverse pretexte ei le fac percheziții domiciliare. Apoi, sub pretext că trebuie să dea declarații sunt ridicăți și duși la Siguranță unde sunt reținuți, fără posibilitatea de comunicare cu exteriorul. Cazurile sunt nenumărate, N. Carandino fost prim redactor al ziarului „Dreptatea“, Marvan industriaș, D. Angelescu – secretarul Partidului Național-Liberal, sunt printre victime. Uneori, nici această sumară procedură nu mai este folosită. Adversarii sunt ridicăți din stradă de către gărzile comuniste și duși la sedii unde sunt reținuți fără posibilitatea de comunicare. Acest regim a fost aplicat muncitorilor ce au tipărit ziarul Național-Țărănist „Dreptatea“ tinerilor liberali ce au manifestat în ziua de 20 iulie pentru rege și chiar unor persoane care ca d. Vintilă Brătianu au încercat în stradă să protesteze împotriva molestării unor cetățeni.

Atunci când adversarii politici nu se lasă intimidați de aceste procedee se procedează la reacționarea locuințelor și a bunurilor lor. Sistemul este generalizat. Amintim doar cazul d-lui M. Fărcășanu, fost director al ziarului „Viitorul“ al cărui apartament de o singură cameră a fost rechiziționat de Apărarea Patriotică.

Pentru elemente prea active se folosește înscenarea în procese. Recentul proces al așa ziselor organizații „T“ și „Tinerimea Liberă“ în care au fost implicați membri ai Partidului Național-Liberal, Național-Țărănesc și Social-Democrat este un exemplu tipic. După o detenție de 40 de zile fără posibilitatea de comunicare cu exteriorul și în care timp s-a folosit lovirea, violul și injectarea cu toxice pentru a se smulge declarații compromițătoare celor arestați, cu toate presiunile exercitate asupra Tribunalului Militar al cărui complet a fost schimbat chiar în timpul procesului, nu s-a putut obține decât condamnarea unora dintre acuzați pentru infracțiunea la legea cenzurii.

În afară de aceste presiuni fizice și morale exercitate asupra persoanelor se exercită teroarea directă asupra organizațiilor politice. În provincie, majoritatea sediilor liberale sunt rechiziționate. În Capitală sunt rechiziționate toate sediile de sector. Tipografia Independența și Societatea de

Cultură Națională Liberală fondată de membri ai Partidului Național-Liberal au fost puse printr-o decizie ilegală, respinsă de Tribunal, sub sechestru de stat. Sediul Central al partidului supravegheat în permanență de agenți ai Siguranței, a fost invadat în ziua de 25 iulie 1945 de poliția românească și de o gamă de N.K.V.D. și o bună parte dintre membrii prezenți au fost ridicați. Între 23 și 30 iulie sediul a fost înconjurat de poliție și armată și accesul în el a fost aproape imposibil.

Sediul Național-Țărănesc a fost de asemeni cercetat și arhiva confiscată.

Paralel cu această acțiune îndreptată direct împotriva partidelor și fruntașilor politici adverși, se duce și o foarte susținută acțiune de teroare a cetățenilor bănuți că ar simpatiza cu Partidul Național-Liberal sau Național-Țărănesc.

Astfel, muncitorii, țăranii, liberii profesioniști, sau funcționarii de orice fel sunt datori să dea socoteală sindicatelor, autorităților sau colegilor de care atârnă sentimentele lor politice. Atunci când există suspiciunea că ar avea simpatii pentru vreunul din partidele de opoziție se încep presiunile.

Față de muncitori se folosește refuzul sporirii salariilor, excluderea de la economate sau înlăturarea din sindicat, sub pretext că nu au spirit sindicalist.

În cazul în care muncitorii înțeleg să-și continue rezistența se procedează la răpirea și la deținerea lor ilegală, așa cum s-a întâmplat cu tipograful ziarului „Dreptatea”, cu muncitorii de la ASAM sau cu cei de la MALAXA.

Pentru a-și cruța aceste neajunsuri muncitorii sunt nevoiți a se înscrie în vreunul din Partidele F.N.D. Cu toate acestea, înscrierile în Partidul Comunist sunt aproape nule.

Față de plugari se folosește presiunea prin autoritățile locale și prin comisiile de reformă agrară.

Proprietarilor ce nu vor să se încadreze în F.N.D. li se confiscă și lotul de 50 de hectare pe care li-l lasă legea făcută de comuniști, și li se reacționează conacurile și inventarul agricol.

Țăranilor li se rechiziționează vitele și li se refuză loturile de pământ la care le dă dreptul legea.

În cazul în care aceștia își revendică dreptul sunt ridicați și încarcerați la sediile comuniste, sub pretext că sunt fasciști.

Împotriva funcționarilor se folosește în primul rând amenințarea cu epurația. Elementele care nu vor să se încadreze în F.N.D. sunt chemate la comisia de epurație care le cere să facă dovada că n-au fost legionari. Cum singura probă luată în considerare este cazierul Siguranței s-a ajuns la măsluirea acestor caziere pentru cei refractari. Cazul cel mai recent este al Corpului Profesorat din Brăila care și-a găsit cazierul falsificat și complet cu date ireale, necesare presiunii ce se exercită.

Față de magistrați, în afară de mutările disciplinare, de amenințările directe ale Ministerului de Justiție (vezi ultimul discurs al d-lui Pătrășcanu), de presiunea din echipe care vin să amenințe chiar în pretoriu (v. cazul criminalilor de război), s-a ajuns la amenințarea cu moartea, așa cum s-a întâmplat față de membrii Tribunalului Vlașca, care au fost nevoiți să fugă

și să se ascundă fiindcă n-au dat o sentință pe placul Organizației Comuniste locale.

Liberalii profesioniști sunt supuși aceluiași încercări. Pentru avocații care au apărat pe criminalii de război s-a cerut de către officiosul comunist ca ei să fie asimilați criminalilor. Avocații care au pledat în recentul proces al așa zisei organizații „T” au fost amenințați chiar de ministrul justiției, care a cerut într-un discurs public, epurarea lor.

Teroarea se exercită nu numai împotriva persoanelor fizice ci și împotriva întreprinderilor și asociațiilor. Astfel, comercianților care nu subscriu sumele cerute de organizațiile satelite al Partidului Comunist (Apărarea Patriotică) li se intentează proces de sabotaj și li se confiscă mărfurile. Întreprinderile industriale ce au conducere care nu înțeleg să se încadreze în F.N.D. sunt puse sub sechestrul statului.

Recent, guvernul a anunțat că va desființa lagărele și că arestările nu vor mai putea fi făcute decât cu mandat. Lagărele nu au fost desființate și în ele gem încă mii de oameni cu totul nevinovați. În ce privește arestările, ele se fac uneori și cu mandate dar cu mandate care au fost luate în alb de la Curtea Marțială de către Siguranță și de către gărzile comuniste. Exemplul cel mai nou îl constituie arestarea Președintelui Organizației Liberale din Botoșani care a fost ridicat și încarcerat împreună cu 60 de săteni cu care avea o consfătuire.

După cum se vede este vorba de un arsenal complet de mijloace de teroare morală fizică, pe care România nu le-a cunoscut decât sub regimul legionar și atunci pe o scenă mult mai redusă.

Toate protestele și toate eforturile făcute pe lângă guvern și pe lângă Comisia Aliată de Control pentru a se renunța la aceste metode, au rămas infructuoase.

Teroarea comunistă se continuă în România și ea îmbrățișează din ce în ce mai multe categorii de cetățeni.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 54 / 1945, f. 40 - 42.

99

1945 noiembrie 14, București. Chemarea Frontului Național Democrat în legătură cu evenimentele din 8 noiembrie.

Chemarea Frontului Național Democrat în legătură cu
evenimentele din 8 noiembrie 1945

**CETĂȚENI ȘI CETĂȚENICE,
PATRIOȚI ROMÂNI,**

Ziua de 8 noiembrie a fost pătată cu sânge.

Maniu și Brătianu, respinși de masele populare, din cauza politicii lor trădătoare, au trecut la acte disperate de teroare. Folosind regimul de libertate cucerit la 6 martie de popor și acordat de guvernul de largă concentrare democratică, ei au încercat, punându-se în fruntea bandelor

fasciste din țară, să atace tânăra democrație românească, să tulbure liniștea publică, să împiedice efortul poporului pentru refacerea țării.

Ascunzându-se sub masca unei manifestații monarhice, ei au folosit în ziua de 8 noiembrie, ziua regelui, metodele din 1940 și din tot timpul guvernărilor reacționare și de dictatură legionaro-antonesciană.

Constituiți într-o bandă de asasini, instruiți de Maniu și Brătianu și conduși pe teren de uneltele lor criminale, au tras în armată, au maltratată, au desfigurat și asasinat cetățenii pașnici pentru vina de a fi muncitori democrați sau evrei.

Cu obișnuitele metode hitleriste, au fost atacate cu armele instituții publice, sediile Confederației Generale a Muncii, Sindicatele, organizațiile patriotice, au fost arse gazete democratice, au spart și jefuit magazine.

CETĂȚENI ȘI CETĂȚENCE,

Marea operă de refacere economică, de muncă pentru reconstruirea țării, de consolidare a regimului democratic – întreprinsă de guvernul Petru Groza –, efortul întregului nostru popor de a ne întări libertatea și independența națională a țării noastre pentru a putea intra demn în rândul Națiunilor Unite, nu este pe placul lui Maniu-Brătianu și bandele lor.

Ei vor dezordine, pentru a împiedica reconstrucția țării.

Ei vor neliniște, pentru ca să poată chema în ajutor forțe reacționare din afara țării, care să se amestece în treburile noastre interne.

Aceasta nu va mai admite niciodată poporul român!

CETĂȚENI ȘI CETĂȚENCE!

Frontul Național Democrat, care luptă pentru ca România noastră să fie puternică, liberă, democrată și independentă, vă cheamă să faceți zid și mai puternic în jurul guvernului de largă concentrare democratică.

Să întărim partidele și organizațiile democratice, și colaborarea dintre ele.

Să smulgem din rădăcina toate resturile fasciste, care ne-au dus ieri spre catastrofă și care vor să ne împiedice azi să ne clădim o viață liberă și mai bună.

CETĂȚENI ȘI CETĂȚENCE,

Pentru a exprima protestul hotărât al poporului contra crimelor făptuite în ziua de 8 noiembrie de bandele conduse de Maniu și Brătianu, pentru pedepsirea exemplară a criminalilor maniști-brătiniști, din 8 noiembrie, pentru a vă exprima nestrămutata voință de a apăra libertățile și independența națională a patriei noastre.

Frontul Național Democrat vă cheamă la înmormântarea victimelor din 8 noiembrie, luni 12 noiembrie a.c., în Piața Națiunii și Piața Palatului.

Jos bandele teroriste și criminale ale lui Maniu și Brătianu!

Cerem pedepsirea autorilor morali și materiali ai crimelor din 8 noiembrie!

Trăiască guvernul de largă concentrare democratică Petru Groza!

Trăiască România democrată și independentă!

CONSILIUL FRONTULUI NAȚIONAL DEMOCRAT

▼
„Scânteia”, nr. 377 din 14 noiembrie 1945

1945 noiembrie 15, București. Notă informativă a Serviciului Special de Informații, privind Partidul Social-Democrat și problema Partidului Unic Muncitoresc; poziția partidului față de incidentele din 8 noiembrie precum și legăturile cu partidele istorice.

PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ȘI PROBLEMA PARTIDULUI UNIC MUNCITORESC

Am arătat la începutul acestei sinteze că întrunirile pe circumscripții, cari au avut loc în cursul acestei săptămâni, s-au ocupat și de necesitatea înființării Partidului Unic Muncitoresc.

În ziua de 6 noiembrie a.c., a avut loc întrunirea delegaților social-democrați de la întreprinderile din Capitală.

Ședința a fost deschisă de Paul Teodorescu, delegatul organizației Capitalei, pentru resortul cultură, care vorbind despre partidul unic muncitoresc a spus:

„Partidul comunist înțelege să întrebuițeze și în această chestiune manevre întunecoase și cu scopuri necinstite. Dacă Partidul Comunist ar fi dorit în mod sincer formarea partidului unic muncitoresc, s-ar fi adresat conducătorilor Partidului Unic Muncitoresc, s-ar fi adresat conducătorilor Partidului Social-Democrat și ar fi discutat cu ei această chestiune“.

Mai departe, Paul Teodorescu arată că Partidul Comunist dorește înființarea partidului unic, spre a-și asigura astfel succesul în alegeri, deoarece comuniștii dându-și seama de forța actuală a partidului socialist, prevăd un eșec în viitoarele alegeri, fără concursul socialiștilor.

Partidul Unic Muncitoresc rămâne un deziderat de viitor. Dacă Partidul Comunist va continua atacurile și manevrele sale, atunci acest viitor va fi cât mai îndepărtat.

În încheiere, Paul Teodorescu a arătat că atunci când toți muncitorii se vor înscrie la social-democrați, va fi constituit Partidul Unic Muncitoresc.

În ziua de 9 noiembrie a.c. a avut loc în sala Libertatea ședința membrilor Partidului Social-Democrat, de la Uzinele Comunale București.

Din partea Centrului a fost delegat să ia parte Victor Dimitriu, care vorbind despre formarea Partidului Unic Muncitoresc a spus:

„Fruntașii social-democrați sunt pentru formarea unui partid unic, însă aceasta să se numească... Partidul Social-Democrat.“

De menționat că în momentul când V. Dimitriu a spus că Partidul Comunist atacă unele acțiuni ale Partidului Social-Democrat, membrii din sală au strigat: Jos cu ei, rușine lor și altele.

Firește însă că problema înființării partidului unic rămâne deschisă la ambele partide muncitorești, acesta constituind un punct de importanță covârșitoare, mai ales acum în pragul alegerilor.

Și de o parte și de alta, partizani ai cererii acestui partid unic, susțin cu tărie teza.

La social-democrați aripa stângă a acestui partid prinde din zi în zi mai mulți aderenți, așa că la un moment dat Titel Petrescu cu aripa lui, s-ar putea să rămână în minoritate.

Şeful Partidului Social-Democrat nu este străin de această stare de lucruri.

Faţă de frământările care se produc în sânul Partidului Social-Democrat pe tema partidului unic muncitoresc şi în raport cu evenimentele internaţionale ce se vor ivi până la 1 decembrie, Titel Petrescu este hotărât a-şi spune răspicat cuvântul în această privinţă, cu ocazia Congresului general al Partidului Social-Democrat.

Cercurile naţional-ţărănişte şi cele liberale urmăresc îndeaproape atitudinea Partidului Social-Democrat. Ele cred ca un eventual acord între Partidul Comunist şi cel Socialist nu ar aduce daune decât social-democraţilor. De aceea, în special cercurile ţărănişte, l-au sfătuit pe Titel Petrescu să nu accepte crearea acestui partid unic.

Totuşi, şeful Partidului Social-Democrat cu toate sfaturile date de către cercurile ţărănişte, se arată destul de mulţumit.

Astfel, la o consfătuire intimă, ținută la domiciliul lui Titel Petrescu în seara zilei de 8 noiembrie a.c., la care au luat parte A. Dimitriu, Ion Pas, V. Popp, Deleanu şi dr. Iagnov, preşedintele Partidului Social-Democrat s-a arătat neliniştit în urma ultimului discurs rostit de Churchill. Fostul premier englez a avut cuvinte măgulitoare la adresa Rusiei Sovietice. Această atitudine, cât şi declaraţiile conducătorilor americani de a nu face parte dintr-o înţelegere îndreptată împotriva U.R.S.S. a avut o mare influenţă asupra lui Titel Petrescu, care şi-a manifestat părerea că în acest caz este foarte probabil ca U.R.S.S. să-şi impună punctul de vedere în politica internă a României şi să sprijine cu aceiaşi hotărâre Partidul Comunist Român.

Faţă de această situaţie, şeful Partidul Social-Democrat a sugerat ideea unei împăcări cu Partidul Comunist.

Referindu-se la problema partidului unic muncitoresc, Titel Petrescu a spus, că deşi înfiinţarea acestui partid ar prejudicia interesele Partidului Social-Democrat, totuşi pentru a nu se agrava situaţia partidului în viitor, va mai supune încă odată Sfatului Capitalei şi Comitetului Central problema, spre a se lua o decizie în lumina tuturor circumstanţelor politice.

În jurul acestei probleme se duc discuţiuni destul de aprinse printre membrii Partidului Social-Democrat; unii susţin cu tărie înfiinţarea partidului unic muncitoresc, alţi combat ideea, iar a treia categorie priveşte situaţia şi nu ia nici o hotărâre. Fireşte, ca cei mai mulţi dintre social-democraţi îmbrăţişează ideea formării partidului unic, cu oarecari concilieri din partea Partidului Comunist.

În sprijinul aceste afirmaţiuni, Ion Burca, subsecretar de stat la Ministerul de Interne, a afirmat în ziua de 4 crt. în cercul unor prieteni, în sala „Libertatea“, ca atât el cât şi alţi fruntaşi şi Partidului Social-Democrat, au cerut şi cer formal, formarea Partidului Unic Muncitoresc. Dar – spune mai departe Burca – deşi fruntaşii Partidului Social-Democrat sunt pătrunşi de ideea formării Partidului Unic Muncitoresc, creindu-se prin această fuziune o forţă politică de necombătut în România, totuşi o colaborare cu Partidul Comunist, în cadrul acestui organism, ar echivala pentru Partidul Social-Democrat cu o sinucidere, motivând afirmaţiunea sa pe intenţiunea

Partidului Comunist Român de a acapara prin acest mijloc, întreaga muncitorime română.

Mai departe, Burca spune că Partidul Comunist are în mână conducerea țării cu sprijinul Rusiei, însă cu timpul acest sprijin va deveni mai puțin eficace și atunci forța Partidului Comunist va slăbi. Partidul Social-Democrat trăiește peste propria sa forță și în situația de inferioritate în care este ținut de către Partidul Comunist, este imposibil de colaborat.

În momentul de față, Partidul Social-Democrat trece prin frământări grele. Însuși președintele partidului este foarte neliniștit, deoarece alegerile se apropie și frământările din sânul partidului n-au luat sfârșit.

Din cauza oscilațiilor cari bântuie, conducerea Partidului Social-Democrat a dat recent dispozițiuni prin resorturile de presă și propagandă, în sensul că, în cursul acestei săptămâni, cât și în cea viitoare, conferențiarilor oficiali să precizeze în cuvântările lor că partidul este, în prezent, împotriva formării Partidului Unic Muncitoresc. Tot din cauza acestor frământări, șeful Partidului Social-Democrat a rugat pe ziaristul Firoiu, care venise, recent, să-i ia un interviu în legătură cu Partidul Unic, să-și amână interviul cu 48 ore, în acest interval de timp Titel Petrescu crezând că se va limpezi situația din interiorul partidului, astfel că se va putea pronunța în această privință, degajat de orice influență a împrejurărilor din interiorul Partidului Social-Democrat.

PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ȘI EVENIMENTELE DIN ZIUA DE 8 NOIEMBRIE a.c.

În legătură că evenimentele petrecute în ziua de 8 noiembrie a.c., fruntașii Partidului Social-Democrat Ion Burca și George Silviu, au declarat următoarele:

„Vina și răspunderea incidentelor întâmplare în ziua de 8 noiembrie o poartă ministrul Teohari Georgescu, care a trimis camioanele cu muncitori să spargă manifestația și să împrăstie pe cei cari voiau să se adune.

Ministrul Teohari Georgescu este cu atât mai vinovat cu cât nu a acceptat propunerea făcută de către vice-președintele Consiliului de Miniștri, Gh. Tătărescu, care l-a sfătuit să lase manifestația să se desfășoare în mod liber.“

Vorbind de impresia care ar fi produs-o lui Ethridge – dacă acesta s-ar fi găsit la acea dată în țară – ministrul Burca a spus: „Trebuie ca cineva să fie slab de minte să creadă că Ethridge va găsi normala acțiune Partidului Comunist din ziua de 8 noiembrie. Ethridge nici nu va mai avea nevoie să vină în România, căci un guvern care provoca astfel de acțiuni nici orbii nu-l pot socoti democrat“.

Părerea celor doi fruntași socialiști este, ca, de pe urma evenimentelor din 8 noiembrie Partidul Social-Democrat își va mări cadrele, întrucât masele își dau seama că Partidul Social-Democrat nu participa la acțiuni cari frizează libertatea.

De altfel și Titel Petrescu a făcut unele declarații în jurul evenimentelor de la 8 noiembrie.

Astfel, față de colaboratorii săi, printre cari și Eugen Cristodorescu, unul dintre secretarii săi, șeful Partidului Socialist a afirmat că „lucrurile s-au întâmplat în așa fel încât ceilalți să piardă, iar „el“ să câștige“.

De altfel, Titel Petrescu a semnalat Aliaților neparticiparea Partidului Social-Democrat la ultimele evenimente, evidențiind „conduita și seriozitatea organizației pe care o conduce, față de celelalte partide“.

Față de recente declarații făcute reprezentanților presei străine din capitală, de către ministrul de interne, Teohari Georgescu, șeful Partidului Social-Democrat a afirmat în ziua de 14 crt. următoarele:

„Nu credeam că un om încercat ca ministrul Teohari Georgescu să facă astfel de declarații.“

„Publicarea acestor declarații și în presa românească, a produs într-adevăr o deosebită impresie în rândurile populației, însă populația nu a citit și comentat atât răspunsurile date de ministrul de interne, cât întrebările ce i-au fost puse de ziariștii străini.

Întrebările puse de ziariștii străini au fost de așa natură încât ele au fost socotite de către toți cari le-au citit, tot atâtea acuzații aduse ministrului de interne și Partidului Comunist“.

Titel Petrescu a afirmat că:

„Ziua de 8 noiembrie 1945 va rămâne ca o victorie a partidelor istorice față de guvern și Partidul Comunist, iar roadele acestei victorii se vor vedea în curând.“

„În urma acestor evenimente se crede că ambele tabere ale Partidului Social-Democrat vor cere demisia ministrului Teohari Georgescu, care, după părerea socialiștilor, „n-au avut tact“.

În legătură cu cele întâmplate în ziua de 8 noiembrie a.c., șeful Partidului Social-Democrat a telefonat directorului administrativ al ziarului „Ultima Oră“, rugându-l să facă ca să nu apară comunicatul dat de Biroul politic al Partidului Social-Democrat, asupra tulburărilor din ziua de 8 noiembrie, întrucât el nu este de acord cu acest comunicat, care a fost redactat fără știrea lui. În urma acestei intervenții, ziarul „Ultima Oră“ nu a publicat decât Comunicatul Ministrului de Interne.

În legătură cu comunicatul dat de Biroul politic al Partidului Social-Democrat – apărut în ziua de 9 Noiembrie a.c., Titel Petrescu a afirmat că rostul lui adevărat este pentru a da satisfacție autorităților sovietice, care, astfel, ar fi putut interpreta că social-democrații împărtășesc acțiunea manifestanților“.

RAPORTURILE PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT CU PARTIDELE ISTORICE

Rezoluția Conferinței generale a Partidului Social-Democrat în privința problemei alegerilor – a produs satisfacerea în rândurile fruntașilor partidelor istorice.

Aceștia au trimis felicitările lui Titel Petrescu, manifestându-și mulțumirea pentru rezultatul acestei conferințe.

Mai mult, șeful Partidului Național-Țărănesc a adresat o scrisoare lui Titel Petrescu, în care îi spune că „istoria politică a țării va înregistra

contribuția sa într-un moment greu pentru apărarea și salvarea regimului democratic“.

Curcurile liberale diniste se arată mai tăcute în această privință.

Dinu Brătianu, care a avut o întrevedere cu Titel Petrescu în ziua de 7 decembrie a.c., la domiciliul său, a declarat ca analizând relațiile dintre partidul de sub conducerea sa și organizarea socialistă, s-a ajuns la hotărârea de a se păstra aceleași puncte de contact, cari au constituit baza înțelegerii de la 23 august 1944.

După afirmarea lui Emil Cristodorescu, secretarul lui Titel Petrescu, șeful mișcării socialiste este hotărât să mențină neștirbită prietenia cu partidele istorice, întrucât fără sprijinul moral și mai cu seamă al acestor partide, nici un partid de stânga nu va putea governa în România.

Pentru întărirea acestor relațiuni, Titel Petrescu a avut și va avea întrevederi cât mai numeroase cu Dinu Brătianu și Iuliu Maniu.

Contactul este ținut zilnic și va fi ținut tot mai strâns în special în timpul Conferinței de la Moscova și a miniștrilor de externe.

După afirmarea lui Titel Petrescu, Maniu și Brătianu au fost asigurați de către generalii Schuyller și Greer că Anglia și America nu vor recunoaște în nici un caz guvernul dr. Groza și că va impune un guvern de colaborare – până la alegeri – din partidele cari au luat parte la acțiunea de la 23 august 1944.

Titel Petrescu și-a dat asentimentul la susținerea unei asemenea formațiuni guvernamentale, stabilind împreună cu Maniu și Brătianu ca Ministerele de Interne, Război și Externe, să fie atribuite unor personalități neutre, controlabile însă de cele trei partide și de Palat.

După soluționarea acestui prim punct, se va trece la scoaterea aparatului de stat din mâna Partidului Comunist.

LEGĂTURILE LUI TITEL PETRESCU CU PALATUL

Martți 18 decembrie a.c., șeful Partidului Social-Democrat a avut o lungă întrevedere cu Mareșalul Palatului, comunicând acestuia că ține să asigure pe suveranul țării de întreaga simpatie și de tot devotamentul său ca român.

Mai departe, Titel Petrescu a arătat că situația politică din România depinde de rezultatul Conferinței de la Moscova.

În legătură cu acest capitol, amintim plecarea șefului organizației socialiste la Sinaia, pentru a-și petrece acolo sărbătorile.

Întrebat, înainte de plecare, de ce părăsește capitala într-un moment când confederația de la Moscova ar putea lua hotărâri importante privitoare la România, Titel Petrescu a răspuns următoarele:

„Acum ca și altă dată, hotărârile referitoare la România se vor lua la Sinaia, unde se poate ține contact permanent cu M.S. regele.

La Sinaia vor veni Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, precum și alți oameni politici, care vor hotărî soarta viitoare a României.

M.S. regele Mihai este hotărât, așa după cum a arătat delegatul american Ethridge, că dacă până la 1 ianuarie 1946 conflictul dintre Coroană și guvernul Groza nu va fi rezolvat, să abdice.

Acestea vor fi unul dintre punctele cari se vor discuta la Moscova.

Aceasta fiind situația, se presupune ca dr. Groza va fi sacrificat.

La Sinaia consfătuirile politice pot avea loc mai ușor și fără să fie stingherite de organele de siguranță românești, ele fiind sub „paza“ ofițerilor din misiunile americană și britanică.

Tot la Sinaia va fi hotărâtă viitoarea formulă de guvernare a României.“

La plecare, Titel Petrescu a spus că va menține legătura cu Capitala prin Burca, Adrian Dimitriu și George Silviu.

Într-adevăr, plecarea din Capitală a șefului organizației socialiste, presupune oarecare substraturi politice personale.

Nu este exclus ca în timpul vacanței de Crăciun, Titel Petrescu să solicite o audiență la M.S. regele, căruia să-i expună din nou situația politică a țării, văzută prin prisma sa personală, precum și să înfățișeze regelui aprecierile și părerile sale cu privire la Conferința de la Moscova.

▼
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații, P.S.D., dosar 8/1945, f. 6 - 12, p. 15 - 21; 25 - 28.

101

1945 noiembrie 25, București. Rezoluția Comitetului Central al Frontului Plugarilor adoptată cu prilejul conferinței din 20-25 noiembrie.

„FRONTUL PLUGARILOR

rămâne ferm pe punctul de vedere al proprietății individuale.“

Comitetul Central al Frontului Plugarilor în conferința ținută în zilele de 20-25 noiembrie 1945, în urma rapoartelor și discuțiilor, a hotărât următoarele:

Pe plan politic:

1. Frontul Plugarilor este organizația proprie de luptă a plugărimii cu organe statutare și program propriu. Drumul său este cel deschis de marii luptători pentru dezrobirea țărănimii: Horia, Cloșca și Crișan și Tudor Vladimirescu.

Lupta va fi dusă ca și până acum în alianță cu intelectualii și muncitorii, cele două forțe adevărate ale poporului. Această alianță este firească, s-a dovedit rodnică și va fi păstrată cu credință și hotărâre.

2. Potrivit programului său, Frontul Plugarilor afirmă încă o dată hotărât și răspicat că el rămâne ferm pe punctul de vedere al proprietății individuale.

3. El reafirmă de asemenea principiul și dreptul efectiv al poporului la libertate și hotărârea sa de a apăra democrația împotriva celor care vor să o denatureze sau să o desființeze. Frontul Plugarilor înțelege însă prin libertate, libertăți pentru popor, nu pentru cei ce vor dori să pună din nou poporul în lanțuri.

4. Recunoaște același drept tuturor popoarelor conlocuitoare, condamnând cu energie șovinismul în orice tabără și sub orice formă s-ar ascunde.

5. Rămâne credincios unei monarhii a poporului și alături de popor. Iubirea și respectul față de rege, nu pot să fie confiscate de oameni care-și aduc aminte de monarhie numai atunci când interesele lor o cer și nu se sfiesc s-o compromită pentru aceleași interese.

6. Armata trebuie să fie a poporului. Vechile moravuri cari mai dăinuiesc pe alocurea trebuie să dispară neîntârziat și cu desăvârșire, făcând loc noului spirit democratic în armată.

7. Pentru ca libertățile poporului să nu mai fie încălcate, curățirea aparatului de stat de toate elementele reacționare trebuie făcută fără zăbavă și fără șovăire. Guvernul și F.N.D.-ul trebuie să facă în această privință o politică limpede și hotărâtă.

8. Frontul Plugarilor va porni la lucru și cu mai dârză hotărâre pentru trezirea, organizarea și luminarea păturei plugărești. Grija va cuprinde deopotrivă bărbații, femeile și tineretul. Femeile trebuie să iasă din starea de inferioritate de până acum și să cunoască alt nivel de viață, iar tineretul plugăresc să fie educat sub ochii atenți ai părinților.

Pe plan economic

1. Prima hotărâre pe care plugarii o iau, este aceea de a-și încorda toate puterile pentru mărirea producției, muncind mai bine și mai mult, așa când muncesc liber.

2. Ei cer în același timp guvernului o politică economică hotărâtă, de sprijinire a plugărimii. Această politică trebuie să cuprindă:

O balanță justă între prețurile produselor agricole și ale celor industriale.

Aprovizionarea plugarilor cu articole de primă trebuință de hrană, de îmbrăcăminte, cereale, bumbac, pânzeturi și stofe, bocanci și opinci, gaz și sare, fier și cherestea. Mărfurile să fie aduse cu preț oficial de fabrică, fără supraprețuri și impuneri repetate. Mai multă posibilitate de dezvoltare pentru industria țărănească: produsele de ulei țărănesc etc.

Măsuri drepte pentru valorificarea produselor țărănești.

Acordarea de credite ieftine și pe termen lung pentru refacerea sau întemeierea gospodăriilor țărănești.

3. Constatând că B.N.R. acordă credite diferitelor ramuri de producție într-o proporție cu totul nedreaptă, cu plugărima nu se poate folosi nici de aceste puține credite din cauza condițiilor grele ce i se pun; că, în general, politica economică și financiară a acestei instituții nu urmează drumul unei rezeși și drepte dezvoltări economice a statului, Comitetul Central cere să se revadă modul de funcționare al acestei instituții, pentru a o pune cu adevărat în slujba națiunii.

4. Cere cercetarea imediată a rostului și activității diferitelor oficii economice: OBIC, OFIL, OFAUL, ORAP, ODESER, etc., făcându-se rânduială la cele care trebuie și desființându-se cele care nu sunt necesare. În toate consiliile de administrație ale oficiilor în care este vorba de interesele directe ale plugărimii, să intre și plugarii.

5. Recunoscând cooperația, ca fiind instituția cea mai potrivită pentru ridicarea materială a plugărimii, așează între sarcinile principale pe aceea de a organiza pe tot cuprinsul țării cât mai multe cooperative: cooperative

de credit, cooperative de valorificare, aprovizionare și consum, cooperative de producție etc.

Pentru ușurarea acestei munci unitățile cooperative mici și mari trebuie să fie fără înzestrare curățite de balastul reacționar, care împiedică azi organizarea cooperatistă a țărănimii.

6. Reforma Agrară trebuie să fie desăvârșită în cel mai scurt timp, conform legii și regulamentului, ca cei în drept să primească titlurile de împroprietărire.

7. Trebuie să se facă imediat exproprierea totală a sașilor și șovinilor, care au făcut parte din Partidul Național-Socialist, ori alte organizații de aceeași culoare, au luptat în armata germană, ori au copii în Germania. Pământurile și casele acestora, precum și ale celor care s-au repatriat în Germania să fie date populației sărace și îndeosebi celor care de pe urma războiului și a tiraniei hitleriste.

8. Mergând mai departe pe drumul început, guvernul trebuie să vină cu legea de expropriere a viilor și pădurilor. Până la apariția acestei legi, să se ia măsuri pentru reglementarea tăierii și vânzării pădurilor, care astăzi se fac fără nici o socoteală.

9. Urmărind o mai dreaptă așezare a impozitelor, Frontul Plugarilor cere:

– Instituirea imediată a impozitului direct progresiv;

– Sumele prevăzute din impozitul agricol să se întoarcă în întregime jos, pentru îmbunătățirea vieții sătești.

10. Întrucât sarcinile armistițiului au fost puse până acum numai pe umerii țaranului, dându-se reacționii prilej de răstălmăcire tocmai pe urma unui act de generozitate cum este armistițiul, Frontul Plugarilor cere categoric ca aceste sarcini să fie trecute asupra tuturor categoriilor sociale și în primul rând asupra îmbogățiților și vinovaților de război.

11. Înțelegând că organizarea economică a plugărimii trebuie să și-o facă de aci înainte ea însăși, Comitetul Central hotărăște înființarea în cadrul organizației sale a unui resort economic potrivit încadrat, care să studieze toate problemele economice ale plugărimii. Acest resort va întocmi și prezenta F.N.D.-ului și guvernului un plan minimal de îndeplinire.

Pe plan sanitar

În lumea satelor nu există nici un fel de asistență medicală, nici spitale, nici medici, nici medicamente. De aceea Frontul Plugarilor cere Guvernului și luptă pentru:

1. Trimiterea la sate a unui număr cât mai mare de medici bine încadrați și bine plătiți, pentru a fi permanent în slujba poporului.

2. Înființarea de dispensare, case de nașteri și băi populare.

3. Înființarea de cooperative sanitare pentru aprovizionarea cu medicamente și instrumente medicale. Ca măsură imediată contra speculei ce se face cu medicamentele, farmaciile să fie obligate a avea întotdeauna afișată lista medicamentelor existente în magazin.

Pe plan cultural

1. BISERICA fiind izvorâtă de la început din sânul poporului, dar departată în vreme din urmă de el, Frontul Plugarilor recunoaște trebuința unei primeniri în viața bisericii și cheamă pe slujitorii ei la vechiul și frumosul post de apostoli ai poporului.

2. Școala de toate gradele trebuie să fie deasemenea a poporului, a întregului popor, deschisă tuturor, în întregime gratuită pentru cei săraci, cu programe și metode democratice.

3. Școlile de copii mici și căminele de zi să fie răspândite pretutindeni și să funcționeze în timpul verii.

4. Căminele culturale să fie reorganizate, ca să ajute și să continue într-adevăr munca școlii, orientându-se democratic, numai în slujba poporului. Mijloacele moderne de cultură: radio, cinematograf și teatru, să ajungă la îndemâna satelor.

5. În general Comitetul Central cere guvernului să se pășească neîntârziat la o mare operă școlară și culturală pe temeiul absolut democratice.

Aparatul de îngrijire să fie revăzut, purificat și încadrat cu oameni pregătiți și sinceri democrați.

6. Pentru a se crea un avânt de ridicare a poporului și pentru a se readuce lângă popor pe toți intelectualii, Comitetul Central cere tuturor învățătorilor să activeze pe deasupra deosebirilor politice în cadrul societății culturale pedagogice „Școala Nouă“.

Pe plan organizatoric și de propagandă

1. Toate dezideratele arătate în rezoluție nu se pot realiza, dacă Frontul Plugarilor nu se organizează temeinic în vederea lor. Frontul Plugarilor nu este o simplă alcătuire politică în scopuri electorale așa cum sunt vechile partide, ci un organism care trebuie să existe și să lucreze permanent în slujba celor ce i-au dat ființă. De aceea este necesar să se revadă toate organizațiile; comitetele sătești; comitele de plasă și județene; și să se găsească elementul de permanență, ridicându-se continuu cadre de noi activiști care să asigure continuitatea muncii organizatorice.

2. Pentru ca munca să se poată duce în mod ordonat și folositor, se recomandă ca să dea tuturor membrilor din comitet însărcinări și responsabilități precise. E bine ca aceste responsabilități să nu fie date onora prea multe, iar altora deloc. În special să nu se mai confunde ca până acum sarcina de președinte al unei organizații de F.P. ci președintele al unui comitet de reformă agrară.

3. Comitetul Central face apel la toate organizațiile și la toți membrii săi, să înțeleagă că plata unei cotizații oricât de mică, este una din datoriile cele mai de seamă ale oricărui membru. În Frontul Plugarilor nu există bogătaș care să nu susțină munca politică, iar dacă ar exista ei ar cere în schimb o politică în folosul lor. Trebuie să înțelegem acest lucru și să ne bizuim cel mai mult pe propriile noastre puteri.

4. Pentru a ne forma pe noi înșine în același spirit, pentru a forma buni luptători pentru drepturile plugărimii, este necesar să organizăm cum se cuvine și această muncă. O atenție deosebită trebuie să dăm organizării resortului de propagandă al fiecărei organizații. (Propagandă politică,

manifestări culturale, publicații, studii, școli de cadre). Cea mai mare grijă trebuie să o avem însă pentru răspândirea ziarului „Frontul Plugarilor“, creierul organizației noastre. Să nu mai existe familie plugărească în care să nu pătrundă acest ziar.

La sfârșitul dezbaterilor după ce a cercetat situația internă și externă, după ce a văzut revendicările țărănimii, Frontul Plugarilor hotărăște să sprijine mai departe, cu toate puterile sale, guvernul de largă concentrare democratică dr. Petru Groza, singurul în măsură să lucreze cu succes pentru refacerea și propășirea țării.

Biblioteca Academiei Române, Arhiva istorică, cota T. XXIX-7.

102

1945 noiembrie 26, București. Telegrama reprezentantului politic american în România, Burton Y. Berry, adresată secretarului de stat al SUA, conținând primele concluzii ale emisarului american Mark Ethridge asupra situației politice din România.

DEPARTMENT OF STATE

INCOMING TELEGRAM

ALH – 1356 – C
No paraphrase necessary
SECRET

Bucharest via War
Dated November 26, 1945
Rec<d> 3:39 a.m., 27 th

Secretary of State,
Washington

US URGENT

917, November 26, 1 p.m.
SECRET, FOR THE SECRETARY, FROM ETHRIDGE

Although I leave here Thursday, on the way home, I am sending this telegram at the end of a busy week in Bucharest because of the urgency of the situation. The position of the western democracies is disintegrating fast, the Russian position becoming stronger all the time and unless we can take firm and effective action in Romania it will soon be too late. We are jeopardizing the confidence of the Rumanian people in our intent and ability to carry out commitments we have made to the world.

(This is 917. Mr. Ethridge suggests that the Secretary may wish to repeat to Moscow for Harriman).

During the past week I have talked to almost all the major political figures, including the British and Soviet representatives, the King, leading members of the parties in the Groza Coalition Govt., leaders of the opposition and numerous persons representing labor and industrial groups. Before leaving today for the provinces for two days, I should like to

summarize briefly and tentatively for your information my impressions of the Rumanian situation.

Although the pattern of seizure of power is much the same as that Found in Bulgaria there are significant differences. in the first place, there is no political grouping here, such as the Fatherland Front regime of a year ago in Bulgaria, which the Yalta signatories could accept as a common denominator. Secondly, the refusal of Groza last August to resign at the King, demand has created a constitutional deadlock which is an important contributing factor in the present situation. Both sides profess to be anxious to solve it but in the meantime the governmental situation is approaching the chaotic and some decision must be made. In the third place the question of parliamentary elections is in the discussion stage because the present Govt. contends must be made. In the third place the question of parliamentary elections is in the discussion stage because the present Govt. contends that further preparation are necessary. My own conviction is that the Government will not go to the people yet because it is not willing to risk itself in a free election and wants more time to consolidate its power.

I am entirely convinced that the Groza Government is in no sense representative under the Yalta formula because the two political groups which have the support of the vast majority of the Rumanian people are not only of the Government, but their leaders are being harassed by the Government, their political groups largely taken over, their newspapers entirely suppressed and all public meetings of the opposition barred. The Peasant and Liberal Parties are represented in the Govt by only a few dissident leaders under Soviet control. The Social Democratic Party which participates in the coalition is greatly discontented which the policies of the Govt and claims to be seeking an appropriate time to leave the coalition. Of the parties composing the Groza coalition only the Socialist Party can be considered substantially independent of direct Russian domination. The Communist Party is almost wholly a Russian creation in contrast with the party in Bulgaria. It is led by persons of non Rumanian origin and in pursuing a policy which has no basis in Rumanian traditions, policies which are daily increasing tension and resistance here. The Plowmens Front and Patriotic Union are new groups created by the Communists to win adherents among peasant and artisan classes. Tatarascu, who seems to be the broker who is selling Rumania out to the Russians, has been so discredited by his past conduct that he is now wholly dependent upon the Russians for protection.

The Socialist Party alone has its roots in Rumanian history and apparently has been gaining popularity during the past years although its leaders admit that constant efforts are made by the Communists to split and weaken it.

The policy pursued by the Groza Govt, under close and (?) direction is calculated only to further Soviet exploitation of the country without regard to the armistice terms and has resulted in a degree of Soviet control beyond anything I found in Bulgaria. That is natural, of course, because Rumania is presently wealthy but the armistice agreement to which Allies subscribes has been circumvented by a series of conventions its implementing its

terms. Russia already has claimed 700 factories taken over from the Germans, it has a major interest even in banking institutions, it has joint ownership of Rumanian-owned oil, steamship and air lines companies and it has so priced the goods which Rumanian has to deliver in reparations that Rumania is paying approximately three times what she anticipated when signing the armistice. In addition the presence of more the 600.000 Russian troops who must be fed, clothed and paid largely are Romanians' expense constitutes a drain that the country cannot long stand. Five-sevenths of all current armistice expenditures go to the upkeep of the Russian Army. Outside companies, including those Americans have an interest in, are being squeezed to the point where they will have to get out of the country unless the trend is changed. Given another few months, Russia will have complete economic domination of Rumania and the sort of Govt the country has will make little difference. Groza and Tatarascu are the complete servants of Russia in the delivery of Rumania into the hands of a dictatorship army certainly is worse by universal agreement than the German occupation.

As for the two major opposition groups, both barred from public speaking or writing, while anyone may criticize the conservative politics or the Bratianu Liberal Party in the past and the negative maneuvering of Maniu, they personally undoubtedly represented very important elements, if not the absolute majority of democratic Rumanian democracy and of traditionally Rumanian and democratic feeling and in free elections his party would certainly win the biggest block of seats. Nevertheless, 27 of Maniu's district leaders have been jailed. Two of Bratianu's district leaders in Bucharest are in jail and other two are in hiding. The personal security of the major leaders had not, however, been threatened as yet. There is no terror here in the Bulgarian sense of blood baths, but there is nevertheless great fear, great repression of political opponents, midnight, secret police beatings, disappearances and all of the accountments of making people behave your way.

A consequence of the King's demand that Groza resign last August and his refusal to sign any decree since then or receive any Minister of the Govt has been a further rise in his personal political prestige and popularity. He has become the symbol of the resistance to the Communists and of Russia. Even Communists have admitted that his great popularity and six of them have said that they hope the Americans would be able to find a solution to the constitutional impasse between the king and the Govt. Of course, they want him to go eventually but they would not dare now to try to dissolve the monarchy. All the Communists who urged me to try to find a settlement to the constitutional impasse intimated strongly that the Russian also desire a settlement. Whether Russia wants a settlement or not Rumanians certainly do. In view of the great prestige of the King, however, it is possible that the Soviet Govt may be willing to make concessions in the political field if it can do so in such a way as to avoid giving appearance of having acted under Anglo-American pressure. I am seeing Susaikov Wednesday night and he may raise the question. If so, I shall, of course, report it. Communists desire settlement because, even though directed by Russian,

many of them are Rumanian in feeling and are getting alarmed at what is happening. Inflation is rising rapidly, transport is breaking down, factories are not able to get raw materials, shut off as they are from outside trade and Russians making such drafts of food that people fear a shortage of major proportions by February.

It is obvious to me that little can be done here except to keep the pressure on to salvage as much as can be saved of Rumanian political and economic independence. The real answer lies, as with Bulgaria, in Russia's intent and in the American Govt's efforts to work out all its problems with Russia. much could be done if we would insist that the Allied Control Commission become a truly tripartite body rather than a Soviet authority as at present with our only role one of constantly futile protest.

I am not recommending a course at this time. Perhaps the conversation with Susaikov will suggest one.

I am only trying now indicate the urgency of the Rumanian situation and the fact that the country is just being swallowed up economically, that its people are becoming more and more disillusioned, their moral sinking all the time and that continues failure on our part to insist upon the communism, which is repulsive to them.

BERRY

Arhivele Statului București, colecția Microfilme SUA, r. 667, c. 689 - 697; The National Archives of The United States, Washington D.C., Departament of State, R. G. 59, Roll 10, Division of European Affairs, 1945 - 1949.

Traducere

DEPARTAMENTUL DE STAT

TELEGRAMA PRIMITĂ

București, via Varșovia
Datată: 26 noiembrie 1945
Primită: 3:39 a.m.
27 noiembrie

Secretariatul de Stat
Washington

FOARTE URGENT

917, 26 noiembrie, ora 1 p.m.
SECRET, PENTRU SECRETAR, DE LA ETHRIDGE

Cu toate că marți, plec de aici spre casă, vă trimit această telegramă la sfârșitul unei săptămâni foarte pline la București din pricina situației presante. Poziția democrațiilor vest-europene își pierde coeziunea cu rapiditate, poziția Rusiei devenind din ce în ce mai puternică, și dacă acum nu acționăm ferm și eficace în România, în curând va fi prea târziu. Periclităm în acest fapt încrederea poporului român în intenția și în capacitatea

noastră de a îndeplini angajamentele pe care le-am făcut în fața lumii întregi.

(Acesta este textul telegrammei 917. Domnul Ethridge sugerează ca Secretarul de stat să repete acest text cu destinația Moscovei, pentru Harriman).

Săptămâna trecută am discutat cu cea mai mare parte dintre oamenii politici, inclusiv cu reprezentanții britanic și sovietic, cu regele, cu membri ai conducerii partidelor din coaliția guvernamentală a lui Groza, cu lideri ai opoziției și cu numeroase persoane reprezentând grupări ale muncitorilor și industriașilor. Astăzi, înainte de a pleca în provincie pentru două zile, aș vrea să rezum pe scurt, pentru informarea dvs., impresiile mele privind situația din România.

Deși modalitatea de a ajunge la putere este foarte asemănătoare celei pe care am constatat-o în Bulgaria, există totuși și deosebiri semnificative.

În primul rând, aici nu există o grupare politică, asemeni Frontului Patriei de acum un an din Bulgaria, pe care semnatarii Tratatului de la Yalta să o poată accepta ca numitor comun. În al doilea rând, refuzul lui Groza de a demisiona la cererea regelui în luna august a creat din punct de vedere constituțional un impas care a dus la situația de acum. Ambele părți pretind că sunt nerăbdătoare să găsească o soluție, dar între timp situația politică se îndreaptă spre haos și trebuie luată o hotărâre. În al treilea rând, problema alegerilor parlamentare este doar în stadiu de discuții pentru că actualul guvern argumentează că în acest caz, sunt necesare pregătiri în plus. Convingerea mea este că guvernul nu se va adresa încă poporului, pentru că nu vrea să-și riște poziția în alegeri libere și pentru că are nevoie de timp să-și consolideze puterea.

Sunt ferm convinși că guvernul Groza nu este reprezentativ în nici un fel în sensul formulei stabilite de Yalta, pentru că cele două grupuri politice care se bucură se sprijină vastei majorități a populației României nu numai că nu fac parte din guvern, dar liderii lor au fost hărțuiți de guvern, grupurile lor politic au fost în cea mai mare parte marginalizate, ziarele lor au fost în întregime suprimate și toate întâlnirile publice ale opoziției au fost împiedicate. Partidele Țărănesc și Liberal sunt reprezentative în guvern doar de câțiva lideri disidenți aflați sub control sovietic. Partidul Social-Democrat care participă la coaliție este foarte nemulțumit de politica guvernului și declară că așteaptă momentul potrivit să iasă din coaliție.

Dintre partidele care formează coaliția Groza numai Partidul Socialist poate fi considerat cu adevărat independent de directa donație rusească. Partidul Comunist este aproape în întregime creație rusească, spre deosebire de partidul din Bulgaria. Este condus de persoane de etnie neromânească și duce o politică ce nu-și află baza în tradiția românească, ceea ce sporește aici tensiunea și rezistența. Frontul Plugarilor și Uniunea Patrioților sunt grupuri nou create de comuniști pentru a câștiga aderenți printre țărani și meșteșugari. Tătărescu, care pare a fi samsarul care vinde complet România rușilor, a fost atât de mult discreditat de guvernare sa anterioară, încât el este acum întrutotul dependent de protecție rușilor.

Numai Partidul Socialist își extrage rădăcinile din istoria României și a câștigat evidentă popularitate în ultimii ani, deși liderii lui admit că liderii comuniști au depus eforturi susținute pentru a-i dezbină și a le slăbi puterea.

Politica guvernului Groza, supraveghează îndeaproape, este concepută numai cu scopul ca în continuare Uniunea Sovietică să poată exploata în voie resursele țării, fără a ține seama de termenii armistițiului, rezultatul fiind controlul sovietic într-un grad pe care nu l-am văzut în Bulgaria. Acest lucru este firesc, bineînțeles, pentru că România este în prezent bogată, iar convenția de armistițiu la care au subscriș și Aliații a fost ocolită printr-o serie întregă de înțelegeri de punere în aplicare a prevederilor. Rusia a pretins deja 700 de fabrici preluate de la nemți, este foarte interesată chiar și în privința băncilor, a devenit coproprietar al întreprinderilor petroliere românești, al companiilor de navigație și aeriene și a evaluat în așa fel bunurile pe care România le are de plătit ca reparații de război, încât aceasta plătește aproximativ de trei ori mai mult decât anticipase când a semnat armistițiul. În plus, prezența a peste 600.000 militari ca trupe rusești care trebuie hrănite, îmbrăcate și plătite pe cheltuiala României, reprezintă un efort pe care țara nu și-l mai poate permite. Cinci șeptimi din cheltuielile curente referitoare la armistițiu reprezintă întreținerea armatei rusești. Companiile străine, inclusiv cele la care americanii au interese, au fost într-atât încorsetate, încât vor fi nevoite să părăsească țara dacă nu se schimbă direcția în care evoluează lucrurile. Peste câteva luni, Rusia va domina complet economia românească, dar modul de guvernarea a țării nu va suferi decât mici schimbări.

Groza și Tătărescu sunt complet aserviți Rusiei în acțiunea de predare a României în mâinile unei armate care dictează, ceea ce este mai rău, în opinia tuturor, decât chiar ocupația germană.

În privința celor două mari grupări de opoziție, ambele sunt împiedicate să se exprime public oral sau în scris – în timp ce oricine poate critica politica conservatoare din trecut a Partidului Liberal al lui Brătianu și manevrele sterile ale lui Maniu; aceștia, personal, reprezintă în mod cert segmentele importante, dacă nu majoritatea absolută a opiniei democratice românești. Maniu, în mod special, rămâne simbolul necontestat al democrației românești și al sentimentului tradițional democratic românesc, iar în cazul unor alegeri libere partidul lui ar câștiga cu siguranță cel mai mare număr de voturi. Totuși, 27 dintre liderii regionali ai partidului lui Maniu au fost închiși. Doi dintre liderii regionali ai partidului lui Brătianu sunt în închisoare și alți doi se ascund. Totuși, securitatea personală a liderilor importanți nu este încă amenințată. Atunci nu se poate vorbi despre vărsări de sânge ca în cazul Bulgariei, dar domnește totuși un regim de extraordinară teroare și reprimare a oponenților politici, prin arestări la miezul nopții, bătăi în arestul poliției secrete, dispariții și orice alte mijloace menite să-i facă pe oameni să se supună.

O consecință a cererii din august a regelui ca Groza să demisioneze, precum și a refuzului său de a semna orice decret începând din acel moment, ori de a primi vreun ministru din guvern a fost creșterea propriului său prestigiu politic și al popularității sale. El a devenit simbolul

rezistenței împotriva comuniștilor și a Rusiei. Chiar și comuniștii au fost de acord că el se bucură de mare popularitate, iar șase dintre ei au spus că speră că americanii vor fi în stare să găsească o soluție a impasului constituțional dintre rege și guvern. Bineînțeles că ei își doresc ca el, eventual, să plece, dar n-ar îndrăzni acum să încerce să abolească monarhia. Toți comuniștii care au insistat să încerce să găsească o soluție impasului constituțional au subliniat că și ei, rușii doresc acest lucru. Indiferent dacă Rusia dorește ori nu o soluționare, românii nu doresc în mod cert. Având în vedere marele prestigiu de care se bucură regele, este, totuși posibil ca Guvernul sovietic să accepte să facă unele concesii pe tărâm politic. Însă numai în măsura în care ele nu ar apărea ca fiind făcute sub presiunea anglo-americanilor. Îi voi întâlni pe Susaikov miercuri seara și este posibil ca el să abordeze această problemă. Dacă nu va fi așa, mă voi raporta, bineînțeles, la cum au decurs lucrurile. Comuniștii doresc soluționarea, pentru că, deși sunt conduși de ruși, mulți dintre ei simt românește și îi sperie cele ce se întâmplă. Inflația crește cu rapiditate, transportul se înrăutățește, fabricile nu mai pot obține materii prime și se închid, pentru că acestea ar trebui importate, iar rușii fac asemenea stocuri de alimente încât populația se teme de o micșorare a rațiilor stabilite în luna februarie.

Pentru mine este limpede că aici nu se mai poate face nimic, decât dacă se va menține presiunea spre a salva, atât cât mai este posibil, independența politică și economică. Răspunsul la aceste probleme se află, ca și în cazul Bulgariei, în intențiile Rusiei și în eforturile Guvernului american de a-și rezolva toate problemele cu Rusia. S-ar putea face multe dacă noi am insista asupra transformării Comisiei Aliate de Control într-una cu un real caracter tripartit, față de ceea ce este ea acum, adică o autoritate sovietică, rolul nostru fiind acum doar acela de a protesta tot timpul inutil.

Nu pot recomanda acum o soluție. Poate convorbirea cu Susaikov îmi va sugera una.

Acum încerc doar să subliniez gravitatea situației României și faptul că țara a fost înghițită din punct de vedere economic, că poporul este din ce în ce mai deziluzionat, moralul lui este tot mai scăzut și că, dacă noi nu trecem la aplicarea principiilor pe care le-am enunțat deja, singurul rezultat este împingerea acestor oameni spre comunism, care lor le repugnă.

BERRY

103

1945 noiembrie 28, București. Referat redactat de Cabinetul Curții Marțiale, cu privire la evenimentele din 8 noiembrie 1945 din Capitală.

Din cercetările întreprinse de Cabinetul Curții Marțiale până în ziua de 28 noiembrie 1945, s-a stabilit:

1. Că manifestația de la 8 noiembrie 1945 a fost organizată cu mult înainte de conducerea Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal. Că aceste conduceri au folosit ziua de 8 noiembrie, pretext pentru a

manifesta „cu orice preț“ atitudinea lor antidemocratică, antiguvernamentală, antisovietică, antisemită și cu toate consecințele ce au urmat de pe urma unei astfel de manifestații.

Se dovedește că, încă la 25 octombrie 1945, ziua de naștere a M.S. regelui, tineretul național-țărănesc a fost adunat la Clubul Central al Partidului, pentru a manifesta în Piața Palatului. Declară în acest sens studenții: Tarțea Mihail, Frimu Eric, Tripovici Dumitru, Jamnea Vasile, studentul de la Facultatea de medicină anul 6, Herișescu Adela.

Conducătorii celor două partide au avut ședințe zilnice la club și în case particulare, cu personalitățile proeminente din partidele respective și au luat hotărâri în comun, pregătindu-se astfel ședința birourilor politice ale P.N.Ț. și P.N.L. din ziua de 3 noiembrie, acesta se dovedește cu declarațiile: Ghilezan Emil, Ghica Șerban, Leucuția, Liveanu Ioan, C. Brătianu.

La 3 noiembrie s-a întrunit la aceleași ore, birourile politice, când s-a hotărât ca manifestația să aibă loc „cu orice preț“, în ziua de 8 noiembrie 1945. La Biroul P.N.L. s-a opus formal V.V.Sassu, iar pe P.N.Ț. dr. N. Lupu, și unul și altul argumentând că, în situația actuală, din cel mai mic lucru pot naște incidente, a căror amploare nu se poate prevedea și nu este oportun a se ține manifestație. Aceasta se dovedește cu declarațiile: N. Penescu, dr. Lupu Nicolae, C. Brătianu, Stănculescu Lucian.

Se pare că și rezervele făcute de dr. N. Lupu și V.V. Sassu sunt manevre de partid în sensul că prevedea rezultatele și își asigurau o rezervă. Aceasta se evidențiază din atitudinea dr. N. Lupu care desavuează lucrările delegației permanente a Partidului Național-Țărănesc, dar, în același timp, în cadrul partidului, își însușește raportul N. Penescu, care este în contradicție cu declarația dată.

La delegația permanentă a P.N.L. care a avut ședință în ziua de 5 noiembrie, a apărut pentru puțin timp Dinu Brătianu, iar la delegația permanentă a P.N.Ț. de asemenea pentru puțin timp, a apărut Iuliu Maniu. Se desprinde în mod clar că și unul și altul au voit să arate conducerii partidului în latura executivă că este cu asentimentul fiecăruia, dar că detaliile revin secretarilor generali, respectiv N. Penescu și C. Brătianu.

Aceasta se dovedește cu declarația și memoriile depuse de N. Penescu, C. Brătianu, dr. N. Lupu, dr. Constantinescu I., dr. Danielopol, Dan Brătianu, Gh. Slama, prof. Gh. Brătianu, Radu Vălsănescu, Tătărescu Alexandru, Părvulescu S., N. Stănculescu, I. Leon, Ing. Șerbănescu, M. Trichioiu, N. Berceanu, etc.

La ședința din 5 noiembrie P.N.L. s-a hotărât ca să se convoace toți membrii partidului, prin comunicate de la om la om, iar P.N.Ț. prin chemări scrise.

Și P.N.L. și P.N.Ț. au recurs la organizarea chemării la serviciile tineretului partidului, bărbați și femei și în special la tineretul universitar și la elevi.

S-au fixat locuri de adunare pe circumscripții, itinerarii de urmat, locuri de afluire, de grupare și încolonare. Pentru P.N.L. locul de grupare a tuturor membrilor a fost sediul partidului, care era cel mai aproape de Piața Palatului, unde s-au format coloanele. Aici membrii de toate catego-

riile au fost triați după cărțile de membru, după fițuici cu inițialele „G.O.G” și după arătarea unor persoane de încredere. Erau din timp depozitate la club steaguri de format mici și de hârtie, dar cu bastoane de dimensiuni specifice pentru bătaie, după practicile electorale din trecut, cum însăși C. Brătianu afirmă că este „un capital al partidului.” Studenții anume destinați, au mers la diferite școli, unde în legătură cu partizanii profesori, pedagogii, secretari sau directori, au întrerupt și oprit intrarea la cursuri și au îndrumat elevii la clubul liberal.

Se stabilește că elevii au fost aduși aci prin adunarea lor la întâmplare. Sunt numeroase declarații din care rezultă în mod precis că au venit elevii cu ciocane, stilette, bucăți de fier, sare și alte corpuri tari, după cum corpurile delictive respective au fost reținute, și participanții arată că s-au servit de ele. Aici pentru coloana de membrii selecționați s-au distribuit cocarde cu indigna B.M./Brătianu-Maniu/ spre a se recunoaște de restul manifestanților, aceasta constituind, după denumirea ce se desprinde din unele declarații, o „gardă de acoperire”. La club li s-a vorbit de Dinu Brătianu, care a păstrat tonul convenit situației, dar aceasta constituie numai o acoperire fiindcă în fapt au pornit la Palat în afară de steagurile arătate mai sus și cu ciomage și au stricat ordinea la semnarea în registru.

Coloanele P.N.L. au mers la legația americană, unde au manifestat strigându-se „Jos guvernul terorist”, „Trăiască bomba atomică”, „Trăiască Anglia și U.S.A.”, etc.

În coloanele P.N.L. au fost ofițeri, studenți la Școala Politehnică, înarmați, care s-au dat la acte concrete de violență în fața Palatului, la Ministerul de Interne, la C.G.M. la Ministerul Propagandei și la Circa 1 Poliție, folosind lozinici antiguvernamentale antisemite și dedându-se pe parcursul de devastări.

Grupuri ale P.N.L. au manifestat până seara, fără ca cineva din cadrul conducerii de partid să intervină în curmarea unor atare acțiuni. Formal și tot în acoperire Dinu Brătianu a vorbit unei coloane la club, mulțumindu-le de felul cum s-au manifestat și dispunând să se împrăștie în liniște, dar se evidențiază că aceasta era coloana cea mică și care profitând de un moment prielnic în Piața Palatului, a manifestat în ordine. După cum în conciliabilele pregătitoare a manifestației Dinu Brătianu a fost în strâns contact cu ziaristi și ofițeri ai Misiunii Americane. care s-au comportat de o manieră care constituie o incitare a maselor la dezordine.

Dintre manifestații P.N.L. nu au fost până în prezent morți identificați. Au fost câțiva răniți, de care s-a îngrijit conducerea partidului prin C. Brătianu și prof. Danielopol, în plus ofițerii de la Misiunea Britanică și Americană.

Cele mai sus arătate se dovedesc cu declarațiile: Brânzoi T., Brezeanu, Dinuța Camelia, Grossu Romeo, Agroșescu Ștefan, Bivel Igor, Cotoran M., Lucian C, China Alexandru, Voiculescu Sergiu, Miltiade M., Gheorghe Romeo, Dumitrescu M, Mănescu Virgil, Berescu Gheorghe și în plus cu arătări parțiale în declarațiile șefilor de circumscripții de sectoare și a conducătorilor partidului.

În ce privește P.N.Ț. se dovedește în mod mult mai precis că N. Penescu, Ilie Lazăr, Bărbuș A., au organizat până în cele mai mici detalii aducerea

membriilor de toate categoriile la manifestație. S-au constituit echipe speciale de împărțirea chemărilor, de multiplicare a lor, s-au fixat locuri de adunare pe circumscripții și de afluire. S-a afiliat acțiunea grupului muncitoresc, organizat în detaliu de Ilie Lazăr, după tipul legionar. Se dovedește că membrii P.N.Ț. au venit, de asemenea, cu obiecte tari asupra lor și acest fapt a fost cunoscut și încuviințat de însași șeful partidului. Aceasta se dovedește cu declarațiile: Ionescu Cotroceni, Mitrofanovici V., Dănceanu P., Bolboriu Gh., Bourceanu V, Dumitrescu I., Ionescu Constantin, Lungu I., Nistorescu Stan, Eftimiu V., Erișescu Adela, Frunză Elisabeta, Nistor Gheorghe, Moțoc i., Stănescu H., Virgil Popa, Popovici C., Serbeniuc E., Protopopescu A., Popovici Otelo, Dan Năstase, Frimu V., Liveanu I., Tripoviici Dumitru, Iacob Năstase, Georgescu I. și cu arătări parțiale în declarațiile șefilor de circumscripții de sector și ale conducătorilor partidului.

Se stabilește că P.N.Ț. a folosit lozinci mai categorice de un caracter antisemit, antidemocratic și că s-a dat la acte de violență. Între membrii P.N.Ț. a fost identificat un singur mort și mai mulți răniți.

În ceea ce privește caracterul antisovietic al manifestației pentru ambele partide, se desprinde din următoarele:

În afară de faptul că ofițerii sovietici nu au fost obiectul manifestării de simpatie a nici unui manifestant, M. Petrini arată că, din contră, un grup de ostași sovietici a fost insultat Brutus G, declară că la statuia regelui Carol I s-a strigat: „Jos jidani!”, „Nu plecăm până nu pleacă guvernul”, „Vrem capul lui Ana Pauker”, Barbu Aurelia arată că s-a strigat: „Pe ei că sunt măcelari de la Grivița” indicând pe muncitori.

S-a făcut exces de aprecieri elogioase ori de câte ori un ofițer sau ziarist al Misiunii Britanice și Americane a apărut în mulțime, strigându-se ostentativ: „Trăiască bomba atomică”.

La sediul circumscripției Uniunii Patriotice s-au rupt afișele care reprezintă pe Mareșalul Stalin, Marx și Engels, ziarul „Graiul Nou”, toate afișele cu aniversarea revoluției din 7 noiembrie.

În provincie s-a strigat în mod categoric „Jos Rusia”, s-au arborat drapelul ca și în capitală a misiunilor străine, fără aceluși sovietic.

Din gură în gură între manifestanți circulau zvonuri că a sosit Ethridge și că această manifestație este determinantă pentru situația guvernului, șoptindu-se diferite aligațiuni ofensatoare la adresa U.R.S.S.

Au fost atacate Ministerul de Interne, Confederația Generală a Muncii, Ministerul Propagandei, Circa I. Poliție, dovedindu-se că aceste Instituții publice nu au fost apărate, deoarece gărzile respective au avut ordin categoric să nu facă uz de armă și nu au făcut. Sunt numeroase declarații a membrilor celor două partide, că au văzut militari care au tras în plin, după cum se dovedește că soldatul Bădescu Gh. din garda Ministerului de Interne a fost ucis de manifestanți. Aceasta se stabilește cu declarațiile: Gerogescu A., Tomas V., Simian D., Georgescu St., Ghiată C., plutinier Gramă, Mareș M. plutonier Stan, Irsa Emilia, Grossu Romeo, Zisu Herșpu, Zenovie P., Alexandru V., Criotoru E., Crișan M., Nistorescu D., Pompilian N., Georgescu A., Zissu A., Lazăr L., Păiș Petre, Ionescu C., Constantin B., Ion Floruță, Breazu I., etc.

Între manifestații au fost indivizi abia eliberați din lagăr, polițiști compromiși, epurați, legionari, ca: Ionescu Aurel, Cucu Gheorghe, Hodrog H., Herea I.M. Drăghici Emanuel, după cum au manifestat și diferiți indivizi urmăriți de organele polițienești și care de luni de zile stau ascunși, dar au fost identificați în rândurile manifestațiilor, ca: Comanicu Petre, Darius Teodosiu, Laura Săulescu, Ilie Lazăr, etc.

Asupra arestațiilor s-au găsit diferite pamflete, discursuri, epigrame cu caracter categoric antisovietic, antievreesc și antiguvernamental.

Militarii de diferite grade au părăsit serviciul și s-au dat la manifestații, culminând prin acte precise de violență, fiind în fruntea celor care s-au dat la atrocități cum se dovedește din declarațiile: Alexandru I. Vasile, sergentul Arvunescu, Bârzoii, Albu, Rozica Marin, Toma V., Bizini-chi E., Brezeanu I., Constantinescu E., Florescu Gh., Făgădău M., Pompiliu Nicolae, Grossu Romeo, Ionescu C., Gerogescu A., Dumbravă M., Peretz Dan, Popazu A., Miltiade L., Dumitrescu N., Rotaru Gh., Simona S., Scânteia T., Galiciu Gh., Barbu A.

Atitudinea provocatoare și aspectul de complicitate al feluriților propuși ale misiunilor britance și americane se desprinde în special din declarațiile lui: Cotoran M., Bivol I., China Alexandru, Dobrea Stioca, Dumbravă Nicolae, Gh. Romeo, Miltiade Pleșoianu, Voiculescu, Muscalu, Surugiu, Nistor Gh., Toma Năstase, Peretz Dan, col. Mihăilescu, Valiu Alexandru, Gerogescu A., sergent Arvunescu Gh., Bărduș Victor, Bârzoii Albu, Florescu Gh., Ignea Nicolae, Nedelcu Ion, C. Sterie, Ghica Șerban zis Banu, dr. Rațiu, sergent Prodan Ion, care a fost chiar bătut de un maior englez, după cum Volocov a fost brusc.

Din arătările acestora se stabilește că atunci când un ofițer american a fost ridicat în brațe, deodată au urmat focuri de armă și că atunci când un ofițer american a agitat un stindard român și a strigat în limba engleză: „Trăiască Regele“, au izbucnit lozinci antiguvernamentale, antisemite, antidemocratice.

S-a manifestat la Legația Americană și engleză, dovedindu-se că personalul de la Legația Americană s-a dat la cercetări judicioase și arestări, ceea ce echivalează cu amestec direct, după cum dovedește a fi căutat să elibereze pe răniți de sub pază și să ofere penicilină numai pentru răniții, care din răspunsurile date apăreau antiguvernamentale, constituind și o acțiune de împiedicare a cercetărilor judiciare, având cazuri când au dat foc de adăpost, la învinuiri și urmăriți. Peretz Dan, arată că știa în prealabil că manifestația va lua un caracter violent prin d-na E. Ionescu, secretara ziaristului american Marken. La atacul Ministerului de Interne se striga: „Englezii“, „U.S.A.“, și un ofițer englez, care era în fruntea grupului a căutat să forțeze poarta din dos a Ministerului de Interne și să dea foc gardului, bineînțeles sub aparența că fotografiază sau observă manifestațiile violente.

Au fost scene ca aceea unde un ofițer român vorbea manifestațiilor violenți, când invalizii cu militarii și manifestații se dădeau la acte de violență în jurul statuii, la arderea camioanelor cu muncitori, când militarii englezi, prin atitudinea lor constituiau o aprobare, o încurajare și un motiv

cert de incitare a spiritelor, așa cum se desprinde din unele fotografii, în care apar în fruntea turbulenților.

Incendierea camioanelor s-a făcut de militari, care se dovedește a fi fost pregătiți, deoarece au avut sticle cu benzină, după cum manifestații scoteau din serviete diferite obiecte tari.

Se evidențiază că ziariști și corespondenți americani și englezi fotografiau cu predilecție scenele care conveneau manifestațiilor. Așa, spre pildă, apar în momentul când lucrătorii din camioane se apărau, dar nu atunci când neprovocați au fost scuipați, huiduiți, loviți cu diferite corpuri tari și orbiți cu sare.

Încă din ziua de 7 noiembrie până în ziua de 9 noiembrie 1945 au fost organizate scandaluri, în tramvaie, în localuri publice și în toate ocaziile, pentru a se pregăti o atmosferă la care cele două partide au tins.

Manifestații au prins câte un evreu, care a fost bătut câte o oră, strigându-se lozinci antisemite și au fost jefuiți de ce aveau asupra lor. S-au spart vitrinele la magazinele evreiești, introducându-se manifeste antisemite, ca la magazinul Mircan din strada Lipsani.

În afară de înarmarea membrilor Partidului P.N.Ț. și P.N.L. așa cum s-a arătat mai sus, manifestația a luat caracterul violent și a înregistrat atâtea victime, datorită faptului că și-a asociat participarea militarilor, fie ei studenți la Școala Politehnică, fie în rezervă, epurați sau cu alte nemulțumiri, care erau înarmați, după cum s-a stabilit că au fost diferiți agenți provocatori în uniforme militare și ofițerești de rezervă, care s-au îmbrăcat anume în haine militare pentru a forța cordoanele și a impulsiona masele.

S-au găsit la arestați aruncate: un pumnal un stilet, două arme, două revolve, rănci, pietroaie, cărămizi, etc. Răniții și cadavrele au prezentat lovături cu glonț calibru 9 mm, și alte calibre, după cum au fost și victime ale bătăliilor.

Până la această fază a cercetărilor s-a făcut mai mult trierea celor arestați și nu au fost audiați majoritatea învinuiților principali, care au dispărut de la domiciliu, astfel că detalii în toate aspectele descrise sumar mai sus, suntem pe cale a le obține în curând cu toate că P.N.L. și P.N.Ț. au desfășurat o intensă activitate de pregătire a martorilor și învinuiților dispăruți.

Toate aceste aspecte, în concret, se desprind în general, din declarațiile învinuiților, dar nu s-au trecut la exploatarea fotografiilor în care unii participanți la manifestație au poziții precis determinate ca: salutul hitle-rist, atitudinea agresivă, aprobarea dezordinei, bruscare a organelor polițienești, etc.

Nu au fost audiați simpli spectatori care vor putea descrie, în mod cu totul obiectiv, felul cum a decurs manifestația.

Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 12/1945, fila 1 - 6.

1945 noiembrie, București. Comunicat dat de Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal cu privire la manifestația din 8 noiembrie 1945, împotriva căreia a fost folosită armata. Se cere crearea unei comisii de către Comisia Aliată de Control pentru a se face o anchetă cu privire la evenimentele ce au avut loc cu ocazia acestei manifestații.

Comunicat

Guvernul a anunțat, în ajunul lui 25 octombrie, ziua de naștere a M.S. regelui, că aceasta va fi sărbătorită odată cu onomastica suveranului, la 8 noiembrie.

Populația Capitalei a dorit ca în anul acesta să-și arate iubirea și devotamentul față de Coroană, printr-o manifestație în fața Palatului Regal.

Era atât de firească această năzuință a cetățenilor, încât nimeni nu s-a putut gândi o singură clipă, că guvernul ar interzice-o sau ar avea motive să dezaprobe o asemenea inițiativă.

Desigur, guvernul cunoaște mai bine decât oricine, cât sunt astăzi de identificați regele și poporul său.

Situația în care s-a pus guvernul față de suveran în ultimul timp, l-a făcut să vadă în gândul patriotic al cetățenilor capitalei o acțiune destinată să arate țării și străinătății că acest guvern nu este nici reprezentativ, nici democratic.

Încă mai de mult se interzisesse apariția pe ecranele cinematografelor a filmelor de jurnal care arătau pe Majestatea sa.

În felul acesta guvernul vroia să evite aplauzele și strigătele de: „Trăiască Regele!”, cu care spectatorii primeau numele sau apariția Majestații sale în film.

În noaptea de 24 – 25 octombrie 1945, au fost arestați numeroși național-țărăniști și liberali din Capitală, de teamă că aceștia să nu organizeze o manifestație pentru suveran, cu prilejul zilei de naștere.

Conducerea Partidului Național-Țărănesc a fost surprinsă de aceste arestări căci nimeni nu înțelege ce vină are cineva care vrea să strige: „Trăiască Regele!”

Fiind informați că cetățenii Capitalei vor să manifesteze pentru Majestatea sa la 8 noiembrie, conducerea partidului a dat libertatea membrilor de a participa la sărbătoare.

În seara zilei de 6 noiembrie, domnul Nicolae Penescu, secretarul general al Partidului Național-Țărănesc, a fost invitat în audiență de către dl. ministru de interne. Acesta i-a comunicat în rezumat următoarele:

Guvernul este informat că elementele din Partidul Național-Țărănesc intenționează să provoace incidente și s-ar putea să curgă sânge.

În consecință, manifestația nu poate avea loc, dar se acordă partidului autorizația să țină adunări în săli închise.

Ministerul de Interne a informat Comisia Aliată de Control despre demonstrația ce se proiectează pentru ziua de 8 noiembrie.

Secretarul general al Partidul Național-Țărănesc a răspuns domnului ministru de interne că manifestația de care se vorbește este opera anonimă a populației, care vrea să prezinte Majestății sale regelui omagiul său și să-i arate dragostea cu care-l înconjoară.

Cetățenii așteaptă ca guvernului să se asocieze acestei exprimări a sentimentului popular.

Partidul Național-Țărănesc n-a practicat niciodată violențe în acțiunea sa.

Informațiile ce autoritatea de stat deține, cu privire la proiectele tulburării, nu pot să se refere la membrii responsabili ai organizației noastre, ci la agenți provocatori care sunt în slujba altor interese.

În ziua de 7 noiembrie secretarul general a remis domnului ministru de interne, în scris, răspunsul conducerii Partidul Național-Țărănesc.

Partidul Național-Țărănesc nu poate accepta sugestia ca el să facă adunări politice de ziua suveranului, dar membrii săi sunt liberi să participe la manifestația de simpatie a capitalei.

Conducerea partidului este străină de orice planuri de dezordine și nu este răspunzătoare de ceea ce s-ar putea săvârși de unii agenți provocatori.

În dimineața zilei de 8 noiembrie, dl. ministru de interne a convocat din nou pe secretarii generali ai Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal, care s-au prezentat în persoană și le-a comunicat cuprinsul unei adrese a Comisiei Aliate de Control, la întâmpinarea făcută de Ministerul de Interne în legătură cu manifestația de la 8 noiembrie.

Domnul ministru de interne deși a promis să remită câte o copie fiecărui partid, nu a trimis.

Secretarul general a prezentat dlui ministru de interne adresa Uniunii Patriotice a Sect. III Albastru către circumscripții, semnată de secretarul general Sebastian Ionescu și secretarul Propagandei C. Mărculescu, prin care se arată cum vor acționa echipele de șoc formate din muncitori CFR în Piața Palatului și pe străzile dimprejur, în dimineața zilei de 8 noiembrie, pentru a împiedica manifestația.

Dovada era deci făcută, din ce parte trebuia așteptate provocările și ce se urmărea. De altfel în momentul în care avea loc audiența dlor Penescu și C. Brătianu, numeroase autocamioane aduceau muncitorii la sediul Confederației Generale a Muncii, care este pe str. Wilson.

Din zorii zilei, forțele puternice din divizia „Tudor Vladimirescu“, de jandarmi de gardieni publici și batalionul special al Ministerului de Interne a ocupat toate intrările din Piața Palatului și nu lăsau să treacă decât cetățeni izolați care se legitimau, fără să le permită să staționeze.

La ora 9,30 un grup modest, printre care erau invalizi de război având drapelul tricolor au ajuns totuși până lângă statuia regelui Carol I și au început să aclame pe Majestatea sa.

Lumea care se aduna încetul cu încetul, ovaționa tot timpul pe suveran.

În acest moment au apărut din străzile Academiei și Wilson autocamioane deschise înșesate de muncitori înarmați care au intrat printre manifestanți pentru a-i risipi.

Puțin după aceea au apărut și alte autocamioane ale Regiei CFR și unul al soc. Distribuția, pline cu muncitori tot înarmați și care făceau circuitul statuii Regelui Carol I – Athenée Palace, de unde se întorceau iar spre Piața Palatului, ocoleau statuia, coborau pe Calea Victoriei și reapărea pe str. Academiei.

Cei din camion strigau: Petru Groza!

Mulțimea nu răspundea. Ea continua să aclame pe rege.

La ora 11, piața Palatului se umpluse de lume. Agenții comuniști și organele poliției atacau, loveau și arestau persoane care strigau „Regele“ și ovaționau pe suveran.

Peste 100 de oameni au fost duși la curtea Ministrului de Interne.

Nu s-a reușit totuși ca mulțimea să fie risipită. Atunci din curtea Ministerului de Interne a apărut un bărbat, probabil agent la poliție, cu capul descoperit care urcându-se pe scara unui autocamion, a făcut semn la ceilalți să-l urmeze.

Coloana de mașini a pornit peste manifestați, călcând pe unii, iar muncitorii izbeau publicul cu răngi de fier pe care le aveau la ei.

Lumea revoltată a putut opri două din aceste camioane, le-a răsturnat și le-a incendiat. Ovațiunile pentru M. S. regele au continuat. În imensa mulțime se vedeau numeroși ofițeri superiori și inferiori, magistrați la Înalta Curte de Casație, miniștri plenipotențiar, înalți funcționari, profesori, studenți, muncitori.

Tot ce avea mai bun Capitala României, era adunat în Piața Palatului Regal și aclama pe suveran.

Încercarea de a alunga lumea neizbutind nici de data aceasta, au fost trimiși de la Ministerul de Interne, patru agenți înarmați. Unul din ei avea o pușcă mitralieră.

S-a apropiat de mulțimea din squarul din fața bisericii Krețulescu și a început să lovească. Publicul a protestat. Agenții s-au retras câțiva metri și au tras. După încetarea focurilor, zăceau într-o baltă de sânge un ofițer român lovit în cap iar alte persoane erau rănite. Ucigașii au fugit apoi.

Ei au fost văzuți și de ofițerii din Armatele Aliate.

Câteva minute după ce au fost trase aceste focuri de armă, s-a produs o bruscă între un grup de manifestați și agenți de poliție, ajutați de elementele de șoc comuniste care arestaseră ale 60 de persoane.

Cetățenii protestau contra acestor arestări.

Scena se petrecea în fața porții de lemn de la căldirea Ministerului de Interne.

Deodată s-a început a se trage fără nici un motiv din interiorul clădirii. Au căzut numeroși morți și răniți.

Un alt grup de manifestați cu portretul regelui s-a îndreptat spre str. Wilson. Muncitorii au tras în plin de la sediul Confederației Generale a Muncii.

Seara strudențimea a manifestat în semn de protest în fața Universității, pe Bdul Elisabeta și în Piața S. Gheorghe.

S-a tras din nou și iarăși au fost făcute victime nenumărate.

Ca și cum zeci de mii de oameni și reprezentanți ai Misiunilor Aliate nu ar fi fost în fața Palatului și numeroase fotografii nu s-ar fi luat, miniștrii

de interne și Propagandă, sfidând adevărul, acuză Partidele Național-Tărănesc și Național-Liberal că au organizat atacul împotriva autorităților, ca să răstoarne regimul.

Ministrul Propagandei a vorbit chiar de manifestații antisemite care ar fi avut loc în fața Palatului.

Cetățenii capitalei au dovedit în ziua de 8 noiembrie un calm și o hotărâre care va însemna o dată în istoria politică a României.

Ei s-au mărginit să aclame pe suveran și n-au atacat nici guvernul atât de străin de sufletul națiunii, nici regimul F.N.D.-ului.

Cele de mai sus sunt faptele reale care dezminț afirmățiile celor doi miniștri.

Regimul de tiranie instituit de acest guvern s-a dezvoltat întreg cu prilejul ororilor săvârșite în ziua de 8 noiembrie.

Fără ca vreo forță politică să fi organizat o acțiune de răsturnare a lui, regimul și organizația lui polițienească au fost înfrânte de populația Capitalei, cu toate asasinatelor ordonate de Ministerul de interne.

În țara întreagă au avut loc manifestații asemănătoare. La Brașov, Ploiești, Craiova, Brăila, Giurgiu etc. poporul a sărbătorit pe rege.

Aproape peste tot, organele politice și polițienești ale regimului au atacat pe manifestanți, i-au lovit și arestat.

Ofițeri, soldați, profesori și elevi, liber profesioniști și studenți, mii de oameni umplu închisorile din București, loviți și torturați în chip barbar, pentru a da declarațiile cerute de poliție.

Fruntași politici ai Partidului Național-Tărănesc au fost de asemenea arestați.

Și toate acestea pentru vina de a fi strigat la 8 noiembrie: „Trăiască Regele!”

S-a dovedit că guvernul și regimul fenedist au fost respinse de Națiune, care a înfruntat teroarea și agresiunea lor și i-a învins.

Acest guvern demis de Majestatea sa, regele și necunoscut de toți Marii Aliați, și-a înroșit mâinile cu sângele nevinovat vărsat la 8 noiembrie.

El trebuie să suporte toată răspunderea crimelor săvârșite.

Crezând că șterge toată vina și responsabilitatea, el a dat ordine mai severe ca de obicei, ca toți muncitorii, funcționarii de stat, și particulari să manifesteze în ziua de 12 noiembrie cu prilejul înmormântării celor asasi-nați din ordin, dar care sunt prezentați ca victime ale Partidului Național-Tărănesc și Liberal.

Am cerut Misiunilor Aliate de Control să instituie o anchetă asupra tuturor împrejurărilor în care s-a petrecut asasinarea și rănirea atâtor cetățeni pașnici – se vorbește de zeci de morți și sute de răniți – și asupra schimbiuirilor la care sunt supuși miile de arestați fără nici o îndoială legală.

Guvernul care este acuzat de această crimă, nu poate fi el anchetator și judecător.

Țara cere să fie dovediți și pedepsiți adevărații vinovați.

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 44/1945, f. 1 – 3.

În zilele 1, 2 și 3 decembrie 1945, a avut loc în sala „Libertatea” din Capitală, Conferința generală a Partidului Social-Democrat din România.

La ordinea de zi au figurat următoarele:

1. Raportul politic care a fost dezvoltat de domnii Șerban Voitec și Lotar Rădăceanu, secretari generali ai Partidului Social-Democrat.

2. Raportul asupra problemei alegerilor, dezvoltat de d. C. Titel Petrescu, președintele Partidului Social-Democrat.

3. Raportul economic dezvoltat de domnii Tudor Ionescu și Șerban Voinea, membrii în Comitetul Central al Partidului Social-Democrat.

4. Raportul administrativ dezvoltat de d. Teodor Iordăchescu, secretar general al Partidului Social-Democrat.

La discuție asupra acestor rapoarte au participat delegați din capitală și provincie.

În cadrul acestei conferințe a avut loc în seara zilei de 1 decembrie un festival artistic organizat de Gruparea socialistă de artă și cultură, duminică 2 decembrie, tot în cadrul Conferinței s-a inaugurat librăria socialistă din Piața Brătianu iar în seara aceleiași zile a avut loc în saloanele Cercului Militar o întâlnire tovarășească.

Cuvântul de închidere a conferinței a fost rostit de d. C. Titel Petrescu, președintele Partidului Social-Democrat:

Conferința s-a încheiat în sunetele Internaționale intonată de întreaga asistență în ziua de 3 decembrie orele 2, adoptându-se prin aclamații unanime următoarele rezoluții.

REZOLUȚIILE ASUPRA PROBLEMEI ALEGERILOR

În momentul convocării conferinței partidului, se credea că la 1 decembrie, campania electorală va fi fost oficial deschisă, în realitate corpul electoral nu a fost încă convocat.

Cu toate acestea, P.S.D.R. țino să afirme punctul său de vedere principal în materie de alegeri.

P.S.D.R. consideră necesară ținerea unor alegeri libere, care să înfățișeze țarei și străinătăței o adevărată oglindă a opiniei publice din România. În vederea acestor alegeri urmează să fie pregătite din vreme listele electorale și legea electorală, care să fie întemeiată pe cele mai înalte principii democratice, cu vot și pentru femei, dar cu excluderea tuturor elementelor care au militat în organizațiile fasciste și legionare.

Fără a prejudicia asupra hotărârii, care va fi luată de P.S.D.R. în împrejurările concrete ale fixării datei alegerilor dacă va fi cazul, fie prin congres, fie printr-o conferință convocată ca o tactică normală, prezentarea singuri la viitoarele alegeri:

Mergând singur, partidul continua tradiția sa, prezentându-se în fața alegătorilor cu programul său propriu. El folosește alegerile pentru a

propaga în mase ideile socialiste și metodele sale de acțiune, distincte de ale celorlalte organizații politice.

Un cartel electoral ar putea să întunece programul P.S.D.R., să provoace pierderi mari de voturi și o scădere a influenței sale interne și externe.

Mergând singur în alegeri, P.S.D.R. își afirmă independența și libertatea de mișcare și folosește ocazia de a-și număra rândurile, spre a-și da seama, cu precizie, de raportul de forțe în coaliția guvernamentală de mâine.

Oricare ar fi însă rezultatul alegerilor, P.S.D.R. ține să declare de pe acum că consideră indispensabilă în orice caz continuarea colaborării cu Partidul Comunist, în guvernul de mâine și în afara acestuia.

La viitoarele alegeri vor lua parte pentru prima dată, toate femeile majore, ale căror număr poate întrece pe cel al bărbaților. Trebuie ca P.D.S.R. să le facă educația în sensul concepțiilor socialiste, încă din momentul intrării lor în viața publică a țării.

Mai presus de toate, P.D.S.R., căruia în trecut partidele oligarhice i-au interzis accesul în sate și i-au îngreunat propaganda electorală și în orașe, vrea să folosească primele alegeri în care se va prezenta cu adevărat liber, spre a căuta să atragă mase cât mai mari de alegători sub stindardul său și a îndruma spiritul public în direcția democrației și a socialismului.

REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA SITUAȚIA POLITICĂ

Conferința din 1 și 2 decembrie 1945 a Partidului Social-Democrat din România, ascultând rapoartele tov. Ștefan Voitec și Lotar Rădăceanu cu privire la situația politică din țara noastră, exprima recunoștința sa întregă, tovarășilor din Comitetul Central al Partidului Social-Democrat, cari în pofida tuturor restricțiilor au continuat, după interzicerea partidului din 1938, munca de organizare și lupta socialistă pe tot timpul ilegalității, contribuind prin aceasta hotărâtor la actul de la 23 august 1944.

Conferința constă că acest Comitet central, format și călăt în lupte grele, a reușit după lovitură istorică de la 23 august 1944 să imprime partidului o direcție justă socialistă, să-i dea posibilitatea unei largi dezvoltări și să aibă în însăși politica Statului un important cuvânt pentru prima oară în lunga și zbuciumată istorie a Partidului Social-Democrat.

Conferința confirmă întru totul politica desfășurată de partid sub conducerea Comitetului Central și ține să sublinieze ca jaloane esențiale ale acestei politici, următoarele acte și directive cari au fost și rămân și în viitor îndreptările principale ale luptei noastre:

1. Atitudinea net socialistă și de clasă și drept consecință hotărâtă combatere a regimurilor de dictatură, refuzul oricărei politici, de tolerare sau pe pactizare cu dușmanul de clasă permanent din momentul desființării partidului din 1938.

2. Încheierea Frontului Unic în ilegalitate cu Partidul Comunist și participarea la acțiunea pentru răsturnarea regimului dictatorial, încununată prin contribuția adusă de Frontul Unic la lovitură de stat din 23 august 1944.

3. Realizarea unității sindicale ale cărei temelii au fost puse deasemeni în timpul ilegalității. Comitetul Central al partidului nostru considera că

Frontul Unic și Unitatea Sindicală sunt reazime hotărâtoare nu numai ale luptei muncitorești, dar și ale democrației românești însăși.

4. Alipirea de partidul nostru, în tot timpul ilegalității a Partidului Țărănist Radical, organizație de avangardă a țărănimii luptătoare, datorită căreia au intrat în rândurile noastre o serie de militanți valoroși și hotărâți și s-a pus astfel o puternică temelie pentru înfăptuirea unității de luptă a muncitorilor de la orașe și sate sub steagul socialismului marxist, ținta urmărită de partidul nostru chiar de la întemeierea lui cu o jumătate de veac în urmă.

5. Străduința continuă pentru democratizarea reală a țării prin participarea la toate formațiunile guvernamentale de după 23 august 1944. Prin aplicarea unei politici ferme a reprezentanților noștri în guvern, precum și prin colaborarea cu forțele democratice atât în guvern cât și în F.N..D. s-a afirmat voința hotărâtă a social-democrației atât de a lichida pentru totdeauna trecutul fascist și reacționar, precum și pentru a garanta exercitarea cât mai deplină a libertăților publice tuturor acelora cari nu sunt dușmanii lor.

6. O strânsă și sinceră prietenie cu U.R.S.S. reluarea relațiilor cu toate popoarele democratice și adâncimea raporturilor de colaborare și solidaritate internațională în cadrul Națiunilor Unite.

7. Aplicarea unei politici sincere și a unei colaborări desinteresate în F.U.M., în ciuda greutăților create de acei cari din spirit sectar sau în slujba reacțiunii căuta să-i pericliteze normala lui funcționare.

8. Menținerea în condițiile grele ale ilegalității a legăturilor cu Internaționala socialistă și cu partidele socialiste din străinătate, străduințat pentru reînnoarea legăturilor internaționale.

9. Afirmarea independenței ideologice și organizatorice a Partidului Social-Democrat, printr-o acțiune neodihnită de propagarea Partidului socialist și de organizare temeinică în spirit statuar. Aceasta a dus la creșterea și consolidarea organizațiilor în toată țară și la rezonanța din ce în ce mai puternică a programului și ideilor noastre nu numai în sânul clasei muncitoare dar și în mase populare tot mai largi, precum și la întărirea puterii politice a F.U.M.-ului, care va fi o forță cu atât mai eficace cu cât se va dezvolta și forța partidului nostru.

10. Afirmarea unei politici de egală îndreptățire în cadrul Statului Român a tuturor naționalităților conlocuitoare și asigurarea participării lor în viața economică, culturală și administrativă în raport cu importanța lor numerică. Însușindu-și aceste îndreptări principale și de fapt, conferința ratifică în mod expres întreaga activitate a Comitetului Central precum și rezoluțiile Comitetului Central, respectiv ale biroului politic din 13 - 14 iunie (problema evreiască) ca și 24 august, precum și rezoluțiile din 28 septembrie cu privire la politica internă și externă, din 25 octombrie, problema partidului unic și 8 noiembrie, incidentele și manifestația din Piața Palatului.

În acest spirit, conferința proclamă hotărârea Partidului Social-Democrat de a continua lupta pentru o cât mai largă temeinică organizare a partidului nostru consolidarea F.U.M.-ului, pentru asigurarea și înaintarea regimului democratic în țara noastră, convinsă fiind că numai pe această

cale și prin participarea sa cât mai efectivă la conducerea statului pot fi promovate interesele clasei muncitoare în special și ale maselor populare în general, pot fi lecuite rănila războiului, lichidat complet fascismul, sfârșita refacerea țării și deschisă larg perspectiva pentru marile reforme de structură, prin care România democratică va trebui să fie transformată mâine într-o puternică și înfiorătoare Românie socialistă.

Conferința dă mandat Comitetului Central ca în spiritul rezoluției și a discuțiilor avute, să fixeze în amănunt atitudinea Partidului Social-Democrat în problema naționalităților conlocuitoare. De asemeni însărcinează Comitetul central să întreprindă în cadrul Comitetului Central de Front Unic Muncitoresc o acțiune pentru îmbunătățirea funcționării F.U.M. care astăzi lasă de dorit în diferite sectoare în care trebuie să funcționeze în spiritul de loială și întovărășească înțelegere în toate domeniile. Conferința se adresează în special către tineretul muncitoresc, țărănesc și intelectual să vină sub steagul singurului ideal vrednic de trăit: Socialismul.

Conferința îndruma Comitetul Central să depună toate eforturile pentru ca, în orice împrejurare politică Partidul Social-Democrat să se afirme și să fie reprezentat potrivit cu forța și cu autoritatea sa.

REZOLUȚIILE ASUPRA PROBLEMELOR ECONOMICE

Conferința P.S.D. din 1 și 2 decembrie 1945, ascultând rapoartele tov Șerban Voinea și Tudor Ionescu, în urma dezbaterilor care a avut loc în ședința din 2 decembrie 1945, votează următoarea rezoluție.

1. Constată că politica economică a României de la încetarea ostilităților până azi nu este sprijinită pe un plan economic rațional, având mai mult caracterul de politică empirică.

2. Constată că rezultatele acestei politici nu sunt la înălțimea posibilităților de realizare și a efortului națiunii. Reușind a satisface clauzele armistițiului, aparatul economiei naționale nu a reușit să satisfacă decât în măsura redusă nevoile maselor muncitoare și nu a reușit să creeze încă premisele unei politici de sporire a producției.

3. Deși utiliajul industrial al țării a fost în foarte mică măsură dăunat de războiul, acest utilaj nu lucrează decât cu mai puțin de 50% din potențialul său.

4. În procesul de circulație și distribuirea bunurilor, măsurile izolate, lipsa de coordonare și lipsa unui sistem rațional de dirijare și control dă posibilitatea de dezvoltare și adâncire a speculei.

5. Politica fiscală a creditului și politica financiară în general nu a reușit să frâneze procesul de inflație. Inflația poate fi sfârșită.

6. Consecințele acestei stări de fapt apasă greu asupra maselor muncitoare cari au suportat și greutățile războiului.

7. Problema preț-salariu trebuie rezolvată neîntârziat atât în folosul economiei generale, cât și în folosul maselor producătoare.

8. Pentru rezolvarea justă a problemelor actuale ale economiei naționale conferința P.S.D. aprobă planul de reacționalizare a aparatului de producție, prezentat de Comitetul central care să dea posibilitatea atingerii producției din 1941. Acest plan prevede măsurile care tind în primul rând la normalizarea producției de combustibile și la normalizarea transportu-

rilor. Odată normalizate aceste sectoare de bază, se va proceda metodic la normalizarea producției în celelalte sectoare, începând cu sectoarele industriale care nu necesită materii prime din afară. În categoria acestora trebuie să se dea atenție în primul rând industriilor produselor de mare consum.

9. Regimul acestei faze de raționalizare a producției va fi Economia dirijată bazată pe principiile:

- a. Prețuri reale
 - b. Salarii reale
 - c. Control tehnic, nu polițist
 - d. Asigurarea profitului după norme juste
 - e. Fiscalitatea rațională
 - f. Finanțarea în concordanță cu planul de raționalizare
10. În sectorul agricol, planul de raționalizare a producției prevede:
- a. aplicarea reformei agrare în concordanță cu legea reformei agrare;
 - b. echiparea gospodăriei cu unelte necesare;
 - c. dotarea stațiilor de mașini cu utilajul necesar;
 - d. regim favorabil culturilor intensive și a creșterii vitelor;
 - e. preț renumeratoriu al produselor muncii agricole;
 - f. credit agricol ieftin și pe termen lung;
 - g. încurajarea industriilor sătești.

11. Lucrări mari de interes național vor începe neîntârziat pentru repararea și construirea drumurilor, șoselelor, autostradelor și căilor ferate necesare. De asemenea lucrări de îndiguiri, irigații și pentru navigabilitatea râurilor mari.

Aceste lucrări trebuie să dea de lucru brațelor disponibile și industriilor respective, trăgând în procesul de producție capitalul neproductiv.

12. În domeniul circulației și consumației, politica de înlăturare a intermediarilor și a speculei, prin cooperative, etc., bine organizate și finanțate rațional.

13. Regim favorabil comerțului corect. Revizuirea firmelor înscrise în ultimii doi ani și controlul sever de acordare de noi autorități.

14. Regim de impuneri juste, control al întreprinderilor cu simplificarea aparatului de control prin eliminarea tuturor controlurilor și administratorilor inutili.

15. Dirijarea creditului după necesitățile reale ale pieței.

16. Revizuirea impozitelor și așezarea lor pe baze juste, precum și revizuirea și simplificarea aparatului fiscal.

Conferința P.S.D. însărcinează Comitetul Central să elaboreze programul economic în spiritul principiilor de mai sus.

▼
„Universul” nr. 278 din 5 decembrie 1945, p. 1.

1945 decembrie 17, București. Dezbateri în cadrul Consiliului de miniștri privind aprovizionarea trupelor sovietice din România.

În ceea ce privește Convențiile pe baza art. 10, situația este și mai evidentă. În convenția de la 11 septembrie pe art. 10 s-au prevăzut prestațiunile pe care noi le datorăm pentru aprovizionarea trupelor sovietice. Aceste prestațiuni sunt de trei categorii: subzistență, materiale și mijloace bănești.

Înainte de încetarea războiului, deci în timpul efortului de război, de altfel, ca și de la 8 mai s-au făcut din partea noastră o serie întreagă de prestațiuni foarte variate pe art. 10, în afară de subzistență, materiale și mijloace bănești. Astfel, România a mobilizat întreaga economie în spatele frontului. În timpul efortului de război, România n-a mai stat să interpreteze și să argumenteze asupra art. 10 din convenția de armistițiu; ci toate mijloacele sale au fost puse în sprijinul frontului.

Războiul s-a încheiat la 8 mai.

La 2 iunie am sesizat guvernul cu rugămintea: poate că ar fi bine, după încetarea ostilităților să se reexamineze aplicarea art. 10 din Convenție, ca să nu se ajungă din partea noastră la rezultatul că, după încetarea ostilităților, efortul nostru totuși, pe baza art. 10 să fie egal cu acelea dinainte de încetarea ostilităților.

M-am adresat și Comisiei Aliate de Control la 25 iunie înainte de a pleca la Moscova, prin memoriul din 3 septembrie, am sesizat guvernul în același sens. Am cerut o reexaminare a art. 10 din Convenția de Armistițiu, întemeiat pe faptul că efortul de război din partea României trebuia să fie altul după încetarea ostilităților; am făcut aceasta cu scopul de a ajunge la concluzia că aplicarea art. 10 după încetarea efortului comun de război trebuie să însemne – ca valoare financiară și efort economic – mai puțin decât în timpul efortului de război.

Între timp a intervenit Convenția de la 11 septembrie.

Guvernul a semnat această convenție.

Trupele au rămas în țară.

Nu mai discutăm punctul meu de vedere, o singură chestiune se pune însă în legătură cu Convenția de la 11 septembrie.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 12/1945, f. 121 - 123.

1945 decembrie 31, București. Declarațiile făcute în Consiliul de Miniștri de dr. Petru Groza și Gheorghe Tătărescu despre hotărârile miniștrilor de externe ai celor trei Mari Puteri (URSS, SUA și Marea Britanie) privind includerea în guvernul României a câte unui reprezentant al partidelor istorice și organizarea de alegeri parlamentare.

Declarațiile făcute în Consiliul de Miniștri din 31 decembrie 1945 de dr. Petru Groza și Gheorghe Tătărescu privind hotărârile miniștrilor de externe ai celor trei Mari Puteri luate la Moscova.

Dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, la ordinea de zi a acestui Consiliu avem hotărârea de la Moscova a celor Trei Mari. Nu știu dacă avem textul comunicatului aici, dar presupun că domnii miniștri îl cunosc.

Domnilor miniștri, evenimentele din jurul zilei de 23 august 1945 ne sunt cunoscute tuturor. Cred că este inutil să le înșiruim din nou. Fapt este că guvernul nostru, din clipa constituirii lui, a urmat o politică potrivită realităților noastre românești, menținându-se ferm pe linia unei desfășurări normale, a unei dezvoltări spre normalizare a vieții noastre de stat; normalizare, natural, condiționată de trecerea prin diferite faze distincte, determinate nu de voința noastră sau a poporului nostru.

Am trecut de la război la încheierea ostilităților. Regimul de armistițiu a suferit modificări în bine pentru noi. Reforma agrară, în linii mari, s-a aplicat pe teren, în general fără convulsii. Hotarele Ardealului și ale Banatului au fost scoase formal de pe rolul discuțiilor dintre noi și popoarele vecine, în sensul că ele nu le contestă, și față de care nu au protestat în primul rând nici popoarele conlocuitoare, care din contră au probat această stabilire și menținere a granițelor noastre în Ardealul de Nord și Banat; iar din afara, din partea celor două popoare, nu s-a protestat până astăzi.

Ziua de 23 august 1945 a făcut ca drumul să fie mai greu – aceasta o știm cu toții – și acum, distanțați de aceasta dată, putem constata cu conștiința liniștită și cu toată obiectivitatea, că n-a fost din pricina noastră.

S-a încercat, în mod artificial, să se creeze o criză constituțională. Ori, până în momentul de față, această criză nu s-a declarat, această criză nu există.

Viața noastră constituțională, desigur, a suferit și ea modificări în decursul timpului; funcționarea normală a aparatului nostru constituțional a suferit modificări de fapt. De zece ani nu mai avem corpuri legiuitoare. Deci de aproape un deceniu nu nu mai există unul din cei trei factori constituționali, și acesta nu din cauza noastră. Cei doi factori constituționali, rămași în funcțiune pe teren, s-au ajutat reciproc, cum au putut. Un alt factor constituțional, factorul regal, a rămas de asemenea, nefuncționând de la data de 23 august.

Față de această situație de fapt, în care a rămas ca factor constituțional în funcțiune numai puterea executivă, noi, guvernul, ne-am făcut din plin datoria. Am făcut un maximum de efort, ca să satisfacem legi mari, suprapusă legilor și constituției, aceea a continuității vieții de stat. Continuitatea vieții de stat nu suportă întrerupere; după cum și inima unui om nu-și poate suspenda funcționarea ei, deoarece riscă să se desființeze însuși omul. De aceea noi nu putem admite o suspendare a vieții de stat.

Am exercitat funcțiunea noastră, domnilor miniștri – și acest lucru este de subliniat – conform necesităților, și conformându-ne acestei mari necesități de a salva continuitatea vieții de stat, exercitând-o în așa fel, încât să ne creăm noi greutăți, să evităm orice nouă suprafață de frecare, sau întinderea unei suprafețe de frecare, dacă ea există aici și acolo. Și acum putem constata, încheind un bilanț, că în sarcina noastră, sub acest raport, nu se poate pune nimic.

Noi am evitat de a crea fapte care ar fi putut să împiedice soluția înțeleaptă dată de cei Trei Mari acum. Este și acesta un rezultat al felului nostru de a exercita puterea executivă în stat. În felul acesta a fost posibil ca cei Trei Mari să cadă de acord la Moscova, și să ne prezinte decizia pe care dumneavoastră o cunoașteți deja, și pe care noi în calitate de guvern, o înregistrăm în ședința de astăzi.

În ce mă privește, eu o înregistrez cu următorul comentariu; cei Trei Mari, care au o răspundere mare pentru restabilirea păcii generale, universale, au apreciat realitățile, așa cum ele se prezintă, au apreciat evenimentele care s-au petrecut în decursul timpului, de la data încheierii armistițiului încoace, au apreciat – de presupus, și natural – și evenimentele de la 23 august încoace, care cuprind și cercetarea din partea unora din cei Trei Mari, la fața locului, cercetare realizată prin investigațiile celor trimiși, pe care au avut onoarea să-i avem în țară. Și drept rezultat, cei Trei Mari au stabilit, de comun acord, că guvernul nostru este pe linia trasată de către cei Trei Mari, începând de la Yalta, și se stabilește necesitatea ca acest guvern să rămână pe loc, în structura lui inițială, structură nu modificată, ci completată, prin participarea a câte unui reprezentant al așa-numitelor partide istorice; Partidul Național-Liberal și Partidul Național-Țărănesc.

Deciziunea este clară și nu suferă comentări, cu tendință de a interpreta. Acești doi reprezentanți ai partidelor istorice – așa s-a hotărât – trebuie să fie oameni potriviți pentru a colabora și sunt obligați să colaboreze loial cu guvernul nostru.

Trimișii celor Trei Mari, care astăzi vor sosi în Capitală între orele 6 și 7 jumătate au mandatul de a colabora la aplicarea pe teren a acestei decizii. Noi o primim, noi suntem perfect de acord cu această decizie, mai mult, ne mulțumește pe deplin, fiindcă, domnilor miniștri, s-a înlăturat tot ce s-a pus în sarcina noastră printr-o campanie intensă, bine organizate și susținute din partea partidelor istorice, îmbibată de reacționalism evident, campanie pusă nu în slujba interesului dezvoltării liniștite a țării noastre, pentru care noi muncim, cum spuneam adineauri, ci în slujba unor interese meschine de partid, străine în tot cazul de interesele neamului nostru. S-a înlăturat prin această decizie tot ce a fost calomnie la adresa noastră;

ni s-a dat pecetia caracterului democratic al guvernului nostru; ni s-a dat pecetea reprezentativă, care ni s-a discutat, și ni s-a discutat așa de mult, fiindcă pornind de la Yalta, știm că cei Trei Mari, au stabilit fără posibilitatea de a face excepții, pentru toate țările, obligativitatea unor guverne reprezentative democratice, reprezentând voința populară.

Noi trebuie să fim satisfăcuți cu acest nou succes, cu care încheiem anul care pleacă acum 1945. Ajunși la această constatare satisfăcătoare, eu din partea mea simt necesitatea de a accentua că acest succes, ca și alte succese pe care le-am înregistrat în decursul acestui an, începând de la venirea noastră la guvern, au fost posibile mulțumită faptului că poporul muncitor din uzine și de pe ogoare și intelectualitatea progresivă a acestei țări ne-a susținut fără întrerupere. Într-adevăr, nici cel mai naiv observator nu va putea nega că, fără această susținere militantă a intelectualilor progresiști, noi, domnilor miniștri, în condițiunile grele în care am guvernat, nu ne-am fi putut menține nici 24 de ore.

În al doilea rând, datorăm acest succes și faptului că și acum ca și înainte, în momentele critice ale acțiunii noastre la guvern noi am fost cu totul solidari. Solidaritatea noastră a făcut posibil să ne îndeplinim misiunea noastră grea și după 23 august 1945. Această solidaritate a făcut posibil să ne impunem în așa măsură, încât cei Trei Mari să ne dea acea pecete a democrației și a caracterului nostru reprezentativ, de care vorbeam adineauri. A fost o solidaritate din partea tuturor colegilor care au colaborat la o acțiune comună.

De aceea, simt nevoie și am marea satisfacție să vă mulțumesc din nou, domnilor miniștri, pentru această necondiționată, hotărâtă și precisă solidaritate, în care cu toți ați colaborat. Prestând aceasta, dumneavoastră ați făcut un mare serviciu țării, și poporului: ați făcut posibil ca noi să rămânem înainte, fermi, pe linia unei liniștite dezvoltări, pentru care activăm cu toți pe linia pe care, mergând înainte cu fermitate, noi vom evita cu precizie orice convulsii pentru acest popor și această țară. Astfel, noi vom putea înainta cu pași repezi spre refacerea țării, spre considerarea vieții noastre de stat și spre pacea mare, care ne așteaptă, anunțată în anul 1946.

Odată făcute aceste constatări, eu cred că am temeiul să declar că decizia de la Moscova nu atinge într-un nimic *structura noastră*, rămânând fiecare dintre noi la locul său și continuând să guvernăm, așa cum am lucrat și până acum, împreună în deplină solidaritate, completat fiind acest guvern, după aplicarea acestei decizii, cu cei doi trimiși ai partidelor istorice.

Cum însă acești noi colaboratori vor trebui să pășească pragul acestei săli cu obligațiunea de a se potrivi și de a fi loiali în colaborarea lor la lucrările guvernului, noi sperăm că după aplicarea pe teren a acestei decizii, munca noastră nu va fi împiedicată, fiindcă nu va putea fi împiedicată prin nimic.

Îată ce avem de spus din partea mea, cu o privire înapoi spre anul ce se duce și cu o altă privire spre anul care vine și care adaugă noi sarcini pentru noi, adăugând din partea mea dorința de a vă vedea sănătoși pe toți și urarea din toată inima pentru dv. toți, pentru un an nou fericit.

Domnul Gheorghe Tătărescu, vice-președintele Consiliului de Miniștri, are cuvântul.

D. Gheorghe Tătărescu, vice-președintele Consiliului: Domnule președinte și iubiți colaboratori, domnul prim ministru avea dreptate când spunea că această Conferință de la Moscova constituie în ceea ce ne privește pe noi, România, încununarea ostenelilor noastre și succesul tuturor năzuințelor noastre. Efectiv, Conferința de la Moscova constituie un triumf – cuvântul nu este prea tare – al politicii sovietice pe plan internațional și un triumf al politicii românești pe plan național.

Succesul acesta al politicii noastre românești se subdivide în succesul, pe care l-am înregistrat și care de acum înainte este încorporat politicii noastre externe, că pacea noastră românească este astăzi o realitate. De unde până acum câteva luni se deschideau pentru România perspective în aparență îngrijorătoare asupra datei când această pace poate fi realizată, astăzi, la acest sfârșit de an, putem fi liniștiți: pacea românească va veni în același ceas, în aceeași clipă cu pacea tuturor celorlalte state. Și când marele prieten și susținător al politicii țării noastre. Comisarul pentru Afaceri Străine al Uniunii Sovietice, Molotov spunea domnului prim ministru și mie cu ocazia vizitei de la Moscova, că Rusia Sovietică va semna pacea cu Italia numai în ceasul când va semna pacea cu România, se dovedește astăzi o realitate, fiindcă ultima conferință de la Moscova a însemnat un succes în ceea ce privește poziția noastră națională, poziția guvernului nostru.

De aici înainte, guvernul Groza, guvernul dr. Petru Groza cum îi plăcea să-și spună, este o puternică realitate. Guvernul nostru este astăzi virtual, efectiv recunoscător de cei Trei Mari. Ceea ce urmează de aici înainte este numai procedura de recunoaștere, pe care a explicat-o suficient președintele nostru, și asupra căreia nu mai revenim. De aceea, putem privi cu satisfacție la toată truda desfășurată în acest an și putem cu fruntea sus să înregistrăm acest mare succes pentru țara noastră.

Eu, domnule prim ministru, vă rog să-mi dați voie să stăruiesc asupra unui fapt, mai mult decât dv: dacă acest succes a fost posibil, el a fost datorat în parte devotamentului colectiv și individual, pe care fiecare dintre noi l-a pus în slujba intereselor acestei țări și în slujba acțiunii guvernului, pe care îl prezidați. Toți câți suntem aici mai mari sau mai mici, mai bătrâni sau mai tineri, te-am slujit cu devotament neprecupețit, într-un simțământ perfect de unire și de solidaritate.

Numai solidari și uniți, colaboratori, vom putea și de aici înainte să ne îndeplinim misiunea noastră. Misiunea aceasta nu face decât să înceapă, ea nu este terminată; și eu o văd, în ceea ce mă privește pe mine și partidul meu, în sensul că noi trebuie să prezidăm alegerile și după alegeri, așa cum suntem aici, cu aceste partide componente, trebuie să prezidăm la refacerea și reconstrucția țării. Cum? Punând în practică aceleași clauze, slujindu-ne de aceeași directive și practicând efectiv aceeași politică a solidarității și unității desăvârșite.

În ceea ce mă privește pe mine, și partidul pe care îl reprezint, domnule președinte și iubiți colaboratori, țin să luați la cunoștință că și de aici

înainte, cu același simțământ de solidaritate și de unire, vom presta președintelui nostru munca noastră și devotamentul nostru și de va fi nevoie, jertfa noastră. Să trăiești și să mergi mai departe și să ne conduci spre cele bune.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, eu, din partea mea țin să adaug un fapt, care operează mereu și un gând, care este al nostru al tuturor: Hotărârea este a celor Trei Mari și noi cunoaștem solidaritatea dintre cei Trei Mari, în aceste momente importante pentru omenire, când ei pregătesc pacea viitoare, garantată în primul rând de ei, care au purtat greul acestui război. Dar, cum, spun, fapt este că Uniunea Sovietică, guvernul Uniunii Sovietice, și de data aceasta a manifestat o totală încredere în noi și ne-a împărțășit din nou de aceeași prietenie, pe care noi am trăit-o în clipele noastre decisive, ceea ce ne-a dovedit încă o dată, că ne-am ales bine prietenii. Nu pot să las să trecem înainte fără să accentuez asupra acestui fapt și fără să nu transmit și din acest loc gândul nostru sincer al tuturor de recunoștință adâncă pentru guvernul sovietic și pentru marele și puternicul nostru vecin Uniunea Sovietică, care stă pavază alături de noi, pentru a merge înainte pe calea reconstrucției pașnice a acestei lumi și a țării noastre, cu ajutorul celor Trei Mari și în primul rând, încă odată, al Uniunii Sovietice.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul ministru Gheorghiu Dej are cuvântul.

D. Gh. Gheorghiu Dej, ministrul comunicațiilor: Domnule președinte și domnilor colegi, în sfârșit, după zece luni de guvernare, suntem puși astăzi în fața unei hotărâri luate de marele Consiliu politic al miniștrilor de externe la Moscova. Așa cum domnul președinte al Consiliului sublinia importanța acestei conferințe, țin să subliniez și eu, în numele Partidului Comunist, că hotărârea de la Moscova cu privire la țara noastră trebuie privită cu satisfacție. Ceea ce urmărea de către cercurile răuvoitoare viitorului patriei noastre a suferit, prin hotărârile luate la Moscova de reprezentanții celor Trei Mari, un eșec lamentabil. Prin acordul, pe care, fără îndoială, vom trebui să-l aplicăm în practică zilele ce urmează, noi vom consfinți politica dusă de guvernul Groza de la 6 martie și până astăzi.

Guvernul Groza nu devine astăzi o realitate; el a devenit o realitate încă din ziua de 6 martie, pentru că, ieșit din voința populară, sprijinit pe încrederea populară, a reușit să rezolve o serie de probleme mari și importante, care i-au consolidat poziția și care l-au impus și în afara țării noastre.

Ceea ce demn de subliniat, domnilor miniștri, în aceste momente solemne, este după mine solidaritatea care a existat între diversele grupări politice care alcătuiesc guvernul Petru Groza, abstracție făcând de anumite divergențe, care în mod firesc s-au manifestat în decursul activității generale a guvernului, unitatea de acțiune a fost deplină și a trecut câteva examene serioase: primul examen atunci când Majestății sale, regelui i s-a dat sfatul cunoscut.

Prin lărgirea bazei guvernamentale, conform hotărârii luate la Moscova...

D. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Foarte relativă lărgire.

D. Gh. Gheorghiu Dej, ministrul comunicațiilor: Eu înțeleg lărgirea bazei nu numai în sensul cuprinderii în cadrul actualei echipe guvernamentale a celor doi membri ai acestor partide și la activitatea lor viitoare. Această hotărâre reprezintă recunoașterea de fapt a guvernului de către Marile Națiuni Unite. Această recunoaștere este un succes incontestabil al politicii internaționale a Uniunii Sovietice, prietena noastră, cu care noi avem relații diplomatice și economice și este fără îndoială un succes al politicii guvernului Petru Groza.

Acest succes constă tocmai în colaborarea strânsă între toate grupările care alcătuiesc acest guvern.

Prin introducerea acestor două elemente aparținând partidelor istorice, nu se schimbă mult raportul de forță în interiorul guvernului. În afară de acesta, judecând după spiritul acordului stabilit la Moscova, cei doi reprezentanți ai partidelor istorice trebuie să colaboreze loial și să sprijine opera de guvernare. Aceasta este o condițiune prealabilă pusă de către cei Trei Mari.

Mai este încă un fapt foarte important și care a fost subliniat de altfel și în presă: aplicarea în practică a hotărârilor luate la Moscova, trebuie să fie realizată în convorbiri sau de comun acord cu Majestatea sa regele și cu membrii guvernului.

D. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Nu cu membrii guvernului; cu guvernul întreg.

D. Gh. Gheorghiu Dej, ministrul comunicațiilor: Da, desigur.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Aplicarea pe teren a hotărârii de la Moscova se face în urma conversațiilor dintre delegații celor Trei Mari și guvern, iar Majestateii sale, regelui i se va da răspunsul la întrebarea pusă după 23 august.

D. Gh. Gheorghiu Dej, ministrul comunicațiilor: Da, așa cum glăsuiește comunicatul.

Acesta este fără îndoială un mare succes al nostru. De unde mai înainte se speră în demiterea guvernului Groza și în schimbări radicale din punct de vedere politic, astăzi partidele istorice vor trebui să recunoască că au suferit o înfrângere serioasă și această înfrângere a fost datorită tocmai politicii lor, de care ne-am ocupat în atâtea rânduri.

Să sperăm, domnilor miniștri, că vom putea nu numai să menținem unitatea de acțiune a guvernului, dar să atragem și colaborarea celor doi reprezentanți ai partidelor istorice. Pentru aceasta, trebuie fără îndoială lupta și în primul rând trebuie păstrată coeziunea între factorii care au dus greul guvernării de la 6 martie și până astăzi.

Avem multe probleme de rezolvat. Parte din ele au fost schițate sumar de domnul ministru Dămăceanu. Preocuparea problemelor economice nu frământă guvernul nostru numai de astăzi, ci din primele zile ale venirii lui la putere. În acest domeniu vom trebui să găsim mijloacele capabile să aducă o îmbunătățire relativă măcar a situației materiale a maselor, la care, noi mâine sau poimâine va trebui să apelăm, când vom face alegeri. Va trebui, cu alte cuvinte, să creem baza materială a alegerilor de mâine, nu prin formule demagogice, ci pe baza unui program legat de realități, de situație specială care s-a creat țării noastre.

Partidul Comunist înțelege să păstreze angajamentele luate la 6 martie, de a da tot sprijinul său guvernului Petru Groza; socotește de asemenea, necesar să continue a combate cu aceeași energie orice încercare de subminare a unității guvernamentale; să lupte mai hotărâtă împotriva celor care încearcă să sape poziția câștigată de guvernul Groza în cele aproape zece luni de guvernare în domeniul economic; înțelege, de asemenea, să păstreze un atașament deosebit domnului prim ministru, care se bucură de încrederea Partidului Comunist, așa după cum sunt bucuroși să constate că se bucură de încrederea reprezentanților tuturor grupărilor politice, care alcătuiesc actualul guvern.

Urez succes în munca tuturor domnilor miniștri pentru anul nou în care a dovedit în tot decursul guvernării acea imparțialitate, acel element de raliere a tuturor factorilor de colaborare, de care cu toții ne-am convins. Vă urez succes în munca viitoare și urez la urma urmei succes tuturor organizațiilor politice sincere democratice în activitatea lor de cuprindere a tuturor păturilor sociale producătoare de la orașe și de la sate în cadrul lor.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliul de Miniștri, dosar 12 / 1945, f. 4 – 31.

A

Afcev, Nicolae, atașat special rus, 40
 Agiu, Constantin, fruntaș al P.C.R. și al
 Frontului Plugarilor, 6, 9, 34, 78,
 96
 Agoșescu, Ștefan, demonstrant P.N.L.,
 103
 Alexandrescu, Anton, președinte
 P.N.Ț., disident, 37, 69, 78, 96
 Alexandrini, Al., lider al P.N.L., 75
 Alexandru, V., lider al P.N.L., 103
 Alimănișteanu, Dumitru, ministru de
 finanțe, 37
 Alimănișteanu, Pia, membru P.N.L., 91
 Angelescu, C., membru P.N.L., 97
 Angelescu, D., secretar P.N.L., 98
 Angelescu, Puiu, membru P.N.L., 91
 Anghel, membru P.N.Ț., 69
 Antonescu, Ilie, general, 1
 Antonescu, Ion, mareșal, conducător al
 statului român, 9, 15, 25, 39, 59,
 72, 86, 92, 98
 Antonescu, Mihai, vicepreședinte al
 Consiliului de Miniștri, ministru
 al afacerilor externe și de justiție,
 59, 80
 Ardeleanu, ziarist, 34
 Argetoianu, C., om politic român, fost
 prim-ministru al României, 75
 Arvunescu, Gh., sergent, 103
 Atanasiu, Ștefan, reprezentant al Fron-
 tului Plugarilor, 14
 Atanasiu, Vasile, general, 54
 Axinteanu, Gheorghe, ziarist, 59

B

Bagdasar, Dumitru, prof. dr., ministru
 al sănătății, 37, 78, 88, 96
 Bagdasar, N., doctor, 14
 Barbu, Aurelia, membru P.N.L., 103
 Bardan, Ștefan, general de brigadă, 22
 Băbeanu, Ana, membru P.N.L., 91
 Băduță, Alexandru, ziarist, 59
 Bălănescu, Gabriel, ziarist, 59

Bărbuneanu, P., amiral, subsecretar de
 stat al marinei, 37, 78, 81
 Bărbuș, A., membru P.N.Ț., 103
 Bărdus, V., membru P.N.Ț., 103
 Bărcă, V. Gh., fruntaș al P.N.L., 91
 Bârzoiu, Albu, membru P.N.L., 103
 Bejan, Petru, ing., liberal, ministrul in-
 dustriei și comerțului, 37, 78, 88,
 91
 Belea, Miron, reprezentant al Frontului
 Plugarilor, 13, 34
 Beneș, Eduard, președinte al Republicii
 Cehoslovace, 69
 Bercovici, Azra, membru P.N.L., 91
 Berescu, Gh., membru P.N.L., 103
 Berezinsky, Sulam, reprezentant al Co-
 minternului, 40
 Bernea, Ernest, ziarist, 59
 Berry, Burton, Y., reprezentant al
 S.U.A. în România, 21, 28, 35, 47,
 56, 92, 102
 Bethlen, conte ungar, 97
 Bivol, Igor, membru P.N.L., 103
 Bizinichi, S., membru P.N.Ț., 103
 Bobeș, C. Tita, ziarist, 59
 Bodnăraș, Emil, fruntaș al P.C.R., se-
 cretar general la Președinția
 Consiliului de Miniștri, 70, 78
 Bolboriu, Gh., membru P.N.Ț., 103
 Bolton, director general al lui Standard-
 Oil, 97
 Borceanu, N., membru P.N.L., 103
 Bouruceanu, V., membru P.N.Ț., 103
 Brăiloiu, membru P.N.L., 91
 Brătfăleanu, Victor, reprezentant al
 Confederației Generale a Mun-
 cii, 6, 9, 34
 Brătianu, Constantin (Bebe), secretar
 general al P.N.L., 91, 80
 Brătianu, Constantin I.C. (Dinu), preșe-
 dinte P.N.L., 34, 39, 42, 47, 49,
 53, 69, 74, 75, 80, 86, 87, 89, 91,
 94, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103,
 104
 Brătianu, Dan, membru P.N.L., 103
 Brătianu, Gheorghe, vicepreședintele
 P.N.L., prof. univ., 80, 91

1 INDICELE (antroponimic și toponimic) a fost întocmit de Marinela Istudor și Melania Pușcă.

Brătianu, Vintilă, membru P.N.L., 98
Breazu, I., membru P.N.Ț., 103
Brezeanu, I., membru P.N.L., 103
Brutus, G., membru P.N.Ț., 103
Burcă, I., secretar de stat al administra-
ției, subsecretar de stat la Minis-
terul de Interne, 78, 100
Burducea, Constantin, preot, ministrul
cultelor, 37, 78, 81
Byrnes, James, F., secretar de stat al
S.U.A., 56, 77

C

Carandino, Nicolae, primredactor al
ziarului "Dreptatea", 98
Carol, I., rege al României (1866-1914),
56, 95, 103, 104
Carol, al II-lea, rege al României (1930
-1940), 25, 72, 86
Câmpeanu, Radu, membru P.N.L., 91
Ceaclon, Virgil, din Someș, 45
Churchill, Winston, șef al Guvernului
britanic, 9, 31, 38, 43, 53, 57, 58,
69, 100
Cipăianu, membru P.N.L., 91
Ciuceanu, Emil, ziarist, 59
Ciuntu, Edmund, ministru al României
la Moscova, 61
Cloșca, 96, 101
Codreanu, Corneliu Zelea, șeful organi-
zației "Garda de Fier", 17, 80
Colan, episcop, 45
Comănicu, conducător al studențimii
legionare, 80, 103
Constantinescu, G.K., membru P.N.Ț.,
69
Constantinescu, I., membru P.N.L., 103
Constantinescu, Mitiță, profesor, acade-
mician, 23
Constantinescu, Tancred, fruntaș
P.N.L., 91
Constantinescu-Claps, Constantin, D.,
general, 9
Constantinescu-Iași, Petre, militant al
mișcării comuniste, ministru al
propagandei, 37, 59, 78, 96
Coposu, Corneliu, membru P.N.Ț., se-
cretar particular al lui Iuliu Ma-
niu, 97
Cornea, Vasile, fost deputat național
țărănist de Făgăraș, 97
Cosma, Aurel, ziarist, 59
Costinescu, dr., membru P.N.L., 91
Cotoran, M. fruntaș P.N.L., 103

Crainic, Nichifor, publicist, fost minis-
tru, 59
Crețulescu, Ilie, general, 22
Cristescu, Gh., membru P.N.Ț., 17
Cristodorescu, Emil, membru P.S.D.,
secretarul lui Titel Petrescu, 100
Crișan, M., manifestant, 103
Croitoru, E., manifestant, 103
Cucu, D.I., ziarist, 59
Cucu, Gheorghe, manifestant, 103

D

Danielopol, Al., reprezentant al Româ-
niei în Comisia română pentru
aplicarea armistițiului, 61
Danielopol, Daniel, profesor, lider libe-
ral, 103
Dămăceanu, Dumitru, general, 22, 37,
78, 107
Dănceanu, P. membru P.N.Ț., 103
Dăscălescu, Nicolae, general, 54
Dekanozov, om politic rus, 94
Demetrescu-Gyr, Radu, ziarist, 59
Dianu, Romulus, ziarist, 59
Dimitriu, Adrian, fruntaș P.S.D., 100
Dimitriu, Paul, membru P.N.L., 91
Dimitriu, Victor, membru P.S.D., 100
Dimitrov, Gheorghe, președintele Parti-
dului Comunist Bulgar, 40
Dinu, Constantin, membru P.N.L., 75
Dinuța, Cornelia, membru P.N.L., 103
Dobridor, Ilariu, ziarist, 59
Dobrescu, Aurel, fruntaș P.N.Ț., 69
Doncea, Constantin, membru C.C. al
P.C.R., 40
Dorovici, lider liberal, 80
Dova, Vasile, ziarist, 59
Dragomiroscu, Mihail, profesor, secre-
tar al Uniunii Patrioților, 96
Dragoș, Aurel, ziarist, 59
Drăghice, Emanoel, manifestant, 103
Drăghici, I., membru P.N.L., 91
Drăgan, reprezentant al Sindicatelor
Unite, 14
Dumbravă, Ioviță, lider al Frontului
Plugarilor, 34
Dumbravă, M. membru P.N.L., mani-
festant, 103
Dumitrescu, I., membru P.N.Ț., 103
Dumitrescu, M., membru P.N.L., 103
Dumitrescu, Pavel, ziarist, 59
Dumitriu, Adrian, secretar de stat pen-
tru industria de război, subsecre-

tar de stat al aprovizionării, 37, 78

Durma, Mircea, împuternicit al guvernului, subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor, 37, 45, 57

E

Eftimiu, C., general, 30

Eftimiu, V., membru P.N.Ț., 103

Enăchescu, doctor, 14

Erisescu, Adela, membru P.N.Ț., 103

Ethridge, Mark, trimis al S.U.A. în România, 95, 96, 97, 98, 100, 102, 103

F

Făgădău, M., manifestant, 103

Firoiu, ziarist, 100

Florescu, Gh., manifestant, 103

Floruță, Ion, manifestant, 103

Fodor, Williams, ziarist american, 91

Fotino, George, fruntaș P.N.L., 75, 91

Frimu, Eric, student, 103

Frimu, V., membru P.N.Ț., 103

Fruma, dr. membru P.N.L., 91

Frunză, Elisabeta, membru P.N.Ț., 103

G

Gafencu, Grigore, ministru de externe român (fost), 75

Galciu, Gh., demonstrant, 103

Gane, magistrat, membru al Comisiei române pentru aplicarea armistițiului, 61

George, Silviu, membru P.S.D., 100

Georgescu, A. manifestant, 103

Georgescu, I., membru P.N.Ț., 103

Georgescu, Teohari, lider P.C.R., ministru de interne, 6, 9, 18, 34, 37, 56, 75, 78, 80, 82, 92, 100

Georgescu, St., membru P.N.Ț., 103

Georgescu-Cocoș, N., ziarist, 59

Gerota, Dumitru, membru P.N.Ț., 69, 80

Ghelmegeanu, M., ministru, președintele Comisiunii Române pentru aplicarea armistițiului, 61, 81

Gheorghe, Romeo, membru P.N.L., 91, 103

Gheorghiu, Constantin Virgil, ziarist, 59

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, secretar general al P.C.R., ministru al comunicațiilor și lucrărilor publice, 6, 9, 14, 18, 37, 39, 53, 70, 71, 78, 81, 96, 107

Gherase, Dumitru, ziarist, 59

Ghica, Șerban, manifestant, 103

Ghilezan, Emil, fruntaș P.N.Ț., 69, 93, 103

Gârbovicianu, P., membru P.N.L., 91

Gregorian, Alexandru, ziarist, 59

Grigorescu, Mircea, ziarist, 59

Grigorescu, Radu, membru P.N.L., 91

Grossu, Romeo, membru P.N.L., 103

Groza, Petru, președintele Frontului Plugarilor, președinte al Consiliului de Miniștri, 6, 9, 18, 34, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 49, 52, 53, 54, 57, 59, 60, 63, 66, 67, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 107

Guranda, N., membru P.N.L., 91

Gusti, D., membru P.N.Ț., 69

H

Harriman, Averell, ambasador al S.U.A. la Moscova, 31

Herea, I., M., legionar, 103

Hericescu, Adela, studentă medicină, 103

Hitler, Adolf, dictator al Germaniei, 32, 34, 39, 63

Hodoș, Alexandru, ziarist, 59

Hoiescu, membru P.N.Ț., 69

Hortolomei, prof. dr., chirurg, 23

Hossu, Iuliu, episcop greco-catolic, 45

Horia (Vasile, Ursu Nicola), 96, 101

Hodoș, Alexandru, ziarist, 59

Hodrog, H., legionar, 103

I

Iacobescu, membru P.N.L., 91

Iacobici, Iosif, general, 69

Iagnov, dr., membru P.S.D., 100

Iancu, Avram, conducător al revoluției de la 1848 din Transilvania, 40

Ianculescu, I., membru P.N.L., 91

Ignea, Nicolae, manifestant, 103

Iliescu, colonel, 3

Ionescu, Anton, dr., membru F.N.D., 14

Ionescu, Aurel, manifestant, 103

Ionescu, Constantin, membru P.N.Ț., 103
Ionescu, E., secretara ziaristului american Markew, 103
Ionescu, Emanoil, general aviator, 37, 78
Ionescu, Ștefan, ziarist, 59
Ionescu, Tudor, fruntaș al P.S.D., ministru minelor și petrolului, 37, 87, 88, 96, 81, 105
Ionescu-Cotroceni, membru P.N.Ț., 103
Iordăchescu, Constantin, general, 1
Iordăchescu, Tudor, lider al P.S.D., 9, 34, 75
Iorgulescu, Ion, membru P.N.Ț., 17
Irșa, Emilia, 103
Iuca, N., administratorul delegat al Societății "Româno-Americană", 69, 97

K

Kalinin, Mihail Ivanovici, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., 67
Kerr, Archibald Clark, sir, ambasador al Marii Britanii la Moscova, 31
Kogălniceanu, Mihail, istoric și om politic, 66
Komorovski, membru P.N.Ț., 69

L

Lapedatu, Alexandru, istoric, 47, 97
Lazăr, Ilie, fruntaș al P.N.Ț., 69, 80, 91, 97, 103
Lăcătușu, Mihail, general, 1
Lăpușeanu, C., profesor, membru P.N.Ț., 17
Lărgeanu, avocat, 69
Leon, I., fruntaș al P.N.L., 103
Leucuția, Aurel, vicepreședinte P.N.Ț., 69, 103
Liveanu, I., directorul ziarului „Dreptatea” al P.N.Ț., 103
Luca, Vasile, lider al P.C.R. și al F.N.D., 34, 19, 69, 70, 80, 96
Luchian, C., membru P.N.L., 103
Lungu, I., membru P.N.Ț., 103
Lupescu, Ion, colonel, 22
Lupu, N., doctor, vicepreședinte P.N.Ț., 9, 42, 49, 52, 53, 87, 103
Lupu, N. Gh., doctor, academician, 23

M

Malcu, Grigore, ziarist, 59
Malenkov, om politic rus, 94
Malinovski, Rodion, Iakovlevici, mareșal sovietic, 40
Maltezeanu, Radu, membru al „mișcării teroriste”, 80
Maniu, Iuliu, președinte P.N.Ț., 6, 9, 17, 18, 25, 32, 34, 39, 42, 47, 49, 53, 57, 69, 75, 78, 80, 81, 86, 87, 91, 92, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103
Manoilescu, Grigore, ziarist, 59
Manolescu, Anton, președinte al Sindicatului marinarilor – Constanța, 14
Mareș, M., 103
Marinache, avocat, membru P.N.Ț., 69
Marinescu, Ștefan, ziarist, 59
Marken, ziarist american, 103
Marvan, industriaș, 98
Maurer, Ion. Gh., fruntaș P.C.R., subsecretar la Ministerul Comunicațiilor, 37, 78, 96
Mănescu, Virgil, membru P.N.L., 91
Mărgineanu, N., membru P.N.L., 91
Melbourne, Roy N., reprezentant al S.U.A. în România, 70, 76, 78, 93
Mezincescu, Ed., asistent universitar, membru P.C.R., 14, 23
Micle, Gh., reprezentant al Frontului Plugarilor, 6, 9, 14
Mihalache, Ion, vicepreședinte al P.N.Ț., 9, 34, 42, 47, 49, 53, 69, 97
Mihai, I, rege al României, 2, 4, 5, 22, 37, 38, 40, 50, 51, 55, 56, 58, 67, 71, 74, 76, 77, 84, 86, 91, 93, 95, 97, 100, 103, 104, 107
Mihăilescu, col., 103
Mikoian, Anastas, membru în Consiliul Comisarilor Poporului al U.R.S.S., 94
Miltiade, L., 103
Mironescu, G.G., fruntaș P.N.Ț., 97
Mociulschi, Leonard, general, 1
Moise, Cocoș, reprezentant P.S.D., 14
Molotov, Veaceslav, Mihailovici, comisar al poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., 25, 29, 31, 49, 78, 84, 94
Moraru, Vasile, ziarist, 59
Moșoiu, Tiberiu, membru P.N.L., 91
Moțoc, I., membru P.N.Ț., 103

Mureșeanu, Anton Ionel, directorul ziarului "Ardealul", 95, 96

N

Năstase, Dan, membru P.N.Ț., 103
Năstase, Iacob, membru P.N.Ț., 103
Năstase, Toma, membru P.N.Ț., 103
Nedelcu, Ion, 103
Nedelescu, Ion, ziarist, 59
Negel, mareșal al Palatului, 75, 76
Negulescu, Ioan, general, ministru de război, 18
Nicolau, prof., reprezentant din partea sindicatelor, 34
Nicolau, membru P.N.L., 91
Nicolau, Gheorghe, prof., ing., ministru al asistenței și asigurărilor sociale, 37, 78, 96
Nițulescu, Mircea, membru P.N.Ț., 17
Niculescu, Mircea, subsecretar de stat la ministerul comunicațiilor, 37, 78, 96
Niculescu-Buzești, Grigore, ministru al afacerilor străine, 97
Nistor, Gh., membru P.N.Ț., 103
Nistorescu, D., membru P.N.Ț. 103

O

Oeriu, S., secretar de stat, comisar general la Comisia română pentru aplicarea armistițiului, 78
Olteanu, Vasile, învățător, 39

P

Panaitescu, D., locotenent-colonel, 1
Panaitescu, P., istoric, directorul ziarului „Cuvântul”, 92
Pantazopol, Vintilă, ziarist, 59
Pantelimon, Vizirescu, ziarist, 59
Parhon, C.I., prof. dr. academician, 23
Pas, Ion, membru P.S.D., 75, 100
Pauker, Ana, membru C.C. al P.C.R., 9, 19, 40, 56, 70, 80, 87, 91, 103
Pavlov, ministru rus, trimis extraordinar al U.R.S.S. în România, 24, 61, 78
Păiș, Petre, 103
Pătrășcanu, Lucrețiu, fruntaș P.C.R., ministru al justiției, 2, 4, 9, 12, 18, 37, 51, 55, 56, 59, 62, 69, 70, 78, 88, 96, 98

Părvulescu, Constantin, fruntaș P.C.R., 40

Părvulescu, S., manifestant, 103
Pelincaș, Ion, membru de sindicat, 14
Penescu, Niculae, ministru al României la Berna, membru P.N.Ț., 69, 103, 104
Pepper, Claude, senator american, 91, 97
Peretz, Dan, 103
Petre, Mihail, ziarist, 59
Petrescu, Constantin-Titel, președintele P.S.D., 69, 75, 76, 83, 97, 100, 105
Petrini, M., membru P.N.Ț., 103
Pintea, 70
Plastiras, general grec, 38
Pleșoiianu, Miltiade, 103
Pompilian, N., 103
Pompiliu, Nicolae, 103
Pop, Gh., fruntaș P.N.Ț., ministru al cultelor, 12, 69
Pop, Ionel, 97
Pop, Romulus, fruntaș P.N.Ț., 69
Popa, Virgil, membru P.N.Ț., 103
Popazu, A., 103
Popescu, Constantin, general, 22
Popescu, Nicolae, maior, 22
Popescu, Stelian, directorul ziarului „Universul”, publicist, 59
Popescu, Titel, 87
Popescu-Mehedinți, fruntaș P.N.Ț., 69
Popescu-Necșești, Aurel, membru P.N.L., 91
Popescu-Prundeni, I., ziarist, 59
Popescu-Ulmu, membru P.N.L., 91
Popovici, A., membru P.N.Ț., 47
Popovici, C., membru P.N.Ț., 103
Popovici, Mihai, lider P.N.Ț., 53, 69, 97
Popovici, Otelo, membru P.N.Ț., 103
Popp, V., membru P.S.D., 100
Potârcoi, V., membru P.N.Ț., 69
Potop, Aurel, membru P.N.Ț. – Antar Alexandru 17, 37, 78, 96
Pretorian, Septimiu, general, 22
Pricop, membru P.C.R., 14
Prisenko, Vasile, 40
Prodan, Ion, sergent, 103

R

Raiciu, I., avocat, membru P.N.Ț., 17
Raiu, Magda, ziarist, 59

Ralea, Mihai, profesor, lider al Frontului Plugarilor, ministru al artileriei, 34, 37, 78, 82, 88, 103
 Rădăceanu, Lothar, fruntaș P.S.D., ministru al muncii, 5, 6, 9, 18, 34, 37, 69, 75, 78, 105, 107
 Rădescu, Nicolae, general de corp de armată, președinte al Consiliului de Miniștri, 12, 16, 18, 19, 20, 22, 27, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 47, 52, 57, 86, 98
 Rădulescu, Ilie, ziarist, 59
 Rădulescu-Joldea, ziarist, 59
 Ripoșanu, Pamfil A., secretar general al Președinția Consiliului de Miniștri, 78
 Roman, Valeriu, membru P.N.L., fost ministru, 75, 91
 Romniceanu, M., fruntaș P.N.L., 91
 Roosevelt, Franklin, D., președintele S.U.A., 24, 42
 Roșu, Nicolae, ziarist, 59
 Rudeanu, N., membru sindical, 14
 Runceanu, A., colonel, 30
 Rusescu, Radu, colonel, 22

S

Sadoveanu, Mihail, scriitor, 23
 Sassu, V.V., membru Birou P.N.L., 75, 103
 Săbăreanu, I., inginer, membru P.N.L., 91, 103
 Sănătescu, Constantin, general, președinte al Consiliului de Miniștri, 30, 36, 98
 Săndulescu, Alexandru, ziarist, 59
 Săndulescu, I.V., membru P.N.L., 91
 Săvulescu, Traian, prof. univ., 23
 Sborna, Ion, muncitor, membru P.N.L., 91
 Schuyler, C.V.R., general, reprezentant al S.U.A. în Comisia Aliată de Control, 21, 24, 27, 69, 76, 91, 93, 100
 Scurtopol, membru P.N.Ț., 69
 Seișanu, Romulus, ziarist, 59
 Sencovici, reprezentant al Sindicatelor Unite, 34
 Sfetca, plugar, 63
 Silaghi, reprezentant al Sindicatelor Unite, 14
 Sima, Horia, conducătorul mișcării legionare, 39, 92
 Simion, Ion, avocat, membru P.N.Ț., 17

Simionescu, Cezar, fruntaș P.N.Ț., 97
 Slama, Gh., președinte Secția organizația statului, 75, 91, 103
 Socol, Aurel, doctor, 97
 Sofronie, Dumitru, reprezentant al Frontului Plugarilor, 14
 Solacolu, D.M., comisar general al comerțului exterior, 81
 Solomon, fruntaș P.N.Ț., 69
 Stalin, Iosif Vissarionovici, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președinte al Comitetului de Stat al Apărării și comandantul suprem al forțelor armate ale U.R.S.S., 31, 37, 38, 40, 43, 44, 45, 54, 57, 58, 60, 67, 81, 86, 103
 Stan, plutonier, 103
 Stănculescu, Lucian, 103
 Stănescu, H., membru P.N.Ț., 103
 Stănescu, Virgil, general, 45
 Sterie, C., 103
 Stoica, Vasile, ambasador al României la Ankara, 78
 Stoica, Chivu, reprezentant al Confederației Generale a Muncii, 6, 9
 Stoica, Dobrea, 103
 Stevenson, Donald, F., vicemareșal al aerului, britanic, 27, 38
 Stoilov, Simion, profesor, rectorul Universității din București, 23
 Suhalov, Evgheni, reprezentant al Cominternului, 40
 Surugiu, 103
 Susaikov, Ivan Zaharovici, general sovietic, 27, 73, 76, 77, 78, 94, 102

Ș

Șeicaru, Pamfil, publicist, 59
 Șimandan, Petre, prefect al județului Arad, 14
 Șoldan, Constantin, ziarist, 59
 Șova, N., general, 1, 3
 Știrbei, Barbu, diplomat, fost președinte al Consiliului de Miniștri, 34, 52, 69

T

Tarțea, Mihai, student, membru P.N.Ț., 103
 Tătărăscu, Alexandru, 103
 Tătărescu, Gheorghe, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru secretar de stat la Departa-

mentul Afacerilor Străine, lider al grupării P.N.L., 37, 44, 45, 52, 53, 61, 65, 69, 70, 72, 73, 75, 78, 81, 82, 84, 86, 88, 95, 100, 102, 107

Teleki, Adam, moșier ungar, cetățean român, reprezentant al contelui Bethlem, 9, 97

Teodorescu, Dinu, ziarist, 59

Teodosiu, Darius, manifestant, 103

Tildy, Zoldan, șeful Partidului Micilor Agricultori, 97

Tilea, V.V., diplomat, 69, 97

Tipărescu, Petru, ziarist, 59

Trestianu, N., membru P.N.L., 91

Titulescu, Nicolae, diplomat, fost ministru de externe, 25, 52, 72, 86

Tolbuhin, F.I., mareșal sovietic, 67

Tomas, V., 103

Tomescu, Tiberiu, membru P.N.Ț., 17

Toropovici, Dumitru, student, 103

Truman, Hary, președintele S.U.A., 57, 58, 75, 78

Ț

Țițeanu, Eugen, ziarist, 59

V

Vasarhelyi, Ianos, episcop reformat al Clujului, 45

Vasiliu, Piki, general, 59

Vasiliu-Rășcanu, Constantin, general, ministru de război, 22, 37, 58, 78, 95

Vărășteanu, membru P.N.L., 91

Vâlsănescu, Radu, membru P.N.L., 75, 91, 103

Vântu, Gh., liberal, subsecretar de stat la finanțe, 78

Vășinski, Andrei Ianarievici, prim locțiitor al comisarului poporului pentru afaceri externe al

U.R.S.S., 6, 27, 28, 29, 34, 35, 45, 53, 84, 86

Veleanu, membru P.N.L., 100

Velin, Alexandru, 103

Veniamin, prof., șef cabinet (M. Antonescu), 80

Vescan, Teofil, prof. dr., președintele organizației F.N.D. din Nordul Ardealului, 45

Vinogradov, V.P., general sovietic, 24, 27, 36

Vișoianu, Constantin, fost ministru de externe, 69

Vlădescu, Toma, ziarist, 59

Vlădescu-Răcoasa, Gh., reprezentant al Uniunii Patrioților, ministru al naționalităților minoritare, 9, 12, 18, 34, 37, 78, 96

Voicu, Mihail, 1

Voiculescu, Sergiu, membru P.N.L., 91, 103

Voinea, Șerban, fruntaș P.S.D., 105

Voitec, Ștefan, fruntaș P.S.D., ministrul educației naționale, 9, 12, 18, 34, 37, 69, 81, 83, 87, 88, 105

Vrânceanu, Constantin, Lucreția, 59

Vrânceanu, Dragoș, ziarist, 59

Z

Zaharia, Ilie, ziarist, 6, 34

Zamfirescu, C., fruntaș P.N.L., 91

Zane, Gh., fruntaș P.N.Ț., 69

Zăroni, Romulus, lider al Frontului Plugarilor, ministru al agriculturii, 6, 9, 18, 34, 37, 50, 78, 88, 96

Zenovie, P., 103

Zisu, Herșcu, 103

Zissu, A., 103

Zugravu, Ștefan, reprezentant al Frontului Plugarilor, 14

Zurcov, Fodor, general, 40

Zurcov, Ilia, reprezentant al secției de educație comunistă a Cominternului, 40

INDICE TOPONIMIC

A

Almălău, comună, 91
Aluniș, comună în județul Prahova, 14
America, v. S.U.A.
America de Sud, 81
Anglia, v. Marea Britanie, 17, 69, 75, 77,
78, 87, 91, 100, 103
Arad, 14
Ardeal, 7, 30, 33, 45, 46, 49, 53, 57, 58,
60, 62, 63, 67, 69, 72, 79, 91, 95,
97, 107
Argeș, 69
Aromanu, comună, 91
Atena, 38, 43

B

Bacău, 91
Baia Mare, 96
Banat, 63, 97, 107
Basarabia, 61, 64
Berlin, 77
Bihor, 45
Bistrița, 45, 96
Botoșani, 98
Brașov, 18, 20, 63, 70, 75, 96, 97, 104
Brăila, 69, 94, 96, 97, 98, 104
Bucovina, 61, 64
București, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13,
15, 16, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35,
36, 37, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 50,
51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 61,
62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71,
72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80,
83, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93,
94, 95, 96, 98, 100, 101, 102, 103,
104, 105, 106, 107
Budapesta, 1, 2
Bulgaria, 43, 91, 102
Buzău, 64, 69

C

Calafat, 64
Canada, 81
Caracal, 18, 20, 72
Careii Mari, 33

Caserta, 28
Câmpulung, 69
Cehoslovacia, 1, 9
Chișinău, 86
Ciuc, 45
Ciumești, 33
Cluj, 12, 45, 47, 53, 57, 60, 62, 63, 80
Constanța, 14, 64, 91
Craiova, 18, 20, 104
Crimeea, 21, 31, 43
Curtici, 14

D

Dâmbovița, 69, 91
Dorohoi, 91
Dunăre, 13

E

Europa, 24, 25, 28, 45, 77, 85, 91, 96, 97

F

Făgăraș, 69, 96, 97
Franța, 87, 91

G

Galați, 14, 94, 97
Geneva, 91
Germania, 24, 39, 47, 59, 64, 67, 72, 73,
75, 80, 85, 92, 101
Giurgiu, 97, 104
Grecia, 31, 38, 43, 91

H

Hudița, 69
Hulușești, comună, 91

I

Ialomița, 91
Iași, 11, 91

Ialta, 24, 28, 31, 34, 38, 39, 43, 47, 56,
72, 85, 86, 102, 107
Italia, 24, 85, 91, 107
Iugoslavia, 86, 91

J

Japonia, 75

K

Kiew, 81
Kremlin, 67

L

Londra, 27, 28, 31, 38, 57, 77, 78, 83, 85,
89, 91, 97

M

Maramureș, 45
Marea Britanie, 17, 31, 40, 43, 47, 69,
75, 76, 77, 78, 85, 87, 91, 100, 103
Mihai Bravu, comună în județul Tulcea,
14
Moldova, 9, 81, 91
Moscova, 6, 20, 21, 24, 28, 31, 32, 40, 43,
44, 47, 53, 56, 57, 61, 62, 67, 76,
77, 78, 81, 83, 84, 85, 86, 97, 100,
102, 106, 107
Muntenia, 9
Muscel, 69

N

New York, 24
Norvegia, 87

O

Odorhei, 45
Oradea, 62
Oradea Mare, 45

P

Petroșani, 91
Ploiești, 104
Polonia, 43, 76

R

Romanați, 91
România, 6, 7, 9, 15, 18, 20, 21, 24, 25,
26, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47,
49, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 60, 61,
62, 63, 64, 65, 67, 69, 70, 71, 72,
73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 83, 84,
85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93,
96, 97, 98, 100, 102, 104, 105, 106
Rostoc, 92
Rusia, 9, 15, 40, 43, 63, 100, 102, 103
Rusia Sovietică, v. U.R.S.S., 58, 59, 86,
72, 91, 100

S

Samislău-Sălaj, 33
Satu Mare, 45
Sălaj, 45
Sănnicolaul Mare, 14
Severin, 96
Sibiu, 33, 69
Sinaia, 100
Someș, 45
S.U.A., 17, 21, 24, 27, 31, 35, 38, 40, 43,
47, 56, 69, 75, 76, 77, 78, 83, 85,
87, 89, 91, 92, 98, 100, 102

T

Tășnad, 33
Tecuci, 82
Teleorman, 91
Timișoara, 14, 96
Timiș-Torontal, județ, 14
Tintea-Băicoi, comună, 14
Târgu-Jiu, 69
Transnistria, 64
Transilvania, 6, 15, 30, 44, 45, 58, 64, 79,
80, 92
Tudor Vladimirescu, comună, 14
Tulcea, 14, 69
Turda – sat în județul Tulcea, 14

Ț

Țara Românească, 26

U

Ungaria, 57, 60, 62, 64, 91, 96, 97

Uniunea Sovietică, v. U.R.S.S., 54
U.R.S.S., 6, 7, 9, 15, 17, 25, 26, 27, 31,
33, 34, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 49,
53, 54, 56, 57, 60, 61, 63, 64, 65,
66, 67, 69, 72, 73, 75, 76, 78, 80,
81, 84, 85, 86, 88, 91, 93, 95, 96,
100, 102, 103, 105, 107

V

Valea Dunării, 60

Valea Mureșului, 96
Varșovia, 102
Vaslui, 91
Vâlcea, județ, 91
Viena, 45, 49, 62

W

Washington, 21, 31, 35, 40, 47, 56, 57,
70, 76, 77, 78, 83, 92, 97, 102

Tehnoredactare computerizată
INFO-TEAM Ltd.
fax: 659.46.26

Tiparul executat la
"ARC" SRL
Tel: 211.86.17;
Tel/Fax: 615.15.27

ISBN 973-96198-4-3

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>